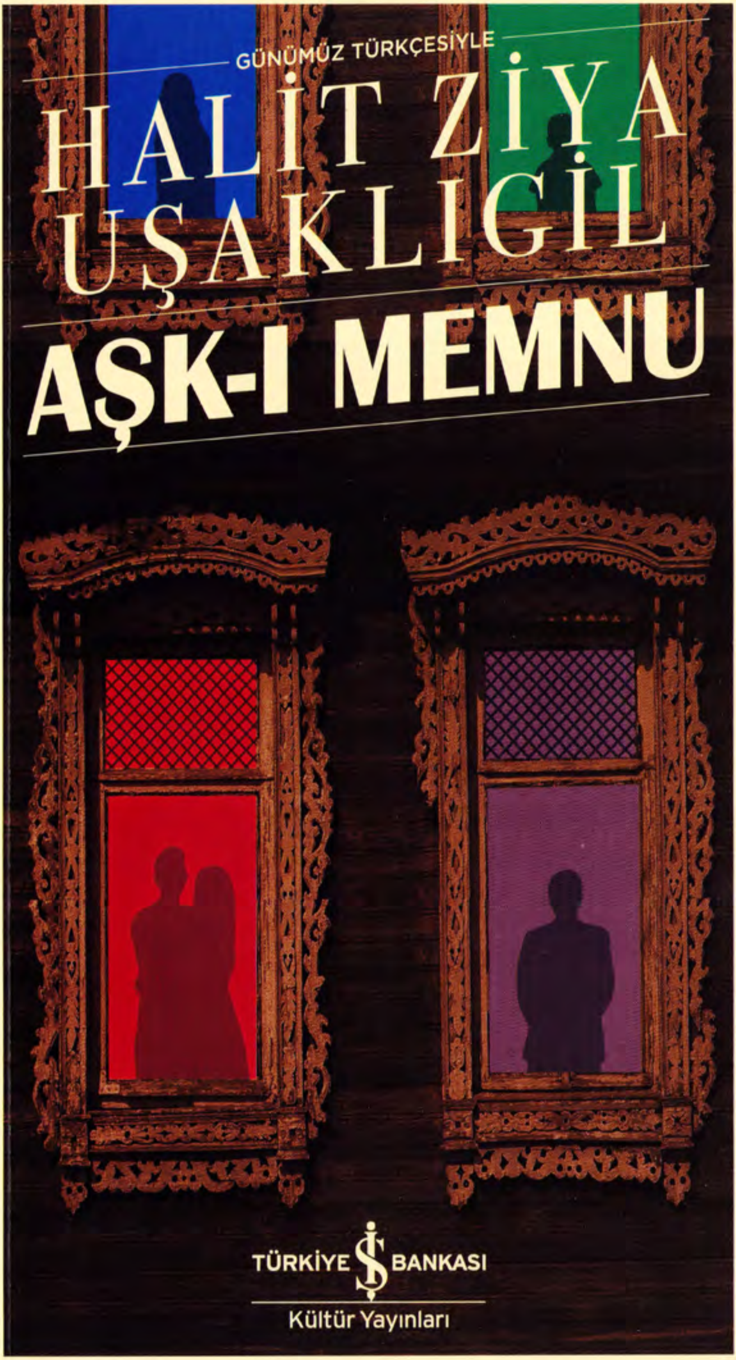
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 28

TÜRK EDEBİYATI

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL
AŞK-I MEMNU

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
HİLMİ KİTABEVİ, 1939

Sertifika No: 40077

EDİTÖR
RÛKEN KIZILER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

SON OKUMA
MUSTAFA ÇOLAK

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: OCAK 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-7999-35-9

BASKI
AYHAN MATBAASI
MAHMUTBEY MAH. 2622. SOK. NO: 6/31 BAĞCILAR İSTANBUL
Tel: (0212) 445 32 38 Faks: (0212) 445 05 63
Sertifika No: 44871

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: ALİ FARUK ERSÖZ

Yükseköğrenimini tamamladıktan sonra Ankara Devlet Tiyatroları'nda dramaturgluk yaptı. Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde tiyatro kuramları tarihi, Antik Yunan'da tiyatro mitoloji ilişkileri derslerini üstlendi; doktorasını verdikten sonra üniversiteden ayrıldı. Çeviri yapmayı, yazı yazmayı sürdürdü, bir ara Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde "Mitoloji ve Batı Sanatında Mitolojik Temalar" derslerini verdi. Panait Istrati'den *Nerrantsula*, Friedrich Dürrenmatt'tan *Köpek-Tünel-Arıza*, Pierre Loti'den *Doğu'daki Hayalet* ile *Doğu Düşleri Sona Ererken* ve *Oxford Antikçağ Sözlüğü* yayımlanmış çevirileri arasındadır. Istvan Örkeny'den *Kedi Oyunu*, Ulrich Plenzdorf'dan *Genç Werther'in Yeni Acıları*, Henrik Ibsen'den *Yaban Ördeği* çevirileri ise sahnelenmiştir. Halen İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde çeviri yapmayı sürdürmektedir.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 28

Roman

aşk-ı memnu

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Ali Faruk Ersöz

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

1

Maun sandalla çarpışmayı andıran bu tesadüflere artık o kadar alışmışlardı ki bugün Kalender'den[1] dönerken gene onun adeta çarparcasına yakından sıyırıp geçişini fark etmemiş göründüler. Beyaz sandala binmiş şık, zarif hanımlarda küçük bir telaş belirtisi, bir ufak korku çığlığı bile uyandırmayarak geçen maun sandala –her iki tarafı görebilmek üzere biraz yan oturan– Peyker başını bile çevirmedi, arkasını sahile vererek Anadolu kıyısına dumanlarını serpen bir vapura dalmış gözleriyle Bihter'in beyaz örtüsünün içinde ağırbaşlı ve endişe dolu çehresi tamamıyla kayıtsız kaldı; yalnız anneleri, sarıya boyanmış saçlarının altında gözlerinin manasına derin bir belirsizlik veren geniş bir sürme çemberiyle çevrilmiş gözlerini çevirdi, ucunda gizli teşekkür anlamı titreyen bir serzeniş bakışıyla maun sandala büsbütün yabancı kalmadı.

Aralarında mesafe biraz uzanır uzanmaz bu üç kadının kayıtsız ağırbaşlılığı birden bozuldu, en önce anne –kırk beş senenin henüz yok etmeyi başaramadığı bir gençlik kuruntusuyla mesirelerde etrafa dağılan tebessümleri kendi lehine yormak alışkanlığını takip ederek– dedi ki:

— Bu Adnan Bey de! Artık âdet oldu, mutlaka her çıkışta tesadüf edeceğiz; bugün Kalender'de yoktu, değil mi Bihter?

---

1 Boğaziçi'nde Yeniköy ile Tarabya arasında kalan semt. 19. yüzyılın sonlarından itibaren İstanbul halkının yoğun ilgi gösterdiği bir mesireye dönüştü ve Kalender bahçeleri diye anıldı.

Annesinin şikâyet şekli altında gizli bir memnuniyeti kâfi derecede saklayamayan sözlerini Bihter cevapsız bıraktı. Peyker annesine doğrudan doğruya cevap vermeyerek:

— Bugün çocukları da yanında değil... dedi; ne güzel çocuklar, değil mi anne? Hele oğlan! Yumuk yumuk gözleriyle bir bakışı var ki...

Bihter, eğilmeyerek, dudaklarının ucuyla sordu:

— Annelerini tanır mıydınız, anne? Kız annesine çekmiş olmalı...

Firdevs Hanım Bihter'in sorusunu anlamamışçasına donuk gözlerle bir saniye baktı, sonra başını çevirerek artık gözden kaybolan sandalı araştırdı; tekrar Bihter'e bakarak ve bu defa kendi zihninden geçen düşünce silsilesini takip ederek:

— Ne tuhaf bir bakışı var! dedi. Israr eden bir bakış! Ne zaman gözlerim tesadüf etse...

Firdevs Hanım tamamlamadan önce biraz durup bekledi. Galiba "Bana" diyecekti, fakat kızlarına karşı bu kadarcık bir lisan sakınmasına tamamıyla sönmesi mümkün olamayan bir annelik ağırbaşlılığıyla lüzum gördü ve "Buraya bakarken görüyorum..." dedi.

Annelerinin bu küçük lisan sakınması ikisinin de gözünden kaçamadı, Peyker'le Bihter manalıca bakışarak gülümsediler, hatta Peyker bu gülümsemenin ifadesini açıklamaktan çekinmeyerek:

— Evet, gözlerini Bihter'den ayırmıyor, dedi.

Bu cümlenin etkisini görmek için annelerine baktılar; o, cevap vermemek için uzaklara baktı.

Firdevs Hanım Melih Bey takımının özel şöhretinden en fazla payı olan bir çehredir ki işte otuz seneden beri –on beş yaşından kırk beş yaşına kadar– bütün mesirelerin en çok tanınan hayat sembollerinden biridir. İstanbul'un gezinti takviminde ismi silinemeyen, hâlâ silinemeyecek görünen, hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha fazla asılan bu kadın, beyazlığını saklamak için sarıya boyadığı saçlarıyla,

tazeliğinin yok oluşunu örtmek için düzgünlere[1] sıvadığı simasıyla kendisini o kadar aldatmış, henüz genç olduğu kuruntusunun içine öyle bir düşünce sapkınlığıyla kendini teslim etmişti ki Peyker'le Bihter'in yaşlarını –birinin yirmi beş, ötekinin yirmi iki senesini– unutarak onları bütün bu tebessümlerden, bu takiplerden pay alamayacak kadar çocuk zannederdi.

Bu, iki kızla anne arasında ebedi bir çekişme ve alay zeminiydi ki tamamen anlaşılırlık ve açıklık kazanamamakla birlikte hemen her gün tekrarlanır; Peyker'in manalı bir kelimesi, Bihter'in insafsız bir tebessümü sanki bu iki genç insanın gençlik üstünlüğünü hâlâ genç kalmak isteyen bu annenin harap ve yıpranmış kırk beş senesine çarpardı.

O, böyle hain bir kelime, merhametsiz bir tebessüm kulaklarına müthiş bir alay ıslığıyla kırk beş yaşını bağırırken dudaklarında acı bir şekillenmeyle dalgın dalgın Peyker'le Bihter'e bakar, sonra ufak bir titreyişle gözlerini bu hakikatten ayırarak tekrar gençlik kuruntusunun aldatıcı hazzına dönerdi.

Şimdi, dört aydan beri tedirgin edici bir düşünce beynini tırmalıyordu: Peyker biraz sonra onu büyükanne edecekti. Bunu anladıktan sonra büyükannelik bir kâbus ağırlığıyla onu bunaltmaya başladı. Kendi kendisine güya bu fikri silkip atmak isteyerek "Mümkün değil!" derdi.

Büyükanne!

Melih Bey takımının içinde kadınlar hatta zor anne olurken büyükanne olmak onun için bir alçalma, bir ayıp hükmündeydi. Şimdiden buna bir çare düşünüyor, saçlarının beyazlarıyla çehresinin haraplığına bir tamir tedbiri bulduktan sonra büyükanneliğe de bir şey icat etmek istiyordu. Öyle bir şey ki ona gençlik kuruntusunun sarhoşluğunda gizlenebilmek için imkân bıraksın: Çocuk annesine abla, ona da anne diyecekti.

---

1 Eskiden kadınların ciltlerinin gergin, güzel ve taze görünmesi için yüzlerine sürdükleri yarı sıvı ve boyalı krem, bir çeşit fondöten.

Melih Bey takımının içinde böyle garip bir istisna oluşturacak kadar alçalmayı talih onun için mi alıkoymuştu? Bu olay hayatını kirletecek bir leke kadar onu korkutuyor ve artık Peyker'e, onu büyükanne edecek olan bu mahluka, açıkça düşmanlık ediyordu.

Peyker'in son cümlesinden sonra sandalda hep sustular. Adnan Bey artık unutulmuş göründü.

***

Melih Bey takımı!.. Bu takımın İstanbul hayatındaki yerinin belirlenmesi sağlam bir kurala dayalı olamaz. Tamamıyla kibar âlemine mensupluk iddia edecek kadar sağlam bir asalet sahibi olmayan bu ailenin yarım asır öncesine kadar varlığı kuşkulu ve belirsizdir, aile fertleri içinde kibar hayata ait kayıtlarda tanınmış isimler bırakanlara uzaktan yakından –biraz karışık olmakla birlikte– tesadüf etmek nesillerin soyağaçlarıyla çokça uğraşanlar için belki mümkün olur. Asıl takımın özel hayat tarihi işte bu aileye ismini bırakan Melih Bey'den başlar. "Melih Bey takımı" unvanı ailenin bütün ruhi tarihini rumuz ve kapsamıyla kısaca toparlayan ve özetleyen bir ifade genişliğine sahiptir.

Melih Bey kimdir?

Bu soruya açık bir cevap vermek zahmetine lüzum görülmemiştir. Melih Bey ölümünden sonra devam edebilecek hiçbir hatıra bırakmamıştır: Yalnız Anadolu kıyısında bir yalı ile bu yalıdan İstanbul'un hemen her tarafına yayılarak bugün "Melih Bey takımı" unvanıyla bir kendini gösterme noktasında birleşen kadınlar...

Melih Bey'in yalısı yarım asrın dönüşüm zincirinden geçmiştir. Bugün kim bilir kimindir? Fakat ne zaman önünden geçilse Boğaziçi'nin özel hayatından haberdar olanların kalplerinde gizli bir parmak uzanarak orasını gösterir ve belirsiz fakat zengin anlamlar vererek:

"Melih Bey'in yalısı!" der...

Bir vakitler yalının pencerelerinden taşan şenlik nağmeleri hâlâ rıhtımın taşlarını yalayan suların ezgilerinde gizlidir, geceleri Boğaz'ın suları bir zamanlar buradan topladıkları neşe parıltısının hâlâ artakalmış pırıltısıyla parlıyor sanılır, onun için yalının o hayat devresini bilmeyenler bile yalnız onun anlamını hissederek buradan geçerken bir âlemin meçhul bir macerasına ait zevkleri duyarlar ve kendi kendilerine:

"Evet, Melih Bey'in yalısı!" derler.

Bu yalı şehrin tarihinde seçkin bir tür çiçek yetiştiren bir camekân gibi hizmet etmiş ve İstanbul'un kibar hayatına bu seçkin mahsulden örnekler serpmiştir. Bunlar yarım asırdan beri bu büyük şehrin çeşitli noktalarına dağılmışlardır; fakat onları dağılmakla birlikte birbirinden ayırmayan, bütün bu çeşitli çiçekleri bir bağla toplu bir demet şeklinde bağlayan bir şey vardır ki, ailenin unvanıdır. Bu [unvan] aileyi, akışının dalgaları içinde sürükleyip götüren dönüşümler nehrinin üstünde, batmaz bir tahta parçası şeklinde yüzmekte devam ettirmiştir.

Melih Bey takımında garip bir cinsine benzetme hissi vardır: Hangi aileyle ilişki kurarsa o aile için Melih Bey takımından olmak muhakkaktır. Melih Bey takımından bir kız –galiba bu ailenin ayrıcalıklarının muhafazası kadınlara bırakılmış olduğundan, kaderin özel bir müsaadesiyle takımdan hemen bütün kız evlat çıkmıştır– bir diğer aileye girmekle manevi kimliğinin bu yeni ailenin hamuruna karışıp kaybolmamasını o öne çıkma özelliği emniyet altına alır. Hatta bu camekânın en seçkin çiçeklerinden Firdevs Hanım –aile tarihi içinde bir harika türünden– henüz on sekiz yaşındayken Rumeli sahilinin minimini zarif bir yalısına –bugün Kalender gezmesinden sonra beyaz sandalın rıhtımına yanaşmak üzere olduğu açık sarı boyalı yalıya– gelin gider gitmez evlilik hediyesi olarak oraya derhal aile unvanını götürmüş oldu; o günden başlayarak kocasının ismi silindi ve yerine:

"Firdevs Hanım'ın beyi!.." denildi.

Firdevs Hanım birçok akraba kızları gibi kocasız kalmamak lüzumunu düşünmekte acele etmişti. Bütün mizacının hoppalığıyla ve dünyada güzel giyinmekten ve mümkün olduğu kadar eğlenmekten başka bir şeye önem vermeyen zihninin kararıyla her ne olursa olsun bir koca –elbiseleriyle arabalarının masraflarını temin edecek bir kese– bulmaya karar vermişti. Ailenin etrafında yavaş yavaş kuvvet kazanan bir uzak kalmak hissi evlenecek kızları için yalnız bir evlilik zemini bırakmıştı: Mesireler... Bir gün Göksu'da[1] –nasıl oldu bilinemez– Firdevs Hanım'ın evliliğinden söz edildi. Bu söylenti derenin sevda taşıyan sularının üstünden hafif bir gülüşle uçtu; güzargâhında hayretler uyanıyordu, bütün Göksu güya bu söylentiye karşı şaşırmış ve hayrete düşmüş, bir şaşkınlık nidasıyla titredi:

"Bu kadar erken!.."

Henüz on sekiz yaşında, henüz bu çiçekten, Göksu kendisine bir teselli yadigârı bırakacak bir koku almaya vakit bulmadan... Fakat ertesi hafta –iki hafta arasında bir evliliğin önemli değişimi olmamışçasına– Firdevs Hanım yine Göksu'da, yine bir hafta önce etraftan selam toplayan gözleriyle görünüverince bütün dere bir ferahlık nefesiyle şişti ve bu defa artık etrafında dolaşmakta evlilik ihtimallerinin girdapları açılan on sekiz yaşında şiir ve gençlikle dolu bir tehlike değil, evlenmesinin hemen ertesinde seyran hayatına bağlılık ispatı için Göksu'yu selamlamaya gelen Firdevs Hanım'ın sandalına bütün derenin sevda arayan gezginci sandalları tam bir teslimiyetle takıldı, sürüklendi gitti.

Göksu'da bundan önce Firdevs Hanım'ın evliliği söylentisi –ucunda ağır bir kurşun parçası sallanan olta iğnesi gibi– düştüğü noktanın etrafında gittikçe genişleye genişleye açılan daireler resmetmişti; herkes bu dairelerin dışında kalmak, yalnız ufak, çekingen bir dokunuşla iğnenin ucundan biraz yem koparmış olduktan sonra kaçmak isterdi, saf

---

1 Anadoluhisarı yakınında Boğaz'a dökülen dere. 19. yüzyılda mesire olarak ünlenmiş ve uzun yıllar ilgi görmüştür. Derede yapılan kayık gezintileri Göksu'nun önemli bir özelliğiydi.

birinin avlanmasını bekleyerek yalnız seyirci kalmak tercih olunurdu.

Saf birinin kim olduğu ortaya çıktıktan sonra merak yok olmuş, hatta bu zavallı kurbanın varlığı bile unutulmuştu; artık ortada iğnesinin ucu kırılmış bir avcı, avlamaktan çok avlanmayı bekleyen ve [buna] hazır bir Firdevs Hanım kalmıştı.

Daha doğrusu bu evlilikte Firdevs Hanım aldanmıştı: Evlilik ona beklediği şeylerden hiçbirini getirmiyordu yahut bunlardan o kadar az bir pay getiriyordu ki birden kendisini hülyalarında aldatmış olan bu adama düşman oldu. Bu evlilik ona saf bir genç kız emelini tatmin etmiş olmak tesellisini bile vermiyordu. O evliliğinde gençliğinin hiçbir sevda eğilimine uymamıştı, bütün aşk ve sevda emellerini feda ettikten sonra bu fedakârlığa karşılık elinde hemen bir hiç görünce acı bir pişmanlık duydu; kendi kendisine "O halde, mademki böyle olacaktı, niçin..." der, bu sorunun arasında hep kendisine zengin bir evlilik yaptıramayacaklarından dolayı ihmal edilen çehreleri görür ve "Evet, o halde niçin onlardan biri olmadı?" sorusuyla cümlesini tamamlardı.

Firdevs Hanım tamamıyla serbestti, hatta denebilirdi ki bu kadın evlilik ilişkilerinde vazifeleri değiştirmiş, kocalık sıfatını kendisine alıkoymuştu. Bir hafta içinde kocasını Melih Bey takımından yapmıştı.

Bir gün kocasının gözleri önünde Göksu'da Firdevs Hanım'ın sandalına –içinde bir pembe zarfın yazısı saklanmış– bir demet atıldı. O akşam birinci defa olarak bir kıskançlık kavgasına girişmek amacıyla kocası demeti, mektubu sordu; Firdevs Hanım her türlü kavga başlangıçlarını birden kesen bir bakışla doğruldu:

— Evet! dedi... Bir demet, içinde de bir mektup! İstersen okuyabilirsin. Daha yırtmadım. Fakat sonra? Ne olacak sanki? Halkı çiçek atmaktan, mektup yazmaktan men edecek ben değilim. Bence yapılacak bir şey varsa cevap vermemektir.

Sonra kocasına eğilmiş ve parmağını sallayarak işaret etmişti:

— Hem baksanız a, size tavsiye ederim, bana kıskançlık meseleleri icat etmeyiniz, belki beni cevap yazmaya mecbur edersiniz...

İki sene sonra Peyker, üç sene arayla Bihter doğuyordu. Firdevs Hanım için bu iki olay iki önemli felaket darbesi gibiydi. Kendisini böyle birbiri üstüne anne eden bu adamla artık her gün kıyasıya tartışıyor; ona, çocuklarına, kendisini gençliğinden ayırmak isteyen bu şeylere her şeyi kavga vesilesi sayan bir düşman kesiliyordu.

"Ömrüm sana çocuk yetiştirmekle mi geçecek?" cümlesi en beklenmeyen zamanlarda kocasının yüzüne vurulacak bir kamçıydı. O, bu kamçı darbelerine yüzünü uzatır, gülerek bu müthiş kavgaların neticesini beklerdi. Karşısında bu erkeği o kadar aşağı, o kadar miskin görmekten düşmanlığına bir de nefret rengi karışırdı. Bu, ikisinin arasında senelerce süren bir cehennem hayatı oldu.

Bir gün Firdevs Hanım İstanbul'dan eve dönerek odasına çıkınca birden garip bir manzara karşısında dondu: Çekmecesinin gözleri kırılarak açılmış, öteye beriye çamaşırları, kurdeleleri, mendilleri dağıtılarak atılmıştı. Birden bunların arasında buruşturulmuş, yırtılmış, etrafa serpilmiş kâğıt parçaları gördü ve hepsini anladı.

Nihayet, kocası, senelerden sonra damarlarında birdenbire bir kocalık kıvılcımının tutuştuğunu hissederek gelmiş, bu kadının özel hayatına ait sırları sakladığı kutuyu parçalamıştı.

Öfke dolu bir isyanla bir dakika beklemeyerek, odasından fırladı; önüne Peyker –o zaman ancak sekiz yaşında olan büyük kızı– geçti:

— Anne! dedi, beybabam bayıldı, hasta yatıyor...

Çocuğu kollarından tutarak fırlattı, kocasının odasına koştu; bütün hayatının saklanmış kirlerini bu adamın başına çarparak artık her şeyi kırmak, bağları parçalamak istiyordu; lakin odaya girince, sedire yığılmış yatan bu yıldırımla vurulmuş vücudun karşısında dondu. O, gözle-

rini çevirerek karısına baktı, bütün berbat edilen hayatının serzenişleriyle dolu bir bakış... Birinci defa olarak kocasına cevap vermedi; şaşırmış, dudakları titreyerek, gözlerini ayıramayarak, durdu; kocasının gözlerinden iki sessiz yaşın yuvarlandığını gördü.

Bir hafta sonra dul kalıyordu. Dul kaldıktan sonra birden kocası hakkında bir merhamet, hatta bir sevgi duydu; onun ölümüne bir parça da kendisini yol açmış sayıyordu. Fakat bu, bir ay sonra mesirelerde tekrar görünmekten onu alıkoymadı. Bu defa onun hülyasında on sene önceki emel gayesi tekrar can bularak parlamaya başlamıştı: Bir kese bulmak, fakat öyle bir kese ki içinden avuç avuç, saymaksızın, alabilmek mümkün olsun.

İşte seneler insaftan mahrum bir hızlı akışla hep geçiyor ve Firdevs Hanım'ın hülya dolu gözlerine karşı altın parıltısıyla parlayan o kesenin pırıltısı hep talihin kıskanç elinde sönüyordu.

Peyker Adnan Bey için, "Evet, gözlerini Bihter'den ayırmıyor" cümlesiyle onun kalbini burmuştu. Demek bunu da elinden Bihter alacaktı? Peyker'den sonra Bihter? Bu iki kız onun gözünde birer rakip, onu böyle elinden ümitlerini ala ala öldürecek birer düşmandı.

Peyker'in evliliği onun için müthiş bir darbe olmuştu: Mesele çıkar çıkmaz kızının evlenme fikrine karşı isyan etti, özellikle Peyker'in yapmak istediği gibi bir aşk evliliğine affolunmaz bir kabahat gözüyle bakıyordu. Kabul etmemek için bir müddet uğraştı, sonra Peyker'in kaçmak tehdidine karşılık bütün kuvvetleri düşerek mağlup bir boyun eğişle rıza gösterdi. İlk önce evde kendisine resmiyet sınırı içinde bir edayla "valide hanımefendi" diyen bir damat görünce birinci defa olarak ihtiyarlamış olmak acısını duymuştu, sonra yavaş yavaş zaman bu acının üzerine ince bir kül tabakası çekmişti; fakat şimdi büyükanne olmak tehlikesi o külleri savuruyordu.

Çevik bir hareketle Bihter rıhtıma atladıktan sonra elini Peyker'e uzattı. Gebeliğinden beri kendisinin böyle küçük

dikkatlere değer bulunmasından Peyker haz alıyor ve henüz hamileliği görünür bir yük olacak derecede ilerlememiş olmakla birlikte yürüyüşünde, gezinişinde yardıma muhtaç görünen bir kuvvetten mahrum tavrı süs sayıyordu. İki kız kardeş rıhtımda annelerini bekleyerek durdular. O, aksine kimsenin yardımına ihtiyaç göstermek istemezdi. Kendisinden beklenemeyecek bir hafiflikle sandalda ayağa kalktı, rıhtıma atladı.

O zaman bu üç kadın giyiniş tarzlarının nadir zarifliğiyle meydana çıktılar.

Giyinmek... Eğlenmekten sonra Melih Bey takımının başlıca özelliği, giyinmekte bütün zevk sahiplerince her vakit taklit olunan fakat hiçbir zaman tamamıyla taklidinde –anlaşılamaz bir sebeple– başarı sağlanamayan zarifllikleriydi.

Eğlenmekte bu aile fertlerinin, hele bugün en çok tanınan Firdevs Hanım'la kızlarının ne dereceye kadar ilerlediklerini herkes tamamıyla kestiremezdi. Onları İstanbul'un zevk hayatında üstünlük derecesine çıkaran özel bir şöhret vardı ki sebepleri pek araştırılmaksızın herkesçe kabul olunmuştu. Bütün Göksu, Kâğıthane[1], Kalender, Bentler[2] müdavimleri onları tanırlar; Boğaziçi'nin mehtap âlemlerinde en çok onların sandalı takip olunur; en çok onların yalısının önünde eğleşilerek pencerelerin saklı şeyler açığa vurması beklenir; bir piyano sesine, perdelerin arkasından fark edilen bir iki zarif gölgeye dikkat olunur; Büyükdere Çayırı'nda[3] onların arabası halkın bakışlarını arkasına takıp sürükler; nerede görülse onlar hemen fark edilir. "Melih Bey takımı" fısıltısı mesirenin havasında uçar, herkeste bir gizli merak hareketi uyanır ve sanki bu fısıltının hafifçe titreme-

---

1 Kâğıthane Deresi'nin Haliç sahilinden başlayarak iki yanında uzanan bölge. 17. yüzyıl başından itibaren çeşitli eğlencelerin düzenlendiği bir mesire haline geldi.

2 İstanbul'a su vermek amacıyla Belgrad Ormanı'nda yapılan su bentleri çevresindeki mesire.

3 Kireçburnu ile Sarıyer arasındaki sayfiye yeri, Büyükdere'den Bentler'e giden yolun sol yanında bulunan çayır. İstanbul'un önde gelen mesirelerindendi.

lerinden sırlarla dolu bir mana serpilir. Bu nedir? Hiç kimse açık ayrıntılarıyla bunu belirleyebilecek ipuçlarına sahip değildir. Birtakım söylentiler vardır ki başkalarının aleyhine hizmet edecek şeylere halkın kolaylıkla güvenmesi neticesiyle incelenmek zahmeti tercih edilmeksizin geçerlik kazanır, hatta ola ki incelenirse gerçekliği ispatlanmış olamayacağı ve o halde bunlara inanmak lezzetinden mahrum kalmak gerekeceği için bu söylentilerin yayıldıkları şekilde kabul olunması kararlaştırılmıştır.

Onlar bu söylentilere ne kadar önem vermezlerse söylentiler o kadar kuvvet almış bulunurdu. Bütün gezişleri, bakışları birer manaya çekilirdi; fakat onlar da bu söylentilerden pek de memnun olmuyor değil gibiydiler, hatta Firdevs Hanım'ın bir omuz silkintisiyle, "Oh! Halka bakarsanız hiçbir şey yapmamak lazım gelir; bence insan halk için değil kendisi için yaşamalıdır!" deyişi vardı ki bütün ailenin felsefesini özetlerdi.

Fakat ne denilirse denilsin, işte onlar yarım asırdan beri bütün mesirelerin zarafet ruhuydular. Bu, aile fertlerine miras olarak kalmış bir özellikti ki onları daima İstanbul'un en iyi giyinen kadınları mertebesinde tutmuştu. Hayat tarzlarının doğal gerekleriyle yavaş yavaş bütün aile fertlerine yayılan ve kök salan bir zarafet ihtiyacıyla giyinmek sanatının ruhundaki sırları keşfetmişler, o bir özel kurala bağlı olunamayarak yalnız zevkin zor beğenen ölçüsüyle denkleşen giyinmek sanatında bir icat harikası bulmuşlardı. En mahrem giyecek şeylerden yüzlerinin peçesine, eldivenlerinin rengine, mendillerinin işlemesine varıncaya kadar öyle bir nefis ve üstün zevk hükmederdi ki sadelikleriyle beraber en özenilmiş, en ihtimam görmüş süsleri bayağılığa indirirdi. Onlar görülünce bu güzelliklerinin fark edilmemesi mümkün olmazdı, yalnız bu neticenin ortaya çıkış sebepleri dikkatten kaçardı. İşte Pygmalion'dan[1] alınmış siyah

1 İstiklal Caddesi'nde Mısır Apartmanı yanında bulunan ve Galata'da bir şubesi olan büyük bir mağaza.

işlemelerle açık kül rengi eldivenler, işte Au Lion d'or'dan[1] çıkma keçi derisinden potinler, işte siyah satin de Lyon'dan[2] herkesinkine benzer çarşaflar... Fakat herkesinkine benzeyen bu ufak tefek şeylerde zarifliklerinin ruhundan yükselen bir güzellik havası bu anlamsız şcyleri öyle bir seçkin kucaklayışla sarardı ki bunları adilikten çıkarır ve başka bir dünyanın benzeri az bulunur malı haline getirirdi. Onlarda taklit edilemeyen şey giydikleri değil giyinişleriydi. Peçelerini bir iliştirişleri vardı ki onu herkesin peçesinden başka bir şey yapardı. Mesela onlardan biri bir gün eldivenlerinden birini iliklemeyi unutmuş olurdu: Eldivenin tersine devrilen kapağının arasından türlü türlü ince gümüş tellerle yahut altın zincirler arasında sırayla inci ve minimini yakut parçaları sıralanmış zarif bileziklerle dolu beyaz bir bilek öyle hoş bir ihmalle açık kalırdı ki bir saniye görülebilen bu bilek artık unutulamazdı. Çarşaflarının kıvrımları, omuzları, kalçalarını sıkarak dökülüşü onları görenlere, tanıyanlara hemen kim olduklarını açığa vururdu.

Gördüklerinden fikirler çıkarırlar; ötede beride tesadüf olunmuş örnekleri birbirine karıştırarak, birinden alınmış bir şeyi diğerine ilave ederek bir başka şey vücuda getirirler ve bu [şey], başkalığıyla, hepsine üstün gelirdi. Onlar, iki kızla anne, saatlerce fikir alışverişinde bulunurlar, mücadeleler yaparlar, nihayet yeni bir alet icat eden bir buluş sahibi zaferiyle bu oturumlara yeni bir keşfin sevinçleriyle son verirlerdi.

Bazen, dururken, onları bir görmek ihtiyacı alırdı. Öyle akıllarına gelen şeylere kırların ilhamından yeni bir heves bekleyen bir ressam ihtiyacıyla Beyoğlu'na inerek yeni gelmiş kumaşları, Tünel'den Taksim'e kadar giyilen yeni elbiseleri görmeye çıkarlardı. O zaman alınacak ufak bir şey sebep oluşturarak mağazalara girilir, saatlerle yığın

1 Tabelasında yazdığı şekliyle Oliondor (Altın Aslan), İstiklal Caddesi'nde bir ayakkabı mağazası, sonraları Kallavi Sokağı'nın başına taşındı, kumaş ve tuhafiye mağazasına dönüştü. 1991'de kapandı.

2 Çapraz dokunduğundan görünüşü mat olan bir saten türü.

yığın kumaşların karşısında fikir alışverişinde bulunulurdu. Beğenilmeyen kumaşları ellerinin tersiyle iterek yahut gözlerinin bir ucuyla reddederek asla aldatmayan ani bir zevkle mahkûm ederler, sonra dikkat ve gözden geçirmeye layık olmak üzere ayrılan parçaları ellerinin bir iki üstat darbesiyle peykenin[1] üstünde kabartırlar, bunların etkisini uzun uzun keşfe çalışırlardı. Onların itiraz kabul etmeyen bir isabetle kesin hükümleri vardı ki dükkânlarda her vakit bir çırak saygısıyla dinlenirdi. Bir ufak fikirleri giyim zevki için bir hüküm önemiyle kabul olunur ve çoğu zaman asıl dükkân sahipleri satmak hevesinden çok onların fikirlerini almak lezzeti için saatlerle üşenmeyerek önlerine kumaş yığarlardı. Onlar bir müşteri sıfatıyla değil alınacak şeyi binlerce şeylerin arasından seçip ayıran birer sanat üstadı önemiyle kabul olunur; aldıkları, beğendikleri şeylere özel bir ayrıcalık verilirdi. Müşterilere karşı "Bunu beğenmediniz mi? Geçen gün Melih Bey'inkiler bunu pek beğenmişlerdi!.." demek, kumaşın kıymetini derhal artıracak, güvenilir bir tavsiyeydi.

Asıl sanatlarının sihri, bu zarifliği inanılamayacak bir ucuzlukla meydana getirmekteydi. Zaten ailenin mali gücü bunu değiştirilemeyecek bir temel kural hükmüne getirmişti. En çok gösterişe lüzum gördükleri, mesirelere has kıyafetleriydi. Zariflik zevkinin bu basit ve dar zemini onlar için oldukça geniş bir gezinme alanı olurdu: Hatta bugün Kalender'de yeni bir kıyafetin tanıtım merasimi yapılmış, birinci defa olarak ancak bir sandalda giyilebilecek bir şey icat edilmişti. Bu, omuzlarından düşerek dirseklerinden birkaç parmak aşağısına kadar ancak inebilen, beyazla eflâtun tülden karıştırılmış ve yine beyaz ve eflâtun kurdelelerle yer yer tutturulmuş bir harmaniden[2] ibaretti. Başlarında gayet dar fakat uzun, ince bir Japon ipeğinden yapılmış, uçlarına eski işlemeleri taklit ederek, beyaz ipekten hafif bir su işlen-

1 Genellikle eski işyerlerinde bulunan duvara bitişik, alçak, tahta sedir.
2 Bütün vücudu saran, kolsuz, eteği geniş ve kimi vakit kukuletalı bir tür üst giysisi, pelerin.

miş bir örtü vardı ki boyunlarından dolanarak uçlarının uzun beyaz ipekten püskülleri, harmanilerin aşırıya yorulabilecek tantanasını ayıplayıcı bakışlardan gizlemek isteyerek kısmen saklıyordu. Daha sonra eflatun canfesten[1] bir eteklik ki harmaninin tamamlayıcı bir ilavesi olmak üzere kabul edilebilirdi, fakat bu, evde giyilecek bir eteklikten başka bir şey değildi... Anne kızlarına benzemiyordu. O, bir müddetten beri kızlarının giyiniş tarzını beğenmeyerek onlardan ayrılmaya başlamıştı, aralarında elbiselerden görünen bir farklılık ortaya çıkıyordu. Yaşların uyuşmazlığından ortaya çıkan bu farklılığa o, kızlarının zevkini aşırılıkla suçlayarak bir sebep göstermek isterdi; fakat pek gizli ve samimi bir his onu haberdar etmişti ki hâlâ kızları gibi giyinmekte devam ederse gülünç olacaktır. Onun için bugün o da başka bir şey icat ederek harmanileri taklit edememenin intikamını almıştı: Beline kadar ince ince kıvrımlarla sıkı sıkıya inip, belinden sonra bol dalgalarla aşağıya dökülen yensiz, çok açık kahve bir yeldirme[2] yapmış ve bunu her yeldirmeden ayırt edecek bir icat eseri olarak arkasına, ucu zarif bir ipek püskülle sallanan bir başlık koymuştu.

Bu başlık Peyker'le Bihter için bir şaka silsilesi meydana getirmişti. Anneleri kendileriyle bir örnek giyinirken, inceden inceye, bu bitmek tükenmek bilmeyen gençlikle eğlenirlerdi; anneleri giyinmekte onlardan ayrıldıktan sonra şakalar başka bir zemin üzerine geçmiş oldu. Onda bu başlık fikri doğunca önce ciddi sormuşlardı:

— O ne için anne? Örtü almayacaksınız da başlık mı koyacaksınız?

O, fikrini müdafaa için cevap vermişti:

— Hayır, yalnız arkada duracak, düşün, Peyker! Gayet bol bir başlık, kenarları katlanarak gene o renkten dantelalarla örtülmüş. Hani ya, çocuklara has başlıklara benzer, gürültülü, kalabalık bir şey.

---

1 Üzeri desensiz, ince dokunmuş, parlak, ipekli kumaş.

2 Kadınların başörtüsü ile birlikte kullandıkları, kolları ve bedeni bol hafif üstlük.

Onlar bu açıklamayla yetinmeyerek, ciddi başladıkları sorulara doğrudan doğruya alay karıştırarak devam etmişlerdi:

— Evet, fakat mademki giyilemeyecek, o halde bir yeldirmede bir başlığa ne lüzum var?

— Niçin lüzum olmasın? Gece havada rutubet olursa pekâlâ giyilebilir.

— O halde gece giyilebilecek bir başlığı gündüze has bir yeldirmeye koymak niçin lazım gelsin! Gece zaten başlık görünmez ki...

Bu konuşma böyle uzanıp gitmiş, nihayet anneleriyle her meselenin neticesi gibi bunun neticesi de altı saat devam eden bir dargınlığa ve kadının ağlamasına sebep olmuştu. Yavaş yavaş süslenmek hakkının kendisinden kaçışını yine kendisine en çok dost olmaları lazım gelen kızlarından işiten bu anne böyle ara sıra tekrarlanan mücadelelerden beceriksiz bir çocuk çaresizliğiyle ağlayarak çıkardı. Bir vakitler onu en hırçın kadınlardan biri yapan sinirlerine şimdi bir yumuşaklık, bir gevşeklik geliyor, onu en umulmaz vesilelerle ağlatıyordu. Yanı başında gittikçe gençleşen, güzelleşen bu kızlar onun için belirgin bir itiraz, somut bir alay haline giriyor, zaten hiçbir zaman aralarında anneliği çocuklarına bağlayan duygularla ferahlayamayan bu üç kadının ilişkisi bir rekabet ilişkisinin dışına çıkmıyordu.

Bugün o artık tazeliğini kaybettikten sonra ağır bir yağlanmayla dolgunlaşmaya başlayan vücudunu, yeni yeldirmesinin içinde genç tutmaya çalışarak önden ilerledikçe, iki kız kardeş, arkasından gözlerinin ucuyla başlığı göstererek gülümsüyorlardı. Peyker, kendisinin de ilave ettiği bir fazla halsizlikle sanki yükünü taşımaktan yorgun bir tavırla ince sarılmış düz beyaz şemsiyesine bir baston gibi dayanarak ilerlerken, Bihter, beli son derece sıkılmış, vücudunu ancak ucu ucuna sararak ta arkasında iki tarafa dalga vuran etekliğiyle, belinin inceliğine oranla geniş duran omuzlarından biri ipeğimsi titreşimlerle titreyerek akan harmanisi beline kadar büsbütün düşemeyerek, beyaz pike gömleğini etek-

liğine bağlayan siyah meşin kemerinden iki parmak yukarıda kalmış, sağ elinden çıkardığı eldiveniyle birlikte kavranılarak tutulan şemsiyesiyle, alçak ökçeli sarı potinlerinin üstünde, yere basmıyormuşçasına bir sekişle, yürüyordu. Bu iki kız kardeş aynı hızla yürüdükleri halde birinin dinleniyor, diğerinin koşuyor denecek bir hali vardı.

Rıhtımın köşesini döndüler. Yukarıdan inen bir vapur, düdüğünü çalarak ileride iskeleye yanaşıyor, uzaktan Paşabahçesi'nin[1] çıplak toprakları üstünde akşamın gölgeleri solgun bir çimenlik koyuluğuyla titriyor, önlerinde koy şu son geçecek vapuru bekleyerek uyumaya hazırlanıyordu. Her vakit onlar sandaldan biraz beride inerek böyle eve girmeden önce yürürlerdi.

Birden, Bihter, şemsiyesini ileriye, minimini, açık sarı boyalı yalıya uzatarak Peyker'e dedi ki:

— Baksanıza, enişte değil mi?

Peyker durarak baktı:

— Evet, bugün galiba çıkmamış olmalı.

Uzaktan iki kadınla, şehnişinde[2] duran genç adam arasında karşılıklı bir gülümseme oldu.

Onlar yaklaşırlarken Nihat Bey, şehnişinin parmaklığına dayanmış, şimdi bütün çehresini kaplayan geniş bir tebessümle, onları bir an önce eve çekiyor gibiydi. Bihter Peyker'e, "Eniştemde bir şey var, bakınız nasıl gülüyor!" diyordu.

Meraklarından, içeriye girmeden önce şehnişinin altında durdular. Hep anlamak isteyen bir sessizlikle ona bakıyorlardı, o bir kelime söylemek istemeyerek ve daima gülerek duruyordu. Peyker sabırsızlandı:

— A, sıkıldım, dedi; niçin öyle gülüyorsunuz, sanki? Ne var? Rica ederim...

O, duruşunu değiştirmeyerek omuzlarını silkiyordu, "Hiç!" dedi, sonra ilave etti:

---

1 İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında karaya doğru yaptığı en büyük girintilerden biri olan Paşabahçe Koyu kıyısındaki semt.

2 Odanın sokak ya da bahçe tarafındaki penceresinin çıkması, balkonu.

— İçeriye giriniz de anlatayım. Büyük bir haber...

O vakit iki kız kardeş içeri atıldılar, Firdevs Hanım biraz daha ağır davranarak girdi. Şimdi Nihat Bey başı açık, arkasında bol beyaz ketenden bir ceketle, ayaklarında altı yumuşak, beyaz, keten iskarpinlerle merdivenleri inerek onları karşılıyordu. Bihter örtüsünü attı, harmanisinin kopçasını çözmeye çalışıyordu. Peyker eldivenlerini çekiyordu, Firdevs Hanım saklanmış bir "Of!"la bir sandalyeye oturdu ve Nihat Bey şehnişinde başlayan cümlesini tekrar ederek, "Büyük haber!" dedi; sonra üç kadın bu büyük haberin açıklanmasını isteyen gözleriyle yüzüne bakarken, onu ortalarına gökten düşmüş gibi attı:

— Bihter gelin oluyor!..

Hep hayretten dondular. En önce Bihter ancak beş saniye süren bu hayret duraklamasını bozarak ve harmanisinin kopçasını çözmekte devam ederek bir kahkaha içinde enıştesine:

— Alay ediyorsunuz! dedi.

Annesiyle Peyker haberin gerisini bekliyorlardı. Nihat Bey vereceği haberin öneminden, onların üzerinde ortaya çıkacak etkisinden emin olan iyi bir konuşmacı tavrıyla, sözünün ciddiyetine tavırlarının tanıklığını ekleyerek elini uzattı:

— Şimdi, dedi; şimdi, henüz on dakika önce burada resmen Bihter'in evliliğine talip olundu. Ben de işte hepinize, özellikle Bihter'e resmen bildiriyorum.

Bu haber o kadar kesinlik ve ciddiyetle veriliyordu ki ötede Bihter bu sohbete yabancı bir kayıtsızlıkla eldivenlerini, örtüsünü harmanisinin üstüne atarken Firdevs Hanım'la Peyker, ikisi birden, sordular:

— Kim?

— Adnan Bey!

Bihter başını çevirdi, bu isim bir şimşek darbesiyle onu birden sarsmıştı, Firdevs Hanım, ağzı yarı açık bir hayret heykeli şeklinde duruyor, bunun bir şaka olup olmadığını anlamak istiyordu. Dudaklarına kadar bir soru geldi,

"Bihter'i mi istiyor? Emin misiniz?" diyecekti, eğer Peyker'in gülümseyen bir gözle yüzüne bakışı onu engellemeseydi.

Birden zihninde Adnan Bey'in aleyhine bağıran takım takım sorular ayaklandı: Utanmıyor mu? Ellisini geçkin herif! Henüz bir çocukla evliliğe talip olsun! Hiç olmazsa yaşlarda aşırıya kaçmayan bir ölçü gözetmek lazım değil miydi?

Bütün bu soruları özetleyen bir küçümseme edasıyla Firdevs Hanım orada olanlardan hiçbirinin yüzüne bakmaya cesaret etmeyerek:

— Adnan Bey, şu, demin gördüğümüz! dedi.

Sonra birden ayağa kalkarak bu şaka o kadarcıkla terk olunacak bir şeymiş hükmünü veren kesin bir sesle:

— Ben de ciddi bir şey haber vereceksiniz zannediyordum, dedi ve ilerleyerek artık basamakları gıcırdatmaya başlayan vücuduyla merdivenlerden çıkmaya başladı.

Peyker gülerek diyordu ki:

— Annemin hiç hoşuna gitmedi. Benden sonra Bihter! Yeni bir münakaşa konusu daha...

Bihter gülümsedi, yüzünde şimdi pembe bir tabaka dalgalanıyordu; bakışında bir soru tebessümüyle eniştesine baktı. Bu bakış, "Sahi! Verdiğiniz haber doğru mu? Eğer öyleyse anneme bakmayınız; bilirsiniz a, bu bana ait bir mesele..." demek istiyordu. Peyker kardeşlere has anlaşma kolaylığıyla bu bakışın anlamını yorumlayarak açık bir soru sordu:

— Doğru mu söylüyorsunuz, bey? Bakınız Bihter merakından çatlayacak. Siz anneme ne önem veriyorsunuz?

Bihter atıldı:

— A, niçin merakımdan çatlayayım? Siz de tuhaf söylüyorsunuz!

Nihat Bey olayı iki kız kardeşe anlattı:

İki saat önce, tam kendisi dışarıya çıkmak için giyinmeye hazırlanırken Adnan Bey'in maun sandalı yalının önüne yanaşmış, "Sizi bugün gezmekten alıkoyacağım!" başlangıcıyla Adnan Bey içeriye girerek işte şurada, küçük odada

ufak bir girişten, biraz çeşitli konulardan sonra "Size bugün belki garip görünecek bir mesele için müracaat ediyorum" sözleriyle başlamıştı. Ondan sonra biricik müracaat yeri olarak kendisini bulabildiğinden, valide hanımefendinin nezdinde aracılığını rica ederek, Bihter Hanımefendi'yle evliliğe talip olunmuştu.

Nihat Bey devam ederken Bihter'in tebessümüne bir endişe manası geliyor ve Peyker kızarıyordu. Hikâye bitince Peyker birden itiraz etti:

— Lakin çocuklar! Bihter bu yaşta üvey analık mı edecek?

Bihter bu sahiplenmenin altında gizlenen haset hissini bekliyormuşçasına gözlerini indirerek sustu. Nihat Bey cevap verdi:

— Oh, çocuklar! Adnan Bey onların da lakırdısını etti. Küçük oğlan, bu seneden itibaren mektepte kalacak. Kız, şimdi on ikisini geçiyor, birkaç sene sonra o da elbette evlenmiş olacak. O halde?..

Nihat Bey baldızının bütün ruhunu delerek orasını görmek için sanki bir pencere açmak isteyen bir bakışla Bihter'e baktı ve tamamladı:

— O halde o koca şatafatlı yalı, yalnız Bihter'e kalacak.

Bihter'in yüzünde pembe tabaka daha çok kuvvet kazandı. Peyker'in itiraz silahı düşerek duruyordu. Onun da kalbinde şimdi ufak bir his, aslı pek belli olmayarak bu evlilik niyetini soğuk bulduruyordu. Bihter bir kelime söylemeyerek, eniştesinin son sözüne cevap vermemeyi tercih ederek eldivenlerini, örtüsünü, harmanisini toplayarak çıktı.

Bir his ona derhal konunun kız kardeşinin yanında devam etmesinden çekinmek lüzumunu ihtar etmiş, bu meselede Peyker'in annesiyle birleşeceğini haber vermişti. Ta odasına, tam bir serbestlikle düşünebilmek, itirazlara hedef olmadan önce ya galip ya mağlup olmak için bir karar vermek azmiyle minimini odasına çıktı; kapısını kapadıktan sonra elindekileri yatağının üstüne attı, pencereye koşarak elinin tersiyle panjuru itti. Yakup –uşakları– bahçeyi sula-

mıştı, son kovanın içinde kalanı Bihter'in penceresine kadar tırmanan hanımelinin topraklarına boşaltıyordu. Henüz sulanmış bahçeden toprak kokusuyla karışık çiçek kokuları, odanın beyaz leylak sularıyla dolu havasını serinlendirdi. Şimdi odaya bahçenin yeşilliklerine bürünerek koyulaşan esmer bir ışık girmiş, sanki buraya sönmeye hazır bir güçsüzlükle yanan, yeşil bir fanusun renklerini serpmişti. Bihter penceresinin yanında, sedirin koluna oturarak, birden aklından geçirdiklerinin önünde dikilen sorunun çözümünü bu kelimenin ahenginden bekliyormuşçasına kendi kendisine:

"Adnan! Adnan Bey!" dedi.

Bu haberin Bihter üzerinde sihirli bir etkisi olmuştu. Eniştesinin son sözü duygularını uyuşturan bir nağmeyle kulaklarında titreşiyordu. O büyük yalının biricik hâkimi olmak!..

Ümitlerini geçen bir hülya gibi onu düşünmekte çok ısrar ederse silineceğinden korkarak düşünmemek istiyordu; fakat odanın içinden ısıtan ve uyuşturan bir ses, bütün hülyalarının sesi, gizlice bir şarkı mırıldanırcasına gelip kulaklarına fısıldıyor ve o hülyaların hepsini birden hayata geçirecek bir kelime şeklinde ona:

"Adnan! Adnan Bey!" diyordu.

Bu isim gözlerinin önüne şık, zarif, en seçkin bir âleme mensup, birçok yükselme ihtimallerine aday, uzaktan kır mı kumral mı fark olunamayan sakalları, çenesinden hafif bir hatla ayrılarak iki tarafına taranmış, daima güzel giyinen, daima güzel yaşayan, ince eldivenlere hapsedilmiş parmakları altın telli gözlüğünü, hızlı bir hareketle, beyaz, zarif, keten bir mendilin ucuyla sildikten sonra her tesadüfte kendisine bir rica bakışıyla bakan, güzel, o kadar ustalıkla saklanan elli yaşına rağmen hâlâ güzel bir koca koyuyordu.

O yaş ile iki çocuğun varlığı bu isimle şu yirmi iki yaşında kızın tantana ve servet emelleri arasında bir fazla açıklık oluşturacak ölçüde mesafe bırakmıyordu. Zaten Adnan Bey o adamlardan biriydi ki onlar için yaş en sıradan bir önem derecesinde kalır. Çocuklar? Aksine Bihter'in hoşu-

na gidiyordu. Hatta şu dakikada düşünürken bir tuhaflık bile buldu: "Bana, anne! diyecekler, öyle mi? Minimini bir anne! Yirmi iki yaşındayken bir genç kızın annesi olmak! Şu halde onu on yaşında doğurmuş olacağım. Hele oğlan! Oh! Gerçekten, ablamın hakkı var: Yumuk yumuk gözleriyle bir bakıyor ki..."

Onlara giydirilecek elbiseleri bile düşünüyordu, sonra acelesine kendisi de güldü.

Bu evlilikte onu ne çocuklar, ne de Adnan Bey'in elli senesi korkutuyordu, bunlar öyle küçük şeyler cinsindendi ki asıl meselenin şaşkınlığıyla hemen örtülüveriyordu. Eğer Adnan Bey herkese benzer bir adam olsaydı, eğer çocuklar her vakit babalarının yanında görülen, güzel giyinmiş, o güzel bebekler olmasaydı, bu mesele çıkar çıkmaz omuzlarını silkecek, eniştesinin yüzüne bir kahkaha savurarak kaçacaktı. Lakin Adnan Bey'le evlilik demek, Boğaziçi'nin en büyük yalılarından biri; o önünden geçilirken pencerelerinden avizeleri, ağır perdeleri, oyma XV. Louis[1] ceviz sandalyeleri, iri kalpaklı lambaları, yaldızlı iskemleleriyle masaları, kayıkhanesinde üzerlerine temiz örtüleri çekilmiş beyaz kikle[2] maun sandalı fark edilen yalı demekti. Sonra Bihter'in gözlerinin önünde bu yalı bütün hayalinin tantanasıyla yükselirken üzerine kumaşlar, dantelalar, renkler, mücevherler, inciler serpiliyor; bütün o çılgıncasına sevilip de alınamayarak hasret kalınmış şeylerden oluşan bir yağmur yağıyor, gözlerini dolduruyordu.

Bihter pek iyi biliyordu ki annesinin unutulamayacak derecede süren eğlence hayatı kendisine parlak ve asıl kibar hayatını açacak bir evliliği engelleyen güçlü bir sebepti.

---

1 Öncelikle dekoratif sanatlarda Fransız Rokoko stilinin gözde olduğu dönemi belirtmek için kullanılan bir terimdir. 1700'lerde ortaya çıkıp 1720-1750 arası doruğuna ulaşan Rokoko stili XV. Louis'nin hükümdarlık dönemiyle pek çakışmaz. Öldüğü tarihte (1774) modası çoktan geçmişti. Rokoko stili mobilyada yaldız ve oyma işi rağbet görmüştür. 1853 Kırım Savaşı sonrası Osmanlı zenginleri Avrupa tarzı mobilyaya ve döşemeye merak saldılar.

2 Dar, uzun ve hafif bir yarış kayığı.

Firdevs Hanım'ın kızlarına, Melih Bey takımının artık sönmeye yaklaşmış hatıra şaşaasının bu son çiçeklerine, nihayet eniştesine, şu Nihat Bey'e benzer bir talip çıkabilirdi.

Eniştesine aklından geçeni yöneltirken dudaklarında küçümseyen bir gülüş şekilleniyordu. Kendi kendine "Ahmak!" diyordu; "Selanik rıhtımının birahanelerinde öğrenilmiş Fransızcasıyla kendisine meslek yapmak için İstanbul'a gelip de..." Bihter eniştesinin Peyker'e, sade geçici bir tutkunluğun hükmüne uyarak değil, biraz da belki asıl ailenin ilişkilerinden istifade etmek, İstanbul'un kibar hayatına karışmak hevesiyle koca olduğunu bilirdi.

Kelimenin olanca kuvvetini veren bir söyleyişle ve bu defa açık sesle "Ahmak!" diyordu.

Evet, nihayet işte böyle bir koca! Birkaç yüz kuruş maaş, hısımından, akrabasından, bilinemez nereden ufak tefek yardımlar, daha sonra bir çocuk, daha sonra? Bihter ellerini birbirine sürterek "Daha sonra hiç!" diyordu.

Birden aklına bir şey geldi, Peyker'in karşı çıkmasına rağmen eniştesinin bu evliliğe taraftar olacağına karar verdi. Bu evlilik ona yararlı olabilir, Adnan Bey'in nüfuzundan, saygınlığından bir fayda bekleyebilirdi. Eniştesinin her türlü duygusallığı silecek derecede çıkar gözettiğine inanıyordu.

Onun bu meselede kendisine bir müttefik olabileceğine karar verdikten sonra kardeşini düşündü. "Zavallı Peyker! Adnan Bey ismini işittikten sonra ne tuhaf oldu. İşte bu işe engel olmak isteyeceklerden biri daha... Bu defa anneme âlâ bir yardımcı var, fakat..."

Cümlesinin aşağısını Bihter zihninde tamamlamaya lüzum görmedi, ayağa kalkarak tekrar pencereden minimini bahçeye baktı. Şimdi böyle yukarıdan, şu özenilerek muntazam tutulmaya çalışılan bahçeciğe bakarken, gözlerinde, hülyasının yüksekliklerinden alçaklara düşen bir aşağılayıcı bakış vardı.

Bu köşecikte, şu fakir evceğizde, her zaman bir gidişle gelen gidene benzeyen saatleri sürükleyerek geçen günleri, yirmi iki senelik hayatını bir an içinde gördü. Bütün eğlen-

celer, gezmeler, hatta o zamana kadar sevile sevile yapılıp giyilmiş elbiseler, yirmi iki senelik hayatının en güzel hatıraları bile birden gözünde sıradan ve değersiz hiçler derecesine indi.

Sonra kendisini düşündü: Gözlerinin önünde kendi çehresini, kendi endamını, saçlarını, yolda geçerken görenlerin bakışlarından sevgiler, saygılar toplayan o zarif, seçkin dış görünüşü gördü; bu hayale gözlerini süzerek gülümsedi. Bu güzelliğe eşlik eden ufak tefekleri birer birer kendi kendisine saydı.

Firdevs Hanım'ın, hiçbir zaman bir anne özeni göstermeyi hissetmeyen bu kadının, ihmallerine, kayıtsızlıklarına rağmen –bu aileye has, doğuştan gelen bir bilgiçlikle– Bihter de, hemen her şeyden bir parça bilirdi: Mecmuaları karıştıracak, hikâyeler okuyacak derecede Türkçe, Beyoğlu dükkânlarında kullanılacak kadar Fransızca, hatta her vakit Tarabya'dan[1] sağlanan hizmetçi kızlardan öğrenilmiş, Rumca bilir; piyanoda valsler, kadriller[2], romanslar çalar; gerekirse gayet ağırbaşlı, duyguyla okuduğu şarkılara hemen kendi kendine öğrenilmiş uduyla pek güzel eşlik ederdi.

Bunlar öyle bir meziyet toplamı oluşturuyordu ki onun emellerini herhalde bir Nihat Bey derecesinin üstüne kadar götürmek için yeterliydi; fakat annesinin hayat tarzı, bütün ailenin şöhreti o emelleri kapayan birer set şeklinde yükseliyordu. Böyle kendisini emellerinin gerçekleşmesi imkânını ümit edebilmeyi engelledikleri için ailesine kalbinde derin bir düşmanlık vardı. Oh! Şimdi onlardan ne güzel bir intikam fırsatı bulmuş olacaktı!...

Artık tamamıyla karar vermişti. Bu kararından döndürebilecek hiçbir kuvvete mağlûp olmayacaktı.

Odasında gezindi, geçerken aynada kendisine gülümsedi; orada artık kocasız kalmak tehlikesiyle karşı karşıya çaresiz Bihter'i değil Adnan Bey'in nikâhlı eşini sanki

---

1 Boğaziçi'nin Avrupa yakasında, Kalender'le Kireçburnu arasında, romanın yazıldığı yıllarda daha çok Rumların yaşadığı bir kıyı köyü.

2 Eski bir salon dansı ve bu dansın müziği.

selâmlamış, tebrik etmişti. Tekrar penceresine geldi, bir sarmaşık panjurun arasından girerek ona gülüyor gibiydi, bundan ince bir filiz kopardı, düşüncelerinin humması arasında ucunu inci gibi küçük ve beyaz dişlerine götürdü; onu ısırarak, artık odaya çöken karanlığın içinde, dalgın dalgın, gözleri süzüldü; bahçenin çiçeklerine, çemenlerine baktı; bahçe şimdi değişmiş, hülyalarının türlü renklerle bir sergisi olmuştu.

Artık bahçeyi değil, gözlerinin önünde küme küme yığılmış kumaşları, bunların üzerine dökülen mücevherleri görüyordu. Burada bir gökkuşağı parçalanmış, ondan yeşil, mai, sarı ve al ipek tufanları serpilmişti ve bu renk fıskiyesinin üstüne zümrütlerden, yakutlardan, elmaslardan, firuzelerden bir araya gelmiş güneş parçaları dökülüyor gibiydi.

İşte, işte, bütün o çılgıncasına sevilip de alınamamış şeyler, işte onlar, gönlünce tutup seçmesi için en küçük bir emeline boyun eğmiş ve hazır bekliyor, renkli gözleriyle onu çağırıyordu.

Ah! O zarifliği sadelikle araştırmaya mecbur edip de bu alınamayan şeylerin acısını, gizli hüsranını saklamak için sahte bir tiksinme öğreten fakir hayat... Artık o hayattan, bunları görmemek için gözlerini kapamaktan usanmıştı.

Onlar çarşıya çıktıkça değerli bir mücevheri, ağır bir kumaşı kabalığını bahane ederek ellerinin sert bir hareketiyle iterlerdi: Evet, iterlerdi, fakat Bihter'in kalbinde bir şey kopardı. İşte şimdi hayal mahşerinin nefislikler ve güzellikler tufanı gözlerini doldururken bütün çarşılarda, vitrinlerin önünde annesiyle, kardeşiyle uzun uzun duruşlarını hatırlıyordu. Hemen her geçişlerinde şurada burada dururlar; hayran bir sessizlikle, birbirlerine göstermeyerek, bir fikir alışverinde bulunmayarak bunlarla kendilerine bir göz ziyafeti çekerlerdi.

Bihter şu gerdanlığı boynuna takar, öteden bir pırlanta bileziği koluna geçirir, bir minimini serçenin gagasında nohut kadar incisiyle saçlarının arasında yerini belirler, beş dakikalık bir dalıp kendinden geçiş içinde böyle hayalinde

süslenir, sonra buradan ayrılırken kolunda şıngırdayan gümüş halkaları, ince altın zinciri koparıp atmak isterdi.

Bugün bunların hepsinin gerçekleşebileceğini düşünürken hayatının acizliği daha anlaşılır ve açıklıkla meydana çıkıyor, sanki bu hülya ona hayatının mahrumiyetlerini daha sıhhat ve sadakatle gösteriyordu. Bugünün hakikatini hülyasının tantanasına alışan gözleriyle seyrediyordu.

Üstündeki elbiselerden, etrafındaki eşyadan fakir bir şikâyet yayılarak onu bunaltıcı bir hava içinde kucaklıyordu. O eskilikleri saklanmak için üzerlerine işlenmiş şeyler atılan sandalyeleri, çatlamış eski ceviz dolapla yaldızları silinmiş demir yataklığı[1], pencerelerden bıkkın ve hastalıklı bir köhne edayla sarkan perdeleri, artık hoş göstermek için ustalığın yeterli olamadığı bu şeyleri uzak bir yoksulluk âleminin bir daha görülmemek üzere terk olunan yadigârları gibi görüyordu. Sonra, birden, bu âlemin yanında yepyeni, yaldız boyalı, gösterişli bir konağın koridorları, odaları açılarak ışıklar içinde kaynıyordu.

Bunların içine kendisince beğenilip de alınamamış şeyleri atacaktı. Hep birer birer hatırladığı heykellerden, küplerden, resimlerden, saksılardan, o bin türlü şeylerden yığacak; duvarları, hücreleri[2], doymak bilmeyen bir heves bolluğuyla örtecekti. Demek, Adnan Bey'le evlilik bütün bu şeyleri yapabilmekti. İşte yemin ediyordu ki, onu ne annesi ne kardeşi, dünyada hiçbir kimse bu hülyalarına kavuşmaktan alıkoyamayacak...

***

Kapısına vuruldu. Katina'nın sesi haber verdi:

— Sofra hazır!

Bihter odasından çıkınca Katina'nın genç, şakrak çehresinde bir tebessümün sevinçle dolu ifadesini fark etti:

---

1 Üzerine yatak serilen tahta veya maden kerevet, karyola.

2 Eski yapılarda öteberiyi koymak için duvar içinde bırakılan, genellikle raflı oyuk kısım, bir çeşit niş.

— Ne gülüyorsun? dedi.

Katina:

— Oh! Ben anlamadım mı? Bilseniz küçük hanımcığım nasıl seviniyorum!

Sonra ufak ufak parlak siyah gözleriyle Bihter'i süzerek:

— Beni beraber götürürsünüz değil mi?

Bihter cevap vermedi, bu genç kızın ağzında şu olayın bir sevinç vesilesi olarak tekrar edilmesinden kalbine bir fazla kuvvet geldi. Bu evliliğin, dışarıda meydana gelecek etkilerine şu saf sözler sağlam bir delil hükmünü almıştı.

Sofrada Adnan Bey'den söz edilmemek için Firdevs Hanım her şeyden söz ediyor ve bu konulara gözlerini tabağının içinden ayırmayarak somurtan Bihter'i karıştırmak, güya onunla herkesin içinde bir kavganın önünü alacak bir barışıklık kurmak istiyordu. Kalender'de görülen kıyafetlerden, Yeniköy'e doğru geçen bir arabanın demirkırı hayvanlarından, bando çalınırken bastonunu sallayarak ıslıkla eşlik eden, ceketinin yan cebinden kırmızı ipek mendili taşmış bir beyden söz etti. Bihter annesinin bu gevezelikten maksadını anlıyordu. Birinci defa olarak annesiyle önemli, ciddi bir mücadele yapmak lazım geleceğini hissetti.

Birden gözlerini çeken bir kuvvetle başını kaldırdı, eniştesiyle bakıştılar. Bu adamla aralarında büsbütün silinemeyen bir yabancılık kalmış, onları iki kardeş durumuna getirecek olan samimi bir ilişkiyi engelleyen irade dışı bir ürküntü Bihter'i kız kardeşinin kocasından uzak tutmuştu. Bu uzaklıkta bedensel bir nefrete benzer bir şey de vardı. Ara sıra onun kendisiyle göz göze gelmesinden, mesirelerde yabancıların ısrarlı bakışlarına karşı titremeyen bakışı, ufak bir sıkıntı titremesiyle ayrılmaya lüzum görürdü. Bu gece gözleri karşılaşınca Bihter bakışını çevirmedi; eniştesine ısrarlı ve onunla bir ittifak antlaşması yapan derin bir manayla baktı. Onun gözlerinde kendisine itaat eden bir bakış, bir boyun eğiş gördü; böyle yalnız gözlerinin sade bir bakışıyla aralarında bir ittifakın imzası karşılıklı atılmış oldu.

Nihat Bey, bir aralık sohbet sırasındaki ufak bir duraklamadan yararlanarak Firdevs Hanım'a sordu:

— Adnan Bey meselesine önem vermediniz?

Firdevs Hanım önce işitmemiş gibi:

— Katina! dedi, sürahiyi alıversene...

Sonra damadına baktı:

— Önem verilecek bir şey değil ki.. Evvela yaşlarda bir uygunluk yok, ondan sonra çocuklar...

Firdevs Hanım söylerken Peyker kocasını devamdan alıkoyan bir öfke bakışıyla bakıyordu. Yemek ağır bir sessizlikle bitti.

Firdevs Hanım'ın âdetiydi; sıcak gecelerde, yemekten sonra şehnişine çıkar ve burada uzun sandalyesine yatarak denizin bitmez tükenmez mırıltılarını dinlerdi.

Nihat Bey iki günden beri kuşakları çözülmemiş gazetelerini açıyor, Peyker konuyu arzu edilmeyen zeminlere yöneltmekten kaçınıp susmayı tercih ederek, sarı kalpaklı lambanın altında bir koltuğa gömülmüş, gözleri yarı kapalı, düşünüyordu. Bihter biraz dolaştı, bir şey bahane ederek bir aralık odasına gitmek için kayboldu, sonra yine geldi, bu gece onda bir duramamazlık vardı.

Aklına gelen şeyi sonraya bırakma ve daha uygun bir zamana erteleme imkânını bırakmayan bir tezcanlılıkla yapılması gereken şeyleri hemen yapmak onun için bir ihtiyaçtı. Şehnişinin açık kapısından taze, ferahlık veren bir hava tül perdeleri şişirerek içeriye giriyordu. Perdeler açıldıkça uzaktan annesinin beyaz bir gölge belirsizliğiyle sandalyeye uzanmış görüntüsünü görüyor, hemen oraya gitmemek için şehnişinden gözlerini çeviriyordu... Ortada, masanın üstünde eski dergileri karıştırmak, resimleri seyretmek istedi; fakat bunları bir karartı içinde görüyor, zihninde peş peşe darbelerle vuran bir ses ona "Niçin şimdi değil de sonra? Eğer bu gece meseleye bir karar verilemeyecek olursa sabaha kadar uyuyamayacaksın..." diyordu. Annesiyle görüşmekten gittikçe artan bir korku artık kalbine ufak çarpıntılar vermeye başlamıştı. Pek iyi biliyordu ki bu gece

şimdiye kadar aralarında söylenmekten çekinilmiş ağır şeyler söylenecekti. Birden kendi kendisini bu derece korkak olduğundan ayıpladı ve Peyker gözlerini kapamış uyuklarken eniştesinin yüzüne bir duvar çeken gazetesinin önünden geçti; sofanın ta öbür ucuna, şehnişine kadar hafif adımlarla yürüdü, başını kapının tül perdelerinin arasından soktu, "Sizin yanınıza geliyorum, anne!" dedi.

Hafif bir rüzgâr önlerinde denizi okşayarak, koyu siyah kütleleri koyun karanlık sularında çalkalanan sandalların, gemilerin uzayan gölgelerini kırık ve yılgın hamlelerle sahile kadar uzatmaya çalışıyordu.

Bihter annesinin yanına, açılır kapanır küçük iskemleye oturdu; halinde bir sokulganlık, annesinin dizinden ayrılmayan çocuklara has bir şey vardı, yavaşça kolunu annesinin dizine koydu, üstünde iri siyah bir yığın şeklinde duran saçlarıyla başını kolunun üzerine dayadı; gözleri bu karanlık gecede sönük sönük, dargın dargın süzülen, bir yetim kederiyle ıslak kirpiklerini titreten birkaç ışık parçasına dalarak bir müddet gökleri seyretti.

Bir gece kuşunun perişan, küskün uçuşu gözlerini bir aralık sürükleyip götürdü. Annesi uyuyormuş gibi ona bir kelime söylememiş, sanki orada varlığından habersiz durmuştu. Bir aralık Bihter başını kaldırdı, karanlıkta annesinin gözlerini görmek isteyerek uzandı.

Tül perdelerin arasından süzülerek yavaşça şehnişine dökülen sofanın ışığı altında anne kız birbirine baktılar. Bihter gülümsüyordu; sonra yavaş, hafif, saçlarının arasından kayıp kaçan rüzgâra benzer bir sesle:

— Anne! dedi, niçin Adnan Bey meselesine önem vermediniz?

Firdevs Hanım şüphesiz böyle bir soruyu bekliyordu, doğrulmayarak o da öyle yavaş sesle cevap verdi:

— Sebebini zannederim ki senin yanında söylemiştim.

Bihter gülerek omuzlarını silkti:

— Evet, fakat onlar, sizin itiraf ettiğiniz sebepler o kadar hafif şeyler ki bu evliliğe razı olmamanız için, bilmem yeter mi?

Firdevs Hanım yavaşça doğruldu, şimdi seslerinin gizli bir fırtına saklar gibi uyanmaya başlayan içten gelen heyecanını tutmak isteyerek ikisinin de dudaklarında bir kısıklık vardı. Bihter başını kaldırmıştı, annesinin dizinden kolunu çekti.

— Seni bu evliliğe pek heves ediyor görüyorum, Bihter!

Bihter muhakkak bir mücadeleyi mümkün olduğunca geciktirmeye çalışan bir sesle cevap verdi:

— Evet, çünkü daha iyi bir fırsat ortaya çıkabileceğine artık ümit kalmadı. Öteki kızınızın nihayet bir Nihat Bey'i zorla bulabildiğini pek iyi hatırlarsınız. Şimdiye kadar benim hakkımda da size bir müracaat olduğundan haberli değilim...

Firdevs Hanım:

— Beni hayrete düşürüyorsun, Bihter! dedi; mutlaka gelin olmak için bu kadar acele ettiğini bana haber vermiş olsaydın...

Konuyu sakince bitirmek için kararlılık göstermekle birlikte Bihter birden, her vesileyle parlamaya hazır olan tabiatına mağlup oldu. Keskin bir sesle:

— Oh! Şaşacak bir şey yok, anne! dedi, yirmi iki yaşında bir kız, birinci defa olarak, kabul edilecek bir evlilik talebi karşısında bulunur da nihayet fikrini söylemeye lüzum görürse acele etmiş olmaz zannederim. İtiraf ediniz ki Adnan Bey'i reddetmek için gösterdiğiniz sebepler belki başka bir kız için düşünülebilir. Fakat kabahat kendisinin olmadığı halde, kim bilir nasıl sebeplerle koca bulmaktan ümidini kesen bir kız...

Bihter'in sesine gittikçe sinirli bir titreme geliyordu. Boğaz'ın sakin sularını yararak Karadeniz'e doğru yol alan kocaman bir yük vapurunun gürültüsü Bihter'in son sözlerini boğmuştu. Firdevs Hanım şimdi büsbütün doğrulmuştu. Anne kız, karanlıkta, birbirini boğmak isteyen iki düşman gibi yüz yüze, nefes nefese, gözleriyle birbirini araştırarak duruyorlardı.

Firdevs Hanım sordu:

— Ne vakitten beri kızlar annelerine karşı evlilik hakkında serbest serbest lakırdı söylemeye başladılar?

Bihter, beş dakika önce pamuk pençeleri altında tırnaklarını saklayan bir kedi sokulganlığıyla gelen bu kız, artık silahlarını çıkarmıştı; derhal cevap verdi:

— Anneler anlaşılamayacak sebeplerle kızlarının evliliklerine karşı koymaya başlayalıdan beri...

— Bihter! Annene karşı idare edilecek lisanı tayin edemiyorsun. Sana daha fazla terbiye verdim zannediyordum.

Artık mücadeleyi açık bir harp olmaktan engelleyecek bir kuvvet kalmamıştı. Sesleri yükseliyor, nihayet fırtına patlıyordu; sofadakiler, Nihat Bey'le Peyker, belki işitebilirlerdi. Bihter daha çok yaklaştı ve nefesi annesinin cildine dokunarak cevap verdi:

— Bunu terbiye noksanından çok kızlarınıza sevgi, saygı hissettirememiş olmanıza yormak doğru olur. Teessüf ederim ki size birinci defa olarak belki bir daha unutulamayacak şeyleri söylemeye mecbur oluyorum; fakat kabahat sizin... Kızınızı kınamadan önce bir kere, sizi davet ederim, kendinizi düşününüz. Adnan Bey'i niçin reddettiğinizi tamamen biliyor musunuz? Yaşıyla çocukları için, diyeceksiniz. Nihat Bey'in de yaşı elli miydi? Onun da çocukları mı vardı? Halbuki bugün bana yapmak istediğiniz şeyi o zaman Peyker'e yapmıştınız. Nihayet mağlup oldunuz, bu defa yine mağlup olacaksınız, fakat bu mağlubiyet size daha acı geliyor, çünkü...

Firdevs Hanım hırsından boğularak sordu:

— Çünkü?...

Bihter, şimdi karşısındakinin ıstırabından haz alan, yaraladıktan sonra bıçağını yaranın içinde kanırtarak çeviren bir vahşet insafsızlığıyla söylüyordu:

— Çünkü?... İşitmek istiyorsunuz, öyle mi?... Çünkü, ben bu evde birisini bilirim ki eğer Adnan Bey onu istemiş olsaydı...

Firdevs Hanım'da artık tutulması mümkün olmayan bir hiddet köpürdü; elinin tersiyle, Bihter'in ağzında cümlesinin

aşağısını durdurmak isteyerek, çarptı. Bihter, bir çılgın gibi iki ellerinin bir kasılmasıyla annesinin iki ellerini tuttu ve dişlerinin arasından ıslık çalan bir sesle:

— Evet, onu istemiş olsaydı, dedi; koşacaktı, sevincinden çıldırarak koşacaktı...

Firdevs Hanım kendisini sandalyesine salıverdi. Beş saniye önce hastalıklı sinirlerinde kalan bir kuvvet kalıntısıyla isyan ettikten sonra tekrar bir zayıflık, onu bir müddetten beri her karşılıklı konuşmada artık mağlup eden çocukça bir zayıflık cevap vermekten engelledi; gözlerine yaşlar hücum etti ve bütün hayatının cezası bu gece kızının ağzından dökülen bu kadın, orada, karanlık gecenin içine birer hazin damlayla ağlayarak dökülüyor sanılan semanın sönük, dargın yıldızları altında uzun uzun ağladı.

Bihter, birden, onu ağlıyor görünce, istemeksizin, düşünmeksizin, belki iki öpücük arasında bitirilebilmek ümidiyle başlanıp da gözyaşlarıyla bitirilen bu mücadelenin neticesine karşı donmuş, duruyor; karşıda kırmızı fenerin ateş rengi bir yılan gibi kıvranıp uzanan ışığına dalarak başını çeviremiyordu.

Meselede galip çıktığından emindi, bütün annesinin bu gözyaşları onun galibiyetine birer delil demekti; lakin şimdi bunlar ona da ağlamak hevesini veriyordu, bir kelime söyleyecek olursa kendisini tutamayacağından korktu. Dudaklarını ısırarak, sahili küçük küçük şamarlarla tokatlayan dalgaların çarpıntısı arasında annesinin iri iri nefeslerini işiterek durdu; kalplerinde anneyi çocuklarına bağlayan saygı ve sevgi ilgisi kurulamamış bu iki insan, iki düşmana benzeyen bu anne ile kız, derin, ağır, soğuk, sanki aralarında yatan bir tabutun mateminden gelen bir sessizlikle hareketsiz kaldılar.

İkisinin arasında kırılmış bir şey, lakin yapılmış bir evlilik vardı.

***

Bu gece Bihter odasına bir zafer sevinciyle girdi. Şimdi artık hakikat olacağından emin olduğu hülyasıyla yalnız kalmak için acele ediyordu. Üstündeki şeyleri koparıp atmak isteyen ellerinin çabuk hareketleriyle soyundu, omuzlarından kayan gömleğiyle pencereye kadar gitti, panjurları çekti, camı indirdi, kandili yaktı, mumunu söndürdü, yatağının kenarına oturarak çorapları çekip attı; her şeyden uzak, her şeyden ayrı, yalnız hülyasıyla beraber kalmak için yatağına girdi, eliyle cibinliğini çekti.

Ötede kandilin titrek ışığı odanın gizli gölgeleriyle boğuşuyor gibiydi; masanın üzerindeki şişelerin irileşen, ölçüsüzce şişen gölgeleri odanın döşemesine dökülüyordu. Şimdi Bihter yatağının içinde, hakikatle hülyanın arasına cibinliğinin tül duvarını çekerek yatıyor, odanın sessizliğinde bir uyku nefesi uçmaya başlıyordu. Yalnız –ufuklardan bir parça güneş istemek için yuvasının kenarında bekleyen beyaz bir güvercin yavrusu gibi– yataktan, cibinliğin arasından küçük, beyaz, tombul bir ayak sarkıyor; sinirli bir hırçınlıkla sallanarak şuh, çapkın bir davet manasıyla sanki bu emel yatağına takım takım hülyalar çağırıyor, "Evet!" diyordu. "Buraya geliniz görkemli yalılar, beyaz kikler, maun sandallar, arabalar, kumaşlar, mücevherler, bütün o güzel şeyler, bütün o yaldızlı emeller... Siz, hepiniz, buraya geliniz..."

2

Bugün Adnan Bey açık sarı boyalı yalıdan çıktıktan sonra maun sandalına kalbinde büyük bir hafiflikle atlamıştı. Kendisini aylardan beri içinden çıkılmaz tereddütler arasında yoran bu müracaat işte nihayet yapılmış, onun kalbini ezen ağırlığı güya göğsünün üstünden büyük bir taş gibi nihayet kalkmıştı; fakat sandalında kendisini yalnız bulduktan sonra bu hafifliğin arasında ufak bir yürek çarpıntısı hissetti. Bugün her zaman olduğunun aksine işte sandalda yalnızdı, Nihal ile Bülent babalarına eşlik etmiyorlardı; lakin onların boş kalan yerinde iki masum, şaşkın çehrenin gölgesi titriyor; minimini iki ses, iki çekingen, ikircikli çocuk sesi:

— Beybaba! diyordu, nereden geliyorsunuz? Ne yaptınız?...

Evet, ne yapmıştı? Şimdi uzaktan, akşamın son ışıkları içinde yeşillikleri gülümseyen karşı tepelere bakarak o da kendi kendisine bu soruyu soruyordu. O zaman, bu müracaata karar vermeden önce aylarca devam eden tereddütler, savaşlar bir dakika içinde tekrar uyandı; zihninde bu mücadelenin bir tarihini, bütün o harp ayrıntılarının bir özetlemesini yaptı. Kendisini vicdanına karşı haklı göstermek için her vakitten çok şu dakikada bir ihtiyaç duydu. O zaman, emeline ulaşmayı sağlamak için hazırlanan bütün sebeplerin ve delillerin hücumu altında bunaltılan vicdan her vakitki olduğu gibi gene o küçük itiraz sesine cevap vermek için bu binlerce sebeplerle delillerin yükselen, kendi sesini örten hücum gürültüsünü işitti.

Evet, böyle daha ne kadar devam edebilirdi? İşte dört seneden beri hayatını çocuklarına adamış, evin içinde bir annenin kaybolduğundan onların minimini ruhunu olabildiğince habersiz tutabilmek için çocuklarına anne olmuştu; fakat şimdi artık bu fedakârlıkta devama akıllıca bir sebep görmüyordu. Bülent zaten mektebe gidecekti, Nihal birkaç sene sonra gelin olacaktı. Çocuklarının bağları kendisinden yavaş yavaş çözülecek, nihayet bütün çocuklarla babaların arasında açılan uçurumlar onların arasında da –hatta şimdiki bağların samimiyetine oranla daha büyük bir boşluk bırakarak– açılacaktı. O zaman bu boşluğun yanında yalnız, ara sıra yalnızlığına teselli vermek için uğrayan çocuklarının birkaç tebessüm sadakasıyla terk edilmiş kalp ısınamayarak, o yalnızlığın bütün kar parçaları hayatının sonuçsuz kalmış fedakârlıklarını kalın bir kefenle örterek, evet, yapyalnız kalacaktı.

Zaten bütün geçen hayatı bir fedakârlıktan ibaret değil miydi? Tereddütlerine karşı fazla bir galibiyet silahı bulmak için evliliğinin bütün şiir ve aşk hatıralarını inkâr ediyor, bu ikinci sevdanın zihninde canlandırdığı beşiğini süslemek için zavallı ölmüş aşkının mezarından çiçeklerini söküyor, koparıyordu.

O, otuz yaşına kadar oldukça masum bir hayat geçirmişti, hayatının en büyük aşk olayı evlenmesiydi. Şimdi düşünürken on altı senelik evlilik dönemi hatıralarında bir zayıf papatyanın bile neşesinden mahrum uzun, çıplak bir çöl parçası şeklinde uzanıyordu. Bu on altı sene yalnız eşinin bitmez tükenmez hastalıklarından oluşan hatıralar bırakmıştı. O hastalıklarla mücadele etmiş, çocuklarının annesini kurtarmak için senelerle uğraşmıştı; nihayet, zaten beklenen netice bütün çabalarını hiçe indirerek işte çocuklarını öksüz bırakmıştı. O zaman harcanan emekler şimdi mükâfat bekleyen seslerle hatıralarının arasında bağırıyordu. O vakit yerine getirilen bir görev şimdi bir hak halini almıştı. Lakin kalbinde ufak bir çarpıntının susturulması mümkün olamıyor, bu sebepleri Nihal ile Bülent'in görüşlerine nasıl

kabul ettireceğine karar veremiyordu. İstiyordu ki vicdanına karşı kendisini temize çıkaran bu sebepler onu çocuklarına da affettirsin...

Birden gözlerini karşı tepelerden ayırdı. Kalender'e yaklaşıyorlardı; onlara, Bihter'e tesadüf edebileceğini düşündü. Dümene ufak bir darbeyle daha çok yanaştı; işte uzaktan beyaz sandalı fark etmişti; dümene yine bir küçük darbeyle ufak bir yay daha çizdi, iki sandal birbirinden ancak çarpmayacak derecede açık kalmıştı.

Adnan Bey kendi kendisine "Şimdi, on dakika sonra haber alacaklar" diyordu. Bihter'in kabul cevabı vereceğinden emindi, bunu genç kızın zaten gözlerinde açıkça okumuş, gözlerinin bakışında müracaatta gecikmesinden şikâyete benzer bir şey bile fark etmişti.

Kendi kendisine bir nakarat gibi "Evet, diyordu, şimdi, on dakika sonra..." tekrar birden aklına Nihal'le Bülent geldi. Eve gidince onun da yapılacak bir işi vardı. Bugün çocukları hazırlamak istiyor, saadetinin tam olmasına engel olacak olan şu yürek çarpıntısını da hemen susturmak için acele ediyordu.

Maun sandal artık yapılacak bir işi kalmamış gibi süratle suları yararak ilerlerken bu çarpıntı büyüyordu. Hâlâ bir kolay yol bulamamış, aklına gelen çarelerin hiçbirine karar verememişti. Bir aralık Şakire Hanım'ı –eşinin gelin halayığıyken[1] Nihal'in doğmasının ardından çırak edilen[2] ve o zamandan beri evde aile fertlerinden olmak önemiyle kalan kadını– düşünüyor; ara sıra "Hayır, mürebbiyesini araya koymak daha iyi olur..." diyordu. Sandal rıhtıma yanaşıp da kapının önünde bekleyen küçük Habeş Beşir koşunca Adnan Bey hemen sordu:

— Çocuklar gelmediler mi?

Gelmediklerini anladıktan sonra bir ferahlık duydu; şimdi onları hem görmek istiyor, hem görmek zamanını

1 Kadın köle, cariye.

2 Saray ve konaklarda çalıştırılan cariye ve kölelerin yıllarca hizmetten sonra geçimleri sağlanarak ev bark sahibi edilmesi.

geciktirmeye çalışıyordu. Bugün yalnız kalmak için çocukları mürebbiyeleriyle birlikte Bebek Bahçesi'ne[1] göndermişti.

Soyunup ev içinde giydiği ince şayaktan[2] pantolonunu, beyaz saten gömleğini taktıktan sonra siyah alpaka[3] ceketini aradı; sinirli ellerle aynalı dolabın kapağını çekti, odanın köşesinde duran elbise askısına baktı, ceketini bulamıyordu. Eliyle zile bastı, Nesrin'e çıkıştı, "Her şey karmakarışık, hiçbir işime bakılmıyor, işte bir saattir siyah ceketimi arıyorum..." diyordu.

Siyah ceketin bir kolu iskemlenin kenarından sarkıyordu, Adnan Bey arkasından çıkardığı elbiseleri onun üzerine atmıştı. Nesrin ilerleyerek ceketi elbiselerin altından çıkardı.

O, "Gördünüz mü? İskemlenin üstünde bırakmışsınız, hiçbir şeyi yerine koymak âdetiniz değil ki..." diyordu. Bir müddetten beri böyle hizmetinin noksan görüldüğünden, hiçbir şeye bakılmadığından, hanımsız evde ne kadar dikkat edilse hizmetçilere meram anlatmak mümkün olmadığından söz etmeyi âdet etmişti.

Nesrin çıkarken sordu:

— Çocuklar gelmediler mi?

Yatak odasından aşağı indikten sonra bir aralık sofanın penceresinden denize baktı, artık sabırsızlanıyordu. Sonra odasına, iş odasına girdi; bir şeyle meşgul olmak istiyordu. Onun başlıca merakı tahta üzerine oymacılıktı; bütün boş saatlerini kâğıt bıçakları, hokkalar, kibrit kutuları, üzerinde kabartma resimlerle kâğıt baskıları oymakla geçirirdi. Birkaç günden beri ortasında Nihal'in yandan çehresiyle bir küçük tabak çıkarmak için uğraşıyordu. Bunu eline almak, çalışmak istedi; çalışamadı. Tekrar zile bastı. Nesrin tekrar içeriye girdi:

— Nihal'le Bülent gelmediler mi?...

Nesrin bu defa gülümseyerek cevap verdi:

— Gelmediler, efendim, fakat şimdi neredeyse gelirler.

---

1 Boğaziçi'nin Avrupa yakası semtlerinden Bebek'in vapur iskelesi arkasında uzanan bahçe, bugün çok küçük bir parktır.

2 Kabaca dokunmuş dayanıklı bir tür yün kumaş.

3 Devegillerden lamanın yününden dokunan kumaş.

Kız çıktıktan sonra Adnan Bey kalbinde belirgin bir korku hissi duydu. Evet, şimdi gelecekler; o zaman, o zaman ne yapacak?

En çok Nihal'i düşünüyordu. Tereddütlerini yenmek için icat ettiği sebeplerin arasında hiçbir zaman susturmayı başaramadığı bir korku, bu olayın Nihal üzerindeki etkisini düşünmekten ileri gelen bir korku vardı. Babasıyla kendisinin arasında başka bir varlığın, başka bir sevginin engel olmasına bu nazik, hassas, suda yetişmiş bir çiçeğe benzeyen kızın kayıtsız kalamayacağından emindi. Pek iyi hissediyordu ki henüz pek çocukken onu annesiz bırakan matemin o zaman tamamıyla duyulmayan acılarını sonradan, büyüyüp düşünmeye başladıkça birer birer duymuş, onlar çehresine gittikçe derinleşen bir yetim ezilmişliğinin hüzünlerini çekmişti. Babasına gülümseyerek bir bakışı vardı ki ta gözlerinin içinde, ta o tebessümün altında tamamıyla tanıyıp sevmeye vakit bulunamamış, hatta siması bile hatırlanamayan annesi için bir matem gözyaşı saklıyor gibiydi. Şimdi bu babayı, bu ikinci anneyi bir parça onun elinden alacaklardı. O zavallı yüreği bu ikinci ayrılıktan nasıl acı veren bir yarayla yırtılacaktı! Bunu düşündükçe kalbinde Nihal için ağlayan bir damar sızlardı; fakat bu artık gözünde önüne geçilmek mümkün olmayan, hatta olmasına müsaade edilmek lazım gelen bir zarar hükmünü almıştı.

Adnan Bey şimdi odasının kahverenginde uzun perdeler altında yarı bir karanlığa boğulan derinliklerine dalarak iş masasının yanında meşin yarım koltuğa yaslanmış, ayaklarını uzatmış, düşünürken Nihal'le bütün birlikte geçirdiği hayatı parça parça tablolar halinde koparak gözlerinin önünde yaşıyordu. İlk önce annesini kaybettikten sonra çocuğun huysuzluklarını, o bin türlü olmayacak sebepler icat olunarak saatlerce devam eden ağlayışlarını görüyordu. O vakitler babasından başka onu kimse susturamazdı. Onda bir de sinir hastalığı vardı ki düzensiz aralıklarla minimini zayıf vücudunu saatlerce süren bunalımlar içinde ezer, hırpalardı. Küçük yatağının yanında, o matem devresinde, o

sinir bunalımı saatlerinde, geçirdiği ıstırap gecelerini düşündü. İşte şimdi hatırına geliyor: Bir gece uykusunun arasında, çocuğun, kim bilir nasıl bir rüyadan sonra, korkulu bir sesle onu uyandırmak için "Baba! Baba!.." dediğini işitmiş, yatağından kalkmış, yanına giderek sormuştu: "Ne istiyorsun, kızım?" O zaman o, babasını yanında gördükten sonra içi rahatlamış olarak, gülümseyerek, annesinin ölümünden sonra birinci defa olmak üzere sormuştu: "Yarın gelecek mi?" Böyle, ismini söylemeyerek, kim olduğunu açıkça belirtmeyerek annesinden söz ederdi. "Hayır, kızım!.."... Her vakit yalnız bu cevapla yetinirken bu gece uykusunda galiba bir rüyayla başlayan bu konuyu takip etmişti: "Pek mi uzaklara gitti? Oradan gelmek zor mu, beybaba?..." O, cevap vermeyerek başını sallamış, bu iki soruyu onaylamıştı. Çocuklara has bir inatla o mutlaka bir cevap istiyordu: "Öyleyse biz oraya gidelim, olmaz mı? Baksanıza o gelmiyor, hiç, hiç, bir gün olsun gelmiyor..." Sonra babasının sustuğunu görerek birden küçük çıplak kollarını yorgandan çıkarmış, onun başını çekerek, ağzını kulaklarına yapıştırarak, kandilin titrek ve karanlığa benzeyen ışığı altında etraftan gizli bir şey söylüyormuşçasına hafif, bir kuş nefesine benzeyen sesiyle "Yoksa öldü mü?" demişti. Bu hakikat birinci defa olarak ağzından çıkıyordu. Sonra minimini parmağını uzatarak ve babasının gözlerinden akan birer damla ürkek yaşı silerek ilave etmişti: "Lakin siz ölmeyiniz, babacığım siz ölmezsiniz, değil mi?"

O, çocuğu yatıştırmış, yatağına biraz zorla yatırarak örtüsünü üstüne çekmiş, fakat yanından ayrılamayarak saatlerle, sessiz, uyumasını beklemişti. Çocuk o gece bütün içini çekerek nefes almıştı.

Geceleri onu bir müddet yanından ayıramaz, beraber yatardı. Şimdi bile Nihal'le Bülent aralık kapısı daima açık duran yanında bir odada yatarlardı; daha ötede mürebbiyelerinin –ihtiyar Mlle de Courton'un– odası vardı. Yalnızlık bu baba ile kızı o kadar sıkı bağlarla bağlamıştı ki ancak birbirinin çevresindeki havada yaşamaktan haz alabiliyor-

lardı; mürebbiye Nihal'den çok Bülent'in bir arkadaşıydı. Gece Nihal Bülent'in uykusunu bekler, kadınla birlikte çıktıktan sonra babasıyla yalnız kalmakta garip bir lezzet bulur. Sanki hayatının bir türlü dolmayan boşluğu içinde babasıyla böyle baş başa kalış kalbinin bütün ıssız köşelerini saadetle dolduracak bir samimiyet kazanırdı.

Adnan Bey kızıyla bu arkadaşlık hayatının ayrıntılarını görürken etrafına, odasına; hatıralarının, kızıyla birlikte geçen saatlerin sessiz şahitlerine bakıyordu, işte ta odanın karşı duvarını boydan boya kaplayan yüksek, geniş, oyma cevizden, tek parça camlı kapaklarıyla kütüphane, bütün ağırbaşlı, iri kitaplarla dolu; ötede, kapıya karşı, yan tarafta bir vakitler merak edilerek toplanmış güzel yazılardan oluşan zengin bir levhalar koleksiyonu ki karmakarışık, fakat perişanlığında gözleri okşayan hoş bir zevkle düzenlenerek duvarı kaplamış; sonra, diğer duvarda, son merakının yadigârları: Oyulmuş tahtadan minimini hücreler, resim çerçeveleri, mendil kutuları, aralarından kurdeleler geçirilerek tutturulmuş yelpazeler, ta ortada büyük bir parça kök üstüne kabartma çıkarılmış bir ihtiyar başı... Bugün, bu şeyler ona tuhaf bir bakışla bakıyorlar gibiydi.

Duvarda oymaları uzun uzun seyrediyordu. Bu ufak tefek bütün Nihal'in yanında, işte şurada yeşil kalpaklı lambanın altında geçirilen sevgi ve şefkatle dolu saatlerin ürünleriydi.

Adnan Bey elini uzattı, masanın üstünden daha tamamlanamayan Nihal'in çehresini aldı. Bu henüz bitirilememişti; henüz ne saçlarının simasını ipekten bir çerçeve içine alan dalgaları, ne de zayıf çehresinin hastalıklı süzgünlüğü belliydi; fakat o, yüzüne baktıkça kendisine ağlamak arzusunu veren hasta simayı şu belirsiz çizgilerin arasından tam bir açıklıkla görüyordu.

Ah! Nihal'in o yaşamaktan şikâyet ediyor sanılan sarı, sarılığında uçucu bir pembeliğin aldatıcı neşeleri hemen solacak bir gül inceliğiyle titreyen hüzünlü çehresi! O hastayken sizi yalancı gülüşleriyle aldatmaya, etrafındakileri

sahte bir saadet içinde kandırmaya çalışan, derinliklerinde hastalıklı ruhu ağlarken gülen gözleri! Bunları bütün anlamlarıyla görüyordu. O vakit kızının hastalıklarını, o sinir bunalımlarını, o ta ensesinden başlayarak haftalarca devam eden baş ağrılarını hatırlıyordu...

Birden, karşısında, Nihal'in bu hüzünlü simasını ağlayarak kendisine bakıyor zannetti. Bir dakika içinde hayatından bugünün silinmiş olmasını arzu etti. Evet, bugün silinmiş olmalıydı, bugün de bütün diğer günler gibi netice vermeyen mücadelelerle geçmeliydi, mağlup olmamalıydı; fakat şimdi yapılmış olan müracaat geri alınamayacak bir adım gibi görünüyordu; onu değiştirmeye, geçilmiş olan mesafeden geri dönmeye imkân bulmak hatırına gelmiyordu. O ağlayan hastalıklı çehrenin arkasında diğer bir çehre, siyah saçlarıyla, uzun kaşlarıyla, iri yarı uykulu gözleriyle, şiir ve gençlik dolu bir çehre ona çıldırtıcı tebessümlerle gülümsüyordu.

***

Nesrin kapıdan görünerek haber verdi:

— Geldiler, efendim!..

Nesrin'in arkasında Nihal'in sesi işitildi:

— Baba! diyordu, siz bizden önce mi geldiniz?...

Kuşaksız açık mai elbisesinin içinde yaşına oranla uzun duran ince vücuduyla, zarif bir keçi yavrusu çehresinin inceliğini hatırlatan süzgün simasıyla, Nihal, koşarak içeri girdi; iki elleriyle babasının iki ellerini tuttu ve potinlerinin ucuna basıp yükselerek alnını babasının dudaklarına uzattı.

— Siz bizi başınızdan savar, kaçarsınız, öyle mi? diyordu. Nereye gittiniz, bakayım?... Niçin bize çıkacağınızı söylemek istemediniz? Şimdi Beşir'den haber aldık. Oh! Benim minimini Beşirciğim, bana hepsini haber verir...

Babası gülerek dinliyor; o, durmaz dinlenmez çocuklara has bir kıpırdaklıkla kâh masanın üstünde bir şeye dokunarak, kâh elleriyle eteklerine vurarak, ağzından çıkan her kelimeye bir hareket katarak söylüyordu:

— Biz de ne iyi eğlendik. Bilseniz, bugün Matmazel'in bütün tuhaflığı üstündeydi. Bülent'e kendi çocukluğunda tanıdığı bir dilencinin hikâyesini anlatıyordu. Ne tuhaf! Ne tuhaf!.. Bu bir ihtiyarmış ki bir büyük parça ekmeği...

Nihal anlatırken ince, arasından güneş geçebilecek sanılan zayıf ellerini birbirine birleştiriyor, ağzına götürerek güya koca bir parça ekmeği küçük ağzının renksiz dudaklarıyla yutuyordu:

— İşte böyle! Matmazel yaparken görmelisiniz ki... Bülent'i bilirsiniz ya? Çıngırak gibi kahkahasıyla gülerken bütün bahçe halkı bize bakıyordu. Matmazel'e söyleyelim de sofrada size de yapsın, babacığım...

Şimdi babasının dizlerine dayanarak halının üstüne diz çökmüş, Bebek Bahçesi'nde gezinmelerini, en küçük ayrıntıya kadar, fikri oynak bir kelebek gibi oradan oraya sıçrayarak, anlatıyordu. Sonra birden lakırdısının arasında ciddi bir çehreyle sordu:

— Siz nereye gittiniz, söyleyiniz bakayım, siz bizden gizli nereye gittiniz?

Düşünmeksizin:

— Hiç! dedi; sonra bu cevap, bu yalan ağzından çıkar çıkmaz önlenemeyen bir utançla kızardı, düzeltmeye lüzum gördü:

— Kalender'e!..

O, birden, sinirleri hastalıklı çocuklara has garip bir sezişle bu yalanı keşfetti:

— Değil, babacığım işte, işte kızarıyorsunuz, demek bizden saklamak istiyorsunuz.

Ayağa kalktı, sahte bir küskünlük tavrıyla, başını eğerek, dudaklarını kabartarak, gözlerinin eğri bir bakışıyla babasına bakıyordu. Şimdi, hemen şu dakikada, hiçbir şey hazırlamaksızın, hiçbir sakınma girişiminde bulunmaksızın bu masum çocuğun karşısında, ilahi bir varlık huzurunda vicdanını temizlercesine, hepsini söylemek, göğsünün üzerinde bir taş ağırlığıyla duran hakikati bu zayıf kızcağızın önüne atmak için zorlayan bir ihtiyaç duydu. Elini uzatarak Nihal'in bileğinden tuttu; bu ince, içinden bir kadın vücudu

çıkabileceğine ihtimal verilemeyen nazik bir dala benzer çelimsiz çocuğu kendisine çekti; parmaklarını küçük başının üstünde ipekten bir bulutu andıran saçlarına soktu. Bir saniye önce neşeli neşeli öterken, birden sinirlerinin hassaslığıyla, yuvasının sakinliğinden bir kış nefesinin geçeceğini duyan kuş gibi şimdi çehresinde bir endişe manasıyla bekliyordu. O vakit kendisini tutamadı, sordu:

— Nihal! Beni seviyorsun, değil mi? Çok, pek çok seviyorsun, değil mi?...

Çocuklara has bir hilekârlıkla bu sorunun aslını anlamadan önce cevap vermek istemedi.

Babası devam etti:

— Nihal, senin için bir şey düşünüyorum...

Bu yalanı söylerken kalbini bir pençe sıkıyordu:

— Fakat bana vaat et, bakayım, yemin et ki itiraz etmeyeceksin, kabul edeceksin; beni sevdiğin için, evet, beni sevdiğin için...

Tamamlayamıyordu, kendi sesinde öyle bir şey fark etmişti ki soğuk bir ürpertiyle vücudunu titretiyordu. Cinayetini itirafa kuvvet bulamayan bir suçlu korkaklığıyla bu çocuğun karşısında sustu. Nihal yavaşça elini çekmişti, babasından bir adım uzaklandı; susan, sapsarı, dudaklarında bir sorunun çekingen nefesi titreyerek babasına baktı. Bu soruyu sormadı. Niçin? Bilinemez. Hiçbir şey farz etmeyerek, babasının sözlerinde hiçbir fikir keşfetmeye çalışmayarak birden hissetmişti ki şu dakikada dünyada her şeyden çok sevdiği bu adam, bu baba, birinci defa olarak, her vakitkine benzer bir hiç için ufak bir yalanla değil, hayatını hemen orada kırıverecek müthiş bir yalanla kendisini aldatmak istiyor.

Şimdi oda karanlıktı, birbirlerini bir gölge arasından görüyorlardı, aralarında bir gecenin sinirleri üşüten soğuk rüzgârı uçuyor gibiydi. Baba kız, bir kelime söylemeyerek, sinirlice bir çekingenlik hissiyle hareket etmeyerek, bakışıyorlardı. Başlandıktan sonra mutlak devam etmesi lazım gelen bu konuşma birden bir duraklamayla kopmuş, kesilmiş oldu; fakat bu sessizlikten çıkmalıydı. Adnan Bey

şimdi kendisini ayıplıyordu; evet, hemen bugün, henüz bir şey yapılmadan, henüz bir cevap bile alınmadan, niçin söylemeye lüzum görmüştü?

Birden sofada Bülent'in bir çıngırağa benzeyen kahkahalarıyla koştuğunu işittiler, arkasından birisi kovalıyordu. Bülent kaçıyor, kâh kahkahalarıyla minimini ayaklarının gürültüleri bu sessiz trajedinin kenarına kadar gelip yuvarlanıyor, kâh sofanın uzak köşelerinde kayboluyordu. Adnan Bey bir şey söylemiş olmak için:

— Yine Bülent'i Behlûl kovalıyor, galiba... dedi.

Nihal:

— Zannederim, dedi; söyleyeyim de bıraksın. Çocuk yorgun, bugün bütün yürüdük...

Nihal, şüphesiz, kaçmak için bir sebep arıyordu. Fakat bu konuşma orada bırakılamazdı, şimdi o noktada durmayı daha fena bularak Adnan Bey mutlak söylemek ve Nihal'e söyleyemezse başka birisine söylemek için o anda karar verdi:

— Nihal! dedi; mürebbiyene söyler misin? Kendisini görmek istiyorum.

Nihal, karanlıkta beyaz bir gölge gibi hafifçe silinerek çıktı. Sofada gürültü devam ediyor; Bülent kendisini sanki tutamayarak kovalayan Behlûl'den kaçmak için, artık yorulmuş nefesi kahkahalarına yetemeyerek, koltukların arkasına, köşelere sokuluyor; kendisini takip edenin hamlesini gözleyen [bir] heyecanla, bekliyor; hamle olunca bir çığlıkla tekrar sofada koşuşma başlıyordu.

Nihal çıkar çıkmaz ciddi bir sesle Bülent'e bağırdı:

— Bülent! Yeter artık, yine terleyeceksin, seni böyle azdıranlarda kabahat!

Bu, Behlûl'e karşı açık bir itirazdı. Nihal Behlûl'ün yüzüne bakmıyordu. Onlar –bu iki kardeş çocukları– evin içinde iki düşmandılar. Yine üç günden beri Nihal, olmayacak bir sebepten, mürebbiyenin şapkasına dair Behlûl'ün bir itirazından doğan müthiş bir kavgadan sonra onunla lakırdı etmiyordu.

Behlûl onu görünce durdu, dişlerinin arasından çıkardığı diliyle ince sarı bıyıklarını ıslatarak alaycı gözlerle yandan bakıyordu. Nihal Bülent'i elinden yakalayarak yukarıya götürürken Behlûl burnunun ucunu kaşıyarak arkasından bağırdı:

— Mlle de Courton'a içten sevgilerimi sunarım.

Heceleri çekerek ilave etti:

— Ve o güzel şapkasının hoş çiçeklerine...

Nihal karşılık vermedi, her zaman bu kadar bir alay saatlerle kavga için yeterli olurken bu defa şüphesiz içten gelen bir karşılığı dile getiren hoş bir dudak burmasıyla yetindi. Hâlâ salıvermemek için bileğinden tuttuğu Bülent'le koşarak çıkıyordu. Bülent artık hâkim olunamayan tutuşmuş taze kanıyla, şimdi ablasının elinde, sıçrıyor, basamaklardan hopluyordu. Yukarıya sofaya çıkınca bileğini kurtardı ve birden serbest kalmış bir tay sevinciyle koşmaya başladı. Nesrin avizenin bir iki mumunu yakıyordu, yetişebilmek için bir iskemlenin üstüne çıkmıştı, "Aman paşam, bana çarparsan düşerim..." diyordu. Bülent ona cevap vermiyordu. Arkalarından, sessizce, takip ederek yukarıya çıkan Beşir'i görmüş, ona koşarak ancak beline yetişen minimini kollarıyla, kızlığa yakışan zarifliği henüz on dört senelik tazeliğiyle daha çok belli olan bu zarif, ince Habeşi'nin vücuduna sarılmıştı. Ona yalvararak, Peyker'in hoşuna giden yumuk yumuk gözleriyle Beşir'in insana öpmek hevesini veren süzgün nazik çehresinden bir kabul cevabı bekleyerek, "Haydi!" diyordu. "Yine arabaya binelim, hani, biliyorsun a, geçen gün nasıl koşmuştuk!.. Haydi, Beşirciğim, haydi!.." Ona tırmanarak, artık biraz kabule razı görünen bu çehreyi öpücüklerle örtmek için yükselmeye çalışarak yalvarıyordu. Beşir, şimdi gözleri Nesrin'in yaktığı avizenin fanuslarına dikilmiş zihninin dağınıklığı içinde yukarıya ne yapmak için çıktığını arayan Nihal'e bakıyor, ondan bir emir, bir küçük işaret bekliyordu.

Onun böyle, nefes almak için müsaadesini bekleyen bir boyun eğmişlik bakışıyla; itaat etmekten, emir almaktan,

hayatına sahip çıkılmaktan bahtiyar olan gözlerle Nihal'e bakışları vardı ki bu zavallı mahlukun ruhunu genç kızın ayaklarının altına sererdi.

Birden Nihal hatırladı, kendi kendisine "Matmazel!.." dedi. Ncsrin şimdi elinde şem'ayla[1] yukarı katın işini bitirmiş aşağıya inmek için gecikiyor, artık serbest kalan iskemleyi Beşir'in önüne getiren Bülent'e "Aman, paşam, o iskemle bana lazım, daha aşağıki sofanın avizesini yakacağım..." diyerek fakat asıl araba oyununu seyretmek için sırıtıyordu. Nihal geçti, sofanın bir kapısından yatak odalarına giden bir uzun koridora girilirdi. Üçüncü odanın kapısına vurdu.

Mürebbiye her gezmeden dönüşte çocukların elbiselerini değiştirdikten sonra odasına kapanır, soyunmak, yıkanmak, tekrar giyinmek için saatlerle orada kalırdı. Bu sırada ihtiyar kızın özel odası çocuklara, herkese karşı kapalı olurdu.

Nihal bağırdı: "Matmazel! Babamın yanına gider misiniz? Sizi görmek istiyor..." Sonra, cevabı işitmeden kaçtı, tekrar sofaya çıktı.

Sofada şimdi araba gezintisi başlamıştı, seyirciler bile çoğalmıştı: Nesrin hâlâ elinde şem'asıyla iskemlenin serbest kalmasını bekliyordu; Şakire Hanım'ın kızı Cemile –henüz on yaşında bir çocuk– oyuna katılmak için hevesle dolu gözlerle seyrediyor, Nesrin'i çağırmak için yukarı çıkan Şayeste –Şakire Hanım'ın evlenmesinden sonra başkalfa olan– ara sıra "Kız, ne duruyorsun? Aşağıda göz gözü görmüyor, beyefendi ne der?" sorusunu fırlatarak Bülent'in dolaşmasına bakıyordu.

Nihal oturdu. Önce biraz tereddüt ederek oyuna ufak bir ara veren Beşir, onun itiraz etmediğini görerek tekrar üzerinde Bülent'le iskemleyi çekmeye başlamıştı.

Ara sıra Mlle de Courton çocukları Beyoğlu'na indirir; onları, öteden beriden bin türlü şeyler almak heveslerine bir gezinti serbestliği vermek için, mağazadan mağazaya dolaş-

---

1 Mumlu fitil.

tırırdı. Bu seferler sırasında Bülent'i en çok çıldırtan araba gezmesiydi. Yaz kış mahkûm oldukları yalı hayatından böyle seyrek vesilelerle kurtularak arabada gezmek onun için bir bayramdı.

Şimdi Beşir'le birlikte Beyoğlu'nda böyle bir araba gezintisi yapıyorlar, kenarda köşede açılmış dükkânların önünde duruyorlar, mağazalara uğruyorlar, ufak tefek alıyorlardı:

— Arabacı! diyordu; şimdi Bon Marché'ye![1].. Ah! Geldik mi? Evet geldik! İşte camlığın[2] içinde bir kılıç! Baksanıza, bu kılıç kaç lira? Beş lira mı? Hayır, pahalı! On beş kuruş... Amma iyi sarınız? Hazır mı? Ne kadar da uzun! Arabaya sığmayacak...

Kim bilir, bu, hayal dünyasında o kadar büyüyen kılıç, ne kadar uzun bir şey oluyordu ki Bülent güya elinde tuttuğu paketi koyacak bir yer bulamıyordu. Sonra nihayet arabanın bir köşesine sıkıştırarak bir özgüvenle arabacıya o tekrar emir veriyordu:

— Şimdi şekerlemeciye, Lebon'a![3] Biliyorsun a, arabacı, şekerlemeci Lebon'a!...

Araba hareket ediyordu. Cemile nihayet dayanamamış, iskemleyi arkadan itmek suretiyle oyuna karışıyordu; Nesrin "İlahi! Paşam, beni işimden alıkoydun!" diyerek iskemlesinden vazgeçmiş, aşağıya inmişti. Şayeste öteden bağırıyordu:

— Beşir, çok koşma!.. Çocuğu düşüreceksin!

Nihal, hareketsiz, sessiz, sinirlerine çöken bir gevşeklikle, Bülent'in gevezeliklerini dinleyerek, dalgın dalgın gözlerle duruyordu. Bülent şimdi şekerlemeciye diyordu ki:

---

1 İstiklal Caddesi'nde şimdiki Mısır Apartmanı'nın olduğu yerde Fransız Bortoli Biraderler tarafından açılan mağaza. Sonradan caddenin karşı tarafında iki katlı bir mağaza olarak hizmet verdi. Her türlü şeyin bulunabildiği Bon Marché 1926'da Carlmann Ailesi'ne satıldı ve Karlman Bonmarşesi ya da Karlman Pasajı adıyla anıldı. Bugün yerinde Odakule vardır.

2 Vitrin.

3 İstiklal Caddesi'nde, Tünel'e yakın, ünlü bir pastane. Sonradan karşı sıraya Kumbaracı Yokuşu'nun köşesine taşınmış ve eski yerinde Markiz Pastanesi açılmıştır. Lebon halen işlemektedir.

— Hayır, Hayır! Anlamadınız. O değil, öteki sepet, görmüyor musunuz? İşte üstünde torbası, kurdelelerinin arasında bir kuşu var... Onu ağabeyime götüreceğim. Bildiniz ya? Behlûl Bey... Hani ya bana her vakit çikolata getirir... İçine fondan[1] koydunuz mu? On tane de kayısı koyunuz... tamam!... Aman bozulmasın...

O vakit büyük ihtiyatla güya şekerlemecinin elinden sepeti alıyor, "Burada dursun, dizlerimin üstünde!" diyor, sonra arabacıya tekrar emir veriyordu:

— Köprü![2] Köprü'ye!.. Artık alınacak bir şey kalmadı... Çabuk ol, vapura yetişemeyeceğiz, koş, koş... Geç kalırsak beybabama ne deriz?

Öteden Şayeste Beşir'e yine bağırıyordu:

— Şimdi konsola çarpacaksın, sen de!.. Çocuğun dediğine bakıyorsun.

Bülent artık Mlle de Courton'un taklidini yapıyor, iki elleriyle başını tutarak ihtiyar kızın Fransızcasıyla:

— Oh! Aman yarabbi!.. Zannolunacak ki bir kasırga içinde yuvarlanıyoruz... diyordu.

Sonra birden Türkçeye, fakat Mlle de Courton'un Türkçesine çevirerek arabacıya bağırıyordu:

— Ağabacı, duğ! duğ!..

Bülent ihtiyar mürebbiyenin tavrını, edasını, telaşını o kadar güzel taklit ediyordu ki, Nihal'in ince dudaklarında bir tebessüm beliriyordu; birden yanı başında Mlle de Courton'un sesini işitti:

— Nihal! Kapıma siz vurdunuz, değil mi?

Sıçrayarak, derin bir hülyasında birdenbire uyandırılmış gibi ayağa kalkarak, bir saniye cevap veremedi; sonra hatırlayarak ve birden kalbinde meçhul bir musibetin önsezen korkusu uyanarak haber verdi:

---

1 Çikolatalı, fıstık, ceviz veya bademli olabilen, bazen de içinde likör bulunan, ağızda kolay erir bir şekerleme çeşidi.

2 İstanbul'da Haliç'in iki yakasını, Eminönü ile Karaköy'ü birbirine bağlayan Galata Köprüsü. 1800'lü yılların sonlarında vapurlar Galata Köprüsü'ndeki iskelelerden hareket ediyorlardı. 1994 yılında tamamlanan ve bugün kullanılan yeni Galata Köprüsü'nde vapur iskelesi yoktur.

— Beybabamın yanına inmenizi söylemiştim, sizi görmek istiyor... Bir şey daha ilave etmek istiyormuşçasına duruyordu, sonra o ilave olunacak şeyi bulamayarak ve gözlerini Mlle de Courton'un yüzünden ayırarak oturdu.

İhtiyar kız aşağıya inerken o, gene Bülent'i seyretti. Bülent arabacıya Köprü için emir verdiğini unutmuştu, şimdi Taksim Caddesi'nden[1] iniyorlardı, "Hah! Burada duralım" diyordu; "artık biraz bahçede[2] gezeriz..."

Nihal, gözleri Bülent'in arabasına dikilmiş, fakat artık kardeşinin ne dediğini işitmiyordu; küçücük zihninde siyah bir bulut parçalanmış, orasını gecelere boğmuş gibiydi.

* * *

Bu akşam sofrada Behlûl'den başka hep sustular. Bülent yorgun, vaktinden önce uykusu gelmiş, somurtuyordu. Behlûl tuhaf bir hikâye anlatıyordu galiba... Söylerken gülüyor, hatta kahkahaları ötede Nihal'in arkasında duran Beşir'e bile geçiyordu.

Nihal onun yüzüne bakmıyordu. Bir aralık gözlerini bir kuvvet çekti; Behlûl'ü dinliyor görünmek için gülümseyen babasının garip, güya ifadesinden merhametler saçılan bir bakışla kendisine baktığını gördü. Bu bakış onu sıktı, gözlerini çevirdi, fakat hep bu gözlerin bakışındaki ağırlığı hissediyordu.

— Kızım! Bu akşam yine etlerini yemiyorsun?

Bu her sofrada tekrarlanan bir nakarattı. O zorla et yerdi, Adnan Bey için bu bir sürekli dertti. Boğularak cevap verdi: "Yiyorum, babacığım!.." Ağzında lokma büyüyor, mümkün değil yutmak için kuvvet bulamıyordu. Gözlerini kaldırdı, karşısında Mlle de Courton'a baktı. İhtiyar kız dalgın ve güya bir facianın matemini tutuyor sanılacak kadar gamla dolu bir bakışla ona bakıyordu. Birden, belirlenemez

---

1 Şimdi Taksim'den Harbiye'ye doğru uzanan Cumhuriyet Caddesi.

2 Taksim Bahçesi, Taksim Gezi Parkı'nın arkasında bugünkü Ceylan Intercontinental Otel'in bulunduğu yerdeydi.

bir hassaslık, babasıyla bu ihtiyar kızın iki taraftan merhamet bakışı, o kendisine ağlıyor gibi bakan bakışları arasında bulunmaktan ileri gelen derin bir ezilmişlik üzüntüsü duydu. Bu iki bakış ona babasıyla mürebbiyesinin görüşmesi neticesi göründü, daha niteliğini keşfedemediği musibetinin orada anlaşılır bir senedini okumuş oldu. Lokmasını hâlâ yutamıyordu, birden boğazına bir şey tıkandı ve oraya, sofranın üzerine kapanarak, önüne geçilmeye vakit bulunamadan coşan gözyaşlarıyla, şiddetli hıçkırıklarla ağladı...

***

Ertesi gün, sabahleyin, babasının iş odasına girdi, "Baba" dedi; "bugün benim resmime çalışacak mısınız?" Sonra, oraya girmek için bir vesile olan bu sorunun cevabını beklemeyerek koştu, kollarıyla babasının boynuna sarıldı, başını omuzuna koydu, "Baba" dedi, "beni yine seveceksiniz, şimdi nasıl seviyorsanız öyle seveceksiniz, değil mi?"

Babası, dudaklarına sürünen bu yumuşak saçları öperek mırıldandı:

— Elbette!

Nihal, bir saniye, güya söyleyeceği şeye kuvvet bulmaya çalışarak durdu; sonra başını babasının omuzundan, güya ışığından korkup da kaçırmamak istediği bu dayanak noktasından kaldırmayarak "Öyleyse zarar yok, gelsin!.." dedi.

3

Mlle de Courton'un, Behlûl'ün o kadar alaylarına hedef olan şapkaları ne derece süslü, gösterişliyse, başından geçenler aksine o derece sade, kısaydı. Servetinin son kırpıntılarını Paris'in Longchamps koşularında[1] kaybettikten sonra, ancak bir kuş kafasını doldurabilecek kadar beynini kurşunla yakan bir babanın kızıydı; o vakit evlenmek için pek geç kalan Mlle de Courton ya ailesinin bütün asalet tarihini lekeleyecek bir hayatla Paris kaldırımlarına düşmek yahut ömrünün sonuna kadar fakir, fakat asil bir kız sıfatıyla vilayetlerden birinde, hısımlarının yanında sığınacak yer bulmak çarelerinden birini seçmeye mecburdu. İkincisini tercih etti, hatta burada tamamıyla sığınmış bir insan durumunda kalmamak, sofrada yediği ekmeği kazanmış olmak için evin çocuklarının öğretim ve eğitimini üzerine almıştı. Bu, hayatının o yönünü değiştirmiş oldu. Bir gün ufak bir gücenme, o gücenmenin arasına giren küçük bir fırsat sebep olarak bu fakir, asil kız, ta Fransa'nın bir köşesinden Beyoğlu'nun seçkin bir Rum ailesine mürebbiyeliğe geldi. Burada uzun bir zaman, İstanbul'un Beyoğlu'ndan Şişli'ye, Köprü'den Büyükdere'ye kadar sokaklarından, denizlerinden başka bir yerini bilmeyerek senelerce kaldı; Adnan Bey'in yalısı mürebbiyelik hayatının ikinci ve galiba sonuncu sahnesiydi.

Nihal henüz dört yaşındaydı; Adnan Bey bir mürebbiyeye lüzum gördü. Çocuklarına mürebbiye arayanla-

1 Paris yakınlarındaki ünlü hipodrom Longchamps'da düzenlenen at yarışları.

ra ilk kabul ettirilmek istenilen mahluklardan, o henüz Fransa'dan geldiklerini iddia eden, ancak bir, nihayet iki yerden çok bulunmuş olduklarını itiraf etmeyen, rahibelerin yetimhanelerinde yahut terzi çıraklığında eksik öğrenilmiş Fransızcalarını sahte bir telaffuzun süslerine boğmaya çalışan kızlardan takım takım gelmişlerdi. Adnan Bey'in güçbeğenirliğine galip gelebilecek bir tanesine rastlanamadı. Bazen ikinci günü bir bahaneyle izin verilmeye lüzum görülenlerden nihayet iki ay oturmalarına katlanabilinenlere kadar bunların her çeşidinden iki sene bir resmigeçit yapıldı. Bugün Alman olduğunu iddia ederken ertesi gün Sofya Yahudilerinden olduğu anlaşılan, geldiği zaman bir İtalyan kocadan dul kalmış görünerek bir hafta sonra hiç evlenmediğini ağzından kaçıracak kadar yalancılıkta hatırası sağlam olmayan bu mürebbiyelerden o kadar korkmuştu ki Adnan Bey, kızı için başka çareler düşünmeye başlamıştı.

Bir tesadüf –İstanbul'da mürebbiyeler için ancak tesadüfe güvenilebilir– Adnan Bey'e o bulunamayan şeyi buldurdu: Mlle de Courton.

Mlle de Courton'un İstanbul'da bir merakı vardı: Bir Türk evine girmek, bu Türk memleketinde bir Türk hayatıyla yaşamak... Adnan Bey'in yalısına girerken asıl hülya yuvasına giriyormuşçasına kalbi sevincinden heyecan içinde kalmıştı. Girdikten sonra bu heyecan hayrete dönüştü. O, mermer döşeli büyük bir sofa; taştan sütunlar üzerine kondurulmuş bir kubbe; yer yer sedef işlenmiş, şark halılarıyla döşenmiş sedirler; bunların üzerinde, elleriyle çıplak ayakları kınalı, gözleri sürmeli, başları daima yaşmaklı[1], sabahtan akşama kadar zenci kadınların darbukalarıyla uyuyan yahut bir kenarda küçük gümüş mangaldan amber kokuları etrafa dağılırken üzeri elmas gibi yontulmuş kristal nargilelerinin yakutlara, zümrütlere boğulmuş marpuçla-

1 Eskiden kadınların ferace (mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan, pelerine benzer üst giysisi) ile birlikte kullandıkları gözleri açıkta bırakan, biri yukarıdan, biri aşağıdan gelen iki parçadan ibaret ince yüz örtüsü.

rını ellerinden bırakmayan çifte çifte kadınlar hayal etmiş; bütün o Batı yazarlarının, ressamlarının Doğu'ya dair hurafe ve efsanelerinden hatırasında kalan uzak yadigârlarla bir Türk evinin başka bir şey olabileceğine ihtimal vermemişti. Kendisini yalının şık, küçük misafir odasında görünce soran gözlerle kılavuzuna bakmıştı: "Sahih! Beni bir Türk evine getirdiğinizden emin misiniz?"

İhtiyar kız hülyasında aldatılmış olduğuna bir türlü inanamamıştı, işte senelerce Türk kibar hayatının içinde yaşamışken hâlâ kalbinde bir şey, o var olduğu sanılan Doğu hayatının mutlaka mevcut olmasına inanmak ister.

Aradığının aksini bulanlara has bir heves kırıklığıyla daha birinci günü geri dönmek emelini duymuştu; dönecekti, eğer o gün soluk, süzgün, hastalıklı simasıyla iki senedir ikide birde değişen bu mürebbiye çehrelerinden bezgin, yorgun bir halle gelen, ona minimini elinin ince parmaklarını dokunaklı bir boyun eğmişlik anlamıyla uzatan Nihal için kalbinde derhal derin bir acımayla karışık bir sevgi hissetmemiş olsaydı...

Onun sevmek için büyük bir ihtiyacı vardı: Dünyada annesini tanıyamamış, babasını sevememiş, kimse için gönlünde bir bağlılık duyamamış olan, sevmekten yoksunluk içinde çırpınan bu zavallı kalbin yaşlanmış saflığı daima sarf olunacak bir şey arar; etrafında bulunan çocukları, bulunduğu evin hizmetçilerini, kedisini, papağanını dost eder; bunlara yüreğinin o saklanmış hazinesini dökerdi; fakat bir gün bu söylenen şeylerde birden açılan bir boşluk keşfederek, kalbinden akan sevgi çeşmesinin nasıl çorak bir kum çölüne döküldüğünü acı bir açıklıkla görerek beş dakika önce dostları olan çocuklara, hizmetçilere, kedilere, papağana düşman olurdu.

O gün Nihal'in elini elinden bırakmayarak "Küçüğüm, bakayım gözlerinize!.." demiş ve Nihal uzun, uçları yukarıya kıvrık, bakışına garip bir yorgunluk hali veren sarı kirpiklerini kaldırarak mai gözlerinde bahar saflığıyla parlayan bir gülümsemeyle yüzüne bakınca Mlle de Courton kılavuzuna dönerek birden karar vermişti: "Evet, kalıyorum!..."

Ertesi gün bütün ev halkıyla dost oluyordu. Dillerini anlamaksızın, yalnız ona gülerek "Matmazel..." deyişleri için Şakire Hanım'a, Şayeste'ye, Nesrin'e kalbinde derhal sevgi duymuş; o zaman henüz paytak paytak yürüyen Cemile'yi yerden kaparak hoplatmış; Beşir'in, ortasında küçük bir çukuru, çehresine daimi bir tebessümün dalgalarını seren çenesini okşayarak "Oh! Minimini siyah mücevher!" demişti. Adnan Bey'in terbiyesinden, zarifliğinden pek hoşnuttu; özellikle o, sofrada kendisine karşı dikkatli davranma belirtileri göstermişti. Behlûl için o kadar açık bir eğilim duymamış olmakla belli bir soğukluk da hissetmemişti. Fakat bütün bu ev halkının üstünde, hatta Nihal'den çok, sevgisi hanımına yöneldi.

Nihal'in annesi hasta ve Bülent'e gebeydi. Mlle de Courton evin içinde en son onu tanıdı. İki gün sonra onu, Adnan Bey eşlik ederek, hastanın odasına götürmüştü. Hekimler, hastanın yürümesine, gezmesine karşı çıkıyorlardı; genç kadın odasında geniş bir koltuk içinde penceresine mahkûmdu. Hastayı, beyaz elbisesinin, sarı saçlarının arasında daha solgun görünen ince zayıf çehresiyle görür görmez ihtiyar kızın kalbinde derhal bir merhamet uyanmıştı. O gün hasta, şüphesiz iki senedir görülen mürebbiye çehrelerinin hissettiremedikleri güveni, ihtiyar kızın elli senelik bir temiz hayatla neşeli ve huzurlu duran simasından duyarak hazin bir tebessümde ve kocasının aracılığıyla "Ümit ederim ki Nihal sizi çok sıkmayacak" demişti; "biraz şımarıkça büyüdü, fakat tabiatında bir uysallık var ki şımarıklığının fazlasını affettiriyor. Ben bir hayli zamandan beri onunla meşgul olamıyorum. Hatta bilmem niçin, belki bensiz kalıverecek korkusuyla onu olabildiğince görmemek, düşünmemek istiyorum. Nihal size yetim kalmış bir çocuk gibi bırakılıyor demektir. Siz onun için bir öğretmenden çok bir anne olacaksınız..."

Bu sözler ölmekten çok çocuğunu yalnız bırakmaktan korkan bir anne etkisiyle, titrek bir sesle söylenmişti. Mlle de Courton Adnan Bey'in tercümesini dinlerken bu sözlere

hastanın ruhunu katmak isteyerek gözlerini, üzerinde rica eden bir tebessümün dalgaları uçan hastalıklı simadan ayırmıyordu. Son cümle onun kalbinde en hassas, en çok titremeye yatkın bir teli canlandırdı: Anne!... Nihal'in annesi olmak düşüncesi hayatının bütün mahrumiyetleri içinde en acısıyla o kadar samimi bir bağlantıya sahipti ki... Kadınlık emellerinden el çekmiş bütün çaresiz kadınların kalbinde her türlü mahrumiyetlerin gözyaşları dinebilir; fakat bunlardan biri, analıktan mahrum kalmış olmak acısı, daima zehirden birer damlayla damlayan kapanmak bilmez bir yaradır. Sanılır ki tabiat, kadınların ruhuna boş kalmaya tahammül edemeyen bir beşik koymuştur. Bu ihtiyar kızın da ruhunda böyle boş bir beşik, o beşiğin yanında hiç olmazsa boşluğunu uyutmak isteyen bir ananın ağıta benzer ninnileri vardı. Birden, hastanın o son sözüyle, bu boş beşiği dolmuş zannetti ve bugünden başlayarak şefkatle karışık bir sevgi onu hastaya bağladı.

Mlle de Courton'un asillik vakarına karşı feda olunamayan birtakım hisleri vardı. Bunlar, Adnan Bey'in evine kapılanması sırasında gereğini yerine getirerek birkaç temel şartın kararlaştırılmasına sebep olmuştu: Çocuğun adi hizmetlerine karışmayacaktı, giydirilmesine dikkat edecekti, fakat yıkanmasına karışmayacaktı, yalnız kendisine ait bir odası olacaktı, şöyle yapılacaktı, böyle edilecekti... Bu esas şartlar resmi bir antlaşma kadar önemle tek tek sayılmış ve belirlenmişti. Hastayı gördükten sonra o gece Mlle de Courton çocuğu yatırmadan önce ayaklarını yıkamak için Nesrin'den sıcak su isledi. Nesrin, özellikle ayaklarından pek fazla gıcıklanan Nihal'i güldürerek yıkarken bir aralık Mlle de Courton bütün asillik vakarını unuttu, Nesrin'in yanına oturarak ve ıslanmamak için yenlerini çekerek ellerini leğenin için soktu; bu minimini beyaz şeylerden birini alarak, okşayarak, gıcıklayarak, Nihal'i fıkır fıkır güldürerek, güya Nesrin'e ders verdi. Nihal için bir anne olmak fikri bütün o temel şartları geçersiz bir belge haline getirmişti.

Her gün öğleye yakın, derslerini bitirdikten sonra, çocuğu alır, hastanın odasına gider, bir dakika bir yerde durامayan Nihal ortalığı karıştırırken, o hastanın karşısında gülümseyerek otururdu. Bu iki kadın yalnız gözlerinin sessiz ifadesiyle birbirine kalplerini dökerlerdi. Böyle ne kadar anlamı derin susuşlarla birbirinin ruhunu duymuşlar, görüşmeksizin ne demek istediklerini anlayarak dost olmuşlardı.

Bülent doğduktan sonra hastada o kadar çökme belirtisi görünmeye başlamıştı ki herkesle beraber Mlle de Courton da çocukların annesiz kalmaya mahkûm olduklarını anlamıştı. Hasta iki sene, bir camekânın içinde yavaş yavaş kuruyan nazik bir bitki gibi sanki, damla damla can vererek, sürüklendi; nihayet Nihal bir gün mürebbiyesiyle Büyükada'ya, Adnan Bey'in ihtiyar halasına gönderildi. Çocuk, orada geçirdikleri on beş gün süresince hiçbir kere ne annesini sormuş, ne evi aramıştı. Yalnız döndükleri gün birden, kendisini karşılayan yaşlı gözlerin karşısında hakikati anlayarak bağırdı: "Anne!... Annemi görmek isterim!..." Sonra, etrafında cevap veremeyerek yüzlerini çeviren bu perişan ev halkını görünce çocuk kendisini yere atmış, kollarıyla bacaklarını kıvırıp buran bir sinir çırpınması içinde, boğazını yırtan ve heyhat! cevapsız kalmaya mahkûm olan "Anne!.. Anne!.." feryatlarıyla ağlamaya başlamıştı.

O zaman ihtiyar kızın gözlerinin önüne olanca yücelik ve büyüklüğüyle bir kutsal görev dikilmiş oldu: Bu annesiz çocuğa annesizliğini unutturmak...

***

Nihal'de bazı şeyler fark ederdi ki bunlar kalbinde ufak bir korku uyandırırdı. Bu çocukta garip, tahlilden firar eden tezatlar vardı. Babasından başlayarak bütün ev halkına kadar ona gösterilen sevgide her vesileyle bir merhamet hâkim olur ve bu acınarak sevilmek zaten çocuğun miras kalmış bir zayıflıkla hastalıklı sinirlerinde daha fazla bir incelik, daha fazla bir hassasiyet uyandırırdı. Bu, onu bir

ezilmişlik havası içinde sarıyordu ve sanki bu havadan şu narin çiçeği öldürmeyecek fakat daima sarartıp solduracak bir zehirli nefes yayılırdı. Onun için Nihal'de herkesin gözlerinden damla damla içilen merhamet manasının bir yetim elemi vardı. Belki bu, o kadar dikkati çekmeyecekti, eğer yanında karşıtlıklar oluşturan şeyler olmasaydı. Bu karşıtlıklar ezilmişliğini, daha fazla anlaşılırlık ve açıklık veren bir çemberle kuşatırdı. Öyle şımarıklıkları vardı ki Nihal'i birden başka bir çocuk olmuş zannettirirdi. Hele babasına karşı ara sıra birkaç yaş küçülür, dizlerine tırmanır; sakallarının altından, ta dudaklarını kılların tırmalamayacağı yerlerden, öpmek ister; güya sevildiği kadar sevilmek ruhunu tatmin ediyormuşçasına daha çok sevilmek için sırnaşık bir çocuk olurdu. Bir yerde beş dakikadan çok durmak, bir şeyle beş dakikadan çok eğlenmek; sürekli bir sıkıntıdan, gizli, durmadan ruhunu ezen derin bir yürek üzüntüsünden kaçmaya çalışıyor sanılan Nihal'den beklenemezdi.

Mlle de Courton en çok bundan usanmıştı; Nihal'e yarım saat düzenli imlâ yazdırmayı, piyanosunda alıştırma yaptırmayı başaramazdı; dersler hep kesintilere uğrayan kırık kırık parçalardan meydana gelirdi; fakat bir gün, bilinemez nasıl, Nihal o kazaya uğrayan derslerden öğrenmiş olarak çıkardı.

Uzun uzun hırçınlıkları vardı ki eğer bir gözyaşlarının taşmasıyla, bir sinir bunalımıyla dinmeyecek olursa günlerle sürerdi. Gözyaşlarından, çırpınmalardan, tepinmelerden sonra fazla uyku uyumuş gibi simasına bir yorgunluk çöker, sanki bu bunalım onu hırpaladıktan sonra dinlendirirdi. Belirli olmayan aralarla, olmayacak vesilelerle bu dökülen yaşlar ruhunun hassaslığı fazlasıydı ki mutlak taşmaya muhtaçtı. Ondan sonra çılgınca bir neşe dönemi başlardı; Bülent'le, Cemile'yle Beşir'le yalının geniş sofalarını, büyük bahçesini bitmez tükenmez dönüp dolaşmaların gürültülerine boğardı.

Mlle de Courton korkardı ki bu zıtlıkların arasında Nihal'in zayıf, hassas vücudu çeşitli rüzgârların çarpışma

noktasına tesadüf etmiş ince, narin bir dal dayanıksızlığıyla kırılmasın.

Adnan Bey'le ne kadar uzun uzadıya fikir danışmışlar, bu zıtlıkları olabildiğince hafifleterek çocukta bir mizaç değişikliği olmasını önlemek için ne çareler düşünmüşlerdi; fakat buldukları tedbirlere karşı bu sinir muamması, her defasında isyan ediyordu.

Asıl Bülent'le idaresinde zorluklar görülürdü. Annesinin karnından bir bebek çıkaracakları haberini daima sevinerek, sevincinden ellerini çırparak kabul ederken o doğduktan sonra birden bu sevinçte bir değişiklik meydana gelmişti. Evvelce annesinin yanına ancak günde bir iki defa giderken artık oradan ayrılmamak, başkasının bu yeni bebekle meşgul olmasına meydan bırakmamak, annesinin yatağına tırmanarak sürekli Bülent'i öpmek için türlü huysuzluklar icat etmişti. Bir hafta, çocuk annesinin odasında kaldığı müddetçe, Nihal kıskançlığından çıldırmış sanıldı. Çocuğu hastanın yanından ayırıp da yalının bir köşesine, Şakire Hanım'ın yanına atmaya mecburiyet görüldükten sonra Nihal Bülent'i unutmuş göründü. Çocuğu annesine seyrek ve gizli getirirlerdi, yalının içinde Bülent [şöyle] kısa bir süre görülürdü.

Daha sonra Şakire Hanım'ın yanından alınarak Mlle de Courton'a verilebilmek için Nihal'in fikrine müracaat olundu, "Bülent'i sana vereceğiz, onu sen terbiye edeceksin, yanında yatıracaksın, soyup giydireceksin, Bülent artık senin olacak..." denildi. Nihal bu hileye kapılmış göründü, Bülent'in kendisine verileceğini çılgınca bir sevinçle kabul etti ve işte o günden beri Bülent Nihal'in, yalnız Nihal'indir, başka hiç kimsenin değildir.

Nihal'in kıskançlığında, ta küçüklüğünden beri, hemen bütün çocukların kıskançlığına karışan hainlik düşüncesi yoktu; çocuğun ne gizlice parmağını ısırır, ne yavaşça kolunu çimdiklerdi. Onun kıskançlığında başka bir şey vardı: Herkesi Bülent'ten değil Bülent'i herkesten esirgiyor, başkalarıyla onun arasına kendi kalbini koyarak ona herkesten çok yakın olmak istiyor sanılırdı.

Evin içinde âdet olmuştu –ilk önce şaka olarak başlanıp yavaş yavaş bir kural hükmünü ve kuvvetini alan bir âdet– ne zaman Bülent'e dair bir şey olsa Nihal'e müracaat edilir, Bülent'e tembih olunacak şeyler Nihal'e söylettirilir, hatta Bülent de daima Nihal'le tehdit olunurdu. Annelerini kaybettikten sonra ruhunun gizli bir ihtiyacıyla Nihal Bülent'e daha çok yaklaşmıştı. Bir tabii his sanki minimini kızı küçük kardeşine bir anne olmaya yöneltiyordu; fakat öyle bir anne ki çocuğunu herkesten kıskansın, ona başka birisinin eli sürüldükçe kalbinde bir şey yırtılsın.

Bir gün Adnan Bey Bülent'i dizlerinin üstünde hoplatıyordu, Nihal onları görmemek için o tarafa bakmıyordu, bir aralık babası Bülent'in gevrek gevrek kahkahalarına dayanamayarak minimini tombul yanaklarını öperken Nihal başını çevirdi, duramayarak ilerledi, ta yanlarına gitti, sokuldu, o kadar ki bu öpücüklerin arasına bir engel koymak istiyordu, sonra birden babası durup bekleyerek kendisine bakınca kızardı, fakat itiraf etti, "Oh! yeter artık, baba... fena oluyorum!" dedi. Nihal'in bütün hassas ruhu bu son sözün içindeydi. Adnan Bey o günden sonra Nihal'in yanında Bülent'i sevmekten kendini men etti; lakin Nihal artık bir kural koymuş oldu: Bülent'i sevmek, okşamak için birisinde, bilinemez nasıl bir keşif hissiyle, arzu olduğunu anlar anlamaz kendisinden izin alınmaksızın bu arzuya müsaade olunmasından korkarak "Bülent'i hiç sevmiyorsunuz!" cümlesine benzer bir şey söylerdi.

Dünyada bu endişelerden uzak, bu bin türlü sınırlamalardan kurtulmuş, etrafında olup biten bütün bu şeylerden haberi olmayan birisi varsa o da Bülent'ti. Onun yalnız bir şeye merakı vardı: Gülmek... ve dünyada en çok onu güldürecek, en neşeli kahkahalarını serbestçe havalara yükselttirecek Nihal'di; özellikle iki kardeş yalnız, aralarına bir üçüncü kalp girmeksizin, yapyalnız bulundukları zamanlar...

Yatak odaları yalının en üst katında, bahçeye bakan taraftaydı. Büyük sofadan buraya genişçe bir koridordan gidilirdi. Birinci odada Adnan Bey, üçüncüde Mlle de

Courton, ikisinin arasındakinde onlar yatarlardı. Burada hem yalnızdılar, hem bir taraftan babalarıyla diğer taraftan ihtiyar kızla beraberdiler. Odaların arasında birer aralık kapı vardı ki geceleri yalnız perdelerin kapanmasıyla kapatılırdı. Daha sonra, koridorun dördüncü ve sonuncu odasında çocuklara bir dershane oluşturulmuştu. Dershaneye ayrılan bu oda mürebbiye için sürekli bir dertti. Bülent'in derslerinden çok kasırgalarına zemin olan bu oda kadar dünyada karışıklığa mahkûm bir yer daha olamayacağına yemin ederdi. Evin içinde bir sigara iskemlesinin yer değiştirmesine kıyametler koparacak kadar düzenli olma merakında aşırılık gösteren Adnan Bey çocukların bu odasına giremezdi, oraya ne zaman girse sinirlerinde bir hastalık hissettiğini iddia ederdi.

Yalıda başka hiçbir yere ilişmemek sözüne karşılık burada bütün istediklerini yapmak için Bülent'e müsaade verilmişti. Bülent de bu müsaadeden yalının hiçbir yerine bir tahrip izi bırakamamak mecburiyetinin intikamını alacak derecede istifade ediyordu. Minimini bir yazıhaneleri vardı ki bir gün birkaçını aşırdığı babasının oymacılık aletleriyle kenarlarına kendine has saçaklar oymuştu. Mlle de Courton'un sırasıyla gelen *Figaro*[1] nüshalarından gemiler, külâhlar, sepetler yapılmış, duvarlara, pencerelerin mandallarına, siyah yazı tahtasının kenarına asılmıştı. Ablasının bütün eski kitaplarından, resimli nota kapaklarından resimler oyulmuş, camlara, kapıların arkasına, ta duvarda Avrupa haritasının denizlerine yapıştırılmıştı; böyle oyulmuş bir şemsiye vardı ki ta okyanusun bir tarafına atılmış, bir rüzgâra kapılarak Amerika seyahatine çıkmıştı. Daha sonra bin türlü kırılmış oyuncaklar, koparılmış kitaplar, o her gün sabah akşam toplanıp da Bülent'in yalnız bir uğramasıyla güya canlanarak, haşarı kedi yavruları gibi odanın her tarafına dağılan ufak tefekler ayak basacak, oturacak yer bırakmazdı. Şimdi

---

1 *Le Figaro*: 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında kamuoyu oluşturmada oldukça etkin, tutucu bir Fransız gazetesi. Günümüzde de çıkmaya devam etmektedir.

Bülent yeni bir merak çıkarmıştı: Elinde kurşunkalemiyle duvarlara resimler yapıyordu. Hayalinden bugün bir gemi, yarın bir deve çıkıyor, duvarın bütün etekleri yavaş yavaş doluyordu. Artık boyu yetişebilecek kadar yer kalmadığı için şimdi iki günden beri Bülent'in zihnini başka bir fikir gıcıklıyor. Nihal'in daha gönlü olup da müsaade etmemişti, fakat onun öteden beri hep âdeti öyleydi: Önce müsaade etmemek, kendisine itaat olunduğunu gördükten sonra artık engellemeye lüzum görmemek... Oh! ne güzel olacaktı!... Behlûl ona bir kutu boya getirmişti, bunların içinde her renkten vardı, bütün o resimler boyanacaktı... Deveyi kırmızı yapacaktı, "Değil mi, abla, deve kırmızı olur, değil mi?" Nihal henüz yumuşamamıştı, "Deli misin?" diyordu, fakat devenin rengini haber vermiyordu.

Hemen bütün hayatları, bu odada geçerdi. Sabahleyin uyandıktan sonra yıkanırlar, giyinirler; Mlle de Courton'Ia birlikte aşağıya, yemek odasına inerek sütlü kahvelerini içerler; güzel havalarda bir saat kadar bahçede gezerler, Bülent Beşir'le koşar, Nihal büyük kestane ağacının altında, matmazelle beraber oturur, sonra ihtiyar kız hiçbir vakit göğsünden eksik olmayan küçük saatine bakarak haber verir, "Vakit geldi!..." der, tekrar içeriye girerler ve odalarına çıkarlar.

Artık ders başlardı. Nihal şimdi akşamları babasına düzelttirilmek üzere küçük ahlak parçaları tercüme ediyor, kolay manzumeleri düzyazıya çeviriyor, günlük hayata dair esaslar üzerine mektuplar yazıyordu. Mlle de Courton Nihal'le meşgul olurken Bülent her vakit geri kalan fiil defterlerini doldurmak için yazıhanenin ta öte tarafında kalemini hokkadan çıkarmazdı. Bazen Mlle de Courton'un gözü Bülent'e ilişirdi ve sert bir sesle bağırırdı: "Bülent!..." Bülent nihayet emir kipinin ikinci tekil şahsına kadar ciddiyetle yazabildiği bir fiilden usanarak oraya, emir kipiyle dilek kipi arasına, ya sekiz on eğri büğrü çizgiyle bir köşk, yahut ortasında hiçbir çiçeğe benzemeyen bir şeyle bir saksı kondurmak üzere bulunurdu.

Bülent'in sebep olduğu bu aralar Nihal için ganimet sayılacak fırsatlardı; o mutlak sekiz satırlık bir meşguliyet-

ten sonra bir nefes almak, derste tesadüf olunmuş bir kelimeden dallandırılarak uzun uzun devam eden bir karşılıklı konuşma açmak yahut Mlle de Courton yerinden kalkıp Bülent'in defterinden köşkleri saksıları kaldırırken o da pencereye koşup bahçeye bakmak için fırsat kollardı. Nihayet bu aksamalar arasında Nihal'in dersi biter, on dakikalık bir aradan sonra Bülent'in derslerine başlanırdı.

Mlle de Courton Bülent'le meşgul olurken Nihal'in piyanosuna, gergefine, dikişine, işlemelerine çalışması kararlaştırılmıştı; fakat onun yarım saat bir şeyle uğraşması mümkün olmadığı için canı ne zaman isterse piyanosundan dikiş takımına, dikiş takımından gergefine geçmesine müsaade olunurdu, ihtiyar kız bu kelebek için başka bir çare bulamamıştı.

Mlle de Courton Nihal'in hiçbir şeye dikkat etmeyerek, hiçbir şeyle meşgul olmayarak her şeyi öğrenmesine artık o kadar alışmıştı ki şaşmıyordu; fakat piyanoda ilerlemesine hayretten kendini alamazdı. Mutlaka, parmakların uzun [süre] çalıştırılmasıyla elde edilebilecek şeyleri Nihal bir gün, yapıvermiş bulunurdu.

Bütün Cerni'nin[1] alıştırma dizileri böyle can sıkacak bir oyun gibi geçmişti, şimdi Clementi'nin[2] Mlle de Courton'u bile titreten *Gradus ad Parnassum*'una[3] hazırlanıyordu. İtalyan musikisinin Cimarosa'larından[4], Donizetti'lerinden[5], Merkadante'lerinden[6], Rossini'lerinden[7] Adnan

---

1 Carl Czerny (1791-1857) Avusturyalı piyanist, besteci ve müzik öğretmeni. Piyano için geliştirdiği yeni bir çalışma yöntemiyle ün salmıştı.

2 Muzio Clementi (1752-1832) İtalyan asıllı, İngiliz piyanist ve besteci, piyano müziği ve sonat formunun gelişmesine katkıları nedeniyle "piyanonun babası" olarak anılır.

3 Muzio Clementi'nin piyano etütleri dizisi.

4 Domenico Cimarosa (1749-1801) önde gelen İtalyan operakomik bestecilerinden biri.

5 Gaetano Donizetti (1797-1848) İtalyan opera bestecisi, çoğu zaman ilk Türk bandosu Mızıka-i Hümayun'un gelişmesine çok büyük katkılarda bulunan ağabeyi Giuseppe Donizetti ile karıştırılır. Paşa unvanı da verilen Giuseppe'nın bestelediği *Mecidiye Marşı* uzun yıllar Osmanlı Devleti marşı olarak çalınmıştır.

6 Saverio Mercadante (1795-1870) Romantik dönem operalarıyla tanınan İtalyan besteci.

7 Gioacchino Rossini (1792-1868) İtalyan opera bestecisi.

Bey'in takım takım getirdiği operaları güya önceden görmüş, işitmiş, hissetmiş denecek bir his ve hissettirme kolaylığıyla, Mlle de Courton'un inanmak istemeyen şaşkın gözlerinin önünde, gelişigüzel okuyuverirdi. O vakit ihtiyar kız Adnan Bey'e: "Bilir misiniz, bu altı senede olmayacaktı" derdi, "fakat bunda ne benim, ne kendisinin meziyeti var; bu kızın parmaklarına Rubinstein'ın[1] ruhundan bulaşmış olacak..."

Nihal'in parmaklarına o üstadın sanat dehasından bir şey bulaşmış olması fikri öyle bir şeydi ki Mlle de Courton'un gözünde anlaşılmaz bir hakikati açıklayarak bu musiki muammasını yorumlamış oluyordu, artık başka bir sebep aramaya da lüzum görmezdi.

Nihayet derslere bir mücadeleyle son verilirdi. Babasının getirdiği operaların arasında Wagner'den[2] de vardı ki Mlle de Courton kesin bir yasaklamayla çalınmasına engel oluyordu. Nihal de aksine bu yasaklanan şeyi mutlaka her gün eline alır, mürebbiyeyi Bülent'in pek fazla hiddetlendirdiği bir sırayı kollayarak piyanosunda denemek isterdi. O zaman Mlle de Courton Bülent'i unutur, piyanoya koşardı: "Lakin çocuğum, size bin defa söyledim ki bunu çalmak için insanın Alman parmakları olmalı. Parmaklarınızı kıracaksınız, yalnız o kadar değil, fikrinizi, musiki zevkinizi berbat edeceksiniz. Düşününüz bir kere; bir fırtına ki bacaları deviriyor, kiremitleri atıyor, ağaçları söküyor, kayaları yuvarlıyor, düşününüz o gürültüyü, bundan bir musiki yapınız, işte Mösyö Wagner!..."

Onun Wagner için dinmek bilmez bir düşmanlığı vardı. Mösyö Wagner derken bütün bu asil Fransız kızının damarlarındaki kanlar Alman dâhisini aşağısayarak ıslık çalıyor zannolunurdu.

---

1 Arthur Rubinstein (1887-1982) Polonyalı büyük piyano virtüözü. Roman ilk yayımlandığında o da bir çocuk-dâhiydi.

2 Richard Wagner (1813-1883) Alman opera bestecisi ve müzik kuramcısı.

Artık ondan sonra derse devam olunamaz, ihtiyar kız yemek vaktine kadar odasına çekilir ve çocuklar istedikleri yere gitmek için hür bırakılırdı.

Nihal babasının yanına giderdi. Aşağıda, iş odasında Adnan Bey ikide birde saate bakarak kızının bu sabah ziyaretlerini sabırsızlıkla beklerdi.

İkisinin arasında böyle sevinç ve saadetle geçen saatler ne tatlı saatlerdi! Onun babasına bir aşırı düşkünlüğü, bir gönül vermişliği vardı ki hiçbir zaman tatmin edilmiş olmazdı. Daima sevilmek, her vakitten çok, saniyeden saniyeye şiddetlenecek bir sevgiyle sevilmek için ruhunda asla yatıştırılamayan bir ihtiyaç vardı. Babasının yanında pek fazla şımarır, geveze bir kuş, yaramaz bir kelebek olurdu. Sonsuz bir lakırdı sermayesi vardı: Derslerinden, gördüklerinden, işittiklerinden bir küçük gerçek sebep olurdu, babasına birbiri ardınca sorular sorardı. O, yorulmayarak hatta eğlenerek, ara sıra Nihal'in bir şeytanlık ve alay düşüncesiyle üzerine bir parça neşe serptiği bu konuşmalarda gülerek, çocuklaşırdı; aralarında bir yaş eşitliği[1] ortaya çıkardı.

Yemekten sonra Adnan Bey İstanbul'a inerdi. Çocukların o gün Mlle de Courton'la uzun bir gezmeleri yoksa yalının içinde Adnan Bey'in dönüşüne kadar süren dolaşmaları olurdu. Nihal'in özellikle vakit geçirmek için hoşuna giden yer Şakire Hanım'ın mutfağıydı.

Haremde bu mutfak bir oyuncak gibisinden yaptırılmıştı. Ara sıra Adnan Bey senelerden beri aşçısının tekdüzeliği bozulmayan yemeklerinden usanır, Şakire Hanım'dan bir midye dolması, bir tatarböreği, bir çerkeztavuğu isterdi. Bu, Hacı Necip'ten gizli tutulurdu, haber alacak olursa Hacı Necip günlerce surat asar, günlerce Adnan Bey'e görünmezdi.

Bir gün midye kabuklarını görmüş, kırk senelik aşçı olduktan sonra Şakire Hanım kadar midye dolması dolduramazsa ayıp olacağını söyleyerek gitmeye kalkmıştı. Şakire

---

1 Latin harfli ilk baskıda yanlışlıkla "seviye" şeklinde yazılmış, eski yazı metinde "seviyyet" müsavilik, eşitlik, olarak geçiyor.

Hanım'la aralarında sürekli bir çekişme vardı: Mutlaka Şakire Hanım dönme dolaptan[1] harç verirken kavga olur, Hacı Necip ikide birde "Ya kiler dışarıya çıksın, ya mutfağı büsbütün içeriye alın" derdi.

Bazı defalar bu mücadeleler o kadar şiddet kazanırdı ki Şakire Hanım'ın kocası, vekilharç[2] Süleyman Efendi, barış için aracılığını kullanmaya lüzum görürdü. Bu mücadelelerden evin içinde iki kişi pek memnundu. Bülent'le Beşir... hatta onlar biraz da iki tarafı kızıştırmaya yardım ederlerdi.

Şakire Hanım'dan bir şey istenilince Nihal yalvarırdı:

— Kuzum, bacı, beni bekle, e mi? Beraber yapalım...

O gün Nihal, Cemile, Nesrin, hatta ara sıra Nesrin'e çıkışmak için gelerek geri dönmekte geciken Şayeste, Şakire Hanım'ın etrafında dönerler, küçücük mutfağı bir mahşere çevirirlerdi.

Burası yalının ikinci katında, bahçeye bakan, güneş gören, pencerelerini sarmaşıklar kaplamış, beyaz mermer döşeli, daima son derece temiz bir temizlik havasıyla insana iştah veren bir yerdi. Bazar Allemand'dan[3] alınmış tencereler, sahanlar, bütün o bir salon eşyası sanılacak kadar zarif ve narin şeyler, sarmaşıkların yeşilliklerinden süzülerek giren güneş ışıkları altında temizliklerinin pırıltılarını serperlerdi. Artık burada, bu sevimli mutfağın içinde, kendisine bağlılıklarını bütün ruhuyla hissettiği bu insanların arasında şakalarla, sahte kavgalarla, itişip kakışmalarla, kahkahalarla geçen saatleri, Nihal bütün kalbini ısıtan bir saadet duyarak geçirirdi.

Akşam babasının dönüşünü sabırsızlıkla bekler, ta merdivenlerin üstünden bağırırdı:

---

1 Eski konaklarda harem ve selamlık arasında bir duvara yerleştirilen, bir yanı açık, diğeri kapalı, açık tarafına konulan şeyler döndürülünce diğer taraftan alınabilen, böylelikle kadınlarla erkeklerin birbirini görmeden bir şeyler alıp vermelerini sağlayan dolap.

2 Harcamalara bakmakla görevli kişi.

3 (Alman Pazarı) İstiklal Caddesi'nde şezlongdan Alman birasına kadar çok geniş ürün yelpazesine sahip bir mağaza; özellikle sattığı mutfak eşyası ünlüydü.

— Baba! Bugün size bir şey pişirdim ki. Şakire Hanım'a sorunuz da bakınız, onlar hiç karışmadılar.

Güzel havalarda babalarıyla birlikte akşam gezintilerine çıkarlardı. Mlle de Courton bu saatleri yalının bahçesinde Alexandre Dumas'nın[1] hikâyelerine ayırırdı.

Genç kızlara roman okutmamak Mlle de Courton için en çok uygulanması gereken bir eğitim kuralıydı ki şiddetle Nihal hakkında yürürlüğünü muhafaza ederdi; fakat kendisinin hikâyelere, özellikle Alexandre Dumas'ya derin bir tutkunluğu vardı. Nihal'in sorularından serbest kalabilmesine uygun fırsatları bütün hikâyelere ayırırdı. Bu alışkanlığın neticesiyle onun hayatına, hislerine Alexandre Dumas ve ona benzeyenlerden bir şeyler bulaşmıştı. Sanki hikâyeler ihtiyar kızın gözlerine renkleri değiştiren bir gözlük takmıştı; o, ancak kenarından pay aldığı hayatı hep bu gözlüğün arasından görür, önüne tesadüf eden çehreleri anlamak, hayatının ufak tefek olaylarına bir hüküm vermek için bütün zihninde yaşayan hikâye hatıralarına müracaat eder, onlarla bir benzerlik bağı kurduktan sonra bir netice çıkarırdı. Hemen hikâyelerinden birinin bir sayfasıyla uygun düşmeyen olaylar, önem verilemeyecek bir yalan derecesine inerdi.

* * *

Nihal o akşam Adnan Bey'in kendisini görmek istediğini haber verince işte altı seneden beri birinci defa olarak böyle talep olunan görüşme için ihtiyar kız derhal bir şüphe duydu. Bunun hikâyelerin hatırında kalanlarından[2] hangisinde bir uygulama zemini bulabileceğini hemen düşünmüştü.

---

1 Alexandre Dumas (fils) (1824-1895) Fransız romancı ve oyun yazarı. *Kamelyalı Kadın* adlı ünlü romanı sahneye uyarlanmıştır. Halit Ziya yazarın *Francillon* adlı oyununu *Füruzan* adıyla Türkçeye uyarlamış ve oyun İstanbul'da 1908'de basılmıştır.

2 Latin harfli ilk baskıda "hikâye hatıralarından" şeklinde aktarılan eski yazı metindeki "hatırat-ı hikâyatından" ifadesini "hikâyelerin hatırında kalanlarından" şeklinde karşılamak daha uygun bulundu.

Adnan Bey hayatının bu şartlar içinde devam edemeyeceğine dair bir dolaşık nutukla ihtiyar kızı kendi fikirleri sınırı içine çekmeye çalışırken o hâlâ düşünüyordu, nihayet evlilik fikri bu nutkun bulutları içinden bir şimşek parıltısıyla gözünde tutuşunca Mlle de Courton hayret içinde, şaşkın, ağzı yarı açık durdu. Hayır, hikâyelerinden hiçbirinde bu olaya bir uygulama zemini bulamıyordu, inanmadı ve kendisini tutamayarak, Adnan Bey'le bütün gösterişli resmiyetine rağmen, "Şaka ediyorsunuz!..." dedi.

Bu şakanın müthiş bir hakikat olduğunu anladıktan sonra ihtiyar kız duramadı, ayağa kalktı, "Lakin Nihal, lakin Nihal! Bu onu öldürür, anlıyor musunuz?" diyordu. Sonra Adnan Bey'in gözlerini indirerek cevap vermediğini görünce hissetmişti ki Nihal'in başı ağrısa çıldıran bu babada o ihtimalin feryadı bir yankı bulamıyordu. Nihayet Adnan Bey cevap verdi:

— Hayır, dedi, yanılıyorsunuz. Nihal'i o kadar yakından incelememişsiniz, yalnız alınmasına lüzum görülecek bazı tedbirler var. Hatta size de müracaattan maksat bu...

O zaman o önemli görev kendisine verilmişti[1]. Kabul etmemek için çırpındı, hatta bu görevi yerine getirmeye mecbur olmamak için bu evden kaçacağını söyledi; sonra birden Nihal'in asıl bu zamanda kendisine muhtaç olacağını düşündü, bu müthiş hakikatle o narin vücudun arasında çarpışmayı hafifletecek bir kalp lazımdı ve o kalp ancak kendisinin kalbi olabilirdi.

Adnan Bey'in odasından çıkarken Mlle de Courton sallanıyordu. Yemek zamanına kadar Nihal'den kaçtı, sofrada ona bakarken hep ağlamak istiyordu.

O gece Nihal'e mutlaka haber vermek için kesin talimat almıştı. Bülent uyuduktan sonra orada, yavaş sesle, ikisinin arasında geçen konuşmadan sonra Mlle de Courton'un içi rahatladı. Kendi kendisine "Galiba babasının hakkı var" dedi.

---

1 Latin harfli ilk baskıda yanlışlıkla "teveccüh olunmuştu" şeklinde yazılmış, eski yazı metinde "tevcih olunmuştu" olarak geçiyor.

Nihal'e yalnız eve bir kadın geleceğinden, bu kadının herkesle beraber sofraya oturacağından, onun da bir odası olacağından, bu kadının Nihal'i pek çok seveceğinden söz etmişti. Nihal bütün bu şeyleri pek büyük bir sakinlikle dinlemiş, sanki yeni bir şey işitmiyormuşçasına küçük bir hayret belirtisi bile göstermemişti. Yalnız birtakım ayrıntıları merak ediyordu: Odası nerede olacaktı? Bu kadın güzel, kendisinden daha mı güzeldi? Beybabası ona ne diyecekti? Hangi odada yatacaktı? Bülent'e karışacak mıydı? Beşir yine Nihal'in olacak değil miydi? Ondan sonra... –bu soruyu en nihayet sormuştu– ondan sonra babası Nihal'i gene evvelki kadar sevecek miydi?

Bu sorunun cevabını aldıktan sonra Nihal, henüz kapanmamış cibinliğinin altında şüphesiz gene bir araba gezintisine gülerek uyuyan Bülent'e bakarak uzun uzun düşünmüştü. Nihayet Mlle de Courton demişti ki:

— Şimdi beybaban senden izin bekliyor, eğer sen izin verecek olursan gelecek. Yarın sabahleyin beybabana söylersin, değil mi çocuğum?...

Nihal yalnız başını hafifçe sallayarak sessiz bir "Evet!" demiş ve o gece yalnız kaldıktan sonra Bülent'in yataklığına eğilerek rüyasının saadetiyle gülen bu çehreyi, güya saadet tebessümünü orada sağlamca yerleştirmek isteyerek, uzun bir öpüşle öpmüş; daha sonra, bilinemez nasıl bir hisle, bu geceden başlayarak aralarına bir duvarın çekilmesi lüzumunu anlamışçasına, babasının odasıyla kendi odalarının arasındaki kapıyı birinci defa olarak kapamıştı.

***

— Behlûl Bey!...

— Nihal Hanım!...

— Niçin bana bakmadan cevap veriyorsunuz?

Behlûl bir iskemlenin üstüne çıkmış, duvarda bir levhanın köşesine resim sokuşturmakla meşguldü. Nihal'in son sorusuna gene başını çevirmeyerek cevap verdi:

— Dargın değil miyiz?

Nihal, kin tutmaz çocuklara has bir barışıklık hevesiyle:

— A! dedi, ben tamamıyla unutmuştum. Sahih, dün akşam dargındık, değil mi? İstersen çıkayım...

Behlûl iskemleden atladı:

— Çerçevenin hiç aralığı yok. Biraz daha zorlansa cam kırılacak... –Elinde resmi sallayarak duvarlara bakıyordu– Şimdi bunu nereye koymalı?... Nihal! Ben sana bir şey söyleyeyim mi? Sen benimle niçin dargın duramıyorsun, bilir misin? Çünkü dargın duracak olsan kavgaya imkân bulamayacaksın. Yeniden kavga etmek için mutlak barışmak lazım geliyor...

Nihal gülerek Behlûl'ün indiği iskemleyi çekip oturdu:

— Bak, bunda da yanılıyorsun. Sen bugün İstanbul'a ineceksin, değil mi? Sana ısmarlanacak birçok şeyler var. İşte barışmak için âlâ bir sebep...

Behlûl birden reddetti:

— Mümkün değil, Nihal. Başkasına havale et. Bu ufak tefek beni yoruyor. Hem bugün...

Elini sallayarak işlerinin çokluğunu anlatmak istiyordu. Sonra aklına bir şey gelerek:

— Çantanı göster bakayım, Nihal... Ne kadar paran var?

— İşte saygısızca bir soru...

— Canın isterse! Ben şimdi ücret almadan hiçbir iş görmüyorum. Bana borç verecek kadar paran varsa mesele değişir.

Nihal çantasını cebinden çıkardı, açtı ve içindekileri eteğine dökerek:

— Oh! bilsen!... dedi, bana bugün o kadar şeyler lazım ki... İpek alınacak bir; Bülent makası ikiye ayırarak beline hançer yapmış, makas alınacak, iki; Beşir ne kadar zamandan beri yalvarıyor, kıpkırmızı bir fesle mai bir püskül istiyor, onlar alınacak, üç...

Behlûl dönerek uzaklandı:

— Ben vazgeçtim. Bir de Beşir'in şeylerini havale ediniz,

tamam olsun. Kırmızı fesle mai püskül nereden bulmalı? Çarşıya kadar çıkılacak. Hem bana borç verecek kadar paran yok... –Tekrar Nihal'e döndü– önce buradan çıkar, babana gidersin, paralarını gösterirsin, anlıyor musun?...

Nihal yerden paralarını toplayarak çantasına doldurdu, "Vazgeçtim!" dedi. Bugün gidip babasından para istemek fikri Nihal'i ani bir etkiyle değiştirmişti. Dalgın bir gözle karşısında bekleyen Behlûl'e baktı, sonra dedi ki:

— Büyük meseleden elbette haberin vardır. O senden bir şeyi saklamaz ki...

Şimdi birden birbirine karşı yine düşman gibi söylemeye başlamışlardı. Bu iki kardeş çocuğunun arasında böyle her dakika çocukluktan beri tutuşmaya hazır bir kavga kıvılcımı vardı.

Behlûl sordu:

— Kim?

Nihal dudaklarını kısarak cevap verdi:

— O!

— Baban için o demek terbiyeye pek uygun bir şey değil. Sen gittikçe büyüyeceğine günden güne şımarık bir çocuk oluyorsun, Nihal. Evin içinde bunu sana söyleyecek kimse yok da onun için ben söylüyorum. Mlle de Courton şapkasının çiçeklerine, elbiselerinin dantelalarına bakmaktan vakit bulamıyor ki... Dün akşam sofrada o ağlamak ne oluyordu, sanki?

Nihal sapsarıydı, iskemlede hareketsiz, Behlûl'ü dinleyerek duruyordu. Boğuluyor gibi yutkundu, şüphesiz ağzından çıkmak isteyen şeyleri tuttu, dedi ki:

— Görüyorsun ki bugün seninle kavga etmeye hiç arzum yok... –Sonra ellerini iki tarafına salıvererek ilave etti– kuvvetim yok...

Sesinde öyle acı bir yenilmişlik manası vardı ki Behlûl birden bu başlayan mücadelenin bir çocukluk mücadelesinden başka bir şey olacağını anladı. Birbirine bakışarak durdular. Sonra Behlûl sakin bir sesle dedi ki:

— Nihal! Ben öyle zannediyorum ki sen bu meselede

fena hareket ediyorsun. Bilsen, onu görsen, birden seveceksin... Bundan sonra senin için artık bir kadın olmak zamanı gelecek. O zamanın da bir kendine has görgüsü vardır ki onu ne Mlle de Courton'dan, ne de Şakire Hanım'dan öğrenebilirsin. Daha sonra evin düzeni... İtiraf et ki şimdi bu bir evden başka her şeye benziyor. Buraya öyle bir kadın girecek olursa...

Nihal gittikçe sararıyordu. O bu sabah babasının yanından çıktıktan sonra buraya Behlûl'ü kendisiyle müttefik bulmak ümidiyle gelmiş, onun hiç olmazsa bu meselede kendisiyle beraber olacağını zannetmişti. Hep öyle, hareket etmeden, duruyordu. Behlûl devam ediyordu:

— Evet, öyle bir kadın girecek olursa bütün ev birden değişecek; bugün istedikleri gibi yaşayan bu hizmetçiler, bak, onun elinde ne olacak; hatta Bülent, hatta sen, anlıyor musun, Nihal! Senin için öyle şık, zarif, genç, güzel bir anne...

Behlûl tamamlayamadı, birden mekanik bir kuvvetle yerinden fırlayan Nihal ellerini uzattı ve yorgun bir sesle bağırdı:

— Oh! Yetişir, yetişir, fena oluyorum, Behlûl...

Behlûl sustu, birden hatasını anlamıştı, her vakitkine benzer bir şakayla konuşmayı kapamak istedi, kuvvet bulamadı. Nihal bir şey söylemeye çalışarak bakıyordu, sonra vazgeçti ve yavaş yavaş çıktı.

Behlûl o gençlerden biriydi ki onlar yirmi yaşında hayatı tamamıyla öğrenmiş olurlar, mektepten hayata çıkarken sahneye ilk defa çıkan acemi bir sanatçının heyecanını bile duymazlar, hayat onlar için mektepte bütün sırlarıyla öğrenilen bir komedi gibidir, onu o kadar iyi öğrenmişler, onun esas özünü öyle içe işleyen bir anlayışla elde etmişlerdir ki sahneye çıkınca ufak bir başlangıç korkusundan sıyrılmışlardır. Behlûl bir seneden beri geniş bir komedi sahnesi olmaktan başka bir şey olarak kabul etmediği hayata girmişti: Burada hissettiği biricik hayret önceden bilinip öğrenilmiş, keşfedilip anlaşılmamış bir şey bulamamaktan ibaretti.

Babası vilâyetlerden birine memur olup gittikten sonra Behlûl Galatasarayı'nda[1] yatılı olarak bırakılmıştı, haftada bir gece Adnan Bey'in yalısına giderdi; babası o kadar uzaktaydı ki tatil zamanlarını uzun bir seyahat için boşa harcamaktansa İstanbul hayatı hakkında mektepte başlanan öğrenimi genişletmek ve tamamlamak için kullanmayı tercih etmişti.

Hayallere kapılır değildi, hayatı bütün maddiyat ve bayağılığıyla görürdü. Mektepte geometri kitabının üstüne başını koyup da pencereden bir köşesi görünen semaya dalarak düşüncesinin bir seçkin hülya arkasından uçması hiç olmuş bir şey değildi. Öğrendiklerini öğrenmek için, bilmemiş olmamak için öğrenirdi, ne geleceğine ait bir emel köşkü kurmuş, ne gençliğine ait bir şiir demeti bağlamıştı. Hayat onun için uzun bir eğlenceydi. En çok eğlenebilenlere, yaşamak için en çok hak sahibi olanlar gözüyle bakardı.

Eğlenmek... Bu kelimenin anlamı da Behlûl'de değişikliğe uğramıştı. O hakikatte hiçbir şeyden eğlenmezdi. Bütün eğlence yerlerine koşardı, bütün gülünecek şeyleri arardı, belki herkesten çok gülerdi; fakat eğlenir miydi? Eğleniyor görünürdü, onun için eğlenmek eğleniyor görünmek demekti. Bütün gülüşlerinin, eğlenişlerinin altında saklı bir can sıkıntısı vardı ki onu daima bir zevkten diğerine sürüklerdi. Geceyi Tepebaşı'nda bir opereti dinleyerek geçirdikten sonra ertesi gün Erenköyü bağlarında bir siyah çarşafın peşinde dolaşırken görülürdü; bir pazar günü Konkordiya'nın[2] şarkıcı kadınlarından birini arabayla Maslak'a[3] kadar götürür, bir cuma günü Çırçır Suyu'nda[4] saz dinlerdi, İstanbul'un

---

1 Galatasaray Lisesi, Batı örneğine göre kurulan ilk lise olup, 1868 Eylül'ünde Mekteb-i Sultani adıyla açılmıştır. Beyoğlu'nda Galatasaray'da bulunduğu için o adla anılır.

2 Concordia: İstiklal Caddesi'nde, içinde bir birahane ile yazlık ve kışlık tiyatroların olduğu bahçe. Bunlar 1906 yılında yıkılarak yerine St. Antoine Kilisesi yapılmıştır.

3 İstanbul'da İstinye sırtlarında bir semt. Eskiden bentlerden borular ve sukemerleriyle getirilen suyun şehre verilmeden çeşitli yönlere ayrıldığı, üstü örtülü hazne için kullanılan ad. Büyük olasılıkla vaktiyle böyle bir haznenin bulunmasından ötürü semte Maslak denilmiştir.

4 Büyükdere'den Bentler'e giden yol üzerindeki içme suyuyla ünlü mesire.

hiçbir eğlence yeri yoktu ki Behlûl oradan bir zevk payı almasın. Ramazanda akşamları Direklerarası[1] gezmelerini sürdürür, kışın Odeon'un[2] balolarında ortalığı neşesinin gürültüsüne boğardı. Henüz mektepteyken kendisine çeşitli dostluklar edinmişti, mektebin her unsurla karışık hayatı içinde başlayan bu dostluklar mektepten çıktıktan sonra çoğalmış, ona memleketin bütün çevrelerinde selamlanacak çehreler, sıkılacak eller meydana getirmişti.

O kadar çok adam tanır, sevgisini o kadar çeşitli çehrelere pay ederdi ki bunlardan bir tanesine biraz fazla bir bağlılık payı ayırmaya vakit bulamamıştı. Onun için lazım olan şey Beyoğlu'ndan yalnız geçmemek; Lüksemburg'a[3] giderse kendisini dinleyecek bir muhatap bulmak, Kâğıthane'ye gidecek olursa arabada bir kişi kalmamaktı. İnsanlara bu yolda hizmetler, bu tarzda gereklilikler için yaratılmış gözüyle bakardı; hiçbir zaman yoldaşlık edebilecek birisine tesadüf edilmediği olmamıştı.

Onu herkes sever, herkes arardı. Öyle kahkahaları vardı ki en derin kederleri bastırarak yanındakine neşe verirdi; öyle nükteler, sanatlı sözler yağdırır ki bunlar geçtiği yerlere düşüncesinin savrulacak çiçekleri gibi serpilir, toplanır, memleket içinde gezerdi. Bir olay olsa, bir yeni şey işitilse arkasından Behlûl'ün zarif bir sözü, hoş bir şakası anlatılırdı.

Her vesileyle anlatılacak hikâyeleri vardı; bir kitapta okunmuş bir sahife, bir gazetede tesadüfen görülmüş bir fıkra Behlûl'e bir işleme zemini olurdu. Onu dinlerler ve

---

1 Eskiden Vezneciler ile Şehzadebaşı arasındaki yolun bir bölümüne, her iki yanda da dükkânların önünde bulunan sütunlar üzerindeki revaklardan ötürü, Direklerarası denilirdi. 19. yüzyılda şehrin eğlence hayatının merkezi oldu, tiyatrolar, karagöz ve ortaoyunları, pehlivanlar, meddahlar hep bu semtte toplandı. Eğlence hayatının Beyoğlu ve Şişli'ye kayması üzerine bu özelliğini yitirdi.

2 İstiklal Caddesi'nde bir tiyatro binası. Yabancı tiyatro topluluklarının temsiller verdiği tiyatro daha sonra sinemaya dönüşmüş, önce Eclair daha sonra Lüks Sineması olmuştur. Yakın zamana kadar varlığını sürdüren Lüks Sineması'nın yerinde bugün Demirören Pasajı bulunmaktadır.

3 İstiklal Caddesi'nde eskiden Saray Sineması'nın, şimdilerde Demirören Pasajı'nın olduğu yerde bulunan büyük bir kahvehane.

mutlaka gülerlerdi. Gözünde bütün kendisini dinleyenler, dinlediklerine gülenler bir alay ahmaklardan başka bir şey değildi; asıl eğlenen kendisiydi. Etrafındakilere kendisinin zevki için ancak böyle lüzum görüldükçe kullanılacak aletler kadar önem verirdi.

Başlıca merakı herkes tarafından taklit edilmekti. Bir sınıf gençlerin giyiniş ibresi gibiydi, ufak tefekler hakkında onun fikrine bir nefis zevk kuralı gibi başvurulurdu. Kokular, kravatlar, bastonlar, eldivenler, bütün o lüzumsuz fakat o oranda önemli şeyler için Behlûl'de taklit olunacak mutlak bir yenilik vardı.

Bu adamın ahlaki kimliği nasıldı?

Bu öyle bir soruydu ki Behlûl şimdiye kadar kendisine karşı bile sormaya lüzum görmemiş, vakit bulmamıştı. Bazı şeylere inancı vardı: Parayı büyük bir kuvvet olmak üzere kabul ederdi, iyi bir adam olmak için güzel giyinmek başlıca bir şart olduğu düşüncesine kapılmıştı; insanlara karşı görevinin onlarla olabildiğince beraber eğlenmek, memleketine karşı görevinin olabildiğince mesirelerinden istifade etmek, kendine karşı görevinin bu haşarı çocuğu olabildiğince sıkmamak noktalarından ibaret olacağında tereddüt etmemişti.

Hayatta hiçbir şeye şaşmazdı, yalnız bu ahlak felsefesine katılmayanların saflığına şaşardı, lehçesinde hayret kelimesini yalnız bunun için muhafaza etmişti. Edison'un yeni bir icadını mesela cambazhanede görüle görüle bıkılan bir sanat eseri gibi öteden beri beklenilen bir şey olarak kabul ederdi. Hayatta bütün yeni şeyler için onda bir alışıklık, bir aşinalık vardı; sanki onlar eskiymiş de herkes haberdar olmak için kendisinden sonraya kalmışçasına, ağızlarını açarak hayret edenlerin arasından o, omuzlarını silkerek geçerdi. Herkes için günlük olaylar arasında garip sayılanlar Behlûl için eski zaman tarihi tanınmışlığına inerdi.

Dostlarını hayretlere düşüren bir olay anlatılırken o "Bundan adi bir şey olamaz" hükmünü vererek başını çevirirdi. Hatta Adnan Bey ona "Haberin var mı, Behlûl?

Firdevs Hanım'ın kızını alıyorum, sana bir şık yenge..." dediği zaman Behlûl'de küçük bir hayret belirtisi bile uyanmamış, "Ben zaten bekliyordum" demişti.

Nihal çıktıktan sonra Behlûl hatasının kötü etkisini kendine unutturmak isteyerek resmi tekrar eline aldı, etrafına baktı, nihayet bir Japon yelpazesinin arasına koymak için karar verdi. Oraya iliştirirken kendi kendisine "Bu evlilik fena değil, fakat Nihal için hiç iyi bir şeye benzemiyor. Zavallı çocuk!" dedi, ikisi ta çocukluktan beri daima birbirine karşı kavgacı, hatta kinci olmakla birlikte türlü küskünlüklere, kavgalara rağmen aralarında, şüphesiz kan bağlarıyla, büsbütün kaybolamayan bir dostluk vardı.

Onların ilişkisi hiç bitmeyen bir çekişmeydi. Behlûl, aralarındaki sekiz senelik yaş farkının verdiği yetkiyle bir büyük birader sıfatını alır, Nihal'in bütün çocukluklarına çıkışır, ona verilen terbiye tarzının aleyhinde bulunur, bu kızın şımarık bir çocuktan başka bir şey olmayacağını söyler, ona eziyet etmekten garip bir haz alırdı. Bunlar Nihal'i çıldırtırdı: Keskin bir kelimeyle, sert bir tavırla Behlûl'ün hiçbir itirazını karşılıksız bırakmazdı; nihayet kavga başlardı. Bu kavgalarda Behlûl Nihal'in hırçınlıklarını alaylara, karşılık verilemeyecek kahkahalara boğarak galip çıkmaya çalışırdı. Aralarında her vakit halledilecek bir mesele, son verilecek bir kavga vardı.

Bu ilişki tarzı onları neticesiz kalmış bir çarpışmada üstünlük fırsatı bulmak için güzel bir ana tesadüfü bekleyen iki savaşçı halinde tutardı. Birbirlerini ararlar; her kavgadan sonra birbirine sokulurlar; önceden gülerek, bütün kavga hatıralarını unutarak başlarlar, sonra, birdenbire, bir kelime, bir bakış, bir hiç sebep olur; Behlûl güya bir çocuğu kızdırarak eğlenen bir adam sıfatından düşmeyerek, Nihal bu sahte saldırı tavrından daha çok kudurarak kavga ederlerdi.

Bugün Nihal'de karşılık vermeye kuvvet yoktu. O çıktıktan sonra Behlûl kalbinin ta derin bir köşesinde merhamete benzer bir şey duymuş, bu hissin istemeksizin bir bağrışını bastıramamıştı. Resmi nihayet Japon yelpazesinin bir tarafı-

na iliştirdikten sonra geri geri çekilerek baktı ve hiçbir şeye önem vermek istemeyen felsefesi kalbinin o bağrışına cevap verdi:

— Bir hafta sonra alışacak, değil mi?

Hâlâ resme bakıyor fakat onu görmeyerek, zihninde hep o meseleyi takip ederek duruyordu. Bir aralık amcasının sözü aklına geldi, kendi kendisine:

— Evet, dedi, şık bir yenge, şık bir evlilik, şık bir anneyle şık bir kız kardeş! Bütün şık!.. Biz de Melih Bey takımından oluyoruz. Odasının bütün duvarlarını dolduran resimlere bir fikir anlatmak isteyerek elini savurdu ve içinden gelen bir dans havasıyla coşarak iki vals dönüşünden sonra kendisini ta ötede koltuğa attı, bağırdı: Hurra!...

4

Sıcak bir ağustos günüydü. On beş günden beri Mlle de Courton dersleri tatil etmişti. Sabahları bahçede uzun [süre] birlikte oturuluyor, bunlara ara sıra Adnan Bey'le Behlûl bile katılıyorlardı. Bu sabah kameriyede büyük meşguliyet vardı. Behlûl nihayet Beşir'in kırmızı fesiyle mai püskülünü getirmişti, fakat Beşir'e, biraz büyükçe kafasının alışılmıştan fazla uzayan kıvırcık saçlarıyla, fes küçük geliyordu. Saçları makinenin sıfır derecesiyle kırkmaya karar vermişlerdi, Beşir iki günden beri makineyi saklayarak bu vazifeyi başka kimseye bırakmak istemeyen Bülent'ten bucak bucak kaçıyordu, Bülent'te o kadar arzu vardı ki nihayet Nihal aracılık etmeye lüzum görmüştü:

— Neden korkuyorsun Beşir? Bir tarafını kesmez ki... demişti.

Nihal'in bu sözü Beşir'in bütün korkularını birden söndürmüştü; şimdi orada, yere diz çökmüş, başını Bülent'e teslim etmişti. Bülent kahkahadan işleyemiyordu ki... Beşir gıcıklanarak kıvrandıkça, "Aman, küçükbey!..." ricalarıyla ensesini kıstıkça Bülent'in gülmekten parmakları gevşiyor, diğer eliyle karnına basarak kırılıyordu. Ötede dalgın gözlerle, dudaklarında belirsiz bir tebessümün gölgesi uçarak, Mlle de Courton Beşir'e bakıyor; kendisine "Oh! Fransızlar fena bir asır geçiriyor, Matmazel! Sizi temin ederim ki Fransa'yı terk etmekle yerinde bir iş yaptınız. Damarlarında biraz asalet kanı dolaşanların bu pisliklere kayıtsız kalabilmesine imkân yok" gibisinden sanki dürüstlük hislerinin

isyanını dile getiren nakaratlar sıralayarak, Paris'in son gazetelerinden bütün iğrenç ayrıntlarıyla hikâye olunan bir rezalet olayını anlatan Behlûl'ü galiba dinlememek için Beşir'e bakıyordu. Behlûl'ün başlıca zevklerinden biriydi: Bütün okuduğu açık hikâyeleri, gördüğü çapkın komedileri türlü ahlak fikirlerine ekleyerek ihtiyar, asil kıza anlatır, onun azabından, sarı çehresini tabaka tabaka kaplayan namus kırmızılığından eğlenirdi. Kameriyenin kenarında, sedirin üstünde Nihal Cemile'ye yeni öğrenilmiş bir elişi göstermeye çalışıyordu. Nihal'in tabiatıydı: Doğrudan doğruya öğrenmeye sabrının yetemeyeceği şeyleri Cemile'ye öğretmeye çalışarak öğrenmiş olurdu. Bu, gayet ince, çeşitli renkte kurdelelerin nohut kadar boncuklarla tutturulmasından oluşan bir örgüydü ki Mlle de Courton son gelen kadın işi dergilerden birinde bulmuştu. Bu örgüden bir sigara iskemlesi için örtü yapılacaktı; Nihal bir yandan yapmaya çalışıyor, bir yandan Cemile'ye ders veriyordu:

— Şimdi, diyordu, sarı ile kırmızıyı ekledik, boncuğu geçirmeli, sonra bunun yanına mai ile yeşil koruz...

Sonra karşıdan Mlle de Courton'a hitap ediyordu:

— Değil mi, Matmazel? Sarı ile kırmızıdan sonra mai ile yeşil? Oh! Hiç de iyi olmuyor, ben usanmaya başladım bile, şu sırayı bitirdikten sonra Cemile'ye vereceğim.

Mlle de Courton renklerin uyuşmasına bakmak için, fakat asıl Behlûl'den kaçarak onların yanına gelmiş, Behlûl nihayet Beşir'in saçlarını eğri büğrü kestikten sonra şimdi bitirmeye üşenen Bülent'e koşarak elinden makineyi almıştı. Cemile kendisine verilecek olan bu yeni işe heveslenerek tostoparlak çehresini uzatmış, ihtiyar mürebbiyenin Nihal'e tariflerini dinliyordu.

Bahçenin üstünde ağustosun sıcak gecesinden sonra henüz dağılmaya vakit bulamayan bir sis uçuyor; kameriyenin hanımellerinden, sarı güllerinden, yaseminlerinden, bahçede karanfillerden, şebboylardan ağır bir koku üstüne çöken bu sis arasında nefes alamayarak güya bunalmış, yüzüyordu. Bu sabah Nihal'le beraber bahçe gezintisine

çıkan Fındık –sarı kedi– ötede çekingen pençesini uzatarak bu kıvırcık siyah şeylerin ne olduğunu anlamak isteyen dokunuşlarla Beşir'in yere dökülmüş saçlarına dokunuyor, kameriyenin çardağında, çiçek kokularından kendinden geçmiş bir arı sürekli bir vızıltıyla dönüyor, ta bahçenin bir köşesinde kelebeklerden korkan bir çift serçe oradan oraya sıçrıyordu.

Bahçenin üzerinde derin bir saadet dinginliği kanatlarını germiş bu hayat köşesini bir huzur havası içinde uyutuyor gibiydi.

O günden beri yalıda büyük olay unutulmuş denebilirdi. Hiç kimse bundan söz etmiyordu. Şakire Hanım'ın o günden sonra başlayan baş ağrısına bile ara gelmiş, alnını sıkan yemeni çıkmıştı. Yalnız bir gün, yukarıda yatak odalarında bir değişiklik olacağından söz edilmiş, Nihal'den yatak odalarıyla dershanelerinin birleştirilerek dördüncü odanın serbest kalmasına onay alınmıştı, Nihal yalnız başını eğerek rıza göstermişti, sonra bu da unutuldu, ne o ve ne etrafındakiler buna dair artık bir şey söylememişlerdi. Nihal tatlı bir rüya içinde gibiydi. Artık hiçbir şey olmayacak kuruntusuyla hiçbir şey düşünmüyordu. Babasına her vakitten çok sokuluyor, onu her vakitten çok kendisine ayırmak istiyordu.

Nihayet bir gün yalının içinde büyük bir telaş olmuş, rıhtıma bir mavna yanaşmıştı. Gürültüler vardı, mavnadan bir şeyler çıkıyordu, Nihal pencereden koşmuş, bakmış: Bir yatak odası takımı!...

Bu, isfendan[1] ağacından güzel bir takımdı. Nihal birden anladı. Odalarda yapılacak değişikliğin sebebi asıl bu yatak takımının karşısında açıklık kazandı. Daha fazla görmek istemeyerek bahçeye kaçtı.

İki günden beri takım yukarıda sofada duruyordu. Adnan Bey Nihal'in bir şey sormasını bekliyordu, iki gün-

---

1 Akçaağaç, yaklaşık 20 çalı ya da ağaç türünü içeren büyük bir cins. Bazı türlerinden mobilyacılıkta ve başka yerlerde kullanılan sert ve değerli bir kereste elde edilir.

den beri Nihal sofayı dolduran bu kalabalığın önünden sanki görmeyerek geçiyordu.

Bugün Mlle de Courton:

— Hayır, hayır, mai ile yeşil hiç uyuşmuyor, başka bir şey bulmalı... derken Nihal birdenbire sordu:

— Matmazel! Niçin odaları boşaltmadılar?

İhtiyar kız başını kaldırarak baktı. Bu soru o kadar beklenmiyordu ki hemen cevap veremedi.

— Bugün boşaltsak nasıl olur?

Mlle de Courton biraz tereddütle cevap verdi:

— Evet, fakat sonra işçiler gelecek, perde değişecek, oda...

Tamamlamadı: "Oda boyanacak..." diyecekti.

— ...Birçok iş var, bu gürültünün içinde kalacağımıza... Bu sene de Ada'ya hiç gitmemiştik, değil mi Nihal? Halana gitsek bir iki hafta misafir kalsak...

Mlle de Courton bu fikri icat etmişti, ikide birde onu öne sürüyor, Nihal'i annesinin vefatından kaçırdığı gibi bu yeni annenin gelmesinden de kaçırmak istiyordu. Nihal hep dudaklarını burarak karşı çıkardı, buradan uzaklaşacak olursa bir şey olacağından ve o şeyin babasını büsbütün elinden alacağından korkuyordu. Bir gün, tereddüt etmeden kabul cevabı verdi:

— Bülent'le Beşir de beraber, değil mi? Öyleyse, bugün, hemen şimdi gideriz. Yalnız ders odasını boşaltırken bekleriz, ondan sonra... Ondan sonra ne yaparlarsa yapsınlar.

Odaların boşalacağını, Ada'ya gidileceğini öğrenir öğrenmez son yaptığı işte başarısını görerek tekrar berberliğe hevesi tazelenmeye başlayan Bülent birden Beşir'i unuttu. Elinde Beşir'in kırmızı yeni fesini mai püskülünden tutup savurarak bağırıyordu:

— Göç var! göç var!... Ada'ya gidiyoruz, merkeplere bineceğiz!... –Sonra ablasına koşuyor, ona sarılarak yalvarıyordu– Merkeplere bineceğiz, değil mi, abla? Ben artık düşmem. O vakit küçüktüm, şimdi büyüdüm...

Bacaklarının üstünde dimdik durarak büyük görünmeye çalışıyordu. Hep beraber koştular, Bülent neşesinin kasırgasıyla onların hepsini yalıya sürüklemişti.

Adnan Bey'e haber verdiler, "Oda boşalıyor, çocuklar Ada'ya, büyük halalarına gidiyorlar" denildi. Mlle de Courton bunu söylerken Adnan Bey'le gözleri, başka bir lisanla fikirlerini ifade ediyor gibiydi. Adnan Bey yavaşça, ses çıkarmadan, yüzüne bakan Nihal'i çekti; galiba onu, teşekkür etmek için, öpecekti. Öpmedi, Nihal'de öyle bir şey vardı ki şu dakikada, odanın boşalacağı, Ada'ya gidilerek burasının serbest bırakılacağı için öpülmekten kaçıyordu.

Bülent bu göç etmek fikrinden çıldırıyordu: Şayeste, Nesrin, Beşir, önce soğuk ve mecburi bir itaatle başlayan bu hizmetçiler, çocuğun sevincinin kendilerine bulaşmasından kurtulamıyorlardı. Piyanoyu dışarıda sofaya sürüklerlerken Bülent muşamba perdenin kaytanını piyanonun halkasına takarak, akıntıda yedek çekenlere has bir vaziyetle asılıyor, olanca sesiyle "Varda, kimse olmasın, Matmazel'in eski potinlerini çekiniz, hepinizi çiğneriz..." diye bağırıyor, kahkahadan sinirleri gevşeyerek artık çekemeyen Nesrin, "Aman, paşam, güldürme de işimizi bitirelim" diyor, fırsattan istifade ederek soluyan Şayeste Nesrin'e çıkışarak, "Çılgın kız! Gülecek ne var? Gülünecek zamanı buldun ya..." diyerek bir mana kastediyordu.

Bülent ter içindeydi, Şayeste bir iskemleyi, Nesrin yazıhanenin gözlerini yüklenerek yürürlerken, o Beşir'in sürükleye sürükleye götürdüğü perdenin bir ucundan yapışarak "Yol verin, hamallar geçecek, bir tarafınıza çarpmasın" bağrışlarıyla koşuyordu.

Bülent'in bu gürültüleri arasında Nihal birden sıkıldı, Mlle de Courton'a:

— Gidelim... gidelim artık buradan!... dedi.

Buradan, bu evden kendisine ihanet eden birisinden kaçarcasına uzaklanmak istiyordu.

***

On beş günden beri Ada'daydılar. Burada her şey unutulmuş gibiydi, fakat Mlle de Courton Nihal'de gizli bir hissin yavaş yavaş tırnaklarıyla içini kazıdığını, çocuğun söz etmek istemeksizin bir şeyi beklemekte olduğunu her vakitten çok artan duramamazlığından anlıyordu. Bugün yine Bülent'in bunaltıcı ısrarına dayanamayarak sabahleyin bir merkep gezintisi yapıyorlardı, Ada'yı büyük bir halka içinde sıkan yolu dolaşacaklardı. Merkebe binmekten nefret eden Mlle de Courton ile Nihal, hala hanımın tek atlı, iki tekerlekli arabasındaydılar; Bülent'le Beşir onlara yetişebilmek için çığlıklarla merkeplere biraz daha hız vermeye çalışıyorlardı. Beşir'in kırmızı fesiyle çehresinin üstünde şimdi tozdan beyaz bir bulut vardı, Bülent'in fesinden taşan ince kumral saçları terden alnına, şakaklarına yapışıyordu, tombul yanakları al al yanıyordu.

Merkep süvarilerini pek geride bırakmamak için arabayı yavaş yavaş idare ediyorlar, arkalarında Bülent'le Beşir'in seslerini, merkeplerinin minimini ayak gürültülerini işitiyorlardı. Ara sıra Beşir arkada kalıyor, erkekliğini kaybetmiş Habeşlere has ince ve nazik sesiyle:

— Beyim, çok koşuyorsun, düşeceksin, beni bekle! diye bağırıyor, o zaman Bülent ablasına sesleniyordu:

— Durunuz, bir parça dursanıza, işte benimkini idare edemiyorum.

Mlle de Courton Nihal'in elinden dizginleri kaparak, tek tük geçenlere yol bırakmak için kenara çekerek arabayı durduruyordu. Yine böyle durmuşlar, ta arkada, uzakta küçük bir arızaya uğrayan merkep süvarilerini bekliyorlardı: Galiba Bülent'in kamçısı düşmüştü, Beşir inerek onu arıyordu.

Ada'nın üstünde sıcak bir gün hazırlanıyor; etrafta, ufkun belirsiz mailiklerinde yavaştan bir sis uçuyordu. Uzakta İstanbul, minareleriyle, camilerinin kubbeleriyle, tepelerinin yeşil ağaç kümeleriyle köpükten bir deniz içinde titriyor gibiydi.

Sabahtan beri aralarında tek tük birkaç kelime konuşmuşlardı. Nihal başını çevirmiş, Beşir'in şimdi boş kalarak yavaş yavaş ilerleyen merkebine bakıyordu. Birden, on beş günden beri birinci defa olarak Mlle de Courton'a sordu:

— Ne vakit gideceğiz?

— Ne vakit isterseniz, çocuğum!

Nihal ihtiyar kızın yüzüne baktı, ilk önce hayretini tutamadı:

— Ah!...

Sonra biraz durarak ilave etti:

— Demek artık bitti mi?

Nihal hayatı sınırlı bir çevre içinde geçen, hayattan ancak babasıyla, mürebbiyesinin kitaplarıyla, dadılarının söyledikleri kadar bilgi alan, bilgiç arkadaşlara sahip olmayan, çoğu on iki yaşında çocuklardan fazla bir şey bilmezdi. Hayata dair bildikleri bütün tesadüfle işitilmiş, sokakta arabayla geçerken görülmüş şeylerden küçük muhakemesinin vardığı karışık sonuçlarla sınırlı kalmıştı.

Eve bir kadın geleceğini anlar anlamaz bunun esas niteliğini düşünmeksizin sırf duygusal, sırf sinirsel bir üzüntü duymuştu; bu meselede muhakemesinin hiçbir etkisi yoktu. Bu his en doğru olarak kıskançlık tabiriyle özetlenebilirdi: O gelecek kadından her şeyi, hele babasını, Bülent'i, daha sonra Beşir'i, bütün ev halkını, evi, eşyayı, hatta kendisini kıskanıyordu; bu sevilmiş şeylerin içine girmekle o kadın bunları çalacak, elinden alacak; evet, nasıl, pek iyi çözümleyemiyor, açıklıkla düşünemiyor, fakat ruhu hissediyordu ki o geldikten sonra kendisi şimdiye kadar sevdiklerini artık sevemeyecekti.

Bu söz çıktıktan sonra yanında fazla lakırdı etmemek için ev halkı kendisinden kaçıyor; o Şakire Hanım'ın odasına girerken önüne diz çökmüş bir şeyler anlatan Şayeste birdenbire susuyor, Nesrin ikide birde göğüs geçirerek of! diyor; bütün bu etrafındakilerden bir gizli mana yayılıyordu. Demek bir şey olacaktı ki o anlayamıyordu; hatta

Cemile'nin bile yuvarlak çehresinde parlayan gözleri bu küçük kızın Nihal'den çok bilgisi olduğunu gösteriyordu.

Önce alt edilemez bir merak hissiyle Mlle de Courton'un fazlasıyla ısrarına rağmen Ada'ya gelmemek için inat etmişti. Orada hazır bulunmak, dikkatle araştıran bir tarihçi özeniyle bütün olayın ayrıntılarına tetikte bir şahit sıfatıyla kalmak istemişti. Kimseden bir şey sormuyordu, o olaya dair bir kelime söylemiyordu; yalnız anlamak, görmek istiyordu. Sonra, odalarının dağılacağını, o güzel isfendan takımın oraya konulacağını öğrenince artık daha fazla durmaya kuvvet bulamamış, olayın henüz şu ilk darbesinde mağlup olarak kaçmak istemişti.

İşte on beş günden beri, güya uzakta ölen değerli bir hastanın can çekişmesinin üzüntüsünü duyarak fakat bir kelime söylerse neticeyi çabuklaştırmış olacağından korkarak, hep onu düşünüyordu. Ada'ya gelmeye razı olduğuna pişmandı. Daha çok, sonuna kadar durmalıydı. Kalbinde öyle bir korku vardı ki dönüşlerinde yalı, babası, her şey kaybolmuş, bir rüzgâr onları savurmuş olacak zannettiriyordu. O, orada kalsaydı bu rüzgâr esmeyecek, bu rüzgâr hiçbir şey yapamayacaktı.

Daha sonra babasına belirgin olamayan bir kini vardı. Her vakit onlar Ada'ya geldikçe o da ikide birde gelir, günlerce beraber kalırdı; bu defa hiç, hiç uğramamış, hatta merak ederek bir adam bile göndermemişti. Son günlerde Mlle de Courton'a babasından asla söz etmedi.

***

Adnan Bey çocukların dönüşünü olabildiğince geciktirmek istiyor, Bihter aksine her gün onlardan söz ederek:

— Artık getirtseniz! Bilseniz onları görmek için ne büyük hevesim var! diyordu.

Çocuklarla ilk karşılaşmadan Bihter de korkuyordu, onlarla bütün ortak hayatta ilişki tarzının bu ilk karşılaşmada ortaya çıkacak etkiye bağlı olacağına inanıyordu.

Bugün Adnan Bey evlendiğinden sonra birinci defa olarak İstanbul'a inmek üzere Bihter'den, saçlarının üstüne kondurulmuş bir öpücükle ayrılıyordu. Genç kadın yalvaran bir sesle:

— Bugün artık haber gönderirsiniz, değil mi? diyordu.

Birden merdivenin aşağısında bir gürültüyle taze, şakrak bir kahkaha işittiler. Adnan Bey durarak:

— İşte onlar! Bülent'in kahkahası... Artık sabahtan akşama kadar Bülent'in bu kahkahasını her gün dinleyeceksiniz, dedi.

Şimdi Bülent koşarak merdiveni çıkmış, arkasından takip edenlerden –Şayeste ile Nesrin'den– kurtulmuştu. Doğru babasına atıldı, minimini kollarıyla sarıldı, dudakları babasının ancak yeleğine yetişebiliyordu; bu küçük küçük lacivert çiçeklerle beneklenmiş beyaz pikeyi on beş günlük özleminin coşkunluğuyla öptü, öptü; sonra birden durarak, karşısında, bir tebessümle bekleyen kadına bakarak gözlerini babasının yüzüne dikti. Ondan bir cevap, bu kadına ne yapmak lazım geleceğine dair bir emir bekliyordu. Adnan Bey sadece:

— Annen; Bülent, onu da öpmez misin? dedi. O zaman Bülent, belki biraz da çocukların şık, genç, güzel kadınlara sokulmak için duydukları arzuya uyup gülerek ilerledi ve iki ellerini Bihter'in uzanan ellerine teslim ederek, yine bu güzel annenin hoş bir öpücük hevesiyle uzanan dudaklarına dudaklarını uzatarak, öpüştü.

Nihal'le Mlle de Courton bu sırada sofanın son merdivenini çıkıyorlardı. Adnan Bey kendisine kuvvet vermek için ilk önce mürebbiyeden başladı:

— Bonjour Matmazel! Nihayet ihtiyar haladan sıkıldınız galiba... Nihal, beni öpmüyor musun?

Nihal, hâlâ Bihter'in yanında, onun bir sorusuna gülerek cevap veren Bülent'e bakıyordu, kalbinde bir şey yırtılarak gözlerini oradan ayırdı, babasına ilerledi, küçük, ince elini uzattı. Adnan Bey bu eli tuttu, güya kızından bir af isteyerek onu sıkıyordu, çekti, çekti, baba kız önce kısa bir öpüşle

öpüştüler, sonra bilinemez neden, birden doğan bir hisle, Nihal tekrar sivri çehresini babasına uzattı, o her vakit öptüğü yerden, çenesinin altında kılsız yerden, uzun bir öpücük aradı.

Şimdi Bihter kendisine ilerliyordu. Adnan Bey Mlle de Courton'u göstererek takdim etti:

— Mlle de Courton...

İhtiyar kızla genç kadın selamlaştılar. Bihter ilerlemekte devam etti ve tatlı, birden ilk ilişkilerin serinliğini hoş bir sevgi havasıyla ısındıran tebessümüyle, bir elini Nihal'in omuzuna koydu, diğer eliyle elini tuttu ve çocuğun çelimsiz vücudunu çekti. Ondan hoş bir menekşe kokusu yayılarak Nihal'i taze bir bahar havasında sarıyordu, çocuğun başı Bihter'in göğsüne dayanmış oldu. Demek, o kadar korkulan şey, onun çaresiz ruhunu müthiş bir afetin kâbusları içinde ezen şey bu genç, güzel, gülümseyen kadın, bu bir demet menekşe kadar havasında taze bir bahar nefesi uçan vücuttan ibaretti, öyle mi?... Bu koku Nihal'in ruhunu sanki buharlaştırarak içine çekiyor gibiydi. Gözlerini kaldırarak, başı hep orada, Bihter'e baktı, o da gülüyordu. Artık Bihter'in o tebessümünün altında bütün ruhunun teslimiyeti bir tebessümün gülleri içinde açılıyor gibiydi. O zaman Bihter, heceleri biraz çekerek şakıyan sesiyle dedi ki:

— Beni seveceksiniz, değil mi? Zaten beni sevmemek mümkün olmayacak... Ben sizi o kadar seveceğim, seveceğim ki nihayet siz de beni seveceksiniz.

Nihal cevap olarak ince dudaklarını uzattı, Bihter başını eğdi, birbirine düşman olmak lazım gelen bu iki vücut bir dakika içinde doğan bir sevgiyle öpüştüler, dost oldular. Evet, birbirinin hemen dostu olmuşlardı. Nihal korkunç bir rüyadan çıkmış gibiydi. Artık elbiselerini değiştirmek ve soyunmak için yukarıya çıkarken Mlle de Courton'a sokularak dedi ki:

— Ne güzel, değil mi, Matmazel? Ben zannediyordum ki...

Bülent'in elinde çam dallarından yapılmış, büyük özenle Ada'dan buraya kadar getirilmiş bir çelenk vardı; onu

kütüphanenin üstüne asacaktı. Mürebbiye ile ablasının önünden koştu. Dershaneye gidiyor, her şeyden önce bu önemli işi bitirmek istiyordu. Kapıyı eliyle itti, sonra birden uzun bir hayret sesiyle bağırdı:

— Aa!...

Odaların değiştiğini hep unutmuşlardı. O zaman hâkim olunamayan bir öğrenme merakıyla Bülent'in arkasından gittiler. Bülent odanın ortasında, burasının bir vakitler duvarları kurşunkalemiyle yapılmış gemi resimleri dolu o mümkün değil düzene sokulamayan ders odası olabileceğine inanamayan gözlerle, bir hareket etmeksizin, elinde duran çam dallarından çelengi bu zarif yatak odasının neresine asmak lazım geleceğini düşünüyormuşçasına duruyordu.

Nihal'le mürebbiye yavaşça girdiler. Mlle de Courton:

— Odamıza gidelim, buraya girmemek gerekirdi... diyor, fakat görmek hevesiyle o da gecikiyordu.

Nihal etrafına baktı. Önce pencereleri gördü. Gayet açık, beyaz bir bulut altında saklanmış sanılacak kadar donuk mai atlastan yer yer boğularak kaldırılmış yarım perdelerin arasından beyaz tüller dökülüyor, Kula'nın[1] Batı zevkinin etkisiyle son zamanlarda meydana getirdiği solgun halılardan birinin üzerinde küçük küçük kümeler yapıyordu. Tamamıyla açılmış panjurlardan dalgalanarak giren ışıkla bu perdeler mai bir kayalıktan dökülen, döküldükçe köpüren beyaz bir şelaleye benziyordu. Yine öyle açık maiyle boyanmış duvarlar, o renkte atlasla gerilerek etrafına ince sarı kornişler çekilmiş tavan, ortasından sarkan eski tapınaklara has fanuslar taklidi rengârenk, çeşitli camlarla yapılmış bir büyük kandil; köşede, tam vaktiyle Nihal'in piyanosunun yerinde yatak, tavandan kocaman bir sarı halkadan dolaşarak dökülen atlas ve tül karışık bir

1 Kula halısı: Manisa'nın ilçesi Kula'da Türk düğümü ya da Gördes düğümü tekniğiyle dokunan, atkı ve çözgüsü yün, el halıları. Ana renk sarı ve mavidir. 19. yüzyılda yabancı talepler doğrultusunda desenlerde değişme olmuştur.

cibinlik; karşıda, iki pencerenin arasında, tuvalet takımı; yanda kapısı unutularak açık bırakılmış aynalı dolap, uzun bir sedir, yine açık mai kalpakla bir uzun yer lambası, ufak bir geridon[1], minimini bir şamdanla birkaç kitap, ta aynalı dolabın karşısında babasının kara kalemle yapılmış doğal büyüklükte bir resmi...

İşte Nihal'in ilk bakışta gördüğü şeyler. Bülent hepsinden fazla cesaretle davranarak ilerlemiş, tuvalet masasının üstüne, o bin türlü ufak tefeklere, biraz eğilerek, güya içinden birisinin başı çıkıverecekmiş gibi korkarak, aynalı dolaba bakıyor, her gördüğü şeye bir hayret kelimesi katıyordu.

Mlle de Courton Nihal'i çekip götürmek istedi. Nihal birden aklına gelen bir fikirle ilerledi. Koridordan değil, odanın aralık kapısından geçmek istiyordu; eliyle aralık kapının tül perdesini iterek yol açtı:

— Oh! Matmazel, bakınız! dedi. Sizin oda buradan kaçmış...

Mlle de Courton, biraz tutuk, cevap verdi:

— Evet, çocuğum, size haber vermemişler miydi? Ben ta oraya, birinci odaya, beyin eski odasına gidiyorum. Fakat bu ziyaretlerle vakit kaybediyoruz. Hâlâ üstünüzü değiştireceksiniz...

Nihal sapsarıydı. Hiçbir cevap vermedi. Bülent şimdi kanepenin üstünde unutulmuş, beyaz kurdelelerle ipek bir kumaştan hafif bir omuz atkısını alarak sırtına koyuyor, küçücük boyuyla kırıştırarak, yumuk gözlerini süzerek çalkana çalkana odanın içinde dolaşıyordu. Mlle de Courton nihayet ciddiyete lüzum gördü. Bülent'in arkasından atkıyı çekerek:

— Küçük yaramaz! dedi. Size bin kere söyleniyor ki başkalarının şeylerine dokunmak ayıptır.

Bülent gülerek cevap verdi:

— Evet, hakkınız var, Matmazel! Okuma kitabımda bile bu söz var, değil mi?

---

1 Tek ayaklı yuvarlak masa.

Nihal ilerlemişti. Kendi odalarına geçilen aralık kapısının topuzunu çevirdi, kapı açılmadı. Bir kelime söylemeksizin döndü. Hep beraber, mürebbiye Bülent'in elinden çekerek, koridora çıktılar. Nihal kendi odalarının kapısını itti, bir adım attı. Bu defa Nihal ufak bir hayret çığlığını tutamadı. Bülent, arkasından, kasırgalı telaşıyla atıldı.

— Bu ne? dedi. Aman, abla! Bu bizim odamız mı? Bu ne güzellik!... Bu ne süs!... Bu karyolaların cibinlikleri yeni mi yapılmış? Kütüphanenin kırık camı değişmiş, boyanmış... Bakınız, yazıhanede bir şeyler olmuş... Benim oymalarımı bütün çıkarmışlar. Ya perdeler... Oh! Bizim de şimdi ipekli ve tüllü perdelerimiz var. –Birden Bülent'in gözlerini yeni boyanmış duvarın üstünde iğne ile tutuşturulmuş iri yazılarla bir kâğıt çekti– A, Matmazel, bu ne?

Nihal, odasının büsbütün değişmiş manzarasının karşısında, bir dakika önce dudaklarında şekillenen endişe çizgisini kaybederek, gülümsüyor, demir karyolasının kubbesinden mai kurdelelerle boğula boğula inen beyaz cibinliğe bakıyordu. Bülent'in gösterdiği levhayı okudu: Duvarlara gemi resimleriyle insan başları yapmak yasaktır.

Bülent:

— Ağabeyimin işi! diyordu. Demek deve resimleri yapabileceğim, öyle mi abla?

Mlle de Courton diyordu ki:

— Bundan sonra Bülent'e kurşunkalemi vermek bitti. Artık odayı temiz tutmak lazım geliyor. Bütün lüzumsuz oyuncakları da atarız. Bülent şimdi evin içinde düzenli olmayı seven bir küçük efendi olacak. Bu akşam bu güzel oda için beye teşekkür etmek de hatırımızdan çıkmayacak, değil mi Nihal?

Nihal cevap vermedi.

5

Mlle de Courton diyordu ki:

— Lüzumundan fazla inat ediyorsunuz, Nihal! İşte tam bir saat oluyor ki Cerni'nin hep o alıştırmasına çalışıyorsunuz. Bu merak da yeni başladı. Altı senede bir kere aralıksız bir saat çalıştığınızı görmemiştim. Sizi bu kadar yorulmaktan men ediyorum, anlıyor musunuz?

Nihal birden yuvarlak iskemlesinin üzerinde döndü:

— Tuhafsınız, Matmazel! dedi. Bana her vakit piyanonun çalışmadan öğrenilmeyeceğini söylerdiniz. Tam ben çalışmaya heves duyarken şimdi de bu kural çıktı.

Ada'dan döneliden beri Nihal her zamankinin aksine olarak mürebbiyesine karşı ara sıra böyle sinirlerinin serbest bir hamlesiyle cevap vermeye başlamıştı. İhtiyar kız bu cevaplara yalnız serzenişle dolu bir bakışla karşılık verirdi. Bugün dedi ki:

— Nihal, rica ederim, biraz dikkatle düşünelim. Maksat piyanoya çalışmak değil mi? Aynı alıştırmayı bir saat durmadan çalmak boşuna yorulmaktan başka bir şey değildir...

Nihal atıldı:

— İşte yine çelişki... Bana daima parmakların başka türlü çeviklik kazanamayacağından yine siz bahsederdiniz.

İhtiyar kız küskün tavrıyla:

— Bana itaat etmemek için bu kadar ısrar edeceğinizi bilseydim uyarmaya hiç lüzum görmezdim, dedi.

Nihal sustu. Önüne bakıyordu, sonra gözlerinin eğri bir bakışıyla mürebbiyesine baktı, dedi ki:

— Matmazel! Beni artık sevmiyor musunuz?... İşte bakınız, cevap vermiyorsunuz... –İskemlesinden kalktı, Mlle de Courton'un yanına, kanepenin üzerine oturdu– Matmazel! Ne vakit derslerimize başlıyoruz? Artık sıcak havalar bitmedi mi? İşsizlikten ne kadar sıkılıyorum, biliyor musunuz? Şimdi istiyorum ki sabahtan akşama kadar odamızda okuyalım, okuyalım. Okumak hiç bitmesin...

***

Nihal'de şimdi evin içinde bir uzak durmak, tenha köşeler aramak, kendisini saatlerce odasından çıkarmayacak işler bulmak merakı başlamıştı. Bu merak babasının evde bulunduğu zamanlar hükmünü yürütürdü. O gittikten sonra Nihal eski kıpırdak çocuk olur, evin içinde gezer, özellikle Bihter'in yanından ayrılmazdı. Garip bir his hadisesiyle bu evliliğin bütün kini babasına yönelmiş, asıl Bihter'le onun arasına bir soğukluk koymamıştı. O günden beri babasından kaçıyor, sanki çaresiz ruhu kendisini aldatan bu kalbin ihanetinden intikamını ondan uzak kalmakta arıyordu.

Artık sabahları babasının odasına giderek onu yatağından kaldırmıyordu. Bu sabah şakalaşmaları tamamıyla bitmişti. O zamanlar Nihal, henüz Bülent yatağında uyurken, uyanır, çıplak ayaklarına terliklerini takarak yavaşça babasının odasına girer, çoğu zaman onu yatağında bulurdu. O, kalkmakta bile bile[1] nazlandıkça Nihal muziplikler icat ederdi.

Henüz çocuktu: Babasının miyopluğunu bir türlü anlamayarak ve gözlük kullanmanın lüzumuna bir türlü akıl erdiremeyerek bir gün yine o, yatakta gecikirken: "Sabah oldu, bakınız güneşe... Yoksa görmüyor musunuz? Gözlüğünüzü getireyim mi?" demişti. O gün bunu ciddiyetle söylemişti. Sonra bu hemen her gün tekrarlanan bir

---

1 Latin harfli ilk baskıda "iltizam ederek" şeklinde aktarılan ifade eski yazı metinde "bililtizam" olarak geçiyor, dolayısıyla "bile bile" demek daha uygun.

şaka olmuştu. Nihal ikide birde gözlüğü alır, babasının gözüne tutar, "Bakınız, şimdi güneşi görüyor musunuz?" der, Adnan Bey bu şakadan asla usanmayan bir kahkahayla yatağından atlardı. O zaman Nihal için ufak tefek hizmetler başlardı: Babasının havlusunu tutar, diş macununun kapağını açar, leylak suyu şişesinin topuzunu sıkarak Adnan Bey'in beyazlıkları kumrallıkları içinde kaybolan saçlarına hoş kokulu bir yağmur serperdi. Bütün bu şeyler bitmez tükenmez şakalar, kahkahalar içinde yapılırdı. Başlıca oyunlarından biriydi: Nihal'in bu sabah hizmetlerine has bir halayık ismi vardı: Pervin!.. O zaman Nihal dudaklarını büzer, gülmemeye çalışır, başını biraz ciddice tutar, küçük bir Pervin olur, Pervin sıfatıyla koşar, Pervin sıfatıyla hizmet eder; sonra, birden, bir kahkahanın gümbürtüsüyle Pervin'in içinden Nihal'in neşe saçan siması çıkar, ince kollarıyla boynuna sarılır, güya büsbütün Pervin kalıvermekten korkarak bir öpücükle kendisini bulmakta acele ederdi. Arada bir Pervin'e darılır, çehresini çatarak hiddetle çıkışırdı: "Pervin! Kız ben sana söylemedim mi? Niçin bu sabun kâsesini yıkamadın? Şimdi ben sana ne yapayım? Söyle bakayım: Kulaklarını mı çekeyim? Dudaklarını mı koparayım?" Adnan Bey bu hiddet oyununu o kadar güzel yapardı ki Nihal, hayret içinde, adeta korkarak dinlerken, birden şaşırır, işin oyunluğunu unutur, hayal ürünü Pervin için bir merhamet mi duyar yoksa ister bir oyun arasında ister bir şaka içinde kulaklarının çekilip dudaklarının koparılmasına hassas ruhu tahammül mü edemez, ne olur; birden babasına sokularak oyunun ciddiyetini bozmak için kesik kesik gülerdi. Bir gün hem böyle gülmüş hem ağlamıştı.

Şimdi şimdi bu şakaların arasında, nasıl olmuş bilinemez, kilitlendikten sonra anahtarı kaybolan bir kapı vardı. Bu kapı... O, aralarında soğuk bir mezar taşı şeklinde dikiliyordu. Belki bu evliliği tamamıyla affedecekti, eğer babasıyla arasına böyle bir duvar çekilmemiş olsaydı.

Onun evlilik hakkında belirsiz fikirleri vardı. Zihninde karı kocanın birbirine "Bey!" "Hanım!" diyen bir kadınla

bir erkek olmasından fazla bilgi o kadar karışık bulutlar arasında kaybolurdu ki delillerden çıkan sonuçları takibe imkân bulamazdı. Onun için yalnız bir şeyin önemi vardı: Babasıyla kendisinin arasında bir kapı kapanırken onunla bir yabancı kadının arasında mai atlaslarla, beyaz tüllerle süslü zarif bir kapının açılmış olması...

O günden sonra bir daha o odalara girmemişti, fakat o gün Bülent'in bulduğu beyaz omuz atkısını unutamıyordu. Kapının ötesinden ayak sesleri, ufak gülüşler işitirken gözlerinin önüne hep o omuz atkısı geliyordu. Nedir, yarabbi! Bu omuz atkısı ki çocuğun aklına böyle takılmış, uykularına karışıyordu?...

Hele ikisini beraber görmeye tahammül edemiyordu. Onlarla beraber bulunmak mecburiyeti sofrada kaçınması mümkün olmayan bir üzüntüydü. İlk günleri Nihal alışkanlığını bozmamaya, yine o gevezelikleriyle sofrada geçen saatleri doldurmaya azmetmişti; fakat bulduğu lakırdılarda, lakırdılarının arasına serptiği kahkahalarda, hatta kendisini lütfen dinleyenlerin sessizliğinde, tebessümünde sanki yanlış bir perdeye basılmış olmaktan ileri gelen öyle sahte bir nağme fark etmişti ki bir gün sebepsiz bir huysuzluk çıkarmış, sofradan kalkmıştı. O günden sonra sofrada ısrarlı bir sessizlik lüzumlu sayılıyordu.

Adnan Bey uzaktan bu küskünlüklerin alametlerini fark ediyor ve Nihal'le bir uzlaşmaya varılması zamanına henüz gelmemiş gözüyle bakıyordu. Biliyordu ki Nihal kendisinden uzaklandıkça Bihter'e yaklaşacak. O da asıl bunu istiyordu.

Bihter'le Nihal iki dosttular. Babası gittikten sonra Nihal bir aralık kendisine ait olan halktan, Bülent'le Beşir'in ve Cemile'nin oluşturdukları o çocuk halkından kaçar; biraz da on iki ile on dört arasında bulunan kız çocuklarına has bir büyümek, büyüklerle beraber olmak hevesiyle, Bihter'in yanına gelirdi.

Bihter'e henüz verecek bir unvan bulamamıştı. Ona "Anne!" demeyecekti, kendi kendisine buna karar vermişti.

Başka bir isim de bulamıyordu. Beraber bulunurken başlıca ona bu isimle hitap edememekten sıkılırdı. Bir gün ona bir şey söyleyecekti, âdetiydi, mutlaka birisine lakırdı söylemeye başlarken bir hitap kelimesiyle başlardı, onu bulamadı, bulamadığı için söyleyeceğini unuttu. Bihter fark etmişti, gülerek dedi ki:

— İşte yine bana verecek bir isim bulamadınız. Durunuz, sizinle bir anlaşma yapalım: Bana sadece Bihter deyiniz, olmaz mı? Ben de size kısaca Nihal derdim. Böyle aramızda bütün sıkıntı da kalkardı.

Nihal kıpkırmızı oldu:

— Oh! Mümkün değil...

Bihter ısrar ediyor, Nihal'in ona bir isim bulamamak azabına mutlaka son vermek istiyordu:

— Hayır, hayır, mademki benim hoşuma gidecek. Söyle bakayım. Bihter!... Bihter!...

Nihal gülerek:

— Bihter!.. dedi.

O günden sonra daha teklifsiz oldular, artık aralarında sıkılacak hiçbir şey kalmamıştı, bir yaşta iki arkadaş sıfatını alıyorlardı. Bu arkadaşlığa, Bihter ufak ve hissolunmaz bir koruma manası da ilave ediyordu: bir gün Nihal'in bütün elbiselerini, çamaşırlarını, ufak tefeklerini muayeneden geçirdi; hepsini beğeniyor, Nihal birer birer gösterdikçe başıyla hep "Güzel!" diyordu. Muayene bitince dedi ki:

— Nihal! Bilir misin artık bunların hepsini atmak zamanı geliyor. Ben isterim ki sen küçük bir çocuk değil genç bir kız olasın. Bu kısa etekler... bunlar on ikisine kadar pek iyidir. Fakat on ikisinden sonra...

Artık bir genç kız olmak fikri Nihal'i hazzından şaşırttı. Mürebbiyesinin yüzüne baktı. İhtiyar kız buna itiraz ediyordu. Bihter'e diyordu ki:

— Lakin Madam, zannederim ki pek erken... Fransa'da bu kadar çocuklar bahçede çember çevirir. Nihal'in eteklerini uzatmak için hiç olmazsa iki sene daha beklemek lazım gelir.

Bihter gülerek cevap verdi:

— Evet, Fransa'da, genellikle Avrupa'da, hatta Beyoğlu'nda; fakat bizde Nihal artık sokağa açık bile çıkamayacak. Değil mi Nihal? Şık bir çarşaf...

Nihal çarşaf fikrine çıldırdı. Ellerini çırpıyordu, mürebbiyesine koştu:

— Oh! Çarşaf, çarşaf...

Sonra bu sevinç arasında birden ağzından bir şey çıktı, Bihter'e:

— Babama söylersiniz, değil mi? dedi.

***

Bihter evin düzenlenişini değiştirmek istiyordu. Artık Nihal'le hep buna dair görüşüyorlardı. Bütün gönlünden geçenlere Nihal'i ortak ediyor, yapılacak şeyler için Nihal'e, "Değil mi, öyle yaparız, değil mi?" diyordu.

Beraber gezeceklerdi. Bihter Nihal'in bütün elbiseye dair şeylerine bakacaktı; bu kış geçtikten sonra, baharda bir gün Kâğıthane'ye yaşmakla gideceklerdi. Bihter hemen hayalinde doğuveren bu yaşmağı Nihal'e anlatıyor; o, bütün kadınlık için uyanmaya başlayan hislerinin ilk açılışıyla dinliyor; ruhunu sarhoş eden bu süslü şeyler, şu küçük muntazam dişleriyle, ince kırmızı dudaklarıyla insanı garip bir sıcaklıkla ısıtan tebessümüyle, şarkı söyler gibi sesiyle tasvir eden güzel ağızda bir başkalık alıyordu. Sonra genç kadının çevresinde öyle uçarcasına hafif bir bahar kokusu, şuh bir menekşe havası vardı ki Nihal'in hassas kimliği buharlaşmaya hazır bir çiy damlası gibi erir, onda emilirdi. O zaman bu genç kadınla bu henüz bir genç kız olacak çocuk, ruhlarını birden bir kanat darbesiyle bir sevinç ufkuna atan süslenmiş hayallerinin arasında öpüşürlerdi.

— Beybabanız geliyor...

Nesrin'in sesi bu haberi atınca birden soğuk bir titreme Nihal'i sarsardı; dudaklarını çeker, kendisini sarhoş eden

hoş kokulu havadan, yabancı bir ufka düşmüş bir kuş ürküntüsüyle, kaçmak ister, sanki bir zehirli rüzgârdan kurtulmak için acele ederdi.

***

Eylül sonlarındaydı. Bir gün sofrada Adnan Bey dedi ki:

— Nihal! Matmazel'den haber aldım ki derslerinize çoktan başlamışsınız. Türkçene ne vakit başlayacağız? Hani ya birçok niyetlerimiz vardı ki unutmuş görünüyorsun...

Nihal'in Türkçesine hemen tamamıyla Adnan Bey çalışmıştı. Bu sene ona eski yeni, manzum [ve] düzyazı seçilmiş parçalar yazdırılacak, seçme yazılardan bir defter meydana getirilecek, bunlar okutturulacak, açıklanacak, bir yandan da Nihal'in mümkün değil düzeltilemeyen imlâsına bir çare bulunacaktı. Adnan Bey ta öteden beri okuduklarından parçalar çizmiş, Nihal'in zihninde tasarladığı defterine sermayeler oluşturmuştu.

Nihal günlerce babasının bu sözünü unutmuş göründü, Adnan Bey de unutmuş gibiydi; fakat tekrar babasıyla baş başa saatlerce o küçük iş odasında kalmak ihtimali öyle bir şeydi ki Nihal'in o akşamdan sonra fikrini terk etmedi. Nihal yine kendi tarafından gerekli bulunan bu babasından uzaklık içinde, uzun bir kışın siyah günlerini kafesinde güneşler düşünerek geçiren bir kanarya gibiydi. Bir gece, yemekten sonra, Adnan Bey'le Bihter Nihal'in odaya, o ne kadar zamandan beri uzaklaştığını hissettikleri iş odasına girdiğini gördüler, Adnan Bey gülerek:

— Ders mi? dedi.

Nihal:

— Evet, eğer isterseniz... cevabını verdi.

Bu gece dersler başladı; fakat babayla kızın arasında o eski samimiyet, o eski yakınlık yoktu; şimdi aralarında bir şey eksilmiş gibiydi; hayır, daha doğrusu fazlaydı. Bir üçüncü vardı...

İlk geceleri o eski samimiyet sıcaklığını bulmak için her ikisinin gayretiyle dersler gidiyordu, Nihal küçük titrek sesiyle bir küçük manzumeyi okumaya çalıştıkça hatta hep beraber gülüyorlardı. O mümkün değil şiirin musiki hareketini anlayamıyordu. Adnan Bey diyordu ki:

— Lakin Nihal, şaşıyorum, niçin anlamıyorsun? Fransızca şiirleri pek güzel okuyorsun, fazla olarak müzisyensin, şiirde vezin, kelimelerin komşuluğundan ortaya çıkan musikiden başka bir şey değil.

O zaman efail ve tefaili[1] açıklamaya başlar, o anlatırken Bihter'le Nihal uzaktan bakışarak gülerlerdi. Nihal'in beceriksizlikleri derslerin can sıkan ciddiyetine böyle ara sıra neşeler serperdi. Sonra, bir gece, Nihal içgüdüyle[2] vezinli okumaya başlayınca artık başlıca gülünecek şey kalmamış oldu. Yavaş yavaş derslerin üstünde esnemek hevesi veren bir hava uçmaya başladı. Buna kim sebepti? Şimdi ara sıra Bihter'e bakarak bitirmek için acele eden Adnan Bey mi, bazen eline vakit geçirmek için alınan kitabı ağzına tutarak esneyen Bihter mi, hatta bir vakitler ruhu için kutsal bir yer olan bu odada şimdi fazlalığını hissederek ikide birde defterini hemen fırlatıp kaçmak arzularını duyan Nihal mi? Dersler artık topallaşmaya, hasta bir çocuk halsizliğiyle emeklemeye başlıyordu. Bir gece Adnan Bey'in ufak bir baş ağrısı sebep oldu: "Bu gece ders kalsın" denildi, ondan sonra dersler unutulmuş oldu.

***

Genç kız olmak üzere bulunan çocukların çok farklı bir dönemi vardır ki o sırada bu hassas, narin mahluklarda bir kadınlık hayatına hazırlığın belirsiz gelişmeleri görülür. Bu devre ruhsal, bedensel değişikliklerle başlar. Çocukta

---

1 Aruz vezninin temel kalıpları.

2 Eski yazı metinde "sevk-i tabii" olarak geçen tamlama Latin harfli ilk baskıda "tabii bir sevk ile" şeklinde aktarılmış. Türkçe sözlüklerde "sevkitabii" diye tek bir sözcük şeklinde ve "içgüdü"nün karşılığı olarak geçiyor.

sebepsiz herkesten bir ürkeklik, bir kaçınmak, bir çekingenlik fark olunur. Onda artık oyun zamanı geçmiş bir kedi yavrusunun vahşetleri uyanır; size eskisi gibi çocukça neşesiyle elini uzatmaz, yanınıza o eski kendini verişle sokulmaz; babasına dudaklarını uzatışında bile bir soğuk titreyişin akışı vardır, lakırdılarında biraz daha sakıngandır, gülerken kızarıverir; soluduğu havanın içinde gariplik, yabancılık veren bir yeni rüzgârın dalgaları vardır; o zaman kaçar, tenha köşeler arar; uzun uzun düşünceleri vardır, kendisinde bir başkalık hisseder; fakat niteliğini bilmez, yalnız anlar ki artık bir çocuk değildir. Yeni bir kimlik mayası tutulamayan bir gelişme kuvvetiyle bu çocuk vücudunu parçalayıp taşmak, bir şiddetli fışkırmayla dışarı çıkmak ve artık zorla sözünü geçirmek ister. Bu olay çocuğun iradesi, bilgisi, tercihi dışında bir şeydir ki kendi kendine tabiatın belirlediği değişim çizgisini takip eder; çocuk vücudunda garip bir şeyin, ne olduğu anlaşılmaz bir hastalığın yürüdüğünü, ilerlediğini, bütün benliğinde dolaştığını hisseder; o zaman ona yürüyüşünde, söyleyişinde, gülüşünde, bütün dışarıyla ilişkilerinde korkaklıklar, beceriksizlikler gelir. Birden tavrında zariflik ve tabiiliğinden bir şey eksilmiş sanılır. Boyu fazlasıyla uzun, vücudu oransızca ince gibidir; yürürken uzun bacaklarının üstünde oransız bir gövdeyle yürüyen bir kuş hali vardır, elini uzatışında, başını tutuşunda o eski hoş uyum kaybolmuştur. Kendine has tavırlarını terk etmiş de henüz yakışacak tavırlar bulamamış bir vücut gibidir. Lakırdılarının arasında birden kızarışları vardır, sebebi bilinmez, bu kendiliğinden taşan sıkıntıları da alt edemez, o zaman herkesten uzak kalmak ister; büyüklerin arasında durmaya cesaret edemez, çocukların arasında kalmaktan utanır.

Uykularında kâbuslar, hummalar vardır, geceleri birden uyanışları içinde ölümü düşünür, korkar, yorganının altına sokularak titrer.

Bu öyle bir dönemdir ki çocukların öğrenmesinde yeni ufuklar açar. Onlara kimseye bir şey söylemeksizin, hiçbir yerde bir belirti görmüş olmaksızın, birdenbire, kendi ken-

dine, o zamana kadar tamamıyla anlaşılamayan binlerce şeyler bir ifade genişliği kazanır, birçok hakikatleri anlayıvermiş bulunurlar. Bu öğrenme nasıl çıkarımlar sonucu böyle birkaç aylık bir dönem içinde meydana geliverir? Bunu tarif mümkün değildir; denebilir ki bu sırada yeni gelişen kimlik, genç kız kimliği; o eski çocuk kimliğine yeni yeni bilgiler getirmiş, her şey için "İşte bu şudur" diyen sesiyle o vakte kadar bulutlar altında şöyle bir göz gezdirilen sahifelerin üzerine sihirli bir ışık dökmüştür.

Nihal hayatının bu dönemindeydi. Dersler böyle kesintiye uğrayıverince, babasının tekrar başlamak için bir şey söylemediğine kin duymakla birlikte, gizli bir memnuniyet hissetti. O artık Bihter'le babasının yanında, özellikle kendisinden başka kimse yokken, ilk zamanların sıkıntısına benzemeyen bir şey, adeta bir utanç duyuyordu.

Kış, yağmurlarıyla, karlarıyla gelmişti. Bihter'le Nihal bir açık hava bekliyorlardı. Beyoğlu'na gidilecek, aylardan beri niyetlenilen şeyler, özellikle Nihal'in ilk çarşafı için kumaş alınacaktı. Açık sarı yalıdan artık bir haber gelmesi zamanı yaklaşmıştı. Bihter Nihal'e vaat etmişti ki o haber gelip de Peyker'in minimini bebeğini görmek için oraya gitmek lazım gelince Nihal bir çocuk değil, bir genç kız sıfatıyla gidecekti. Kaç gündür Nihal merak ediyor, böyle her gün yağmur bahanesiyle inilemeyecek olursa çarşafın yetişemeyeceğinden korkuyordu.

Bugün nihayet havada bir müsaade vardı. Artık ineceklerdi. Adnan Bey sabahtan beri gülümseyerek tuhaf bir bakışla:

— Aman, Nihal Hanım'ın çarşafı unutulmasın, diyor, Behlûl amcasının cümlesine fikirler ilave ediyordu:

— Artık işimiz var. Evin içinde yeni bir hanım ortaya çıkacak: Nihal Hanım!... Davranışları bütün değiştirmeli: Hele ben... Artık kavga edemeyeceğiz, o eski yaramaz çocuğa ikide bir çıkışılamayacak. Şimdi gönlü kazanılacak bir hanıma karşı yapılan yaltaklıklar lazım, değil mi Nihal? Ah! affedersiniz değil mi küçük hanımefendi?...

Behlûl ayağa kalkıyor, Nihal'in karşısında tuhaf tavırlarla eğilerek sahte bir özen gösterisi sesiyle soruyordu:

— Küçük hanımefendi, bugün iyi midirler? Küçük hanımefendi parmaklarının ucunu öpmek için bana müsaade verirler mi? Küçük hanımefendi minimini bir tebessümle tuhaflıklarımdan hoşlandıklarını işarete gönül indirirler mi?

Nihal kızararak gülümsüyordu.

Behlûl ilave etti:

— Küçük hanımefendi yine ara sıra odama gelip bir parça kavga etmek lütfunda bulunacaklar mı?

Sonra birden Bihter'e döndü:

— Yenge! Çarşafın rengi ne olacak? Bakınız, bana nasıl bir fikir geliyor: Bu ilk çarşaf olacak, şu halde göze çarpar bir şey bulmalı, bir renk ki geçenlerin zorla dikkatini çeksin. Mesela sarı, amma sapsarı, çiğ, hani ya gözleri ısıran sarı, İstanbul'a şık bir kanarya hediye edelim. Matmazel de Courton'un da bu renge özellikle merakı var, değil mi Nihal? Hani ya bir yaz sapsarı bir kumaştan gömlek yapmıştı...

Nihal gözlerinde bir kavga kıvılcımıyla cevap verdi:

— Yok, bu meselede sizin zevkinize müracaat edelim: Kırmızı, kıpkırmızı, gözleri tırmalayan bir kırmızı seçelim. Hani ya sizin bir vakitler, o kadar kabarık kırmızı bir kravatınız vardı ki üzerinde yeşil mineli iğnenizle koca bir domatese benzerdi...

Adnan Bey:

— Kavga başlıyor! dedi.

Behlûl duraklamadan karşılık verdi:

— O kravat o kadar hoşunuza gittiyse Mlle de Courton'a hediye edelim: Sarı gömleğinin üstüne takar.

Nihal:

— Aman, ne büyük fedakârlık! dedi; yazık olur, o size o kadar yakışıyor ve size yakışan şeyler o kadar az tesadüf ediyor ki...

Bihter fenalaşmak eğilimi kazanan kavganın arasına girdi:

— Nihal! hazırlanmayacak olursan vapuru kaçıracağız. Beşir beraber geliyor, değil mi?

* * *

Bugün, artık çarşafa girmek fikri zihninde yerleştikten sonra, Nihal yine kısa, koyu lacivert, şayaktan elbisesiyle, ta dizlerinden aşağıya kadar dökülen uzun paltosuyla, kendisini sokakta çıplak zannediyordu. Birinci defa olarak, hemen Bihter'in boyuna yaklaşan ince boyuyla sokakta açık bulunmaktan sıkıldı. Bihter'in yanında yürümesini idare edemiyor, kendisini lüzumundan fazla öne geçmiş buluyor, sonra yanından ayrılmaya çalıştıkça onun düzgün yürüyüşünden kendi yürüyüşüne bir sakatlık, usulden[1] düşen bir nağmeye has bir ölçüsüzlük bulaşıyordu. Ve vakitsiz genç kız oluvermekten ileri gelen, bu beceriksizlikler ona vahşi bir güzellik, garip bir hoşluk veriyordu.

Alınacak birçok şeyleri vardı: Nihal eski elbiselerinden hiçbirini alıkoymak istemiyordu, ona her şey yeniden yapılacak, hele geçen senenin birden kısalıveren şeyleri hep Cemile'ye verilecekti. Nihal'de bir kadınlık hevesi uyanıyor, ona o vakte kadar düşünülmemiş şeyler için arzu veriyordu. Utanarak Bihter'den kokular istedi, çamaşırları için sevsen[2] tohumundan yastıklara hevesini saklayamadı. Dükkândan dükkâna dolaştıkça yeniden arzular ortaya çıkıyor, Beşir'in ellerinde küçük paketler taşınamayacak bir dereceye geliyordu. Nihal için bu güzel şeyler alındıkça Beşir'de de bir saadetin hazzı uyanıyor, gözleriyle Nihal'e fikirler veriyordu. Bir aralık tüllerle, kurdelelerle siyah bir büyük güle benzeyen bir şemsiyeyi gösterdi. Yavaşça:

— Şemsiye, dedi, küçük hanım şemsiye almadınız!...

Sonra çarşaf için kumaşların karşısında düşünülürken o hep, çekingen sesiyle, cesaret edemeyen ellerinin korkak

---

1 Klasik Türk müziğinde belirli sınırlamaları olan ritmik bütünlüğe verilen ad.
2 Susam.

dokunuşlarıyla bu düşüncelere karışıyor, eğilerek, ötede, diğer bir peykede başka hanımların karar verdikleri açık lacivert üzerine ince limonküfü çizgilerle bir kumaş göstererek, yavaşça Nihal'e:

— Bakınız, ne güzel, ondan alsanız a... diyordu.

Birden Nihal sabırsızlandı:

— Aman, Beşir susacak mısın? Biz çarşaflık düşünüyoruz...

Beşir çekildi. Onun böyle çekilişinde sokulmaya çalışırken kafasına vurulmuş bir kedi ezilmişliği vardı ve bu ezilmişlikte birden öyle bir acılık buldu ki Nihal hemen pişman oldu. Beşir'e bakarak:

— O kadar hoşuna gittiyse elbiseyi ondan yaparız... dedi.

O kumaşı Bihter de fena bulmuyordu:

— Aferin Beşir! diyordu. Çarşaftan önce ona karar verdiler. Nihayet çarşafın da şu küçük parlak benekli siyahtan olmasında hepsi hemfikir oldular. Beşir paketlerin hepsini yüklenmek istiyordu, onlar razı olmadılar, bir araba getirtildi, daha o kadar yerlere uğranacaktı ki... Bihter:

— Değil mi, Nihal? diyordu. Terziden sonra büyük salon için Patriano'dan[1] bir fikir alırız...

Son vapura ancak yetişebildiler, Nihal o vakte kadar Beyoğlu'na inmekten bu derecede mutlu olmamıştı. Yanlarında paketler koca bir yığın meydana getiriyordu. Nihal'in hemen bütün istedikleri alınmıştı. Bihter yalnız Peyker'in çocuğuna hediye edilmek üzere Patriano'ya mai pelüşler içinde zarif bir beşik sipariş etmekle yetinmişti. Bu aralık, kamarada yalnız kaldıkları vakit bahtiyarlığının taşıveren bir hamlesiyle Nihal Bihter'e sokuldu ve ta dudaklarının yanında çenesinin üstünden öperek:

— Sizi bugün her vakitten çok seviyorum! dedi.

***

---

1 İstiklal Caddesi'nde, Dario Patriano adında bir İspanyolun açtığı büyük bir mobilya mağazası.

Nihal'in genç kız kıyafetine giriş töreni bu yeni hayatın bir açılış töreni gibi yapıldı:

Nihayet açık sarı boyalı yalıdan beklenen haber alınmıştı. Bugün Bihter'le Nihal oraya gideceklerdi. Kasımın bahar hatıraları veren günlerinden biriydi. Adnan Bey'le Behlûl aşağıda büyük salonda bekliyorlardı. Bu hazırlık o kadar uzun sürmüştü ki ikisi de sabırsızlanıyordu. Bir aralık, yukarıdan Bülent'in sesi işitildi. Aşağıdakilere soruyordu:

— Hazır mısınız? Biz geliyoruz... Oh! Ablamı görmeyiniz...

Yukarıda küçük bir telaş, kahkahalar arasında fısıltılar, Nesrin'in, "Ah canım! Meğerse koca kız olmuş!.." diyen sesi vardı, sonra Bülent'in koştuğu duyuldu. Bülent bağırıyordu: "Bırak, Şayeste! Ben onunla bayrak yapacağım, bayraksız alay olur mu?"...

Nihayet merdiven gıcırdadı: En önde küçük zihninin içinde doğan bayrakla, azametli bir sancaktar tavrıyla vücudunu büyüte büyüte yürümeye çalışan Bülent, alayı açıyordu. Bu bayrak Nihal'in arkasından çıkarılan kısa elbisenin Adnan Bey'in bir bastonuna takılmasıyla meydana gelmişti, Bülent onu omuzuna almış, dalgalandırarak yürüyordu:

— Kimse kalmasın. Yolu kapamayınız, alay geçecek. Ah! bir trampet olsaydı...

Nihal'le Bihter arkadan geliyorlardı, daha sonra, kolunda Nihal'in çarşafıyla o iri siyah bir güle benzeyen şemsiyesi, Beşir ve hepsinin yüzünde geniş bir tebessümle Şayeste, Nesrin, Cemile geliyorlardı. Bülent'in gürültüsüyle Şakire Hanım bile Hacı Necip'i dönme dolabın önünde bırakarak salonun kapısından bakıyor ve Nihal'i bu şekilde, artık bir genç kız kıyafetinde görmekten etkilenmiş gözlerinin ucunu siliyordu.

Adnan Bey'le Behlûl ayağa kalkmışlar, gülümseyerek, bekliyorlardı; Nihal son basamaktan inip de bir adım daha atmaya cesaret edemiyormuşçasına durunca Behlûl:

— Oh! dedi, bu kim? Bu küçük, zarif, ince hanım kim? Sizi temin ederim ki tanımıyorum...

Bihter gülerek:

— Size takdim ederim: Nihal Hanım... dedi.

Bülent şimdi sevincinden çıldırıyordu. Bayrağı bir tarafa, bastonu bir tarafa fırlatıyor, hoplaya hoplaya ablasının etrafında dönerek: "Nihal Hanım! Nihal Hanım!.." diye bağırıyor, sonra etrafına bir göz gezdirerek sanki bütün dünyayı haberdar etmek isteyen bir ilan borusu gibi minimini sesinin en tiz perdesiyle ilave ediyordu:

— Artık hep Nihal Hanım denecek, anlıyor musunuz? Kim yalnız Nihal derse defterine beş yüz kere Nihal Hanım yazacak, değil mi Matmazel?...

Mlle de Courton en arkada, henüz merdivende gülümsüyordu. Nihal iki adım attı: Şimdi salonun boş yerinde her türlü engelden kurtulmuş, bütün ince ve uzun boyunun zarifliğiyle büsbütün meydandaydı. Behlûl onu tanıyamamakta haklıydı: Bihter'in sanat elinden o, değişerek çıkmıştı. Ne tam bir genç kız ne de henüz çocuk dedirtmeyecek bir kıyafet bulunmuştu, eteğinde ufak, belli olmayan, inceliğine göre uzun duran boyunun fazlalığına çocuk hafifliği veren bir kısalık bırakılmıştı. Açık limon gazlar[1] üzerine geçirilmiş dantelalar ta sırtından başlayarak kollarının altından dolaşmış, Nihal'in henüz genişlememiş gövdesiyle göğsünü bir cepkenin[2] bolluklarında saklamıştı. Yakasından inerek bu cepkenin arasına sıra sıra kıvrımlarla dökülen yine açık limon gaz kalabalıkları altında bu henüz çocuk göğsünün fakirliği saklanmıştı. Bütün bu ipeklerin sanat oyunları belirsiz dolgunluklar farz ettiriyordu. Nihal'in uzun saçları çocukluğundan bir hatıra olarak arkasına salıverilmiş, yalnız altında düz kesilerek, iki taraftan alınan birer demetle tepesinin üstünde bir küçük topuz, ancak peçesiyle çarşafını tutacak kadar bir şey yapılmıştı.

---

1 Adını Gazze'de dokunan çok ince bir bezden alan, pamuklu ya da ipekli, seyrek dokumalı, tül gibi kumaş.

2 Çuhadan yapılan, kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş, yakasız, iliksiz, mintan (uzun kollu erkek gömleği) üzerine omza atılan bir tür kısa ceket; koltuk altından bileğe kadar açık, bilek kısmı kapalıdır.

Nihal alnını babasına uzattı, Behlûl'e yalnız elini uzatıyordu. O itiraz etti:

— Yalnız bu kadar mı?... diyordu, demek, artık küçük hanımefendiyle bayramlarda öpüşülemeyecek...

Nihal dudaklarını burarak, başını biraz eğerek, gözleriyle "Öyle!.." dedi; Bihter çarşaflanmıştı, "Haydi Nihal!" diyordu, "çarşafını, asıl çarşafını görsünler..."

Şimdi Beşir koşmuştu, Şayeste, Nesrin Nihal'in başına üşüştüler, Şakire Hanım bile salona iki adım daha attı, Bülent elinde Nihal'in peçesiyle acele ediyordu. Bihter yetişti, peçeyi ta alnının üstünde biraz büzerek, kabarıkça iliştirdi; Nesrin bir firketeyle Nihal'in eldivenini ilikliyordu; sonra birden hep çekildiler ve bu defa Nihal çarşafın gözleri aldatan çizgileri altında, henüz bir çocuk sıfatıyla değil, ince bir genç kızın gösterişli endamıyla[1] ortada kaldı. O zaman Behlûl koştu. Şimdi eğilerek, kollarının, ayaklarının türlü tuhaf halleriyle selâmlar vererek, ona kolunu takdim etmek istiyordu. Bülent sıçrıyor, ablasının boynuna sarılmak, onu bu haldeyken öpmek için ısrar ediyordu. Nihal eğildi, yeni çarşafının bozulmasına, peçesinin buruşmasına önem vermeyerek Bülent'le dudak dudağa, uzun uzun, birbirini hırpalayarak öpüştüler. Şakire Hanım artık açıkça ağlıyordu.

Behlûl:

— Yürüsün de görelim, diyordu, değil mi yenge? Asıl çarşafın içinde yürüyebilmeli, bu öyle nazik bir sanattır ki bir kadının diğerlerine üstün olan bütün zarifliğini gösteriverir.

Nihal elinde şemsiyesiyle ilerledi:

— Amma, hep bana bakıyorsunuz, diyordu, elbette şaşırırım...

Behlûl şimdi tek gözlüğünü takmış, eğilerek, geniş, dans ediyor sanılan adımlarla, Nihal'i süzerek arkasından gidiyordu:

---

1 Eski yazı metinde "ince bir genç kız endam-ı levendiyle" şeklinde geçen ifade "ince bir genç kızın gösterişli endamıyla" şeklinde sadeleştirildi.

— Olmuyor, zavallı Nihal, olmuyor... diyordu.

Nihal'in yürüyüşünde biraz fazla acele, adımlarının genişliğinde biraz uyumu bozan bir genişlik vardı; ellerini nereye koyacağını şaşırmış gibiydi. O zaman Behlûl taklidini yaptı, kollarını çekerek, ellerini sarkıtarak, garip, tuhaf bir tavırla Nihal'in yürüyüşünden bütün beceriksizliklere öykünen bir taklitle yürüyor: "İşte böyle yürüyorsun!" diyordu. Sonra yengesini yürütmek istedi:

— Oh! Bakınız diyordu, bu sanat yengemde son zariflik noktasını bulmuş...

Bihter:

— Teşekkür ederim, dedi, fakat kendimizi size beğendirmek için vaktimiz yok... Beşir, çantaları aldın mı? Şayeste nerede? Çarşafını giymeye mi gitti?

Sonra Adnan Bey'le Behlûl'e sordu:

— Siz de geliyorsunuz, değil mi?...

6

Behlûl ayaklarını uzattı, zorla gülen bir adam tavrıyla başını arkasına salıvererek güldü:

— Of!... dedi, bilir misin azizim? Ağlamamak için gülüyorum. Bu yolda çocukça fikirler bana ağlamak hevesi verir. "Kadınlar şiirli aşklar hülya ederler ve aşklarında şiirle bahtiyar olurlar." İşte güzel bir cümle! Bunun altına imzanı atar, edebiyat dergilerinden birine gönderirsin; senin gibi binlerce saf insanlar vardır ki buna, "Oh! Ne güzel..." derler. Güzel? Belki, fakat doğru değil. Kadınlar şiirlerle dolu aşklar hayal ederler, evet, yüzde bilmem ne kadar, herhalde çoğunluğu meydana getirecek kadın beyinlerinin içinde böyle açık lacivert bir semanın üstünde altın gülüşlerle sevda rüyaları vardır; fakat bu rüya işte yalnız oraya, o minimini beyinlerin bulutlarına hastır. Hayatta, aşk hayatında, kadınlara şiirden söz ederseniz ne yaparlar, bilir misin? Gülerler ve içlerinden, hatta belki açıktan açığa "Ahmak!" derler... Şiir? Lakin azizim, bu senin dediğin şey on beş yaşında pek iyidir. O zaman ağaçlarının arasından parça parça güneşler akan sık ormanlarda gezintiler düşünülür, mehtap gecelerinde sandalın kürekleri bırakılarak denizin nağmeleriyle semanın çiçekleri arasında sonsuzluğa kadar uzayıp gidecek derin düşüncelere dalışlar hayal olunur; daha, bilir miyim? Ben o dönemi öyle acele ederek geçtim ki tamamıyla hatırlayamıyorum. Fakat aşk, asıl aşk, hakiki hayatta aşk, bunların hiçbiri değildir. Bunlar kadınları bir müddet belki aldatır, bir kere, iki kere, nihayet üç kere, bu rüyalarla eğlenirler, lakin

dördüncüsünde asla... Bütün o şiire asılıp kalan kadınlar, nihayet onu bulamayarak, çünkü o mümkün değil bulunamaz, bulamamakla yıkılan hayallerini ve hatta belki bir gün bulmak ümidini saklamakla birlikte aşkta asıl bulunan şeyi ararlar: Hakikat... Evet, bütün maddiliğiyle, o şiirlerden, hülyalardan, çiçeklerden soyutlanmış hakikat!... Biz erkekler de böyle değil miyiz? Hayatımızın bir dönemi vardır ki o sırada fikirlerimiz yeryüzünün üstünde uçmaya, emelini tatmin edecek hülya kevserini[1] semaların uçacak kadar hafif kaynaklarında[2] aramaya muhtaçtır; yükselir, gözlerini aldatan bu mailikleri geçmek, daha yukarılarda bir şey, bir başka sevda havası bulmak için yükselir, fakat yükseldikçe daha geçilecek mailikler bulur, o aldatıcı ufuklar bitmez tükenmez... Bu gökyüzü yolculuğu ne kadar sürer? Bu, mizaca ait bir şeydir, o kadar devam edebilir ki dönmeye imkân kalmaz. İşte sen oradan hiç dönemeyecek, biraz topraklara hiç düşemeyecek gibisin. Ben? Ben hatta uçmak için heves bile duymadım. Uçup uçup da düşenler, bütün o kırık kanatlarıyla topraklarda sürüklenen, nihayet topraklarda ruhunun gıdasını arayanlar gözlerimin önünde o kadar anlaşılır dersler ortaya koydular ki ben onların bitirdikleri yerden başlamaya lüzum gördüm. Rica ederim söyleme, sizin, hülyacıların bütün felsefenizi biliyorum. İşte ne demek istediğini anlıyorum: Bana o semalar seyahatinin tan vakitlerinden, samanyollarından, gökkuşaklarından, renk renk güneşlerinden, parıltı tufanlarından, bütün bu güzelliklerin [verdiği] sarhoşluktan söz edeceksin. Bir yığın şiir!... Lakin asıl şiir kadınlardır, bu çiçeklerden şekillendirilerek odanızın yaldızlı hücrelerinde narin çiçekliklerde hoş kokulu hatıralarıyla size gülümseyen demetlerdir. Bence işte aşkın felsefesi bundan ibarettir: Bu demetlerden mümkün olduğunca çok bağlayabilmek... Sevda hayatı bir çiçek bahçesidir ki buradan sadece bir seyirci gözleriyle geçenler de vardır, onlar

---

1 Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su.

2 Eski yazı metinde "menab-ı esîresinde" şeklinde geçen tamlamada "esîre"nin sıfat oluşundan hareketle bu şekilde sadeleştirildi.

biraz ilerde bir şey koparabilmek ümidiyle geçerler, geçerler, nihayet artık koparılacak bir şey kalmaz, geri dönmek de mümkün değildir, bunların mezar taşına "Yaşamadılar" [sözü] kazınabilir. Bunlar öyle bir sınıftır ki beceriksizlerden, utangaçlardan, korkaklardan meydana gelir. Bu sınıfın biraz üstünde yakalarına yalnız birer gonca takmakla, bu sevda [denilen] çiçek bahçesinden bütün hisselerini almış olmakla çıkanlar gelir: Azla yetinenler. Daha sonra henüz çiçek bahçesinin kenarına gelir gelmez eli boş yahut birkaç adım ötede avuçlarında bir demet kurumuş otla "Oh! Ne güzel..." diyen, hemen oraya, bir ağacın uyku getiren gölgesine düşerek uyuyanlar gelir: Tembellerle yorgunlar... Daha sonra zafer kazananlar, galipler, bu çiçek bahçesinin İskender ve Daraları,[1] Cengiz ve Timurları, bizler, ben... evet, ben, kucak kucak, etek etek o çiçeklerden toplayan, toplamak için bitmez, sönmez bir heves duyan ben... Görsen, böyle, kâh elimin şiddetli bir hırsıyla koparılmış, kâh dişlerimin keskin bir darbesiyle kesilmiş, yahut çalıların arasında türlü güçlüklerle toplanabilmiş, dikenlerinde emellerimin kanından fedakâr damlalar bırakılarak ancak yetişilebilmiş, ara sıra şurada burada mertlik ve yiğitlikle alınmış çiçeklerden bende ne güzel demetler var... Bunların içinde şuh kahkahalarıyla güller, baygın sevda bakışlarıyla nergisler, sıcak ve tutkulu nefesleriyle karanfiller, bin türlü manalarıyla nesrinler, şebboylar, laleler, sümbüller, bütün o şairlerin lehçelerini dolduran çiçekler, ötede beride mini-mini, küçük küçük, çekingen tebessümleriyle serpilmiş yaseminlerle inci çiçekleri, hatta manasız, ruhsuz sanılan otlar, o gösterişsiz, aşağı görülen, küçümsenen edalarıyla zavallı otlar... Bu demetler o kadar çoğalacak, o kadar çoğalacak ki nihayet odamın hücrelerinde boş yer kalmayacak. Odamda bunlardan o sevda çiçekleri bahçesini daima yaşatan bir hatıra çiçekliği meydana gelecek. O zaman,

1 I. Dareios MÖ 521-486 arası hüküm süren Pers kralı.

işte yalnız o zaman ta odamın ortasına, bütün o hatıraları saflık parıltısıyla, bekâretinin beyaz temizliğiyle örtecek bir zambak, tertemiz, lekesiz, bir zambak koyacağım. Ötekiler kurudukça bu, tazeliğinin, neşesinin nemli esintisini üzerlerine serperek, kendisi yaşamaktan bahtiyar yükseldikçe o zavallı solgun hatıralara da bir parça neşe verecek; böyle, gözlerimin önünde hep beraber, [insanı] kendinden geçiren hoş kokulu bir hava içinde yaşarken ben sarhoş olarak çiçek dolu rüyalar içinde uyuyacağım; anlıyor musun, azizim? O zaman uyuyacağım...

Birden Behlûl bastonunu yakaladı:

— Gördün mü, bir kere? Bana bu konuyu açtırmaya gelmez; bütün yapılacak işlerimi unutuyordum. Yarın için büyük bir kır eğlencesi var. Bana bin türlü şeyler sipariş ettiler. Yetiştirilemezse amcamın ziyafeti mahvoldu...

7

Ne vakitten beri niyet edilip de yapılamayan ziyafetin nihayet bugün için kararlaştırılmasından sonra Behlûl bir şey keşfetti:

— Durunuz bakayım! dedi, geçen sene düğün ağustos sonlarında değil miydi? Şu halde bu ziyafet bir yıldönümü ziyafeti olacak. Amcamla yengemin mesut bir senesini kapayarak onlara yeniden bir saadet senesi açacağız...

Bütün ev halkıyla beraber böyle bir kır eğlencesi yapmak fikri Nihal'i o güne kadar sevincinden çıldırtırken Behlûl'ün bu sözünden sonra onda hoş olmayan bir şeyin üzüntüsünü uyandırdı. Her vakit yaptıkları gibi Bihter'le sevinerek bir gezinti yapacaktı. Fakat böyle, aylardan beri hazırlanan kalabalık bir ziyafet, bu ziyafete takılan unvan, daha sonra artık ikide birde en küçük vesilelerle hayatlarına katılan Firdevs Hanımlar, Peyker Hanımlar, hatta bütün eskiden sevdikleri, hele babası, o mesut evlilik senesini kapayarak yeniden mesut bir evlilik senesi açacak olan adam, evet, bunların hepsi şimdi onu kızdırıyorlar, onda herkes için düşmanlığa benzer bir şey uyandırıyorlardı. Lakin bunlar anlamıyorlar mıydı ki, içlerinde hiçbiri hissetmiyor muydu ki bu yapılan ziyafetlerin, bu eğlencelere sebep olan saadetlerin arasında onun kırılmış kalbinden parçalar, birer şikâyet feryadıyla işitilmez sesleri titreyen kırılmış hisleri var? Onları duymuyorlar mıydı?

Bu sabah oraya gitmek için onu erken kaldırmaya gelen Mlle de Courton'a dayanma gücüne üstün gelen bir sinir

nöbeti içinde bir seneden beri söylemediklerini söyledi. Elinin altına geçen şeyleri koparmak, yırtmak, bastırılmış elemlerinin intikamını onlardan almak istiyormuşçasına sinirli hareketlerle ayağına takılacak çorapları, sırtına geçirilecek gömleği alırken, bu ziyafete gitmek için bir yangından kaçar gibi giyinirken kesik kesik, bazen ara sıra durarak, "Lakin siz de bir şey söyleyiniz!..." demek isteyen halde mürebbiyesinin yüzüne bakarak söylüyordu:

— İşte düne kadar oraya gitmek istiyordum, diyordu, fakat bugün gitmek istemiyorum. Bilir miyim neden?... Bu gece bütün gitmemek için bir çare düşündüm... Yok, bir çare bulamıyorum ki... Bana hep "İşte Nihal kıskandı" diyecekler, gülecekler... Siz bilirsiniz a, onlarda birbirine bakarak bir çeşit gülüş var. O her vakitki gülüşleri değil, dudaklarının sağ tarafı, yalnız sağ tarafında bir köşesi yavaşça kalkarak gizli bir gülüşleri var. Annelerinde de, kendilerinde de... Onu en önce Bihter'de gördüm. Bir gün, neydi yarabbi! Babama bir lakırdı söylüyordum, bilmem nasıl bir şey birden gözlerimi ona yöneltti. O, işte bu gülüşüyle babama bakarak bir fikir vermek istiyordu. Siz o gülüşlerini fark ettiniz, değil mi? Sizinle alay mı ediyorlar, size merhamet mi ediyorlar, anlaşılamayan bir şey... İşte o günden beri hep babamla lakırdı ederken zannediyorum ki o yine öyle, o gülüşüyle gülüyor... Matmazel, sarı potinlerimi giyeyim, değil mi?... Oh! Şimdi siz mesela inseniz, deseniz ki "Nihal bir parça rahatsız, onun için..." hemen annesi kızlarına, sonra üçü birden babama bakarak öyle, dudakları titreyerek –Nihal taklidini yapıyordu– işte böyle, gülecekler... Onlar böyle gülerlerken ne istiyorum, biliyor musunuz?...

Mlle de Courton durdurmak isteyerek diyordu ki:

— Saçlarınızı taramayacak mısınız, çocuğum?...

O dinlemeyerek devam ediyordu:

— Saçlarım!... Bana başka bir şey söylememek için saçlarımı düşündünüz. Ben biliyorum ki siz, siz hepsini anlıyorsunuz. Evet, onlar bir gün yine öyle gülerken birden

ortalarına atılmak ve bağırmak istiyorum: "Lakin, siz, siz kimsiniz? Nereden geldiniz? Bırakınız bizi, babamla beni..."

Bülent aşağıdan bağırıyordu:

— Abla! Seni bekliyoruz. Matmazel! Ablama söyleyin, çabuk olsun.

— Bunlar bütün çocukluk, Nihal. Bu gece fena bir uyku uyumuş olmalısınız, o kadar... Eldivenlerinizi sakın unutmayınız...

Nihal eldivenlerini giymeye çalışarak omuzlarını silkti:

— Çocukluk! Fena uyku!

Sonra birden eldivenlerini giymekten vazgeçerek avucunda sıktı:

— Lakin ben bir seneden beri fena uyku uyuyorum, anlıyor musunuz? İşte bugün de fena uykularımın şenliğini yapmaya gidiyoruz...

***

Göksu'yu ve tenha bir gün olmak üzere, perşembeyi tercih etmişlerdi. İki evin halkı hemen hep oradaydılar. Dört sandal olmuşlardı. Bülent Beşir'i kandırarak kürek çekmeye çalışıyordu, onların sandalı en öndeydi. İçinde Matmazel de Courton Nihal'i güldürmek için fazla bir korkuyla Bülent'e:

— Lakin bu küçük gemici bize Göksuyu'nun lezzetini tattıracak, diyordu. Bir aralık sandal gırrrt!... dedi. Bülent küreği elinden bırakarak:

— İşte Amerika'yı bulduk, diyordu, Christophe Colomb çıkabilir. Yaşasın Christophe Colomb! Yaşasın Yeni Dünya!

Arkada, kikte, Nihat Bey Adnan Bey'e diyordu ki:

— İşte gördünüz mü? Dört kürek çekerseniz, bir sığa tesadüf edersiniz.

O, dereye girileliden beri, Adnan Bey'e Göksu'ya dair birtakım imar tasarılarından bahsediyordu. Bir aralık arka-

dan Behlûl'ün sesi işitildi. Başlarını çevirdiler. Behlûl, Bihter, Peyker sahildeydiler. Behlûl:

— Biz yürüyerek geliyoruz, diyor, Bihter yürümek istemeyerek sandalda kalan annesine:

— Sakın sandaldan kendi kendinize çıkmayınız, uyarısına lüzum görüyor.

Peyker kollarını uzatarak, Katina'nın kucağında etrafına yadırgayarak bakınan bebeğine, minimini Feridun'a, sahilden kendisini tanıtmaya çalışıyordu:

— Cicim! Gel, bana gel... Hani bunun annesi? Canım bunun annesi nereye gitmiş?

Nihayet sandal kurtulduktan sonra Nihal:

— Artık biz de çıkalım, dedi.

Behlûl Peyker'le Bihter'in arasında yürüyor, Peyker'e diyordu ki:

— Böyle kırlığa çıkınca bende tutulması imkânsız bir arzu uyanır! Koşmak... Razı olsanız bugün sizinle ne güzel koşmak oyunları icat ederdik! –Peyker'e biraz daha sokularak bir mâni kastettiğini anlatır bir sesle ilave ediyordu– siz kaçardınız, ben kovalardım, öyle zannediyorum ki sizin kaçmakta ustalığınız var, fakat bende de kovalamak için öyle bitmez tükenmez bir sabır, bir sebat var ki nihayet...

Peyker gülerek sordu:

— Nihayet?

— Nihayet sizi tutardım...

Bihter onlardan biraz arayla bir yalnızlık içindeymişçesine, işitmeyerek, işittiklerine katılmayarak yürüyordu. Peyker'in arkasında gayet hafif beyaz ipekten kolsuz bir yeldirme vardı ki yalnız boynundan bir tokayla omuzlarının üstünde uçacak bir hafiflikle durarak, tenhalığın verdiği serbestlikle, gayet ince, göğsünün yarısına kadar teninin pembeliklerini açığa vuracak derecede şeffaf *mousseline*[1] gömleğini, bol yenlerinin fistoları arasında saklanamayan bileklerini açık bırakıyor; Behlûl "Nihayet sizi tutardım"

---

1 Muslin, eskiden Musul'da üretildiği için bu adla anılan ince, seyrek dokunmuş, yumuşak, ipekli ya da pamuklu bir kumaş.

derken o beyaz ince *mousseline*'in altında, bol yenlerinin saygısız açıklıkları arasında gözleri bir cevap arıyordu.

Bir müddetten beri Peyker'i böyle gözleriyle, sözleriyle takip ediyordu. Peyker bundan hiddet ediyor görünmüyordu. Onun için bu öyle bir eğlenceydi ki çocukluktan beri mesirelerde başlanmış şakaların tabii bir devamı gibiydi. Behlûl'ün takibi bir şaka niteliğinden çıkmadıkça buna hiddet etmek fazla bir külfetti, hatta mensup oldukları sınıfın ahlak felsefesine göre bu kaçınılacak bir kabalık sayılabilirdi. Yalnız Behlûl'ün emelinde biraz fazla cüret görüldükçe küçük bir alay, ufak bir kahkaha, tuhaf bir kelime ile takiplere bir ara verilir, meselenin bir şakanın dışına çıkarılmasında biraz düşünüleceği anlatılırdı.

Behlûl Peyker'i kendisi için vadolunmuş bir çiçek; o âşıktaşlıklarından meydana gelmiş demetlere mutlaka ilave olunacak bir süs olmak üzere kabul ediyordu. Bugün kendi kendisine diyordu ki:

"Tamamıyla bana benziyor; Peyker'le başarılı olmamak için en kesin yol onu bir şiir vadisine yöneltmektir, Peyker öyle kadınlardan ki onlarla ya sonuna kadar böyle şakalar edilir yahut bir gün büyük bir cüretle galip gelinir. O halde, evet, o halde cüret etmeli..."

Peyker Behlûl'ün son sözüne bir alayla cevap verdi:

— Ben de aksine böyle eğlencelere geldikçe kendimde önüne geçilemez bir arzu, fakat sizinkine benzemeyen bir arzu hissederim: Eve dönmek, ne koşmak ne kaçmak ne de kovalanmak aklıma gelmez, hele tutulmak hiç tabiatımla uygun düşebilecek bir şey değil. Bakınız size söyleyeyim, dünyada benim kadar kendisini uzun uzun dinlemiş, hislerinin muammasını benim kadar açıklıkla görebilmiş bir kadına çok az tesadüf edebilirsiniz. Beni mesut edecek nedir, bilir misiniz? Hani ya geçen hafta bir gün yine bugünküne benzer şeylerden söz etmek için bana gelmiştiniz. Hatırınıza geliyor mu, bizi nasıl bulmuştunuz? O küçücük bahçenin bir köşesinde, Feridun'u salıncağının içinde havalanırken, Nihat'ı uzun sandalyesinde yatmış, o bitmez tükenmez

gazetelerini okurken görmüştünüz, değil mi? Ben de onların arasında düşünüyordum. Evet, düşünüyordum ki saadet işte emellerini böyle bir bahçenin köşesinde bir salıncakla bir yığın gazetenin arasına koyabilmektir. Bu saadet köşesinin huzur çemberinden sizi siliyorum, düşüncelerimin arasından o gün sizin mırıldandığınız teraneleri hep çıkarıyorum...

Peyker, yavaş yavaş, elinde şemsiyesini otların üstünden sürterek, dudaklarında bir tebessümle söylüyor; Behlûl inanılmayacak bir şey dinleyenlere has bir şüphe edasıyla gülümsüyordu. Peyker'e:

— Acaba? dedi.

Peyker birden, sesine bütün ifadesinin samimiyetini koyarak cevap verdi:

— O kadar sahih, ki işte şimdi, daha on dakikalık bir zaman geçmeden, Feridun'u görmek ihtiyacını hissediyorum. İşte şimdi koşmak istiyorum, fakat kovalanmak için değil, Feridun'a yetişmek için...

Uzaktan Nihal'le Mlle de Courton'u gördüler. Daha ileride Bülent'in sandalı diğer bir Amerika'ya daha uğramıştı. Bihter Bülent'e bağırıyordu:

— Bülent! Yetişir artık, çıkınız bakalım...

Bülent hep Christophe Colomb oyununu takip ederek Beşir'e sahildekileri gösteriyor:

— İşte, diyordu, vahşiler! Çıkmaya gelmez, anlıyor musun? Sonra...

Eliyle bir şey anlatmak istiyordu. Nihayet hepsinin ısrarına karşı sandalı yanaştırmaya karar verdi, Behlûl yavaşça Peyker'e diyordu ki:

— İster misiniz, sizi sandalla ta derenin sonuna kadar götüreyim? Öyle baş başa ne güzel olurdu!...

Peyker cevap vermedi. Artık sıkılmaya başlıyordu. Hep beraber yürüdüler. Bülent en önde yürüyordu. Haber verdi:

— Geldik! Geldik! İşte babamla Nihat Bey...

Hep oradaydılar. Nesrin'le Şayeste kahvecinin hasırlarını seccadelerle örtüyorlar, Firdevs Hanım beraber getirilen açılır kapanır uzun sandalyesini bir ağacın altına yerleştirmeye çalı-

şıyordu. Katina kucağında Feridun'la Peyker'e koştu, Şakire Hanım'la Cemile ötede sepetten tabakları çıkarıyorlardı.

Bugün hiçbir şeyden memnun olmayan Nihal, Mlle de Courton'a diyordu ki:

— İşte geldik. Şimdi, şimdi ne olacak, sanki? Akşama kadar böyle oturulacak, değil mi? Bugün yanımdan hiç ayrılmayınız, olmaz mı, Matmazel?

Peyker şimdi bir iskemleye oturmuş, Feridun'a lakırdılar söylüyordu. Behlûl biraz arkasına oturdu, o kadar yakınındaki genç kadının göğsünden, ensesinden, saçlarından çıkan ılık, hoş kokulu havayla ciğerleri şişiyordu. Çocuğa dikkat ediyor görünerek diyordu ki:

— İşte, tamamıyla sizin gözleriniz...

Ötede, derenin kenarında Nihat Bey kolunu uzatarak Adnan Bey'e tasarladıklarının havada bir haritasını çiziyordu:

— Bilmem, diyordu, dere, yapmak istediğim şeylerle gözlerinizin önüne geliyor mu? Denizin sularından istifade etmek için dereye o kadarcık bir derinlik vermek kâfidir zannediyorum. Sonra bunun içine minimini muşlar[1], zarif gondollar, dünyanın çeşitli memleketlerine has bin türlü kayıklardan, sandallardan birer örnek koyunuz, burasını bir küçük gemiler sergisi haline getiriniz. Sahillere de Çin'den, Hint'ten, Acem'den, Japon'dan alınmış köşkler koyunuz; mesela şurada hurma ağaçlarının arasında kaybolmuş bir Arap köşkü, beride muz ağaçlarının ortasında bir pagoda[2], bir kenarda eteğine gondol yanaşmış bir Venedik sarayı... Güya bu dere doğu ve batının, kuzey ve güneyin güzel şeylerinin sergisi olsun, bu çeşitli şeylerin gölgeleriyle renkten renge girerek akıp gitsin. Sahillerinde elektrikle işleyen omnibüsleri[3] koşarken bir taraftan esir[4] bir balon yükselerek Boğaz'ı, İstanbul'u, Haliç'i, Adaları, Marmara'yı

---

1 Irmakta ya da denizde çalışan küçük buharlı gemi.
2 Uzakdoğu ülkelerinde tapınağa verilen ad.
3 Şehir içi ya da şehirlerarası yolcu taşıyan motorlu büyük taşıt.
4 Evrendeki bütün boşlukları doldurduğu varsayılan, görülemeyen, ağırlığı olmayan, ısı ve ışığı ileten töz.

seyretsin. İsterseniz buna sırtında minimini bir köşkle bir fil, çıplak ayaklarıyla Hindilerin omuzlarında bir tahtırevan, bir Arap mahamili[1], geyik koşulmuş bir kızak, daha bilir miyim, dünyanın her tarafından bir şey ilave ediniz. İşte o zaman buraya bir mesire diyebilirsiniz ve buraya hanımlarımızı, çocuklarımızı...

Adnan Bey bu süslü hülyayı dudaklarında sabırlı bir tebessümle dinlerken Göksu sanki hafif bir alay nağmesiyle dalgacıklarının fışırtısını sürükleyerek akıp gidiyordu. Kirli suları üzerine boşanan ağustos güneşiyle paslanmış bir ayna koyuluğuyla parlayarak, sahilin perişan yeşillik kümelerinden, bütün o sinirlere, yılanların, kurbağaların karanlık yuvası olmak korkusunu veren ot yığınlarından siyaha benzer bir yeşille boyanıyor, erimiş yeşil bir güneş gibi akıyordu. Daha sonra bu yaz güneşinin ağır sıcaklığıyla ötede, kırların yandığı, ağaçların kavrulduğu, bütün tabiatın bunaltıcı bir hava içinde sanki esnediği hissediliyordu.

Hep yorgun gibiydiler; Firdevs Hanım uzun sandalyesinde gözlerini kapıyordu. Peyker'le Behlûl'e dikkat eden yoktu. Feridun Katina'nın çehresini yarı yarıya örtüyordu. Behlûl yavaş sesiyle, Peyker'in kulağına, o saçlarının arasından pembe ucunu görebildiği kulağına mırıldanıyordu:

— Evet, sizin gözleriniz... Feridun'un henüz tam oturmamış simasında bütün sizi görüyorum: Gözleri, dudakları, hatta çenesi... Hele bu çene, o ortasında ancak belli bir çukurla insana gülümseyen çene!.. Bilmem onda öpülmek, okşanmak için davet eden bir mana var ki...

Peyker, böyle arkasından mırıldanan bu sesi, dinlemiyor görünüyordu; hep Feridun'a lakırdılar söylüyor, onunla meşgul oluyordu. Behlûl'ün bu cümlesine yalnız bir:

— O!.. O!.. dedi.

Behlûl devam ediyordu:

— Evet, Feridun sizin bir küçük örneğiniz! Sanki bir sanatçı sizin bütün güzelliklerinizi toplayarak onlardan minimini göz gönül okşayan bir eser yapmak istemiş...

---

1 Deve üzerine konulan oturulacak sepetler.

Behlûl devam edemedi. Önünde, dudaklarının kenarında duran bu yarı açık enseden sıcak bir şehvet kokusu onun yüzünü yakıyor, gözlerine bir perde çekiyor, bu yaz gününün ağır havası içinde onu bunaltıyordu. Peyker'in başında ince bir tül vardı ki yalnız saçlarını sararak arkasından bütün ensesinin beyazlıklarını açık bırakıyordu. Behlûl şimdi o kadar yakındı ki bu beyaz cildin sıcaklığını içiyor, bununla kendinden geçerek çıldırıyordu. Peyker'in saçlarından bir tel genç adamın terli alnına dokunuyor, bir saniye yapışıyor, Behlûl'ü titretiyordu. Bu tel saç genç kadınla onun arasına sanki bir öpücüğün kavuşmasından bir parça koyuyor gibiydi. Behlûl oradan ayrılmıyor, bu bir tel saçı arıyor, ona sürünmek ve bununla Peyker'den bir şeye sahip olmak heyecanını duymak istiyordu. Artık kendisinde önüne geçilemeyecek bir heves vardı, iki elleriyle Peyker'in omuzlarından tutmak ve şimdi dudaklarını yakan bir öpüşme ihtiyacını işte şurada, şu ensenin bellisiz küçük küçük kumral tüylerle, gölgelenmiş bir dalgacığa benzeyen noktasında tatmin etmek istiyordu. Boğazında bir kuruluk vardı ki artık sözlerini kavuruyordu, Feridun'u tamamıyla unutmuştu. Şimdi yalnız Peyker'den söz ediyordu:

— Bilseniz, bilseniz, diyordu; sizde bir şey var ki insanı çılgınlıklar yapmaya itiyor...

Devam ediyordu, fakat şimdi sesi boğuktu, Peyker anlayamıyordu, onun da kulaklarında bir şey uğulduyor, işitmesini engelliyordu.

Behlûl etrafına baktı; ötede Firdevs Hanım'ın gözleri kapalıydı, Adnan Bey'le Nihat Bey'i derenin kenarında arkadan görüyordu; Nihal'le Mlle de Courton uzakta yavaş yavaş yürüyorlardı. Onlar burada unutulmuş gibiydiler, kimse görmeyecekti, hatta karşılarında Katina bile, Feridun'la çehresi kapanarak, bu öpücüğü hissetmeyecekti. Şimdi, her türlü tehlikeyi gözüne kestirerek Peyker'i oradan, ensesinin şu gölgeli noktasından öpmek için Behlûl öyle bir ihtiyaç hissediyordu ki buna cesaret edemezse kendisini hemen orada ölüverecek zannediyordu. Peyker arkasından

onun yalnız nefesini hissediyordu, fakat birden bu nefeste sanki o öpücüğün yakıcı bir havasını duyarcasına kadınlık hassasiyetinde bir şey, ta ensesinin ta o gölgeli noktasında, bir saniye sonra gelecek olan o öpücüğün bir titremesini uyandırdı; bir neşterin yaklaşan dokunuşundan kaçınan sinirli bir ürküntüyle başını çekti, artık tutulamayan bir namus coşkunluğuyla elini Behlûl'ün omzuna koyarak:

— Yok!.. dedi. Yetişir! Aldanıyorsunuz...

Yalnız o kadar söyleyebildi, sonra annesine seslendi:

— Anne! Behlûl Bey'i çağırsanız a, size anlatılacak hikâyeleri varmış...

Daha sonra kocasına bağırdı:

— Bey! Feridun sizi bekliyor...

Behlûl sapsarıydı, birden ayağa kalktı ve dört adım ötede, ta karşısında, sanki birden orada bitivermişçesine yengesini gördü. Bihter'le Behlûl ancak bir saniye süren bir müddet esnasında bakıştılar. Bihter gözlerini çevirdi, Behlûl şimdi gülerek eliyle kendisini çağıran Firdevs Hanım'a giderken Bihter Peyker'e doğru yürüdü.

İki kız kardeş birbirlerine baktılar, Peyker bu defa kendini tutmaya lüzum görmedi, dedi ki:

— Biliyor musun, Bihter? Kaynınız mıdır, yeğeniniz midir, nedir, tuhaf ve cesur bir çocuk! Eniştenin hukukuna ufak bir tecavüze tahammül edemeyeceğimi bilirsin. Ben kocama ihanet etmek fikriyle evlenmedim, beni rahat bırakmayacak olursa evime kabul etmemeye mecbur olacağım...

Bihter kıpkırmızı olmuştu. Evlendiğinden beri iki kız kardeş arasında düşmanlığı andıran bir durum başlamıştı. Peyker'in bazı cümleleri olurdu ki Bihter'de, belki sebepsiz, ısırıcı, tırmalayıcı bir etki meydana getirirdi.

O "Ben kocama ihanet etmek fikriyle evlenmedim" derken, belki, bu sade bir sözden başka bir şey olmamak pek mümkün olmakla beraber, Bihter karşılık vermeye lüzum görüyordu; fakat Katina oradaydı, işitebilirdi; şimdi Adnan Bey'le Nihat Bey de onlara katılıyorlardı. Adnan Bey Feridun'un çenesini okşuyor, Nihat Bey Bihter'e:

— Akşama kadar böyle mi vakit geçecek? Bir şeyler icat ediniz... diyordu.

Buraya gelmek fikrini hepsi büyük bir sevinçle kabul ederken şimdi akşama kadar geçirilecek uzun saatlerin boşluğu hepsini ürkütüyor, eğlenmek niyetiyle gelen bu fikirlerde eğlendirecek bir şey doğmuyordu. Nihat Bey:

— Durunuz bakalım, Behlûl Bey nerede? O bir şey icat etsin, olmaz mı? dedi.

Peyker'le Bihter cevap vermediler; Adnan Bey, şimdi Firdevs Hanım'ın uzun sandalyesinin yanında kısa bir iskemleye oturarak, şüphesiz pek haz verici bir hikâye anlatan Behlûl'e seslendi:

— Behlûl! Burada sana ihtiyacımız var. Bize bir oyun, bir eğlence bulacaksın...

Firdevs Hanım itiraz etti:

— Yok, Behlûl Bey'i bana bırakınız, bizim birbirimize söyleyecek şeylerimiz var...

Birden Nihat Bey bağırdı:

— A!... İşte eğlence...

Ortalarına, ta Peyker'in ayaklarına koca lastik bir top gelip yuvarlanmıştı. Arkasından Bülent, daha sonra Beşir koşarak geliyorlardı. Bülent bağırıyordu:

— Topumu!.. Topumu!..

Adnan Bey:

— Bülent! dedi, biz de beraber oynayacağız...

Nasıl? Babası da beraber mi oynayacaktı? Bülent çıldırdı. Yerinde zıplıyor, ellerini birbirine vurarak:

— Ne güzel! ne güzel!... diyordu. Sonra, birden, bu pek fazla güzel bulduğu şeye, aklına geliveren birisini de ortak etmek istedi:

— Nihal? dedi, Nihal nerede?

Etrafına bakıyor, Nihal'i arıyordu. Bağırdı:

— Abla! Abla!... Neredesin? Top oynayacağız, babamla beraber...

Uzaktan Şakire Hanım'ın sesi haber verdi:

— Küçük hanım Matmazel'le beraber gezmeye gittiler.

Nihal unutuldu; şimdi Nihat Bey topu atmış, oyun başlamıştı. Adnan Bey Behlûl'ü çağırıyordu:

— Seni bekliyoruz, Behlûl!...

Firdevs Hanım diyordu ki:

— Bırakınız, onlar oynasınlar, bırakınız, biz burada ne iyiyiz!

Firdevs Hanım'ın sürme çemberleri içinde karanlıklara boğulmuş derin bir fikir saklı zannettiren gözlerinin süzgün bir bakışı Behlûl'ü kucaklıyor, burada, şu ağacın altında, böyle, iki kişi, samimi bir sohbetle geçecek zamanın sanki tatlılıklarını anlatmak istiyordu. Diyordu ki:

— Bir gün sizi mecbur edeceğim, bana hepsini anlatacaksınız. Birer birer, anlıyor musunuz? Bütün ayrıntılarıyla... Kim bilir, sizde böyle ne güzel hikâyeler, ne garip aşklar vardır, değil mi? Bana hep anlatacaksınız. Bir gün odamda, siz yine böyle dizlerimin dibine oturarak, anasına kabahatlerini itiraf eden bir çocuk gibi, ben de çocuğunun kabahatlerini dinleyen, dinlemekten lezzet alan bir anne gibi...

Behlûl gülerek:

— Oh! Anne!... diyordu; bunu nereden çıkardınız? Size bir şey söyleyeyim mi? Lakin hayır söylemeyeyim...

O ısrar etti, mutlak söyletmek istiyordu. Behlûl ısrarına mağlup olmuş göründü:

— İşte söylüyorum. Öyle zamanlar oluyor ki sizi seyrederken, kendi kendime sizin Peyker'le Bihter'in annesi olabileceğinizden şüphe ediyorum. Siz o kadar gençsiniz ki...

Firdevs Hanım şuh bir kahkaha içinde cevap veriyor ve hep o siyah daireleri içinde gözlerinin derinliklerinden garip bir mana sızıyordu:

— Biraz daha gayret etseniz bana süslü bir cümleyle ilanı aşk edeceksiniz...

Behlûl de gülüyordu, şimdi ikisinin kahkahaları arasında ne dedikleri pek işitilmiyordu. Behlûl'ün [kazara], dirseği [Firdevs Hanım'ın dizine dokunuyor][1] Firdevs Hanım'ın

---

1 Köşeli ayraç içindeki yerler eski yazı metinde olmakla birlikte Latin harfli ilk baskıda bulunmamaktadır.

türlü yüzüklerle donatılmış hâlâ beyaz, hâlâ tombul eli Behlûl'ün elinin üstünde unutuluyordu.

Ötede, sepetlerin yanında, Şakire Hanım'la Nesrin'den ve Şayeste'den oluşan bir birlik vardı; Katina ile Cemile artık huysuzlanmaya başlayan Feridun'u uyutmak için iki ağacın arasına bir salıncak kuruyorlardı; beride top oyunu kızışıyor, şimdi Bihter'le Peyker büyük bir neşeyle eğleniyorlardı. İki kız kardeş arkalarından yeldirmelerini atmıştılar. Nihal'le mürebbiyesi hâlâ görünmemişlerdi.

Şayeste gözünün ucuyla Firdevs Hanım'la Behlûl'ü göstererek Şakire Hanım'a diyordu ki:

— Küçükbeye âlâ bir eğlence çıktı ki...

Nesrin, pek belirgin fikirler dile getirmeye cesaret edemeyerek kıs kıs gülüyor, gülüşünün ifade gücüyle kalfasının cümlesini tamamlıyordu. Son söz Şakire Hanım'a kalıyordu:

— Böyle gittikçe işi azıtırlarsa ben yalıda kalıcılardan değilim. Bizimkinin işi olur olmaz Cemile'yi alınca kaçıyorum. Siz artık küçükbeyin eğlencelerini istediğiniz kadar seyrediniz...

Şakire Hanım'ın ılımlı olmayı kabul etmeyen şiddetli ahlak duyguları vardı. Bir müddetten beri, Firdevs Hanım'la Peyker'in arasında Behlûl'ü gördükçe kendisini tutamıyordu. Şayeste ile Nesrin buna gülünecek bir şey öneminden fazla bir değeri gereksiz sayarken o, bundan hastalanıyor, ikide birde Behlûl'ü Peyker'in yahut Firdevs Hanım'ın yanında gördükçe baş ağrıları tutarak alnını bir yemeniyle sıkıyordu. Hatta bir gün Şayeste ile Nesrin'e itiraf etmişti ki Süleyman Efendi'nin bir belediye çavuşluğuyla kayırılmasına teşebbüs edilmişti. O zaman karı koca kızlarını alarak artık bu yalıdan kaçacaklardı...

— Yaşarsak görürüz a, diyordu –Bihter'i kastederek– bu kadın beyin başına ne belalar getirecek...

Üçünün arasında böyle ilk gününden başlayarak gittikçe artan bir düşmanlık yavaş yavaş Bihter'e karşı patlamaya hazır bir isyan kuvvetini alıyor, hemen bütün hizmetçilerin hanımları hakkında mevcut olan kin noktası bu sonradan

gelen hanım için büyüyen, nihayet kalplerini büsbütün bürüyecek, bir düşmanlık derecesini buluyordu. Artık ikide bir evin içinde üçü birleşir, hatta Cemile'den bile çekinilmeyerek, yalnız Şakire Hanım'ın ara sıra çocuğa "Ağzından bir şey kaçırırsan dudaklarını koparırım!" tehdidiyle yetinilerek Firdevs Hanım'dan, Peyker'den, bilhassa Bihter'den laf açılır; yarı işitilmiş sözlerden, eksik dinlenilmiş hikâyelerden türlü sonuçlar çıkarılırdı.

Artık top oyunundan hep yorulmuşlardı. Bihter iki ellerini kilitleyerek Adnan Bey'in omuzuna asılıyor, "Ne tuhaf! Başım dönüyor!" diyordu. Bülent henüz oyuna kanamayarak topu ta öteye, Şakire Hanım'la Şayeste ve Nesrin'in grubuna fırlatıyordu. Sonra, onların yanında ağızları açılmış sepetleri, tabakları görünce birden aklına geldi:

— Karnımız aç!... Artık acıktık!... diye bağırdı.

Behlûl:

— Sahih! Yemek ne vakit yenecek, rica ederim?... diyor, Firdevs Hanım uzun sandalyesinde doğrulabilmek için iki ellerini genç adama uzatıyordu. Onun bir müddetten beri dizlerinde birtakım sızılar vardı ki herkesten saklıyor, fakat böyle yerinden kalkmak için yanındakilerin yardımına başvuruyordu...

Adnan Bey Beşir'e sordu:

— Nihal'le Matmazel nerede, Beşir? Haydi şunları bul, yemek yiyeceğiz...

İhtiyar mürebbiye ile çocuk onlardan kaçmak için yürümüşler, içeri suya doğru gitmişlerdi. Burada yalnız Bülent'in top sayılarını haber veren ince sesini ara sıra fark ediyorlardı. Hava sıcaktı, Nihal bunalıyordu, bir ağaç buldular; ikisi, yan yana, ağacın cılız dalları altında parça parça dökülen gölgede oturdular. Artık Nihal bir seneden beri saklamak için zavallı kalbine gücü yettiğinden fazlasını yüklediği dayanıklılığa lüzum görmüyordu. Bu sabah başlayan galeyandan sonra perişan bir ifadeyle şimdi babasından söz ederken bir saniye içinde Bihter'e geçen bir lisanla ihtiyar kıza kalbinin bütün gizli dertlerini, bir seneden beri

ruhunun yetim matemlerini döktü. Bu sıcak ağustos günü, kırlardan yakıcı bir hava getirerek onu sersemletiyor, sarhoş ediyordu. Gözlerinin içi, dudakları, ciğerleri yanıyordu. Elinde Bülent'in kamçısıyla kavrulmuş otlara vurarak, ara sıra ta uzaktan beyaz bir alev içinde yanan, titreye titreye eriyor görünen dağlara bakarak birer birer bütün elemlerini anlatırken birden en büyük hakikati söyledi:

— Ben de öyle zannediyordum, dedi. Bilir miyim? Onda bir şey vardı ki beni aldatıyordu. Seviyorum, onunla birlikte mesut olacağım, ikimiz bu evin içinde öncekinden daha çok eğleneceğiz zannediyordum... Şimdi, oh! Şimdi anlıyorum ki, mümkün değil, onunla beraber yaşamaya işte kuvvet bulamıyorum. İnanır mısınız Matmazel, öyle zamanlar oluyor ki, anneme düşman oluyorum. Niçin ölmeliydi, sanki? O ölmeyecek olaydı bu gelmeyecekti, değil mi? Bilmem, çocukluğumda ne farz edermişim? İçimde daima bir şey, bir belirsiz ümit, sanki annemin tekrar dirilerek geleceğini zannettiren garip bir şey vardı. Şimdi kendi kendime, "Artık bu geldi, anneme yer kalmadı ki..." diyorum; o zaman bu kadın gözümde bir hırsız oluyor. Halbuki ben artık bir çocuk değilim, değil mi Matmazel? Bana hep "Bir genç kız oldun şimdi..." diyorsunuz, bunları anlamalıyım, evet anlamalıyım ki ölenler ölmüştür, artık onlardan hiçbir şey beklenemez... Oh! Bu da ne acı, bilseniz!... Demek şimdi ben hep böyle annesiz kalacağım, öyle mi? Hep böyle, hep bu kadınla beraber... Lakin o yalnız annemin yerini değil, işte babamın sevgisini de, hatta Bülent'i de çalıyor, yarın Beşir de onun olacak, belki Fındık da onu sevecek... –Nihal bu ıstırabını söylerken gülüyordu– evin içinde şimdi hep bana yabancı duruyorsunuz. Şakire Hanım'da bile bir tutukluk var. Ya siz, siz, Matmazel, siz ki beni o kadar severdiniz?...

Mlle de Courton gözlerinden iki küçük yaşın aktığını hissetti, gülerek dedi ki:

— Nihal, bak çocuğum, benim zayıflığımı kötüye kullanıyorsunuz. Gördünüz mü bir kere? Az kaldı bütün bu

çocukluklarınızla beni ağlatıyordunuz... Oysa bunlar gülünecek fikirlerden başka bir şey değil. İşte bana sabahtan beri hiçbir şey söylemediniz ki mantığa uygun olsun, böyle meselelerde insan yüreğine bir parça sakinlik, zihnine bir parça mantık koymak icap eder...

Nihal dudaklarını bürüyor, kamçısıyla otlara küçük küçük sinirli darbeler yağdırıyordu:

— Mantık! Mantık! İşte sevilmeyecek şeylerden biri daha...

İhtiyar mürebbiye cevap veriyordu:

— Evet, belki!... Fakat faydalı bir şey... Bir parça mantıkla ne çapraşık meseleler halledilir, bilseniz Nihal!... Bakınız, mesela bu mesele, bırakınız beni size bunu sadece halledivereyim...

Nihal başını sallıyordu:

— Evet, evet, biliyorum, sizin mantığınızla halledeceksiniz; nihayet öyle bir netice çıkaracaksınız ki ben dünyanın en mutlu kızı gibi olacağım, değil mi? Bunu biliyorum. Hiç zahmet etmeyiniz... Lakin mademki ben işte bir seneden beri ölmek istiyorum, sizin mantığınızla ispat olunacak mutluluktan ne çıkar? Hem, ben size bir şey söyleyeyim mi, Matmazel? Bana gücenmeyeceksiniz a... Siz yalan söylüyorsunuz, Matmazel, yalan! Beni yine seviyorsunuz, onun için yalan söylemeye lüzum görüyorsunuz, bütün bu söyledikleriniz, söylemek istedikleriniz yalan... Sizde hakiki, ciddi ne var, biliyor musunuz? Demin gözlerinizden akan o iki damla yaş yok muydu? İşte onlar, yalnız onlar, doğruydu...

Nihal'in sarı çehresinde şimdi dalgalanarak yanan bir pembe tabaka vardı, yüzünü kaldırmıştı, çocukla ihtiyar kız uzun bir bakışla bakıştılar, ikisinin de kirpikleri titredi, Mlle de Courton boğuk bir sesle:

— Ağlayınız, çocuğum! dedi, öyle zamanlar olur ki gözyaşları mantıktan çok selamet verir.

Şimdi Nihal hıçkıra hıçkıra ağlıyor, ihtiyar kızın da yanaklarından iki sessiz gözyaşı dereciği süzülüp gidiyordu.

Beşir onları böyle ağlıyor görünce dondu.

— Küçükhanım ağlıyor mu? Küçükhanım niçin ağlıyor? diyordu.

Şimdi, Nihal, gözlerinde hâlâ yaşlarla, gülerek:

— A, deli misin Beşir? diyordu, niçin ağlayayım?...

Onlar döndükleri zaman hepsini yemeğe hazırlanmış gördüler. Peyker'le Bihter, yüzleri kızarmış, yorgunluktan biraz göğüsleri kabarmış, seccadenin birer kenarına ilişerek oturuyorlardı. Bihter ayaklarını uzatmış, açık iskarpinlerinin üstünde ince ipek çorapları görünüyordu.

— Yerimden kımıldanamayacağım, diyordu, benim hissemi bir tabakla bana verirsiniz, burada dizlerimin üstünde yerim.

Bu fikir hepsine hoş geliyordu. Uzun iskemlesini oraya kadar çektiren Firdevs Hanım'la seccadenin üstünde biraz kocasına dayanarak oturan Peyker buna katıldılar. Behlûl:

— Amcamla ben de hizmet ederiz! diyordu.

Nihal'i görünce hep bağırdılar. Babası diyordu ki:

— Nereye kaçtınız? Bak, güneşlerde gezmişsin, yüzün gözün kıpkırmızı...

Bülent, elinde koca bir tavuk söğüşü parçasıyla:

— Abla! Buraya gel, diyor, bulunduğu yerin yenecek şeylerle pek fazla yakınlığını bir göz kırpmasıyla anlatmak istiyordu.

Elinde bir tabağa soğuk et kızartmasından kesen Behlûl Firdevs Hanım'a soruyordu:

— İki tane sardalya, biraz havyar... Havyarı sade mi seversiniz? Dün bu havyarı bulabilmek için tam bir saat kaybettim, tavsiye ederim. Amca, oradan bir çatal veriniz...

Firdevs Hanım'a tabağı uzattıktan sonra Peyker'e döndü. O küçük olaydan sonra birinci defa olarak ona söz söylüyordu:

— Size tavuk vereyim mi?

Peyker:

— Hepsinden, hepsinden koyunuz, diyordu; oyun bana o kadar iştah verdi ki hiç doymayacağım, zannediyorum.

Artık barışmıştılar. Behlûl kendi kendisine diyordu ki: "Yarın sizin kollarınıza atılacak olan kadınlar hep böyle başlamazlar mı? Bugün kocalarından, çocuklarından, görevlerinden, namuslarından söz ederler, yarın artık sevda hummasına kendilerini tamamıyla teslim ettikten sonra bir şiddetli arzu sayıklaması içinde bir gün evvelki sevgililerini inkâr ederler. Beni kim temin eder ki Peyker yarın aşkı benimle öğrendiğini, o güne kadar benim kollarımın dışında hissettiklerinin bütün bir yığın yalan olduğunu söylemeyecek? Ne diyordu? Kendisini dinlemiş, incelemiş bir kadın olduğundan söz ediyordu; ne boş söz!.." Evet, artık barışmıştılar. Behlûl birden genç kadının deminki cümlesini düşündü:

"İşte biraz ciddi, biraz zeki görünmek isteyen kadınların ağzında tekrar olunan felsefe cümlesi!" diyordu, "kendilerini dinlemek? Lakin bu mümkün değil... Kalplerinin o bin türlü kadın sesleri arasında asıl yaradılışlarının hakikatini haber verecek bir ses işitebilirler mi? Hep kendilerini dinlediklerinden söz ederler, hepsi aldanmışlardır. Kadınlar, bizleri, erkekleri aldatırlar, fakat bizden önce ellerinin altında daha kolay aldatılacak, daha çabuk kandırılacak bir şey vardır: Kendileri. Onun için önce kendilerinden başlarlar, işte Peyker! Bugün kendisini aldatmaya çalışıyor. Ben pek saf, pek ters gören bir adam olmalıyım ki bunu anlamayayım, görmeyeyim."

Sonra içinden bir coşturucu sözle ilave ediyordu:

"Oh! Civanım! O zaman bunlardan beraber söz ederken nasıl güleceğiz!..."

— Behlûl Bey! Rica ederim, üzüm, bana üzüm veriniz.

Behlûl küçük bir tabakla Peyker'e üzümü uzatırken, "Artık barıştık, değil mi?" demek isteyen bir bakışla bakıyor, sonra kendi kendisine ilave ediyordu:

"Şüphesiz, barıştık. Lakin itiraf etmeli ki ben de bugün komşu kızını takip eden bir mektep çocuğundan daha beceriksizdim. Burada, herkes tarafından görülebilecek bir yerde!... Ondan sonra, kadınlar, bu âlemin kadınları adi bir baştan çıkmış kadın gibi anılmak istemezler. Bu öyle bir

şey, öyle beklenmemiş, öyle birdenbire ortaya çıkıvermiş bir olay olmalı ki her şeyden çok bir kazaya benzemeli..."

Firdevs Hanım'a soruyordu:

— Siz de üzüm istemez misiniz?

Adnan Bey'le Nihal yan yana tesadüf etmişlerdi. Bir seneden beri baba kız birbirine bu kadar yakın oturmamışlardı. Şimdi ikisinin arasında birbirini pek çok zaman görmemişlere has bir şey vardı, güya böyle yakın bulunmanın hazzını tamamıyla hissetmek için hep birbiriyle meşgul oluyorlar, etrafı unutarak, yavaş sesle, kalabalığın içinde yalnız kalıyorlardı. Nihal önce tutuktu; fakat babasının bir sözü, bir bakışı ona bütün kinini unutturmak için yeterdi. Beş dakika içinde babasıyla bir sene öncesine geri dönmüş oldu.

— Bana üzüm vermez misin, Nihal?...

Nihal gülerek elindeki salkımı gösteriyordu:

— Buradan yiyiniz...

Adnan Bey'in bu fikir hoşuna gidiyordu, onda da şimdi kızıyla yine evvelkine benzer çocukluklara bir ihtiyaç uyanıvermişti:

— Ben senin çocuğun olayım, diyordu; koskocaman bir bebek! Sen de benim annem, minimini bir anne...

Sonra bir çocuk çekingenliğiyle elini uzatıyor, Nihal'in salkımından bir tane koparıyor ve bu bir hiçten çıkarılan adi oyun onlara o kadar hoş geliyordu ki ikisi de her defasında gülüyorlardı.

Yemekten sonra Mlle de Courton Nihal'e diyordu ki:

— Sizi tebrik ederim, çocuğum, işte sizi her vakit öyle görmek isterim. Sabahtan beri sinirlerinizin o taşkınlığıyla beni o kadar korkuttunuz ki...

Nihal güldü:

— Oh! Onlar hep bir şakadan ibaretti. Bülent!.. Haydi bakalım, bir oyun!.. Ben sabahtan beri hiç koşmadım...

Şimdi Firdevs Hanım beraber getirilip sandalda unutulan hamak için Behlûl'e rica ediyordu:

— Sandal orada olmalı...

Hamağın bir ucu şu ağaca, bir ucu buraya bağlanacak, Firdevs Hanım yatacak, Behlûl onu yavaş yavaş sallayacaktı. Behlûl soruyordu:

— Ninni de söyleyecek miyim?

Firdevs Hanım bu soruya fazla bir mana verdi, yelpazesiyle Behlûl'ün eline hafif bir darbe indirdi:

— Sizinle görüşmek tehlikeli... –sonra birden aklına bir fikir geldi– kolunuzu bana verseniz, sandala kadar beraber gidelim, biraz yürümüş olayım...

Şimdi bir genç kız tavrıyla, biraz yorgun bir edayla Behlûl'ün koluna asıla asıla yürüyordu. Bihter uzaktan seslendi:

— Anne! Nereye gidiyorsunuz?

Onlar cevap vermediler. Adnan Bey'le Nihat Bey Nihal'le Bülent'in oyunlarına katılıyorlardı, Mlle de Courton:

— Lakin bu çılgınlık! diyordu. Yemekten sonra, bu sıcakta, Nihal, hasta olacaksınız, Bülent sizi koşmaktan men ediyorum...

Fakat onlar dinlemiyorlardı. Matmazel de Courton'un sözünü Bihter kesti:

— Bırakınız, Matmazel! Daha iyi, Nihal biraz oynasın, sabahtan beri büsbütün başka türlüydü.

İhtiyar mürebbiyeye genç kadın manalı bir bakışla bakıyordu. İkisi yan yana ayakta duruyorlardı. Peyker ötede, Katina'yı serbest bırakmak için Feridun'u seccadenin üzerine yatırmış, kendisi de yanına uzanmıştı. Adnan Bey'le Nihal, Bülent'le Nihat Bey birbirine karşı savaşan iki grup meydana getirmişlerdi. Bülent'in tiz sesi sayıları haber veriyordu:

— Dört!.. Beş!..

Genç kadın birden çekinmezlik edası kazanan[1] bir sesle ihtiyar kıza sordu:

---

1 Latin harfli ilk baskıda "bir mahrem edası" olarak geçen ifade eski yazı metinde "bir eda-yı harimane" şeklinde. "Harîm" sıfatının diğer bir anlamı saygısız, çekinmez, kayıtsız [adam] olduğu ve olayın gelişimine daha uygun düştüğü için cümle bu şekilde sadeleştirildi.

— Matmazel! Nihal'in nesi vardı, rica ederim? Siz ki her sırrını biliyorsunuz...

Bu sesin edasında saklanamayan bir kavga kokusu vardı ki Mlle de Courton'un hassasiyetinden kaçamazdı. Sakince cevap verdi:

— Nihal kadar bir çocuğun ne sırrı olabilir ki, Madam... Nihal'in hiçbir sırrı olmadığı için her şeyini biliyorum, herkes de benim kadar biliyordur, zannederim.

Bihter başını kaldırarak manalı bir tebessümle ihtiyar kızın sakin çehresine baktı:

— Benim daha fazla merakımı davet ediyorsunuz, Matmazel. Ben Nihal'in hissettiklerini bilmekte, anlaşılan, herkesten sonraya kalıyorum. Bir müddetten beri onda öyle ufak tefek şeyler, hele bu sabahtan beri öyle tuhaf küskünlükler görüyorum ki... İnanır mısınız? Matmazel, size bir şey itiraf edeyim, bazı günler öyle zannediyorum ki evin içinde çocuğun zayıf sinirlerinden istifade etmek isteyenler var. –Bihter'in tebessümüne daha fazla bir kuvvet geliyordu– Mesela aleyhimde olmaları şüphesiz bulunan bütün o hizmetçiler... Siz bilirsiniz ki Nihal'i sevmek, kendimi ona sevdirmek için bir kadın için mümkün olabilen şeylerden fazlasını yaptım, hâlâ yapıyorum, değil mi Matmazel?...

Mlle de Courton'la Bihter arasında böyle bir sohbet birinci defa olarak meydana geliyordu. Birden ihtiyar kız kendisini bir üvey anayla kız arasında, zor bir durumda bulmuş oldu; birden hissetti ki bugün şurada, bu kır eğlencesinde, şu top oyununun karşısında geçen bu konuşmayla artık evin içinde durumu değişmiş ve o zaman artık kendisi için tahammül edilemeyecek bir hayat başlamış olacak. Nihayet o korkulan şey, bir seneden beri geciken, fakat muhakkak gerçekleşmesi durdurulamayacak şey, nihayet işte başlıyordu. Bihter'le Nihal birbirini tırmalamak ihtiyacıyla kaşınan tırnaklarını çıkarıyorlardı, ihtiyar kız kendi kendisine diyordu ki:

"Kabahat kimde? Hiç!.. olayın kendisinde... Üvey ana ile kız! Lakin bu insanların hayatı tarihiyle beraber başlamış bir komedi yahut bir trajedidir. Bihter'le Nihal arasında bu oyun nasıl bitecek? Korkarım ki biri için komedi diğeri için trajedi olmasın..."

Bihter'e bir daha bir konuşmaya imkân bırakmayacak bir şekilde cevap vermek istedi:

— Madam, siz görevinizi o kadar güzel yerine getiriyorsunuz ki Nihal'i sevmekte de, kendinizi ona sevdirmekte de tamamıyla başarılı oluyorsunuz. Zannetmem ki Nihal'in zayıf sinirlerinden istifade etmeye kalkışacak olanlar bulunabilsin. Nihal'de eğer sizin için endişeye sebep olacak ufak tefek şeyler görüyorsanız bunları başkalarının etkisine yormaktan çok o zayıf sinirlerin kendisine bağlamak daha mantıklı olur zannediyorum. Evin içinde öylelerini tanırım ki... –İhtiyar mürebbiye kimden söz ettiğini anlatmak isteyen nazik bir tebessümle amacını açıklıyordu– Evet, öylelerini tanırım ki görevlerinde sizin kadar dikkatli davranırlar ve yerine getirilmesinde sizin kadar başarılı oluyorlar.

Bihter ufak bir can sıkıntısını saklayamadı. Şimdi onun ellerinde sinirli hareketler vardı, Nihal'in fırlattığı topu gözüyle takip ederken elleri başörtüsünün ipek püsküllerini hırpalıyordu. Kuru bir sesle dedi ki:

— Matmazel, dolaşık cümlelerden hiç hazzetmem. Kimden söz ediyorsunuz?

İhtiyar kız derhal cevap verdi:

— Hiç dolaşık değil, pek sade bir cümle. Özellikle kendimden söz etmek istiyorum.

Şimdiye kadar aralarında zarifliğe aykırı bir küçük kelime, bir ufak hareket geçmemiş olmakla birlikte ihtiyar kızla genç kadın hiç sevişmemişlerdi. Mlle de Courton herkesi sevmek zayıflığıyla birlikte Bihter'le ilişkilerinde kendisini ürküten bir şey hissederdi; hissederdi ki bu kadın kendisini sevmiyor, Nihal üzerinde hükmünü yürütmek için onun varlığını bir engel sayıyor. Bu çocuğa, ihtiyar kız kalmış olmak

hüsranının tek neşesi, kısır ömrünün tek bir çiçeği gözüyle bakmamış olsaydı, o zavallı ruhunun ana olamamak ebedi yarasına Nihal'in sevgisinden teselli damlaları serpilmiyor olsaydı ta bu evliliğe niyet edildiğinin başlangıcında hepsini orada kendi hallerine bırakacak, buradan kaçacaktı. Fakat o zaman, yarabbi Nihal, kimsesiz, bu fırtınanın içinde elleri bir tahta parçası bile bulamayarak, ne yapardı? Nereye asılır, şefkat dolu bir bağra dökülmek isteyen yaşlarını nereye serperdi?

Konuşma orada kalmış oldu. Bihter bugün, sebebini pek iyi çıkaramayarak, kendisinde öyle bir taşmak, birisiyle kavga etmek, bir hırçınlık yapmak ihtiyacı keşfediyordu ki ihtiyar mürebbiyeye bir kelime fazla söyleyecek olursa kendisini tutamamaktan korkuyordu.

İki kadın öyle, ayakta, dışarıdan bir vesile ortaya çıkmadıkça birbirinden kaçmış olmak istemeyerek oyunu seyrediyor gibi durdular. Ötede seccadenin üstünde Peyker uzanmış Feridun'u yuvarlıyor, beride nihayet getirilip ağaca bağlanan hamakta Firdevs Hanım Behlûl'ün lütfuyla sallanıyordu.

Hava şimdi büsbütün ağırlık kazanmıştı. Kır, nefes alamayan bir göğüs ıstırabıyla, sanki çatlayacak bir gerginlikle, şişkin, duruyordu. İki kadının arasında beş dakikadan beri devam eden sessizlik bu sıcak havanın kasvetine başka bir ağırlık ilave ediyor gibiydi. Bihter bir şey söylemiş olmak için:

— Ne sıcak! dedi. Bugün geldiğimize pek fena ettik. Şu dakikada kendimi evde uyuyor bulmak istiyorum.

Mlle de Courton cevap verdi:

— Evet, Madam! Bunaltıcı bir hava, bugün akşama kadar bilmem ne yapılacak?

İkisi de biraz önce geçen konuşmayı unutmuş oldular.

***

Bugün akşamüzeri geri dönerken Behlûl bir aralık yalnız yürüyen Peyker'e yaklaşarak dedi ki:

— Sandalda beni yanınıza kabul edecek misiniz? Yoksa yine taciz eden bir kedi gibi kovulacak mıyım?

Peyker gülerek cevap verdi:

— Kediler insanı eğlendirdikleri müddetçe pek iyidir, fakat taciz etmeye başlarlarsa...

— Kovulurlar, değil mi?... Ben size söyleyeyim mi, siz beni niçin kovuyorsunuz? Çünkü benden korkuyorsunuz, demek bana karşı büsbütün kayıtsız değilsiniz. İtiraf ediniz, bakayım, itiraf ediniz ki bana karşı tamamıyla kayıtsız değilsiniz...

Peyker tutulmuş bir kahkaha içinde sordu:

— Bunu size farz ettiren nedir? Ben de bunun aksine kendimi size karşı o kadar kayıtsız zannediyordum ki dünyada bir kadın ancak o kadar böyle olabilir.

— Evet, bir kadın!... Fakat unutmayınız ki bir kadın kendisine bütün gençliğinin samimiyetiyle kalbini vermek isteyen, ruhunun bütün sevda ateşiyle ayaklarına atılarak nihayet aşkının feryadını saklamamaya müsaade dileyen bir zavallıya karşı hiçbir zaman tamamıyla kayıtsız kalamaz.

Peyker gülüyordu:

— Trajedi âşıklarına has bir lisan...

Sonra artık bu şakayı burada bırakmak isteyen bir sesle ilave etti:

— Behlûl Bey! Müsaade eder misiniz, size söyleyeyim? Siz fena terbiye almış bir çocuktan başka bir şey değilsiniz...

Behlûl'ün cevabını işitmemek için kocasına bağırdı:

— Nihat! Sandallar nerede, rica ederim? Yorgunluktan düşeceğim...

8

Bu akşam sofrada Nihal'le Bülent'in yerleri boş kalmıştı. O kadar yorgundular ki hemen odalarına çekilmelerine müsaade olunmuştu. Behlûl, peşkirini ağzına kapayarak esneyen Bihter'e diyordu ki:

— Bahse girerim ki yenge, sofradan kalkar kalkmaz uyuyacaksınız. İşte kır eğlenceleri böyledir, insan eğlenmek ümidiyle gider; eğlenmemiş, yorulmuş, kırılmış olarak döner. Özellikle sizin için... Daima evde, odaların basık havasında yaşayıp da birden güneşin tufanları altında geniş havalara çıkıveren kadınlar bir serbestlik eğilimiyle kafesinden kaçıp da henüz evin çatısından ayrılmadan bayılıveren kanaryalara benzerler.

Bihter:

— Oh! Ne uyku! ne uyku! diyordu, bir hafta hiç yataktan kalkmadan uyuyacağım zannediyorum.

Yemeklere hemen dokunmuyorlardı. Bihter'in ağzında, çatalının ucuyla alınmış vişne reçelinden tek bir tane büyüyor, şişiyor, yutulamayacak büyük bir lokma oluyordu. Peşkiriyle dudaklarını silerek:

— Ben kaçıyorum, dedi, müsaade eder misiniz?

Yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Bu akşam kendisinde bir şey hissediyordu ki yapyalnız, odasının bütün [kendine ait] samimi gizliliği içinde, benliğiyle baş başa kalmak, dinlenmek için ona bir ihtiyaç veriyordu.

Odasına çıktı. Burası karanlıktı. Yavaş yavaş, sanki bu huzur hücresinde uyuyan gizliliği uyandırmaktan çekinen

hafif adımlarla ilerledi. Karşısında açık, karanlığın içinde, beyaz tüllerinin arasında donuk bir gümüş rengiyle titreyen pencere, ona gecenin serin nefesinden minimini hamlelerle dalgacıklar püskürüyordu. Karanlıkta aynalı dolabın önünden geçerken beyaz bir bulut belirsizliğiyle kendi gölgesini gördü. Ötede karyolanın yükselen cibinlikleri titriyor, lambanın kalpağı büyük bir baş sallantısıyla sanki ona bakıyordu. Her şeyden önce pencereyi kapamak, sonra karanlıkta, büsbütün karanlıkta, hemen o haliyle kendisini halının üstüne atarak, bilinemez nasıl bir yorgunluktan dinlenmek istiyordu, istiyordu ki buraya şu gecenin nefesinden bir parça şey bile girmesin. Orada, bahçede, yalnız yüksek dalı görünen bir erik ağacı vardı ki ona kollarını uzatarak yaklaşıyor gibiydi. Karşısında bu pencereyle karanlıkların sırlarında gizlenmiş garip, korkunç rüyalara has yaratıklardan sanki bir korku nefesi ürpermesi getiren bu gece rüzgârıyla, orada kollarını sallayan, belki bir saniye sonra odaya giriverecek olan bu gölgeyle yalnız kalmış olmayacak zannediyordu. Halbuki o öyle bir yalnızlık istiyordu ki rüyasız bir uykuya benzesin. Kandilini bile yakmayacaktı; küçük bir ışık bu eşyanın ruhunu uyandıracak, o zaman yatak, kanepe, perdeler, şimdi bütün bu uyuyan, karanlığın içinde ölmüş, gömülmüş şeyler bir hayat havasıyla silkinivererek uyanacaklar, dirilecekler ve onların arasında, kendisine gülümseyen bu aynanın, özellikle o aynanın içinde kendisinin, kendi resminin yanında artık yalnız kalmayacaktı. Yalnız! Yalnız!... Hatta, işte şimdi kendisinden de korkuyor, kendisini görürse, evet, bu karanlıkta kalmak isteyen kadın Bihter'le karşı karşıya gelirse bir tehlike ortaya çıkacak, birbirlerine söylenmemek lazım gelen şeyleri söyleyecekler; o zaman yalnızlıktan, karanlıktan, sanki bütün varoluşun yokluğundan aranan şey; o uyku, o derin, boş, ışıksız, rüyasız uyku bir daha dönmemek üzere silinecek zannediyor ve bundan korkuyordu.

Pencereye yaklaştı. Serin, yıldızlarla dolu bir geceydi. Gündüzün sinirlerde takat bırakmayan sıcağından sonra

gönlü hoş eden bir rüzgâr nemli nefesleriyle havayı okşuyor, sanki şiddetli bir hummanın ateşlerinden sonra cömert bir el hastaya güzel kokulu bir suyun damlalarını serpiyordu. Eli pencerenin kenarında, kapamadan önce biraz durdu, uzun bir susuzluktan sonra serin bir pınara tesadüf etmiş bir çöl yolcusu hırsıyla bu havadan içti, büyük bir ferahlama hazzı duydu.

Hasta mıydı? Ne oluyordu? Ciğerlerinde bu soğuk havanın bağışladığı teselli beş dakika önce onu aşağıda uyutmak isteyen yorgunlukla o kadar zıtlık meydana getiriyordu ki birden kendi kendisine sordu:

— Evet, ne oluyorum? Hasta mıyım?...

Şimdi başını soğuk bir yere dayamak, bu soğuk havayı böyle içmekte devam etmek, üşümek, evet, bir kış yağmuru altında çıplak kalmış kadar titreye titreye üşümek istiyordu. Ah! Böyle üşüyebilse! Bir serin rüzgârın dokunuşundan sonra keşfettiği ateşe, başının, ciğerlerinin, bütün varlığının ateşine bu üşümek, şifa verecek zannediyordu.

Kalplerimizde bazı illetler vardır ki vücudun tamamıyla dokularının içine işlemedikten sonra keşfolunamayan gizli hastalıklara has bir içe yerleşme hainliğiyle kendisini göstermeden, tahriplerini haber vermeden içsel bir yangın dumansızlığıyla yanar, yanar; bu bir ateştir ki ne olduğunu bilmeyiz, varlığından haber almayız; o yavaş yavaş, görevinden emin, devam eder; sonunda bir gün, birdenbire, bir hiç, bir dakikalık bir bilgilenme bize gösterir ki kalbimizde bir yangın var. Nedir? Nereden doğmuştur? Bu yangın nasıl serseri bir rüzgârın kanatlarıyla düşerek orasını tutuşturmuştur? Bilmeyiz.

Bihter bu serin gecenin karşısında işte böyle bir ateş hissediyor ve üşümek, üşümek istiyordu. Mesela şimdi, denizde, suyun içinde olsaydı... Rüzgâr hep hamle hamle püskürüyor, yakasından, omuzlarından girerek, bağrından kayarak onu soğuk dudaklarla öpüyordu. Böyle, rüzgârın bu öpüşleriyle sarıldıkça, daha çok açılmak, daha çok öpülmek istiyordu. Arkasında ince bir pikeden kolalı erkek

gömleği vardı; boyun bağını çekip attı, yakasının, göğsünün düğmelerini çözdü, belinden kemerini çekip fırlattı, sinirli bir elle korsesiz, yalnız iç gömleğinin yarı açık bıraktığı göğsüyle rüzgârın şimdi serbest serbest sürünen dudaklarına, güya gecelerin esrar getiren ufuklarından, ta semaların o uzak karanlık bağrından ortaya çıkmış öpücükler getiren o dudaklara karşı öyle durdu. Evet, denizde, suyun içinde, böyle koyu mai bir semanın, ötede beride parlayan o sarı gözlerin altında, karanlıkta, bütün vücudunu serin bir zevk kucağına çeken dalgalar arasında olsaydı... O küçük küçük şamarlarla gerdanına, bağrına dokunan, sularının ipek dokunuşlarıyla kollarını, bacaklarını okşayan dalgaları hayalinde hissediyor, gecenin bu serin havasında yüzüyordu. Daha çok soyunmak, bu havaya, onun öpüşlerine kendini teslim etmek, vücudunu, bütün çıplaklığıyla vermek istiyordu. Etekliğinin kopçalarını çözdü, sıyrıldı çıktı; iskarpinlerini, çoraplarını, hepsini çekiyor, hırpalayarak, buruşturarak atıyordu; artık üstünde yalnız omuzlarından birer kurdeleyle bağlanmış ince ipekten iç gömleği, şimdi rüzgârlarla titreyerek, o da uçup gitmek ve bu taze kadın vücudunu gecelerin açgözlü dudaklarına büsbütün çıplak bırakmak isteyerek çırpınıyordu.

— Bihter! Daha yatmadın mı, gülüm?...

Kocasının sesiyle titredi. O şimdi yanındaydı. Ta pencereye kadar gelmişti. Onu, böyle, yalnız gömleğiyle, karanlıkta, çıplaklığının bütün çekicilikleriyle görüyor; oradan kovulmamak, bu taze vücudun insanı kendinden geçirten havasında bir parça alıkonulmak lütfunu dilenen gözlerle karısına bakıyordu. O:

— Rica ederim, beni yalnız bırakınız, bu gece, öyle yorgun, öyle hastayım ki... diyordu.

Adnan Bey:

— Fakat bu çılgınlık! Çırılçıplak, pencereye karşı... diyordu.

Onun vücuduna dokunuyor, omuzlarından tutarak üşüyüp üşümediğine bakıyordu; sonra birden genç kadının

vücudunu ellerinin altında hissedince eğildi, karısını öpmek istedi. O çırpınıyor, bu gece, böyle karanlıkta, beklenmeden odasına geliveren bu kocadan korkuyordu. O şimdi bir yabancı, hiç görülmemiş bir adam, gece karanlıklarından istifade ederek avını parçalayıp öldüren canavarlardan biri gibiydi; bağıracaktı. Onun ellerinin altında, öpülmemek için yüzünü çekerek, kollarının arasından kayıp akmak isteyerek çırpınıyordu. Boğuk boğuk:

— Hayır, beni bırakınız, rica ederim, hayır, bu gece yalnız kalmak istiyorum, diyordu.

Bu gece, bu dakikada vücudunda bir şey isyan etmiş, bu adamın kollarının arasında kalmamak istemişti. Firketeleri düşmüş, uzun saçlarının gür dalgaları onun hâlâ kaçınmak isteyen dudaklarını hırslı bir öpücükle kilitleyen kocasını örtüyor, sanki bu karanlık odada, bu genç kadınla bu ihtiyar adamın öpüşmesini daha karanlık bir gece içinde saklamak istiyordu.

İkisi de, biri direnmesinden, biri sataşmasından utanmış, bir söz söyleyemeyerek bakıştılar. Bu boğuşmaktan sersemleşmiş gibiydiler.

Bihter sitemle dolu bir sesle:

— Beni kırdınız! Bilseniz, ne kadar yorgun, ne kadar dinlenmeye ihtiyacım var. Artık gidiniz, evet, rica ederim, gidiniz... diyordu.

O, yine yaklaşmış, karısının ellerini okşayarak soruyordu:

— Beni affettin, değil mi? Söyle, bakayım... –kulağına sokularak– bilsen, seni ne kadar seviyorum! Sen de beni seviyor olsan, bundan emin olmak mümkün olsa...

Bihter sinirli bir kahkahayla gülüyor, onu yavaşça iterek çıkarmak, odasından kovmak istiyordu:

— Koca bebek!... diyordu, haydi bakalım, artık dışarıya, pekâlâ biliyor ki karısını çıldırtıyor. Sonra yine şüpheler icat ediyor... Haydi, şimdi uyku! uyku!..

Onu okşaya okşaya, güle güle dışarıya çıkarıyordu. O, birden:

— Lakin pencere açık! dedi, onu kendi elimle kapayayım. İhmal edersen hasta olmak muhakkaktır.

İtiraz etmedi. Pencereyi kapadıktan sonra odasına geçerken, orada, eşikte karı koca kısa bir öpücükle öpüştüler.

Bihter:

— Bu gece kapı kapanıyor, dedi.

Genç kadın âdet etmişti, ikide bir aralık kapı kapanıyor, anahtarı çevrilerek kilitleniyordu. Adnan Bey'in cevabını işitmedi. Şimdi artık yalnız, o indirilen pencereden, şu kapanan kapıdan sonra büsbütün karanlık içinde yapyalnızdı. Geniş bir nefes aldı.

Lakin bu gece ne oluyordu? Bu mücadeleyle alınan öpücük, o boğuşmak suretiyle kadınlığından hemen zorla alınan aşk sadakası, bu koca, evet onu birden üşütmüştü. İşte şimdi üşüyordu, fakat ferahlık veren, onu zevkli dalgalarla saran bir üşümek değil, hasta eden, ıstırap veren bir üşümekle üşüyordu.

Bu gece şu dakikada ona adeta bir ıstırap vererek meydana çıkan bu hakikat ta evliliğinin ilk günlerinde başlamıştı. Bu adamın ilk öpüş temasında, bütün gençlik aşkının emellerini almak için aşırı istekli öpücüklerle yüzüne gözüne sürünen dudaklarında varlığının bir isyanıyla titremiş, bir sinir titremesi içinde bu evliliğin kendisi için hep böyle titretecek dakikaları olacağını hissetmişti. Bunlar öyle dakikalardı ki her bakımdan akıllıca düşünmek için dayanmaya, kalp azmine karşı mağlup eder, gittikçe kırıcılığı artan titreyişlerle vücudunu sarsardı. Onun kollarının arasında gözlerini kapamak, kendisini ve onu görmemek, bu sevişme saatlerini onunla birlikte yaşamamak isterdi. Hayır, istemezdi, bunun tersine isterdi ki ona vücudunun gençliğiyle birlikte kalbinin emellerini de versin. Fakat kendisini bundan alıkoyan bir şey vardı, öyle bir şey ki onun kollarının arasındayken bütün vücudunda bir kaçınmak, bir erimek, hemen orada o dakika için ölmüş bulunmak ihtiyaçlarını uyandırırdı. Bunu alt edemiyordu. Bir müddet bu hissi irdelememek, bu titreyişlerin altında saklanan müthiş hakikati görmemek istedi.

Bu sevişmelerden kırılmış, sanki tazeliğinden bir şey eksilmiş, hayır, öyle de değil, daha doğrusu kirlenmiş bir çiçek perişanlığı duyarak çıktıkça düşünmemek için vücudunu, zihnini susturmaya çalışırdı. Lakin onun öpüşlerinden kalan tırmalayıcı izler, hele dudaklarının yanında bir köşe vardı ki sanki sızlardı. Sonra bu sevişmelerin hummaları arasında verilmiş öpücüklerden, kendi dudaklarının aşk sadakasından onda günlerce üşüyen bir şey kalırdı.

Bu sevişmenin verdiği sıkıntıyı burada, bu odada hissederdi; buradan başka yerlerde karşılıklı öpüşmeler onun için bir dostluk samimiyeti anlamından başka bir şey ifade etmezdi; lakin burada onunla yalnız kalıp da ona; sade bir dost değil hayatının bütün aşk kitabı birlikte okunacak bir koca gözüyle bakmak lazım gelince ürkerdi. Onun dostuydu, evet, bu adam için kalbinde derin bir hürmet, hatta bir sevgi vardı. Lakin onun bütün ruh teslimiyetiyle karısı olamıyordu. Bu odadan başka yerlerde onu seviyordu. Birlikte gezerken, aşağıda o küçük odada otururken, hatta onun odasında, evet, şu yanı başlarındaki odada, Bihter'de bir sokulmak, onun mümkün olduğunca yakınında bulunmak hevesleri uyanırdı. Arada bir başını omuzuna kor, ya bir çocuk sokulganlığıyla dizine yatardı. Bütün evlilik hayatı böyle geçseydi, onu lekesiz, arızasız bir sevgiyle sevecekti, mesut olacaktı. Lakin ondan fazla bir şey, sevgi değil, aşk isteniyordu ve kendisini tamamıyla haksız, insafsız bulmakla birlikte bu aşkı veremiyordu. O zaman bu aşk, bu verilmeyen, verilemeyen aşk, kendisinden karşı konulamayan bir hakla alındıkça, vücudundan, kalbinden bir şey zorla alınmış zanneder, ağlamak, feryat etmek, ıstırabından kıvranmak isterdi. Demek kendisi için evlilik buydu, aşk bundan ibaret olacaktı; her zaman, her zaman, ondan böyle zorla aşk alınacaktı ve o, ruhunun asıl aşkını vermiş olmayacaktı; asıl ruhuna sahip olacak bir öpücük dudaklarını araştırıp bulmayacaktı, kendisini üşüten bu öpüşlerden başka bir şey görmeyecekti, hep böyle olacaktı, her zaman, her zaman...

Artık itiraf etmeliydi. İşte bir seneden beri bu hakikati görmemek için lüzum görülen çabalar onu daha çok yormuş, daha çok ezmişti; evet, itiraf etmeliydi, hep böyle olacaktı.

Bu gece, işte aralık kapının anahtarını çevirdikten sonra, karanlıkta, hareket etmeden, bu aşk odasını dolduran karanlıklara bakarak, güya bu siyahlıklarla bütün kimliği dolarak, düşünmeksizin bu hakikati her vakitten çok açıklıkla söyletti. Bu dakikaya kadar o hakikat, ne söyleyeceği anlaşılan, fakat söylemesine müsaade olunmayan bir ses gibiydi; bu gece, şu dakikada artık müsaade olundu: Evet, hep, hep böyle olacaktı. İşte bu karanlık sevişme hücresi... Ne bir şeffaf ufuk, ne bir parlak gülüş, ne bir uçan bulut parçası; hiç, hiç, hatta hafif bir ışık, donuk bir kandil bile olmayacaktı; siyah, mümkün olabildiği kadar siyah bir gece. O, bu karanlıkların içinde bir korku ürpermesiyle titreyerek, okşayıcı dokunuşlarıyla ferahlık veren serinlikler duyarak değil sanki bu karanlıklardan yağan siyah kar parçalarının tırmalayan dokunuşlarıyla üşüyerek bütün gençliğin sevda açlığını büyük, boş bir siyah uçuruma gömecekti; hep, hep... böyle olacaktı.

Demek bu evlilik, o kadar arzu edilen, hakikat olmasına o kadar çalışılan bu evlilik işte şu karanlık şeyden ibaretti. Şimdi bu evliliğin üstün niteliklerini meydana getiren şeyler, o genç kızlık yatağının üzerinde bir gökkuşağı açan mücevherler, kumaşlar, süsler hep bir avuç hülya külleri şeklinde odanın karanlıklarına serpiliyor, dağılıyordu.

Hemen oraya yataklığının yanında alçak yer iskemlesine oturmuş, dirseğini dizine dayayarak, başı elinde düşünüyordu. Şimdi bu evliliğin bütün kötü yanlarını küçük küçük hiçlerden karışıp birleşerek onu sıkacak bir bütün meydana getiren şeyleri kendi kendisine sayıyor; artık bir kere o hakikati söylettikten, kendisinin bahtı kötü bir kadın olduğuna karar verdikten sonra, ona kuvvet verecek, süsleyecek daha fazla trajediye benzetecek sebepler bulmaya çalışıyordu.

Her şeyden önce bu evi düşünüyordu. Bu ev onundu, bir vakitler önünden geçtikçe pencerelerinden tantanasını hissettiği bu koca yalının işte tek hâkimiydi. Evet, fakat burayı dilediğince kullanma yetkisinde bir eksiklik hissediyordu, açıkça belirlenemeyen lakin her zaman duyulan bir eksiklik vardı ki evin ona ait bir şey olmasını engelliyordu. Anlıyordu ki henüz görülmemiş köşelerinden yerleri değiştirilememiş eşyaya kadar, yüzlerini görmeksizin kendisini sevmediklerini anladığı uşaklardan bütün harem halkına kadar bu evde ona karşı bir yabancılık, hatta bir düşmanlık tavrı ima eden manalar vardı. Evin ruhu ondan kaçıyor gibiydi. Kendisini kocasına bütün benliğiyle vermekten alıkoyan şeye benzer bir mana vardı ki bu evle kalbinin arasına sahte bir öpüşün soğukluklarını koyuyordu.

Yavaş yavaş evi gönlünce idare etme hakkını sağlamlaştırmıştı. Şimdi bütün anahtarlar elindeydi. Yatak takımlarına, ince kilere, bir evde bütün saklanarak tutulan şeylere doğrudan doğruya [kendisi] bakıyordu, onlarla başka bir aracının müdahalesine müsaade etmeyecek kıskançça ilişkileri vardı, lakin belinde ince bir zincirle şakırdayarak sallanan bu anahtarların arasında asıl evin ruhunun anahtarı eksikti.

Artık üvey analık sıfatından da sıkılıyordu. İşte bir seneden beri Nihal'le sevişmek için sürekli bir mücadele içinde yaşamıştı. O Nihal'i seviyordu, fakat bu kızın kendisini hiçbir vakit tamamıyla sevemeyeceğinden emindi. Biliyordu ki Nihal yalnız bir defa duygularını derinlemesine inceleyerek kendisine kalbinde ayırdığı sevginin zorla kurulmuş bir sevgi olduğunu, şu sevdiği kadının sevilmemesi lazım gelen bir üvey anadan başka bir şey olmadığını anlar anlamaz o zamana kadar türlü uğraşmalarla kurulabilen samimiyet binası birden yıkılacak ve onun yerine artık bir daha dolmaz bir uçurumun boşlukları açılacak; evet, yalnız bir dakikalık bir olay sebep olarak ikisinin arasında bir şey kırılacaktı. Durumun gereği bu iki kalp birbirine düşman olmaya mahkûmdular. Henüz olma-

mışlardı, belki daha olmayacaklardı, fakat bir gün bunun olacağı muhakkaktı.

Bir müddetten beri Nihal'de artık dostluğa son vermek için bir acele, şüphesiz kendisini sıkan bu barış halinden çıkarak açık bir savaşa meydan verecek bir sebep bulmaya gizli bir arzu keşfediyordu. Bugün belki dostluklarının son günü olacağından korkmuştu. Sabahtan akşama kadar Nihal kendiliğinden ona bir kelime bile söylememişti. Eğer evde bir dakika soğukkanlılığını kaybetse demek yarından başlayarak artık bir cehennem hayatı başlayacak, bu çocukla savaşmak lazım gelecekti. Buna imkân bırakmamak için kendini tutmaya, bu gizli harbin bütün üzüntülerini sindirmeye mahkûmdu. Onun fedakârlıkları anlaşılmayacaktı, hatta etrafında bunu takdir edecek kimse bulunmayacaktı; aksine Nihal'in en haksız hırçınlıklarından, en sebepsiz ağlamalarından o sorumlu olacak, herkes dudaklarını bükerek ona düşmanlıkla bakacak, Şakire Hanım'ın yine baş ağrıları tutacaktı.

Şimdi Şakire Hanım'ı alnını sıkan bir yemeniyle karşısında bir paylama simgesi somurtkanlığıyla görüyordu, daha sonra Şayeste, Nesrin; hanımsız evde hep itiraf olunamayan bir ümitle yaşayarak ikinci hanıma sonu gelmez bir düşmanlık besleyen bu kızlar, hatta evin içinde ondan hep korkulacak bir mahluk gibi kaçınan Cemile, birer düşmandan başka bir şey değildi; bunlar yalnız yarım bırakılan cümlelerde, gözlerinin kinli bakışlarıyla, susmalarıyla, her şeyleriyle Nihal'in etrafında bir soğuk daire çeviriyorlar ve o, işte bir senelik uğraşmalar neticesinde bu daireyi geçerek Nihal'i tamamıyla alamıyordu.

Yalnız Bülent'le dosttular. Onların ikisini birleştiren, dost eden bir şey vardı: Gülmek... Bu noktada birleşmişlerdi ve onunla her zaman dost olacaklardı. Lakin bu dostluk Bülent için bir kabahat olacaktı; çocuk evin içinde kimseye, hele ablasına itiraf edemeyecekti ki onu bir anne kadın değilse bile herhalde bir üvey anadan pek çok fazla seviyor. Sonra, birden, Bülent'in arkasında, onun kahkahalı şen çehresinin üstünde başka bir hayal şekillendi: Behlûl!

Düşünmedi, düşünmemek istedi. Evet, niçin düşünecekti? Behlûl hatırına geldikten sonra zihninde başka bir hatıra uyandı: Onu Peyker'in arkasında dudakları ateşli bir öpücükle titreyerek hemen eğiliyor; yakıcı, ısırıcı bir öpüşle Peyker'in ensesinden öpmek için orada can veriyor gördü; daha sonra çapkın bakışlarıyla hamakta Firdevs Hanım'ı sallarken gördü.

Düşüncelerine ufak bir duraklama geldi. Düşüncelerinin akışı titriyor, başka bir doğrultuyu takip için tereddüt ediyor gibiydi. Bu noktada durmamak ve bu yeni doğrultuyu takip etmemek için bu hayali bir kelimeyle kovmak istedi. Hemen açıktan:

— Çapkın!... dedi.

Evet, bu, kelimenin bütün anlamıyla çapkınlıktan başka bir şey değildi. Kendi kendisine şimdi kızıyordu. "İcap ederse söylerim; bu, yapılır bir şey değil, Peyker'in hakkı var..." evet, fakat Firdevs Hanım'ın?...

Birden Peyker'in bir sözünü hatırladı. Ne diyordu? O kocasına ihanet etmek maksadıyla evlenmemişti. Bunu söylerken gözlerinde ne açık ve ne hain bir mana vardı. Ne demek istiyordu? Başkaları, kendisi, Bihter, kocasına ihanet etmek maksadıyla evlenmişti, öyle mi? Bunu yapmayacaktı, bir Firdevs Hanım'a benzemeyecekti. Bu anne!... Hayatının daimi bir yüz karasıydı. İşte bugün o Behlûl'le şakalaşırken Bihter üzerine atılmak, "Lakin artık utanınız, siz bir ihtiyar karısınız, ihtiyar, ihtiyar, anlıyor musunuz?" demek istemişti. Evet, asla Firdevs Hanım'a benzemeyecekti, işte yemin ediyordu.

Kendi kendisine, içinden, annesine benzememek için yemin ederken aklına başka bir şey geliyordu. Ta küçüklüklerinden beri Peyker'e, babasına benzer, Bihter için annesine çekmiş derlerdi. Mademki bunu söylemekte herkes birleşiyordu, demek hakikatte o annesine benziyordu. Bu benzerlikten korkardı. Kalbinde bir şey vardı ki bu bedensel benzerliğin hayatlarını da benzeteceğini zannettirir ve onu titretirdi.

O da babasına benzemeliydi: Peyker gibi... biraz kumral, biraz daha geniş omuzlarla dolgunca bir vücut, kısa ve kılsız kaşlar, beyazdan çok saza[1] yakın bir renk; işte Peyker... Şüphesiz Bihter daha güzeldi, fakat babasına benzemiş olmak için daha az güzel olmaya gönülden bir rıza gösteriyordu. O tanınmamış baba için derin bir sevgisi vardı, annesine verilemeyen kalbini tamamıyla bu ölünün hatırasına veriyordu. Ve bu hatırayı süslerdi: Tesadüfle işitilmiş şeylerden, parça parça ele geçmiş ayrıntılardan babasına bir hayat hikâyesi icat ediyor, sonra onu Firdevs Hanım'ın elinde işkenceler içinde yaşatıyor, her şeyden habersiz namuslu bir koca ezilmişliğiyle babasının evlilik hayatına bir trajedi rengi veriyor, nihayet onu müthiş bir darbeyle kahır içinde öldürüyordu. Babasını ne kadar seviyordu!... Peyker'i babasına benzemiş olmaktan adeta kıskanıyordu.

Zannediyordu ki Peyker babasına benzediği için hayatında mesut olacak ve o, Bihter, bu bir hata neticesiyle vücuda gelen evlilikte bedbaht olacaktı. Peyker elbette mesuttu, kocasını seviyordu, aralarında minimini bir Feridun vardı. İşte sakin bir aile hayatı!... Onun, onun nesi vardı?...

Bu soruyu kendi kendisine sorarken karanlıkta ellerini kavuşturarak siyahlıklara gömülen bu odanın isfendan takımlarından, atlas perdelerinden, bütün bu gösterişli eşyadan bir cevap bekleyerek duruyordu. Sevmek, sevmek istiyordu. Hayatında yalnız bu eksikti, fakat hayatta her şey bundan ibaretti: Sevmek, evet, bütün saadet yalnız bununla elde edilebilirdi. Küçük, yoksul, çıplak bir oda, demir bir yatak, beyaz perdeler, iki hasır iskemle, işte yalnız bu kadarcıkla fakir bir sevişme hücresi; fakat sevmek, yarabbi! sevmek istiyordu, hummalar içinde mecnunca bir aşkla sevecek ve mesut olacaktı. İşte şimdi bu şatafatlı odanın servetleri içinde siyah mermerlerle örülmüş bir mezarda diri diri gömülü gibiydi. Nefes alamıyor, boğuluyordu; bu mezardan çıkmak, yaşamak, sevmek istiyordu.

---

1 Uçuk sarı.

Yerinden fırladı. Artık bu karanlıklardan kurtulmak istiyordu. İşitilmemek için yavaşça, iskemlenin üstüne çıkarak tavanda kandile, o eski tapınaklara has bir fenere benzeyen kandile uzandı, yaktı. Kandil ilkin yanmıyor gibiydi, sonra birden ufak bir çıtırtıyla bir küçük ışık dalgası hafifçe titredi. Ve odanın karanlıklarında sarı bir duman şeklinde kayarak serpildi. Fenerin koyu sarı, yeşil, mai, kırmızı camları vardı; bu hafif ışık o koyu renklerin arasından donuklaşarak, siyahlaşarak odayı yeşil denizlerin altında renk renk gecelere boğulmuş bir mağaraya benzetiyordu. Bu ışığın altında eşya bir sessiz durgunlukla duruyor, yalnız ince, şeffaf tüller, birbirini ortadan kaldıran ve ortaya koyan yeşiller, mailer, sarılar, kırmızılar gölgelerin üstünden kayıp akıyorlardı. Eşyanın, duvarların, ta ötede gayet uzak bir resim şeklinde Bihter'i gösteren aynanın üstünden sessiz birer şelale akıyordu.

Bihter karanlık bir rüyadan renkli bir rüyaya çıkmış gibiydi. Bu, perilere has bir âlemi hatırlatan odasının belirsiz ışıkları arasında ta ötede, uzakta, sanki tabaka tabaka derinleşen bir yeşil mağaranın kaybolmuş ufuklarında, kendisine titrek bir hayal şekliyle yaklaşıyor görünen Bihter'i, o aynanın Bihter'ini gördü; donuk bir gümüş levhaya yalnız beyazla resmedilmiş bir kadın ki ince ipek gömleğinin içinden sıyrılarak uçacak, bir bulut olacak zannedilirdi. Bilinemez nasıl bir hisle, karşısında bu ince gömleğin içinde titriyor görünen vücudu çıplak, tamamıyla çıplak görmek istedi; omuzlarından kurdeleleri çözdü, gömlek kayarak, göğsünün üstünde, belinde ufak bir duraklamadan sonra ayak larının dibine düştü. Uzun siyah saçlarını ellerinin sinirli darbeleriyle tuttu, kıvırdı, bunların tam çıplaklığına kusur vermesini istemeyerek kaldırdı, ta başının üstüne, perişan bir küme şeklinde tutturdu. Böyle, büsbütün çıplak, kendisine baktı.

Uzun bir seyirle bu tabloya bakıyordu. Hemen kendisini bu haliyle hiç görmemişti, bu yeni bir şey, başka bir vücut gibiydi. Demek Bihter işte buydu. Yaklaşmaktan korkuyor-

du, o kadar açıklıkla görmek istemiyordu; biraz daha yaklaşırsa kendisiyle bu hayalin ikizliği doğru çıkacaktı; uzak, uzak kalmak ve bu güzel vücudu böyle uzaktan, bir rüya arasından sevmek istiyordu.

Evet, bu vücudu seviyordu. Şimdi kalbinde bu vücut için bir sevgi, bir hayranlık vardı. Bu vücut kendisinindi, ona hafif bir tebessümle bakıyordu. Aynanın içinde bu beyaz resim ince, gayet bellisiz havaya benzer bir mai çizgiyle zemininden ayrılmış gibiydi ve böyle etrafında açılan ince mai halenin arasında kabarıyor, bir maddilik kazanıyor, tablosundan ayrılarak Bihter'e, diğer Bihter'e yaklaşıyor; orada iki Bihter, bütün bastırılmış aşkları açığa çıkaracak ciğerleri yakan bir öpüşmenin titremeleri içinde, perişan ve harap eden bir kucaklaşmayla birbirinin kollarına atılmaya hazır iki vücut ortaya çıkıyordu. Şimdi bu aynanın donukları içinde derin bir mağaranın yeşil ufuklarından şeffaf, tirşe gölgelere boyanarak gelen bu sevda hayaline erkeksi bir sahip olma emeliyle bakıyordu. Henüz dolgunlukları tamamlanmamış göğsünden çizgilerin hafif bir eğrilmesiyle daralarak inen yuvarlaklığından sonra gözleri titriyor, artık uzak beyaz bulutlardan dökülmüş gölgelerle örtülü görünen bu beyazlıkları daha fazla soymaktan sinirli bir ürküntü hissediyordu. Omuzlarının genişliğinden sonra biraz uzunca gövdesini lüzumundan fazla incelte incelte nihayet belinde orantısız bir darlık yapmış olmaktan korkan yaradılış oraya kadar bu yontulmuş eseri darlaştıran çizgilerdeki cimriliği affettirecek bir cömertlik göstermek istemiş, bir kısmı genç kız kalmaya mahkûm bir vücut çizmeye başlamışken diğer kısmı tazeliğinin bütün görünen servetiyle bir kadın meydana getirmişti.

Bihter şimdi kendisinden başka bir vücut gibi seyrettiği bu hayali ufak bir hareketiyle kaçırmaktan çekinerek hareket etmeden duruyor, onu tutmak, ona sarılmak için ellerini, dudaklarını uzatacak olursa ikisi birden orada ölüverecekler, delice bir öpüşmenin hummaları arasında can verecekler zannediyordu. Lakin onun böyle, ruhu sarsan bir kavuşma

humması içinde ölmeye, can vermeye ihtiyacı vardı. İşte bu ihtiyaç şimdi bir yanıp yakılma iniltisiyle bütün benliğinde feryat ediyor, vücudunda ıstırap veren bir ateş oluyordu. Evet, şu dakikada bu vücut, güya bir kaza ânı içinde zorla alınan bekâretinin, küçük bir teselli lütfu, hafif bir neşe kalıntısı bırakmaksızın verilmeyerek alınan öpücüklerin, sinirlerini isyan ettirerek derin bir ıstırapla sızlanan sarılmaların, evet, bütün evlilik hayatına ait o çirkin, sefil sevişme hatıralarının ıstıraplarını duyuyor; bunlar kendisinden alındıktan sonra o asıl ruhunun, sevda ruhunun bekâretini, o asıl dudaklarının, kadınlığına ait dudaklarının öpücüğünü verememekten inliyordu. Öyle bir sarılma düşünüyordu ki onu ta benliğinin derinliklerine kadar titretsin, hırpalasın, ezsin; öyle bir aşk istiyordu ki onun ruhunda sarhoş eden baygınlıklar bıraksın... Şimdi bu hayalin, o kendi hayalinin karşısında ıstırabından kıvranmamak için kendisini tutuyordu. Kendisini hiç bu haliyle görmemişti. Bu hayalin kendisinden başka bir şey olmadığından şüphe edecekti. Onu güzel, pek güzel buluyor ve bu güzelliğe ağlamak istiyordu. [Biraz büyükçe başının][1], biraz genişçe alnının fazlalığını [daima][2] kabarıkça duran kıvırcık, gür saçlarının siyah dalgaları öyle muhteşem bir ağırbaşlılıkla süslüyordu ki bu baş biraz daha küçük, bu alın biraz daha dar olsa bütün bu kadının uzun boyu küçülmüş, bütünlüğünden bir şey eksilmiş zannettirecekti. Uzun kaşları ta şakaklarında ufak bir tereddütten sonra biraz daha devam ediyor ve biraz daha devam ediyor ve büsbütün incelmeye vakit bulamamaksızın birdenbire kalıveriyordu. Bu kaşların şu düz çizilişinde öyle bir yükseliş hali vardı ki yüzünün ifadesine, özellikle gözlerinin anlamına yukarılara doğru bir uçma eğilimi, sanki bütün vücudunu daha çok yükselten, daha çok uzun gösteren, bir ağırbaşlılık havası veriyordu. Gözlerin içinde siyah bir alev orada bir gizli tebessümün neşelerini kaynaştırırdı. Bu kadın

1 Eski yazı metinde bulunan bu kısım Latin harfli ilk baskıda yer almıyor.
2 Eski yazı metinde bulunan bu sözcük Latin harfli ilk baskıda yer almıyor.

gözlerinin derinliklerinde bir çift şuh çocuk gözü kimsenin haberi olmaksızın size neşesinin anlamıyla bakıyor sanılırdı. Bu gizli gülüşten, başının ağırbaşlı ihtişamıyla garip bir zıtlık oluşturan bir neşe fışkırarak simasının ifadesine içten gelen bir eğlenceyle eğleniyor farz ettiren bir çocukluk kor, ona henüz çocukken başı bir saltanat tacıyla taçlandırılmış bir melikenin şuh ağırbaşlılığını verirdi. Bellisiz bir çukurun yalnız gölgesiyle yuvarlak bir çene, küçük dişlerini ince bir beyaz çizgi şeklinde biraz açık bırakan etlice fakat solgun dudaklar bakışının çocukça neşesini tamamlardı. Ta sağ kaşının altından başlayarak dudağına kadar inen bir çizgi, sanki bir tel saç üstünde yatmış olmaktan ileri gelen bir ince çizgi vardı ki bittiği noktada, sağ dudağının ta köşesinde sabit bir tebessümle titremeye hazır bir minimini çukur bırakırdı. Bihter gülmek üzereyken gözlerinde akan bir neşe o ince çizgiyi takip ederek burada, dudağının bu köşesinde küçük bir girdap meydana getirdikten sonra artık taşardı.

Şimdi, hep öyle hareketsiz, dalgın bir bakışla kendisine bakarken yine gözlerinden bir tebessüm o bellisiz çizgiyi takip ediyor, dudağının üstünde o minimini çukur titrek bir gölge gibi duruyor, dudağının yalnız dişlerinden birinin ucunu gösteren bir tarafı hafifçe kalkıyordu. Kendisine, kendi güzelliğine gülüyor ve böyle, istifade olunmamaya mahkûm bu güzelliğe gülerken ağlamak istiyordu. Demek bundan sonra, evet bu gece, nihayet bir senelik hücumdan sonra artık bastırılamayan vücudunun gençlik isyanı her vakit böyle karşısına çıkacak, sevmek, kucaklamalar içinde sarhoş olmak isteyen ıstırap dolu ruhu onu böyle hırpalayacak, ezecek ve bu güzellikler boş emeller içinde çırpına çırpına mahvolacaktı...

Kendi kendisine böyle hüküm veriyor, o hafif tebessümüyle gülerken ağlamak isteyen gözleri bu güzel, fakat güzelliği boşu boşuna çürümeye mahkûm hayali derin bir merhamet hissiyle kuşatarak faydasız, ümitsiz emeller içinde soluyor görüyordu.

Birden bu yarı karanlık odanın içinde, evin uyuyan sessizliğinin arasında, başının üstünden, fenerin renkli camlarından renk renk gölgeler yağarak bütün etrafında eşyayı sanki hissedilmez bir rüzgârla canlandırırken kendisini böyle çıplak bulmaktan titredi, bu yalnızlıktan korktu. Hayır, bu öyle bir histi ki korkudan çok utanmaya yakındı. Utandı, büyük bir ayıp yapmış, namusuna karşı düşünmeksizin bir günah işlemiş olmaktan utanıyordu; odasının gizliliğine gizlice girmiş meçhul bir sevdalının kolları arasına düşüvermiş, karşı konulamayan bir sinir titremesi içinde ilk aşk günahı meydana gelmiş gibi görüyordu.

Bütün perdelerin şişiyor sanılan gölgelerinin altında, kapıların üstünden dökülen tüllerin, atlasların arkasında birçok gözler kendisine bakıyor; o ilk aşk günahından sonra bu kadın vücudunu seyretmek için gecelerin karanlıkları içinde ortaya çıkmış eller panjurları açıyorlar; bu eşya birden esiveren bir hayat havasıyla uyanıyor, korku veren bir baş sallantısıyla bakıyor sanılan lambanın kalpağı yaklaşıyor gibiydi; buradan kaçmak istedi.

Artık yatağındaydı. Yatağına o haliyle atılmıştı. Ellerini yastığının altına sokmuş, başını oraya koyuvermiş, yatıyordu. Karşısında biraz daha uzak, biraz daha belirsiz, artık gölgelerle boğulmuş, artık başka bir vücut olmuş o hayali yine görüyor; şimdi daha çekici görünen bu vücudu yalvaran bir tebessümle çağırıyordu.

Genç kızlık hayatında hiç böyle bir şey hissetmemiş, aşk hummasının vücudunu sızlatacak bir ıstırabını duymamıştı. Hatta genç kızlık hayatında bütün sevda rüyaları belirsiz çizgilerle çizilmiş bulutlardan ibaretti; fakat evlilik hiçbirini tatmin etmeksizin o vakte kadar gizli kalan emelleri uyandırmış, hiçbirine çare getirmiş olmaksızın ruhunun sevda ihtiyaçlarını tutuşturmuştu. Demek evlilik bunlardı ve onun evliliği bunlardan biri değildi.

Oh! Ne yanılmıştı!... Ona sevmek, sevmek lazımdı, sevemeyecek olursa ölecekti. Fakat nasıl sevecek? Sevmek, bu artık kendisi için yasak, olmayacak bir şey değil miydi?

Kocasına ihanet etmek için mi evlenmişti? Bu soru müthiş bir alayla kulaklarında titreşiyordu. Ve beynini uyuşturan, kulaklarını dolduran bir uğultu arasında hep o davet eden tebessümüyle karşısında, uzak, belirsiz, gölgelere boğulmuş hayali çağırıyor, bütün varlığını ona vermek istiyordu.

Asla, evet, asla ihanet etmeyecekti, edemezdi, hem, niçin ihanet edecek? Bugün bir evlilikte bulunamayan şey bir ihanette mi bulunacak? Annesini, daha sonra kardeşini düşünüyordu. Artık düşünceleri karışıyor, gözleri bulutlanıyordu. Şimdi tavanda fener parçalanıyor, yeşil, sarı, mai, kırmızı dalgalarla akıyor, kanepeler, dolaplar, perdeler, duvarlar, bütün sel baskınından sonra alçalarak, yükselerek yüzüyor; renkler, gölgeler birbirine karışarak büyük bir karışıklık içinde her şey akıyor, ta uzakta güneşlerin altında bir siyah dere koyu sularını sürükleyerek ilerliyor, kenarından beyaz bir etek, savrulan bir hamak yavaş yavaş sallanıyor, havada bir top garip daireler çizerek bir yandan bir yana inip çıkıyor, kollarını kaldırarak bir çocuk koşuyor, ötede belirsiz bir çehre dudaklarında tutkulu bir öpücükle eğiliyor, bunu eliyle itmek istiyor, eli kalkmıyor, başını çekiyor zannediyor, fakat çekemiyor, o ateşli öpücük orada, işte geliyor ve bütün hayal kalabalığı içinde nihayet karşıdan aynanın içinden, Bihter, o diğer Bihter dudaklarını, kollarını uzatıyor, bu Bihter'i, karşı konulamayan bir cazibeyle çekiyor, çekiyor, dudakları, kolları kilitleniyor, gücünü kıran, ciğerlerini söken bir sarmaş dolaş oluş içinde ikisi birlikte tavanda fenerden akan yeşil, sarı, mai, kırmızı dalgalarla, bütün eşyasıyla oda, bütün ağaçlarıyla Göksu, hep birlikte, büyük bir kıyamet tufanı içinde bitmez tükenmez bir boşluğa yuvarlanıyorlardı...

9

Nihal piyanosunda bir hız alıştırmasının gürültüsü arasında başını çevirmeden mürebbiyesine sordu:

— Matmazel! Bülent bugün kaçta gelecek?

Bir haftadan beri Bülent mektepteydi. Çocuğun mektebe verilmesinden o kadar söz edilmiş, Bülent Behlûl'den teneffüs zamanlarının eğlencelerine, avluların güneşleri, tozları içinde bir alay çılgınla birlikte bitmez tükenmez oyunlara dair tuhaf hatıralar dinleye dinleye bu mektebe verilmek fikrini o kadar sevinçle kabul etmişti ki nihayet bir gün çocuk artık bir hafta sonra yalnız bir gece için dönmek üzere yalıdan ayrılırken Nihal'le güle güle öpüşmüşlerdi. Bülent'i o kadar sevindiren şey Nihal için de sevinmeye bir vesile olmuştu. Lakin o gün Bülent yalının kapısından çıktıktan sonra Nihal pencereye koşmuş, arkasından bakmıştı. Bülent, önünde bugünden başlayarak açılacak olan o Behlûl'den dinlenilmiş eğlencelerden oluşan yeni ufka bir an önce varmak için rıhtımın taşları üzerinden koşarak gidiyordu; başını çevirip, arkasından bakan ablasına son bir selam göndermek aklına bile gelmemişti. O zaman Nihal'in ruhunda derin bir şey sızladı. Bülent artık rıhtımın köşesinden dönüp kaybolduktan sonra Nihal hâlâ bakıyordu.

Akşam sofrada yerini, gece odalarında yatağını boş görünce ağlamak hevesini duymuştu. Demek bu gülünecek bir şakadan başka bir şeydi? Demek artık bu iki arkadaşın arasında bir deniz, uzun bir mesafe, yüksek duvarlar, yabancı bir hayat peydah olmuştu? Onun başka dostları,

başka sevdikleri olacak, ona ablasından başka adamlar karışacak, gece ablasından başka çocuklarla yatacak, her şey, her şey başkalaşacaktı. O zaman bu küçük olayın niteliğini çözümleyememekle birlikte ruhu bütün hükmünü hissetti: Onlar yalnız ayrılmış değil, ruhları birbirinden uzaklaşmış olacaktı; kalplerinin bütün tellerinde var olan bağlar birer birer çözülecek, hayır, bunlar Nihal'de kırılacak, parçalanacaktı.

O gece, artık odasında yalnız, yatağının içinde uyuyamayarak, bunları düşünürken kendisini dünyada yapyalnız kalıvermiş gibi görüyor, bu yalnızlığın bütün acılığını duyuyordu, lakin Bülent'i ona bırakamazlar mıydı? Bu mektep meselesi niçin icat edilmişti? Çocukları böyle evlerinden, onları kucaklamakla mesut olan kollardan ayırıp mekteplere mi atmak lazımdı?

Hayat bu muydu? İki kalbi kendi hallerine bırakmamak bu hayatın zalim bir kanunu muydu?...

Bülent'in mektep meselesi icat olunduktan sonra babasından hep böyle, hayata dair nutuklar işitmişti. Hayat... hayat... Bu ne demekti? Bu o kadar fena bir şey miydi? Minimini zihninde hayat bir şekil ve görünüş alıyor; uzun yırtıcı tırnaklarıyla, korkunç yakıcı gözlerle tehlikeli bir canavar oluyor; sonra insanlar, şaşırmış, çıldırmış, bunun tırnaklarının kancalarından kurtulamıyorlar, gözlerinin ateşlerinden kaçamıyorlar.

İşte annesini bu hayat almıştı, yine bu hayat babasını değiştirmişti; sonra yine o, hep o, Bülent'i tırnağına takmış, ta uzaklara atmıştı. Aklının bütün bu hükümleri bir aralık bir noktaya saplanıp kalıyor ve kendi kendisine, "Eğer o gelmeseydi hayat bizi rahat bırakacaktı..." diyordu.

Evet, bunların bütün sorumluluğunu, hatta annesizliğini, her şeyi, her şeyi ona yüklüyordu, "Oh! Bu kadın!..." diyordu. Artık düşünceleri bulanıyor, uyuyordu; birden odasının kapısında çekingen bir elin tahtayı tırmaladığını hissetti. Silkinerek sordu:

— Kim o? Sen misin Fındık?...

Fındık cevap veriyordu. Bu gece Fındık ona yalnızlığını unutturmak için arkadaşlığa geliyordu. Bu gece Fındık'a şu arkadaşlığı için ne kadar, ne kadar teşekkür borçluydu!

Ertesi gün sabahleyin erkenden Nihal babasının iş odasından takvimi almış, Behlûl'ün odasına giderek onunla birlikte mektebin bütün tatil günlerini kırmızı kurşunkalemiyle işaret etmişti.

Bugün ancak akşamüzeri geleceğini bilmekle birlikte sabahtan beri onu bekliyordu. Mürebbiyesi cevap verdikten sonra kendi kendisine, "Daha beklemeli!" dedi. Mlle de Courton ötede, kendisine yünden yarım bir eldiven örüyordu. Uzun bir müddet hız alıştırmasının gürültüsünden başka sofada bir şey işitilmedi, yalnız Fındık mürebbiyenin dizinden kayıp yuvarlanan yün yumağını pençesinin bir şamarıyla oradan oraya fırlatıyor, kuyruğunu dikerek arkasından atılıyordu.

Birden, Nihal iskemlesinin üzerinde döndü:

— Matmazel, dedi, bakınız, aklıma ne geldi? İtiraz etmeyeceksiniz, değil mi? Siz ilk önce itiraz etseniz bile sonra yine razı olursunuz. Bugün doğrudan doğruya kabul ediveriniz, olmaz mı? Bahse girerim ki aklıma gelen şeyi anladınız...

Mlle de Courton dedi ki:

— Çocuğum, aklınıza çoğu zaman o kadar garip şeyler gelir ki siz söylemeden keşfetmek mümkün değildir.

Şimdi Nihal iskemlesinden kalkmış, mürebbiyesini daha kolay kandırmak için yanına yaklaşmıştı:

— Anladınız! Anladınız, işte gülüyorsunuz... Ne olur sanki?.... Daha onların mektepten çıkmasına iki saatten çok var. Sizinle buradan vapura binerdik, doğru Beyoğlu'na... Düşünün bir kere, Bülent mektepten çıkar çıkmaz bizi karşısında görünce... İşte, işte, itiraz edemiyorsunuz, kabul ettiniz... Ben beş dakikada hazırım, Matmazel!

Bir söz söylemesine meydan bırakmadan Nihal ihtiyar kızın boynuna sarıldı ve iki yanaklarından öptü. Sonra koşarak merdivenlerden aşağı bağırdı:

— Beşir! Haydi, Bülent'i almaya gidiyoruz...

***

Nihal istiyordu ki Bülent mektep hayatını en küçük şeylerine kadar anlatsın. Soruların arkası alınmıyordu: Mektep nasıldı, neler yiyorlardı, gece nasıl uyuyorlardı, hocaların isimleri, şekilleri neydi?... Hemen dostlar bulmuş muydu? Komşuları kimlerdi?... Bu isimleri hep hatırında tutmak, Bülent'in mektep hayatına uzaktan katılabilmek için en küçük ayrıntıya kadar tekrar tekrar açıklamalar almak istiyordu.

Bülent, mektebe yeni girmiş bütün çocuklara has sahtekârlıkla, bütün ayrıntıları süsleyerek, mektebe dair anlattığı şeyleri abartılara boğarak, küçük küçük yalanlarla karşısındakinde bir gıpta uyandıracak renkler vererek anlatıyordu. Mektep kocaman, ucu bucağı bulunamayan bir bina oluyor, teneffüs avluları her biri Bebek Bahçesi'ni dört kere içine alacak kadar büyüklük kazanıyor, hocalar, mubassırlar[1] hep koca koca, iri iri adamlar oluyorlardı. Ondan sonra çocuklar... Kim bilir onlardan ne kadar vardı? Sayılabilecek kadar değildi ki... Dört bin tane mi? Hem hepsi tuhaf, güzel, naziktiler. Şimdiden hemen yarısıyla dost olmuştu. İsimlerini haber veriyor, Namık Bey'in bir hikâyesinden, Raşit Bey'in bir olayından söz ediyordu. Hele yemekler... Her akşam tatlı vardı. Dün akşam revaniye benzer bir şey yemişlerdi, ömründe böyle güzel tatlı yememişti. Artık Hacı Necip'in tatlılarından yiyemeyecekti.

Nihal:

— Ya beni, beni hiç aramadın mı? diyordu.

Oh! Nasıl aramamıştı? İlk gece bütün yatağında yavaş yavaş, komşular duyup da eğlenmesinler diye hiç sesini çıkarmayarak ağlamıştı. Bülent bunu söylerken ablasına sokuluyor, iki kardeş o gece hep birbirini düşünmüş olmaktan duygulanarak öpüşüyorlardı.

---

1 Eskiden okullarda öğrencinin durumuyla yakından ilgilenen, sınıf dışındaki davranışlarını gözetleyen, düzeni sağlayan görevli.

Nihal:

— Bana mektepten mektup yazsan olmaz mı? diyordu. Her gün küçük bir kâğıt, iki üç satır...

Bu fikir Bülent'in hoşuna gitti:

— Ne iyi olur. Sen de bana yazarsın, değil mi abla? diyordu. Sonra bu haberleşmenin zorluklarını düşündü: Lakin bu mektupları kim getirip götürecek?

Nihal ona da çare buluyordu:

— Saklarsın, gelirken, beraber getirirsin... diyordu.

Bu haberleşme tarzını yeni icat etmiş olmaktan ikisi de o kadar iftihar ediyorlardı ki o gün evin içinde Adnan Bey'den başlayarak herkese haber verdiler.

***

O günden sonra Nihal'in eğlencelerinden biri her sabah Bülent'e küçük bir mektup yazmak oldu. Behlûl'den yalvararak bir kutu mektupluk kâğıtla zarf almıştı; yatağından atladıktan sonra bunlardan birine üç satırlık, nihayet bir sahifelik yazacak sermaye bulur, zarfına kor, üstüne: "Ablasından Bülent'e" der, yazıhanesinin üstüne dizerdi. İkinci hafta sonunda cumartesi günü sabahleyin yazılan mektup şuydu:

"Bugün Şakire Hanım'ın mutfağına gireceğim. Geçenlerde ev idaresi kitabımda Matmazel'le birlikte bir İngiliz tatlısının tarifini okumuştuk. Senin için ondan yapacağım. Bakalım, mektebin revanisinden daha güzel olmayacak mı?"

Bugün Mlle de Courton mümkün değil Nihal'i bu fikrinden döndüremedi. Mutlak, mutlak Bülent'e öyle bir tatlı yapacaktı ki mektebin revanisinden daha güzel olsun.

İhtiyar mürebbiye:

— Lakin çocuğum, diyordu, bu tarifler okunurken pek âlâdır, yapmaya kalkışınca pek fena olur.

Nihal Şakire Hanım'ı fikrine ortak etmek için aşağıya indi. Onun odasına doğru gidiyordu. Karşısında Cemile'yi

gördü. Çocuk Nihal'i görür görmez bir şey söylemeyerek geri döndü ve koşarak odalarına girdi. Nihal orada bir telaş olduğunu işitti, sonra, o henüz odaya girmek üzereyken kapıyı içeriden kapadılar ve kilitlediler.

Bu o kadar garip bir şekilde olmuştu ki Cemile'nin bir oyunu olmak üzere telakki edilmek mümkün değildi.

— Cemile!... Cemile!...

Cemile cevap vermiyordu, içeride fısıltılar, telaşlar vardı. Ne oluyordu? Niçin Cemile ondan kaçmış, bu odayı, bu odadakileri ondan gizlemek istemişti? Nihal birden sabırsızlandı. Mutlak, mutlak görmek, anlamak istiyordu.

— Cemile! dedi, niçin kapıyı kilitledin, sanki? Seni oraya girerken görmedim mi zannediyorsun.

Kapı açılmamakta devam ettikçe onun içinde bir şey eziliyor gibiydi. Nihal'de böyle birden kabarıp taşan bir işin içyüzünü anlama merakları vardı ki derhal giderilmezse onu ağlamaya, tepinmeye iterdi. Eliyle kapının topuzunu kavrayarak sarsıyordu. Ve artık darılarak bağırıyordu:

— Cemile! Cemile! A, niçin açmıyorsun?

Şimdi içeride birçok fısıltılarla fikir danışıyorlar gibiydi. Bir şeyin kapandığı işitildi. Sonra birden Nihal kapıya bir elin dokunduğunu hissetti, anahtar kilidin içinde yavaşça döndü ve kapı açıldı.

Hep oradaydılar: Şakire Hanım'la Nesrin, Şayeste ile Beşir, Cemile... Büyük bir kabahat sırasında yakalanmış gibi perişan bir halle ona bakıyorlardı. Nihal ilk önce anlamadı. Sonra odanın indirilmiş perdelerini, yerden çıkarılarak toplanmış keçesini, sökülmüş karyolayı, ortada yığılmış bohçaları, yerlerinden çekilmiş sandıkları görünce kendisinden saklanan bir şeyin hazırlanmak üzere olduğunu anladı. Dudaklarında çıkmaktan sakınan bir soru titreyerek, Nihal hepsine ayrı ayrı bakıyor, sanki onun sormasına gerek bırakmadan birisinin açıklamasını bekliyordu. Nesrin duramadı, artık şimdiye kadar durdukları, bu çocuğu bütün o gizli konuşmaların dışında tuttukları yetmiyor muydu?

Şakire Hanım'a bakarak dedi ki:

— Söylemeyeceksiniz de ne olacak sanki? Biraz sonra sizi burada görmeyince hepsini anlamayacak mı? Söyleyiverin de bitsin...

Bir kere başladıktan sonra artık duramadı ve söylemek görevini başkalarına bırakmayarak Nihal'e döndü:

— Gidiyorlar, artık bu evde oturamayacaklar. Sade onlar değil, bu evde hiçbir kimse oturamayacak. Biz şimdi hepimiz göze batıyoruz. Anlıyorsunuź a, kimin gözüne batıyoruz... Birer birer hep kolumuzdan tutularak, sokağa atılacağız. Bizden kurtulduktan sonra artık rahat etsinler...

Nihal ayakta duramamıştı. Ortada sandıklardan birinin üstüne oturdu. Ezilmiş gibiydi. Hiç beklenilmeyen bu olay onun gözünde büyük, müthiş, bir felaket önemini alıvermiş, onu şaşırtmıştı.

Demek gidiyorlardı. Hep böyle gideceklerdi, işte Bülent de gitmemiş miydi? Bütün bu etrafındakiler gidecekler de yalnız o mu kalacaktı?... Bir kişi, dostsuz, arkadaşsız, koruyucusuz, yapyalnız... Lakin bu kadın, yarabbi! Ne yapıyordu ki onun, Nihal'in, sevdikleri hep böyle kollarından tutulup sokağa atılıyordu?

Artık hep söylüyorlardı. Şakire Hanım, oraya, Nihal'in karşısına çömelmiş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Karışık bir lisanla, biri tarafından başlanıp diğeri tarafından tamamlanan cümlelerle o güne kadar Nihal'den sıkı bir ihtiyatla saklanan küçük küçük şeyler, bütün hizmetçiler için hanımlardan şikâyete vesile olan bin türlü hiçler, beyden işitilen bir azarla hanımın bir gün tesadüfle fark olunmuş bir fısıltısı arasında kurulan ilişkiler, sade bir bakıştan çıkarılan fazla manalar, daha sonra bir göğüs geçirilmesiyle açıklanmasından vazgeçiliyor zannettirilen sanki daha önemli olaylar, bütün bu bir yığın şikâyet Nihal'in önüne dökülüyor, "İşte görüyor musunuz? Bunlarla bizi kaçırıyorlar, öldürüyorlar, hem bunlar sizin gözlerinizin önünde olup bitiyor da siz bizi korumuyorsunuz" demek isteniyordu.

Ona böyle dinletilen hiçler aşırı bir etki kazanıyordu. Bu anlatılan şeyler hep insanı kaçırmak, öldürmek için yeterli bulunuyordu.

Lakin o böyle durup aczinden ellerini kilitleyerek yalnız dinlemekle mi yetinecekti? Bir şeyler yapmayacak mıydı ki bunları kaçmaktan, ölmekten alıkoysun? Öyle bir şeyler bulup yapmak istiyordu ki her iş birden değişiversin, yine eski hayat, o eğlenceleriyle, neşeleriyle, Bülent'in kahkahalarıyla yine o eski hayat başlasın. Fakat ne?... Evet, ne yapmak lazım geliyordu?....

Şakire Hanım'a dedi ki:

— Hayır, gitmeyeceksin, anlıyor musun? Siz giderseniz ben ne yaparım?

Bunu söylerken Cemile'ye bakıyordu, Cemile de ağlamamak için gözlerini indiriyordu. Ona açıkladılar: Artık gitmemek mümkün değildi, Süleyman Efendi bir iş bulmuştu, Eyüp'te bir ev tutmuşlardı, hatta eşyayı almak için rıhtımda bir pazar kayığı[1] bile bekliyordu.

Şayeste, Nesrin, Şakire Hanım'ın gitmesini uygun buluyorlardı. Yalnız Beşir ara sıra bir söz söylemek hevesiyle Nihal'e bakıyor, sonra, cesaret edemeyerek yine susmaya karar veriyordu.

Onlar artık kalmanın mümkün olmadığını açıkladıktan sonra Nihal sustu, dalgın bir gözle Şakire Hanım'a, Cemile'ye, bütün toplanan eşyaya baktı ve birden ayağa kalkarak:

— Oh!.. Siz beni sevmiyorsunuz, dedi, sevseniz böyle gitmek istemezsiniz...

Başka bir kelime ilave etmeyerek, artık hiçbirinin yüzüne bakmayarak çıktı. Şimdi hepsine birden küsmüştü. Onu böyle bırakıp gitmek isteyişlerini affetmiyordu. Odadan çıktıktan sonra Bülent için yapılacak tatlı aklına geldi. Artık bu mutfak eğlenceleri de bitmiş olacaktı. Oraya Şakire Hanım'ın mutfağı denilmeyecekti; belki orasının da anahtarı alınacak ve diğer anahtarların yanına, o Bihter'in belinde sallanan zincire takılacaktı.

---

1 Osmanlı'da Boğaziçi'nde ve Haliç'te yolcu ve eşya taşıyan dolmuş kayıklarına verilen ad.

Babasının odasının önünden geçerken birden durdu. Oraya girse ve söylese?... Lakin ne söyleyecekti? Söyleyecek bir şey, yüreğinin acısını ifade edebilecek bir kelime bulamıyordu. Kapı açıktı, başını uzatarak baktı. İşte odada yalnız, o, yalnız babası vardı; oraya girer ve onun kollarına atılarak, "Hayır! Ben istemiyorum, gitmesinler!.." diyebilirdi.

Girmedi...

— Nihal, niçin gelmiyorsun?

Cevap veremedi. Kaçmak istedi, kaçamadı, bir ihtiyaç onu babasına yöneltiyordu, odanın ortasına kadar ilerledi, sonra daha fazla gidemeyerek durdu. Adnan Bey birden, alışılmışın dışında bir olay olduğunu anlamıştı. Baba kız birbirine baktılar. Nihal yavaş ve çarpıntıdan örtülü bir sesle:

— Baba, dedi, Şakire Hanım'la Süleyman Efendi gidiyorlarmış...

— Evet, kızım!..

— Niçin gidiyorlar, babacığım?... Hep böyle gidecekler mi? Geçen hafta Bülent gitti, bu hafta onlar, gelecek hafta kim bilir kimler... Ben, ben ne yapacağım, baba?... Ben yapyalnız mı kalacağım?...

Sakin, boynu bükük bir sesle söylüyordu. Adnan Bey bu şekilde başlayan konuşmanın tehlikelerini anladı. Konuşmayı devam etmek yatkınlığından ayırmak istedi. Biraz sert, biraz ciddi cevap vermiş olmak için:

— Sen hiç yalnız kalmıyorsun. Şimdi senin bütün o çocukluk arkadaşlarına tercih olunmak icap eden bir dostun, bir arkadaşın var. Hem, kızım, rica ederim, bu türden şeylerde biraz akıllıca düşünmeye lüzum görmelisin. Süleyman Efendi ölünceye kadar bir uşak sıfatıyla kalamazdı, değil mi? Onu bir ev sahibi olmaktan, bir iş bulmaktan alıkoyabilir miydim?...

Nihal şimdi oraya, bir yer iskemlesine oturmuş, babasına bakıyordu. Adnan Bey hafif bir tebessümle bu soruların cevabını beklerken o, hissettiklerini ifade edecek kelime bulamıyordu. Demin önüne dökülen şikâyetleri o da burada babasının önüne dökmek, "İşte görüyor musunuz? Onlar

dediğiniz şeyler için değil bunlar için kaçıyorlar, anlıyor musunuz? Ondan, o kadından kaçıyorlar...” demek istiyordu; fakat şimdi zihninin bütün işleyişi donmuş gibiydi. Başının içinde bir buz tabakası vardı ki tersine çevriliyordu, iskemlesinin üzerinden kayıyor, vücudunu tutamayarak derin bir yere düşüyor zannetti.

Birden, orada daha çok kalırsa bayılmaktan korktu; ayağa kalktı, bir kelime söylemeyerek çıktı.

Mlle de Courton’un odası kapalıydı. Ona haber vermeyerek uzaklaşmayı daha uygun buldu, yavaşça geçti, odasına girdi. Sallanıyor gibiydi. Ne oluyordu? İki elleriyle başını tuttu. Şimdi, ta kulaklarının arkasında, iki tarafında birer nokta vardı ki bir burguyla deliniyor gibiydi. Soyunmadan yatağının üzerine, arkası üstü yattı.

***

Öğleyin oluyordu. Mlle de Courton Nihal’in tatlısından bir haber almak üzere aşağıya inmek için hikâyesinden başlanmış bir bölümü bitirmeye çalışıyordu, birden odasının yanında birisinin geniş bir nefes aldığını hissetti:

— Nihal, sen misin çocuğum?...

Kimse cevap vermiyordu. Yanılmış olduğuna karar verdi. Gözleri hikâyesinin satırlarını takip ederken kulakları hep öyle birisinin geniş geniş, uzun uzun nefesler aldığını zannediyordu. Kitabını elinden bırakarak kalktı, aralık kapıyı açtı. Nihal yatağında uyuyordu.

İhtiyar kız şaşırdı. Çocuk ne vakit gelmiş, ne vakit yatağa yatmış, özellikle niçin uyumuştu?

— Nihal!... Çocuğum niçin uyuyorsun?...

Yatağın yanındaydı, eğilmiş bakıyordu; o zaman birden, bu vakitsiz uykunun karşısında titredi. Nihal’in yumrukları sıkılmış, iki kolları dik ve düz uzanmış, dudakları bir öksürüğü tutmak için çenesinde bir çekiklikle kısılmıştı. Birden Nihal’in eski hastalıkları aklına geldi, o ufak tefek üzüntülerin hastalıklı sinirlerinde aşırılığa vararak bu zayıf vücudu

aylarca devam etmiş bir hastalık kadar ezen buhranları hatırladı. Bunlardan bir tanesini, henüz Nihal sekiz yaşındayken şimdi artık hatırlanması bile mümkün olmayacak kadar adi bir sebeple başlayıp çocuğu bütün bir sene sağlığına kavuşma dönemine girmiş bir hasta halinde bırakan bir buhranı düşünüyordu. O vakit de böyle bir uykuyla başlamıştı. İhtiyar kız, yüreğinde bir azap düğümüyle yatağa eğiliyor, Nihal'in zayıf göğsünden sanki içinden dalgalarla yuvarlanıp gelen ve ta boğazında, iki tarafından gerdanının cılız adalelerini sıkarak, tıkanan nefeslere bakıyordu. Nihal, böyle, yaşsız, sessiz, içinden ağlıyor gibiydi.

— Nihal!... Nihal!...

Şimdi kolonya şişesini almış, çocuğun bileklerini, ensesini ovuşturuyordu. Nihal gözlerini açtı; donuk, hâlâ uykuda bir bakışla ihtiyar kıza baktı. İhtiyar kız diyordu ki:

— Ne oluyorsun, çocuğum? Ne için böyle uyuyordun?... Bana cevap vermez misin? Bahse girerim ki başına kömür vurdu[1]. Ah, benim küçük Nihal'im, senin öyle fikirlerin vardır ki...

Nihal hep bakıyor, hatırlayamayarak duruyor, bileklerini kendine sahip olmayan bir vücut teslimiyetiyle bırakıyordu. Sonra birden hatırladı, irade dışı bir hareketle ellerini çekti, gözlerinde bir titreme dolaştı ve ihtiyar kız iki damla yaşın, çocuğun solgun yanakları üzerinde yavaş yavaş, bir yol bulamayarak tereddütle akıp gittiğini gördü. Sonra bu yaşlardan birbirini kovalayarak ayrı ayrı damlalar art arda geldi ve yanaklarından kayarak, sanki gizli bir derdin gizli gözyaşları kalmak hevesiyle, iki tarafında saçlarının arasında saklanacak yer arıyorlardı.

Mlle de Courton bir kelime söylemeyerek, bir hareket etmeyerek onun serbest serbest ağlamasına müsaade ediyordu. Bu gözyaşları ona bir esenlik müjdesi getiriyor

---

1 İyi yanmayan kömürden çıkan karbonmonoksit zehirlenmesi. Eskiden, ahşap evlerde ısınmada kullanılan mangallarda yakılan odun kömürü içinde marsık denilen, iyice yanmayan ve koku salıp baş ağrıtan parçalara çokça rastlanırdı.

gibiydi. Nihal, böyle, ta o Şakire Hanım'ın odasında hırsından, hiddetinden çıkmaya vakit bulamayarak biriken yaşlarla uzun uzun ağladıktan sonra yatağında doğruldu. Hemen silinmekte acele eden bir tebessümle mürebbiyesine baktı: "Kim bilir beni ne kadar çocuk buluyorsunuz!..." dedi, sonra, birer birer, Şakire Hanım'ın Cemile ile beraber gittiğini, ona dinlettikleri şeyleri, büyük birer felaketmiş gibi anlattı.

Babasını kastetmek isteyerek ilave etti:

— Oh! Artık beni sevmiyor, hep onu seviyor, o kadını... bilir misiniz? Şimdi ben de onu sevmiyorum. Onu bugüne kadar niçin sevmişim sanki?... Artık buradan ben de kaçmak istiyorum. Mesela Şakire Hanım'la beraber gitmek... Onlar Eyüp'e gidiyorlarmış. Orası neresidir? Uzak, pek uzak bir yer değil mi? Ben de öyle uzak bir yer istiyorum ki... Sizinle bir kere oraya gitmiş miydik? Niçin o vakitten sonra tekrar gitmedik? Oraya yine gitsek, buradan uzak bulunsak... Gidelim, olmaz mı, siz ve ben?...

Sonra, birden yatağından indi. Bacaklarının üzerinde kendisini o kadar güçsüz bulmaktan şaştı. Uzun bir hastalıktan kalkmış gibiydi. Bu güçsüzlüğü tuhaf buluyordu. Gülerek dedi ki:

— Yürümekte zorluk çekeceğim zannediyorum, Matmazel. Sizinle birlikte sofaya çıkalım mı? Pencereden vapurlara bakardık. Bülent artık gelir, değil mi?

Birlikte sofaya çıkarken yavaş sesle sordu:

— Babama bir şey söylemeyeceğinizi vaat ediyor musunuz?

Bu akşam Bülent koca bir defterle geldi. Vaadini tutmuştu. Ablasına birçok mektuplar yazmıştı. Defterinin üzerinde bir güvercin, güvercinin gagasında bir zarf vardı. Bunun üzerine de Bülent ince bir yazıyla bir satır koymuştu: Nihal Hanım'a mahsustur.

Bunları hep kendisi okumak istedi. Nihal hafif bir tebessümle ses çıkarmadan dinliyordu. Sonra birden onu durdurarak haber verdi:

— Bülent! Biliyor musun? Evin içinde yeni bir olay var: Şakire Hanım'la Cemile gittiler.

Bülent omuzlarını kaldırarak:

— Biliyorum! dedi, Beşir'den haber aldım. O da annemle uğraşmasaydı...

Nihal, irade dışı bir hareketle Bülent'in defterini itti, bugünün en büyük yarasını Bülent'in bu sözü açmış oldu. Nasıl? Demek o kadını haklı buluyordu, öyle mi? Annesi!... Lakin onu büyüten, ona bakan, ta doğduğu günden beri annelik eden Şakire Hanım'dı. Bunun mükâfatı işte bu sözdü, öyle mi? Annesi!... O kadın...

Bir kelime söylemeyerek çocuğun yüzüne bakıyordu. Tekrar defteri itti:

— Artık istemem, yoruldum!...

Bülent anlamayarak soruyordu:

— Sen, sen bana mektup yazmadın mı, abla?...

Nihal yalan söyledi:

— Hayır, yazmadım. Bu o kadar gülünç bir şey ki... dedi.

Kalbinde bir damar kopmuş zannediyordu. Bülent'i şu dakikada daha fazla görmek istemedi:

— Bülent! dedi, babanın yanına gitmez misin?

10

Aralık... Yarım saatten beri koca bir kar bulutu parçalanmış, havanın baygın esmerlikleri içine iri iri parçalarla, lapa lapa dökülüyordu. Bihter yavaşça Behlûl'ün kapısını açarak, içeri girmeye cesaret edemeyerek, başını uzattı. Yalnız ötede henüz tutuşturulmuş sobanın kapağından kayan kırmızı alevlerle karanlıkları titreyen odada Behlûl'ü aradı.

— Behlûl Bey! Benim şekerlerimi yine unuttunuz mu?

Behlûl, büyük odanın ta diğer ucunda, pencerenin önündeydi:

— Siz misiniz, yenge? Şekerleriniz mi?... Hayır, hiç unutur muyum?...

Bihter odaya girdi. Behlûl ona doğru geliyordu. Bu yarı karanlık odanın içinde, titreyerek halının bir kısmını, biraz ötede kanepenin kenarını, küçük bir masanın ayaklarını kırmızı dilleriyle yalayan alevlerin parıltısı arasında birbirini gölge şeklinde görüyorlardı. Behlûl:

— Şekerleriniz, şekerleriniz... durunuz, bakayım, onları nereye koydum? Ah! İşte, burada, masanın üstünde...

Küçük mukavva kutuyu alırken masanın üzerinden bir şeyler kaydı ve birbiri ardından halının kırmızı alevlerle yaldızlanan parçalarına döküldü.

Bihter:

— Oo!... Bunlar ne? Bir alay kadın resmi, hep kadın resmi. Sizde başka ne resim bulunabilir? Veriniz bakayım...

Behlûl:

— Gördünüz mü, bir kere? diyordu, bütün kabahatlerim ayaklarınızın altına serildi. Şimdi, kim bilir hakkımda neler düşüneceksiniz, ne olmayacak şüphelere kapılacaksınız. Oysa bilseniz bu resimler nasıl saf bir emelle, bir sanat hevesiyle alınmıştır. İşte gülüyorsunuz. Niçin oturmuyorsunuz, yenge?...

Bihter hemen oraya, sobanın yanında kanepeye oturdu. Şimdi Behlûl de halının üstüne, ta genç kadının ayaklarının altına oturmuş, resimleri topluyordu. Bihter eğilmiş, bir tanesini almıştı, görebilmek için alevlere tutarak bakıyordu.

Behlûl diyordu ki:

— Bilseniz, tiyatro kıyafetlerine ne kadar merakım vardır. Bunlar bu yaz size o kadar söz ettiğim İtalyan Operette[1] kumpanyasının kadınları... Sırf elbiselerin tuhaflığı için alınmış şeyler...

Bihter gülüyordu:

— Elbiseler mi? Lakin bunlarda elbiseden başka her şey var. Veriniz bakayım, onların hepsini veriniz...

Eğilerek Behlûl'ün elinden bütün resimleri alıyor, Behlûl birlikte bakmak için kanepeye yaslanıyordu.

Bihter yüzünü buruşturarak hepsine:

— Of!... Yarabbi!... Ne çirkin şeyler! Bütün yaz bunları görmek için mi kalırdınız? diyordu.

O kadar yakındılar ki Bihter'in kolu Behlûl'ün yanağına sürünüyordu. Şimdi sobada odunların alevleri yavaş yavaş sönüyor, sanki bu köşeyi karanlıkların tamamıyla gizlilik çemberinde yalnız bırakmak arzusuyla, çekingen çekiliyordu.

Behlûl'ün eli, sanki tesadüfle, Bihter'in dizine düşmüştü. Karşılarında donuk camların arkasında çılgın bir dansla karlar oynaşırken, yanlarında sobadan hoş bir sıcaklık, onlara, sarhoş eden bir gevşeklik veriyordu. Artık karanlıktı, Bihter bir söz söylemeyerek, şimdi fark edilemeyen

---

1 Operaia Italiana: Sık sık İstanbul'a gelen, özellikle de Concordia'nın yazlık sahnesinde temsiller veren bir İtalyan opera topluluğu.

resimler hâlâ elinde, bilinemez nasıl bir korkuyla bir hareket etmeye cesaret edemeyerek duruyordu. Yalnız sobanın kapağında iki kırmızı göz sönük, hemen büsbütün örtülecek bir gözle onlara bakarak, gülümsüyor gibiydi. Birden ikisi de titrediler; şurada, bu karanlık odanın gizli havasında, ikisi de aynı saniyede öyle bir şey hissettiler ki onları bir kelime söylemekten, bir hareket etmekten ürkütüyordu. Tehlikeyle dolu bir rüya içinde gibiydiler; bir küçük şey bilinemez nasıl bir tehlikeye sebep olacak zannediyorlardı.

Bu dakikaya kadar bu hissi bu derece açıklıkla duymamışlardı, Behlûl Bihter'de kendisinden kaçıyor sanılabilen bir hal fark etmişti. Hemen hiç böyle yan yana, böyle karanlık bir mahremiyetin yalnızlığı içinde bulunmamışlardı, öyle zamanlar vardı ki Behlûl kendi kendisine sigarasının dumanları içinde düşüncelerini takip ederken bu dumanlı hülya ufkunda Bihter'in çehresini görür:

"Oh! Ne olmayacak şey!... Bu yolda fikirler bana hastır" derdi.

Sonra Bihter'de gittikçe açıklık kazanan kaçışlar için bir hüküm vermekten kendini alıkoyamamış, aşk kuramlarından birini uygulamıştı:

"Bir kadın ki sizden kaçınıyor, sizden korkuyor demektir, daha doğrusu size karşı kendisinden korkuyor demektir."

Peyker hakkında takipleri hep öyle, en cesaret verecek bir yola giriyor görünürken birden en umulmaz bir inada tesadüf ederek netice vermeden kalıveriyordu. Kendi kendisine, "Ahmak bir kadın! Aptalca bir dürüstlük!..." diyor, sonra Nihat Bey'e karşı bu namus kararlılığını o kadar yersiz buluyordu ki bundan Peyker için bir küçümseme, kocası için de bir çekemezlik hissi çıkarıyordu.

Hâlâ eli Bihter'in dizindeydi, hâlâ onun kolu yanağına sürünüyordu; işte saatler kadar uzun görünen dakikalar geçmişti ki ne bir söz söylüyorlardı, ne resimlere bakıyorlardı. Bu dakikalar uzadıkça ikisinin de kalbine bir korku titreyişi veren tehlike manası daha çok açıklık kazanıyor gibiydi. Artık şurada geçirilen masum birkaç dakika aralarında bir

kabahat ağırlığıyla kalacaktı. Birden Bihter bu durumdan çıkmak için kuvvet buldu:

— Şekerler!... Şekerler!... Onlar nerede?... dedi. Bunu söylemek için öyle bir hareket yapmıştı ki artık Behlûl'den uzak ve ayağa kalkmaya hazırdı.

Demin yanı başında onun taze sıcaklığını, bütün vücudundan esen ve sarhoş eden menekşe kokusunu duyarak bastırılması mümkün olmayan bir korku hissederken Behlûl şu dakikada onu artık gidiyor, belki bir daha böyle bir mahremiyet ve emniyet içinde yapyalnız kalmamak üzere kaçıyor görünce birden vahşi bir arzuyla onu alıkoymak için çıldırmışa döndü:

— Yenge!... dedi, nereye gidiyorsunuz?

Sonra bu "Yenge" hitabı vücudunu soğuk bir ürpermeyle sararak onları üşütmeyecek, hatta birbirine yaklaştıracak bir hitapla tekrar sordu:

— Bihter!... Niçin gideceksiniz?... Oh!... Beş dakika daha... Bakınız, böyle karanlıkta...

Bihter, bu hitabın, bu sesin yalvaran manasını anlamamak isteyerek:

— Çıldırdınız mı? diyordu, böyle, karanlıkta niçin oturmalı?...

Artık ayağa kalkmıştı. Behlûl de, elinde şekerleme kutusuyla ayakta ona bakıyordu. Karanlıkta birbirini tamamıyla göremiyorlardı. Yalnız geniş geniş soluduklarını hissediyorlardı. Bugün şurada en umulmaz bir şekilde o zamana kadar birbirine karşı açıklık kazanamayan durum birdenbire tamamıyla belli oluvermişti. Bir saniye içinde Behlûl o kadar ileri gitmişti ki artık geri dönmek mümkün değildi. Yine bir saniye içinde uzun bir muhakeme silsilesine vakit buldu:

"Niçin geri çekilmeli?" diyordu. "Bütün hayat benim için Bihter'in ayaklarına dökülen o resimlerle, satın alınan bu ilişkilerle mi geçecek? İşte bir kadın ki beni seviyor, henüz sevmiyorsa bile yarın sevecek; evet, bir kadın ki mutlak beni yahut bir başkasını sevecek... Şu halde niçin beni sevmeyip de başka birini sevmesine müsaade etmeli?..."

Şimdiden onun başka birini sevebilmesi ihtimalini düşünerek müthiş bir kıskançlık duyuyordu. Bu akşam onları tamamıyla bağlayacak bir olay olmaksızın, Bihter'i salıverecek olursa artık onun kendisi için ulaşılamaz, yakalanamaz bir ufukta uçan bir hayalden ibaret kalacağı ve işte o zaman, ıstırabından öleceği kanısına vardı.

Şimdi Bihter'e yaklaşmıştı. Dudaklarıyla saçlarına sürünerek bu karanlığın içinde daha fazla samimiyet, daha fazla mahremiyet kazanan, ricayla dolu sesi titreyerek:

— Gitmeyiniz, hayır gitmeyiniz... diyordu. Sizin yanınızda o kadar mesut oluyorum ki, fakat böyle, yanınızda yalnız ben, anlıyor musunuz, yalnız ben varken... Sizinle bir arada nasıl mutlu olurduk!...

Bihter işitmiyordu. Kulaklarında bir uğultu onu işitmekten, beyninin içinde bir donukluk anlamaktan alıkoyuyordu.

Odaya girerken hiç böyle bir tehlike aklına gelmemişti. Şimdi kendisini kınıyordu: Buraya niçin gelmişti? Ta o günden beri, o Göksu âleminden beri bu adamdan kaçmak lazım geleceğine hükmetmişken, evet buraya ne için gelmişti ve özellikle hâlâ niçin buradan kaçıp gitmiyordu?

Başını çekerek boğuk bir sesle:

— Lakin Behlûl Bey! dedi, siz çılgınsınız; bırakınız, rica ederim.

Sonra birden Behlûl'ü o gün Göksuyu'nda Peyker'in arkasında, dudakları arzu dolu bir sevda öpücüğüyle titreyerek eğiliyor gördü:

— Peyker'den sonra ben mi?....

Bu ağzından öyle düşünmeksizin çıkmıştı ki derhal pişmanlık duydu. Fakat şimdi Behlûl onun iki ellerini yakalamıştı ve küçük küçük sürekli öpücüklerle bu elleri öperek:

— Hayır, hayır; diyordu. Peyker'den sonra değil, her şeyden önce siz, yalnız siz, anlıyor musunuz? Hayatımda yalnız siz olacaksınız... Düşününüz bir kere! Niçin birbirimizi sevmeyelim, evet, niçin?

Elinde olmayan bir korkuyla o çekiliyor, Behlûl ona uyarak arkasından sürükleniyordu. İkisi de pencerenin önünde

bulunmuş oldular. Bihter bir şey söylemiyordu, Behlûl de pencerenin yarı aydınlığı içinde birden hakikate dönerek, sanki korkunç bir rüyanın çarpıntısıyla göğsü şişkin, duruyordu.

İkisi de pencereden bakıyorlardı: Bütün sis... Yalnız küçük küçük beyaz karlar sürekli bir düşüşle karşı sahilin artık hep gölgelerden ibaret manzaralarını titretiyordu. Karşıda büyük bir dumanla resmedilmiş bir tablo parça parça koparak denize dökülüyor gibiydi. Bihter, dalgın, bakıyordu, fakat düşünemiyordu. Onun da zihninde şimdi böyle dumanlarla çizilmiş bir şey vardı, onun da zihninde bütün düşündükleri böyle sislerle bunalarak parça parça bir denize dökülüyor gibiydi. Şimdi, şu dakikada o Göksu âlemini takip eden gecenin kâbusuna benzeyen bir şey onu derin bir uçurumun içine yuvarlıyor zannediyordu.

Birden, son bir direnme hamlesiyle döndü:

— Bırakınız beni... diyordu. Fakat Behlûl bir şey söylemeyerek onu omuzlarından tutmuş, şimdi dudaklarının çılgın öpücükleriyle yüzünü, boynunu, dudaklarını, saçlarını örtüyordu.

Ötede sobanın kırmızı gözleri büsbütün kirpiklerini indiriyor, dışarıda küçük küçük beyaz karlar sürekli bir düşüşle bütün ufku beyaz dumanlara boğuyordu.

11

Bu bir rüya gibi olmuştu. Odasında yalnız kalınca inanamadı, sahih, bir iki dakika önce burada bir kadın vardı, bu kadın Bihter'di, öyle mi?... Karanlıkta, bir şeye çarpmamak için halının üzerine ayaklarını sürterek, geziniyor, sanki Bihter'in biraz önce orada vücudundan kalmış bir iz, o rüyadan geri kalmış bir şey arıyordu. Düşüncelerine bir çekidüzen veremiyordu. Sonra birden aklına düşünebilmek için bir şeyin eksik olduğu geldi: Işık... Evet, bu karanlık onu düşünmekten alıkoyuyor, zihnini bulutlara gömüyordu. Kibrit kutusunu bulmak için elini geridona[1] sürüyordu, parmaklarına bir şey ilişiyordu. İlk önce anlayamadı. Sonra "Ah! Şekerler!..." dedi. Karanlıkta kendi kendine tebessüm ediyordu. İşte bu, Bihter'le rüyasından bir kalıntı değil miydi? Kutuyu açtı, parmaklarını uzatarak fondanlardan bir tane aldı. Şeker dilinin üstünde erir erimez pek taze bir hatırayla ruhunun aşinası olan bir koku duydu. Bu parça menekşeliydi: Bihter'in kokusu, Bihter'in nefesi, Bihter'in ruhu. Bir duygu kuruntusu içinde Bihter'i henüz orada, kollarının arasında zannetti. Şimdi bu koku onu kendinden geçiriyor, bütün varlığı ağzında ezilen şekerle birlikte zevkten sarhoş eden bir menekşe suyunun içinde uyuşarak eriyordu.

Sahih sahih, Bihter artık kendisinin olmuştu, öyle mi? Bu o kadar emellerinin üstünde bir şey, hatta arzu edilmeye cesaret olunamamış bir şeydi ki, hiç beklenilmeyen bir vesi-

1 Guéridon (Fransızca): Servis arabası, bir çeşit sehpa.

leyle hakikat olmasından sonra onu uyuşturmuş, sersemletmişti. Kalbinde bir çarpıntı, sinirlerinde bir coşkunluk, zihninde bir sıkıntı bile yoktu; hiç, hiçbir şey hissetmemişti. Tamamıyla ümitsizlikten ümidin hakikat oluşuna o kadar hızlı geçilmişti ki his bile edilmemişti. Kendisini bu şaşılacak şeyden bu derece kayıtsız, soğuk kalmış buldukça Behlûl şaşıyordu.

Tekrar kibrit kutusunu aradı. Kendisini odasının eşyası arasında, o düşüncelerinin sürekli arkadaşları olan ufak tefeklerin karşısında görürse şimdi bunalmış, uyuşmuş kalan duygularının tutuşacağını farz ediyordu. Kibriti çaktı, yazıhanesine doğru yürüdü, minimini bir İspanyol definin arkasında saklı duran mumu yaktı. Elini yazıhanenin üstünde sigar kutusuna uzatarak bir Havana aldı...

Şimdi artık çehrelerinde bir tebessümün titreyişi dalgalanan ufak tefeklere bakarak sigarının dumanları içinde uzun uzun düşünebilirdi. Sevda hayatında bu akşamdan başlamış bir özel bölüm açılıyordu. Birden kendisini yükselmiş, sıradan sevişmelerin, bayağı ilişkilerin üstüne çıkmış buluyordu. Artık hayatının küçük küçük aşk hikâyeleri kapanmış, şimdi her türlü ihtiraslarıyla, emelleriyle, hummalarıyla, saadetleriyle uzun bir sevda hikâyesi başlamıştı. Bütün o eski hatıraları niteliksiz, değersiz buluyordu. Onlar çocuklukta karalanıp da artık varlıklarından utanılan, yırtılıp atılmak, yakılıp kül edilmek istenen müsveddeler kadar aşağı inmişti. Şimdi aşk hayatının bir güzel eserini yazacaktı ve artık bu eserinden sonra sevda hayatını kapayabilirdi.

O eski hatıraların hemen hepsinden bu odada birer iz vardı. Mumun titrek ışığının altında sallanıyor sanılan duvarlarda gözleri öteye beriye ilişiyor, hepsinde birer hikâye canlanıyor, sonra bunları, aşk hatıralarının bu kıymetli yadigârlarını insafsız bir alay darbesiyle kırarak artık atılacak oyuncak yıkıntısı haline getiriyordu. Evet, artık bunlar, Bihter'den sonra, atılacak çocukluk oyuncaklarından başka ne olabilirdi? Bunlara vaktiyle o kadar önem verdiğine şaşıyordu. İşte şurada kurşunkalemiyle yapılmış

belirsiz bir genç kadın çehresi vardı ki Behlûl'ü en çok oyalayan aşklardan biriydi. Bütün bir yaz onu görebilmek için Emirgan rıhtımında dolaşmıştı. Yalnız gözlerle bir sevişme... Nihayet ondan çeşitli renklerde dört karanfile bağlanmış pembe bir kurdele almıştı. Zavallı çiçekler, zavallı atlas parçası! Bunlar o çeşitli renkleriyle kim bilir ona ne demek istemişlerdi?... Bütün bu maceradan işte bir kâğıt parçasına kurşunkalemiyle çizilmiş belirsiz bir hayal, etrafında o solgun pembe kurdeleden yapılmış bir çerçeve, bir köşesinde artık kurumuş karanfiller kalmıştı. Daha ötede, bir hücrenin altında, balo defterlerinden bir demet sallanıyordu: İşte zengin bir hatıra koleksiyonu. Özellikle bir tanesini hatırlıyordu, Operaia Italiana'nın bir temsilinde tanınmış Alman Yahudilerinden bir kız ki Behlûl'ün şık bir yere başkonsolos olacağına dair o aralık dolaşan bir söylenti üzerine kendisini bir Türk memurunun karısı görmek hülyasıyla çıldırmıştı. Ona o geceden başlayarak her görüşünde evlilikten söz ederdi. Bu hikâye, kızını Behlûl'e eş olarak veremeyen annesinin kendisini vermesiyle netice bulmuştu. Sonra Behlûl'ün gözleri hücrenin üstünde bir Vişnu[1] heykelinin kafasına takılmış al atlastan zarif bir peçeye ilişiyordu. Kendi kendisine:

— Ah! Şarlot!... diyordu, çapkın kız... O gece beni ne üzmüştü! Nihayet Gambrinus'ün[2] üstünde peçesini çıkarıncaya kadar tanımak mümkün olmamıştı. Kim düşünebilirdi ki bir İngiliz İncil yayıncısı kadar ağırbaşlı görünen bu ciddi mürebbiyeye bir karnaval gecesi Odeon'da tesadüf etmek mümkün olsun?...

Bir aralık bir Japon saksısının içinde kurumuş bir demet eğreltiotlarına bakarak gülümsedi. Bunları Alemdağı'nda ormanda bir gezinti sırasında toplamıştı. Kendi kendisine:

---

1 Hinduizmde dünyanın koruyucusu olan tanrı.

2 İstiklal Caddesi'nde Concordia'nın karşısında bir birahane. Sabaha kadar açık olan bu lüks ve pahalı birahane seçkin kişilerin uğrak yeriydi, yalnız gece yarısından sonra değişime uğrar, kabadayı takımı akın eder, bir cümbüştür giderdi.

— Zavallı İkbal! diyordu. Mutlaka benimle birlikte bir orman âlemi yapmak istiyordu. Bir hikâyede mi okumuştu, bir şiirde mi görmüştü, bilmem... Bunun için bütün tehlikeleri göze alıyordu. Bu, onun için öyle bir cesaretti ki bana sevgisini her türlü yeminlerden çok ispat etmiş olacaktı. İşte hemen kadınların hepsinde bulunan bir hastalık: Fedakâr görünmek...

Böyle odasının ötesine berisine izleri serpilen bütün aşk hatıralarını küçümsüyordu. Bunları şimdi insafsız ellerle çekip koparacak, o takım takım resimleri, yazıhanesinin gözünde deste deste mektupları yırtıp yakacak, artık hayatında yalnız o, yalnız Bihter kalacaktı.

Birden aklına Peyker geldi. Dudaklarının arasından "Ahmak!..." diyordu. Sanki niçin kabul etmemişti? Bir buçuk seneden beri sarsılmayan bir ahmaklığa tesadüf ediyordu. Bir kadın tarafından ona karşı konulmuş olmasına felsefesince yalnız bir sebep buluyordu: Ahmaklık! Bihter'i elde etmiş olmakla Peyker'den ne güzel intikam almış oluyordu. Şimdi ona gitmek, kulaklarına bağırmak istiyordu:

— Lakin sizin haberiniz yok... Bihter, anlıyor musunuz? O nefis kadın bu akşam kollarımın arasındaydı. Siz, siz bana parmaklarınızın ucunu vermek istemediniz...

Lakin bu kazandığı zaferi yalnız Peyker'e söylemek yeterli olmayacaktı, bütün dünyaya haber vermek istiyordu ki o bugün İstanbul'un en güzel, en seçkin kadınına sahiptir. Kendi kendisine:

— Ne kadar yazık! diyordu. Bunu yalnız ben bileceğim...

Onda en büyük kuvvetle hüküm süren bir âdet vardı: Anlatmak... Aşk ilişkilerini, başkalarına dinletmek hevesiyle kurardı. Duyulmamış bir zafer yarı yarıya meydana gelmemiş sayılırdı. Bütün ilişkilerini, olaylarını, isimleri saklayarak, hatta iftihar edilecek isimlerin keşfedilmesine müsaade ederek, türlü ilavelerle, süslerle anlatır ve en büyük lezzeti asıl anlatırken hissederdi.

Uzun bir nefesle sigarının dumanını çekti; hâlâ bir menekşe kokusu ciğerlerine işliyor, ona bir kavuşma rüya-

sının esintilerini getiriyordu. Birden şiddetli bir arzunun mengenesinde kalbinin sıkıldığını hissetti. Bihter'i arzu ediyordu. Şu dakikada yine onun yanında, dudakları onun saçlarından bu menekşe kokusunu içerek, onun kollarının arasında bulunmak istedi. Bu, ıstırap veren bir arzuydu. Şimdiye kadar Bihter için hiç bu şiddetle arzu hissetmemişti, hatta demin o buradayken bu kadının yanında herhangi bir kadın için duyulan şeyden başka bir şey duymamıştı; fakat şimdi, şu dakikada öyle bir kuvvetin etkisi altındaydı ki her türlü çılgınlıklar yapabilirdi.

Bu aşk, hayatının bütün o eski aşklarından hiçbirine benzemeyecekti. Her zaman aşklarından galip çıkarken bu aşkında mağlup olabileceğini hissetti. Bu defa her zamankinden başka bir fark vardı: O gidip Bihter'i almamış, Bihter gelip kendisini almıştı. Bu fark sevişmenin bütün akış tarzını etkileyebilirdi. Sahip olma gücü bu defa onun elinde değildi.

O zaman bu sevişmenin bütün tehlikeleri gözlerinin önüne dikildi. Şimdi sigarı elinde onu rahatsız ediyordu, atacak yer aramak için etrafına bakıyordu, Beşir'in sesini işitti:

— Küçükbey! Sizi yemeğe bekliyorlar.

Düşünmeden ret cevabı verdi. Bu akşam sofraya gitmeyecekti. Gidemeyecekti. Birden kendi kendisine sordu:

— Lakin niçin?... Karnım aç olmakla birlikte gitmek istemiyorum; niçin?...

Birisinden kaçıyordu. Hissetti ki ancak birisinden, Adnan Bey'den kaçtığı için düşünmeden, yalnız sinirlerinin bir iradesiz sakınmasıyla düşünmeksizin ağzından ret cevabı çıkarıvermişti.

Bu cevabı verdikten sonra pişmanlık duydu. Böyle bir sebebe mağlubiyetini utanılacak bir zayıflık olmak üzere kabul ediyordu; çocukça, ahmakça bir zayıflık... Şüphesiz Adnan Bey'i severdi, onunla hatta bir parça arkadaş gibiydiler, elbette aşklarını onun gelin odası mahremiyetinden başka yerlerde aramak kendisince bir görevdi. Vicdanına karşı bunu itiraf ediyordu; lakin sonra bir mazeret silsilesi buluyor, bu ihaneti vicdanı için bir azap olmak yatkınlığın-

dan ayırmaya çalışıyordu. Bu evlilik dünyanın en çılgın bir şeyiydi. Elbette böyle bir kadın böyle bir kocaya sadık kalamazdı. Şu halde onun ne kabahati olabilirdi? Kabahat asıl evliliğindi. Özellikle mademki o bu ihanetin oluş sebeplerini hazırlamak için bir şey yapmamıştı.

Sigarını atmak için açtığı sobanın önünde çömelmiş, olanları zihninden geçiriyordu. Birden kendisini bu halde, böyle olanları zihninden geçirmekle meşgul fark edince güldü. Felsefesinin çözüm bulmada zorluklara uğrayan meseleleri hep böyle bir kahkahayla biterdi:

— Tamam! dedi, şimdi de vicdan azabı! Bir bu eksikti. Lakin, azizim Behlûl sen felsefende geri mi gidiyorsun yoksa?... Mademki Adnan Bey en mutlu bir kocadır ve şüphe yok ki, bu mutluluğa zerre kadar zarar verecek bir şey öğrenemeyecektir; şu halde olay, meydana gelmemiş demektir.

Vicdanında uyanan kınama haykırışını felsefesinin bu sade kuralıyla susturmuştu. Ondan sonra kendisinde uçmak, oynamak hevesi veren bir hafiflik duydu. Bu aşk bütün tehlikeleri ve zorluklarıyla onun için daha çekici, daha tutkulu bir şey olacaktı. Kendisini bir hikâyenin kahramanı önemiyle kabul ediyordu. Eski aşklarının hepsini inkâr ediyor, onların hiçbirinde asıl aşktan beklenen şeyleri, o ruhu titretip mahveden heyecanları, çılgınlıkları, hatta gözyaşlarını, ıstırapları duymadığına, görmediğine karar veriyordu; fakat Bihter bunları hep verecekti, asıl onu sevecekti, hayatının hemen tek aşkı bu olacaktı. Ötekiler hep bir yığın oyuncaktan ibaret kalacaktı.

Şimdi odasının içinde geziniyordu. Kendisini meşgul etmek için yavaş yavaş, kesik kesik ıslıkla uydurma bir hava çalıyordu. Bir düşünme ihtiyacı onu penceresinin yanına yöneltti. Dışarıda karlar küçük küçük parçalarla gecelerin siyahlıklarına beyaza yakın bir esmerlik vererek sürekli bir aşağı düşüşle düşüyordu. Hiçbir şey görünmüyordu: Ne karşıdan küçük bir ışık, ne denizden ufak bir köşe... Yalnız siyah bir uçurumun içinde bu beyaz şeyler kaynaşarak dökülüyordu.

Artık oradan ayrılamadı. Bu siyah manzaranın karşısında donuk bir beyinle bu geceden başlayacak tutku dolu hayatını düşünüyordu. Herkesin gözleri önünde kimseye hissettirmeksizin sevişmek... Oh! Bu gizli şeyde öyle küçük saadetler olacaktı ki onları o zamana kadar duyulmamış bir mutluluk içinde yaşatacaktı. Herkesin içinde Bihter'e yabancı dururken onun bir bakışı olacaktı ki kendisine, "Ben seninim, yalnız seninim!" diyecekti. Bir hafta birbirine bir kelime söyleyemeyeceklerdi, aynı evde yaşarken bir hafta ayrılık işkenceleri içinde ezileceklerdi, sonra herkesin meraklı bakışından çalınabilen on dakika içinde bütün o işkencelerin mükâfatını göreceklerdi.

Bu zorlukların her biri onların aşklarını tazeleyecek, ölmekten men edecekti ve onlar her vakit taze bir aşkla sevişeceklerdi.

12

Bu ilk aşk günahından sonra Bihter hastalanmış gibiydi, Behlûl'ün odasından çıkınca hiçbir şey duymamıştı. Bütün hissini uyuşturan bir uyku içindeydi. Bir şey düşünmeyerek hep susmak istiyordu. Yatağına girince hemen uyumuştu; fakat sabahleyin gözlerini açar açmaz, henüz yatağından kalkmadan, bütün o çirkin hakikati kendisiyle beraber uyanmış buldu. Demek bu sabah Bihter her sabahkinden başka bir Bihter'di. Artık talihsiz, talihsizliğine acınacak bir kadın değil, bir daha silinmeyecek bir lekeyle kirlenmiş, alçak, pis bir mahluktu. Nihayet işte şimdi büsbütün Firdevs Hanım'ın kızı olmuştu. Bunu kendi kendisine söylüyor ve kendisinden iğrenilecek bir mahluktan kaçarcasına kaçmak istiyordu. Lakin niçin böyle olmuştu? Bu günahı affettirecek bir sebep de bulmuyordu... Behlûl'ü sevmiyordu, hayır, bundan emindi; çapkın bir çocuktan başka bir şey olmayan bu adam hakkında aşka benzer hiçbir şey duymamıştı. Şu halde oradan kaçmak, onun kim bilir kimlere karşı binlerce defa tekrar olunmuş sözlerini dinlememek, hatta onun odasına girmemek o kadar mümkünken ne için, evet niçin gidip adi bir fahişe düşkünlüğüyle bu adamın kollarına atılmıştı? Bu düşüşü affettirecek hiç, hiçbir şey bulamıyordu. Hatta bundan bir küçük saadet bile bekleyemezdi. Kocasına karşı, görevine karşı, bundan sonra artık herkese, kendisine hürmet edecek olanların hepsine karşı ihanet ederek, hatta kendi öz varlığına karşı bir mazeret vesilesi bulamayarak kendi kendisini bayağı bir mahluk yaptıktan sonra mı, bu

şekilde mi mesut olacaktı? Şimdi kendinden iğreniyordu, hayattan, her şeyden iğreniyordu.

Nihayet Firdevs Hanım'ın kızı olmuştu; evet, yalnız onun için gitmiş, bu adamın kollarında kirli bir kadın olmuştu. Başka bir sebep bulmuyordu. Demek onun kanında, kanının zerrelerinde bir şey vardı ki onu böyle sürüklemiş, sebepsiz, özürsüz Firdevs Hanım'ın kızı yapmıştı. Bütün bu günahın, bu kirin sorumluluğunu annesine yüklüyordu. Bu kadına bir düşmandı, ondan nefret ediyordu, kendisini bu kadının kızı yapan kadere küsüyordu.

Şimdi ne yapacaktı? Bundan sonra artık bir heves oyuncağı gibi Behlûl'ün idaresi altına geçmiş demekti. Buna razı olacaktı; bir kere düşmüş olmak, artık büsbütün uçurumlara yuvarlanmak için bir sebep, bir hak meydana getirmiş olacaktı, öyle mi? Ondan sonra herkese yalan söyleyecekti, kocasına yalan söyleyen gözlerle bakacaktı, Peyker'e "Ben de kocamı seviyorum, ben de kocama ihanet etmedim ve etmeyeceğim" demek isteyen bir gururla görünmeye çalışacaktı; hayatı artık baştan başa bir yalan, iğrenç bir yalan olacaktı. Lakin buna nasıl katlanacaktı? Herkes ona "Yalan söylüyorsun!" demeyecek miydi? Filanın kocasına bir ihanetinden söz edilirken o kızarıp gözlerini indirmeyecek miydi? Ya Behlûl'le, o cinayet ortağıyla, bu evin içinde, hep birlikte, hep aynı havayı soluyarak nasıl yaşayacaktı?

Hayır, bunların hiçbirine tahammül etmeyecek, hiç olmazsa sürekli yalanlardan oluşmuş bir hayata katlanmayacaktı. Gidip şimdi kocasına diyecekti ki: "Biliyor musunuz? Ben size lâyık değilim, ben alçak bir mahlukum, Firdevs Hanım'ın kızıyım. Bırakınız beni, gideyim. Annemin yanına, ben yalnız oraya layığım. Lakin siz de düşünmeli değil miydiniz? Niçin gidip bir Firdevs Hanım'ın kızını almak istediniz?..."

Oh! Bunu söylemeye kuvvet bulsaydı, kendi cinayetinin intikamını yine kendi alsaydı o lekeden kendini temizlemiş olacaktı. Fakat buna değil, hiçbir şeye kuvvet bulamadı. Bu düşüş onda bütün savunma kabiliyetlerini, dayanma

hislerini mahvetmişti; böyle, sabahleyin, o düşüşün heyecanı ertesinde kendi kendisinden iğrenirken kimliğinin gizli derinliklerinde bir anlama parıltısı hissediyordu ki artık bu başlayan düşüşü takip etmemek, yine o odaya, yine onun kollarına dönmemek mümkün değildir. Behlûl'ün hatırasında tesadüfle sahip olunmuş bir fahişe gibi kalamazdı, artık onun hayatının sahibi olmalıydı, onun olmalıydı, onu sevmeliydi, sevmeye çalışmalıydı; bu aşk günahına gelecek [için] öyle bir yol çizmeliydi ki onu alçaltmayıp aksine yükseltsin. Evet, bunu yalnız aşk temizleyebilirdi.

Bu sabah Adnan Bey onun odasına gelip de "Gülüm, beni bu sabah öpmüyor musun?" dediği zaman Bihter hiçbir şey duymayarak, hatta dudaklarında bir sinirli çekinme bile hissetmeyerek kocasını öpmüş ve sonra bu kadar kayıtsız kalışına şaşırmıştı. Demek, böyle kalbinde hiçbir şey titremeden vücudunu başka birisine verdikten sonra dudaklarını kocasına uzatabilmişti; demek, bu kadar hissiz, bu kadar kayıtsızdı... Kendi kendisine şaşıyordu. Onda bir şey bu düşüşe karşı isyan ederken diğer bir şey onu kabul ediyor, tabii buluyordu.

Bir hafta bir ikinci düşüşün olma ihtimalini hazırlayabilecek vesilelerden kaçındı. Behlûl'le ilişkilerinde, o eski kayıtsız, endişesiz ilişkilerinde, hiçbir değişiklik meydana gelmemiş gibiydi; sanki o akşamın hatırası karanlıkların içinde bir rüya gibi kalmıştı. Bihter onunla yalnız kalmıyordu, ona ayrıca bakmıyordu, hatta o evde yokken bile odasına girmiyordu. Bu odadan kaçıyor, orada uyuyan bir hatıranın havasını solursa boğulacağından korkuyordu. Bu bir hafta içinde o düşüşün olduğundan o kadar uzaklaşmıştı ki hatta şüphe etti. Yoksa hiçbir şey olmamış mıydı? Yoksa bu yalnız bir rüyadan mı ibaretti? Bazı dakikalar olurdu ki bir şimşek hızıyla zihninden böyle bir şüphe geçer ve o sırada herkese bağırmak isterdi: "Lakin yalan, yalan! Aldanıyorsunuz..."

O olayı herkes biliyor da kendisine acıyarak bir şey söylenmiyor gibi bir şey hissediyordu. O günden beri herkesin

bakışında sanki bir şey değişmişti, hatta eşyada, bütün evin içinde yüzüne [her şeyi] bilen bir gözle bakan bir hal buluyordu.

Behlûl hep o her vakit gülünecek bir hikâye söyleyen, Nihal'i kızdıracak bir sohbet konusu bulan, en sessiz zamanlarda bir kahkahanın hayatını uyandıran Behlûl'dü. Onda o akşamı hatırlatacak ne bir kelime ne bir bakış vardı.

Bihter'e yine hep sesinin eski tabiiliğiyle öyle umursamaz hitap edişleri vardı ki genç kadını şaşırtırdı. Behlûl kendi kendisine diyordu ki:

— Dikkat! İkinci düşüş hemen daima birinci düşüşten daha zor, daha naziktir. Birinci düşüşten sonra buhranlar, ıstıraplar, bütün bir kadını sizden kaçıran o şeyler vardır. Kadınlar çoğunlukla ikinci düşüşe mani olmakla ilk düşüşün günahını affettirmiş olacaklarına inanırlar. Bu dönem sırasında onlara ya tekrar tesadüfle sahip olmak yahut onlara karşı kayıtsız kalmak icap eder. Kadınlar takip edildikçe içleri ferahtır. Sizin hâlâ onlarla meşgul olmanız, hâlâ onların arkasında koşmanız çoğunlukla kalplerinin ihtiyacını karşılamaya kâfi gelir; fakat kayıtsız kalmanızı asla affedemezler ve o zaman o ilk düşüşten sonra onlar sizi takip eder.

***

Bir gün Behlûl İstanbul'a inmek üzere odasından çıkarken yukarı kattan Bihter'le Nihal'in çarşaflanmış olarak indiklerini gördü.

— Nereye gidiyorsunuz?...

— Anneme!...

Birden, Behlûl Bihter'i çarşafının içinde o levent boyuyla görür görmez ona bu haliyle eşlik etmek için karşı konulamaz bir arzu duydu:

— Oh! dedi, ne güzel fikir! Bahse girerim ki sandalla gidiyorsunuz. Yazdan bir gün... Beni de birlikte alıyorsunuz, değil mi? Durunuz, bakayım, annenizi görmeyeli kaç gün oldu?...

Bihter gülerek karşı çıkıyordu:

— Siz bizi sıkacaksınız. Biz kadınca görüşmek istiyorduk, değil mi Nihal?...

Behlûl'e ziyaretinin sebebini açıkladılar: Aileye ait bir düğün vardı, oraya hep davet edilmiştiler, Nihal için Bihter de gidecekti. Bugün yapılacak elbiseler için danışılacaktı.

Behlûl:

— Beni birlikte almak için bundan iyi bir sebep daha olamaz, diyordu; size ne güzel fikirler vereceğim, göreceksiniz. Şemsiyelerinizle çantaları bana veriniz.

Behlûl şemsiyelerle çantaları ellerinden alıyor ve bir uşak tavrıyla önlerine geçiyordu. Sandalda Nihal'le Bihter'in ortasındaydı. Hemen bütün Nihal'le lakırdı ediyordu. Bugün en iyi günlerinden biriydi. Diyordu ki:

— Ben bugün minimini Nihal'ime bir elbise icat edeyim ki bütün düğün halkının içinde Nihal'den başka kimse görünmesin. Lakin Nihal, bilir misin? Sen şık, hoş bir kız oluyorsun. Gözlerini bana kaldır, bakayım...

Nihal gözlerini kaldırarak soruyordu:

— Beyefendi Nihal'in gözlerinden memnun oldular mı? Biraz da güleyim mi? Dişlerimi görmek ister misiniz?...

Nihal ince dudaklarını kısarak, dişlerini göstererek Behlûl'e eğiliyordu. Behlûl hüküm verdi:

— Değil mi? Nihal hoş, şık bir kız... Güzel değil, sen de bilirsin a, Nihal, hani ya güzel dedikleri bir şey değilsin, fakat güzelden başka her şey: Zarif, nazik, nasıl demeli, ince, evet, ince bir kız... Hani ya Japonya'dan, ta o doğunun garip memleketinden gelmiş belirsiz üç dört çizgiden ibaret resimler var ki insandan çok bir çiçeğe, güzelliğine, hoşluğuna doyulamayan, dokunulursa kırılacak sanılan bir çiçeğe benzer; işte Nihal, sende bir hal var ki bana onları hatırlatıyor. İnce bir şiir, sanki yalnız gözler için yapılmış yasemenden bir kız...

Nihal Behlûl'e cevap vermeyerek Bihter'e soruyordu:

— Zannederim ki övülüyorum. Buna nasıl karşılık vermeli, rica ederim?

Sonra Behlûl'e dönerek, gayet resmi, başıyla selam vererek:

— Aman efendim, diyordu, minimini Nihal ne güzel bir kız, ne de ince bir çiçek, yanılıyorsunuz; Nihal elinde küçük bir yelpaze, saçlarında uzun iğnelerle bir Japonyalıdan başka bir şey değil...

Birden Behlûl'ün aklına bir fikir geldi:

— Nihal! Niçin sanki o düğüne bir Japonyalı kıyafetiyle gitmeyeceksin?...

Nihal derhal bu fikre hayran oldu:

— A, dedi, bakınız bu incelenmeye değer bir fikir...

Bihter itiraz ediyordu. Hiç böyle bir şey görülmemiş, yapılmamıştı. İstanbul'un içinde herkes buna gülecekti, Behlûl fikrini savundu:

— Gülmek! Lakin o bizde kuraldır, biz her şeye gülerek başlarız. Fakat bu, bizi gizli gizli, ta içimizden, hatta çoğunlukla kendimize karşı bile saklayarak yapanları kıskanmaktan, yapılan şeyleri beğenmekten alıkoymaz. Güleriz, gülmekle umduğunu yapamamak acısının intikamını alırız; sonra yavaş yavaş biz de yaparız, artık gülünüp eğlenmekten usanç ortaya çıktıktan sonra yapmakta bir sakınca görmeyiz; fakat vakit geçmiş, o şey sıradanlaşmış, bayağılaşmıştır.

Behlûl iddialarını ispat için örnekler getiriyordu. Bihter yavaş yavaş kabul ediyor gibiydi. Düğün özel bir akşam eğlencesinden ibaret kalacaktı. Firdevs Hanım'ın teyzelerinden birinin kızı gelin oluyordu. Nihal'in böyle bir kıyafetle gitmesi pek yapılamayacak bir şey değildi.

Behlûl Nihal'e:

— Bana vaat et, bakayım, diyordu, beni o kıyafetinle yelpazeleyeceksin, değil mi Nihal?...

Ondan sonra... Nihal'in ince kaşının ucunu göstererek:

— Ondan sonra şuradan bir öpücük...

***

Firdevs Hanım'ı uzun iskemlesinde uzanmış buldular. Bu kış başlangıcından beri o bir türlü itiraf etmek istemediği

sızılar onu artık iskemlesine mahkûm eder olmuştu. Bihter annesini öperek:

— Yine rahatsız mısınız, anne? dedi.

Firdevs Hanım:

— Hayır, o kadar değil, dedi, sonra Nihal'in başını çekerek alnını öptü. Behlûl kulağına eğilerek diyordu ki:

— Beni, beni öpmez misiniz?...

Firdevs Hanım iki parmağıyla Behlûl'ün dudaklarını koparmak isteyen bir işaretle:

—Koca bebek!... diyordu.

Nihal'le Bihter yeni icat olunan fikri Peyker'e anlatıyorlardı, Firdevs Hanım Behlûl'e yanını göstererek:

— Oturunuz bakayım oraya! diyordu. Behlûl bir yer iskemlesi çekerek ta yanına oturdu.

— Bana ne vakitten beri gelmiyorsunuz, bilir misiniz? Bugünle tam on sekiz gün oluyor. Görüyor musunuz? Artık bana günleri saydırıyorsunuz. Bu on sekiz günü nasıl geçirdiniz?...

Behlûl gülerek cevap verdi:

— Sizi gelip görmek arzusuyla...

— İşte koca bir yalan!... Kim bilir bu on sekiz gün içinde ne kadar anlatılacak, yok, hayır, saklanacak şeyleriniz vardır.

Kendisini Behlûl'den uzak buluyor, iskemlesinde daha çok doğrulmak istiyordu:

— Yastıkları biraz düzeltir misiniz, Behlûl Bey?...

Behlûl ayağa kalkıyor, onu biraz omuzundan çekerek, arkasında yastıkları düzeltiyordu. Avucunun içinde bu kadının yumuşamış vücudunu, bir kendini verme arzusuyla eriyor, hissediyordu. Kendi kendisine, "Ne kadar yazık ki tam on sene geç kalmış oluyorum!..." diyordu.

Yastıkları düzelttikten sonra Firdevs Hanım geniş bir nefesle ona baktı, sonra ağır bir süzgünlükle gözlerini kapayarak elini uzattı ve Behlûl'ün elini tutarak, öyle, gözleri kapalı, sanki gözlerinin içinde hayaline sahip olarak sıktı...

Behlûl kendi kendisine, "Ooo!.." diyordu, "mesele ciddileşiyor. Nihayet aşk ilan olunacak. Annelerden sonra

kızlar; evet, fakat bilmem ki sevda felsefesinde bu kuralın zıddı olan bir şekli var mıdır?"

Behlûl hiçbir zaman Firdevs Hanım'la şakalaşmaktan başka bir ilişki tarzı kurmayı düşünmemişti. Firdevs Hanım'a bir kadın değil, bir özel bir türün incelenecek örneği gözüyle bakardı. Bu dakikada elini bu kadının elinde sıkılıyor hissetmekten garip bir sıkıntı duydu. İçinde henüz öyle bir şey kalmıştı ki bu kadınla gülüşmekten başka bir şeyi andıracak ilişkilerden kaçınıyordu. Yavaşça, Firdevs Hanım'ın uzak bir rüya üzerinde uyumaya çalışan kapalı gözlerine bakarak, elini çekti.

Firdevs Hanım bir kelime söylemeden gözlerini açtı ve o derinlerden geliyor sanılan bakışının bir sitem manasıyla baktı. Behlûl şimdi ayağa kalkmıştı. Ötede kanepenin üstüne, geridona, yere serilen moda gazetelerinin karşısında fikir danışan Peyker'le Bihter ve Nihal'den meydana gelen topluluğa sesleniyordu:

— Eminim ki bensiz karar veremiyorsunuz!.. Nihal için düşündüğümüz şeye Peyker Hanım ne diyor?...

Gazeteleri demet demet Firdevs Hanım'ın yanına taşıdılar, artık hep birleşmiştiler, Bihter kendisi için düşündüğü şeyi gösteriyordu. Bihter karşı çıktıkça Behlûl'ün fikrini kabulde ısrar eden Nihal, Bihter artık itiraz etmemeye başladıktan sonra Japonya kıyafetinden uzaklanıyor gibiydi. Behlûl Peyker'e:

— Ya siz, ya siz? diyordu, bilir misiniz? Ben sizin yerinizde olsam nasıl bir şey yapardım.

O zaman giyinmek hakkında bir dizi kuram sıralamaya başlayarak bunları Peyker'in güzellik tarzına uyguluyor:

— Siz, asıl sert çiğ renklerden kaçmalısınız, diyordu. Sizin sarıya benzeyen gözleriniz, kumral sanılan saçlarınız, hafif saz renginiz, bütün o belirsiz renkleriniz donuk, solgun şeyler ister. Sizin güzelliğinizi ben güneş çekildikten sonra renkleri silinmeye, tatlılaşmaya başlayan bir akşam güzelliğine benzetirim, buna öyle bir çerçeve lazımdır ki renklerin o çekingence ortaya çıkışına kuvvetten çok zayıflık versin.

Daha solgun, daha belirsiz, nasıl ifade etmeli, daha akşam güzelliğiyle güzel olasınız...

Behlûl Peyker'le çok meşgul oluyor ve onunla meşgul oldukça hâlâ bu kadın için kalbinde sönmez bir arzunun varlığını bulmaktan şaşıyordu. Peyker eliyle onu durdurarak:

— Yeter! Yeter! diyordu, bütün bu kurallarınızla bizi büsbütün şaşırtacaksınız...

Bihter susuyordu. Behlûl Firdevs Hanım'la, Peyker'le, hatta Nihal'le meşgul olurken kendisinde çözümlenemez bir tavır hissediyor; hepsini orada bırakıp yalnız başına bunların yanından kaçmak hevesi veren bir şey duyuyordu. Sinirli ellerle gazeteleri karıştırıyor, Behlûl'e ters bir şey söylemek için bir fırsat bekliyordu. Annesine sordu:

— Siz anne, nihayet karar verebildiniz mi?

Firdevs Hanım'ın zihninde bir fikir yuvarlanıyordu. Alla karıştırılmış düz siyah bir şey yapacaktı ki göğsü pek aşağıya inmeksizin omuzlarına kadar yayılarak açık olacak, kolları pazularına kadar yalnız bir düğmeyle tutturulduktan sonra ince ince kıvrıklarla aşağıya kadar bir cepken tarzında dökülecekti.

Behlûl:

— Evet, evet, anlıyorum, diyordu, bütün yaşlarının ilerlediğinden korkan kadınlara göstereceksiniz ki, bir kadın seneleri yalan çıkararak genç kalabilir ve her zaman gösterilecek bir göğüsle kollara sahip olabilir.

Bihter dönmek için acele ediyordu. Bugün Behlûl onun üzerinde iğrenç bir adam etkisi yapıyordu ve bu adam tarafından sahip olunmuş olmak onu kendisinden de nefret ettiriyordu. Birden burada karar verdi: Bir şey icat edecekti, kocasına söylenecek öyle bir şey bulacaktı ki bu adamdan onu kurtarsın.

Dönerken sandalda bir kelime bile konuşmadılar; fakat Bihter'de Behlûl'e bir şey söylemek, ona hakaret etmek, bir kelimeyle aralarına artık unutulamayacak bir düşmanlık koymak ihtiyacı vardı. Sebebini pek iyi bilmiyordu, fakat bu adamı tokatlamak istiyordu.

Yalıda Nihal önden koşa koşa çıkıyordu, onlar merdiveni yan yana çıktılar. Behlül'de ufak bir çarpıntı vardı, Bihter'de taşan öfkeyi uzaktan hissediyordu amma bunu kendi istemiş, kendi hazırlamıştı; onu bir haftadır devam eden kayıtsızlıktan çıkarmak için her şeyi yapacaktı; fakat şimdi onun yanında bir kelime söyleyemiyordu. Ayrılacakları sırada, sofada durdular ve birbirine baktılar.

Behlûl dedi ki:

— Size bir şey söylemekliğime müsaade etmez misiniz?

Bihter:

— Söyleyiniz! dedi.

Behlûl eliyle odasını göstererek:

— Orada! diyordu. Burada nasıl olur? Düşününüz bir kere, bizi işitebilirler...

Bihter'e daha çok sokulmuş, fısıldayarak söylüyordu. Bihter başını sallayarak "Sizin odanıza mı? Asla!..." diyordu.

Sesinde bir alayla Behlûl sordu:

— Niçin? Benden korkuyor musunuz?

Bihter cevap vermeyerek dönmüştü, gitmeye hazırlanıyordu. Behlûl elinden tuttu, eğilerek kulağına diyordu ki:

— Lakin neden?... Beni dinlemeden gidemezsiniz. İşitiyor musun Bihter? Gidemezsin...

Ve yavaş yavaş onu odasına çekiyordu. Bihter elini kurtarmaya çalışıyordu. Fakat artık odadaydılar. İkisini de bir çarpıntı, söz söylemekten alıkoyuyordu. Tekrar uzun bir bakışla, düşmanca bakıştılar; birden Bihter hemen oraya, bir iskemleye düştü ve hırsından iki eliyle yüzünü kapayarak, ağladı.

Behlûl şimdi dizlerinin dibine oturmuş, onun serbest serbest ağlamasına müsaade ediyordu, bu buhran çok sürmedi. Bihter artık yalvarıcı bir sesle diyordu ki:

— Rica ederim, beni bırakınız, bırakınız... Nedir bilmiyorum, fakat bu beni öldürecek. Sizin ne iyi bir dostunuzdum, şimdi size düşman oluyorum, sizden nefret ediyorum, sizinle beraber kendimden nefret ediyorum. Yine sizinle eskisi gibi sadece bir dost olurduk, birbirimizi lekesiz, azapsız bir sevgiyle severdik.

Behlûl kendisini sevdirmek isteyen bir çocuk sokulganlığıyla onun dizlerine dayanıyor, başını koluna koyuyordu:

— Lakin, dedi, sizi böyle sevememek kadar azap olur mu? Bilseniz bir haftadan beri ne kadar ıstırap çektim. Bir daha seninle böyle yapyalnız kalamayacağım, bir daha sizi böyle dizlerinizin dibinde dinleyemeyeceğim zannediyordum. Nasıl mümkün olur, Bihter? Sizi sevmemeye mahkûm olduktan sonra ben nasıl yaşarım? Fakat sizi böyle sevmek, ayaklarınızın altında bahtiyarlıktan ölerek, ölmekten bahtiyar olarak sevmek... Ah! Sizi sevemediğim, size bunları söyleyemediğim dakikalar, işte onlar birer azaptı, birer işkenceydi. Siz de beni seviyordunuz, uzaktan uzağa bunu hissediyordum, şu halde bahtiyar olmak için ne engel vardı? Bugün bahtiyar olduktan sonra sevişmemeye, bu saadeti kendi ellerimizle öldürmeye yol açacak ne olabilir?

Bihter şimdi daha çok söyletmemek, bu düşünüş tarzı üzerinde onu daha fazla dinlememek için elinin tersiyle Behlûl'ün ağzını kapıyordu. Behlûl bu eli öpüyordu. Burada, bu kadının yanında, onun şu insanı kendinden geçiren havasında Behlûl kendisini değişmiş buluyordu. Artık söylediklerini hissediyordu, artık bir oyun oynayan sahte kimliğinden çıkıyor, söylediklerinin gerçekliğine kendini teslim ediyordu. Yavaşça Bihter'in yanına oturmuştu, onu yavaşça kendisine çekerek hafif bir sevda nağmesini andıran ancak özel bir sesle:

— Oh! Bilseniz, sizi sevmekle neler kazanıyorum: Hayatımı, kendimi, varlığımı, işte siz bana bunları kazandırıyorsunuz. Sizi sevmeden önce hissiz, ruhsuz bir şeydim; bütün o koştuklarım, o uğraştıklarım yapılmak için yapılmış şeyler, boş geçirilmek istenilmeyen bir gençliği doldurmuş olmak için icat olunan yalanlardı. Anlıyor musunuz? Bütün o hayat baştan başa bir yalandı. O yalanların içinde ruhumun bozulduğunu, artık onda saf ve yüce bir sevgiyle titremek yatkınlığının mahvolduğunu hissediyordum. Siz bunların hepsini değiştirdiniz, o ölmüş sanılan ruhun bütün saf ve temiz emellerini uyandırmış oldunuz. Artık sevmeye

gücü yokmuş gibi görülen kalbin o vakte kadar hiç sevmediğini bundan sonra, yalnız bundan sonra ve yalnız sizi seveceğini siz gösterdiniz. Bilsen Bihter seni nasıl seviyorum? Seni ölünceye kadar, öldükten sonra bile, nasıl seveceğimi bilsen... Sen de beni seviyorsun, değil mi, Bihter? Benim olacaksın, yalnız benim, değil mi?

Dudaklarıyla genç kadının dudaklarını araştırıyor, beklenen cevabı oradan dudaklarıyla toplamak istiyordu. Uzun ve bu defa ruhlarının bütün ateşleriyle ciğerlerini söken bir öpüşme içinde dudakları birleşti... Birden Bihter silkindi:

— Lakin bu çılgınlık! dedi. Bir saatten beri buradayım...

Ayağa kalkmıştı, gitmek istiyordu. Behlûl de şimdi ayaktaydı, onu ellerinden tutarak salıvermemek istiyordu. Birbirine bakıyorlardı. Tekrar öpüştüler ve genç kadın ellerini kurtararak kaçtı.

Bu ikinci karşılaşmadan sonra Bihter'in bütün acıları dinmiş oldu. Artık kendi kendisine itiraf ediyordu ki Behlûl'ü seviyor. Yavaş yavaş, son endişeler sevdasının ufkundan siliniyor, orada gittikçe daha çok parıldayan bir aydınlık sabah ortaya çıkıyordu. Bu aşk günahının bütün yasak lezzetleri onun aşk ateşini öyle kendinden geçirerek yatıştırıyordu ki artık bu sevdanın dışında kalan hayatı siliniyordu. Bu büyük aşka bütün varlığıyla kendini teslim ediyor ve şimdi bundan ne bir azap, ne küçük bir endişe hissediyordu. Kendisini mutlu, tamamıyla mutlu buluyordu; yalnız, dakikadan dakikaya, kalbinde birdenbire uyanıveren bir korku, ancak bir saniye uyanıp sönen bir his, onu mutluluğunun içinde titretirdi.

Bu karşılıklı aşk onlar için asıl tehlikeleriyle, zorluklarıyla çekici oluyordu. Herkesin gözü önünde herkesten saklanan, yalnız, ikisine ait gizli bir hayat vardı ki bütün gizlilikleriyle onları daha çok birbirine yakınlaştırıyor, ilişkilerine bir fazla samimiyet veriyordu.

Dakikalardan ibaret fırsatlar oluyordu ki onlara birbirinin elini sıkmak, [birbirine] küçük bir öpücük vermek, iki kelimeyle bir buluşma vaadi almak için ancak müsaade

ediyordu. Buluşmaları pek seyrekti, yalnız kalmak için fırsat bulamayan nişanlılara has sürekli bir özleyiş içindeydiler.

İkisinde de her vakit tatmin olunacak hevesler kalıyor, aşklarının bu nadir ve kısa zamanlarında yatıştırılamamış emellerle birbirine hasret bulunuyorlardı. Bütün etraftan korkuyorlardı, ilişkilerinden önce pek tabii görülecek şeyler şimdi fark ediliverecek olursa bütün sırları meydana çıkarmak için yeterli birer sebep halini alıyordu. Bir gün karşı karşıya, yalnız gözleriyle birbirine gülümserken birden Adnan Bey'in gözlerini onlara bakıyor görmüşler ve ikisi birden sapsarı olmuşlardı. Böyle bakışırken fark edilmiş olmak Bihter için o kadar önem kazandı ki o gün saatlerce kocasının birden üzerine yürüyerek ve ellerini kavrayarak "Bana ihanet ediyorsun, bunu senin gözlerinde gördüm!" demesinden titredi. Bütün ev halkını biliyorlar da susuyorlar tahmin ettiren bir şüpheden kendisini kurtaramıyor; onların yanında adeta yavaş söylemeye, Nesrin'le Şayeste'nin mümkün olduğunca uzaklarında kalmaya lüzum görüyordu. O vakte kadar bu hizmetçilerde varlığı dikkatinden kaçamayan isyanı ezmek için bir fırsat kaçırmazken şimdi halinde onlarla artık uğraşmaktan vazgeçmişliğe benzeyen bir şey vardı.

Bihter Nihal'le birbirinden uzak gibiydiler. Şakire Hanım'ın ayrılışından sonra aralarına artık saklanmak mümkün olamayan bir kin girmişti. Nihal ondan hep kaçıyordu. Şimdi o babasından da kaçıyordu, evin içinde hemen herkese karşı süzgün çehresinde dargınlıklar hissediliyordu.

Ara sıra Bihter'de Nihal'e sokulmak, bu çocukla tekrar yakınlık kurmak için çare bulmak ihtiyacı uyanırdı. Onu beraber almak için sokağa çıkmaya lüzumlar icat ederdi. Nihal onunla birlikte bulundukça başkalaşır, fakat eve dönünce yine ondan kaçan, mürebbiyesiyle köşelere çekilen bir çocuk olurdu.

Şimdi Bihter, bir evin içinde bulunmakla birlikte bu çocuktan böyle ayrı kalışına memnun oluyordu. Ondan korkuyor denebilirdi, hissediyordu ki Nihal kendisinden kaçmasa o ondan kaçmaya mecbur olacaktı.

Bir gün bunu Behlûl'e itiraf etmişti:

— Bilsen, demişti, en çok Nihal'den korkuyorum.

Behlûl bunun manasını anlayamayarak sormuştu:

— Nihal'den mi? Sebep? Kıskanıyor musun, civanım?

Nihal'i, bu çocuğu kıskanmak mümkün müydü? Niçin kıskanacaktı? Behlûl'e yalnız:

— O! Ne garip bir soru! demişti, aralarında buna dair başka açıklamalarda bulunmadılar.

Bir gün Behlûl ondan büyük bir şey istedi, ilk önce söylemeye cesaret edemiyordu. Bu ricası o kadar yerine getirilmesi mümkün değil gibi görünecekti ki Bihter onu dinlemeden reddedecekti. Söylemeden önce ondan kabul vaadini almaya çalışıyor, ne olduğunu haber vermeden onun yerine getirilmesindeki kolaylıktan söz ediyordu. Bihter anlamadan önce vaat etmek istemiyordu. Nihayet o söyleyince hayretinden bir küçük çığlığı tutamadı:

— Benim odamda?... Bütün bir gece! Siz çıldırmışsınız...

Daha fazla dinlemek istemiyordu. Mümkün değil, bunu kabul edemeyecekti. Bütün hatıra gelen tehlikeler mümkün olmasa bile kocasına ait olan bu mahremiyet köşesini kirletmeyecekti. O zaman artık kendisine o kadar alçak bir kadın gözüyle bakacaktı ki yaşamaya kuvvet bulamayacaktı. Elleriyle bu fikri itmek isteyerek:

— Mümkün değil! diyordu.

Sonra birden aklına başka bir fikir geldi. Bir geceyi tamamıyla Behlûl'le geçirmek sevda saadetini tamamlayacak, bütün yarım kalan emellerin mükâfatını verecek bir şey gibiydi. Bu öyle bir şeydi ki onu tamamıyla âşığının edecekti. Behlûl'e:

— Hayır, öyle değil, dedi, fakat bir gece sizin odanızda...

Bu fikir ikisini de heyecan içinde bıraktı. Bir geceyi birlikte geçirmekle birbirlerine sahip oldukları doğrulanmış olacak, artık aralarında hiçbir yabancılık kalmayacaktı; asıl o gece birbirinin olacaklardı.

Fakat nasıl?

Bihter:

— Bana bırakınız, diyordu, bir gece, yalnız bir gece değil mi?

Behlûl'ün yazı odasından bir kapıyla geçilir küçük bir yatak odası vardı ki Bihter burasını yalnız eşiğinden bakmış olmakla tanırdı, bu oda onun için Behlûl'ün bir sır kutusuydu. Evet, burada bir gece geçirecek ve bu şekilde Behlûl'ün bütün ruhuna sahip olmuş olacaktı.

Bu fikir, onlarda doğduktan sonra, ilişkilerinde bir heyecan dönemi başladı. Bihter buna cesaret etmekle her şeyi tehlikeye koymuş oluyordu. Odasında bulunmadığı hissolunabilir, yahut gecenin vakitsiz bir anında bir tesadüfle her şey meydana çıkmış olurdu. Bihter bu tehlikeleri düşünüyor ve bu tehlikelerin verdiği korkularla o düşünce başka bir değer kazanıyordu. Aşkta sinirlerini uyutacak bir durgunluk değil, böyle korkular, heyecanlar, titreyişler istiyordu. Buna bir de fedakârlık lezzeti katılıyordu. Böyle tehlikelere atılmakla, "Görüyor musun? İşte bunlar bütün senin için!" demiş olacaktı.

Bir gece, herkes uyuduktan sonra, o, yatağından süzülerek inecek, çıplak ayaklarına terliklerini takacak, omuzlarına bir şey atacak, nefes almaktan korkarak kapısını açacak... Ah! O heyecan dakikası!.. Kalbinin çarpıntısını işittikçe ayak sesleri duyduğu kuruntusuna kapılacak, bir demirden el bileklerini sıkıyor, bir boğuk ses kulaklarına "Nereye gidiyorsun?" diyor zannedecek. O zaman hepsini itiraf edecek, "Oraya! Ötekinin odasına!" diyecek; kalbinin taze emellerine bir teselli damlası serpilemeyen bu zifaf odasından kaçarak ötekinin, o günahının ihtiras yuvasına koştuğunu söyleyecek, bunu söyledikten sonra orada, bilinemez nasıl bir intikam darbesiyle yıkılacak, önünde korkunç bir gelecek girdabı bırakarak bütün hayatı mahvolacak, fakat o yine mutlu, böyle her şeyi kaybetmekten, hatta ölmekten mutlu, yine aşkına koşacak...

Kaç kereler böyle yatağından, karanlıklarda bir cinayet fikrinin hummasıyla hareket edenlere has ateşlerle kavrularak inmiş, odasının kapısına kadar gitmişti; fakat orada

duruyor, gözleri karanlıkta bir noktaya dikilerek uzun bir bekleyiş içinde, hareket edemeden, kalıyordu, böyle ne beklerdi? Karanlıkların bir ilham bağışlamasını bekler gibi dururdu.

Hissederdi ki o dakikada, onun gibi nefes almaya cesaret edemeyerek, birisi kendisini bekliyor, çarpıntısından bayılarak her dakika odasının kapısında bir hareket varmış gibi kuruntuya kapılıyordu. Onun da böyle beklediğini düşündükçe garip bir güven duyar ve artık daha fazla cesaret etmekten vazgeçerdi.

Behlûl gözleriyle "Yine gelmediniz!" derdi. O, bir dakika fırsat bekleyerek Bihter'e bakar, yalnız kalmak için, yalnız bir kelime söyleyecek kadar onu yalnız görebilmek için gözleriyle rica ederdi. Bihter bir gecesini ona vermeden önce onun hiçbir şey söyleyebilmesine imkân bırakmıyordu.

Behlûl şimdi her gece evdeydi. Haftasının hemen yarısını dışarıda geçirmek alışkanlığındayken işte bir aydan beri bir gece bile bir yere kaybolmuyordu... Adnan Bey ikide bir onunla şakalaşıyor, "Behlûl dünya işlerinden elini çekti!" diyor, sonra buna birtakım sebepler icat ederek Behlûl'ü böyle inzivaya mecbur eden bir ümitsiz aşkın varlığı zannına kapılıyordu. "Behlûl bütün başarılarını anlatır, mümkün olsa da neler elde edemediğini de anlattırabilsek!" diyordu.

Bihter bu şakalar sırasında gözlerini çevirir, ikisine de bakamazdı; mümkün olsaydı da herkese bağırsaydı: "Lakin anlamıyor musunuz? Behlûl benim için, yalnız benim için her şeyi terk etti."

Evet, yalnız onun için her şeyi terk etmişti de o bir gece bulup ona veremiyor, "İşte ben de bütün hayatımı senin için tehlikeye atıyorum!..." diyemiyordu.

Nihayet bu geceyi bulabildi.

Düğüne artık karar verilmişti. Düğün yalnız aileye mensup olanlarla pek sıkı dostlara ayrılmış bir akşam eğlencesiyle başlayacaktı. Firdevs Hanım kızlarıyla, Nihal'le bu akşam eğlencesine davet edilmiştiler; çarşamba günü gidecekler, perşembe günü akşamüzeri döneceklerdi.

Çarşamba günü yalıda büyük telaş vardı. Henüz sabahleyin Firdevs Hanım'la Peyker elbise kutularıyla gelmişlerdi. Burada hazırlanılacak ve özel olarak tutulan bir istimbotla[1] düğün evine gidilecekti. Beraber götürülecek şeyler o kadar çoktu ki başka bir çare bulunamamıştı: Gecelik elbiselerinden, tuvalet takımlarından, perşembe günü giyilecek elbise kutularından oluşan bir alay eşya vardı. Herkes bu gürültüde şaşırıyor, Firdevs Hanım kendisine bir yardımcı bulamayarak bağırıyor, Nesrin'le Şayeste bu farklı özel günde herkesten çok kendileriyle ilgilenmeyi daha uygun bularak odalarından çıkmıyorlar, Bihter dolabının bulunamayan anahtarı için kıyametleri koparıyor, Peyker korsesinin şeridini çekerken koparan kocasıyla kavga ederken Firdevs Hanım'a yardım etmek için Katina'nın yalnız bıraktığı Feridun ağlıyordu. Karısına yardım etmek için odasından çıkmayan Adnan Bey'e Bihter:

— Beni yalnız bıraksanız daha rahat giyineceğim, diyor, sonra kocasının eline pudra tüyünü tutuşturarak omuzlarını gösteriyordu:

— Mademki gitmek istemiyorsunuz, bari iş görünüz.

Uzaktan Firdevs Hanım'ın sesi işitiliyordu:

— Bihter! Bana maşalarını göndersene!...

Nihal'in potinlerini iliklerken düğmesini koparan Beşir iğne iplik istemek için Şayeste ile Nesrin'in kapandıkları odaya vuruyor, aşağıdan nihayet iğneyle iplik bulan Mlle de Courton Türkçesine has telaffuzla bağırıyordu:

— Beşiğ! Beşiğ!... Buğaya gel. Buğda vağ!...

Behlûl oda kapılarına uğrayarak soruyordu:

—Yardımcıya ihtiyacınız yok mu? Evin içinde boş adam var...

Bihter hepsinden önce hazırlanmıştı, yalnız belinin kurdelesini iğnelemekte Adnan Bey umulmaz bir beceriksizlik gösteriyordu. Behlûl'e bağırdı:

---

1 Buhar gücüyle çalışan deniz araçlarının ortak adı olmakla birlikte, buharla işleyen küçük tekneleri belirtmek için de kullanılır, küçük vapur, çatana.

— Behlûl! Buraya gel. Burada iş var...

Bihter gülerek sıkılıyor, bunu Behlûl'e havale edilemeyecek kadar mahrem bir iş buluyordu. Behlûl diz çökmüş, amcasının elinden iğneyi alıyor:

— Nihayet!... diyordu, sabahtan beri boş yere hizmet teklif etmekten usandım.

Behlûl bitirerek ayağa kalktı, Adnan Bey galiba uzaktan kahkahası işitilen Nihal'e bakmak üzere aralık kapıdan geçmişti, Bihter'le Behlûl yalnızdılar, birbirine baktılar.

Behlûl sokuldu ve yavaş bir sesle:

— Ne güzelsiniz! dedi, sizi böyle güzel gördükçe ağlamak istiyorum.

Bihter bütün gençliğinin gösterişi ve süsüyle, gerdanını, kollarını açık bırakarak iki taraftan göğsünü sardıktan sonra dökülen ve uzun eteğiyle billurdan bir bahar heykelinin dalgalanan devamını oluşturan ipeklerin beyazlıkları içinde ince ve uzun boyuyla güzelliğin bir zafer timsali gibiydi.

Behlûl'e bakarak belirsiz bir tebessümle gülüyordu. Birden o güne kadar söylenmemiş bir şeyi ona söylemek, bu haliyle kendisini bir kelime içinde ona vermek için bir ihtiyaç duydu:

— Niçin? dedi, mademki seni seviyorum.

Behlûl ellerini tutmak ve öpmek istiyordu, Bihter etrafına bakarak ve Behlûl'ü iterek mırıldandı:

— Bırakınız, çıldırdınız mı? Yarın gece...

Yarın gece!... Bunu düşünmeden söylemişti. Nasıl? Yarın gece mümkün olabilecek miydi? Bilmiyordu. Fakat Behlûl'ün ona bakışında öyle derin bir tutkunluk, demin dudaklarından çıkan birkaç kelimede öyle samimi bir yalvarış vardı ki mümkün olsun olmasın artık yarın gece ona gidecekti.

Behlûl bir şey söylemeye vakit bulamadı. Adnan Bey:

— Size şık birini getiriyorum!... diyen sesiyle oradaydı.

Nihal'i getiriyordu. Nihal, nihayet herkesin gülünç bulduğu Japonyalı kıyafetinden vazgeçmişti. Ona simasının bütün duygulu zarifliğini pekiştirecek bir şey bulmuşlar-

dı. Solgun bir sarı ile beyazdan hasır şeklinde dokunmuş bir şeydi. *Corsage*[1] gövdesinin yarısından başlıyordu. Boğazından oraya kadar beyaz boncuklarla işlenmiş bir göğüslük takılmış, yenler ince kollarını yarı çıplak bırakan ince gazlardan yapılmıştı.

Yalnız o kadar, ne saçlarında bir çiçek, ne üzerinde bir mücevher parçası; sade, zarif bir elbise; fakat Nihal bu elbisesinin içinde öyle ince, öyle havai bir güzellikle güzeldi ki Bihter bir hayret çığlığını tutamadı:

— Oh! Benim minimini Nihal'im!...

Koştu, Nihal'in iki ellerinden çekerek onu öptü, ellerinden bırakmayarak çekiliyor, ona bakıyordu, sonra Adnan Bey'e bakarak:

— Ne güzel kızımız var! diyordu.

Behlûl diyordu ki:

— Bilir misin, Nihal? Ne giysen sende yine bir Japonyalı kız görüyorum. Bilmem bu fikir bana nereden geldi? Fakat öyle zannediyorum ki sen güzel, insanın parmakları arasında kırılacak kadar zarif, ince bir Japonyalıdan başka bir şey değilsin...

Sonra kulağına eğilerek soruyordu:

— Hani ya Nihal, sen bana şuradan, kaşının ucundan, o Japon yelpazelerinin üzerindeki çizgilere benzeyen kaşından öptürecektin...

Nihal gülerek, eliyle kaşını saklayarak çekiliyor:

— Beni hâlâ çocuk zannediyorsunuz, diyor, sonra babasına bakarak soruyordu:

— Değil mi, baba, artık Behlûl beni öpemez, değil mi?...

Bihter ötede aynasının önünde mücevher takımlarını çıkarıyordu. Ona Adnan Bey tarafından evliliğin ardından nefis bir zümrüt takım hediye edilmişti ki şimdiye kadar takılmak için bir fırsat bulunamamıştı. Nihal bunu görmemiş, yalnız kızlardan işitmişti. Ne kadar demişlerdi? Hizmetçilerin ağzında aşırı abartılan bir fiyat karşılığında alınmıştı. Nihal'in yal-

1 Kadın giysilerinde vücudun üst tarafını, göğsü kuşatan kısım.

nız kulaklarında etrafı minimini incilerle ortasında tek birer küçük taştan ibaret bir küpesi vardı. Kaç kere onları görmek için Bihter'den rica etmeye niyet etmişti. Her defasında da kıskanıyor görünmek korkusu engel olurdu.

Şüphesiz kıskanıyordu; yalnız bunları değil, en küçük şeyleri kıskanıyordu ve bu, zavallı ruhunu sürekli işkenceler içinde ezerdi. Nihal bu hissini pek iyi anlamıştı. O şeylerin kendilerini değil, onların işaret ettiği manayı, evet, babasının kendisini unutarak hep bu kadını düşünmesini kıskanıyordu.

Bugün hayatında birinci defa olarak bir düğüne gitmek sevinciyle mutluyken orada, Bihter'in bir kanepe üstüne henüz kapağını açmaksızın bıraktığı al kadife kutuyu görmesiyle kalbinde bir şey buruldu.

Şimdi kutuyu Adnan Bey açıyor, hem tarak hem iğne olarak kullanılabilen bir parçayı göstererek Bihter'e soruyordu:

— Saçlarına mı takacaksın, gülüm?...

Nihal kaçtı. Sofada Peyker hazırlanmış, içeride Katina'yı salıvermemek isteyen annesine sesleniyordu. Şayeste, Nesrin nihayet inmişlerdi. Beşir siyah setresini[1] giymiş, al kravatını takmıştı, Nihal kravatın bağlanışına itiraz ediyor, parmaklarının bir iki darbesiyle düzeltiyor:

— Aman Peyker Hanım! Bakınız benim Beşir'ime, ne güzel, değil mi, hepimizden güzel, değil mi, rica ederim? diyordu.

Nihayet hep hazır oldular, hep sofada Firdevs Hanım'ı bekliyorlardı; Nihal çekingen bir gözle Bihter'e bakmış, tarağı, küpeleri, parmağındaki yüzüğü görmüştü. Nesrin'le Şayeste perşembe günü için ayrılmış elbise kutularını, gecelik çantalarını istimbota konmak üzere indiriyorlar, Mlle de Courton Nihal'e çarşafını giydiriyordu. Uzun eteğiyle çarşaflanamayan Bihter'le Peyker mantolarını giyeceklerdi. Hâlâ odasından çıkmayan Firdevs Hanım'a, sabırsızlanarak, hep

---

1 Eskiden daha çok resmi dairelerde giyilen, düz yakalı, önü ilikli, etekleri uzunca, bir çeşit ceket.

bağırıyorlar, Feridun'u susturmak görevi verilen Nihat Bey:

— Bari Katina'yı salıverin, çocuk üzüldü, şikâyetiyle odanın kapısına vuruyordu.

Birden Behlûl bağırdı:

— Dikkat! Kapı açılıyor...

Nihayet kapı açılmıştı, Katina yol vererek duruyordu. Hepsi gülümseyerek bekliyorlardı. Bir hışırtı başlangıcı Firdevs Hanım'ın ilerlediğini haber verdi. Onu eşikte görünce hep birden bir hayret çığlığını tutamadılar. Bir müddetten beri artık daha çok ihtiyarlayan, daha çok çöken bu kadın bugün, sanki tamamıyla sönmeden önce güzelliğinin son bir gösterişli halesi içinde görünmek isteyerek büsbütün değişmiş, on sene öncesine geri dönmüştü. Onu az kaldı tanıyamayacaklardı. Küçük Feridun haber verdi: "Anne!"

Firdevs Hanım'ın sıfatı, o büyükanneliğin müthiş sıfatı bile çocuğun ağzından düzgünlenerek, boyalanarak, gençleşerek çıkıyordu. O, şimdi etrafında uyanan bu hayreti fark etmemişçesine, daha düne kadar onu uzun iskemlesinde esir eden sızıları, sanki onları da sanatının sihriyle örterek, elli yaşının içinde genç ve güzel kalmış olmak zaferiyle ilerliyordu. Üzerinde o tasarlanan elbise vardı: Siyah bir eteklik, alla siyahın uyuşan zıtlığı içinde göğsünün ve kollarının beyazlıklarına bir fazla tazelik veren *corsage* ve göğsünün ta ayrılık noktasında iri bir kırmızı gül...

Firdevs Hanım etrafa:

— Sizi beklettim! dedi ve gözlerinin derinliklerinden kopup gelen bir süzgün ve sitemli bakışla Behlûl'e bakarak, "Görüyorsunuz a, hâlâ genç ve hâlâ güzelim!..." demek istedi.

Bihter şimdi telaşla bağırıyor, herkese söylenecek bir söz, sorulacak bir şey buluyordu:

— Nesrin! Annemin çarşafını... Peyker! Feridun Nihal'in odasında yatacak değil mi? Matmazel, rica ederim, gece çocuğu ara sıra yoklayınız...

Sonra birden unutulmuş bir şey hatırladı:

— A, çanta, çanta nerede, benim küçük el çantası?...

Etrafa cevap bekleyerek bakıyordu. Herkes meşguldü. Çarşaflar giyiliyor, peçeler iliştirilmek için Nihal'le Firdevs Hanım aynayı paylaşamıyorlar, yeldirme giyen Peyker ince tül örtünün saçlarını bozmasından korkuyor, Nesrin'le Şayeste bellerinden sarkan çarşaflarını başlarına iliştirmek için hanımlardan uzak bir köşeye sokuluyorlardı. O zaman Bihter Behlûl'e baktı:

— Rica ederim, dedi, odama bakar mısınız? Zannederim ki orada kaldı...

Behlûl koşarak gidiyordu, o koridorda kaybolunca Bihter başka bir şey daha hatırladı, kendi kendisine soruyordu:

— Ya eldivenler? Onları çantaya koymuş muydum?

Şimdi herkes merdivenlerden iniyor, Nihal Mlle de Courton'la öpüşerek veda ediyor, Adnan Bey Nihat Bey'le rıhtımdan istimbota binişlerini görmek için pencereden sarkıyorlardı. Bihter eldivenleri için koştu. Behlûl odada, etrafa dağılan, kanepelerin, sandalyelerin üzerine serilen elbiseler, çamaşırlar arasında çantayı arıyordu.

Bihter:

— Bulamadınız mı? dedi, sonra birden çantayı yere, halının üstüne düşmüş gördü:

— İşte burada...

Behlûl çantayı aldı, fakat vermeyerek Bihter'e bakıyordu:

— Yarın gece! dedi.

— Evet, yarın gece!.. Çantayı veriniz, rica ederim, herkes indi, yalnız kalışımıza bir mana verirler...

Behlûl çantayı verirken birden bu yalnız kalmış olmak sözüyle tutuşan bir heves onu Bihter'in ellerinden tutmaya sürükledi. Dudakları birbirine kilitlendi; uzun bir öpüşle, birbirini hırpalayarak öpüştüler, ikisinin de başları dönüyordu; belki şu sırada, her türlü tehlike içinde, birbirinin kollarına düşeceklerdi. Birden bir gıcırtı, bir kapı gıcırtısı işittiler; titreyerek birbirini ittiler. Bihter koridora atıldı; Behlûl, kendini toplayarak takip ediyordu. Bihter, önünden geçerken, Mlle de Courton'un kapısı sallanıyor göründü.

Şüphesiz hiçbir şey değildi, ihtiyar mürebbiye odasına girmiş olacaktı...

* * *

Nihayet o kadar heyecanlar içinde beklenen bu gece gelmişti. Evin içinde herkes uyuyordu, Bihter kocasıyla [birbirlerine] kısa bir öpücük verdikten sonra aralık kapısını kapayalı belki saatler olmuştu.

Düğün evinde hemen uykusuz, çılgınca bir eğlence içinde geçirilen bir geceden, perşembe gününün kalabalığından, gürültüsünden sonra sersemleşmiş bir haldeydi. Odasında çini sobaya ayaklarını uzatarak ısınıyordu. Birden kalbinde bir şey oraya gitmek için en emin dakikanın geldiğini haber verdi. Gecelik haliyle, omuzlarına yalnız bir atkı alarak, kapısına gitti; bu gece kapısının topuzunu çevirirken ne vücudunda bir korku titremesi ne kalbinde bir çarpıntı vardı; sanki çok tabii bir şey yapıyordu. Odasının anahtarını yanına almıştı, kapıyı dışardan kilitledi; işitilmediğinden emindi. Koridoru geçtikten sonra artık hiçbir korkuya yer yoktu; sofada, merdivenlerde, aşağı katta ne görülmek ne işitilmek mümkündü. Koridorda bir tesadüf ihtimaline karşı bir cevap hazırlamıştı. Uykusunun kaçtığından, kocasının kütüphanesinden bir kitap almak için indiğinden söz edecekti. Merdivenlerden, sofadan geçerken kendisini düşünmekten alıkoyuyordu. Düşünürse, tereddüt ederse belki geri dönecekti ve geri dönmek istemiyordu, mutlak oraya gidecekti. Bir uyurgezer gibi elinde olmaksızın oraya sürükleniyordu. Behlûl'ün yarı aralık kapısını itti. O kendisini bekliyordu. Bir kelime söylemeden, onu dinlemeden elinden tuttu; buradan, bu kapıdan uzaklanmak, o gidilecek yere, o sırlarla dolu sevda odasına bir an önce giderek artık geri dönmek ihtimalini ortadan kaldırmak için kendisi onu sürükledi.

Ve nihayet Behlûl'ün menekşe sularıyla kokulandırdığı bu odanın havasında, kendisini gece vakti evin yalnızlıklarında iradesiz dolaştıran bir müthiş uykudan uyanırcasına

silkindi ve birden kırmızı kalpaklı lambanın pembe ışığıyla etrafı, Behlûl'ün serseri heveslerde bu yatak odasına yığılan bin türlü ufak tefeği, özellikle orada, köşede perdeleri çekilerek sanki saklanan yatağı görünce bunları, şu ayıbı canlandıran bütün bu ışığı görmemek isteyerek iki elleriyle yüzünü kapadı.

Behlûl onu çekiyor:

— Çocuk! diyor, sonra ona teşekkür etmek için kelimeler buluyor: Beni seviyorsun, Bihter! Oh! Bundan eminim, bu gece gelmiş olmak için herhalde beni seviyorsun... diyordu.

Sonra Bihter vicdanının azabından, ihanetinin bu alçaklığından söz etmek istedi; bunlardan söz ederse bir cinayet itirafından duyulan hafifliği bulacağı zannına kapılmıştı.

Fakat sesinde bir şey fark ediyordu ki bu kendi kulaklarında bile yanlış bir nağmenin etkisini uyandırıyordu. Yoksa bu söyledikleri hep yalan mıydı? Hiçbir vicdan azabı duymuyor, bu ihanetinin alçaklığını ruhunun samimiyetiyle hissetmiyor muydu?...

Behlûl:

— Niçin böyle fikirler icat ediyorsunuz? diyordu, bu gecenin saadetini hissetmiyor musunuz? Bırakınız, bu saadet, lekesiz, endişesiz kalsın.

Bihter onu haklı buluyordu, sustu; sonra birden başını Behlûl'ün omuzuna koydu:

— Evet, mademki seni seviyorum! dedi.

Bu uzun geceyi beraber nasıl geçireceklerdi? İkisinin arasında hâlâ soğuk bir hava, bir yabancılık, ilişkilerinin soğuk bir nefesi vardı ki onları tamamıyla sevişmekten engelliyor gibiydi. Bihter odanın bütün eşyasını görmek istiyor, uzun uzun duraklamalarla en olmayacak şeylerin karşısında kalarak odayı dolaşıyordu. Duvarda kadın resimlerine bakarken güldü:

— Bütün elbise merakıyla alınmış şeyler... diyordu.

Birden aklına bir fikir geldi. Behlûl ona bütün aşklarını anlatsa, birer birer, bütün ayrıntılarıyla onları hikâye etse nasıl olurdu? Sevinerek, bir çocuk haliyle, bu fikre ellerini çırpıyordu. Behlûl nazlanıyordu. Onun hayatında hiç aşk

yoktu. En büyük günahı bir serçenin yüreğini bile dolduramazdı. Kendisi dünyada bütün erkeklerin en safı olmakla birlikte en kötü tanınmışıydı.

Behlûl söylerken gülüyordu. Bihter ısrar ediyordu, hayır, mutlak bu gece onun bütün hayatını, geçmişini öğrenmeliydi. O zaman Behlûl hikâyeler icat etti, gülünç aşklar anlattı; bu günahlar o kadar tuhaf şeylerdi ki Bihter hep affediyordu.

— Lakin hiç, hiç kimseyi sevmediniz mi? diyor ve bu soruyla kaşları derin bir endişe ifade ederek yükseliyordu. Bu tuhaf hikâyeleri dinledikçe gülerken onda gizli bir keder uyanıyordu. Bu adamın hayatında bu gece de böyle gülünecek ve güldürmek için başka bir kadına anlatılacak bir tuhaflık olabilirdi.

Behlûl bu endişeyi anlayarak onun ellerini alıyor, göğsüne çekerek:

— Seni, yalnız seni... diyordu ve sesinde öyle bir samimiyet vardı ki genç kadın bu vicdan haykırışını ta kaynağından içmek için dudaklarını uzatıyordu.

Oh! Ne kadar mutluydular. Böyle, sürekli bir aşkla sevişeceklerdi. Bihter bir aralık bir cümleye başlamak istedi:

— Lakin... dedi.

Behlûl soruyordu:

— Lakin?...

— Ya bir gün, mesela burada, böyle mutluluktan sarhoşken öyle bir şey olsa ki o...

Kocasının ismini söyleyemiyordu. Behlûl ona hemen güvence verdi:

— Ne iyi olurdu! dedi. O zaman sizinle birlikte buradan giderdik. O zaman büsbütün mutlu olurduk!...

Bihter anlamıyormuşçasına yüzüne bakıyordu. Buradan nereye gideceklerdi? Demek o kendisiyle birlikte yaşamak için her şeyi terk edebilecekti? Sahih, sahih, buradan birlikte, yalnız iki kişi, artık bir daha dönmemek üzere, birbirinin kollarında ölmek üzere uzak, uzak bir yere gidebileceklerdi, öyle mi? Bu fikir onu mesut ediyordu, kalbinde adeta

hemen şu dakikada görülmek, anlaşılmak için bir emeli bile uyanıyordu. İki ellerini Behlûl'ün omuzlarına koyarak, gözlerini gözlerine dikerek soruyordu:

— Demek o zaman buradan giderdik!... Lakin nereye? Nasıl?...

Behlûl:

— Bilir miyim? diyordu, uzak, her şeyden uzak bir yere...

O zaman genç kadına bir sevda kasidesinin rüyalar içinde uyutan şiir ufuklarını açıyordu: Ummanları geçeceklerdi, aşklarına bir nazla, neşeyle örülmüş yuva, öyle benzersiz bir köşe bulacaklardı ki sonsuz bir baharın tazeliklerine yuva olsun. Ağaçlarının arasında kaybolunacak korular, saf dalgaları kenarında kendi içlerine dalıp uyuyacakları şelaleler sevdalarının sürekli bir bahar sahnesi olacaktı. Onları minimini bir selamla alkışlayan kuşlar, saf tebessümleriyle tebrik eden çiçekler arasında kol kola, baş başa gezeceklerdi; sonra yuvalarına, gece ayın, işitilmez hazin bir musikinin nağmelerine benzeyen ışıkları altında içten gelen sevda nağmeleri dinleyerek geri döneceklerdi. Küçük, zarif yuvalarında, yeşillikler içinde boğulmuş yeşil bir kafese benzeyen o kutunun içinde sevişecekler, hep sevişeceklerdi; o kadar sevişeceklerdi ki senelerin geçtiğinden habersiz, daima genç, daima bahtiyar, artık ölmemek isteyeceklerdi; belki bu sevda köşesi o kadar cennetten bir parçaya benzeyecekti ki ölüm bile onları unutacaktı.

Behlûl yavaş yavaş, bu sevda şirinin kendisini de hoş bir sıcaklık içinde saran etkisiyle kendinden geçerek, söylüyordu. Bu hülya manzarası Bihter'i uzaklara götürüyor, meçhul bir âlemin şiirle, aşkla örülmüş ufuklarına atıyordu. Bir kelime ilave ederse bu kasidenin saadet rüyasını bozmuş olacağından korkarak susuyordu. Yalnız bir şey düşünüyordu: Behlûl kendisiyle birlikte gelebilecekti, her şeyi onun için terk edecekti... Şimdi onun boynuna atılmak, teşekkür etmek, "Bilsen beni ne kadar mutlu ediyorsun!" demek istiyordu. Evet, artık mutluydu; artık günahının işte mükâfatını topluyordu.

Bu gece dönmek zamanının geldiğine karar verince Bihter birden bir korku duydu. Gelirken hiç dönüşü düşünmemişti. Neden korktuğunu bilemiyordu.. Geldiği gibi gidecekti. Giderken karşılaşılabilecek tehlike aynıyla gelirken de vardı. Odasından hiçbir heyecan duymaksızın çıkmışken şimdi tekrar oraya dönmek için korku duymasına bir mana veremiyordu. Karanlıktan, gecenin nefesinden, uzun sofalardan, duvarlardan, her şeyden korkacağı, birtakım eller uzanarak kendisini tutacağı, bir korku çığlığıyla karanlıkların içinde düşüp bayılacağı kanısına varıyordu; fakat gitmek lazımdı, daha fazla duramazdı, sabaha karşı evin içinde uyananlar olabilirdi.

Behlûl kapısını yarı açık bırakacaktı. Bihter omuz atkısını kaparak bir cesaret hamlesiyle atıldı. Sofada karanlıktan geçerken koşuyordu, merdivenlerin bir basamağında tahta gıcırdadı, bir adım daha atamayarak durdu, sonra durmaktan korktu. Kapısının önüne kadar nasıl geldiğini bilmiyordu. Orada anahtarı hatırladı. Anahtarı nereye koymuştu? Bunu düşünmeden önce anahtarı bulamamak ihtimalinin neticelerini düşündü. Mümkün değil anahtarın nerede olabileceği hatırına getiremiyordu. Ebediyet kadar uzun bir dakika geçti; artık gücünü kıran bir mücadelede son kuvvetini harcamışçasına oraya düşüverecekti. Birden hatırladı, anahtar atkının kurdelesine bağlanmış, göğsünde sallanıyordu. Nasıl olmuştu da bunu görmemişti?

Kapıyı açarken titriyordu. Gürültü olup olmadığını bilemedi, odasına girip kapısını kapadıktan sonra bir müddet durdu, etrafı dinliyordu. Hiç, hiçbir ses yoktu. Bu büyük ev derin bir uyku içinde, her şeyden habersiz, geniş geniş nefeslerle uyuyordu.

Demek gecelerin kara gözlerinden başka hiçbir göz onu görmemişti, demek bu kadın bu geceyi başka bir odada geçirmişti de bundan kimsenin haberi olmamıştı. Bihter bunun bu derece kolay olabildiğine şaşıyordu. Şu halde isterse yarın gece, isterse her gece oraya gidebilecekti.

Nihayet belki bir defa görülebilirdi, fakat bundan artık korkmaya sebep yoktu; mademki onunla birlikte gideceklerdi, ta ummanların öte tarafına... Bihter kendisini Behlûl'ün kolunda, yeşil ormanlar içinde, mai şelaleler arasında bir aşka gömülmüş, yavaş yavaş yürüyor görüyordu.

13

Nihal için bu düğün o vakte kadar açıklıkla anlaşılamamış, yalnız hissedilerek belirsiz kalmış birçok hakikatlerin birden ortaya çıkması gibi olmuştu. Hep gördükleri, tanıdıkları hayatın uzaktan görülmüş sınırlı köşeleriydi. İnsanları, özellikle kadınları, kendi dünyasının kadınlarını bu derece yakından görmemişti.

Düğünde hiç eğlenmemişti, daha çok, o zamana kadar uzaktan görülerek tamamıyla ayırt edilemeyen birçok hakikatlerin sert bir darbesiyle ona çarpmasından yaralanmış gibiydi. Düğünden döndükten sonra bu iki gün içinde görülen çehreler, işitilmiş cümleler, bir düğün evinin olaylarını meydana getiren bütün o küçük küçük tablolar, gürültüler, çalgılar, karmakarışık, hep birden bir âlemin patlayarak bulutlar içinde dönüp dolaşan bir perişan enkazı şeklinde, beyninin içinde çalkalanıyordu.

Neler görmüştü? Neler işitmişti? Bunlara bir çekidüzen veremiyordu; düğünü sırayla birisine hikâye etmek lazım gelse kaybedecek, olayları birbirine karıştıracaktı.

İlk gece özel bir akşam eğlencesinden ibaretti: Buna yalnız akrabadan olanlarla pek iyi görüşülen birkaç aile davetliydi. Bu gece herkes eğlendiği kanısındaydı. Nihal eğlenip eğlenmediğini pek bilmiyordu. Göğsü korsesinden taşan şişman bir genç kadın vardı ki Kadıköy sahnelerinde[1]

---

1 Eskiden Fenerbahçe Stadı ile Söğütlüçeşme arasındaki Kurbağlıdere'nin her iki yanında uzanan Kuşdili çayırı Kadıköy'ün eğlence merkeziydi. Rum ve Ermeni şarkıcı kadınlar buradaki çalgılı gazinolarda şarkı söylerlerdi.

dinlenen şarkıcı kadınların taklidini yapmak için saatlerle boğazını yırtmış, nihayet Peyker'i piyanoya geçirerek bu taklit ziyafetine bir çoban dansıyla son vermişti. Bu o derece seyretmeye değer bir şey sayılıyordu ki hizmetçiler bile gülmekten kırışarak sofanın kapılarına yığılıyorlardı, iskemlede oturamayarak kendisine yere bir minder koydurtan bir ihtiyar hanım vardı ki şişman genç oynarken ikide bir kendinden geçercesine coşarak "Oh! Ömrüne bereket!..." diyor, sonra eliyle gelin olacak kıza bir şey işaret ederek sesleniyordu:

— Elmas kızım! Senin elinden istedi gönül! Bu yok olası ihtiyarlık! Beni yerimden kaldırmıyor ki...

Gelinin annesi Firdevs Hanım'ı ara sıra kaldırıyor, ikisi birlikte çıkarak kapısının bir kanadı kapalı duran bir odaya giriyorlar, bir iki dakikalık bir ortadan kayboluştan gülerek, birbirinin kulaklarına bir şey fısıldayarak dönüyorlardı.

Bir aralık saz takımı düzenlenmişti. Peyker piyanoda kaldı, Bihter için bir ud buldular, şişman genç "Daireyi[1] kimseye veremem!" diyordu, minderde oturan ihtiyar hanım "Firdevs'ime de bir daire bulunuz. O karışmazsa dinleyemem" diye bağırıyor, sonra takıma seslenerek "Hiç seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur"[2] şarkısının unutulmamasını tembih ediyordu. Annelerden biri kızının unutulduğuna tahammül edemeyerek ev sahibi hanıma, "Hemşire! Kanun yok mu? Naciye de takıma girsin" diyordu.

Nihayet Naciye Hanım'a bir kanun bulundu. Kara kaşlı, kara gözlü, tombalak bir kız, teklif olunmadan, kalkıyor, saz çalanların yanına gidiyor ve uzaktan Nihal'e soruyordu: "Siz okumaz mısınız?"

Nihal cevap veremiyordu.

---

1 Bir tarafına ince bir deri gerilmiş, yuvarlak bir zilli kasnaktan oluşan ve parmakla vurularak çalınan bir çalgı, def, tef.

2 İlk sözcük "dil" denilecek yerde sehven hiç diye aktarılmış olmalı. "Dil seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur" şarkısı Rum asıllı lavtacı, şarkıcı ve besteci Civan Ağa'nın nihavent makamında bir bestesidir.

Udla taksim[1] olunurken minderde oturan ihtiyar hanım gözlerini kapamış, iki tarafına sallanarak, dudaklarının arasından anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu.

Suzinak[2] faslı[3] yapılıyordu. Ev sahibi hanımla Firdevs Hanım yan yana, bastırılmış kahkahalarla gülüşüyorlar; gelin, Nihal'in yanına oturarak kulağına "Başka odaya gidelim mi? Sıkıldınız galiba!" diyordu. Gelinle Nihal'in arasında böyle yavaş sesle bir konuşma başlamıştı. Gelin birer kelimeyle orada bulunanları anlatıyordu: O şişman hanım bir subayı severek iki çocuğuyla kocasından ayrılmıştı, şimdi subay da onu almıyordu. Şarkı okuyan tombalak kızın gelecek hafta nikâhı vardı. Çamlıca'da yanlarındaki köşkün beyiyle... Nişanlısı daha on sekiz yaşında, henüz mektepten çıkmamıştı; onun için nikâhtan sonra bir sene bekleyeceklerdi.

Nihal, şaşkın, anlamayarak, cevap vermeyerek dinliyordu. Öteden Bihter'in sesi hepsinin üstünde yükselerek "Çekme elem ü derdini bu dehr-i fenanın"[4] şarkısına başlanıyordu. Gelin şu on dakikalık tanışıklıkla ortaya çıkan teklifsizlikle Nihal'e! "Kardeş!" diyordu; "size görücüler geliyor mu?" Nihal kızarıyor ve "Bilmem!" diyordu. "Her ne var ise halet-i mestânede vardır"[5] mısraı okunurken ev sahibesi yine Firdevs Hanım'ı yerinden kaldırıyor, minderde oturan hanım gözlerini açarak bulanmış bakışıyla gelini arıyor, "Besimeciğim! Neredesin, bakayım? Beni yine unuttun!..." diyor, gelin aldırmayarak Nihal'i, "Başka odaya gidelim. Burada görüşemiyoruz ki..." şikâyetiyle yerinden kaldırıyordu.

Kapısının bir kanadı kapalı duran odanın önünden geçerken gelin içeri baktı, sonra Nihal'i eliyle çağırdı. Firdevs

---

1 Klasik Türk müziğinde bir usul kalıbına bağlı olmayan doğaçlama bölüm.
2 Türk müziğinde bir makam.
3 Türk müziğinde aynı makamdaki yapıtların belli bir sıraya göre icrası.
4 Besteci Hacı Arif Bey'in romanın yazıldığı yıllarda çok sevilen suzinak makamında bir şarkısı.
5 Hacı Arif Bey'in şarkısının son dizesi.

Hanım kanepeye yaslanmış, gelinin annesini bir koluyla boynundan sararak omzuna çekmiş, ikisinin de gözleri kapalı, hâlâ o şarkıyı mırıldanıyorlardı.

Gelin gülerek Nihal'e:

— İkisi de olmuşlar!... diyordu, Nihal tamamıyla anlamıyor ve ahmak görünmemek için sormuyordu.

Başka bir odaya çekildikten sonra gelin ona kendi düğününün tarihini anlatmıştı: Bu düğün içeride minderde oturan ihtiyar hanımın bir eseriydi. Bu hanımı Nihal'in bilmemesine şaşılacak şeydi. İstanbul'da onu tanımayan hemen kimse bulunamazdı. Bütün gelin olacak kızlarla evlendirilecek gençlerin bir hayır işler perisi olan bu kadına daima koynunda birkaç resimle, birkaç pusulayla tesadüf olunurdu. Anneler onu tenha odalara çekerler, uzun uzun konuşurlar, genç kızlar elini öperlerdi. Her kıza bir koca bulan bu kadın yalnız kendisine bir tane bulamamıştı. Kökenine hatıralar erişemeyen bir zamandan beri duldu, belki dul olarak doğmuştu. Başkalarının evliliğiyle o kadar meşguldü ki kendisini ihmal edebilirdi. Bir gün genç kızı olmayacak bir sebeple bu kadının yanında Kalpakçılarbaşı'na[1] göndermişlerdi. Orada hiçbir şey almayarak dükkân dükkân gezilmişti; fakat her dükkâna uğrandıkça onlarla birlikte bir müşteri daha oraya uğruyor, o da dükkânın başka bir köşesinde, hep onlara, hayır yalnız ona bakarak, bir pazarlığa tutuşuyordu. Genç kız bu Kalpakçılarbaşı seferinin asıl sebebini derhal anlamıştı. Ondan sonra bir gün annesi ona yakasında kurmay işaretiyle bir subay resmi gösterince artık hiç şüpheye imkân kalmamıştı. Daha sonra...

Genç kız biraz tereddütten sonra Nihal'e itiraf etmişti ki hep o hanımın aracılığıyla nişanlısıyla mektuplar alıp vermişlerdi, onun mektuplarını anlatıyordu. Nihayet...

— Nihayet, diyordu, yarın koltukta[2] göreceksiniz a, ancak yirmi beş yaşında...

---

1 İstanbul'un Beyazıt semtindeki Kapalıçarşı'nın Beyazıt Kapısı ile Nurosmaniye Kapısı arasında bir cadde halinde uzanan bölümü.

2 (Koltuk resmi ya da koltuk merasimi) Eski düğünlerde damatla gelinin davetliler arasından kol kola geçmeleri töreni.

İçeriden ihtiyar hanımın sesi işitiliyordu:

— Besime Hanım! Besimeciğim! Neredesin elmas kızım?...

Gelin nihayet Nihal'i sorgulamaya başlamıştı. Beybabasına dair ayrıntılı bilgi almak istiyor, bu evliliğin meydana gelişine dair sorular soruyordu. Sonra, Nihal'in belirsiz bir cevabı arasında sözünü keserek, birden samimileşen sesiyle:

— Gücenmeyiniz amma beybabanız Bihter Hanım için pek ihtiyar değil mi? Firdevs Hanım olsaydı... diyor, bu son cümleyi bir kahkaha içinde bitirmiyordu.

Nihal babasının ihtiyarlığından söz eden bu kıza karşı gizli bir içerleme hissetmekle birlikte, pek iyi belirleyemeksizin, bir de memnuniyete benzer bir şey duyuyordu. O ihtiyarlık bu evlilikte bir kusur meydana getirerek sanki Nihal'in intikamını alıyordu. Tabii bir akışla sohbet [konusu] Firdevs Hanım'a geçmişti. Gelin, Firdevs Hanım'a dair bildiklerini anlatıyordu.

— Uzaktan akrabalık olmakla birlikte, diyordu, siz de yabancı değilsiniz a! Siz benden daha iyi bilirsiniz...

Hayır, Nihal hiçbir şey bilmiyordu; Nesrin'le Şayeste'nin gevezelikleri belirli bir sınırı geçemezdi. Şimdi bu yanında, bir küçük musluk şırıltısıyla durmadan söyleyen genç kızı dinledikçe gözlerinin önünden birer birer perdeler düşüyordu. Demek Bihter'in annesi bir... Nihal söyleyecek söz bulamıyor ve zihninde başlanmış cümlesini yarım bırakıyordu.

Artık hepsini anlıyordu, birdenbire artık o kadar çok şey anlıyordu ki daha fazla dinlemek istemiyordu. Bir aralık gelin Behlûl'den söz etmişti: Behlûl kimdi? Genç miydi? Güzel miydi?

Onu niçin soruyorlardı? Sonra doğrudan doğruya Nihal'den söz edilmişti. Hiç gelin olmayı düşünmüyor muydu? Kimin karısı olmayı isterdi?

— İşte, işte kızarıyorsunuz... deniyordu.

Nihal kızardığının farkında değildi, fakat artık bu baş başa konuşmaktan sıkılıyordu. Şimdi içeride saz bir oyun havası yapıyordu. Tazelerden oynayanlar oluyordu. İhtiyar hanımın sesi yine yükseliyordu:

— A, gelin nerede, çocuklar? Gelini bulunuz...

Nihal ayağa kalkmıştı. İçeriye girdiler. Siyah kaşlı, kara gözlü, tombalak kız Nihal'e musallat oluyor, mutlaka onu oynatmak istiyordu. Nihal başını silkerek, "Lakin bilmem!" diyor, sonra tombalak kız kanun çalan Naciye Hanım'a eğilerek işittirecek bir sesle fısıldıyordu:

— Ne soğuk şey! Ne şarkı söylüyor ne oyun oynuyor...

Nihal bu gece minimini yüreğinin üstünde çözümü zor bir ıstırap meselesiyle uyumuştu. Bütün işittikleri, gördükleri onu incitmişti. Perşembe günü sabahleyin kalkar kalkmaz Bihter'e sordu:

— Ne vakit gideceğiz?...

Bihter de itiraf ediyordu: O da sıkılmıştı, fakat gidilemezdi, asıl bugün için gelinmişti. Şimdi gelini giydireceklerdi, kendileri hazırlanacaklardı, koltuk olacaktı, yemek yenecekti, nihayet...

Nihal o günün olaylarını karıştırıyordu. Zayıf sinirleri hiçbir zaman bu kadar kalabalıkla, bu kadar şamatayla karşı karşıya kalmamıştı. Şimdi gözlerini kapayınca bir bulut içinde, bir kanepe üstüne oturtulmuş gelini görüyordu. O gece durmadan söyleyen genç kız bugün gelinlik elbisesinin içinde, kulağına şüphesiz tuhaf şeyler fısıldayan arkadaşlarına bile bir tebessümü esirgeyecek kadar nazlanıyordu.

Bugün herkeste bir resmiyet vardı, gündüz için davetlileri ciddiyetle karşılayan şişman taze dulun gece Kadıköy sahnelerinin şarkıcı kadınlarını taklit eden zevzek kadın olduğuna ihtimal verilemezdi.

Bu düğün evi bir karşıtlar koleksiyonuydu. Nihal birbirine benzemeyen çehrelerin, kıyafetlerin böyle garip bir karmasına hiç tesadüf etmemişti. En seçkin, en şık tuvaletlerin yanında en garip kıyafetler görülüyordu. Bir yaşlı hanım vardı ki şal örneği entarisinin üstünde mor kadife kaplı elma kürkünün[1] gösterişiyle yanında sarı krepten[2] hotozuyla[3] gözlerini kaldırmaya cesaret edemeyen bir tazeyi kaşıyla,

1 Tilki postlarının yanak parçalarından yapılan kürk.
2 Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir tür ince kumaş.
3 Eskiden kadınların başlarına giydiği bir çeşit süslü küçük başlık.

gözüyle paylıyordu. Nihal bunların bir kaynanayla işkence altında yaşatılan, "Biz zamanımızda böyle gördük!" diyerek başına sarı krepten hotoz giydirilen bir gelin olduğunu haber almıştı.

Düğün evinin kalabalık sofasında aşağıdan yukarıya uzun eteklerini sürükleyerek kol kola dolaşan iyi giyinmiş kadınlar vardı ki şüphesiz bu gezintiyi zarifliğin son derecesi olarak kabul ediyorlar, kalabalığın içinde herkesin ayaklarına dolaşan uzun eteklerinden pek mağrur görünüyorlardı. Saz takımı için bir köşede yapılan özel yerin etrafında çömelmiş kadınlar, dadılarının kucaklarında huysuzlanan çocuklar, şamfıstığı yiyerek kabuklarını halının üstüne atan hanım kızlar vardı.

Daha sonra arkalarından çarşaflarını, başlarından örtülerini çıkarmayarak bilinemez ne bekleyen seyirciler vardı ki bunların içinde Nihal hizmetçiler arasına karışmış, özenle giyinip süslenmiş hanımlar fark ediyordu. Bunlar gelini görmeye gelmişlerdi; hep gelin odasına hücum ediyorlar, perdelere, ayna ile konsola, kanepelere koltuklara bir fiyat biçen gözlerle baktıktan sonra gelinin elbisesini gözden geçiriyorlar, nihayet buradan yeterli bir fikir almış olmakla kendilerini tatmin edince kapısının önüne bir parmaklık konan yatak odasına uzaktan bir göz atarak gelinin çeyizine bakıyorlardı.

Merdivende itişenler, kakışanlar, omuzlarıyla yol açanlar vardı. Ve bütün bu halkın üstünde, elindeki kahve tepsisiyle geçemeyerek bağıran bir hizmetçinin, annesiyle birlikte gelini seyretmeye gelerek kalabalığın içinde sıkıntısından uluyan bir çocuğun, ayağına basıldığı için öfkesini etrafındakilere beddua etmekle çıkaran bir zenci karının, yüzüne düzgün sürdüğü için bir hanım nineden çimdik yiyerek "Kör olasıca!" diye haykıran bir yıpranmış halayığın, ta uzakta yemek odasından gelen tabak şakırtısının, yukarıda fark edilmez bir makamla devam eden ince sazın birbirine karışmış feryat ve şamatası büyük bir gürültüyle göğe yükseliyordu.

Nihayet o kadar beklenilen koltuk merasimi yapılmıştı. Nihal bunu ancak görebilmişti. Bu iş için özel başörtüsü getirmiş hanımlar vardı. Tedbirli davranmamış olanlar saçlarının ancak topuzunu örten ipek mendillerle saklanıyorlardı. Bu seyre değer şeyi görmek için iskemlelere biniliyordu.

Nihal, nihayet etraftan kopan büyük bir takdir bağırtısı içinde bir kırmızı fes, yakası işlenmiş bir siyah elbise, yanında beyaz bir tül altında elmasları parlayan bir baş görmüştü. Ufak bir ara, derin bir gürültü, daha sonra... Nihal anlayamıyordu, havadan beyaz paralar düşmüş ve birden, kabarıp kabarıp sonra etrafa dağılıveren büyük bir dalga şeklinde, bir bekleyiş nefesiyle şişkin duran bu halk, o havadan dökülen şeyleri toplamak için yerlere dökülmüştü.

Bu para yağmurları iki tarafa avuç avuç serpiliyor ve bu dalga oradan oraya parçalanarak, çırpınarak üzerine dökülüyordu. Bu beyaz şeyleri kapışıyorlar, kapışıyorlardı. Artık ne koltuk merasimi kalmış ne görülecek güvey kalmıştı; artık gidilebilirdi; fakat hayır, hiç kimse gitmiyordu, gitmeyeceklerdi; burada, birbirine bakarak, bu gürültüyle eğlenerek, öylece oturacaklardı.

Nihal, nihayet kendisini odasının mesut sessizliğinde yalnız bularak ta uzaklarda bırakılan bu düğün evini, orada işitilen, görülen şeyleri düşündükçe karar veriyordu:

— Gelin olmak? Asla!... diyordu.

Onu ne görücüler göreceklerdi, ne de ihtiyar bir kadınla Kalpakçılarbaşı'na göndereceklerdi. O, böyle evde, kendi evinde, kendi odasında, yalnız kendi kendisine, dünyada tek başına oturacaktı.

Sonra babasını düşünüyordu. Babası da beraber olsaydı, yine eskisi gibi, aralarında başka hiçbir kimse olmaksızın...

Onda babasına tekrar bir yaklaşma arzusu uyanıyordu, ertesi gün sabahleyin uyanır uyanmaz babasını görmek için yenilemeyecek bir ihtiyaç hissetti.

Böyle sabahleyin babasının odasına gitmek alışkanlığı ruhunun o kadar uzaklarda kalmış bir hatırasıydı ki aşağıda, o bir vakitler onunla baş başa seneler geçirilen minimini

çalışma odasına girerken kendisini pek alışılmış dışında bir şey yapıyormuş zannediyordu.

Adnan Bey pencerenin yanında masasının üzerine eğilmiş yine bir şey oymakla meşguldü. Başını kaldırarak, biraz şaşkın, Nihal'e baktı. Nihal babasının karşısında, dudaklarında bir tebessümle bekliyordu. Adnan Bey sordu:

— Küçük hanım nasıl oldu da bu sabah babasını görmeye geldi?

Nihal gülerek omuzlarını silkti. "Bilir miyim?" demek istiyordu. Evet, bilir miydi? Öyle, nasılsa, sebepsiz dünden beri babasını düşünmüş, sonra bu sabah kendi isteği dışında, ne olduğu meçhul bir sebebe uyarak işte onun odasına gelmişti. Onun hislerinde böyle birdenbire en büyük değişiklikler meydana gelmek için bir kelime, bir bakış, bir hiç yeterli olurdu. Kalbinde ufak bir ses vardı ve bu ses ona, babasından bu kadar uzak bulunmakta biraz da kendisinin sebep olduğunu söylüyordu. Onu artık affetmeli değil miydi?...

Küçük yer iskemlesini çekerek, bir kelime söylemeksizin, babasının ta karşısına oturdu, sağ dirseğini dizine dayadı, minimini çenesini avucunun içine aldı ve gözlerinde derin bir tebessümle, artık işini bırakarak kendisini seyreden babasına baktı. Sanki onu muayene ediyordu.

Babası, demek, ihtiyardı. Bu fikir ona nereden gelmişti? Hâlâ kulaklarında bu ihtiyarlıktan söz eden alaycı bir sesin insafsız bir kahkahaya benzeyen hafif titreyişi vardı. Babasını şimdi sahih ihtiyar buluyordu; hatta biraz zayıflamış, biraz yanakları çekilmiş, biraz sararmış, kendi bildiğinden daha çok ihtiyarlamış... Birçok zaman babasını görmemiş gibi onu birden başkalaşmış olarak buluyordu.

— Nihal! Niçin bana öyle bakıyorsun?

Cevap vermedi. Dudaklarında bir şey titredi, tebessüme benzer bir şey; sonra bu gölge silindi, gözlerinden o gülüş rengi uçtu, bu çocuk alnının üstüne karanlık bir endişe sisi düştü. Belki babasının da bahtı fenaydı; belki onun da kalbinde bir keder, kim bilir nasıl bir keder vardı ki ağlıyordu;

belki o da Nihal'le bu uzaklıktan ıstırap duyuyordu. Şimdi babasından uzak kalmış olmak affolunamayacak bir kabahat kuvvetiyle kalbini buruyordu. Öyle bir şey söylemek istiyordu ki babasıyla arasında açılan mesafeyi bir saniye içinde silsin, yine onları eskisi kadar dost yapsın. Bir şey bulamıyordu. Ne söylemeliydi ki bu uzun sessiz kırgınlığı artık bir öpücük içinde unuttursun?

Elini uzatarak babasının bıraktığı tahta parçasını aldı:

— Ne yapıyorsunuz, babacığım?

Bu daha hiçbir şey değildi, Adnan Bey henüz ne yapacağına karar vermemişti. Hatırına bir fikir geliyordu; fakat...

— Beni yoracak bir fikir, diyordu; bir asma yaprağının üzerine konmuş bir salkım üzüm, üzüm tanelerini oyuk yapmalı, içlerini pamukla doldurup üzerlerine bu renge uyacak küçük kadife parçaları çekmeli... Anlıyor musun, Nihal? Zarif bir iğne yastığı...

Nihal bu fikri pek beğeniyordu:

— Ne güzel! diyordu, onu bana verirsiniz değil mi?

Sonra birdenbire başka bir şey hatırladı; işte bu, yine baba ile kızı birbirine yaklaştıracaktı:

— Hani ya, dedi, siz bir kere benim resmimi oymaya başlamıştınız da yarım kalmıştı. Nerede o parça?... Kim bilir, nerelere atıldı?...

Ayağa kalkmış, babasının köşede iş masasını dolduran tahta parçalarını, aletleri, o bir yığın kalabalığı karıştırıyor, o mutlu hayat döneminin yarım kalarak bir unutuluş köşesine atılan hatırasını arıyordu.

Adnan Bey onu durdurdu:

— Boşuna arıyorsun, Nihal? Onu bitirmek mümkün değil. O zaman sen bir çocuktun, şimdi...

Nihal'i kolundan çekerek pencerenin yanına, vereceği kararı vermek için onu daha iyi görmek üzere ışığa götürüyor ve kızının artık bir çocuktan çok bir genç kız çehresine benzeyen sivrice simasına, alnını taçlandıran yumuşak saçlara, ince ve uzun boyuna bakarak cümlesini tamamlıyordu:

— Şimdi artık bir genç kızsın.

Duygu dolu bir sevgi havası içinde ruhu babasının bu bakışıyla kucaklaşırken Nihal'in kalbinde bir şey büyük bir saadet hazzıyla eriyor gibiydi. Babasının kollarına atılacak ve tekrar beş dakika içinde babasını bulmuş olmak bahtiyarlığıyla ağlayacaktı, bunu yapabilmek için kuvvet bulamadı. Adnan Bey hâlâ ona bakıyordu. Nihal bir şey söylemiş olmak için:

— Genç kız! dedi, baba, bir çocuk genç kız olunca nihayet gelin olur, değil mi? Sizin haberiniz var mı? Ben karar verdim, bir daha değiştirilemeyecek bir karar: Küçük Nihal gelin olmayacak. Hani ya bana küçükken sorardınız: Nihal, kime varacaksın? derdiniz. Ben, şüphesiz, ciddi bir kanaatle "Size!" derdim... Telaş etmeyiniz, şimdi o fikirde değilim, fakat sizin yanınızda kalacağım, anlıyor musunuz, baba? Her zaman sizinle birlikte...

Adnan Bey sesinde derin bir şefkat titreyişiyle:

— Lakin kızım, dedi, nihayet gelin olmaya karar vermek lazım gelecek. Bir gün, olabilir ki, baban, seni yalnız bırakmaya mecbur olur...

Nihal önce anlamadı, sonra babasının titreyen gözlerinden anladı, yalnız ta ruhunun derinliklerinden kopan acı bir iniltiyle:

— Oo!... dedi.

Bu mümkün müydü? Böyle şey olabilir miydi? Annesinden sonra bu da, babası da... Zihninde o kelimeyi söyleyemeyerek kendi kendisine:

— Mümkün değil! diyordu. Sonra babasına sokuldu:

— Söyleyin, bakayım, dedi, bana söyleyin ki bu dediğiniz şey mümkün değil...

Adnan Bey gülüyordu, ona sordu:

— Bu kararı nereden çıkardın, Nihal?

Babasına hakikati söyledi. Bu kararı işte dün gördükleri düğünden çıkarmıştı. Nihal şimdi çocukluğuna has neşesini bularak bütün ayrıntıları maskaralaştıran bir tarzla ellerinin, çehresinin bin türlü tuhaflıklarıyla düğünde gördüklerini, taklitlerle karıştırarak anlatıyordu.

Bu düğün hikâyesi Nihal'de yaşayan bir komedi kuvvet ve hareketini kazanıyor, Adnan Bey'in gözlerinin önünden bütün bir düğün evi gariplikleriyle, tuhaflıklarıyla parça parça tablolarını sürükleyerek akıp geçiyordu. Nihal, iki kurşunkalem darbesiyle bir hayat uyandıran bir ressam ilhamıyla düğünün hayali bir manzarasını çizdikten sonra babasının karşısına geçiyor, ciddi görünmek için somurtan gelini taklit ediyordu.

— Düşününüz bir kere, diyordu, işte böyle, hep böyle, saatler geçecek, bütün gün geçecek, siz hep böyle somurtacaksınız. Sanki gelin olduğunuza pişmansınız, bütün bu görmeye gelenlere dargınsınız... Sizi ondan sonra, yok, ondan önce...

O zaman Nihal parmağını kaldırarak ciddi bir vaiz tavrıyla:

— Başka bir şey daha var, bu ne kadar gülünçse o kadar iğrenç bir şey daha var... diyordu. O zaman o minderde oturan hanımı anlatmak için halının üstüne oturuyor, gözlerini kapayarak sazın kendinden geçiren nağmeleriyle başını ağır ağır iki tarafına sallıyor, ortaya boğuk bir sesle, "Oh! Ömrüne bereket!" duasını atıyordu.

Bu kadın onu alacak, Kalpakçılarbaşı'na götürecek, beğendirilecek bir mal alçalışıyla o güne kadar görülmemiş, tanınmamış bir adama satacaktı.

Nihal tekrar ayağa kalkarak:

— Anlıyor musunuz, baba? Asla!... diyordu. Bunu söylerken ince sesinde demir gibi bir dayanıklılık vardı.

Adnan Bey gülüyordu:

— Lakin kızım, diyordu, bütün kızlar Kalpakçılarbaşı'nda gelin olmaz.

Birden Nihal'in ağzından bir soru fırlayacaktı:

— Başka nerede gelin olurlar? Kalender'de, Kâğıthane'de, Göksu'da... Ağzından çıkmamakla birlikte bu soru onu o kadar korkuttu ki sapsarı oldu; fakat ta deminden beri bu düğünden söz ederken bir fırsat bulmak, biraz da Firdevs Hanım'dan, onlardan söz etmek istiyordu. Lakin o zaman

babası kaşlarını çatacak, en sert sesiyle ona "Nihal! Beni yalnız bırakır mısın?" diyecekti. Onlardan söz etmemek için başka bir şey buldu:

— Bakınız itiraf edeyim, dedi, gelin olmak için bence bir sebep olabilir: Mücevher!... Bilmezsiniz, babacığım, o gün ben gözyaşlarımla sarhoş oluyordum. Sanki bütün o elmaslar, zümrütler, yakutlar damarlarıma giriyor, başımı döndürüyordu. Onlardan herkeste vardı...

Şimdi biraz kızararak, bu itirafının utancını örtmek için tatlı bir tebessümle gözlerini babasının gözlerine sokarak ilave ediyordu:

— Özellikle, birisinde, bilirsiniz a kimde, bir zümrüt takımı vardı ki...

Bir şey onu boğuyor gibiydi, boğazında tamamlamasını engelleyen bir tıkanıklık vardı, sustu. Adnan Bey onun saçlarını parmaklarıyla tarayarak gülüyor ve sevecen bir sesle:

— Evet, diyordu, fakat bunun için gelin olmak icap eder. Ne zaman kararını değiştirirsen bana haber verirsin, o zaman küçük Nihal için de bir zümrüt takımı gelir.

Nihal bir kahkaha içinde cevap verdi:

— Zavallı zümrüt takımı!... Küçük Nihal'e gelmek için ne kadar, ne kadar bekleyecek.

Bunun böyle bir şarta bağlanmasına darılmıyordu, bugün babasıyla barışmış olmaktan o kadar mutluydu ki bunun için değil hiçbir şey için darılmayacaktı. Şimdi onda her şeyle, herkesle, bütün hayatıyla barışmaya bir ihtiyaç vardı; ruhunun sevgi kabiliyetleri bilinemez nasıl bir rüzgâr esintisiyle serpilip ışık, sıcaklık arayan bir yonca gelişmesiyle açılıveriyordu. Hatta piyanosuyla bile barıştı. Bugün evin içi saatlerle Strauss'un[1] valslerini, Métra'nin[2] *quadrille*'lerini dinledi. Behlûl'den gidip kitap istedi. Mlle de Courton önce kendisine gösterilmek şartıyla ona bazı hikâyelerin okunmasına izin vermeye başlamıştı. Kitap bahanesiyle Behlûl'ün

---

1 Johann Strauss (1825-1899), Viyana valsleri ve operetleriyle ünlü besteci. Vals kralı olarak anılır.

2 Olivier Métra (1830-1889), Fransız besteci ve orkestra şefi.

odasında yarım saat gecikti. Bugün iki iyi dost gibi gevezelik ettiler. Babasıyla barışmanın sanki şenliğini yapıyordu.

Bu aşırılığa varan sevincinin içinde ara sıra kendi kendisine gülerek soruyordu: Mademki barışmak ancak onun elindeydi, neden şimdiye kadar beklemişti? Mlle de Courton'u taklit ederek kendi kendisine parmağını kaldırıyor ve:

— Artık, bundan sonra uslu çocuk olacaksın, değil mi küçük Nihal?... diyordu.

***

Fakat böyle uslu çocuk olmakta devam edemedi, nihayet bir gün en umulmaz bir vesileyle o zamana kadar aralarında bir sert kelime bile geçmeyen Bihter'le Nihal'in arasında birdenbire düşmanlık başlamış oldu. Nihal haksızdı, bunu kendi kendisine de, Bihter için çekemezliğe benzer bir his duydukça hep itiraf ederdi; bu kadına, babasının karısı olmaktan başka yüklenebilecek hiçbir düşmanlık sebebi bulamıyordu. Fakat bu haksızlık onun için öyle bir ihtiyaçtı ki mutlak hükmüne uyacaktı; bu kadınla mümkün değil dost olamamıştı, onunla düşman olacaktı.

Bir gün sabahleyin Nihal babasının iş odasına gülerek, elinde bir kâğıt parçasını yarım saklayarak girdi. Bihter elinde küçük bir tüy süpürgeyle duvardaki levhaların tozunu alıyordu. Nihal babasının yanına kadar sokuldu, hep gülüyordu, kâğıdı uzaktan gösterdi sanki kapılmasından korkarak çekti.

— Nedir o Nihal?

Nihal kollarını açarak:

— Müthiş bir hesap!... dedi.

Şimdi Adnan Bey de gülüyordu, Nihal para istemeye geliyordu. Babasına anlattı: Bunu Matmazel'le birlikte yapmışlardı, birçok şeyler, neler neler, küçük Nihal'in o kadar eksikleri vardı ki, kâğıda bakarak, saydıkça, babasına tuttuğu elinin parmaklarını kapayarak birer birer haber veriyordu: Önce ayakkabı alacaklardı, bir; eldivenleri patlamıştı,

bunları alacaklardı, iki... Alınacak şeyler giderek artıyordu. Nihal, istedikleri reddolunmamaya alışmış çocuklara has bir şımarıklıkla:

— Gördünüz mü? diyordu, cüzdanınızdan bir beşlik kâğıt aşırmak için yetecek kadar şeyler var.

Adnan Bey Bihter'e sordu:

— Bugün Beyoğlu'na ineceğinizden haberim yoktu.

Ta yüksekte bir levhaya yetişmek için kanepenin üstüne çıkan Bihter başını çevirmeden cevap verdi:

— Ben de bilmiyordum.

Nihal umursamadan cevap verdi:

— Biz Matmazel'le ineceğiz, öyle kararlaştırmıştık. Baba! Bize bu vapuru kaçırtırsanız geç kalacağız...

— Kızım, niçin annenin ineceği bir günü beklemiyorsun?

Nihal'in birden çehresi değişti. Cevap vermemek istediğini anlatan bir sesle dudaklarını şişirerek:

— Çünkü!... dedi, sonra ilave etti: Bugün de Matmazel'le bir kaçamak yapmak istedik. Zannederim ki bir genç kız mürebbiyesiyle birlikte sokağa çıkabilir.

Nihal'e bir kelime daha söylemek, mevcut olmayan bir kavga konusu yaratmak demekti, Adnan Bey parayı vermeyi tercih etti, Nihal çıktıktan sonra Bihter'e sordu:

— Nihal'le neyiniz var, Bihter?

Bihter işitmemiş gibiydi, fark etmemişçesine cevap verdi:

— Nihal'le?... Hiç!...

Bugün Nihal Beyoğlu'ndan döndükten sonra odasına girince birden burada bir değişiklik gördü. Odasında bir başkalık vardı, burasını boşaltıveren bir değişiklik meydana gelmiş gibiydi. Çarşafını çıkarmadan, ayakta, ne olduğunu anlayamayan gözlerle bakıyordu. Sonra birden anladı: Bülent'in yataklığı eksikti.

Bu o kadar beklenmeyen bir şeydi ki gözlerine inanamıyordu, belinden çarşafı sarkarak odasından çıktı, merdiven başına kadar koştu:

— Şayeste! Nesrin! Bülent'in yataklığını niçin kaldırdınız?

Kulağını dikerek cevap bekliyordu. Merdivenleri indi ve o zaman karşısında Bihter'i gördü:

— Ne koşuyorsun, Nihal?

Bihter ne olursa olsun bir çatışmaya cesaretle karşı koymak için karar vermiş gibiydi. Nihal:

— Bülent'in yataklığını kaldırmışlar! dedi.

Bihter güçlü bir sesle cevap verdi:

— Evet, ben kaldırttım, Bülent artık ayrı bir odada yatacak, geçen hafta kendisiyle öyle karar verdik...

Nihal dondu. Nasıl, nihayet Bülent'i büsbütün ondan alıyorlardı, haftada bir gece bile onu ablasına bırakmak istemiyorlardı ve bu, bu haksızlık Bülent'le birlik olunarak yapılıyordu da ona haber bile vermeye lüzum görülmüyordu, özellikle onun evde bulunmadığından istifade edilerek... Oh!...

Ağzından bir kelime çıkamıyordu, gözlerinde hırsının ateşinden kurumuş bir kin bakışıyla Bihter'e bakıyordu, birden parladı:

— Lakin siz, siz ne karışıyorsunuz, rica ederim? Şüphesiz Bülent'i aldatmış olacaksınız, o sizin yalan tebessümlerinizle... İşte yine gülüyorsunuz, fakat ben artık biliyorum, anlıyor musunuz, bu tebessümlerinizi biliyorum, onlarda zehirleyen bir şey var. İşte etrafınızdakiler, hep sizden zehirleniyorlar. Bülent sizin için mektebe gönderildi, şu kadar çocuk sizin için oraya atıldı, şimdi ablasının odasından da atılıyor. Onu nereye atıyorsunuz? Selamlığa mı atılıyor?

Bihter acı bir tebessümle dinliyordu, yavaş bir sesle cevap verdi:

— Haksızlık ediyorsun, Nihal? Niçin beş dakika sonra seni pişman ettirecek bir tarzda lakırdı söylüyorsun? Düşünsen a, Nihal! Bülent artık senin odanda yatamazdı, bu, kurala aykırı bir şey olurdu.

Nihal atıldı:

— Hayır, diyordu, yalan, yalan söylüyorsunuz!

Narin, hastalıklı vücudu bastırılamayan bir titreyişle titriyordu, dudakları bembeyaz olmuştu, sesinde bir kısıklık, tırmalayıcı, ıslık çalıcı bir şey vardı:

— Bunlar hiçbir şey için yapılmıyor, yalnız beni, anlıyor

musunuz? Bu evin içinde artık fazla gelen kızı kahretmek için yapılıyor, itiraf etseniz a, niçin saklıyorsunuz, sanki? Siz beni herkesten uzaklaştırmak, yapyalnız bırakmak istiyorsunuz, işte geldiğinizden beri buna çalışıyorsunuz.

Bihter sapsarı, dudaklarını ısırarak dinliyordu. Nihal'i bu haliyle hiç görmemişti, şimdi o hırçın bir kız olmuştu, hep o hiddetinden kısılan sesiyle, hiçbir şey düşünmeyerek, hiçbir şey dinlemek istemeyerek söylüyordu. Birden Bihter'e daha fazla yaklaştı:

— Demin ne diyordunuz? dedi, aldanıyorsunuz, ben, asıl şimdiye kadar size söylenememiş şeylerden pişmanlık duyuyorum. Ben sizi hiçbir vakit sevmedim, sevemedim, sizden nefret ediyorum, işitiyor musunuz? Sadece nefret!

Bihter'in kulakları uğulduyor, yukarıda tahtalar gıcırdıyor, koridorda bir kapı yavaşça açılıyor, bütün evin halkı, Mlle de Courton, Şayeste ile Nesrin, Beşir, dudaklarında bir haz tebessümüyle ona hakaret edildiğini dinliyorlar zannediyordu, Nihal'in son sözü çehresine birden bir al dalga fışkırtan bir kamçı oldu:

— Nihal! dedi, mürebbiyenizin yanına çıkar mısınız? Size daha verilecek terbiye dersleri olmalı...

Nihal'in cevabını işitmemek için Bihter döndü, Nihal cevap verememek hırsından titriyordu, Adnan Bey'in kapısı açıldı ve karşısında babasını gördü. Baba kız, dik, titremeyen, düşmanlığı andıran bir bakışla bakıştılar. Adnan Bey sordu:

— Ne oluyor, Nihal?

Nihal cevap vermedi, boğuluyor gibiydi, artık hiddeti son kuvvet hamlesini harcamıştı; şimdi bütün bir gevşeklik, hemen oraya atılıvererek ağlamak isteyen bir ezilmişlik vardı. Adnan Bey şimdi gözlerinde hiddetten çok merhamete benzeyen bir bakışla ona yaklaşmıştı:

— Kızım, dedi, biraz benim odama gelir misin?...

Birden, kendisini babasının odasında, onunla karşı karşıya, onu biraz dargın, biraz çıkışır haliyle, ağırbaşlı, ciddi bir sesle kim bilir neler söylerken, kim bilir kalbini

nasıl ezecek öğütler verirken; kendisini, aşağılanmış, zavallı, utancından ağlayamayarak, ezilmişliğinden söz söylemeye kuvvet bulamayarak, hemen orada bu çaresiz kalbin ümitsizliklerini anlamamak isteyen babasının ayakları altında can çekişirken gördü ve birden hayalinde hayat bulan bu manzaradan o kadar korktu ki babasının uzanan elinden elini çekti, döndü, hiçbir cevap vermeyerek kaçtı.

Beş dakika sonra Nihal odasında yalnız, Bülent'in boş kalan yerine bakarak, kendisini o kadar haksız buluyordu ki pişmanlık duydu. Şimdi aşağıya inmek, bu kadının tekrar yüzüne bakmak için nasıl kuvvet bulacaktı? Şimdi bu hiddet patlamasını affettirecek, kendi kendisine karşı haklı gösterecek bir sebep bulamıyordu. Kendi kendisinden o kadar utanıyordu ki ondan açıklama isteğiyle kapısına vuran Mlle de Courton'a odasını açmaktan kaçındı.

Bu olayı herkes, sanki bir anlaşmayla unutmuş göründü. Bihter, Nihal'le aralarında hiçbir şey geçmemiş gibiydi. Fakat pişmanlığı tekrar bir düşmanlık vesilesi bulmak ihtiyacı takip ediyordu, artık onda bir şey vardı ki sebep olmadan taşıyor, ancak Bihter'e soğuk birkaç kelime içinde içine sığandan fazlasını boşalttıktan sonra sakinleşiyordu. Artık küçük küçük çekişmeler art arda geliyordu; Bihter'in masum bir kelimesi kötü yorumlanıyor, pek dostça bir sohbet arasında bir fikrine isyan ettirecek bir itiraz yapılıyor, kocasına söylenen bir sözün arasına tırmalayıcı bir kelimeyle müdahale ediliyordu. Nihal artık tahammül edilmez hırçın bir kız oluyordu. Bihter'le küskünlükleri vardı ki günlerce sürerdi, bir kere Bihter'in bir sözünde kuruntuya kapıldığı bir mana bahanesiyle peşkirini sofranın üzerine fırlatarak yemekten kalkmıştı; birlikte yapılmak üzere kararlaştırılan gezintiler oluyordu ki Nihal'in birdenbire ortaya çıkıveren rahatsızlıklarıyla geriye kalıyordu. En olmayacak şeylerde Nihal bir karşı tutum alıyor, Bihter'i bir alay kahkahasıyla yalanlamak, haksız çıkarmak, utandırmak için her dakika bir fırsat bekliyordu ve Bihter'in, sakin bir tebessümle, ılımlı bir kelimeyle karşılık verdiği bu mücadelelerden kendisini

mağlup çıkmış gördükçe Nihal büsbütün hırçın oluyor, büsbütün haksızlaşıyordu.

Bihter bir bunalım döneminin başladığı kanısına varmıştı. Onda heyecanlara üstün gelen bir kendine hâkim oluş vardı ki Nihal'e karşı yalnız bir kendini koruma tavrı almasına müsaade ediyordu. Kendisine, hasta bir kızını hırpalamayarak terbiye eden bir anne davranışını çizmişti. Bir gün kocasına rica etti:

— Sizin küçük bir müdahaleniz bu bunalımın pek çok sürmesinden başka bir şeye hizmet edemez. Bana vaat ediniz bakayım, hiç karışmayacağınızı vaat ediniz...

Adnan Bey etrafında geçen bu şeylerden sanki bile bile habersiz kalıyordu; yanında meydana gelmiş bir çekişmeye bile müdahale etmemek için dudaklarını ısırır, eline bir gazete alırdı.

Bihter için bu bir cehennem hayatı oldu; en sakin, en emin sanılan dakikalarda Nihal'le mücadele etmek lazım geliyordu. Bütün sözlerinin, bütün hareketlerinin derhal bir kavga vesilesi olarak yakalanmak üzere bu kızın denetleyici bakışı altında tutulmasından kaynaklanan sürekli bir sıkıntı içindeydi; fakat bu bunalım dönemi başladıktan sonra en çok ıstırap çeken Nihal'di. Bu hırçınlıklar, zavallı hastalıklı ruhunu yakıp kavuran müthiş bir hummanın önüne geçilemez nöbetleri gibiydi. Devamı müddetince onu düşünemeyen bir çılgın yapar, vahşi bir sarhoşluk lezzetiyle kendinden geçirir, sonra zedelenmiş sinirleriyle, titreyen renksiz dudaklarıyla, boğazına tıkanan bir azap düğümüyle ve hep o ensesinden başlayarak şakaklarını geren ağrılarla bu mücadelenin içinden kafesinin tellerine çarpa çarpa hırpalanmış mecnun bir kuş haraplığıyla çıkınca kendisini bütün çılgınlıkları, bütün bunalımları daha bir kuvvetle, daha bir açıklıkla hatırlanan bir saçmalama nöbetinden uyanıvermiş bulur; bu hatıraların utancından, herkesin o haksızlıkları kınayacak zannettiği bakışından kaçmak için odasına koşar, kapısını kilitler ve orada yalnızlığın içinde irileşmiş gözlerle, kasılmış parmaklarıyla kendi kendisini parçalamak, yemek

isterdi. Haksızlığını tamamıyla biliyordu, işte onu herkesin gözlerinde de okuyordu; "Lakin kızım, düşününüz, rica ederim..." diye başlayan Mlle de Courton'dan onu bir tebessümle, yanından geçerken mırıldanılmış bir kelimeyle doğru bulan Şayeste ile Nesrin'e kadar herkes onun haksızlıklarına birer şahitti; kızların onun tarafını tutmalarıyla haksızlıkları daha çirkin bir mana kazanmış oluyor, kendisini onların seviyesine inmiş, onlarla ortak olmuş görmekten iğreniyordu. Lakin niçin, niçin böyle oluyordu? Mlle de Courton'un dediği kadar düşünmek neden elinden gelmiyordu? O zaman bu haksızlıkları kendi kendisine, herkese affettirmek için fazla gösterilere lüzum görürdü. Babasıyla yine çocuklaşmak ister, Behlûl'e sokulur, Bülent'i hediyelere boğar, nihayet Bihter'le, hiçbir şey geçmemişçesine, sokulgan bir arkadaş olurdu; fakat bu gösterilerin arasında hissederdi ki bütün etrafındakiler, hatta Bülent, ta gözlerinin içinde ona karşı bir gizli kınama bakışı saklıyorlar. Bihter'in kısılmış dudaklarında tutulan kelimelerin bir titreyişini fark ederdi ve artık daha fazla kendini tutmayarak, nihayet herkesi kendi tarafına çekecek, artık bu defa kendisini haklı gösterecek bir vesile ortaya çıktığına inanarak, geçmiş haksızlıklarının tamirini yeni bir haksızlıkta arardı. Lakin her defasında aldanırdı, bu mücadelelerin hiçbirinde ona hak verecek bir bakışa tesadüf etmemişti. İstiyordu ki kendi kendisini haksız bulmakla birlikte herkes ona hak versin, ona acısın. Evet, kendisine acınılmasını istiyordu, onun merhamete ihtiyacı vardı. Ta kalbinde bir şey ona kendisini çekerek saçlarını gözyaşlarıyla ıslatacak sevecen bir kalp aratıyordu. O sevecen kalp, o cömert bağır kimin olabilirdi? Bunu bilemiyordu, fakat biliyordu ki o, gözyaşları, o derin bir merhamet kaynağından saçlarına akacak sıcak yaşlar, kalbinin, zavallı yaralı kalbinin yaralarını yıkayacak, zehirlerini temizleyecek ve yalnız o vakit işte kendisini mahveden bu müthiş, bu ciğerlerini kavuran hummadan şifa bulacak.

Bu kalp kimin kalbi olabilirdi? Bütün etrafındakilerin kalpleri ondan uzaklaşmıştı; hiç, hiçbir şefkatli kalp görmü-

yordu ki o şifa verecek gözyaşlarını serpmeye gücü yetebilsin, şimdi artık hepsiyle yabancılaşmıştı, hepsiyle...

Zihninde acı bir hüsran çığlığı şeklinde bu kelimeyi tekrar ederken, öksüzlüğünün bütün kederiyle bu feryadı yalnızlığının matemine bir ıstırap iniltisi gibi atarken kendisini o kadar terk edilmiş, o kadar yalnız görürdü ki hemen ölmüş bulunmak isterdi.

Sonra dışarda kışın siyah günleri penceresinden ona dalga dalga ölüm karanlıkları dökerken birden titrerdi, üşürdü. Ölmek! Kim bilir, bu ne güzel bir şeydi! Fakat ne korkunç bir şey... Asıl korkunçluğunda bir güzellik buluyordu. Siyah bir çukur, o, büsbütün beyazlaşmış çehresiyle sarı saçlarının arasında, beyaz, kar kadar beyaz kefenler içinde yatıyor ve ta yukarda, o siyah toprakların üstüne siyah bir semadan yavaş yavaş, bu genç kız mezarını okşar gibi yağmurlar dökülüyor; işte o şifa veren gözyaşları!.. Mademki bu hayatta sarı saçlarını onlarla ıslatacak bir merhametli kalp yoktu, bu gözyaşlarını mezarında bulacaktı; sema, kızına ağlayan bir anne matemiyle ağır ağır, yavaş yavaş, gözyaşlarını serperken o, mezarında, ruhuyla bunları içecekti, bu ölmüş genç kızın renksiz dudakları mesut bir tebessümle tazelik bulacaktı; sonra, kim bilir, belki mezarların karanlık yollarından, o toprakların altında gizli siyah dehlizlerden bir ölü, annesi, beyaz kefenleriyle sürüklene sürüklene, tırnaklarıyla toprakları deşe deşe, yol açacak, geceleri kızını yalnız bırakmamak için onun yanına gelecek, dudaklarıyla saçlarının arasında kulağını arayacak ve başkalarına, hayattakilere işittirmemek için yavaş bir sesle "Nihal'im! Benim minimini Nihal'im!" diyecek, "işte ben, yalnız ben sana hak veriyorum." Evet, minimini Nihal'e yalnız o hak verecekti.

Böyle, odasında yapyalnız, ölümü düşünürken hülyasının bakışında bir genç kızın taze mezarını görür, elini çenesine dayayarak, gözleri kaybolmuş, sanki o mezarın başında matem tutardı.

Böyle ikiye ayrılmak mümkün olsaydı! Ölmüş, mezarının içinde annesiyle öpüşen bir Nihal ve o mezarın başında,

böyle eli çenesine dayanmış, sarı saçları perişan, gözleri insanların göremedikleri bir ufka açılmış, kımıldanmayarak, yaşamıyormuşçasına yaşayarak, yalnız ağlamak için oraya dikilmiş bir heykel, fakat canlı, matem heykeli şeklinde bir başka Nihal...

Bu mateminin arasında onunla birlikte ağlayacak birisine ihtiyaç duyar ve o zaman musikinin teselli eden gözyaşlarına koşardı. Bu ıstırap veren saatlerde parmakları piyanosunu inletecek şeyler bulurdu. Ya Chopin'den[1] bir leyle[2], ya Schumann'dan[3] bir neşide[4], yahut Mendelssohn'dan[5] bir hazin lâhn[6] içinde bu aletin ruhuyla onun hastalıklı ruhsal kimliklerini eritip yok eden bir kucaklaşmanın büyük heyecan veren can çekişmeleriyle[7] çırpınırlar; sonra birbirini kırarak, birbirini öldürerek son bir ıstırap nefesiyle, havada derin bir matem nağmesi bırakarak, bitkin, kırık, yaralı, sürüklene sürüklene sanki bir kenara düşerlerdi. İnleyen bu şeyler, zavallı insan hayatının o ifade edilmez ıstıraplarına gözyaşlarından dizilmiş bir dil olan bu müziksel şiirler[8] Nihal'in [hastalıklı] sinirlerinden[9] geçtikçe, onun acılarıyla zehirlendikçe daha hastalanarak başka bir anlam, geceleri semaların hazin gülüşlerinden mezarlara damlayan mer-

---

1 Frédéric Chopin (1810-1849), romantik dönemin Polonyalı besteci ve piyanisti, en çok solo piyano parçaları ve piyano konçertolarıyla tanınır.

2 Noktürn, geceden esinlenen içli, duygulu, romantik içerikli, özgürce bestelenmiş müzik parçası. Noktürne bugünkü ününü kazandıran Chopin'dir.

3 Robert Schumann (1810-1856), Alman romantik besteci. Lied'leri, piyano ve orkestra eserleriyle ünlüdür.

4 Şiir; müzik parçası, nağme, ezgi. Romanda "Schumann'dan bir neşide" şeklindeki söylemde: Lied (Lied: Bir şiirin şarkı olarak söylenmek üzere bestelenmiş formu).

5 Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847), Alman besteci, piyanist ve orkestra şefi. Romantik müziğin temsilcilerindendir.

6 Belli bir kurala göre oluşmuş güzel ve düzgün ses, nağme, ezgi, birden çok sesin yan yana oluşturduğu müzik cümlesi.

7 Latin harfli ilk baskıda "vecde giren ihtizarlarıyla" şeklinde geçmekle birlikte eski yazı metinde "ecdâver ihtizarlarıyla" denildiği için "vecdâver" sıfatının karşılığı olan "büyük heyecan veren" ifadesi tercih edildi.

8 Eski yazı metindeki "kasaid-i musikiyye" ifadesi için "müziksel şiirler" denilmesi uygun görüldü.

9 Eski yazı metinde "asab-ı marizasından" şeklinde geçtiği için "hastalıklı" sıfatı eklendi.

hamet damlalarına benzer hisli bir elem ifadesi kazanırdı. Nihal kendisini unuturdu; kısık dudaklarla, kuru gözlerle, bir bulut arasından gördüğü o siyah işaretlere dalgın, onların sessiz dilinden canlanarak uçan şikâyetlerle kavrulmuş denebilecek bakışında hiçbir fikrin hayat parıltısı parlamaksızın, sanki hissiz, hayatsız, kendinden geçiren bir ölümün rüya dalgalarında sakin bir akışla yüzerdi,

Chopin'in *prélude*'lerinden[1] biri vardı ki onu çalardı ve bunu ezberden, gözlerini kapayarak çalarken ta ruhunun içinde beyaz bir gece, son bir hayat gecesinin kefenli ufuklarını görürdü. Bu neşidenin, bilinemez neden, onda böyle bir ilham kuvveti vardı, ne vakit onu çalsa gözlerinin içine bütün evreni kefenlere saran bir beyaz gece, karanlıkla aydınlıktan, bulutlarla güneşlerden meydana gelmiş bir gece, fakat ölmüş bir cihanın ölmüş bir gecesi içe doğardı.

Beyaz! Beyaz! Beyaz!.. Bu gecenin koca, yüksek ağaçları vardı ki beyaz başlarını, beyaz kollarını kaldırarak silkiniyorlardı; beyaz bulut kümelerinden yığıla yığıla göğüslerini germiş dağların arasında beyaz saçlarının beyaz köpüklerini savurarak yükselen dalgalarıyla bir deniz kabarıyordu; ta yukarıda, bir düşüş duraklaması içinde kalıvermiş kar tufanlarının arkasında beyaz bir ay... Sonra bütün bu beyazlıkların üzerinden koşan alay alay gölgeler, bu beyaz cihanı siyah bir ölüm nefesi içinde saran bulutlar ve her tarafta büyük bir sessizlik; ne bulutlarda küçük bir nağme ne dalgalarda hafif bir fışırtı; hiç, hiçbir şey yok, yalnız bu ölmüş gecenin üstüne ta uzaklardan, kim bilir nerelerden, belki var olan cihanın ötesinden evrenin hayatına ağıt yakan bir ses; nihayet kefenlerinin altında dinlenen bu ıstırap mahşerinin üstüne bir merhamet suyu gibi dökülen son inilti...

Ve bu son evren gecesinin tek seyircisi olarak, bütün o karlarının altında donmuş manzaraların kenarında kendisini görüyordu; bir kişi, bu ölmüş evrenin içinde yapyalnız!...

---

1 Prelüd, müzikte asıl parçaya çoğun tonal açıdan giriş işlevi gören parça. Sonraları özellikle, Chopin ve Debussy'de prelüd kendi başına bir parça olma niteliği kazandı.

Şimdi de böyle değil miydi? Yapyalnız... O zaman rüyasıyla hakikatin bu benzerliğinden titrer ve musikinin şifa verirken öldüren bu tesellilerinden silkinerek çıkmak isterdi.

Artık uyuşan, can çekişen sinirleri tekrar hayat bulmak için sarsılmak, hırpalanmak ihtiyacını duyardı; birden, demin inleyen alet çıldırır, kudururdu; demin havanın içine serpilen son elem feryatları henüz son nefesini vermeden can çekişirken bir sürat alıştırmasının kasırgaları patlar, çılgın dönüşleri içinde bütün hüzün neşidelerinin inleyen kalıntılarını müthiş gümbürtüleriyle boğardı.

Nihal bu gürültünün içinde sersemleşmek, düşünmemek için düşünememek isterdi; sonra yorgun, göğsü şişkin, sapsarı, bu mücadelenin içinden çıkarak başını çevirince ihtiyar mürebbiyesinin endişeli bir bakışla kendisine bakan gözlerini görürdü. O, bu musiki hummalarının hemen hepsinde bir gölge çekingenliğiyle gelmiş, biraz uzakça oturmuş bulunurdu.

Onun uzaktan Nihal'e öyle bir bakışı vardı ki "Zavallı çocuk, kendisini öldürüyor" demek isteyen derin bir merhamet manasıyla doluydu. Evet, bu musiki hummaları, insafsız bir hastalığın art arda gelen ateş nöbetleri eziciliğiyle bu zayıf çocuğu kırılmış bir halde bırakırdı. Bu musikinin tesellisinde sarhoş eden bir zehirli içki ihaneti vardı.

O zaman Nihal'i almak, ona neşe verecek şeyler okumak isterdi; fakat Nihal bunlardan sıkılıyordu, mürebbiyesinden öyle kitaplar istiyordu ki ona ölümü düşündürsün. Mürebbiyesine itiraf ediyordu:

— Ölüm! Ölüm! Şimdi hep bunu istiyorum, derdi.

14

Bir gün Şayeste Nihal'e inanılmayacak bir haber verdi. Firdevs Hanım'ın uzun bir misafirlik için yalıya geleceğini işitmişti. Şayeste ayrıntılarıyla anlatıyordu: Hekimler, dizlerinin sızıları için onların yalısının rutubetinden bahsetmişlermiş, nihayet birçok düşüncelerden sonra buraya gelmeye karar verilmiş...

Şayeste bitmez tükenmez ayrıntılarla bu haberi verirken Nihal hareket etmeden, bir kelime söylemeyerek, inanılmayacak bir şey dinleyenlere has hep aynı, şaşkın bakışla duruyordu. Şayeste bitirince cevap vermedi.

Bu mümkün müydü? Bu karar kendisine karşı lüzum görülerek düzenlenmiş bir şey anlamını kazanıyordu. Demek Nihal bundan sonra Firdevs Hanım'la birlikte, bir evde, yan yana yaşamaya mahkûm olacaktı. Lakin bu kadından o nefret ediyordu, hele o düğünden beri ona başka türlü yaratılmış, diğer kadınların hiçbirine benzemez bir mahluk gözüyle bakıyordu. Mümkün değil, buna müsaade etmeyecekti. Birden karar verdi, artık babasına karşı da isyan edecek, bütün kuvvetiyle mücadele edecekti.

Nihal aklına gelen bir şeyi hemen yapmalı, ortaya çıkan bir kavga vesilesini derhal kullanmalıydı; Şayeste'yi orada bırakarak yerinden kalktı, aşağıya indi, fakat sofada durmaya mecbur oldu.

Bugün bir cumartesiydi. Bülent henüz gelmişti, sofada onunla Behlûl'e tesadüf etti. Bülent'le öpüştüler. Nihal sapsarıydı, dudaklarında ufak bir titreme vardı. Bihter'e koş-

mak, artık bu defa müthiş bir çatışmayla her şeyi kırmak istiyordu.

Behlûl sordu:

— Ne oluyorsun, Nihal? Sende yine bir şey var.

Nihal durdu. Birden kararını değiştirdi. Bu şaşılacak haberi onlara söylemekle kendisinin tarafına geçecekler bulacağına karar verdi. Behlûl'e dedi ki:

— Elbette haberiniz vardır. Bize yeni bir misafir geliyormuş...

Behlûl cevap verdi:

— Firdevs Hanım'dan söz ediyorsun zannederim. Lakin yanılıyorsun, Nihal, o bir misafir değil, senin annen demek olan bir kadının annesi...

Nihal birden taşan hiddetiyle cevap verdi:

— Evet, fakat o kadın buraya gelemez.

Behlûl Nihal'e yaklaştı ve bir büyük kardeş yumuşaklığıyla:

— Nihal! dedi, eminim ki sen şimdi Bihter'e gidiyordun, ona şimdi bana söylediğini söyleyecektin, öyle değil mi? Beni biraz dinler misin, Nihal? Fakat kavga ederek, hiddetlenerek değil, sakin sinirlerle, dudaklarında bir tebessümle... Bilirsin ki bütün kavgalarımızla birlikte biz yine dostuz, bir çeşit kardeş, birbirini tırmalayıp da yine sevişen kardeşlerden... İşte bak gülüyorsun, mağlup oldun, hiddet bitti, artık beni dinleyeceksin.

Behlûl Nihal'i elinden çekerek odasına götürüyordu, Bülent onları takip ediyordu, Nihal'i bir koltuğa oturttuktan sonra Behlûl bir yer iskemlesini çekti ve karşısına oturdu, Bülent yerde, ikisinin arasındaydı.

Nihal yumuşamış, iradesini başkalarına teslim etmiş bir kişi gibiydi, ufak bir tebessüm ince dudaklarını hafifçe açıyordu. Biraz önceki Nihal'den o kadar başka bir şeydi ki şimdi Bihter'in yanında olsaydı beş dakika önce söyleyebileceği şeyleri söyleyemeyecekti.

Behlûl hep o yumuşak, o bir kardeş sesiyle sordu:

— Değil mi Nihal? Bihter'e de o kadın buraya gelemez, diyecektin.

Nihal başıyla, gözüyle inkâr ediyordu, Behlûl diyordu ki:

— Yok, şimdi utanıyorsun da onun için itiraf etmiyorsun, ya bunu söyleyecektin yahut buna benzer bir şey... Bak, beş dakika yetti, yapmak istediğin şeyden utanıyorsun. İşte bütün bu kış yaptığın şeyler için beşer dakika bekleseydin onların hepsi meydana gelmemiş olacaktı...

Nihal hep o tebessümüyle susuyordu. O zaman Behlûl anlattı. Firdevs Hanım'ın bu misafirliğinden hiç kimse memnun değildi, hatta herkesten çok Bihter.

Nihal gözlerini açtı, nasıl o da annesinin geleceğinden memnun değil miydi? Behlûl:

— Seni temin ederim ki değil, diyordu, sana bunu açıklamak pek uzun; fakat ne kadar memnun olmayacak olursa olsun başkaları kendisine karşı memnuniyetsizlik gösteremez; özellikle sen, Nihal, buna dair bir küçük işarette bile bulunamazsın. Bu şimdiye kadar aranızda geçen kavgaların hiçbirine benzemezdi... Ondan sonra, Nihal, müsaade eder misin? Sana ne vakitten beri söylenmek istenip de söylenemeyen bir şey söyleyeyim?

Nihal biraz doğrularak o zamana kadar söylenemeyen bu önemli şeyi bekledi. Behlûl ciddi bir sesle söyledi:

— Nihal, sen bilmeksizin babanı üzüyorsun...

— Nasıl? Ben, ben mi babamı üzüyorum?

Bu soru ağzından bir feryat koparırcasına çıktı. Behlûl o sakin sesiyle devam etti:

— Evet, sen, minimini Nihal, sen... Bilmeyerek, düşünmeyerek, biraz çocukluktan, biraz hırçınlıktan, fakat asıl kıskançlıktan... Senin bütün o Bihter'e yaptığın şeyler, o haksızlıklar, evet, itiraf edersin değil mi? Onlar hep birer haksızlıktan başka bir şey değildir. İşte bütün o kendini tutamayarak yaptığın kavgalar onu zedeleyecek birer sebep oluyor.

Behlûl bu düşünceleri art arda sıralıyordu, fakat artık Nihal anlayamıyor, açıklıkla dinleyemiyordu. Bülent'in onaylayan çehresine bakarken gözlerinde bir sis, Behlûl'ün sesini işitirken kulaklarında bir uğultu vardı. Kendisine

birinci defa olarak söylenen bu şey o kadar beklenmeyen, o kadar umulmayan bir şeydi ki onu sersemletmişti. Kalbinde bir damar kopuyor gibiydi. Demek o babasını üzüyordu. Evet, bu doğru olmalıydı. Nasıl olmuştu da bunu kendisi düşünememiş ve şimdiye kadar hiç kimse ona bu hakikati söylememişti? Birden kendini büyük bir cinayet işlemiş olmakla suçlanıyor gördü. Babasını üzmüş olmak... Evet, evet, bu böyleydi, böyle olmalıydı. Şimdi ne yapacaktı? Ne yapacaktı ki her şeyi unuttursun? Her şeyi affettirsin? Şüphesiz artık Firdevs Hanım'ın gelmesine ses çıkarmayacaktı, artık Bihter'le uğraşmayacaktı, fakat öncekiler nasıl unutturulacaktı?

Behlûl söylerken, o dinlemeyerek, Bihter'le geçen şeyleri birer birer hatırlıyordu. Kendisini ne kadar haksız, ne kadar haksız buluyordu. Nasıl kuvvet bulmuş da bunları yapmıştı?

Nihal Behlûl'ün odasından başkalaşmış bir Nihal olarak çıktı. Behlûl ona diyordu ki:

— Gördün mü, Nihal? Ne zaman kendinde hiddete benzer bir şey hissedersen biraz kavga arzularına meydan vermek için seninle küçük küçük mücadeleler de yaparız, fakat başkasıyla değil...

***

Bugün Nihal'in en sakin bir günü oldu. Saatlerle mürebbiyesinin ona okuduğu bir kitabı dinledi. Bugün Nihal için başka bir dönemin başlangıcı olacaktı. Bundan sonra artık hiç sesini çıkarmayarak, bütün o çılgınlıklara sürükleyen isyan hislerini ezmek için zayıf kalbinde kuvvet bulmaya çalışarak ezilmişliğinin sessizliği içinde kapanacak, babasını üzmemek için susacak, hep dudaklarını kısarak susacaktı.

O okurken Nihal hep bunu düşünüyordu. Bugün ihtiyar kızın da okurken dalgınlıkları vardı; elinden kitabı yavaşça indirerek, sanki bir gözyaşı bulutuyla örtülü gözlerini Nihal'e dikiyor, dalgın, uzun bir bakışla ona bakıyordu.

Böyle, ikisinin arasında uzun bir dakika geçiyor, bir şey söyleyemeyerek gözlerini zorla birbirinden ayırıyorlardı. İki defa Nihal sordu:

— Ne düşünüyorsunuz, rica ederim?

İhtiyar mürebbiye, bir şey söylemek için kuvvet bulmaya çalışıyormuşçasına dudakları kıpırdıyor, sonra:

— Hiç! diyordu.

Nihal onun bu tereddütüne o gün fazla bir önem vermemişti, şüphesiz ihtiyar kızın kendisine söylenecek bir şeyi yoktu, fakat ertesi sabah bu anlamsız şeyden müthiş bir hakikat çıktı.

Nihal'i sabahleyin kapısının arasından seslenen Mlle de Courton uyandırdı:

— Bonjour Nihal! Yatağında mısın, çocuğum? Ben gidiyorum, vapura ancak yetişebileceğim.

Bu pazar ihtiyar kız sabah duasında bulunmak için erkenden Beyoğlu'na ineceğini bir gün önce Nihal'e haber vermişti. Nihal yorganının altından başını çıkararak mürebbiyesine bağırdı:

— Rica ederim, çabuk dönünüz, bugün hava güzel görünüyor, sizinle bir küçük gezinti yaparız...

Bugün kışın son günlerinden biriydi: Soğuk fakat güzel bir gün... Nihal yatağından güneşin donuk bir buz nefesiyle buğulanmış denebilen ışığının penceresinden kayarak perdenin bir kenarını yaladığını görüyordu; çerçevenin dışarısında, beyaz bir süngere benzer, eriye eriye delik deşik olmuş, yumruk kadar bir kar parçası vardı ki uzun uzun aralarla birer damla salıveriyor ve bu damlalar camın donuklukları arasında açılmış minimini bir dereyi takip ederek, uzanarak, kıvrılarak, nihayet dağılarak kayboluyordu.

Nihal uzun uzun perdesini yalayan bu ışığa, damla damla eriyen bu kar parçasına, o minimini dereye baktı. Yatağının içinde bu güneşli günün hoş sıcaklığını düşünerek üşüyordu. Onun da beyninin üstüne, bu güneşin ışıklarını sisleyen buzlu nefese benzer, bir tabaka çekilmiş gibiydi. Bütün vücudundan küçük küçük titremeler akıyordu,

ayaklarını çekerek yatağında büzüldü, yorganını çenesinin altına kıstırdı, hep o güneşe, kar parçasına, minimimini dereye bakıyordu; bugün mümkün değil yatağından çıkıp bu soğuk odada yıkanmaya, giyinmeye kuvvet bulamayacaktı; kafasında kuruyor ve suyun soğukluğunu hissediyor, omuzlarından birer buzdan yol açılıyor, titreyerek yatağının içinde daha çok büzülüyordu. Bugün tembellik edecek, saatlerle yatağından çıkmayacaktı. Yatağından çıkmamak için bir sebep daha buluyordu: Mademki Mlle de Courton da bugün evde değildi...

Gözleri süzülüyordu, hep öyle, penceresine bakarken yavaş yavaş kirpikleri indi, ince mai damarları görünen göz kapakları titredi, tekrar uyudu. Bir müddet uyudu; sonra birden gözlerini açtı, ona odasını sallamışlar gibi gelmişti, ilk önce anlayamadı, bir dakika sonra, tekrar aşağıdan yukarıya uçan koca bir kar parçası gelip penceresinin üstüne ezilerek yapışınca anladı. Aşağıda, şüphesiz Bülent, ablasının penceresini kartopuna tutuyordu.

Birden yatağından atlayarak penceresine koştu, tam o sırada, bir top daha, bu defa çerçevenin kenarına gelerek dağıldı. Nihal bahçeye baktı. Hep oradaydılar: Adnan Bey, Behlûl'le Bülent, kürklü geniş yakasını kaldırmış Bihter, henüz erimemiş karlardan toplamak için çömelen Beşir...

Başlarını kaldırarak ona bakıyorlardı, Bülent bir iki top daha hazırlıyordu, Nihal eliyle işaret ederek "Geliyorum!" dedi.

Beş dakika sonra bahçedeydi. Havada hoş bir sıcaklık vardı, güneş bu sabah vaktinden evvel uyanmış bir bahar getiriyordu. Nihal bu havayı teneffüs eder etmez varlığının derinliklerine kadar ısındığını hissetti. Bahçenin yollarında karlar yumuşamış, gevşemişti; beyaz donuk bir cam tabakasıyla örtülü sanılan dallardan birbiri ardına damlalar düşüyordu, bunlardan bir tanesi geçerken Nihal'in boynuna düştü. Bir çığlıkla boynunu kıstı. Hep ellerinde birer topla onun yaklaşmasını gözlüyorlardı, tam o dakikada Bülent emir verdi:

— Ateş!

Toplar Nihal'in üzerine döküldü, o, kolunu kaldırarak yüzünü saklıyordu; bir tanesi ta kulağının üstünde, saçlarının arasında dağıldı, Nihal parmaklarıyla saçlarını silkerek:

— Şimdi sıra bana geldi! diyordu. Sekerek yoldan atladı, orada, bir ağacın dibinde bir küme kar vardı; fakat öte tarafta Bülent de durmuyordu, o zaman ikisinin arasında insafsız bir harp başladı. Evvela muntazam bir harp şeklinde başlayan bu oyun yavaş yavaş, aralarında mesafe eksile eksile, toplar nihayet düşmandan önce yetiştirilebilmek için telaşla alınan birer avuç kardan ibaret kalarak, bir boğuşma haline gelmişti. Etrafta hep gülüyorlar, Adnan Bey "Artık yetişir!" diye bağırıyordu, ikisi de bu harpten yorgun, karlara bulanmış, göğüsleri şişkin, çıktılar. Nihal kesik kesik soruyordu:

— Baba, Bülent yenildi, değil mi?

Bülent yenildiğine inanmıyordu:

— Kim yenildi? diyordu, istersen yeniden başlayalım.

Buna hep engel oldular, Adnan Bey ilerleyerek Nihal'i kolundan çekti, artık harp bitmişti. Şimdi Bülent önlerinden koşarak sıçrıyor, yolun üzerine uzanmış bir dalı çekerek tam onlar geçerken silkiyordu. Babası ile Nihal böyle, adımdan adıma bir kar tufanına tutuluyorlardı.

Bir aralık Adnan Bey Nihal'e yavaş bir sesle, söyleyeceğinden korkarak, sordu:

— Nihal, Mlle de Courton sana bir şey söyledi mi?

Nihal, şaşkın, fakat birden babasının bu sorusuyla ihtiyar mürebbiyenin bir gün önce kendisine bir şey söylemek için gözlerinde fark olunan tereddüt arasında bir ilişki bularak, durdu ve babasına bakarak:

— Hayır! dedi.

Şimdi ikisi de durmuşlardı, bir adım ötede, elinde yakalanarak hazırlanmış bir dalın ucuyla Bülent de bekliyordu. Adnan Bey dedi ki:

— Senden izin isteyecekti.

— Lakin o bu sabah erkenden gitti bile...

Adnan Bey:

— Hayır, öyle değil, Nihal! dedi, yalnız bugün değil, o, artık yorulduğundan söz ediyor. Biraz da memleketinde, kendi akrabasının yanında... Anlıyor musun, Nihal?

Nihal pek iyi anlıyordu. Cevap vermeyerek, kalbinde derin bir acıyla, gözlerini indirdi, öteden Bülent soruyordu:

— Nasıl, baba? Kim, kim? Mlle de Courton öyle mi? Ah, şu, ihtiyar papağan! Nihayet memleketine bir seyahat mi düşünüyor?...

Nihal, gözlerinde birer damla yaş kuruyarak:

— Bülent! dedi, bize annelikten başka bir şey yapmayan bir kadın için böyle söz söylemekten seni men ederim.

Bülent bir kahkaha içinde cevap verdi:

— Oh, evet, fakat onu ihtiyar bir papağan olmaktan men edemezsin.

Sonra elinden dalı bırakıp karları silkerek başını çevirdi ve yolun ötesinde uzaklaşan, artık memleketine giden o ihtiyar papağanın hayaline seslenerek elini salladı:

— Uğurlar olsun, Matmazel! Sizin hısımlara benden çok çok selamlar!

Nihal'in vereceği cevabı işitmemek için Bülent koştu, fakat Nihal cevap verecek bir halde değildi. Babasına da bir şey söyleyemiyordu, arkasında Behlûl'le Bihter'in ayaklarını işitiyordu, başını çevirmeksizin, gözlerini kaldırmaksızın yürüdü, Adnan Bey de beraber yürüyordu.

Nihal kendi kendisine:

— Zavallı ihtiyar kız!... diyordu ve bir nakarat gibi içinden tekrarlanan bu cümlenin arasında düşünüyordu. Düşünüyordu ki onun artık yorulduğundan söz ederek memleketine gitmek istemesi bir efsaneden başka bir şey olamazdı. Bihter'in ona karşı hiçbir vakit tamamıyla saklanamayan bir düşmanlığı vardı. Nihal'in bütün huysuzluklarına o kışkırtan biri olmak üzere kabul ediliyordu. Kaç kereler Bihter bunu ihtiyar kıza ima etmişti. Onun evde varlığı Bihter'i rahatsız ediyordu. Şüphesiz bu onun tarafından düzenlenmişti. Nihayet bir gün kocasına, "Bu kadından

beni kurtarın" demiş olacaktı. O zaman o zavallı kızın bütün o senelerce bir dakika kesintiye uğramayan fedakârlıkları unutularak kendisine anlatılmış olacaktı ki bu evin huzuru onun artık Nihal'i yalnız bırakmasıyla mümkün olabilecek. Bu kendisine örtülü bir dille anlatıldıktan sonra nankör bir hizmetçi aşağılanmasıyla kovulmuş olmamak tesellisini bırakmak için belki onun müsaade istemesine imkân vermişlerdi.

Ya bu adam, yarabbi! Ya bu baba nasıl görmüyor, hissetmiyordu ki kızının elinden bütün sevdikleri böyle birer birer alındıktan sonra o yaşayamayacak, evet, böyle yapyalnız yaşayabilmek için artık kuvvet bulamayacak.

Nihal tekrar üşüyordu. Demin kendisini ısıtan bu güneşin sıcaklığını artık hissetmiyor, yalnız bahçeye henüz indiği vakit boynuna damlayan kar damlasını duyuyordu; bu damla orada büyüyor, bütün vücudunu titreten bir buzlu su oluyordu.

Sonra da ona diyorlardı ki:

— Sen babanı üzüyorsun!...

Lakin onu, işte onu da üzüyorlardı. Kim? Nasıl? Niçin? Bilmiyordu, fakat işte üzgündü. Bugün her zamandan çok... Demek şimdi ondan, onun zayıf kalbinden bu müthiş fedakârlığı da bekliyorlardı? Demek o bunun için ağlayacak olsa, isyan etse karşısına çıkacaklar ve:

"Nihal! Sen babanı üzüyorsun!" diyecekler. Lakin kimdi asıl öyle olan?... Bir aralık, ayağının ucuyla henüz yolun üzerinde erimeyerek minimini adacıklar şeklinde kalan kar parçalarına dokunarak, gözlerini kaldırmaksızın, sessiz, ağır ağır adımlarla babasının yanında yürürken, bütün dayanma gücünü toplayarak, yavaş yavaş, ölçülü bir şekilde adeta yalvararak, Mlle de Courton için müsaade istemek istedi: "Evet, artık yalnız onu bırakınız" diyecekti, "düşününüz, o giderse hayatımda ne büyük bir boşluk açılacak. Bakınız şimdi etrafımda beni sevecek kimse yok, hep birer birer gidiyorlar. Önce siz baba, siz sanki benden uzak bir yerdesiniz, artık beni duymuyorsunuz. Sonra onlar, Şakire Hanım'la

Cemile, onlar da birer yabancı oldular; daha sonra Bülent, onun yalnız kendisini değil, benden kalbini de çaldılar; artık beni sevmiyor, hep beni sevmeyenlerle beraber düşünüyor... Şimdi, şimdi de Mlle de Courton; lakin baba, bana hastalıklarımda kim bakacak, yalnızlıklarımda kim arkadaşlık edecek? İşte bakınız, yalnız bunun kuruntusuyla üşüyorum. Bundan sonra bu evde hep üşüyeceğim. Gidenlerle birlikte sanki evimiz de, o eski evimiz de parça parça koparak gidiyor. Siz bunu duymuyorsunuz, fakat ben hissediyorum, işte bütün bu ev değişmiş odalarıyla, sofalarıyla bir başka şey oluyor, damla damla ölerek yerine bir başka evin çehresi çıkıyor..."

Bunu düşünürken Firdevs Hanım'ın çehresini, bütün boyalarıyla, sahte gençlikleriyle, gizlenen yıpranmışlıklarıyla o çehreyi görüyordu; bu çehre o eski evin ölmüş ruhu üstünde yükselen yeni ev, yabancı evdi.

Bunları değil, babasına hiçbir şey söylemedi; artık kendisini savunmaya üşenen yenik düşmüş gücü kırılmış birinin bitkinliğiyle söz söylemeye gerek görmüyordu. Hem buna ne lüzum vardı? O ne yapsa, ne söylese dinlenilmeyecekti. Hep o kadına itaat olunacaktı. Bunu şimdi tamamıyla hissediyordu. Babası onun elinde bir oyuncaktan başka bir şey değildi; fakat bu oyuncak ona karşı müthiş bir silah olarak kullanılıyordu. Halbuki babası fena bir adam değildi, bundan emindi o kızını yine seviyordu, evet, severek öldürüyordu...

Niçin bu böyleydi? Onu bilmiyor, bilmeye de lüzum görmüyordu; mademki ondan fedakârlık bekliyorlardı, işte o da her şeyi, kendisini de feda edecekti. Şimdi onlar bahçenin köşesini dolaşmışlar, yalıya götüren diğer bir yolu takip ediyorlardı; Nihal uzaktan yalının kapısında Behlûl'le Bihter'i görüyordu. Onlara yaklaşmadan önce bakışlarında ezik bir teslimiyetle gözlerini babasına kaldırdı.

— Baba, dedi, ne vakit gidecek? Bugün dönmeyecek mi? Bu akşam birlikte gezmeye gidecektik.

Istırap içindeki ruhunun bütün sitemleri bu cümlenin içindeydi. Adnan Bey cevap verdi:

— Bu akşam gelecek kızım. Sen ne vakit izin verirsen o vakit gidecek...

Nihal tekrar gözlerini indirmişti, Adnan Bey bir saniyelik bir duraklamadan sonra ilave etti:

— Senin için başka bir mürebbiye arattırayım mı, Nihal?

Nihal birden başını kaldırdı:

— Ooh! Hiç lüzum yok, mademki Firdevs Hanım bize gelecekmiş!...

Babasının yanında daha fazla duramadı, ağzından istemeksizin taşan bu cümleden sonra birden koştu, Behlûl'le Bihter yalının kapısında onları bekliyorlardı, Nihal Bihter'e bakarak Behlûl'e dedi ki:

— Behlûl, haberin var mı? Mlle de Courton'u kovuyoruz.

Sonra elini uzatarak Behlûl'ü elinden tuttu ve birlikte gelmeye mecbur ederek sürükledi; yalının uzun merdivenlerini beraber, Behlûl'ün eli hâlâ Nihal'in elinde, çıktılar. En yukarıda, sofada, Nihal soluyarak durdu ve Behlûl'ün elini bırakarak bütün olayı, fedakârlığını, bu sessiz trajediyi ayrıntılarıyla açıklayan bir kelime olmak üzere:

— İşte!.. dedi.

Sonra eliyle tokatlarcasına piyanosunun iskemlesini döndürdü ve yüzü Behlûl'e karşı oturarak, ellerini dizinin üstünde kilitledi, kelimelerin hızlı bir akışıyla devam etti:

— Evet, işte, şimdi artık benden memnun olabilirsiniz. Bir küçük itiraz bile etmedim. Bakınız, gözlerime, bir ufak damla bile yok. Halbuki bilirsiniz a, bu defa hepsinden mühim, hepsinden acı... Buna hiç ihtimal vermezdim, bu o kadar düşünülemeyecek bir şeydi ki beni en çok öldürecek bir çare bulmak görevini bana verselerdi ben bile bunu hatırıma getiremezdim, o kadar mümkün olmayan bir şey görünüyordu. Onlar bulmuşlar, bugün bana sadece kararı bildirdiler: Gidecek, dediler. Pekiyi, gitsin, anlıyor musunuz, gitsin, işte o kadar! Başka, benden başka bir şey daha istiyorlar mı?...

Kuru gözlerle Behlûl'e bakıyordu. Behlûl bütün felsefesinin dayanma gücüne rağmen bu ıstırabın yürek parçalayıcı etkisinden şaşkındı. Bu kız için büyük bir şefkat duyuyordu.

— Benim minimini Nihal'im! dedi, bilir misin? Sana acıyorum.

Kesik, kuru bir kahkahayla gülerek Nihal cevap verdi:

— Sahih? Acıyor musunuz?... Lakin niçin?... Bunlar bütün birer çocukluktan başka bir şey mi?...

Sonra bu alayı bırakarak ciddi bir sesle ilave etti:

— Size bir hakikat söyleyeyim mi? Şimdi ben bu şeylerden lezzet alıyorum. Bilmezsiniz, bugün bu acı fedakârlığı yaptıktan sonra içimde öyle bir lezzet var ki...

Behlûl etkisi bastırılamayan bir duyarlık içindeydi. Titrek bir sesle dedi ki:

— Nihal, ister misin? Bundan sonra seninle dost olalım, her zaman için...

Nihal elini uzattı, sonra:

— Durunuz, dedi, mademki öyle, size çoktandır yapmadığım bir şeyi yapayım.

Eliyle ince kaşının ucunu gösteriyordu:

— Buradan öpmek istiyordunuz, değil mi? Mademki artık benim için bir iyi dost, bir büyük kardeş, ağabey olacaksınız. Şimdi, şuraya, yanıma oturunuz. Size piyano çalacağım, evet, saatlerle, bütün sevdiğiniz, istediğiniz parçaları...

Sinirli ellerle piyanosunun üstünü, yanında ayaklı hücreyi dolduran parçaları, defterleri Behlûl'ün önüne yığıyor ve:

— Herkes bilsin ki, diyordu, Nihal'i öldürüyorlar da o, yine...

Cümlesini hareketiyle tamamlıyor, piyanosunun kapağını şiddetli bir darbeyle arkasına atarak meşhur "Gece ve Gündüz"[1] *operétte*'inden çıkarılmış gürültülü bir *galop*'un[2] şen kahkahalarını evin içine serpmeye başlıyordu.

Behlûl'ün, bu Tepebaşı seyir ve gezinti yerinin sadık müdaviminin, kendine has, en neşeli, en şen parçalardan meydana gelen bir seçmeler dizisi vardı ki bunları hemen ezber bilirdi.

---

1 İstanbul'da oynanmış ve çok sevilmiş bir operet. Bestecisi bilinmiyor.

2 19. yüzyılda özellikle İngiltere ve Fransa'da çok tutulan canlı, hareketli, eğlenceli bir dans.

Önünde yığılan kümeden birer birer çekerek Nihal'in önüne bırakıyordu: *Gran Via*'lar[1], *Mascotte*'lar[2], *Les Cloches de Corneville*'ler[3], *Le Petit duc*'ler[4], *Granatieri*'ler[5], bütün o çılgın musiki kahkahaları birbirini kovalayarak evi büyük bir neşe gümbürtüsünün coşkunlukları içinde boğuyordu ve Behlûl, arada bir ıslıkla eşlik ederek, hatırında kalan bir nakaratı söyleyerek, Nihal'in yanında, gözleri yandan görünen ince soluk çehresine tesadüf ettikçe gecikerek, Beyoğlu'nun hummalı eğlencelerini hatırlatan bu şeyleri dinlerken, düşünüyordu.

---

1 Federico Chueca ile Joaquin Valverde'nin birlikte yazdıkları, İspanyol ulusal müziğinin melodileri ile oluşturulan ve zarzuela denilen operete benzer müzikli sahne yapıtı.
2 Edmond Audran'ın bestelediği üç perdelik operakomik.
3 Robert Planquette'in bestelediği üç perdelik operakomik.
4 Charles Lecocq'un bestelediği üç perdelik operakomik.
5 İtalyan besteci Vincenzo Valente'nin bestelediği üç perdelik operakomik.

15

Düşünüyordu ki işte bütün bir kış bunlardan uzak kalmıştı. Nihal'i dinlerken hayalinin içinde üzerine ışık tufanları, renk şelâleleri dökülmüş köşeler açılıyor, Odeon sahnesinin bir tarafını, Concordia'nın delice bir âlemini görüyor; sonra çıplak omuzlar, kollar, minimini zarif beyaz satenden iskarpinler hızla havalanarak gözlerinin içinde uçuyordu. O zaman kalbinde derin bir hasret hissediyordu, onun hayatı işte o âlemin heyecanları içinde yuvarlanmalıydı; nasıl olmuştu da koca bir mevsimin o bitmez tükenmez gecelerini bu hazin köhne yalının koltukları içinde, artık ihtiyarlayarak ölümün soğukluğundan mangal altlarına kaçan hasta kediler uyuşukluğuyla geçirmişti?

Şüphesiz Bihter'i seviyordu, hayatında hiç böyle derin ve uzun bir sevdası olmamıştı. Bu, elbette onun ilk ve son aşkıydı; lakin bu, hep böyle, aynı buluşmalar, aynı saatlerde söylenen aynı sözler, aynı sadakat yeminleriyle aynı karşılıklı öpüşmeler, evliliğe has bir tarzda ve bir manada nağmelerle sürüp gidecek miydi?

Yavaş yavaş bu karşılıklı sevginin hep bir çeşit lezzetleri arasında yenilikler, başkalıklar ister olmuştu; ilk haftalarda onları titreten, korkutan şeyler oluyordu, birbirine tamamıyla sahip oluncaya kadar, aşklarında daha kat olunacak mesafeler, daha göze alınacak tehlikeler kaldıkça, tatmin olunacak emellerin heyecanının sıcaklığını hissederlerdi; fakat sonra, artık bu aşkın devamından başka beklenecek bir şey kalmayınca sakin saatler, o sakinliği bir can çekişme

azabına benzeyen tekdüze saatler başlamıştı. O farz ettikleri ihtiraslardan, coşkunluklardan, çılgınlıklardan, gözyaşlarından, birbirini daha çok sevmek için hırpalaşmaklardan, kısacası o bir aşkın hayatını daima tazeleyen bunalımlardan hiçbir şey yoktu; hatta birbirini kıskanmıyorlardı bile...

Behlûl, zannının tamamıyla aksine olarak, Bihter'de yumuşak, gevşek bir kadın buluyordu; bir kurala uyarcasına odasına gelişleri vardı ki Behlûl'de kötü bir etki bile uyandırıyordu; bu aşkta birbirini arzu etmeye vakit bulamıyorlardı. Behlûl, pek açık olmamakla birlikte, bu kadının elinde kendisinin evet, asıl kendisinin bir kadın durumunda kalmaya başladığını fark eder oluyordu. Odasında gelinip aranılan, her arzu olundukça alınıp sahip olunan. Pekiyi çözümlemeksizin bu sevişme tarzından kendisine bir alçalma [payı] çıkarıyor ve kalbinin ta derin, kendi kendisine karşı bile gizli tutulan bir noktasında Bihter'e bir düşmanlık hissediyordu.

Kendi deyişiyle bu nefis kadında sevdanın bir zevk güzelliği eksikti; sevişmelerinde Bihter o kadar maddileşiyor, Behlûl'ün bütün hırslı arzularına öyle mağlûbiyetle razı oluyordu ki, belki bir fedakârlık olan bu şeyler, aleyhine çevrilerek onu bayağılaştıracak, saygınlığından düşürecek alçalışlar haline geçmiş oluyordu. Behlûl'e hiçbir şey reddedilmiyordu, onun hiçbir arzusu fazla bulunmuyordu; halbuki o reddedilmeye, yalvarmaya, istenen şeyin zor elde edilmiş olmasından lezzet almaya muhtaçtı.

Bir gece mutlak reddedilecek bir şey olmak üzere Bihter'i sarhoş etmek istemişti; Bihter isyan edecek, adi bir fahişe zayıflığıyla onun bu hevesini kabul etmeyecek ümidindeydi; o zaman Behlûl için bu kadının bir sevda sarhoşluğunu aramak, ona ulaşabilmek büyük bir saadet olacaktı; aksine Bihter buna razı olunca onu sarhoş etmek Behlûl'e iğrenç bir şey göründü. Bu, aralarında netice verilmemiş bir şaka gibi kalmıştı, fakat Behlûl'ün kalbinde, hiç olmazsa bunu reddetmemiş olmasından ileri gelen, ona karşı bir kin vardı.

Bu kin hakikatte Bihter'e hürmet edememekten kaynaklanıyordu. Erkekler bir kadını sevebilmek için ona hürmet edebilmelidirler; namuslarından düşen kadınlar için, en şiddetli aşklar arasında bile, onlara bir hor görülme payı ayırmaktan geri kalmazlar; hislerini açıklıkla çözümlemekten çekinmekle birlikte Behlûl nihayet Bihter'de zifaf odasından kaçarak başka birinin yatağının mahremliğine[1] giren bir kadın görmeye başlamıştı ve gece, odasında, sobanın yanında koltuğun içine gömülerek Paul Bourget'nin[2], o insafsız, ayrı ayrı bütün yönleriyle kadını inceleyen [yazarın], birkaç sahifesini süzerken Bihter'in hem gelmesini ister, hem gelmesinden korkardı.

Bihter ona küsseydi, birkaç hafta, evet, yalnız birkaç hafta dargın olsalardı, Behlûl, onu beş dakika yalnız görüp nihayet affettirmeyi başarmak için günlerce fırsat bekleseydi, sonra gözyaşları içinde tekrar birbirinin kollarına atılsalardı, öyle zannediyordu ki o zaman şimdi istemeksizin düşündüklerini düşünemeyecekti.

Bu bir mevsimlik sevişmenin son günleri Behlûl için öyle bir dönemin başlangıç zamanı olmuştu ki o dönem sırasında elde olmadan, henüz aşk bıkkınlığının başladığı apaçık anlaşılacak kadar hisler açıklık kazanmaksızın, sevilen kadına yüklenecek kusurlar bulunur, onu aşkın baharında süsleyen bütün hülya çiçekleri artık solgun görünür, bir vakitler sevmek için icat olunan sebepler yavaş yavaş sevmemek için birer sebep kuvvetini alır. Behlûl'ün gözünde Bihter, hep o nefis ve benzersiz kadındı; hep onun giyinişinde, söyleyişinde, oturuşunda, o yelpazesini açarken, peçesini iliştirirken, parmaklarının bir iki ustalıklı darbeciğiyle saçlarına bütün simasının ifadesini değiştiriveren bir başka hal verirken, dudağının köşesinde o minimini çukuru dalgalandıran tebessümüyle kaşlarını kaldırarak en adi bir kelimeye en güzel bir şiir güzelliğini verirken, bütün o hiçlerden bir

---

1 Eski yazı metinde "firâş-ı mahremiyyet" şeklinde geçtiği için "yatağının mahremliğine" denildi.
2 (1852-1935) Fransız romancı ve eleştirmen.

araya gelmiş bin türlü şeylerde; hâlâ en önce, ilk gördüğünde alınan etki devam ediyordu. Bu kadını hiçbir zaman arzu etmekten geri kalmayacağını biliyordu, fakat bu aşkın meydana geliş ve devam kolaylığı, bu tehlikesiz, olaysız, gürültüsüz aşkın dinginliği onun saadeti içinde öyle uzun boş saatler bırakıyordu ki düşünmeye vakit buluyordu.

Kendi kendisini, böyle düşünürken fark ettikçe silkinir, düşünmemek isterdi. Aşkta kalp susmaya başlayıp da zihin yetilerini kullanmaya başlarsa o aşk öyle bir hasta çocuğa benzer ki damarlarında taze bir kan yerine zehirli ilaçlar dolaşsın. O, bu kıymetli hasta çocuğun damarlarına zehirli ilaçlardan koymamak için kendisini düşünmekten alıkoyardı.

Kaç kereler böyle düşünürken Bihter'e bu aşkın ortaya çıkış ve devamındaki kolaylıklardan bir suçluluk payı çıkarmıştı. O düşüşü, bir akşam odasında en beklenilmeyen bir dakikada, birinci defa olarak cesaret edilip söylenmiş iki kelimeyle meydana gelen o mağlubiyeti, affedilmez bir kabahat olmak üzere kabul ediyordu.

Bihter Behlûl'e ustalığını kullanmak için vakit bile bırakmamıştı. Kendisini, hüner sahnesinde hiçbir sanat eseri göstermeye henüz zaman bulmadan alkışlanan bir sanatçı kadar alıklaşmış olarak, kollarında Bihter'le buluvermişti. O kadar kolay düşen bu kadın bütün aşkını vermekte yine o kolaylıkla devam ediyordu. İlk düşüşü takip eden o kısa vicdan azabı dönemi bile Behlûl'ün gözünde birden perdesi düşüveren yarım kalmış, kötü düzenlenmiş bir komedi gibiydi; o zamandan beri Bihter bu aşkın alçaltıcılığını, ayıbını hiç hissetmiyor gibiydi. Lakin o alçaltıcılığı, o ayıbı şimdi Behlûl duyuyordu. Kaç kereler o, kollarının arasındayken, birden silkinmek, "Lakin hissetmiyor musunuz ki bu aşk pis bir şeydir!" demek arzularını hissetmişti. Kendisini affediyordu ve kendisini affetmek için bulunan sebepler bütün Bihter için fazla bir suçlanma vesilesi oluyordu: Onu gelip alan kadın hâlâ gelip almakta devam ediyordu, onun ellerinde kendisini günahsız bir cinayet aleti masumiyetiyle görüyordu.

Böyle, bu yasak aşkın sorumluluğunu araştırmakla zihnini meşgul görürken birden kendisini konuyu zihninde incelemeyi sürdürmekten men eder ve düşüncelerine karşı aşkını savunacak bir cümle bulurdu:

— İşte erkekler! derdi, asla memnun değildirler, artık sevmemek isterlerse bütün düşüşün, bıkkınlığın suçlarını kadınlara yüklemek için çare bulduktan sonra sevmemek suçunu da onlara bırakmak için zavallıları aşağılayacak şeyler ararlar.

Halbuki Bihter'i sevememek onun için yeri doldurulamayacak bir zarar gibi sayılırdı; bu kadını kendi kendisine öyle leziz, cana can katan bir sevda suyuna benzetiyordu ki doyduktan sonra yine, hep içilmekte devam olunsun. Onu kaybettiği dakikadan başlayarak tekrar şiddetle isteyeceğinden emindi. Behlûl bu aşkta, kendi nabzı parmakları arasında hasta bir hekim gibiydi. Lakin hastalık derin bir yanardağ akıntısının gizli ihanetiyle kaynamakta devam ediyordu.

Bihter için Firdevs Hanım'dan bile bir küçümseme vesilesi çıkarıyordu: Bir vakitler İstanbul'un seçkin zevk hayatında en parlak bir çehre olan bu kadın şimdi taze kalmak için gülünç çılgınlıklarıyla Behlûl'e o kadar tuhaf, fakat iğrenç bir tuhaflıkla tuhaf görünüyordu ki Melih Bey takımının bütün parıltılı [hayatına][1] bu neticenin güneş tutulmasından sanki tabaka tabaka bulutlar dökülüyor ve ta uzak belirsiz bir ufukta Bihter'in çehresi bu bulutların gölgeleriyle örtülüyordu. Bu anne, bu kızın bir gelecek sahifesi gibiydi. Onu da uzun sandalyesinde sızılı dizlerini dinlendirirken henüz bıyıklanmış bir çocuğun elini çekerek sıktığını, kovulamayan bir hayal görür gibi görüyordu. Firdevs Hanım'ın en seçkin bir zevk güzelliğinden sonra yavaş yavaş hastalaşan

1 Eski yazı metinde "şaşaa-yı hayat" şeklinde geçtiği için Latin harfli ilk baskıda bulunmasa da "hayat" sözcüğünün eklenmesi uygun görüldü, buna karşılık yine eski yazı metinde "zalam küsufundan" denilmekle birlikte Latin harfli ilk baskıda geçmeyen "zalam" (karanlık) sözcüğü kullanılmayıp sadece "güneş tutulmaları" denildi.

fikrinden çıkmış o garip çehreler, o gülünç elbiseler, iflas etmiş bir gençliğin öyle tuhaf acılıklarıydı ki bir komedi olarak seyredilirken ağlanmak istenirdi.

Behlûl hâlâ gözlerinin içinde şüphesiz dizlerinin sızılarından bağırmamak için dişlerini sıkan bu kadının, yastıklarla beslenerek yükseltilmiş açık sarı boyalı saçlarla, o siyahla aldan karıştırılmış garip elbisesinin pörsümüş kollarını açık bırakan cepkenleriyle ona bakan gözlerini görüyor ve bu gözlerle Bihter'in gözü arasında öyle bir benzerlik buluyordu ki o hayalin arkasında ellisini geçmiş bir Bihter'in öyle bir hastalıklı zevkle boyanmış çehresini görmekten kendini engelleyemiyordu.

Kendisine kabahat buluşları da olurdu. O, bu gönül oyununda ilk sevda tecrübesini geçirmeye çalışan bir çocuk beceriksizliğiyle davranıyordu. Bu aşkı sakin akışından çıkarmak, o aranılan ihtirasları, heyecanları hiç olmazsa icat etmek için o da bir şey yapmamıştı. Nihayet yorulmuş, evliliğin yumuşak yastıkları arasına hasta başını koyarak dinlenen bir sevda tutkunu usluluğuyla işte uzun bir kış mevsimini bu sakin gönül oyununun uykularında geçirmişti.

Nihal aralıksız, parçalar bittikçe kapayıp halının üstüne atarak, hoşuna gitmeyen bir şeyi bırakıp diğer birine başlayarak devam ediyordu. Önünde çalınacak şey kalmadıkça başını çevirmeden Behlûl'e soruyordu:

— Başka? Başka?...

Evet, bütün bir mevsimi uykuda geçirmişti. Nihal'in çehresini yandan görüyordu, düşünürken gözleri bulanıyor ve Nihal'in ince siması sanki titrek sislerin arasında hafifçe titreyerek yükseliyordu. Nihal'e böyle bakarken onun çaldığı bir şeyi ıslıkla o da çalıyordu, birden merak etti. Bu neydi?

— O nedir, çaldığın Nihal?

— Bilir miyim? Şimdi siz verdiniz...

Ve Nihal sağ eliyle devam ederek sol eliyle parçanın kapağını gösterdi, Behlûl eğilerek bakıyordu:

— A, sahih! dedi...

Bu, bir sene önce bütün Beyoğlu'nun ağzında dolaşan bir havaydı ki birinci defa olarak Concordia sahnesinde bir

Hollandalı kızdan işitilmişti. O vakit Behlûl bu parçayı özel olarak getirtmişti. Nihal şimdi onu çalarken Behlûl kendisini Concordia'da çılgın arkadaşlarının arasında görüyordu. Sahnede Kette, o çapkın kız, bütün küçük beyaz dişlerini gösteren bir gülüş içinde, beyaza benzeyen sarı saçlarıyla kendisine zarif bir kedi başı yaparak, en pis manalar ima eden bu parçanın açık saçık mısralarını, küçük sarı gözlerinin ilaveleriyle daha çok güçlendirerek, birer birer, onun gençliğinden, güzelliğinden yağma edilecek parçalara aç, hırslı, bekleyen halka birer sadaka gibi atıyor ve bu halk, o genç ve güzel kızın, çapkınlıklarıyla tutuşmuş doymayan heveslerin ateşiyle kuruyan ağızlarını açarak bütün göğüslerini şişiren arzuları boşaltacak bir uluyuşla nakaratı, onunla birlikte tekrar ediyordu. Sanki bu nakaratın arasında, o sahnede zarif kedi başıyla etrafı hücuma davet eden bu kız, nihayet hırsından çıldırarak, cinnetinden böğürerek atılan halkı, vahşi bir kucaklayış içinde, kollarıyla sıkıyor, kemiklerini kırıyor gibiydi.

Halbuki herkes bu kızın namusundan söz ediyordu, ona ancak on altı yaştan fazla verilmiyordu, garip bir macera uyduruluyordu; babası Avustralya açıklarında gemisiyle birlikte kaybolmuş bir gemici deniyordu; annesi, namusuyla yaşayan bir dul, kızını büyük şehirlerin küçük sahnelerinde dolaştırıyordu. Kette için bu sahnelerin çirkefi üstünde batmaksızın yüzen bir yasemen kalmak şöhreti, bu çevrelerde bütün heveslerini kolay elde etmekten usananlar için çıldırtıcı, kudurtucu bir emel uyandırıyordu. Concordia'yı düşük bularak küçümseyenler bile o kış buraya tatmin edile edile yorulmuş heveslerinin arasında coşan açlıklarını getirmişlerdi. Lakin bütün vaatler, fedakârlıklar hep sahneden ileriye geçemiyor, bu halk bir kayadan seddin sarplığına düşüp bayılan dalgalar güçsüzlüğüyle bu sahnenin ayaklarında yıkılıp kalıyordu. Yalnız birkaç kere kendisinin yemeğe davet edilmesine razı olmuştu, fakat hep zayıf omuzları köhne matem elbisesinin altında yoksul bir hayatın ıstıraplarını gösteren annesiyle birlikte...

Ve bu on altı yaşında kızın, bu küçük sahnelere has edebiyatın en çapkınına en çapkın manalarla tercüman olan bu kızın, annesinin eşliğinde sade bir akşam yemeğinden başka bir şey kabul etmemesinden bütün Beyoğlu'na bir çılgınlık gelmişti; herkes kendine âşıktı, herkes Concordia'daydı, herkes o nakaratı tekrar ediyordu.

Sonra birden, kış sonunda Kette unutuldu, üzerinden bir yaz geçti. Bu şöhretler öyle narin çiçeklere benzer ki üzerinden bir mevsim geçmek onları öldürmek için yeterli olur. Bu kış Kette yine Concordia'daydı, yine annesiyle birlikte bir yemekten başka bir şey kabul etmiyordu; fakat artık kimse yoktu. Asıl Beyoğlu'nun hayatını meydana getirenlerde bu kız için ilk çılgınlık dönemi geçmişti, şüphesiz başka çılgınlık sebepleri bulunmuştu. Bu değişiklik neden kaynaklanmıştı? Bilinemez... Kette hakkında türlü hikâyeler anlatılmıştı. Hele bir tanesinin doğruluğuna inanılıyordu: Lahey'in zabıtaca kaydedilmiş bir evinden, annesinden başka her şeyi olan o ihtiyar karı tarafından alınarak zengin bir evlilik avına çıktığından söz edilen bu kızın bütün yazı bir berber kalfasının evinde geçirdiğine yemin ediliyordu. Şimdi Kette kabul olunan yemeklerden annesini çıkarmayı kabul ediyor, deniyordu ve bir kış evvel Concordia'ya hayatını adayanlar bu hikâyeye o kadar inanıyorlardı ki tecrübeye lüzum görmüyorlardı.

Kette için herkesle birlikte çıldıran Behlûl yine herkesle birlikte bu hikâyeye inanmıştı, hatta onu tamamıyla unutmuştu. Bugün düşüncesinin arasında, Nihal o parçayı çalarken uzun bir senenin unutuluşu içine gömülen Kette'nin çehresi uyanıvermişti ve birden onu tekrar görmek için bastırılamayan bir arzu duydu.

Acaba hâlâ Concordia'da mıydı?

Bu soruyu kendi kendisine sorarken gülüyordu. O hayatın bu derece cahili kalacak kadar uzaklarında yaşayabildiğine şaşıyordu. Bu akşam gidecekti, hemen bu akşam Kette'ye bir yemek verecekti. Bir saniye içinde karar vermişti, sonra Bihter'i düşündü. Bu ona karşı bir ihanet

değil miydi? Bihter için bir merhamet duyuyordu, kendi kendisine, "Zavallı kadın!" diyordu, Behlûl'ün bir aralık bunu düşündüğünü bilse kim bilir, ne kadar ağlayacaktı. Hayır, hayır, bu alçaklığını asla kabul etmeyecekti. Sonra birdenbire kendi kendisine:

— Lakin ahmak, dedi, sen bunu asıl Bihter için yapacaksın, onu daha çok sevmek için...

Hayır, hayır, gitmeliydi, Bihter'le aşkının devamı için buna ihtiyaç vardı, Nihal'den rica etti:

— Tekrar eder misin Nihal?...

O parçayı bir daha işitmek istiyordu, Kette artık kalbinde tamamıyla taze bir hayat bulmuştu, evet gidecekti. Birden aklına bir şey geldi, bu defa maddi bir engel vardı. Ona da bir çare buldu, tekrar ettirdiği parçada Nihal'i durdurarak:

— Nihal, dedi, ben sana ne kadar borçluyum?

Behlül Nihal'e daima borçluydu, ikisinin arasında daima Behlûl'ü borçlu bırakan sürüp giden bir alacak verecek hesabı vardı, Nihal cevap vermeyerek dudaklarını kıvırdı.

— Baksana Nihal, bugün seninle büsbütün dost oluyorum amma, bilirsin ya, ücretsiz iş yapmak pek de tabiatıma uygun bir şey değil. Para çantan nerede, Nihal?...

Nihal Behlûl'ün bu teklifsizliklerine o kadar alışıktı ki başıyla ceketinin sol cebini gösterdi. Behlûl çantayı avucuna boşalttı. Hepsini alıyordu, Nihal de o kadar zengin değildi, fakat ikisinin de yarım zengin kalmasındansa iki sermayeyi bir yere getirerek yalnız birinin zenginleşmesi daha uygundu. Hem haftaya babasından para bekliyordu, birinci defa olarak bu sefer Nihal'e o borç verecekti:

— Değil mi Nihal?

Nihal pek iyi anlamayarak, dinlemeyerek başıyla:

— Evet! dedi.

— Ben gidiyorum Nihal, sana İstanbul'dan bir şey getireyim mi?

Nihal piyanoyu bırakarak çevrildi:

— İstanbul'a mı gidiyorsunuz? Hemen şimdi?...

Evet, hemen gidecekti, fakat kabahat Nihal'indi, bu piyanosuyla ona bu geceyi Beyoğlu'nda geçirmek hevesini vermişti. Nihal güldü ve cevap vermeyerek tekrar piyanosuna döndü.

***

Bihter, Behlûl'e sofada eldivenlerini takarken tesadüf etti:

— Bir yere mi çıkıyorsunuz? dedi.

Behlûl onun gözlerinden kaçınarak ve eldiveninin iliklenmekte güçlük gösteren bir düğmesiyle meşgul olarak:

— Evet! dedi, İstanbul'a kadar yalnız, inip çıkmak, ancak iki saatlik bir yokluk...

Birden yalan söylediğine pişman oldu. Bu pişmanlığında hiddete benzer bir şey bile vardı, kendisini saatlere kadar hesap göstermeye mecbur eden bu aşk artık isyan ettirecek bir yük oluyordu, ilave etti:

— Belki bu gece geri de dönmem.

Bu son sözünün etkisini anlamak için gözlerini kaldırmıştı, Bihter'i sapsarı gördü. Genç kadın ufak bir tereddütten sonra:

— Lakin, dedi, bu geceyi bana vaat etmiştiniz.

Behlûl o vaadini unutmuştu. Kendisini birden kaba, sert bir adam olmaya iten bir taşkınlığı zor tuttu. Nihayet bu kadın, en küçük kendi başınalığına müdahale eden sevdasıyla can sıkacak bir şey oluyordu. Sert bir cevap vermemiş olmak için:

— Dönmemek muhakkak bir şey değil, dedi, bunu her ihtimale karşı söylüyorum. Böyle havalarda, böyle bir güneşle damarlarımda bir şey tutuşuyor, beni evin dar havasından kaçmaya, gezmeye, geniş, serbest ufuklara bütün ciğerlerimi açmaya yöneltiyor...

Bihter'e gülümseyen, bir çocuk aldatan gözlerle bakarak söylüyordu; birden durmaya mecbur oldu. Kendi sesinin, bu yalanın soğukluğundan üşüyerek sustu. Bihter'in şimdi o dudağının köşesinde, bir tebessümün gölgesiyle titreyen o

bellisiz çukurda, acı, keder veren, aldatılan bir kadının ilk emeller yıkımını hisseden bir kalbin ıstırap gülüşü belirmişti. Bihter bu karşısında gülümseyen adamın, bu kendisine özür bulmaya çalışan sesin bir yalan olduğunu, kadın hissiyle, aldatılmaya başlanan, artık sevememekte öne geçemeyen bir kadın hissiyle, anlamıştı. Bu nasıl bir yalandı? Niçin yalan söyleniyordu? Bilmiyordu, fakat yalandan emindi, bunu Behlûl'ün gözlerinde açıklıkla görmüştü.

Varlığının derinliklerinde bir şey öldürülüyormuşçasına büyük bir azap duydu, bir kelime daha ilave etmeyi yahut bir kelime daha söylettirmeyi fazla buldu, cevap vermedi, fakat bakışında öyle bir şey vardı ki Behlûl'e, "Yalan söylüyorsun!..." diyordu, Behlûl bu bakışın asıl manasını anladı ve yalanının içinden başka bir yalanla çıkmak isteyerek:

— Doğrusunu söyleyeyim mi, Bihter? dedi, Nihal'den kaçıyorum, evet, asıl ondan... Düşün bir kere, birazdan o mürebbiyesi gelince kıyamet kopacak. Ben Nihal'i biliyorum, bütün taşkınlığını sonraya saklıyor. Ondan başka, mademki hepsini söylemek lazım geliyor, biraz da Nihal'e acıyorum. Böyle meselelerde o kadar zayıf adam olurum ki, anlıyor musunuz? En iyisi bu gürültünün içinde bulunmamaktır...

Bihter, sessiz, sapsarı dinliyordu; Behlûl başlandığı gibi bitmemek eğilimini gösteren bu nutkun içinden çıkmak istedi:

— Ondan sonra, dedi, kim bilir, belki gece kimsenin haberi olmadan...

Cümlesini bitiremedi, uzakta kavgaları işitilen Nesrin'le Şayeste'nin bir gürültüsünden ikisi de titrediler. Sofada, böyle, yavaş sesle bu konuşma affedilmez bir ihtiyatsızlıktı. Behlûl yüksek sesle:

— Kızlara söyler misiniz, yenge? dedi, benim odamın ateşini yakmadan yatmasınlar. Belki gece dönecek olurum...

Yukarıda Nihal'in piyanosu devam ediyordu. Bihter başına bir şey düşmüşçesine sersem, bir dakika içinde onu en huzurlu sanılan bir mutluluktan en müthiş bir azaba

atan bu olayın içyüzünü düşünemeyerek, başının üstünde parçalanmış bir dünyanın patlama gürültüsüne benzer bir gürültüyle yuvarlanan bu piyanoyu dinleyerek, bekliyordu. Kendi kendisine, beyninin bulutları arasında yalnız bir şey soruyordu:

— Demek, demek artık yalan başlamıştı?

Bu kısa konuşmanın bütün ayrıntılarını şu dakikada unutmuştu, hatırlamak için kendini zorlasa bile başaramayacaktı; yalnız o yalan, Behlûl'ün gözlerinde açıklıkla okunan o yalan yaşıyordu. Sonra yavaş yavaş, başının üstünde hep o gürültülü musikinin fırtınaları, büyük kasırgalarının içinde parçalanmış dünyaların enkazını süpürüp götürürken, beyninin içinde bulutlar, parça parça hatıra kırıntıları bırakarak dökülmeye başladı. Burada, ayakta, iki dakika içinde bu kısa konuşmanın bütün azap dolu anlarını birer birer yaşadı, Behlûl'ün o yalan söyleyen sesini hep o yalan kelimelerle birer birer işitti. Demek Nihal'e acıyordu, bunu söylemek onu azarlamak demekti. Sonra o bulutlar daha uzak hatıra ufuklarını açarak, bütün unutulmuş, olurken önem verilmeyerek kayda değer bulunmamış şeyleri, şu son haftaların son görüşmelerine ait küçük küçük kelimeleri, yalnız şimdi birer anlam kazanan, birer kuvvet alan hiçleri gösterdi; iki dakika içinde genç kadın sevdasının binası yanında o vakte kadar görülmemiş, varlığına imkân verilmemiş bir uçurumun müthiş, karanlık ağzını açarak soğuk, donuk nefesiyle yüzüne soluduğunu hissetmişti. Yukarıya çıkıp Nihal'in yanından geçmek için kuvvet bulamadı, kocasının iş odasına atıldı.

Ve yukarıda minimini Nihal, o saadetinin müthiş mateminin son darbesiyle bir daha sarsılan hastalıklı, zavallı vücudunu yerlere atarak, ıstırabından, ıstırabının hiddetinden, ezilmişliğinin güçsüz taşkınlığından, boğazlanmış bir güvercin ümitsizliğiyle çırpınmamak, kıvranmamak için, önüne geçen, hatırına gelen bütün çılgın parçalarla piyanosunda kıyametler koparırken hep o ensesinden beynini çekerek koparıyor sanılan ağrılar dakikadan dakikaya şiddetini

artıran pençeleriyle başını deliyor, çengelleriyle damarlarını söküyor gibiydi. Birden çocuk kolları gerilmiş, elleri piyanosunun üstünde donmuş, ensesine sanki saplanan bir çiviyle başını oynatamayarak, boğuk bir ıstırap çığlığıyla durdu. O zaman birinin koştuğunu, onu sallanırken kollarının arasında tuttuğunu, hafifçe kucaklayarak biraz önce Behlûl'ün oturduğu koltuğa koyduğunu hissetti. Bütün bu baygınlık yalnız bir dakika sürmüştü; bu patlamadan geçen bir fırtına gibiydi; Nihal bu baygınlığın içinden gülümseyen gözlerle çıktı. O zaman dizlerinin dibinde, birer buz parçası kadar soğumuş ellerini avuçlarının içinde sıkarak, bembeyaz, bütün o ince Habeş çehresi donuk bir beyazlıkla beyaz, Beşir'i gördü.

— Beşir, sen misin? dedi.

Evet, oydu. Bugün de bahçeden sonra, onu esir bir gölge sadakatiyle takip etmiş, orada, merdiven başında, cam kapının yanında beklemişti. Behlûl'ü, Nihal'in kaşının ucundan öperken görmüştü; sonra o gidince, yavaşça daha çok yaklaşarak, bilinemez çaresiz, bahtsız bir insan olmanın nasıl bir ihtiyacıyla, nasıl ümitsiz bir bağlılıkla ayaklarının altında ölmek istediği Nihal'in bütün ıstıraplarını hissederek, o ıstıraplarla kendi ruhunun da eridiğini, ezildiğini duyarak sessiz, hareketsiz beklemişti.

Gözlerinde bir saadet kıvılcımıyla Nihal'e bakıyordu, Nihal hep o tebessümüyle onun korkusunu daha çok gidermek istedi:

— Küçük bir baygınlık! yorgunluktan...

Sonra amirliğini takınarak güçlü bir sesle ilave etti:

— Kimseye söylemeyeceksin, Beşir, anlıyor musun, öyle istiyorum.

O zaman Beşir'in gözlerinde bir saniye önce tutuşan saadet kıvılcımı birden bir bulutla, bir gözyaşı bulutuyla örtüldü ve ruhunun ıstırabını daha çok saklamaya kuvvet bulamayarak, ince, hassas, o işlenmiş zarif bir oyuncağa benzeyen çehresini, Nihal'in dizlerine kapadı, ağladı, ağladı...

Nihal onu bırakıyordu; başını koltuğun arkasına yaslayarak, gözlerinde derin bir ferahlık gülüşüyle sanki bu dizlerine dökülen yaşların saflığından büyük bir teselli duyarak duruyordu. Nihayet onun anlatılamayan ıstıraplarına işte açıktan açığa, saklanmaya lüzum görülmeden dökülecek gözyaşları bulunmuştu ve bu gözyaşları Beşir'in saf ruhundan, onun da kim bilir nasıl inleyen, damla damla zehirlerle kanayan acı çeken ruhundan çıkıyordu.

16

Bugün Adnan Bey Nihal'e bu müthiş darbeyi vurduktan sonra kalbinde, işte ne kadar zamandan beri örtülü, sanki ölmüş kalan, derin bir damarın, babalık damarının sızladığını hissetmişti. Evliliğinden beri Nihal'in ruhunu hırpalayan işkence dönemlerinin en küçük belirtilerini bile kaçırmamıştı, bunlar onun gözünde öyle kaçınılmaz olaylardı ki olmasını evliliğinden önce beklemeye başlamış ve sonra, Nihal'in ıstırapları karşısında onları zararsız, nihayet tehlikesiz geçecek fakat sona ermesi zamana bağlı bir hastalığın nöbetleri gibi kabul etmek alışkanlığıyla kendisini [buna] sebep olma sorumluluğundan ayrı tutar olmuştu. Hatta o işkence dönemlerini şiddetlendirecek ve yenileyecek şeylere, o şimdiye kadar Nihal'e vurulan darbelere, biraz ağır fakat netice itibariyle şifa veren birer tedavi çaresi gözüyle bakmıştı. En önce Nihal'i Bihter'e yaklaştırmak için kendisinin ondan uzaklaşması lüzumuna karar vermiş, kızından uzak kalmıştı; sonra onun zayıflığından istifade ederek evde barış kurulmasına engel çıkarmak eğiliminde olanların uzaklaştırılmasına karar vermiş, Şakire Hanım'la kocasını ve kızını çıkarmıştı. Şimdi, artık Bihter'e bir düşman sıfatıyla tanınan, karanlıklarda aile huzurunu bozacak hileler imal eden bir zararlı misafir olarak kabul olunan o ihtiyar kızın uzaklaştırılması mutlak lazım bir tedbir önemiyle karar altına alınmıştı.

Adnan Bey, bir vakitler çocuklarına bir ikinci anne olarak kabul edilen Mlle de Courton hakkında bu yeni fikrin

ortaya çıkış sebeplerini belirleyemezdi. Bihter'in masum sanılabilecek birkaç kelimesi, Nihal'in bir hırçınlığına karşı mürebbiyeye bakılarak sonra anlamlı bir tebessümle kocasına dikilen bir bakışı, o hiçbir şey söylemeksizin ifade edilen manalar, yavaş yavaş, bir iğnenin ucundan bir ipek kumaşa düşmüş bir yağ damlasının [kumaşın] içine işlemesi ve yayılması [gibi], beyninin içinde büyüye büyüye nihayet onu sarmıştı. Lakin nihayet bu sabah darbeyi vurduktan sonra, şimdiye kadar Nihal'e vurulan darbelerin şifa verecek etkisinden şüphe veren bir korku, bugüne kadar aldanmış olmak, hayır, aldatılmış olmak korkusu, müthiş, çok üzücü bir korku, onun kalbini delmiş ve ateşten iğnesinin ucuyla o kalbin unutulmuş bir köşesinde, bir ölü hissizliğiyle susan damarı, babalık damarını bularak, yakmış, sızlatmıştı.

Yoksa kızını öldürüyor muydu?

Nihal bahçede yanından kaçar kaçmaz bu soru karşısında, korkunç bir suçlama heyulası dehşetiyle titremişti. Bu soruyu zihninden kovmak istedi; buna cevap vermek için daha derinlemesine, daha sağlıklı bir bakışla meseleyi incelemekte öyle büyük bir sorumluluk, öyle acı bir ümitsizlik keşfedilebilirdi ki ondan kendisini korumak için düşünmemeye büyük gayret gösterdi.

Biraz işle meşgul olmak için odasına çıktı. Kaç günden beri bir güzel ceviz köküne Bihter'in çehresini oymak için çalışıyordu.

Onu eline alırken, nasıl oldu bilinemez, belki garip bir dürtüyle gözleri, çoktan beri unutulmuş, eksik hatlarıyla kırık tahta parçalarının arasına atılıvermiş bir başka çehreyi, Nihal'in o yarım kalmış çehresini araştırdı. Sonra, elinde Bihter'in başlanmış o çehresiyle, duramayarak, süzgün, kendi tercihinden çok kalbinin belirsiz bir ihtiyacına tabi olan iradesiz gözlerle odasının ta karanlık bir köşesinde, ne tamamıyla kaldırılmaya ne tamamıyla bakışlarla karşı karşıya bırakılmaya cesaret edilemeyerek bir yığın ufak tefek arasında boğulmuş bir resme, ilk eşinin eskilikten silinmişe benzeyen bir resmine baktı ve zannetti ki bu resim, birdenbi-

re, ne vakitten beri kendisini ihmal eden bu gözlerin ruhundan bu defa canlanarak, bir cisim halini alarak, o karanlık köşede titreye titreye kabarıyor, ona yaklaşıyor; kinden, hırstan ateş saçan gözlerle gözlerine sokularak, ciğerleri sökülen bir ana acısıyla ona haykırıyor:

— Kızımı öldürüyor musun?

Şu iki senelik evlilik ömrü bir mesuliyet hayatı korkunçluğuyla gözlerinin önüne geliyor, küçük küçük, şimşek gibi bir cereyanla tutuşup sönen, görünüp silinen levhalar şeklinde hep Bihter'le Nihal'i görüyordu; zihninde karısı ile kızı birbirini örtmek isteyerek kovalaşıyorlardı. İskemlesinde, bir elinde hâlâ o kök parçasıyla kalbinde derin bir ıstırap yarasıyla düşündü. Bu yaranın açılmasına beş on dakika yetmişti. Bir zaman oldu ki bu baba kızına dönmüş oldu; Nihal için derin bir ağlamak arzusu hissediyor ve bu arzuya kendini bırakmak istiyordu. Sonra kendisini mağlup eden bu merhamet hissinin neticelerinden, özellikle artık itiraf edilmesi gereken bir hatadan o kadar korktu ki, karanlıkta bizi yaklaşan bir tehlikenin felaketinden koruyan asabi sakınmalar türünden gayriihtiyari bir hareketle zihni bu karmakarışık izleri takip etmekten geri çekildi. Fakat kalbinde Nihal için açılan bu yaranın ıstırabını uyutacak bir avuç tuz serperken diğer bir yaranın sızlamasına engel olamıyordu ve bu ikinci yara artık uyutulamıyor, ne vakitten beri ıstırabını dindirmek için üzerine serpilen tuzların altından hep, umulmayan gelişmelerle, biraz daha yırtılarak, biraz daha derinleşerek, ateşli ve zehirli, tekrar uyanıyordu.

Bu yara evliliğinin yarasıydı. Başlangıçta küçük, bellisiz bir leke gibiydi, Bihter'le mesut olmak ümidi onu öyle sarhoş edip bırakıyordu ki mutluluğunun arasında ufak bir iğne dokunuşuyla sızlayan bu noktayı dinlememeyi başarıyordu; fakat yavaş yavaş o iğne daha çok batmış, o nokta bir acı veren yara olmuş ve artık dinlememek, işitmemek mümkün olamamıştı. Bütün evlilik hayatı bununla zehirleniyordu, mutlu görünmeye çalışırken kendisini süslü

görünüşler altında müthiş bir maraz saklayanlar kadar sahte buluyordu. Önceleri mutluluğunun taze neşesi o ıstıraplarını örterken şimdi onlar mutluluğunu eziyor, boğuyordu. Kendi kendisine öyle sessiz buhranları vardı ki mutsuz olduğuna karar verdi. Bu evlilik bir müthiş hataydı; bunu nihayet, Bihter'i kollarının arasında cansız bir cisim ruhsuzluğuyla, ölmüş bir kadın hissizliğiyle, o kucaklaşmaların heyecanlarından pay alamayarak, gözlerini başka bir sevda hayali ararcasına onun gözlerinden ayırarak, vücudunu verip de asıl kadınlığının sıcaklığını vermeyerek, hissettikçe anlamıştı. Bihter onun olurken kendisini başkasına veriyor gibiydi. En ateşli, en hırslı öpücüklerin altında dudaklarını buz gibi bir nefesle donmuş bulur ve o saniyede aşkının en coşkun ateşlerinin üzerinden bir kar rüzgârı geçerdi. Bihter'in gevşek kollarla ona sarılışları vardı ki itiyor, reddediyor zannettirirdi; dudakları öyle öpüşlerle uzanırdı ki ateşsiz, ruhsuz dokunuşlarıyla rüyalarda alınan ölü, kuru öpücüklere benzerdi; bütün aşklarında Bihter kendisini onun olmaksızın veriyordu.

Böyle nereden geldiği hissolunamayan bir soğuk rüzgârla, yatak odalarının duvarlarından sanki buzlar aktığını ve ta ruhunun derinliklerine kadar üşüdüğünü hissettikçe gözlerinde bir sitemle karısına bakardı. Bu bakışında ıstırabından sızlayan erkeklik gururunun eleştirileri öyle açık bir ifade kazanırdı ki birden Bihter onu teselliye, hayır, onu daha fazla mesut edememekten af dilemeye lüzum görür ve başını omuzuna koyarak, sakalının altına, bir vakitler Nihal'in yeri olan o kılsız noktaya, dudaklarını kor, küçük küçük dokunuşlarla orasını öperdi.

Bu öpüşlerde öyle bir yalan soğuklukları vardı ki Bihter'i omuzundan silkmek, bileklerinden tutmak, sarsmak, vahşi bir kıskançlıkla büsbütün kendisinin olamayan bu kadını hırpalamak arzuları duyardı. Onu kıskanıyordu, fakat kimseden değil, kendisinden, kendisinin ihtiyarlığından; onun güzelliğinden ve gençliğinden, nihayet ona tamamıyla sahip olamamaktan müthiş bir kıskançlık hissediyordu.

Arada bir isyan etmek isterdi, acı bir kelimeyle ona hakaret ederek intikamını almaya lüzum görürdü, kaç kereler ağlatmıştı; sonra o ağlarken kendisini bencil bularak ayıplar, bütün kıskançlıklarını utanılacak bir alçalma olmak üzere unutmak ve unutturmak isterdi. Bihter onu okşayarak, öperek odasından çıkarmak isterken o bütün yorgunluk, rahatsızlık bahanelerini haklı bulmak için kendisini oyalamaya çalışırdı; fakat o aralık kapısının anahtarı kilidin içinde tırmalayıcı bir gacırtıyla dönerken kalbinde bir şey yırtılırdı.

Kendi kendisine:

— Muhakkak, beni sevmiyor! diyordu. Kaç kereler, o bunalımlar arasında, bu söz dudaklarının ucuna kadar gelmişti, ona:

— Beni sevmiyorsun! diyecekti, sonra bu soruya karşı verilecek güvencede sevilmediğinin daha belirgin bir delilini görmek korkusundan öyle titrerdi ki cesaret edemezdi.

Odasında, şüphe işkenceleri içinde, saatlerle uyuyamazdı. Bihter'in evliliğinden önce birisini sevmiş olabilmesine ihtimal vererek bu kuruntuya dayalı aşkın, kuruntuya dayalı hatırasını kıskanırdı. Belki bu aşk hâlâ onun kalbinden silinmemişti; belki bu kadını tamamıyla kendisinin olmaktan alıkoyan onun hâlâ yaşayan hatırasıydı. Kaç kereler bir belirti bulabilmek, genç kadının geçmiş hayatında şüphe verecek bir nokta keşfetmek için onu ustalıklı sorgulamalar içinde söyletmişti.

Bir gün kalbine, o vakte kadar hiç düşünülmemiş bir şüphe düştü: Behlûl!... Bu şüphe hiçbir olaydan kaynaklanmıyordu; onları bir gece yan yana, bir resimli dergiye bakarken görerek, kendi kendisine bu genç adamın bir tehlike olabileceğini itiraf etmişti. Fakat Behlûl Bihter'den o kadar uzak görünüyor, Bihter Behlûl hakkında her zaman öyle ilgisiz bir dil kullanıyordu ki ikisinin arasında bir tehlike olmasının ihtimalinden korkmak Adnan Bey'e, çirkin, utanmaksızın itirafı mümkün olmayan, kaba bir kıskançlıktan ileri gelen bir aşağılık his göründü. Kendi kendisine bir daha

bunu düşünmemek için vaat etmişti. Fakat o sırada fark ederdi ki elinde olmaksızın bir his onu Bihter'le Behlûl'ü görüp anlama merakına sürüklüyor. O zaman kendini ayıp bir iş yapmakla suçlayarak başka şey düşünmek isterdi.

Bir defa yine onları düşünürken kendi kendisine:

— Mümkün değil!... demiş ve hayalinde onlara karşı işlenmiş bir kabahati affettirmiş olmak için:

— Behlûl! Hanıma söylesene, bize biraz ud çalsın... demişti.

Bir gün, Mlle de Courton'a izin verilmek için aralarında karar verildikten sonra Behlûl öyle bir şey bulmuştu ki Adnan Bey'in, elinde olmaksızın zihnini tırmalayan şüpheleri, birden silmişti. Behlûl amcasıyla yalnız bulundukları bir dakikayı seçerek ona sokulmuş ve ciddiyetle:

— Görüyorsunuz a, demişti, ötekiler hep birer birer gidiyorlar. Bihter Hanım'da Mlle de Courton'dan sonra beni göndermek arzusu uyanacak zannediyorum. Rica ederim, gülmeyiniz, bunu farz etmek için bende pek güçlü sebepler var. Görünüşe bakmayınız, onun beni hiç sevmediğinden eminim. Demek istiyorum ki onda böyle bir arzu görünür görünmez bana gözünüzle bir işaret yeter. Size hakikati söyleyeyim mi? Bu yalı hayatından bıktım. Pera Palace'ta[1] şık, zarif bir oda, ondan sonra...

Behlûl Bihter'in sesini işiterek susmuştu. Adnan Bey'in şüpheleri Behlûl'le Bihter'in arasında yalnız bir fazla yakınlaşma eğiliminin ortaya çıkması ihtimalinden ibaret kalır ve karısının geçmişine kadar zihnini geriye doğru yönelten hayal gücünde, utanılmaksızın kıskançlığa hak verecek kadar, ilişkilerinin yakınlık kazanabileceğini varsaymaya kuvvet bulunmazdı. Yalnız kalbinde Behlûl'e derin bir kin vardı. Onun kadar şen, onun kadar genç ve artık onun kadar güzel olamamaktan kaynaklanan bir kin ki ne zaman onu Bihter'in yanında görse onun orada bulunmamasını

---

1 Pera Palas, Tepebaşı, Meşrutiyet Caddesi'nde 1895'te açılan lüks otel. Bugün hâlâ faaliyettedir.

arzu ettirirdi. Özel hayatlarında bu genç adamın varlığı Bihter'e kocasının ihtiyarlığından söz eden cisimleşmiş bir lisan gibiydi.

Adnan Bey Behlûl hakkında bu hissini bir gün onun elçiliklerden birine kapılanmak hevesini gösterdiği zaman anlamıştı, O zamana kadar Behlûl'ün buna benzer fikirlerine itiraz ederken bu defa niyetini birden uygun bulmuş, sonra kendi kendisine bu çelişkiyi fark ederek asıl sebebini bulmakta zorluk çekmemişti; evet, artık itiraf edilmeliydi ki bu genç adam onların özel hayatlarına fazla geliyordu.

Behlûl'ün Mlle de Courton vesilesiyle söylediğinden Bihter'e söz etmemişti, bugün bahçeden döndükten sonra odasında otururken düşüncelerinin arasında bunu hatırladı. Behlûl gittikten sonra Bihter odasına girince sordu:

— Behlûl gitti, değil mi?

Bihter yüzüne bakmaksızın cevap verdi:

— Evet, galiba gece de gelmeyecek...

Adnan Bey güldü:

— Bütün kışı o kadar uslu geçirdi ki kendisine bir gece izin verebiliriz...

Bihter ötede kanepenin üstüne oturmuş, eline işini almıştı, gözlerini kaldırmıyordu, Adnan Bey ilave etti, hep gülerek söylüyordu:

— Geçenlerde Behlûl bana ne dedi, biliyor musun? Mlle de Courton'dan sonra sıranın kendisine geleceğinden korkuyor.

Bihter gözlerini kaldırarak bu sözün açıklamasını bekleyen bir bakışla baktı:

— Anlamıyor gibisin, Bihter... Bütün gidenler senden biliniyor a, Behlûl de zannediyor ki artık o da evde fazla görünecek.

Adnan Bey yerinden kalkarak Bihter'in yanına oturdu, yüzünü yüzüne sokarak hep o tebessümüyle sordu:

— Behlûl'ün galiba Beyoğlu'nda bir yer tutmak için hevesi var, şimdiden bir sebep icat etmek istiyor. Eğer böyle bir fikri varsa itiraz edecek ben değilim.

Bihter cevap vermiyordu, yüzüne bir kan tabakasının fışkırdığını hissederek kayıtsız görünememekten korkuyordu. Kalbinde küçük bir şüphe de doğmuştu, gülümseyerek söylenen bu sözler müthiş bir fırtına saklayan ustalıklı bir sorgulama da olabilirdi; boğularak:

— Şüphesiz!... dedi.

Sonra bu kelimeye pişman olarak ilave etti:

— Yani bence önemsiz bir mesele demek isterim; yalnız rica ederim, eğer Behlûl Bey gidecekse beni karıştırmasın, artık her giden için sorumlu olmaktan usandım...

Bihter hiddetle söylüyordu, Adnan Bey daha çok güldü, daha çok sokuldu:

— Yok, itiraf et, Bihter, dedi, Behlûl giderse memnun olacaksın zannediyorum.

Başını sallayarak:

— Belki!... dedi.

Şakakları vuruyordu, şimdi bu konuşmadan yalnız bir şey zihnini meşgul ediyordu. Demek Behlûl gidecekti, yalnız bu gece değil her gün, her gece kim bilir kimlerle nerelerde kalacaktı. Ya o, bütün ruhuyla kendisini ona veren bu kadın ne olacaktı? Birden Behlûl hakkında öyle taşmak isteyen bir düşmanlık duydu ki hemen şu dakikada hepsini, evet, ondan intikam almak için bütün o iğrenç ihanetlerini kocasına itiraf etmek istedi. Bir saniye içinde hayatı gözlerinin önünde yıkılıyor gibiydi. Sonra birden kendi kendisini aldatacak bir şey buldu:

— Lakin bunlar hep yalan olabilir. Bu gece belki gelecek, belki gündüz, şimdi bir iki saat sonra dönecek...

Yalnız kalmak için büyük bir ihtiyaç duydu, kocasıyla biraz daha birlikte bulunursa kayıtsız kalamamaktan, kendisini idare edememekten korktu. Yemeğe davet etmek için kapıyı açan Şayeste onu kurtarmış oldu.

***

Bugün akşamüzeri, geri dönen Mlle de Courton'la birlikte Nihal, biraz sonra Adnan Bey çıkmışlardı; Bihter yalıda

yalnız kalmıştı. Bugünü bütün düşünememekle geçmişti, kendisini iradesi dışında sürükleyen bir dalga üzerinde gibiydi. Onlar gittikten sonra Behlûl'ün odasına girmiş, orada, bu güzel kış gününün incitmeyen serin havasını teneffüs etmekten bir bahar hazzı alarak, açık pencerenin yanında, Behlûl'ün koltuğunda, nihayet saatlerle düşünmüştü.

Güneşin son ışıkları baygın öpüşlerle Kanlıca tepelerini yalıyor, ta ötede Beykoz'dan ağır ağır akarcasına gelen beyaz bir bulut parçasının bir kenarı donuk şişe beyazlığıyla parlarken altında geniş bir çizgi giderek koyulaşan bir gölge şeklinde duruyordu. Bu güzel kış gününden istifade ederek Boğazın sakin sularını okşayan sandallar, kayıklar geçiyordu; karşıda Şirket'in[1] bir vapuru siyah dumanlarını serperek yer yer yalıları gizlerken iri bir İngiliz şilebi, güvertesinde öteye beriye koşan dört beş başla, sessiz, tenha, sanki yapyalnız, Karadeniz'e doğru ilerliyordu.

Her gün bu şeylere kayıtsız bakan Bihter bugün, burada düşünürken uzun uzun bakışlarla dalıyordu. Düşüncelerine yalnız bir netice verebilmişti: Behlûl'ü beklemek. Bu gece gelmeyecek olursa artık her şeyin bitmiş olduğuna karar verecekti. O zaman artık adi, talihsiz bir kadın olacaktı.

Eğer o gelmeyecek olursa bu geceyi nasıl geçirecekti? Aman yarabbi! Demek saadeti bu kadar küçük bir şeye bağlıydı. Kendi kendisine, "Lakin mümkün değil" diyordu, onu aldatmak için icat olunmuş bir yalan! Bunu keşfedememek için ne kadar ahmak olmalıdır.

Sonra kocasından işittiğiyle Behlûl'ün sözlerini birleştiriyor, ikisinin arasında ilintiler buluyordu. O zaman büyük bir keder içinde:

— Hayır, gelmeyecek, diyordu, artık bitti, hepsi, hepsi bitti.

Böyle kendi kendisine her şeyin bittiğinden söz ederken, hafif bir mırıltıyla rıhtımın kenarında çırpınan sulara bakı-

---

1 Şirket-i Hayriye, 1851'de kurulan ve 1854'ten 1945'e kadar Boğaziçi'nde yolcu ve yük taşımacılığı yapan vapurculuk şirketi. Şirketin özelliği Türkiye'de kurulan ilk anonim ortaklık olmasıdır.

yordu. Bunlar, bu Boğaz'ın, ta minimini bebekliğinden beri ona ninni söyleyen suları, eski ve kalbinin sırlarını bilen birer dost samimiyetiyle tekrar ediyorlar gibiydi:

— Evet, hepsi, hepsi...

Bütün hayatı bu denizin kenarında, bıkkınlık vermeyen ve son bulmayan bir akışla sahilleri yalayarak kim bilir ne kadar düşünceler, ne samimi sohbetler toplaya toplaya geçen bu suların nağmelerini dinleyerek geçmişken onları hiçbir zaman böyle vicdanına sırdaş, hislerine dost bulmamıştı. Onu kendi kendisiyle daha yalnız bırakmak arzusuyla manzarayı hafif hafif silmeye başlayan bir karanlık başlangıcı, yarı şeffaf tülden eteklerini salıvererek karşı sahili sisliyordu, tepede gurubun son bir aleviyle kırmızı birer göz şeklinde parıldayan bir çift pencere vardı ki yakuttan bakışını çoktan kapamıştı. Kanlıca eteğinde parlayıp hemen sönüyor sanılan birçok gözler açılıp kapanıyordu. Yavaş yavaş semalardan ruhu uyuşturan bir sessizlik ve huzur yağıyordu. Tabiata sessiz bir ninni söyleniyor gibiydi. Birden, bu sessiz huzuru yırtan bir ses, bir düdük sesi Bihter'i titretti; belki bununla geliyordu. Kalbinde bir şey onun herhalde geleceğini temin ederken diğer bir şey ona "Aldanıyorsun, gelmeyecek, artık hepsi bitti, hepsi, hepsi..." diyor, sonra gözlerinin altında gizli kahkahalarla sular tekrar ediyordu: Hepsi, hepsi...

İstemeksizin gözleri, bir köşesi görünen rıhtıma dikiliyor, oradan bir gölgenin belirmesini bekliyordu; bir aralık başını uzattı, arkalarından takip eden Beşir'le Nihal ve ihtiyar mürebbiye geliyordu, onlara görünmemek isteyerek çekildi. Şimdi akışında bir kıvrılmayla düşüncelerine başka bir yol çizilmişti. Bu kız onda uzun bir işkence hayatını hatırlatan bir hayal etkisi yaratmıştı. Birkaç belirsiz çizgiyle evliliğinin bir tarihçesini yaptı. Onu acı, boş, anlamsız ıstıraplarla, umulup da bulunmayan şeylere bedel sürekli çekişmelerle zehirlenmiş buluyordu. Bu evlilikten ne beklemişti ve hâlâ ne bekliyordu? İşte tamamıyla sahip olmak güvenini duymaksızın, vaktiyle genç kızlık rüyalarını ışık tufanları içinde bırakan emellerin hepsine sahip demekti. Servet, tantana,

ziynet; o hayalinde beslenen emeller bugün elinin altındaydı; fakat bunlar öksüz çocuklar mahzunluğuyla, kederli bir boyun büküklüğüyle duruyorlardı. Bu evlilik ona genç kızlık emellerini vermiş, fakat kadınlığını aç bırakmıştı. Tamamıyla aldandığına, talihsiz bir kadın olduğuna çoktan karar vermişti. Sonra hayatının ufkunda bir saadet parıltısı belirmişti, bütün ruhuyla kendisini ona vermişti; bu zayıf ışığı söndürebilecek hiçbir kuvvetin varlığını düşünmemişti. Bugün birinci defa olarak bir serseri rüzgâr, bilinemez nereden esen bir hain nefes, o ışığın, o güneşinin üstüne bir parça bulut göndermek istemişti. O sönerse ne olacaktı? Sonsuz bir karanlık...

Bunu düşünürken kendi kendisine gülmek istiyordu. Şimdi o gelecekti, iki kelimeyle açıklamada bulunulmuş olacaktı, her şey bitecekti. Nihayet bugün onu bu derece korkutacak ne olmuştu? Kendisini çocuk buluyordu. Daha son vapur gelmemişti. Sonra onun belki gece geleceğini düşündü. Lakin nasıl gelecekti? Bebek'e kadar arabayla gelecekti. Sonra? Hayalinde Behlûl'ü gece karanlıkta, sandal içinde, kendisine gelmek için tehlikeler geçirerek geliyor görüyordu. Ona ne kadar minnettar olacaktı!

Bir aralık odaya baktı, sobayı yakmaları için kızlara bir şey söylememişti, birden hissetti ki bunu söylemek için kuvvet bulamayacak. Oda karanlıktı. Bu saatte, sebepsiz burada bulunmak ona o kadar yakışıksız göründü ki kalkıp gitmek istedi, belki Adnan Bey dönmüş, onu sormuştu; fakat şu dakikada, şu karanlığı ve boşluğuyla karanlıkların uykuda ruhuna gömülen hatıralarıyla gizli bir buluşma yeri samimiyetini kazanan bu oda onu daha çok alıkoymak istiyordu. Sanki Behlûl'ü burada beklerse onun dönme ihtimali kuvvet kazanmış olacaktı. Ondan başka, şimdi kendisini üşüten bu açık pencerenin altında, kendisini söylemeye davet eden bir teselli lisanı, uzaktan uzağa gelen bir ahenkli ses vardı ki ona, "Söyleseniz a, niçin söylemiyorsunuz?" diyordu; "bilseniz bize bu sahillerin pencerelerinden atılmış ne gizli sırlar, ne kırık hülyalar, ne solgun çiçekler, ne yıpran-

mış emeller, ne ölmüş ümitler var! Bilseniz bu biçare hazin ölüleri, biz ne ruhu okşayan matem ezgileriyle sallayarak, ne ince ve yumuşak köpüklerden kefenlere sararak, birer nazlı cenaze şeklinde yavaş yavaş, samanyollarının üzüntüsünden damlayan ağıt damlaları altında, yuvarlaya yuvarlaya götürürüz. Bilseniz bize katılarak akıp giden ne kadar ıstırap gözyaşları vardır. Sizin de bize emanet edilecek ölmüş bir hülyanız, arkasından dökülecek birkaç damla matem yaşınız mı var? Siz ki o kadar şen, o kadar neşeli, ağlamaktan o kadar uzaktınız. Demek hepsi bitti, hepsi, hepsi..."

O zaman bu teselli lisanının arasında bir alay kahkahası fark ediyordu ve bu sessiz kahkahayı birisinin sesine benzetiyordu: Peyker'in...

Çoktan anlamıştı ki Peyker haklıydı. Küçük, fakir, sıradan bir evlilik, fakat aşka, sevgiye dayalı bir evlilik; bir evlilik ki sizin ruhunuzu sıcaklığının fazlalığıyla ısıtsın, size çocuklar versin; bir kocanız, bir eviniz, bir hayatınız olsun ki onlarla sizin aranızda başka hiç, hiçbir şey olmasın. Eniştesine dair takdir hissine benzeyecek bir fikir taşımamakla beraber Peyker'i bahtiyar buluyordu: Mademki kocasını seviyordu. O da kocasını sevebilseydi, fakat sevememişti ve asla sevemeyecekti.

Demek bütün bir hayat işte bir hatanın kurbanı oluyordu. Bundan sonra saadet ümidi saklanmak lazım gelen utanılacak bir aşktan ibaretti ve bu aşk, bir gün onun yüzüne müthiş bir aşağılama sillesiyle çarparak "Artık yetişir!" diyebilirdi. O zaman ne yapacaktı?

Tekrar bir düdük sesi onu sarstı, son vapur geçiyordu, beklemeye lüzum görmeksizin hissetti ki Behlûl bu vapurda da değildir. Birden onda acı bir güven uyandı: Behlûl gelmeyecekti ve kendisi, böyle ıstırabından kıvranırken o, bu gece başka bir kadının kollarında bulunacaktı.

Bu odada daha fazla durmak istemedi; karşıdan karanlık gecelere has [bir] görme hadisesiyle deniz küçülmüş, sahil yaklaşmış, etraf karanlıklardan istifade ederek birbirine sokulmuş gibiydi. Kanlıca tepeleri heybetli, karanlık kütleler

şeklinde Bihter'e yaklaşıyor, onu ezmek istiyordu. Pencereyi açık bırakarak kalktı, aralık kapıdan bir ışık demeti tozlanarak odanın biraz içerisine kadar dökülebiliyordu. Bu karanlık ve boş yerde gizli bir cinayet işlercesine kendisini titreten bir şey vardı. Yürürken yüzüne soğuk bir hava dalgası çarpıyor gibiydi. Vücudunda elinde olmaksızın bir korku titremesi koşuşarak, bu karanlıkların uyuyan vahşi hayvanlarını uyandırmaktan çekiniyormuşçasına sol eliyle arkasından elbisesini biraz kaldırarak, sağ eliyle bir yere çarpmamak için siperlenerek yürüdü; ileride, kapının yanında halının bir parçası aralıktan kayan ışık tozlarıyla yaldızlanmıştı, oraya doğru ilerliyordu; birden, bir el sanki orada bir perde yırtarak karanlıkları bir ışık tabakasıyla deldi. Kapıyı açmışlardı. Bihter titredi; henüz, bu birden açılan kapının eşiğinde kim olduğuna dikkat edecek kadar zaman bulmadan hızlı bir hareketle çekildi, arkasına bir kanepe tesadüf etti, dizlerinde üstesinden gelinemeyen bir gevşeklikle oraya düşmek gibisinden oturdu. Ancak o zaman eşikte dikilen gölgenin Mlle de Courton olduğunu anlayabildi.

İhtiyar mürebbiye elinde birkaç kitapla karanlık odaya bakıyor, karanlıkları delerek içerisini görmek istiyordu. Bihter nefes almaktan korkuyordu. Şüphesiz hiç hoş olmayan bu tesadüften iki kelimeyle çıkmak pek mümkünken şu dakikada Bihter bir suçüstü halinde yakalanmış olmak perişanlığıyla kurtuluşu Mlle de Courton tarafından görülmemekte arıyordu. Herkesten çok bu kadının gözlerinde bir şey sezerdi ki onun ketumluğunu delmek isteyerek altında gizlenen hakikati görmeye çalışan bir etkisi vardı; ne zaman ihtiyar kızın bir burgu tesiri yaratan bu bakışına tesadüf etse, "Şüphesiz bu biliyor!" derdi. Nasıl olmuştu da bu sır onun bakışında meydana çıkmıştı? En önce anlamsız bir hiç onun işkillenmiş sinirlerini harekete geçirmiş olacak, Behlûl'le Bihter'in nefes alışlarına kadar kontrol altında tutularak nihayet muhakkak bir şey elde edilmemekle birlikte deliller itibariyle bütün hakikat anlaşılmış bulunacaktı. Onun elindeki bu hakikat Bihter'in aleyhinde

o kadar müthiş bir silah olabilirdi ki Bihter silahı boşa çıkaramamasına, o silaha sahip olandan kurtulmak yoluyla çare bulmayı düşünmüştü. Onun için Mlle de Courton gönderiliyordu.

İhtiyar kız bunu her zaman, fakat asıl düğüne gidilecek gün aranılmamış bir tesadüfle, Bihter'le Behlûl'ün sırlarını öğrendiği ve o sırada kapısını vaktiyle kapayamadığı dakikadan başlayarak, beklemişti. Onun için bir gün Adnan Bey dolaşık bir cümleyle artık Nihal'in [yanında] bir mürebbiye bulunmasına ihtiyaç duymayacak yaşa geldiğinden söz açmaya imkân bulabilmek üzere bir giriş yapmaya başlarken ihtiyar mürebbiye derhal meseleyi anlamış ve onu bu zor giriş konuşmasından kurtararak asalet şerefini süslüce olsa bile kovulmuş olmak aşağılanmasından korumuştu. Adnan Bey'den kendisi izin istedi.

İhtiyar kız bu meselede en çok Nihal'i düşünüyordu ve ondan ayrılmayı o kadar güç görüyordu ki zihninde o dakikayı hep uzatıyordu; nihayet artık o dakika daha fazla uzatılamayacak kadar yaklaşınca buna dair Nihal'e bir kelime söylemek için kuvvet bulamamış ve o görevi babasına bırakmıştı.

Bugün öğleden sonra dönünce Nihal kendisini görür görmez birden:

— Hepsini biliyorum, hepsini, hepsini.. Bana buna dair bir kelime söylemeyeceksiniz, anlıyor musunuz? Size ne gün gideceğinizi ben haber vereceğim, mümkün olduğunca çabuk, belki yarın. Bir an önce bitsin, çok sürecek olursa kuvvet bulamayacağım zannediyorum. Şimdi beni öpünüz ve hiçbir şey yok gibi gezmeye çıkalım...

Gezdikleri sırada Nihal bundan hiç söz etmedi, neşeliydi, yalnız ara sıra ihtiyar mürebbiye onun gözlerini sıkarak kaşlarını kaldırmasına dikkat etmiş ve bir defasında sormuştu:

— Neden kaşlarınızı kaldırarak gözlerinizi kapıyorsunuz, çocuğum? Başınız mı ağrıyor?...

Nihal:

— Hayır, demişti, belki güneşten...

Eve döndükleri zaman Nihal mürebbiyesine:

— Matmazel, demişti, belki bu gece birlikte geçecek son gecemizdir. Hemen yemekten sonra yukarıya çıkarız, sizinle o kadar çok şeylerden o kadar uzun uzun konuşuruz ki hiç olmazsa bir sene birbirimizi görmek hatırımıza gelmesin.

***

Mlle de Courton Behlûl'ün kapısında içeri girmeyerek duruyordu. Ufak bir tereddütten sonra seslendi:

— Behlûl Bey! Orada değil misiniz?

Bihter karanlığın içinde fark edilmekten titriyordu, burada saklanmış olmak şimdi kendisine o kadar çocukça bir şey görünüyordu ki kendi kendisine hırsından "Ahmak!" diyordu. Bu saatte, özellikle Behlûl orada olmaksızın, bu odada bulunmak, pencerede hava almış olmak pek tabii bir şeydi ki yalnız saklanmış olmakla şüphe çekebilirdi. Bu, Mlle de Courton'un gözünde, bütün içindeki sırları bir dakikada okunan bir kitap kadar açık bir ifade kazanacaktı. İhtiyar kız içeri girebilirdi, onu orada görebilirdi, o zaman?...

Bir an içinde Mlle de Courton'u büyük bir zafer çığlığıyla üzerine atılıyor, kolundan tutuyor, "Ah, siz misiniz hanımefendi, siz, Behlûl Bey'in odasında, kendinizi saklayarak, karanlıklarda gizleyerek, öyle mi? Siz, siz ki beni kovduruyorsunuz, lakin hanım, bu evden gidecek olan ben değil, sizsiniz..." diyor zannetti. İhtiyar mürebbiye eşikte kendi kendisine bir karar vermiş görünerek ilerledi, şüphesiz Behlûl'e iade olunacak kitapları oraya hemen bırakıvermek fikrindeydi. Karanlıkta yürüyenlere has bir kararsız tavırla ilerliyordu, Bihter'in önünden geçecekti.

O zaman kendi isteği dışında sanki bir makine gibi yerinden fırlanılarak, Bihter ayağa kalktı. Karanlıkta iki kadın nefes nefese, yüz yüze gelmişlerdi. Mlle de Courton kimse bulunmadığından emin olunan karanlık bir yerde birisine tesadüf edivermekten ileri gelen çarpıntıyla:

— Ah, hanımefendi, dedi, beni korkuttunuz. Behlûl Bey'in kitaplarını getiriyordum...

Bihter cevap vermiyordu, ona böyle tesadüf etmek o kadar beklenmeyen bir şeydi ki Mlle de Courton da daha fazla söylemeye kuvvet bulamıyordu. Bir saniye içinde Behlûl'ün de orada olabileceğini, kendisinin onları karanlıkta bulmak maksadıyla geldiğine ihtimal verileceğini düşündü; Bihter'de böyle bir fikrin oluşması onun ağırbaşlılığına göre o kadar alçaltıcı bir şey [gibi] göründü ki bir kelimeyle bu olası sanıyı düzeltmek istedi:

—Sizi temin ederim ki, hanımefendi... diye başladı, fakat kendisinin her şeyi bildiğini ima etmeksizin cümlesinde devama imkân yoktu, birden sesi tutulmuşçasına sustu. O zaman Bihter, bir dakika içinde, yarın kovulmuş bir hizmetçi şerefsizliğiyle bu evi terk edecek olan bu kadının yanında, kocasına ihanet etmiş bir kadın ayıbını ve alçaklığını duyarak, boğulan sesiyle:

— Matmazel, dedi, Behlûl Bey burada değil; ben de, bilmem niçin, pencerede biraz oturduktan sonra, burada uyuşmuş gibiydim.

Huzursuz eden, ağır bir suskunlukla karanlıkta, birbirine bakıyorlardı. Mlle de Courton, bu kadının ağzında günahının aşağılık bir itirafına benzeyen bu kelimelere cevap vermeyerek, karanlıkta aranmaksızın önüne çıkan bu sırrın yanından silinmek isteyerek iki adım daha ileriye attı ve Bihter ağır adımlarla çıkarken, o artık karanlığa alışmış gözleriyle Behlûl'ün orada bulunmadığına inanmak bile istemeksizin, kitapları yavaşça bir geridonun üzerine koydu.

***

Bu gece mürebbiyesiyle geç vakte kadar oturmak isteyen Nihal erkenden yatağına girmiş, fakat nihayet uykusuna mağlup oluncaya kadar onu yatağının yanında alıkoymuştu.

Mlle de Courton ona aklından geçirdiklerinden söz etmişti: önce Paris'e gidecek, orada ancak bir ay akrabasından ihtiyar bir amcanın yanında misafir kaldıktan sonra ta vilâyetlerden birinin kaybolmuş bir bucağında, harap bir

malikânenin henüz zamanın yumruklarıyla tepelenmeyecek kadar dayanıklılık gösteren bir kanadında sakin bir örümcek ailesi miskinliğiyle yaşayan hısımlarına katılacaktı. Bu sessizlik ve terk edilmişlik hayatını tatlı bir saadet rüyası şeklinde süsleyerek anlatıyor, ikide bir eğilerek Nihal'in solgun çehresine dudaklarının ucuyla kondurulmuş bir öpücük içinde:

— Yalnız, diyordu, bu saadet içinde küçük Nihal'imi düşünerek ağlayacağım. Fakat sen de burada mesut olacaksın, saadetinden bana söz edeceksin, değil mi Nihal?... O zaman minimini Nihal'imin de saadetinden haberdar oldukça artık ağlanacak bir şey kalmayacak.

Nihal yalnız dudaklarını buruyordu. Böyle saatlerle ihtiyar mürebbiye ona ninniler söylemiş oldu. Artık yarın sabahleyin belki henüz Nihal uyanmadan ihtiyar papağan kafesinden uçmuş bulunacaktı; bütün eşyası –tebessüm ederek ilave ediyordu– Behlûl Bey'in o kadar itirazlarına hedef olan şapkaları bile kutulara yerleştirilmiş, küçük bir işaret bekliyordu. Sonra Behlûl'ün ismini söylerken ihtiyar kızın fikri bir saniye içinde garip bir yol takip etti, ne kadar zamandır vicdanının üzerinde müthiş bir yük ağırlığıyla duran o sırrı hatırladı; o dakikaya kadar düşünülmemiş bir fikir olmak üzere zihni belirsiz, döne büküle giden birtakım izler takip ederek daha fazla düşünemeksizin, belki bir dakika sonra pişman olunacak bir sözü tutacak kadar kuvvet bulamaksızın Nihal'in yatağına tekrar eğildi ve artık süzülen gözlerine bakarak:

— Nihal, dedi, sana yalnız son bir nasihat olmak üzere söylüyorum, buna dair benden açıklama istemeyeceksin. Ve bir saniyelik bir duraklamadan sonra ilave etti:

— Behlûl'den sakın...

Nihal bulanık uykulu gözlerini açtı, bu söz beyninin içinde belirsiz bir bulut arasında hemen geçiveren bir parıltı karışıklığıyla geçmişti. Bunu birisinin söylediğinden bile emin değildi, tekrar gözleri kapandı, dudaklarında uçan bir tebessüm gölgesiyle:

— Lakin biz onunla bugün karar verdik. Artık dost olacağız... demek istedi, dudakları ufak bir titreyişle kıpırdandı, sonra birden beyninin üzerine uyuşturucu bir iksir döküldü, artık uyuyordu.

Mlle de Courton bu defa son veda öpücüğünü koymak üzere tekrar eğilirken Nihal uykusunun arasında ince kaşının ucunu birisine göstererek:

— Buradan... diyordu.

***

Bihter bu gece odasında yalnız kalınca bugün olanları zihninde özetlemişti. Bu bir günlük olaylar o kadar umulmayan şeylerdi ki ancak bir senenin [bütün] günlerine[1] sığabilecek bir olaylar dizisi gibi büyüyor, birbirine karışan ayrıntılarla bir kriz dönemi kadar patırtılı görünüyordu. Bir aralık Bihter sinirlerinde bu derece büyük etki yaratan bu olaylar dizisini asıl niteliklerine indirmek istemişti. Bunların hiçbirinde korkulan manalar yoktu, ne Behlûl aşklarına ihanet edecekti, ne Adnan Bey bir şüphe duymuştu, ne de ihtiyar mürebbiye kendisinden intikam almaya vesile aramıştı; sonra zihni bu akıl yürütme tarzının üzerinde geriye giden bir çizgi takip ederek art arda gelen düşüncelerin tersine neticeler çıkarıyordu, ihtiyar mürebbiyeyi yavaş, hain bir sesle kocasına bir şeyler anlatıyor görüyordu. Belki şimdi Adnan Bey kapısına tık tık vurarak, gündüz Behlûl'e dair yarım kalmış konuşmayı bitirmek isteyecekti. Halbuki o burada işkenceler içinde ezilirken Behlûl kim bilir nerede kimlerin kollarında, "Hayatımda yalnız siz, siz varsınız!.." diyordu. Kalbini direnmeyi kırarak bir ıstırapla yoran, bu gördüğü hayal içinde onu görürken hepsini unutuyordu; artık ihtiyar mürebbiye bildiklerini söyleyebilir, Adnan Bey gelip kendisinden açıklama isteyebilirdi...

---

1 Eski yazı metinde "ancak bir senenin havsala-yı eyyamına sığabilecek" şeklinde geçtiği için "ancak bir senenin [bütün] günlerine sığabilecek" denilmesi uygun görüldü.

Ellerini karnına basarak vahşi bir kıskançlık azabıyla kıvranıyor, sonra birden, bir rüzgâr darbesiyle gıcırdayan sobanın külahını, menteşeleri üstünde yavaşça sallanan bir panjur kanadını dinleyerek:

— Belki o geldi! diyordu. Böyle, ancak bir saniye tutuşan bir ümit parıltısından sonra kendisini salıvererek derin bir bitkinlik içinde artık gelmeyeceğine, artık hepsinin, hepsinin bittiğine acı içinde bir inançla karar verdi. O zaman gözlerini kapar ve şiddetli bir ağrının ıstırabını uyutmak için kendisini unutmaya çalışan hastalara has bir kararlılıkla gözleri kapalı, kaşlarının bir kasılmasıyla zihninin işleyişine ara vermek isteyerek, dururdu. Bir aralık, böyle dururken kendisini uykudan uyanıyor zannetti; böyle, sandalyesinde uyuşarak uyumuş, saatler geçmiş ve uykusunun arasında onu birisi sarsarak:

— Lakin ne uyuyorsun? İşte geldi... demiş gibiydi.

Sahih uyumuş muydu? Etrafına bakmıyordu, saat kaç olmalıydı, geridonun üstünde mum yavaş yavaş bir tarafından sızarak şamdanın yanında unutulmuş bir bağa[1] tarağa damlıyordu. Yerinden kalkıp tarağı kaldırmak için üşendi; yine uyuşmak, hemen burada bir ölü hissizliğiyle kalmak istiyordu. Lakin Behlûl, sahih, gelmiş miydi? Buradan kalkmak, yavaşça çıkmak, karanlıkta yine o odaya gitmek... Fakat ya gelmemişse? Bu defa kalbinin ta derin bir noktasında bu dakikaya kadar sakin kalmış bir damar, kadınlık gururunun damarı, terk edilmiş bir kadının isyan eden damarı titremişti. Birden kendisini böyle terk edilmişliğinin içinde hiçbir şey yapmayarak, dayak yemiş bir çocuk zavallılığıyla, o kadar bayağı, o kadar aşağılanmış buldu ki yerinden fırlamak, bütün dayanıklılığı ve gücüyle ayağa kalkarak, etrafında yıkılan saadet hülyasının içinden yıkılmamış olarak çıkmak, kendisine bu hakaret sillesini vuran eli kıracak kadar kuvvet bulmak için karar verdi. Şimdi artık Behlûl gelebilirdi, artık onu gidip odasında ara-

1 Kaplumbağa kabuğu.

mayacaklardı. Bütün ağırbaşlılığı silkinerek ayağa kalkmış, esirlik dizginini parçalayan öfkeli canavar isyanıyla, daha fazla itaat etmek, sürüklenmek istemeyerek irkilmişti. Artık Behlûl'ü hatta düşünmemek istedi. Şimdi hiçbir şey olmamışçasına yatağına girip yatacaktı. Elbisesini koparırcasına çekip fırlatarak yatağına girdi; gözlerini kapamak, hiçbir şey düşünmeksizin hemen uyumak istiyordu; sonra gözleri açılarak ötede, söndürülmek hatıra gelmeksizin bırakılan muma dikildi; mum hep bir kenarından sızarak yavaş yavaş onun hayatına damlayan birer keder damlasıyla ağır ağır, bağa tarağa akıyordu. Her dakika kalkıp onu söndürmek isteyerek, fakat vücudunu gevşeten büyük bir kendini koyvermişlikle hep bu işi bir dakika sonraya bırakarak, gözleri oraya mıhlanmış, fikri boş, uzun uzun bu ağlayan muma baktı.

17

Behlûl ancak üç gün sonra döndü. Odasına girerken Bihter'e yalnız tesadüf etmek ihtimalinden korkuyor, ufak bir çarpıntıyı zor bastırıyordu. İhanetini gözlerinde okuyacağından emindi. Bu üç gecelik kaybolmasını başka türlü açıklayacak bir yalan bulmakta bütün icat ustalığı çaresiz kalmıştı. Ondan başka vücudunu hayat dolu, çılgın Hollandalının gençlik ve neşe kokusundan meydana gelen bir canlı haleyle sarılmış hissediyordu. Bihter'in hassas kadın burnu bu güzel kokulu havayı elbette keşfedecekti.

Bu üç gece delice bir zevk humması içinde geçmişti. İlk gece Concordia çıkışında Kette bir arabaya atılarak –bu defa annesiz– Şişli'de bir eve götürülmüştü. Onunla gece, karanlıkta, bir araba içinde, tenha sokaklardan uçarken bu aşk gezintisinde bir kız kaçırmak yeniliğini bulmuştu. Hâlâ Kette onun üzerinde annesinin yanından ayrılmayan bir masum kız etkisi yapıyordu. Ertesi gün, geç vakit ondan ayrıldıktan sonra Boğaziçi'ne dönmek niyetindeydi. Beyoğlu'nda mağazalarda, bir aralık şekerlemecide tesadüf olunan bir dostun yanında o kadar gecikmişti ki kendi kendisine:

"Artık vapur kaçmış olacak..." demek için imkân bulmuştu. Kette'ye iki kelime göndermiş, onu yemeğe getirtmişti; kızı o kadar sarhoş etmişti ki o akşam Kette sahnede kendisini kaybederek göğsünden bir demeti koparıp Behlûl'e atmıştı. Üçüncü gece Behlûl Concordia halkını Kette'den mahrum etmek istemişti; halk Kette için kudurup

ayak teperken o bu güzel kızı yalnız kendisi için Şişli'nin o sakin evinin küçük odasında hapsetmiş olacaktı...

Bu hevesi de geçtikten sonra Bihter'i düşünmüştü. O, kim bilir, bu üç geceyi ne büyük azaplar içinde geçirmişti. Bu ihaneti keşfetmesine müsaade edecek miydi? Onu aldatmak için ne yalanlar bulacaktı?

Bunları düşünürken Bihter'i arzu ediyor, Kette'den üç gece içinde ortaya çıkmış bir bıkkınlıkla tekrar yalıda, o, gecelerin ihanete katılmasıyla çalınmış sevişme saatlerine yuva olan odasını görmek, orada o saatlerin hazlarına kavuşmak istiyordu.

Kendisini odasında yalnız bulunca derin bir zevk duydu, sanki zorluk ancak oraya gelebilmekteydi. Odasının penceresi o günden beri açık kalmıştı. Rüzgârla içeriye serpilen yağmurlardan koltuğun bir kenarı, halı, beride tütün takımı ıslanmıştı. Odasında gürültüsüz gezinmeye, yürürken ayaklarını hafif basmaya lüzum görüyordu; uyandırılmaktan çekinilen bir hasta gibiydi. Şu dakikada Bihter gelecek olursa kendisine söylenecek hazır bir şeyi yoktu.

Yavaş adımlarla pencereyi kapamak için ilerlerken koltuğun üstünde ıslanmış beyaz bir şeye gözleri ilişti. Bunu alır almaz anladı: Bihter'in orada unutulmuş bir mendili... Elinde olmaksızın bunu dudaklarına götürdü, ıslanmış bir menekşe demeti kokusuyla Bihter'i kollarının arasında sandı. Bu mendil ona bütün hüzünlü bir şiir okuyor, onun yokluğunda yine onun havasında yaşamış olmak için odasında, bekleme işkenceleriyle penceresinin yanında geçirilmiş saatleri söylüyordu.

Kendi kendisine:

— Zavallı Bihter!... diyordu! Ve elinde bu mendile bakarak, onun sessiz lisanından akan ıstırap ifadesine karşı af diliyordu.

Birden, kasırga gibi bir hareketle, odasının kapısı itildi ve Nihal atılarak:

— Nihayet gelebildiniz, dedi, neredeydiniz, bakayım?...

Nihal parmağını tehditle sallayarak ilerliyordu, birden Behlûl'ün elinde ıslak mendili gördü:

— Nedir o, elinizde ıslak mendil?... Oo, burası bir göl olmuş! Bu sizin marifetiniz mi? –Çömelerek, perdelerin ucunu kaldırarak ıslak yerlere bakıyordu; sonra elini uzatıp mendili almak istedi– bunları mendilinizle mi kurulayacaksınız? A, mendil sizin değil, veriniz bakayım, Bihter'in mendili...

Bu küçük şeyle Nihal bütün hakikatin tarihini anlayacakmış gibi Behlûl'de bir korku vardı, mendili Nihal'e verdi, Nihal kenarına bakarak ve sonra ucundan tutup ıslak halının üstüne atarak:

— Evet, onun!.. dedi. Sonra çapkın bir tebessümle Behlûl'ün yüzüne bakarak:

— Babamı işitseniz, dedi, sizin için neler söylüyordu.

Behlûl kızardı, fakat sıkılmamış görünerek sordu:

— Neler?...

Nihal dudaklarını kıvırıyordu:

— Onları size Firdevs Hanım anlatsın. Bilirsiniz a, genç kızlar, yanlarında unutularak söylenen şeyleri işitebilirler, lakin onları tekrar etmelerine müsaade olunmaz... Şimdi Firdevs Hanım bizde! Haberiniz var mı? Dün geldi, Mlle de Courton gitti, o geldi... Size Nesrin'i çağırayım mı? Bu gölü kurutsun. –Tekrar mendil gözüne ilişti.– Bu nereden gelmiş? Onu da kendisine versinler...

Behlûl mendil meselesine daha fazla dikkat etmeyerek sordu:

— Nihal, ne diyordu baban? Söyle bakayım. Hani ya senin hiçbir şey söylemeksizin her şeyi söyleyen bir ifaden vardır...

Nihal hep gülerek devam etti:

— Oh! Bilir miyim? Firdevs Hanım'a anlatıyordu. Pek iyi işitmiyordum ki... Sonra Bihter'le şaka etmek için galiba: Ben de ara sıra Behlûl'ün odasında misafir kalırım belki... diyordu. Nedir, rica ederim, başka bir odan mı var şimdi? Artık sen de gidiyor musun?...

Behlûl anladı. Bu üç gecelik yokluğu amcasının şakalarına bir vesile olmuştu. Tekrar içinden:

— Zavallı Bihter!... diyordu. Kim bilir, bu şakalar onu nasıl işkencelerle kıvırmıştı[1], Nihal'in son sorusuna cevap vermiş olmak için:

— Çıldırdın mı? dedi. Behlûl nereye gider? Hem bundan sonra Nihal'i, bu minimini dostunu yalnız bırakabilir mi?... Firdevs Hanım nihayet geldi, öyle mi? Bak, onunla ne iyi geçineceğiz, Nihal!... O da bizimle dost olacak.

Sonra büyük bir sır veriyormuşçasına eğildi ve gülerek yavaş sesle ilave etti:

— Herkesten çok Bihter'in düşmanı odur, bilir misin?

Behlûl eğilerek bunu söylerken nefesi Nihal'in çehresini sıcak bir temasla, ancak bir saniye okşamıştı. Nihal bugün şu dakikada birinci defa olarak durdurulamamış sinirli bir ürküntüyle çekildi. Artık bir kadın olduklarını benliklerinde gelişiveren bir anlayış parıltısıyla gören genç kızlara has bir his onu ürkütmüştü. Ufak bir kızarmayla Behlûl'e gülerek cevap verdi:

— Bu da size has fikirlerden...

Behlûl:

— Sen bunu anlayacak kadar büyük değilsin! diyordu, şimdi beni yalnız bırakır mısın, Nihal? Seninle bu meseleden, sonra, uzun uzun söz ederiz...

Kayıtsızca ilave ederek sordu:

— Baban nerede, Nihal?...

Doğrudan doğruya Bihter'i soramamıştı. Nihal'den Adnan Bey'le Bihter'in odalarında birlikte olduklarını haber alınca derin bir nefes aldı. Onları birlikte görmek bu kayıplıktan sonra ilk karşılaşmanın güçlüğünü hafifletecekti. Beş dakika sonra Adnan Bey'in iş odasına girerken Behlûl kendi kendisine dayanma gücünü tebrik ediyordu. Adnan Bey'in şakalarına kayıtsızca cevap verecek kadar kuvvet buldu. Adnan Bey onu itiraf edilmeyecek bir ilişki kurmuş olmakla suçlamaya çalışıyor, Bihter'e bakarak:

— Göreceksiniz, diyordu, bu gece, belki bir gece daha Behlûl burada kaldıktan sonra yine haftalarca kaybolacak.

---

1 Eski yazı metinde de "kıvrandırmıştı" değil, "kıvırmıştı" olarak geçiyor.

Behlûl'le Bihter acı yüklü, huzursuz bir bakışla birbirlerine bakıyorlardı, Behlûl gözleriyle, "İnanıyor musunuz? Bunlar bütün zamanın gerisinde kalmış bir yığın şakadan başka bir şey değil..." demek istiyordu. Sonra Adnan Bey'e cevap veriyordu:

— Kim bilir, belki hakkınız var. Bütün bir kış uslu bir çocuk olduktan sonra artık her şey affolunabilir, değil mi?

Bihter bu konuşmaya katılmayarak, gözlerini kaldırmayarak, hummalı ellerle bir çuha parçasını işlemekte devam ediyordu. Adnan Bey garip bir inatla hep bu şakayı genişletmek, Bihter'i de konuşmaya karıştırmak istiyordu. Behlûl kayıtsız kalmakta devam ederek cevap veriyor, kendisini savunurken itirafa benzeyen gevşeklikler gösteriyor, sonra konuşmanın bir küçük fırsatından istifade ederek başka bir söz zemini hazırlamaya çalışıyordu. Bu, her ikisi için, büyük bir işkence oldu. Adnan Bey onları sıkmak istiyor gibiydi. Behlûl birinci defa olarak kalbinde bir şüphe hissetti:

— Acaba biliyor mu?

Henüz Bihter'le doğrudan doğruya bir lakırdı etmemişlerdi, Behlûl bir aralık bütün cesaretini toplayarak sordu:

— Anneniz gelmiş öyle mi, yenge? Nerede? Yukarda mı?...

Ayağa kalkmıştı. Çıkmadan önce Bihter'in gözlerini aradı, fakat onlar hep o çuha parçasının üzerine dikili, sessiz ve derin bir kinle dargın kaldı...

***

Firdevs Hanım'a Mlle de Courton'un odasını vermişlerdi; onu oradan, tekerlekli uzun sandalyesinin içine koyarak, sofaya çıkarıyorlar, sandalyeyi pencerenin yanına kadar itiyorlar; Boğaziçi'nin bu yıpranmış çiçeğini, Kanlıca tepelerinin altında gölgelenen yeşil sulara karşı, sanki bir hayatın mezarı kenarında, sabahtan akşama kadar hemen her vakit yalnız bırakıyorlardı. Behlûl onu görmeyeli üç ay olmuştu. Yalnız uzaktan uzağa ona ait şeyler işitirdi.

Firdevs Hanım uzun, hâlâ bitmeye katlanamayan bir gençlikten sonra birdenbire, genç kalabilmek için harcanan kuvvetler, ihtiyarlığının sağlık sermayesini perişan ederek, bir iflas neticesiyle, düşüvermişti. İskemlesinin üstünde o uzun, levent, hâlâ güzel boyuyla yanarken özsuyu kuruya kuruya bir gün yolun bir kenarına düşüvermiş sağlam bir ağaç gibiydi. Dizleri artık sızıların sürekli bir mahkûmuydu; sabahleyin yatağından kalkabilmek için yardıma muhtaçtı. En çok bu ihtiyaç, kalkabilmek için başka bir elden beklenen bu kuvvet sadakası, onu kudurtur, sonra kudurmuş bir hırsla kendine uzanan eli ısırmak isterdi. Onun için Firdevs Hanım'ın yanında hizmetçileri on beş günden fazla alıkoymak mümkün olamamıştı. Artık gelin olabilecek kadar para topladıktan sonra müsaade alan Katina'nın yerini sırasıyla sekiz kızdan hiçbiri tutamamıştı; hatta bir gün, kimsesiz kalarak, Firdevs Hanım'ı sandalyesine yatırmak için Peyker, Yakup'a başvurmaya mecbur olmuştu. Sonra, bu, âdet olmuştu; ikide birde Firdevs Hanım'ın, kendi hizmetçisine karşı hırçınlıkları taşarak, Yakup çağırılırdı ve onun ellerinde bu hırçın hasta, sessiz, şikâyetsiz, uysal, yumuşak bir çocuk usluluğunu kazanırdı. Bu erkek ellerinde öyle bir sihir özelliği vardı ki Firdevs Hanım'ın yalnız kollarından, omuzlarından tutup bu pörsümüş bir yığın eti sandalyesine atmakla günlerce devam eden bir şifa dinginliği armağan etmiş oluyordu.

Firdevs Hanım'da adeta kudurgan bir çılgınlık başlamıştı; artık herkesle, damadıyla, kızıyla, Feridun'la, ara sıra gelen Bihter'le kavga ediyor, sonra bu hırçınlıklarından herkes kaçışıp da onu sandalyesinde yalnız bıraktıkları vakit kendi kendine bağırıyor, söyleniyor, ağlıyordu. Artık küçük sarı yalının sakin hayatında bu hastanın varlığı katlanılamayacak bir yük oluyordu. Bir gün Firdevs Hanım kızının ikinci çocuğuna gebe olduğunu haber alarak püskürmüştü. Bunu ayıp, affedilmez bir kabahat olmak üzere kabul ediyordu, artık evin içinde iki saat rahat bir uyku uyumak mümkün olmayacaktı; bunu bile bile, onun evden

kaçmasına sebep olmak için yapmışlardı. Peyker annesinin bu çılgınlıklarına hiç cevap vermezdi. O akşam Nihat Bey eve, uzun bir müddetten beri karı koca tarafından beklenen, önemli bir haberle gelmişti. Memuriyetinin bir derece yükseltilmesi [ve] maaşına [yapılacak] zam nihayet kararlaşmıştı. Bu aile sevinci içinde Firdevs Hanım'dan büyük bir memnuniyet beklenirken o bunu da kendisine karşı düzenlenmiş bir oyun olmak üzere kabul etmişti: Artık onun varlığından tamamıyla vazgeçilebilirdi, bu evden kalkıp gitmek isterse kimse itiraz etmeyecekti, bu bir çeşit kendisini kovmak demekti. Karı koca bu azgın çılgınlık karşısında şaşkın, susarlarken o bir çocuk taşkınlığıyla hıçkıra hıçkıra ağlamıştı.

O günden sonra Firdevs Hanım bu karı kocanın saadetinden bir intikam vesilesi buldu: Her sabah damadına, kızına:

— Haberiniz var mı? Bugün daha iyiyim... diyordu.

Onları iyileşmesi ihtimaliyle tehdit etmiş oluyordu. Bir gün tedavi eden hekimin yalının rutubetinden söz etmiş olmasından fırsat bularak Nihat Bey'le müthiş bir kavga etmişti:

— Ben anlamadım mı zannediyorsunuz? demişti, bu yalanı siz öğretmiş olacaksınız, benden kurtulmak için! Lakin unutuyorsunuz ki bu evden kovulması mümkün olan ben değilim, siz ikinizsiniz...

Nihat Bey artık taşmıştı. İşte gideceklerdi, onu yalnız bırakacaklardı. Firdevs Hanım bir kahkahayla cevap vermişti: Yalnız mı? Lakin niçin yalnız kalsın, o da evlenecekti, evet, sadece evlenecekti, bunun için henüz gençti...

O zaman karı koca bu cinnetin karşısında birbirine bakarak susmuşlardı. Ertesi gün Firdevs Hanım Nihat Bey'i görmek istemiş ve o yanına gelince:

— Kararımı değiştirdim, demişti, yalının rutubeti belki sahihtir, ben Adnan Bey'e gidiyorum.

İşte böyle bir gece içinde Firdevs Hanım, hasta zihninde doğuvermiş bir fikir neticesiyle, iki günden beri Adnan

Bey'in yalısındaydı. Burada kendisini o büyük sofanın bir köşesinde eskimiş, kullanılmaktan vazgeçilmiş bir kırık sandalye gibi yapyalnız bırakılmış görünce derhal hissetmişti ki bu yeni hayat da acı dolu can sıkıntılarından oluşan uzun saatlerle sürekli bir azap saklıyor. Kızıyla damadı yalnız sabahları ve yemekten sonra geceleri onun yanında ufak, kısa eğleşmelerle yetiniyorlardı; Nihal gelip geçtikçe bir rüzgâr savrukluğuyla duramıyordu; Nesrin'le Şayeste uzaktan bir tuhaf tebessümle bakarak geçiyorlardı, Firdevs Hanım Adnan Bey tarafından buldurtulan bir Alman karının elinde bırakılmıştı. Biricik eğlencesi uzun sandalyesinin yanına konulan bir masanın üzerinden ikide bir alınan bir küçük ayna, ufak bir pudra kutusu, bir sürmelikti. Bunlar bir vakitler minimini birer günah gibi çantasının içinde saklanırken şimdi üzerlerine bir mendil atılmaya bile lüzum görülmüyordu. Hatta Adnan Bey'in varlığı bile bunların ara sıra alınarak mesela gözünün bir kenarında bozulmuş bir sürmenin tamir edilmesine mani olmuyordu.

Behlûl bugün yukarda Firdevs Hanım'ı, Alman karısına dizlerini ovdururken, küçük aynasında şakaklarının saçlarını düzeltiyor buldu.

Firdevs Hanım Behlûl'ü bir sevinç çığlığıyla kabul etti:

— Ah! Siz misiniz? Nihayet gelebildiniz mi? Neredeydiniz, bakayım? Yok, yok oraya değil, şu iskemleyi alınız... Emma, bizi yalnız bırakınız... Aynasını masanın üzerine bıraktı ve Behlûl'ün bir sorusuna cevap vererek:

— Ben mi? dedi, pek fena değil, hele iki günden beri büyük bir fark hissediyorum, inanır mısınız? Bu iki gün içinde bir kere gelip aramadılar bile... Nihat Bey'le Peyker'den söz ediyordu, onlar için en olmayacak vesilelerle taşan bir düşmanlığı vardı. Şüphesiz kendisini salıvermiş olmalarını affedemiyordu:

— Bu herif hakkında sevgiye benzer hiçbir şey duyamadım. Yalnız kendini, çıkarını düşünen bir adam! Oh, bilmezsiniz ki... Bakınız size bir şey söyleyeyim; şimdi Peyker'e bir çocuk daha yaptı, iki sene sonra bir tane daha, her iki

senede bir, Peyker otuz yaşında altı çocuk anası oluyor. Ondan sonra bir gün Nihat Bey onu ellerinde kollarında altı çocukla kendi haline bırakacak, kaçacak. Gülmeyiniz, onu, Peyker'i sever mi sanıyorsunuz? Hep kendi işine geldiği için... Bihter niçin Adnan Bey'e verildi? Neden öyle yüzüme anlamayarak bakıyorsunuz: Artık Adnan Bey'den beklenecek bir şey kalmayınca, o vakit? –Bu düşünceyi takip ettikçe onlardan intikam alıyor gibiydi–.

— Göreceksiniz a, diyordu, Bihter[1] otuz yaşında, altı çocuktan sonra, benden daha ihtiyar olacak. O zaman bana yalvarılacak, bugün bir bakıma kovulan annenin elleri öpülecek...

Firdevs Hanım Behlûl'e bir küçük kelime için müsaade etmeyerek söylüyor; Peyker'i altı çocukla, otuz yaşında ihtiyar olmuş, kocasından ayrılmış, yalnızlığının, terk edilmişliğinin tesellisini annesinin affından bekleyerek, perişan, aşağılanmış bir şekilde anlattıkça garip intikam şarabının lezzetinden sarhoş olarak taşıyordu. Bu kadının anneliğinde öyle bir yırtıcılık vardı ki Behlûl'ü korkutuyordu. Bu bir ana değil, kızlarının saadetine düşman bir rakipti. Peyker'den sonra Bihter'den söz etti. Onun bu evliliğine hiçbir zaman razı olmamıştı. Bu evliliğin neticesinden de emindi. Bihter'den söz ederken Behlûl'ün gözlerine bakarak fazla açıklamalarda bulunmaktan çekiniyor gibiydi. Yalnız vardığı sonucu söyledi:

— Bihter de Peyker'in yaptığı gibi yapacak. O da bir gün bana muhtaç olacak. Birbirini takip ederek ikisi de bugün böyle bir köşeye atılıveren Firdevs Hanım'ın ellerine kapanacaklar, lakin o zaman...

Cümlesini bitirmeden önce tekrar elini uzatıyor, sürmeliğiyle aynasını alarak dökülmüş kirpiklerini tamir ederken ufak bir duraklamadan sonra tekrar ediyordu:

— Lakin o zaman Firdevs Hanım affetmeyecek.

---

1 Gerek eski yazı metinde, gerekse Latin harfli ilk baskıda yanlışlıkla Bihter denilmiş olmalı, doğrusu Peyker olmalı.

Bu söz ağzından bir öfke ve kin hükmü kuvvetiyle düştükten sonra birden elinden aynasıyla sürmeliğini atarak fikri başka bir zemine sıçradı:

— Deminden beri size bütün lüzumsuz şeylerden söz ediyorum. Asıl size söylenecek başka bir şey var. Keşfediniz, bakayım?

Behlûl masanın üzerine eğilip bakarak:

— Pek kolay! dedi, Crème Simon[1] bitmiş, Beyoğlu'na ilk çıkışımda sizin için ondan bir kutu almak...

Firdevs Hanım darılarak:

— Şakayı bırakınız, rica ederim, dedi, size dair pek ciddi bir mesele. Sizi iki günden beri bunun için bekliyorum, bana öyle çapkın gözlerle bakmayınız, bütün ciddiyetinizi takınınız...

Behlûl gülüyordu:

— Lakin mümkün olmayan şeyler teklif etmeyiniz, rica ederim. Ciddiyet! Siz beni hiç ciddi gördünüz mü?

— Hayatınızda birinci defa olarak gayret ediniz. Bakınız, size dört kelimeyle söyleyeyim. Buraya gelip de sizi bulamayınca kendi kendime dedim ki: Bu çocuğu böyle kendi haline bırakmak hiç iyi değil. Bu hayat bir gün ona öyle bir çılgınlık yaptıracak ki tamiri mümkün olmayacak. O halde ona öyle bir şey yaptırmalı ki, anlıyor musunuz?

— Anlamamak ne kadar mümkünse o kadar anlamıyorum. Bana bir çılgınlık yaptırmamak için başka bir şey yaptıracaksınız, öyle mi? Lakin dünyada en güzel şeyler çılgınlıklardan meydana gelir. Ben o sizin dediğiniz çılgınlıklardan yapmayacak olursam hayatıma tamam olmamış gözüyle bakarım. Beni böyle bir çılgınlık yapmaktan alıkoyabilmek için nasıl bir çare buldunuz?...

Firdevs Hanım biraz doğrularak cevap verdi:

— Evlenmek!...

Behlûl bir kahkahayı tutamadı:

---

1 Aynı adlı Fransız cilt bakım ürünleri firmasınca çıkarılan bir krem. 1860 yılında kurulan firma dünya çapında ünlü bir marka olarak günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

— Yanlış işittim, zannederim. Ne dediniz, rica ederim? Evlenmek mi? Lakin işte asıl tamir kabul etmeyecek bir çılgınlık ve ahmakça bir çılgınlık! Bence evlilik üç sebeple yapılır: Ya ikide birde nezleye uğrarsınız, ıhlamurunuzla hatminizi içirecek, arkanıza kızgın pamuk[1] sokacak birisine muhtaç olursunuz; ya çoraplarınızı delerseniz evde örecek bir kadın bulundurmak istersiniz yahut iki senede bir defa daha baba olmaya heves edersiniz, sizin küçük damat bey gibi. Ben hekimimin tavsiyesiyle üzerimde kırmızı mühür mumu taşıyalıdan beri nezleden kurtuldum. Size de tavsiye ederim, anlaşılan hekimlerin nezleye karşı bundan daha etkili bir ilâçları yok. Delinip de örülmüş çoraplar hakkında yenilmez bir nefret taşırım. Çocuklara gelince: Başkalarının çocukları için çıldırırım, fakat küçük Behlûl'lere şimdiden düşmanlık besliyorum. Şu halde?...

— Dördüncü bir sebep daha var ki unutuyorsunuz. Bence erkekler asıl sizin gibi yaşamamak için evlenmelidirler. Nihayet erkeklerin hayatında bir saat çalar ki bütün o gelici geçici sevdaları bırakarak hayatta saadeti bir genç kızın ellerinde aramak zamanını hatırlatır.

— İşte oldukça şiir çeşnisinde bir cümle! Bilir misiniz? Böyle sözlerin beni mağlup etmekte garip bir kuvveti vardır. Cümlenizde bir ikinci şiir daha var: Genç kız!... Genç kızlar bence hiç tanınmamış, henüz tecrübe olunmaya muhtaç mahluklardır. Fakat bu şiirin tecrübesini diğerlerinden usandıktan sonraya bırakacağım.

Firdevs Hanım mağlup olmamaya karar vermiş gibiydi:

— Evet, fakat genç kızlar yalnız bir kere tecrübe olunur ve onların saf gönüllerine teslim olunacak emellerin lüzumundan fazla çürümemiş, yıpranmamış olması lazım gelir.

Behlûl bir tebessümle cevap verdi:

— Siz bu cümlelerinizde devam ederseniz ben şimdiden bozguna uğradığımı ilan ederim. Lakin bana sahip olacak kadar mutluluğa değer bulduğunuz genç kız kim oluyor?...

---

1 Soğuk algınlığını tedavi için bir parça kızıl renkte hardallı pamuk üzerine, bir parça su ya da kolonya serpilerek kızdırılıp sırta konurdu.

Behlûl bu sorusunu sorarken sofanın camlık kapısı açılmış, Beşir girmişti; galiba Firdevs Hanım'a bir şey söyleyecekti. Onun beklediğine önem vermeyerek devam ettiler. Firdevs Hanım diyordu ki:

— Anlamadınız mı? Hâlâ anlamıyor musunuz? Lakin, Nihal, sadece Nihal!... Bu fikir bende buraya gelip de onu büsbütün değişmiş, üç ay içinde büyüyüvermiş görünce doğdu.

Behlûl uzun bir "Ooo!.." ile ayağa kalkmıştı, bir kahkaha içinde sordu:

— Siz ne vakitten beri böyle harikalar doğurmaya başladınız?... Nihal... Lakin siz ona bir koca değil bir hoca arayınız. Hem, bakınız, şimdi aklıma geliyor, Nihal'in kocası olmak mümkün değil. Büyük bir engel var: Ben Nihal'in borçlusuyum. İşte şimdi, siz anlamıyorsunuz. Hesap ettim, tam ona dört lirayla bilmem kaç kuruş borçluyum, faizleri de hesap ederseniz...

Firdevs Hanım artık darılıyordu:

— Amma siz bütün şaka ediyorsunuz. Nihal'i, bu mücevher parçasını başka birisine mi bırakacaksınız?

Behlûl Beşir'e bakarak Firdevs Hanım'a cevap verdi:

— Lakin yanılıyorsunuz, Nihal bir mücevher parçası değil bir ateş parçasıdır. Onunla kavga etmediğimiz bir gün yoktur... Değil mi Beşir?...

Beşir orada hareketsiz, nefessiz, donuk gözlerle, duruyordu. Behlûl'ün kendisine bu hitabını işitmemiş gibiydi. O zaman Firdevs Hanım sordu:

— Ne istiyorsun, Beşir?

Beşir bir uykudan uyandı ve söyleyeceğini hatırlamak isteyerek ufak bir duraklamadan sonra cevap verdi:

— Beyefendi soruyor, eğer izin verirseniz buraya bir küçük sofra kurduracaklar, bu akşam beraber yemek için...

Firdevs Hanım hemen kabul etti ve Beşir indikten sonra hâlâ kendisine gülümseyerek bakan Behlül'e:

— Siz istediğiniz kadar gülünüz, dedi, Nihal'i siz alacaksınız, mademki ben öyle karar verdim...

Behlûl biraz eğildi ve şüphesiz bu konuşmayı bir şakayla bitirmek isteyerek en çapkın sesiyle:

— Lakin, dedi, siz henüz başkalarının evliliğiyle fikrinizi meşgul edecek kadar gençlikten uzaklaşmış değilsiniz. Nihal biraz daha büyüyünceye kadar bu evin içinde beni evliliğe razı edebilecek birisi daha var ki...

Firdevs Hanım bitirmesine müsaade etmedi ve bu defa büsbütün darılarak:

— Susunuz bakayım, dedi, ben ciddi meselelere karışan şakalardan hiç hoşlanmam.

Sonra birden bir şey daha hatırladı:

— Ha, size söylenecek bir şey daha unutuyordum: Bu Nihal meselesinden ben birisine daha söz ettim...

Garip gözlerle Behlûl'e bakarak o birisinin keşfedilmesini bekleyerek duruyordu. Firdevs Hanım'ın gözlerinde öyle delici bir bakış vardı ki Behlûl cevap veremedi ve bastırılamayan bir güçsüzlükle gözlerini indirdi. Firdevs Hanım sesinin bütün doğallığıyla haber verdi:

— Bihter'e...

Ve küçük bir duraklamanın ardından elini tekrar aynasına uzatarak ilave etti:

— O bu evliliği pek tabii buluyor...

Behlûl derhal anlamıştı. Bu kadın, şüphesiz görülmüş, işitilmiş hiçbir şeye dayanmaksızın yalnız bir varsayımı takip ederek hakikati yoklamak istemişti. İlk tecrübe Bihter'de yapılmıştı. Bihter bu tecrübeden nasıl çıkabilmişti? Kendisi hemen bulunuveren bir karşılıkla bu kadının ortaya çıkabilen şüphelerini gidermeye çalışarak:

— O, tabii uygun bulacak, demişti, pekâlâ bilir ki benimle Nihal arasında bir evlilikten sonra ikimiz de bu evde oturamayız, şu halde, anlıyor musunuz?...

Firdevs Hanım gözlerinde tuhaf bir gülüşle bakıyordu, anlamıyor gibiydi; Behlûl öyle sakat bir düşünce konusuna girmişti ki devam ederse idare edememekten korktu. Konuşma bitmeksizin kesilmiş oldu. Behlûl bu kadının her şeyi anlamış olduğuna karar veriyordu. Bu kadında

kızlarının saadetine öyle sönmek bilmeyen bir düşmanlık vardı ki bu sır onun ellerinde Bihter'e karşı müthiş bir silah olabilirdi. Birden Bihter'le sevişmelerinin yeni bir tehlike devresine girdiğini anladı. Bundan sonra bu, sandalyesine mıhlanmış kadının gözleri karanlıkları, duvarları delerek gizli bir düşman ihanetiyle onları takip edecekti. Belki yine en güzel korunma çaresi bu evlilik şakasındaydı. Bu dakikaya kadar Bihter'le bir görüşmenin güçlüğünden kaçarken bu dakikada aksine onunla görüşmeye lüzum gördü. Fakat nasıl görüşecekti? Bihter'in tekrar onun odasına gelmesine ihtimal vermiyordu.

Konuşmanın bu kesilmesinden doğan büyük sıkıntıdan Behlûl'ü Firdevs Hanım kurtardı:

— Behlûl Bey! Rica ederim, Emma'yı çağırır mısınız? dedi.

18

Bu evlilik meselesi evin içinde tuhaf bir şaka olarak bir müddet çalkandı. Adnan Bey açıkça şaka ediyor, ne zaman Behlûl'le Nihal'i görse, "Nişanlılar!..." diye gülüyordu. Nesrin'le Şayeste bile buna gülüyorlardı. En çok gülenler Nihal'le Behlûl'ün kendileriydi. İkisinin arasında bu sık sık tekrarlanan bir oyun oluyordu.

Bu evlenme şakası çıktıktan sonra, ona herkesle birlikte çocukça bir oyundan başka türlü bakmamakla birlikte, bazı dakikalar olurdu ki Behlûl Nihal'in yanında kalbini eriten bir şey duyardı ve o zaman elinde olmaksızın kendi kendisine:

— Lakin bu evlilik pek mümkün olmayacak bir şey de değil!... derdi. Sonra ötekini düşünürdü:

— Ya Bihter? Bihter ne olacak?

Bihter'e ilk ihanetinden, Kette'den sonra bir aralık ikisinin arasında her şey bitmiş sanılabilirdi. Günler geçmişti, Bihter'le beş dakika yalnız kalamamıştı. O hep dargın çehresiyle duruyordu; artık Bihter'in o üç gecelik ortadan kaybolmayı affetmeyeceğini, hatta açıklama bile istemeyeceğini zannetmişti. Fakat Bihter'i tamamıyla kaybetmiş olduğuna da ihtimal vermek istemiyordu; onun yine küçük bir kazayla kollarına döneceğine emindi. Bu güven Bihter'in kayıtsızlığından üzüntü duyan gururuna karşı bir çeşit teselli gibiydi. Bihter'in gelip ondan açıklama istememesi onu büyük bir yükten kurtarmış olmakla birlikte, bu dargınlık dönemi artık yorulmaya başlayan aşkına dinleneceği bir

zaman aralığı hazırlamış oluyor, hatta ona yine Kette'ye dönmek, o genç sarı kızla yarım bırakılan sevda abıhayatının son yudumlarını da toplamak için fazla bir serbestlik bırakıyordu. Kette'den sonra Bihter'e daha ateşli ve tutkulu döneceğini farz ederken aksine o çapkın kız için kendisinde henüz tatmine muhtaç hevesler buluyordu. Yalnız bir şey itiraf etmek istemiyordu: Bihter'den usanmış olmakl!... Bu, aşk hayatında güzel şeylere tutkun zevkinde[1] büyük bir leke sürmüş olacaktı. Onun fikrince Bihter o kadınlardan biriydi ki onlara karşı ihanet edilir, fakat hiçbir vakit terk edilmiş olmak ayıbı bırakılamaz. Behlûl hatta Bihter tarafından terk edilmek, bu kadın tarafından terk edilmenin acılarını tatmak için bir heves bile duyuyordu.

Artık kendi tarafından sebep olunmuş bir bağ yenilenmesi olmaksızın Bihter'in odasına gelmeyeceğine günler geçtikçe kuvvet kazanan bir inanç elde etmişken bir gece onun ne vakitten beri terk edilen bu sevda yuvasına döndüğünü görmüştü. Bihter şüphesiz gecikmiş açıklamaların karşılıklı yapılması için geliyordu. Sonra bu [karşılıklı] açıklamalar o kadar çabuk yapılarak o kadar kolay kabul edilmiş oldu ki Behlûl şaşmıştı. Bihter kadınlık gururuna karşı bir borç ödemiş, meselenin dış yüzünü kurtarmış olmak için inanmış, aldanmış, aldatılmasına müsaade etmişti. Bu odaya, hakikatte, aldanmak için tekrar gelmişti. Artık Bihter'de özsaygı hissi onlardan biriyle, o vücutlarını her sevda isteklisine satanlardan bir fahişeyle ortaklığa engel olmuyordu. Bu kadın, o ihaneti keşfetmekle birlikte gözlerini kapıyor, tekrar kendisini saran bu kolların arasında bir fahişe hayalinin titreyişini, onun koku kalıntısını görmemek, duymamak için kendisini sahte bir gönül rahatlığının siyah duvarları içinde saklıyordu.

Behlûl karşısında isyan etmiş, gururunun taşmasıyla yükselmiş bir Bihter göreceğinden eminken onu böyle alda-

1 Eski yazı metinde "zevk-i nefaisperestisine" şeklinde geçtiği için "güzel şeylere tutkun zevkinde" diye karşılanması daha uygun görüldü.

tılmaya razı olmuş görünce kendisini üşüten bir hisse mâni olamamıştı. Artık Bihter için başkalarıyla, kim bilir kimlerle bir ortaklık başlamış oldu. Behlûl ikide birde kayboluyor ve bütün kayboluşlarından sonra hep aldatılmaya boyun eğen bir kabullenişle gelen Bihter'i daha çok küçülmüş, seçkinliğinden daha çok kaybetmiş buluyordu. O zaman insafsızlıklar yapar, bu kadını aşağılamak isterdi. Şimdi birlikte bulundukları geceler, birbirini didiklemekle geçiyordu. İkide bir Bihter bir gurur kalıntısıyla ona karşılık verdikten sonra, henüz bir öpüşme bile aralarında geçmeden, fırlar giderdi; fakat yine hep bağı yenileyen o olur, kavgaların sorumluluğunu kendisine yüklemiş bulunurdu.

Yavaş yavaş bu kadın Behlûl'ün elinde ezilecek, hırpalanacak, sonra en pis heveslere alet edilecek adi bir mahluk oluyordu; sevişmelerine bile bir bayağılık rengi geliyordu, Behlûl bu seçkin sevdanın ayrıcalıklılığını korumaya özen göstermez olmuştu; Bihter kollarının arasında her defa bir parça daha onlardan biri oluyor ve ara sıra irkilmek isteyen özsaygısı isyanda devam etmek için kuvvet bulamıyordu.

Behlûl kaç kereler ona Firdevs Hanım'dan söz etmişti. Onun için:

— Hepsini biliyor, bir gün göreceksiniz ki bu kadın bildiğinden bizi haberdar edecek... derdi. Bihter Behlûl'ün bu korkusuna cevap verirdi:

— Biliyorsa ne olabilirdi sanki?...

Adnan Bey'den söz etmek için ikisinde de kuvvet yoktu, yalnız Nihal'le evlilik şakasından söz edildikçe Behlûl temin ederdi ki bu, evin içinde ortaya çıkabilecek şüpheler için, en etkili bir korunma çaresiydi. Bu şakadan söz edilirken Bihter'in dudaklarında acı dolu bir üzüntü çizgisi şekillenir, donuk bir bakışla, bir kelime söylemeksizin, Behlûl'e bakardı. Bir şaka olmak üzere başlayan bu niyet, hissediyordu ki, Adnan Bey'in kalbinde bir şakaya değer olan önemden fazla kabule erişiyor. Behlûl'ün her kim ile olursa olsun ihanet etmesine gizli bir rıza gösteren bu kadın, bu evlilik şakasından öyle müthiş bir ıstırap duyuyordu ki Behlûl'ü

Nihal'e lakırdı söylerken gördükçe sapsarı kesiliyordu. Bir gece itiraf etmiş:

— Bu şaka beni öldürüyor, demişti.

Behlûl bir kahkaha içinde onu öperek:

— Çıldırdınız mı? dedi; Nihal'le bir evlilik! Olacak şey mi? Unutuyorsunuz ki Nihal bir çocuktur. Ondan sonra, bu şakayı yasaklamak da mümkün değil...

Bu güvence Bihter'i susturudu, fakat o ıstıraptan kurtaramazdı. Evet, Nihal bir çocuktu, fakat on beş yaşında bir çocuktu; evet, bu şaka yasaklanamazdı, fakat sonra bu şakanın hakikat olabilmesine nasıl engel olunacaktı? Kendi kendisine bunu sorarken ellerini kilitleyerek, ıstırabından kıvranırdı.

Behlûl bu şakaya her zaman kayıtsız kalamıyordu. Arada sırada gözleri Nihal'e dalarak onun ince simasının ince şiiriyle ruhunda eriyen bir şey duyar ve kendi kendisine sorardı:

— Kim bilir? Belki aranılıp bulunamayan şiir ve sevda bundadır.

O zaman elinde olmadan aşk hayatını iyice inceler, bütün eski hatıralarını birer saniye tekrar yaşar, nihayet Bihter'in parlak siyah saçlarıyla Kette'nin beyaza benzeyen sarı saçları birbirine dolanarak iki çehreden meydana gelen karmakarışık bir sima resmettikten sonra bu hatıra dizisini son bir düğümle bağlardı. Nihayet? Evet, nihayet ne olacaktı?... Bunların hepsinde bir şiirsizlik, hatıralarının bu çiçeklerinde bir kuruluk, bir cansızlık buluyordu. Kim bilir? Belki, sevdanın ruhu, hayatın şiiri böyle henüz açılmamış bir goncanın saf bağrında gizliydi.

Nihal'le ilişkilerinde her vakit kendisini idare edemiyor, her gün ağabeylik sıfatından bir zerre kaybolarak Nihal'i bir genç kız sıfatıyla görmeye başlıyordu. Nihal'i ince omuzlarından tutmak, yüzünü saçlarının sarı dalgalarına sokarak, onun taze ruhunu bir narin çiçeğin belirsiz kokusu gibi solumak için çılgınca bir heves duyuşları olurdu. Sonra kendi kendisini azarlayarak Nihal'e günlerce kayıtsız kalmak için

çalışırdı. O zaman evlilik şakasının, ikisinin arasında gülmeye yeni bir vesile sağlayan bir oyundan ibaret kalmasına dikkat ederdi.

***

Bir gün Behlûl bir gazete kenarına kurşunkalemiyle tuhaf bir baş çizerken Nihal odasına girmiş ve kendisini görmemişçesine devam eden Behlûl'ün çevresinde dönüp dolaştıktan sonra nihayet arkasında durarak omzunun üstünden kurşunkalemini tutmuştu. Behlûl sanki onun vücudunu hâlâ fark etmemiş, elinde hareketten kalmış kurşunkalemiyle, omzundan sarkarak ince bileği dudaklarına sürünen Nihal'in küçük eliyle, bir kelime söylemeyerek, bir ufak hareket etmeyerek duruyordu. Sonra yavaşça parmakları kurşunkaleminden tırmanarak Nihal'in parmaklarını tuttu. Nihal elini çekmeyerek bırakıyordu. Behlûl elinde bu ince, hassas eli, dudaklarının kenarında o mai damarları görünen sanki şeffaf bileği hissedince kalbinde bir şeyin eridiğini duymuştu. Bu eli çekerek dudaklarına götürdü ve onu, bastırılamayan bir his zayıflığı içinde kokladı. Nihal hâlâ elini çekmeyerek, göğsü Behlûl'ün arkasından omzuna biraz yaslanmış, bırakıyordu; ikisinin ruhunu çok hafif bir kucaklaşma içinde eriten bir sarhoşluk dakikası geçmişti. Birden Nihal silkinerek, benliğinde uykuda kalmış bir şey uyanıvererek, elini çekti ve Behlûl'ün yanına oturarak:

— Nişanlı Bey! dedi, bana anlatır mısınız? Niçin sanki evlenirler?...

Bu sorusunda öyle tuhaf bir saflık, gözlerini açarak cevap bekleyişinde öyle hoş bir çocukluk vardı ki, Behlûl demin onu mağlup eden kısa şiir dakikasının perişan kalıntısından sıyrılarak güldü:

— Çünkü!... dedi.

O kısa mağlubiyet dakikasından sonra Behlûl tekrar kayıtsızlığa dönebilmek için büyük bir çaba harcamıştı. Nihal'in sorusuna yalnız bir "Çünkü!.." ile cevap veren

Behlûl, bir dakika önce Nihal'in elini elinde olmayan bir hareketle çekip dudaklarına götüren Behlûl değildi.

Nihal Behlûl'ü taklit ederek:

— Çünkü!.. Çünkü, dedi. Bilir misiniz? Siz bu kelimeyi söylerken kime benzediniz? Mlle de Courton'a... Onun da bana böyle cevap verişleri vardı. Ne zaman cevabı güç bir şey sorulacak olsa –Nihal Mlle de Courton'u Fransızcasıyla taklit ediyordu– başını sallar, çünkü!... derdi. Ah! Bu yarım kalan çünküler bana ne kadar şeyler kaybettirdi. İşte şimdi de herkesin niçin evlendiğini öğrenemeyeceğim.

Nihal bunu söylerken tuhaf bir kederli tavır takınıyordu, birden aklına başka bir şey geldi:

— Durunuz, dedi, bana başka bir şeyi anlatınız. Evlenmek için sevmek lazımdır, değil mi? Bunu biliyorum, hatta bu sevmek, anlaşılan, mesela benim babamı, Bülent'i, şunu, bunu sevişimden başka bir şey! Şu halde bu nedir, rica ederim ki o bir sevmeklere benzemiyor?

— İşte küçük bir soru ki Nihal, beni sana anlatılamayacak şeylere sürükleyebilir. Mesela –en iyisi örnekleri yakından seçmektir– mesela, Nihal, sen beni nasıl seviyorsun?...

Nihal gözlerini kapayarak, omuzlarını kaldırdı:

— Bilir miyim? dedi, hatta sizi seviyor muyum? Zannediyorum ki sevmiyorum; herhalde, nasıl söylemeli? Evlenmek için sevmiyorum. İşte, bakınız, bir şey itiraf edeyim, bu evlilik şakası beni ilk önce pek iyi eğlendiriyordu, fakat şimdi iş değişti, tamamıyla!... Artık bundan sıkılıyorum!...

Nihal'in bunu söyleyişinde öyle hoş, öyle çocukça bir şikâyet tarzı vardı ki onun şaka eden sesine, başkasına geçmemesi mümkün olmayan bir duygusal titreyiş ilave ediyordu. O söylerken Behlûl dalgın gözlerle bakıyordu. Bir müddetten beri onun karşısında böyle isteği dışında dalgınlıkları vardı. Onda o vakte kadar dikkat edilmeyen, görülüp de anlaşılmaksızın geçiliveren şeyler buluyordu. Nihal her manasıyla güzel değildi, onda güzellikten daha iyi bir şey vardı ki, kuralsızlığıyla, tuhaflığıyla, gözü eğlendirerek çeki-

yordu: Hoşluk... Bütün vücudu, bütün siması ince şeylerden meydana gelmişti; garip bir tesadüfün şakasıyla isminden bile ince ve uzunca boyuna fazla bir narinlik bulaşıyordu. Sonra bu incelikler, renklerin belirsizliğiyle uyuşarak, onun tozlu zannedilen donuk sarı saçlarından, üzerine düşen her endişe gölgesinden kâh koyulaşır kâh açılır gözlerinden, hafif bir saz altında seyrek ve güçlükle anlaşılan[1] pembe dalgalar uçuşan teninden daha fazla bir incelikle inceleşerek, Nihal'i, bir ressamın fırçasında unutulmuş renklerin rastlantısal bir hediyesine, yetersiz çizgiler ve renkler içinde çizilivermiş bir küçük yüze benzetirdi. Nihal'in ruhsal kimliğine de bu vücudun [ince] koruyucu kabından ömür boyu sürecek bir çocukluk bulaşmıştı[2]. Bugün on beş yaşında bir genç kızken herkes için bir çocuk kalan Nihal yarın bir kadın, bir eş, bir anne sıfatlarıyla yine bir çocuk kalmaya mahkûm gibiydi. Behlûl bu çocuklukların en yakın bir şahidiydi. Nihal şu uzun bunalım dönemini hep ıstıraplarının, ruhunda harabeler bırakan işkencelerin çocukça isyanlarıyla geçirmişti. Bugün, şu dakikada, karşısında, kendine has çocukça bir edayla ellerini kilitleyerek artık bu evlenme şakasının usanç verdiğinden söz eden Nihal yine bir çocuktu; fakat o ıstırap döneminin çocuklukları altında derin bir ruh azabı saklayan Nihal'in belki bu çocukluğunun, şu itirafının altında da bir şey, ona ıstırap veren, henüz niteliği anlaşılmamış yeni bir ruh olayı saklıydı. Behlûl bunu kendi kendisine sorarken sarhoş eden, uyuşturan bir şiir esintisinden, kalbinde çürümüş kalan sevda çiçeklerine taze bir hayat serpiliyor gibiydi. Bu genç kızın saf ruhunda ilk korku titremesini uyandırmış

---

1 Latin harfli ilk baskıda "ancak mahsus pembe mevceler tayaran eden" denilmektedir. "Mahsus" sözcüğü Arap harfleriyle iki farklı şekilde yazılır, ح (ha) ve خ (hı) ile, ha ile yazılırsa, hissedilen, anlaşılan anlamına gelir, hı ile yazılırsa özel, özellikle, başlı başına gibi anlamlar taşır. Eski yazı metinde kullanılan ha harfi olduğu için anlaşılan denildi. Ayrıca ha ile yazıldığı zaman س (sin), hı ile yazıldığı zaman ص (sad) harfi kullanılır.

2 Eski yazı metinde "Nihal'in hüviyet-i ruhaniyesine de bu cismaniyetin mahfaza-i rakikasından müebbed bir çocukluk sirayet etmişti" şeklinde geçtiği için böyle aktarıldı.

olabilmek, onun şeffaf rüyalarına ilk şiir ve hülya ışıklarını serpmek, yıpranmış, her türlü ihtiraslardan artık yorgun çıkmış kalbi için öyle temiz ve parlak bir yeni hayat ufku açıyordu ki Behlûl tekrar bir dakika mağlup olarak Nihal'e:

— Lakin bu seni niçin sıkıyor? dedi, bu şakanın ciddiyet kazanmasına bir mâni var mı?

Bu soru öyle kendiliğinden, öyle bir dakikalık samimiyetle titremekteydi ki Nihal, sanki kendisini birden korkutan bir şeye karşı, büyümüş gözlerinin sabit bir bakışıyla baktı. Sonra Behlûl'ün sorusunun yalnız ilk kısmına cevap vererek:

— Bu beni neden sıkıyor, biliyor musunuz? dedi; size anlatmaya çalışayım; fakat, bakınız, bu biraz karışık bir şey, ben de pek iyi anlamıyorum ki... Herkesle birlikte bu şakaya gülerken, birdenbire, içimde darılmak, şakayı bir kavgaya çevirmek için heves duyuyorum. O zaman babama, Firdevs Hanım'a sert bir cevap vermemek için kendimi zorluyorum, işte durunuz, size bir şey daha söyleyeyim, ben ki size hiçbir şeyi söylemekten sıkılmam, değil mi? Bunu pekâlâ bilirsiniz. İnanır mısınız? Şimdi size bunları anlatırken sıkılıyorum. Hep böyle, sizden artık sıkılır oldum. Gördünüz mü bir kere? Biz ki dost olmaya karar vermiştik, bu şaka çıktıktan sonra artık mümkün olmayacak. Bana gücenmezseniz, size bir şey daha itiraf edeyim? Şimdi mümkün olduğunca sizden, hatta herkesten, bütün bu şakayı yapanlardan uzak kalmak, kendi kendime kapanmak istiyorum; evin içinde herkes her vesileyle bundan söz ediyor, yalnız biri, Beşir... Oh, bilseniz, şimdi herkesten çok onu seviyorum. Anlıyor musunuz, demek istiyorum ki siz de bu şakadan söz etmeyecek olsanız sizi de yine sevmeye başlayacağım.

Behlûl bu saf çocuk kalbinin bu bilinmeksizin taşan itiraflarını, şaşkın, dinlemişti. Nihal bitirdikten sonra elini uzattı, Nihal'in elini tuttu ve sesinde ufak bir titremeyle:

— Hayır, aksine... Bundan söz edelim, Nihal, niçin sanki bu şaka sonuçsuz bir oyundan ibaret kalsın? dedi.

Nihal elini çekmek isteyerek güldü:

— Bakınız, şimdi sıra bana geldi.

Ve yine Mlle de Courton'un taklidini yaparak ilave etti:

— Çünkü!...

Behlûl onu söyletmek istiyordu:

— Hayır, söyle, söylesen a, çünkü?... Çünkü neden?....

Nihal tereddütsüz cevap verdi:

— Çünkü, çünkü evlenmek için sevmek lazım değil mi? Bunu herkes söylüyor, demin siz de doğruluyor gibiydiniz. Şu halde mademki ben sizi sevmiyorum. Seviyorum, fakat, anlıyor musunuz?...

Nihal nihayet elini çekerek ayağa kalkmıştı, Behlûl'ün karşısında duruyordu. Behlûl de ayağa kalktı ve bu defa bir itirafın samimiyetiyle:

— Lakin işte ben seni seviyorum, Nihal! dedi, ben de buna ilk önce garip bir şaka olmaktan fazla önem vermemişken işte bugün, özellikle bu dakikada, işitiyor musun Nihal, amcama gidip: "Artık bu şaka bir şaka olmak için lüzumundan fazla devam etti, Nihal'i bana veriniz ve iş bitsin" demeye bir engel görmüyorum...

Bu cümle ağzından bir çırpıda çıkmıştı. Nihal, dudakları bembeyaz, duruyordu; şakakları vuruyordu. Birden bir hışıltıyla başlarını çevirdiler; Bihter, sapsarı, odanın kapısını iterek girmişti. Behlûl dudaklarını ısırdı. Bihter işitmiş miydi?...

Bihter tutuk bir sesle:

— Behlûl Bey! dedi; bugün İstanbul'a inecek misiniz? Size ısmarlanacak bir iş var!

Bihter bunu söylerken Behlûl'e bakan gözlerinde vahşi bir anlam vardı, Nihal durmayarak odadan çıkıyordu, Behlûl müthiş bir öfke kabarmasını zor bastırarak yalnız:

— Evet!... demişti.

Nihal odadan çıkar çıkmaz, henüz onun uzaklanmasını beklemeyerek, Bihter oturdu ve her şeye hazır bir kadın hırsıyla, göğsü şişkin, gözlerinde derin bir kararlılık anlamıyla:

— Artık bu şaka lüzumundan fazla sürdü, siz de teslim edersiniz ki bu daha fazla süremez, dedi.

Birden, Behlûl'de, böyle her türlü tehlikeye karşı odasına gelen bu kadına karşı yenilemez bir isyan hissi uyanmıştı, derhal cevap verdi:

— Ben de şimdi Nihal'e bundan söz ediyordum: Bu şakanın bir hakikat halini alma zamanı artık geldi, zannediyorum.

Bihter'in zavallı, yenik düşmüş aşkı sanki göğsünü yırtan bir iniltiyle sızladı; ağzından bir hırıltıyla, boğulurcasına bir çığlıkla boğuk, vahşi bir ses çıktı:

— Ah! dedi, bir saniye devam edemeyerek durdu, sonra taşarak:

— Demek, nihayet itiraf ediyorsunuz, nihayet bütün oyunlar bitti, artık beni aldatmaya bile lüzum görmüyorsunuz, öyle mi? Fakat bu evlilik olmayacak, anlıyor musunuz? Her şey, evet, her şey, hatta Kette... Bakınız, ismini bile biliyorum, evet, hatta Kette, yalnız Nihal değil, yahut bu evlilik olmayacak.

Behlûl artık her şeyi kırmak, bu kadını aşağılamak ve bu defa unutulmayacak bir hakaretle aralarına bir düşmanlık koymak için bir saniye içinde karar verdi:

— Bu şakadan başka bir şey daha var ki asıl o lüzumundan fazla devam etti. Size ceplerimi karıştırarak mektuplarımı okumak, odamın kapılarında içeride söylenen şeyleri dinlemek hakkını veren ilişki nihayet dayanılamaz bir esirlik oluyor. O ilişki size beni bir evlilikten alıkoymak hakkını veremez.

Bihter bu dakikada, Behlûl'le aşkında ezilen, aşağılanan, her şeye katlanan Bihter değildi; Bihter Behlûl'ün hayalinde canlandırdığı, görmek istediği Bihter, kendisine verilen hukuku yırtıcı tırnaklarla savunmaya gelen bir Bihter olmuştu. Derhal cevap verdi:

— Bir evlilikten belki, fakat bu evlilikten men etmek bence bir hak değil, hatta mutlak bir görevdir –vahşi bir gülüşle gülüyordu–, amcanızın kızıyla evlilik!... O amcanızın ki... –Birden, öfkeyle ayağa kalktı– Lakin anlamıyor musunuz ki bugün, şimdi o buradayken içeriye giren kadın,

onun yüzüne karşı da haykırabilirdi, "Seni aldatan bu adam şu dakikaya kadar beni de aldatıyordu. O senin için bir koca olamaz, çünkü daha önce kendisini başka birisine vermişti: Bana!..." diyebilirdi. Bu evlilik! Lakin bu pis bir şey, daha fena: Bu bir cinayet...

Behlûl bu tehdidin karşısında titremişti, fakat mağlup olmamak istedi:

— Unutuyorsunuz ki aramızda ondan daha pis bir şey, ondan daha büyük bir cinayet var...

Bihter bir adım geri çekilerek bu zalim hakarete yalnız uzun bir nefretle cevap verdi:

— Ooh! dedi.

Demek bu aşk, bir vakitler bu adamın ağzında onun canına can katan, bütün çürümüş hislerini arıtan yüce, kutsal bir şey olmak üzere güven verilirken bugün, o yalanlara inanan zavallı kadının yüzüne pis bir cinayet olarak fırlatılıyordu. Bir an içinde Bihter ikide birde aşklarının keşfedilmesi ihtimaline karşı bu adamın ağzında tekrarlanan o rüya nağmesini, o yeşil sevda yuvasını hatırladı; bu yalana inanmıştı, bu adamın bütün yalanlarına inanmıştı. Ooh! Ne acı aldanış!.. Birbirine bir kelime söylemeyerek, gözlerinde derin bir düşmanlıkla bakıyorlardı; bir saniye oldu ki Bihter kendisini aşağılayan bu adamın karşısında hemen oraya yığılıvererek ağlamaktan korktu ve burada daha fazla kalmak istemeyerek bir kelime ilave etmeksizin yürüdü.

Son bir ümidi vardı: Bellisiz bir ümit... Belki bu adam onu böyle salıvermek istemeyecekti, o çıkarken koşacak, ellerine sarılacak, "Hayır, aramızda yalan olan bir şey varsa o da bunlardır, ötekiler sahihti, evet, yalnız onlar sahih!..." diyecekti. Fakat Behlûl, hareket etmeden, bu kadına bir rica bakışını bile çok görerek, çıkmasına müsaade etmişti.

* * *

Nihal Behlûl'ün odasından ayrıldıktan sonra yukarıya çıkmış, sofada Firdevs Hanım'ın yanında babasını bulmuş-

tu. Firdevs Hanım onu eliyle çağırarak "Nihal! Bakınız, babanız ne diyor?" demişti. Nihal, merakla, yaklaşmıştı. O vakit, Adnan Bey, gülerek, hâlâ bir şakadan söz edercesine anlatmıştı: Mademki artık Nihal gelin olacaktı, o kadar hoşuna giden zümrüt takımının alınmasına bir mâni kalmamış demekti.

Firdevs Hanım her bulunan fırsattan istifade ederek Adnan Bey'i her gün bir parça daha bu evlilik fikrine alıştırıyordu. Bugün aralarında bir şey daha karara bağlanmış gibiydi. Nihal henüz cevap vermeden o ilave etti:

— Nihal! Biz bir şeye daha karar verdik. Sizi birkaç gün sonra halanıza, Ada'ya gönderiyoruz. Bir kere bu küçük hava değişimi sağlığınıza gerekli, ondan sonra halanız ihmal edildiğinden o kadar şikâyet ediyormuş ki...

Nihal bu fikre karşı sevincini saklamamıştı:

— Sahih mi baba? diyordu, bilseniz burada, o gittikten sonra öyle sıkılmaya başladım ki...

Nihal Mlle de Courton'dan söz ediyordu. O gittikten sonra bu evin içinde, uzun, bitmez tükenmez can sıkıntılarından bir araya gelmiş saatler başlamıştı. Artık herkesten sıkılıyordu, kitap okuyamıyordu, bu evin havasında onu boğan bir darlık vardı. O zaman kızlardan birini ve Beşir'i alır, rıhtıma çıkar, uzun uzun, serin havayla ferahlık duyarak, yürürdü.

Behlûl'le evlilik şakasından ilk önce eğlenmişti; sonra bu, onu, bilmeksizin sıkan bir şey oldu. Geceleri istemeden bunu düşünüyor, uykusu kaçıyordu. Kalbinde bir ses vardı ki ona: Behlûl'den sakın!.. diyordu. Bu ses Mlle de Courton'un sesine benziyordu. Sahih, o kendisine böyle bir şey söylememiş miydi? Pek iyi hatırlamıyordu. Bir gece, sanki rüyasında, onun kulağına birisi, galiba Mlle de Courton, eğilmiş ve bu iki kelimeyi fısıldamıştı. O zamandan beri bu iki kelime onun kulaklarında kalmıştı.

Bir kere kendi kendisine cesaret ederek:

— Mademki bir kız için mutlaka gelin olmak lazım, şu halde bir başkasıyla olacağına... demişti.

Bunu bir kere söylemeye cesaret ettikten sonra artık istemeksizin tekrar etmişti ve her tekrar ettikçe büyük bir kabahat işlemişçesine kendi kendisinden kaçmak isteyerek yalnız kalmaya çalışırdı. Birkaç gün, kendi kendisine söz vererek, bu evlenme şakasını hatırlamamak için gayret etti; fakat o şaka evin içinde, her adımda [onu] takip ediyordu. Asıl Behlûl'den sıkılmaya başlamıştı. Onunla artık tamamıyla bir kardeş olamıyordu. Kendisinde önlenemeyen sinir isyanları keşfediyordu. İkisinin samimiyetine, bu şaka icat olunduktan sonra, sanki meçhul bir elin parmaklarından buzlu damlalar serpiliyordu.

Nihal bir şeye daha dikkat etmişti: Bundan mecbur olmadıkça söz etmiyordu. Bunu kendisine karşı lüzumlu bir sakınma tavrına yoran Nihal sonraları Bihter'in bu evlilikten memnun olmadığı sonucuna varmıştı. Bu bakımdan o şaka Nihal için bir değer kazanmış oluyordu. Bihter'i üzen bir şeyin devamını engellemeyi uygun görmeyerek herkesin bundan söz etmesine üstü kapalı müsaade [ediyor], hatta gizli kışkırtmalarda bulunuyordu.

Bir gün Şakire Hanım'la Cemile gelmişlerdi. Onlar pek uzun aralarla ve ancak bir gece için gelirlerdi. Bu defa önemli bir haberle geliyorlardı: Cemile gelin oluyordu, söz kesilmişti, hemen nikâh olacaktı. Onu bir dökmecinin oğluna istemişlerdi, iyi bir çocuk deniyordu, babasının dükkânında işliyordu, Süleymaniye'de bir evleri vardı. Şakire Hanım'ın ağzında bu ayrıntılar uzun hikâyelere konu oluyordu. Nihal sevincinden Cemile'ye sarılıp yanaklarından öperken Nesrin de yalıda geçen şeyden onları haberdar etti:

— Haberiniz yok, dedi, bizim de düğünümüz var...

Şakire Hanım'a anlattılar. Artık ondan bir şaka olmak üzere söz etmiyorlardı; Nihal sanki işitmeyerek, hep Cemile ile meşgul, onların gevezeliklerine müsaade etmişti. Yalnız bir aralık Şakire Hanım'ın Şayeste ile Nesrin'e gözünün ucuyla bir şey göstererek:

— E?... dediğine dikkat etmişti. Hiçbir şey ifade etmeyen bu sorunun zengin manaları var gibiydi. Nihal onları bir

hafta alıkoydu. Bu müddet içinde o sorunun manalarını açıklayacak şeylere tesadüf etmek ümidindeydi. Onlar gittikten sonra o sorunun önemini artıracak bir şey öğrenememişti, fakat hep hayalinde Şakire Hanım'ın gözünün ucuyla birisini göstererek:

— E?... deyişini görüyor ve bununla, bilinemez nasıl, Bihter'in memnun olmayışı arasında bir bağ buluyordu.

Bugün Ada'ya gitmek fikri çıktıktan sonra Nihal odasına girdi. Mlle de Courton'a başlanmış bir mektubu bitirecekti. Ondan üç uzun mektup almış ve bunlara adeta birer küçük kitapla karşılık vermişti. Mürebbiyesine her şeyden, binlerce ufak tefeklerden sayfalarla ayrıntılar vererek söz ediyordu. Yalnız şimdiye kadar bir şeyden söz edememişti: Behlûl'den... Her şeyden çok bundan söz etmek için heves duyuyordu, fakat tam bu hevese mağlup olmak derecesine gelmişken bir ses ona: Behlûl'den sakın!.. derdi. Bugün mektubuna bir yaprak daha ilave ederek bu Ada seferinden söz ederken, "yalnız Beşir'i alacağım" diyordu. Sonra birdenbire kalemi başka bir konuya sıçrayarak ilave etti: "Bakınız, az kaldı size Beşir'den söz etmiyordum. Beşir hasta... evin içinde bunu benden başka gören yok. Ben onun hastalığından söz ederken kendisiyle birlikte herkes gülüyor. Fakat bana inanınız, Beşir hasta! Bunu nasıl tarif edeyim? Onun şimdi öyle bir gevşek yürüyüşü, bakışında öyle sönmüş bir şey, renginde öyle cilasını solduran bir donukluk, gülüşünde bile bir şey yırtılıyormuşçasına öyle acı bir mana var ki bunları fark ettikçe Beşir'ime ağlamak istiyorum..."

***

Nihal yanılmıyordu, Beşir hastaydı. Onu gittikçe incelten, sanki seneler geçtikçe tersine bir neticeyle küçülten bir şey vardı ki bu ince, zarif, minimini Habeş, eklemleri kopmuş sanılan sarkık kollarıyla, şimdi merdivenleri sürte sürte çıkan gevşek bacaklarıyla bütün vücudunun, omuzla-

rında sürekli bir yükün yorgunluk kahrı eziyormuşçasına, derin bir çöküklüğüyle, kırılmış bir oyuncağa benzetiyordu. Bir şey söylemek üzere gelirken, verilen bir emri dinlerken, kendisini unutuşları oluyordu ki bunlardan silkinip çıkabilmek için kuvvetinin üstünde çabalara lüzum görüyordu. Nihal ona, "Lakin ne oluyorsun, Beşir?" dedikçe, incelmiş dudaklarını açarak beyaz, parlak, muntazam dişlerini gösteren bilinemez nasıl derin, meçhul kederlerle acı bir tebessüm içinde "Hiç!.." derdi ve bu hiç, bu anlaşılmamış, anlaşılmayacak ruhun ümitsizliklerini, kendisince bile çözülemeyen, niteliği bilinemeyen o müthiş bulmacayı her lisandan daha anlaşılır ve etkileyici bir ifadeyle özetlemiş olurdu. Bu sonsuza kadar meçhul kalacak ruhun o karanlık dertleri öyle acıklı ve ezici bir hiçten ibaretti ki bu kelime, onun zehirlerle ölüyor sanılan tebessümünün içinde gizli bir derdin feryadıyla inleyen bu hiç, her şeyi söylemiş, her şeyi açıklamış oluyordu.

Bir gün Nihal rıhtımda bozuk bir kaldırımdan atlamak için onun elini istemişti, eldiveninin arasından hissetti ki Beşir'in bu serin havada çıplak eli ateşler içinde yanıyor:

— Beşir! Ateşin var, hasta mısın Beşir? Haydi eve, eve gidelim. Sana sıcak bir şey, hemen yatağına yatarsın...

Nihal ona çay kaynatmış, içine bolca konyak koyarak zorla içirmişti. Nihal'in bu ufak tefek ilgilenmelerinin arasında Beşir ölmekten mutlu gibiydi. Lakin Nihal'in çokça üstüne düşmesine karşı onu bir günden fazla yatakta alıkoymak mümkün olamıyordu; yalnız bu meselede gülerek, gülmekle kendisini affettirmiş olarak Nihal'e itaatsizliklerde bulunuyordu. İkide birde Nihal ona hastalığından söz ettikçe başını sallayarak:

— Hiçbir şeyim yok! derdi. Ve bu cevabında öyle bir sağlam güven vardı ki herkes Nihal'e güler, Nihal bile aldandığına hüküm verirdi.

Sonra onun olmayacak vakitlerde, gece soğuklarda bahçede, rıhtımda gezinmeleri haber alınmıştı; selamlıktan şikâyet olunmuştu, Şayeste ile Nesrin bir gece hırsız var zannıyla

korkarak yorganlarının altında saatlerle büzüldüklerinden söz etmişlerdi. Beşir'e soruldukça kâh inkâr eder, kâh:

— Uyuyamadım da!.. derdi.

Bir gün birdenbire, Nihal'le bir gezmeden dönüşün ardından onu bir gıcık tutmuş, saatlerle, kıvranarak, kuru kuru öksürmüştü. O günden sonra hep bu gıcık tekrar ediyor, evin içinde, bütün yalıyı çürük bir göğüs gibi gümleten öksürükler işitiliyordu.

O zaman Nihal şaşırır, ne yapmak lazım geleceğine karar veremezdi. Bir gün Bihter ona yine bir şeyler kaynatırken tesadüf ederek:

— Bu ne telâş! demişti, soğuk almış, o kadar! Geceleri ayazlarda dolaşmasaydı...

Mayıs sıcak günleriyle geldikten sonra Beşir'in öksürüklerine de bir yavaşlama gelmiş oldu; fakat o, bu gıcık nöbetlerinden, ezilmiş, ihtiyar olmuş zannettiren bir düşkünlükle çıkmıştı. Nihal ona, birlikte Ada'ya gideceklerini haber verdikten sonra:

— Seninle birlikte bol bol güneşlerde gezeriz, değil mi Beşir? demişti. Ondan sonra Bülent'e de haber göndeririz, o da mektepten doğru oraya gelsin. Yine hep birlikte merkeplere bineriz. Yalnız içimizde zavallı Mlle de Courton eksik...

Beşir bu ada haberiyle bütün eski neşesini bulacak kadar sevinmişti, sonra bir aralık gözlerine belirsiz bir endişenin gölgesi düşerek bir şey soracak sanıldı, fakat sormadı...

19

Nihal Nesrin'i ve Beşir'i beraber almıştı, Nihal'in on beş gün için bir misafirliğe geleceğini haber alan halasının özenli çabasıyla ona bütün beyazlardan meydana gelen bir oda hazırlanmıştı. Bu, içine mücevher kırpıntıları doldurulmuş büyük bir gümüş tabak parıltısıyla parıldayan denize, Heybeli'nin yeşil sırtına bakan küçücük bir odaydı ki pencerelerinin üstünde uçuyor sanılan beyaz tül perdeleriyle, köşede küçük karyolasının beyaz cibinlikleriyle, üzerlerine beyaz keten örtüleri çekilmiş koltuklarıyla Nihal'i ruha ferahlık veren bir temizlik tebessümleri içinde karşıladı. Burası o kadar beyaz, önünde serilen denizden, ötede parlayan güneşten, engin ufuklara doğru uzayıp giden parıltılarla ilerleyen semadan o kadar aydınlıktı ki yalının o ağır perdeleri, sık kafesleri altında bunalmış ciğerlerine çoktan beri beklenen bir baharın taze havalarını doldurmuş oldu. Ellerini çırparak, ihtiyar halasının yanaklarını öperek:

— Ne güzel! Ne güzel! diyordu.

Halbuki burada güzel olarak sanki göğsünü beyaz gömleği içinde engin ufuklara serbest açan bu taze odanın baharından başka bir şey yoktu: Ne bir levhacık, ne bir süs, hiç, hiçbir şey yoktu. Nihal çıplak beyaz duvarlara bakarak halasına:

— Bu oda büsbütün benim, yalnız benim olsun, olmaz mı? diyordu.

İhtiyar hala gülerek:

— Yalnız senin olmasında biraz güçlük görüyorum, diyordu; belki sonra, mesela bu yaz sonunda onu seninle beraber paylaşmak isteyen biri vardır.

Nihal halasına tekrar sarılarak:

— Aman, hala, sizde mi başladınız, şimdi? diyordu; ben asıl bunun lakırdısından kaçtım.

İhtiyar hala hep gülerek, anlamlı bir sesle:

— Kim bilir? diyordu...

Sonra ilave etti:

— Behlûl'ü de bütün kış görmedim. Beni bir kere gelip aramadı. Pek mümkündür ki bu sırada, şu fırsattan istifade ederek...

Nihal kızarıyordu:

— Öyleyse ben kaçarım.

Sonra birden taşıveren çocukluğuyla sordu:

— Hala! Onun için Beyoğlu'nda bir oda tutacak deniyordu. Bu niçin sanki?... Siz biliyor musunuz? Şimdi galiba ona da soğuk davranılmaya başladı...

İhtiyar hala evlilikten beri Adnan Bey'in uzaklarında yaşamıştı. Bihter'i önceden görmüş olmakla tanırdı. Bu evlilik hakkında yeğenine pek serbest, fikirlerini söyledikten sonra aralarına bir çeşit yabancılık girmişti, yalnız kendisine senede birkaç kere gönderilen Nihal'le Bülent'in ziyaretlerinden ibaret bir bağlantı kalıntısı bırakılmıştı.

Lakin bu sene, Nihal gelmeden bir hafta önce, Adnan Bey halasına gelerek kendisini affettirmiş ve uzun bir sohbetle Nihal'in niyet edilen evliliğinden söz etmişti. Evlilik meselelerinde bir görev yerine getirmek için bütün yaşlanmış kadınlara has merakla hala derhal rıza göstermiş:

— Ooh, ne âlâ! demişti, iki yeğen çocukları!...

Bugün Nihal'in son sözünden sonra aralarında bir sohbet açılmış oldu, Nihal halasına yalının yeni hikâyelerinden söz etti. İhtiyar hala:

— Bütün bu şeylerin içinde en önemlisinden söz etmiyorsun, diyordu.

Ve Nihal:

— O nedir? diye sorarken hala öyle tuhaf gülüyordu ki Nihal kızararak:

— Aman, hala, böyle yaparsanız beni iki günde kaçırırsınız! diyordu.

Bir cumartesiydi; Nihal odasından, akşamüzeri, sokağa çıkmak üzere hazırlanmış olarak indi; arkasında yalnız omuzlarından tutturularak aşağıya kadar dökülen kolsuz bir yeldirme, başında saçlarını ancak örtebilen hafif bir Japon tülü vardı. Beyaz gazlarla boğulmuş bir leylak kadar taze, narin, uçacak gibi hafif bir güzellikle güzeldi, ihtiyar hala bu ince çiçeği yalnız gözleriyle öperek sordu:

— Çıkıyor musun, Nihal?

Nihal:

— Evet, hala, izin verirseniz! dedi, sizin arabayı alıyoruz, yalnız Beşir'le ben... İskeleye kadar gideceğiz, bu akşam mutlak Bülent gelir. Ondan sonra, belki biraz çamlara doğru çıkarız, değil mi hala? Bu gece mehtap hemen akşamdan başlıyor, zannederim.

Hala gülümsüyordu:

— İskeleye Bülent için gidildiğinden emin misin, Nihal?

Nihal önce anlamayarak durdu, sonra birden kıpkırmızı oldu. Bu soru kendisince bile tamamıyla hallolunamamış bir noktaya dokunarak sanki orada bir hafif örtü altında gizli bir şeyi yırtıvermişti. Lüzumundan fazla telaş etti:

— Aman hala! Hep böyle yapıyorsunuz, diyordu, gördünüz mü bir kere? Şimdi gidemeyeceğim. Benim şu küçük gezintimi bozdunuz...

O zaman ihtiyar halaya ısrar etmek, gözlerini indirerek dargın duran Nihal'e adeta yalvarmak lazım geldi: Niçin sanki? Nihal'in bu derece saygısını artık fazla buluyordu, mademki Behlûl artık onun için bir sözlü demekti, hatta Bülent'ten çok Behlûl'ün beklenmesinde daha tabiilik vardı, o küçük mehtap gezintisi Behlûl'le yapılacak olsa bile itiraz edecek olan ihtiyar hala değildi. Yalnız...

İhtiyar hala artık yumuşayan, gülümseyen Nihal'in damarlarına işleyen sesiyle ilave ediyordu:

— Yalnız, çok geç kalmazsınız, değil mi Nihal? Bunu hiçbir şey için söylemiyorum. Beşir yine öksürüyor, anlıyor musun çocuğum? Gece, rutubet!... Bana öyle geliyor ki bu çocuk hep durmadan üşüyor...

İhtiyar hala aldanmıyordu, ilk iki gün süresince gıcıktan, öksürükten kurtulmuş sanılan Beşir ondan sonra birdenbire yine öksürmeye başlamıştı. Ada'nın bol güneşleri altında, onda ısınamayan, üşümekte devam eden bir şey var gibiydi. Şimdi elbisesini delecek kadar çıkık duran omuz kemiklerini sıkarak, bütün vücudunu sarstıkça artık ağrılar veren o inatçı öksürükleri tutmak istiyormuşçasına dirseklerini böğürlerine basarak bir yürüyüşü vardı ki onun içinden gelen titreyişlerle üşüdüğünü, donduğunu akla getirirdi.

Ve Beşir üşüyordu, Beşir donuyordu; onun ruhunda birdenbire Afrika çöllerinin kızgın kumlarıyla yanan havasına bir özlem uyanmış, senelerden beri örtülü duran bir hatıra köşesi yırtılarak gözlerinin önüne ateşler içinde kaynaşan bir çöl sermişti. Hayalinin güneş dolu, o kızgın yazına karşı bir türlü ısınamayarak üşüyor, hep omuzlarını sıkarak, böğürlerine basarak donuyordu. Sonra onu artık gülmekten, artık hayatı sevmekten alıkoyan bir şey vardı. Bu neydi, bilmiyordu; sessiz, şikâyetsiz can çekişmesinde öyle bir mana vardı ki onu ıstırabının niteliğini tarif edemeyerek sızıldayan bir çocuğa benzetirdi. Her şeye, hatta kendi kendisine karşı kayıtsız oluyordu. Artık o herkesin etrafında dolaşan, koşan Beşir değildi; tenha köşeler arardı. Çoğu zaman arandıkça kendisini olmayacak bir yerde, uzak bir kenarda unutmuş, donuk gözlerle hiçbir şey düşünmeyerek, uçsuz bucaksız bir çölün sonsuzluklarında kaybolmuş, bulunurdu. Kendi kendisinden bile habersiz olduğuna işaret eden dalgınlıkları oluyordu. O sıralarda kendisine hitap olunurken boş gözlerle bakar, dinler, dinler ve anlamazdı.

Ada'da, o ilk iki günden sonra, tekrar öksürük başlayınca Nihal halasına rica ederek Beşir'i muayene ettirmişti. Ona hiçbir şeyi yok denmişti; fakat katran kokuları yayan ilaçlar yollamışlar, çam altlarında uzun gezintiler tavsiye

etmişlerdi. Nihal belirsiz bir şekilde keşfediyordu: Demek bir şey vardı. Üç günden beri kendisinden çok Beşir'i düşünerek halasının tek atlı açık arabasını alıyor, Beşir'i yanına oturtarak çamlara gidiyordu. Bu gezmeler sırasında Beşir bir kelime söylemeyerek, fakat mesut, fakat böyle hep hasta olmak isteyerek, dudaklarında acı bir tebessümle gülümserdi.

Bu akşam tekrar çıkacaklarını söylerken Nihal Beşir'e:

— Bülent gelecek! demişti.

Beşir bu defa arabanın arkasında kalmak istemişti, Nihal arabayı yalnız idare ediyordu; uzaktan vapurdan çıkanları görebilmek için halasının küçük sedef dürbününü almıştı. Arabayı deniz kenarına kadar götürdü ve iskeleye çıkanlar görülebilecek bir noktada durdurdu. İskele kalabalıktı, ada pazar misafirlerini kabule hazırlanmıştı. Mekteplerinden çıkacak çocuklarını bekleyen anneler, görülmekten hoşlanılan çehrelere tesadüf heyecanıyla henüz görünmeyen vapura bakan genç kızlar vardı.

Nihal bu öbek öbek toplanan açık, şuh elbiselerden bir araya gelmiş topluluklara uzaktan bakarken kendi kendisine soruyordu: Sahih, Bülent için mi gelmişti? Sonra kendisi cevap vermek istemeyerek Beşir'e soruyordu:

— Beşir! Bülent kaçta mektepten çıkıyor? Hesapça bu vapurda olacak değil mi?...

Beşir işitmeyerek susuyordu. Uzaktan vapurun düdüğü işitilmiş, bu bekleyen halkı vaatle dolu bir selamla titretmişti. Gruplar birbirlerine daha sokuluyor; iskelenin başında daha toplu bir küme meydana getiriyor, koşuşanlar oluyor, uzaktan bir mızıka işitiliyor, vapuru karşılamak için sahilden beş altı sandal ayrılıyordu. Artık akşam olmuştu. Kahveler lambalarını yakıyorlardı.

Tekrar bir düdükle şimdi iskeleye yanaşmak üzere olan vapuru bir an önce görmek için ayaklarının üstünde yükselenler vardı, Nihal dürbününü alarak arabada ayağa kalktı ve güvertenin üzerinde birbirinin üstüne yığılan yolculara bakarak Beşir'e sordu:

— Bundan başka vapur var mı?...

Beşir şüphesiz işitmiyordu. Yerinden kalkmayarak, dalgın, bu kaynaşan halka bakıyordu. Şimdi yolcular çıkmaya başlamıştı. Anneleriyle öpüşen çocuklar, elinde çantalarıyla gelmiş misafirler, iskele başında bekleyen topluluklara selamlar dağıtarak nihayet bir tanesine katılan babalar vardı. Birden Nihal oturarak:

— İşte!.. dedi. Sonra Beşir'e bakarak, kıpkırmızı, ilave etti:

— Bülent yok!

Şu halde Beşir'e gösterilen kimdi? Beşir derin bir kederle gözlerini Nihal'e dikerek bu sessiz sorunun cevabını bekliyordu.

Nihal:

— Bizi görmeyecek, Beşir! diyordu.

Ve eliyle iskeleyi göstererek:

— Oraya gidip haber verir misin?

Beşir bir kelime ilave etmeyerek arabadan atladı. Behlûl iskeleden çıkmıştı, Beşir yetişebilmek için biraz koşmaya mecbur oldu. Behlûl Nihal'i uzaktan eliyle selamladı. Bir dakika sonra arabada, yanındaydı:

— Geleceğimden nasıl haber aldın? diyordu.

Nihal kamçısını şaklatarak:

— Bilmiyordum! dedi, ben Bülent'i bekliyordum. Hain çocuk!... Niçin gelmedi sanki? Haber de göndermiştim...

İskelenin kalabalığını arkada bırakarak Nihal arabasının hoş bir eğilmesiyle bir yarım daire çizdi ve bir müddet sahili takip ederek Behlûl'ün yüzüne bakmaksızın; gözleri, şimdi denizin mailiklerini koyulaştıran sisler içinde kaybolmuş, uzun uzun Bülent'ten söz etti. Artık sevmediğine yemin ediyordu. Onunla yavaş yavaş bütün kalp bağları çözülmüş, şimdi aralarında derin bir yabancılık hüküm sürmeye başlamıştı. Bülent başkalarına sokulmak için ondan uzaklaşmak istemişti. Nihal bundan söz ederken omuzlarını silkerek:

— Öyle olsun!.. diyor, bu terk edilmeye karşı kayıtsız görünmek istiyordu.

Sonra, yavaş yavaş, Bülent'in bu ihanetinden doğan acılarını saklayamadı, Behlûl'le biraz daha samimi sohbetten çekinmedi, itiraf etti:

— Onu benden kaçıyor gördükçe ağlamamak için, bilseniz, ne kadar güçlük çekiyorum! dedi ve şimdi dolaşık sokaklardan kurtularak, büyük caddeye çıkan arabasını biraz durdurarak sordu:

— Nereye gidiyoruz?

Behlûl:

— Nereye istersen... Herhalde eve değil, dedi, böyle, yan yana, iki kişi, arabada sallandıkça kendimi hoş bir rüya içinde zannediyorum.

Nihal güldü ve bu küçük duraklamadan huysuzlanan atın kulaklarına kamçısıyla dokunarak:

— Lakin yanılıyorsunuz, iki kişi değiliz! dedi, Beşir'i unutuyorsunuz...

Bu zarif iki tekerlekli arabanın hafif, ahenkli ve tekdüze salıntısıyla ikisi de yavaş yavaş sallanıyorlardı; araba iki kişi için o kadar dardı ki dizginleri idare edebilmek için biraz önde oturan Nihal'in omzu Behlûl'e dayanmış oluyordu. Maden[1] tarafında büyük caddeyi takip ediyorlardı; hafif bir rüzgâr Nihal'in yeldirmesini açıyor, ince örtüsünü uçurarak arkaya atıyordu. Yol o kadar tenhaydı ki Nihal rüzgârın bu saygısızlıklarından telaş etmiyordu. Yanlarından pek seyrek arabalar geçiyor, şurada burada artık geri dönen birkaç yaya topluluğuna tesadüf olunuyordu. Etrafı yarı bir belirsizlik içinde bırakan gecenin ilk esmerlikleri gittikçe koyulaşıyordu. Nihal, yolun tenha ve Kartal[2] kıyısının oraya düşüvermiş uzun siyah bir buluta benzeyen manzarasına karşı bir noktasında, birden karanlıktan korktu ve tekrar dizginleri çekerek sordu:

— Saat kaç rica ederim? Devam edecek olursak geç kalmaz mıyız? Bilirsiniz a, ben karanlıktan o kadar korkarım ki...

---

1 Büyükada'nın doğu tarafı.

2 İstanbul'un Anadolu yakasında, Büyükada'nın karşısına düşen semt.

Behlûl:

— Hayır, hayır, devam edelim! dedi, ta yukarıda, çamlara kadar. Bak, Nihal, senin karanlıkta korktuğunu bildikleri için fener çekiyorlar[1].

Behlûl parmağıyla başlarının üstünde henüz donuk, üzerine pembe toz serpilmiş sarı kâğıttan bir fener şeklinde duran ayı gösteriyordu. Araba tekrar yürümeye başlamıştı. Birden Behlûl Nihal'e bir şey daha gösterdi: Biraz ileride, yolun kenarında yan yana iki araba duruyordu. Nihal baktı, arabalardan birinde iki kadınla diğerinde bir erkek gördü. Erkek gülerek, yılışarak bir şeyler söylüyordu. Behlûl yavaşça mırıldandı:

— Bir aşk cilveleşmesi! O başımızın üstünde parlayan fener yok mu, Nihal? Onun kadar cilveleşmelere değer veren bir şey yoktur.

Birden, Nihal tam arabaların yanından geçerken zor tutulmuş bir hayret çığlığıyla:

— A, ben bunları tanıdım, dedi, bunlar kimler biliyor musunuz?...

Arabaları geride bırakarak geçmişlerdi. Nihal anlattı: O arabada iki kadından biri, genci, düğün evinde şarkıcı kadın taklitleri yapan dul kadındı; yaşlısı da hani ya şu her evlenecek kızlara ellerini öptürdükleri kadındı. Nihal ilave ederek:

— Beni gelin olmaktan iğrendiren kadın... diyordu.

Behlûl:

— Herhalde bu defa bir evlilikten başka bir şeyle meşgul görünüyor, dedi. Nihal pek iyi anlamayarak bakıyordu. Behlûl Nihal'in son cümlesine de cevap vermek isteyerek açıklama istemesine mâni oldu:

— Lakin artık seni gelin olmaktan alıkoyan bir şey kalmadı, değil mi? Ben öyle zannediyorum ki bu gece, cilveleşmelere o kadar değer veren bu fener başımızın üstünde bizi heveslendirirken, nihayet sen de öyle bir kelime söyleyeceksin ki...

---

1 Eski İstanbul'da sokak aydınlatmasının yetersizliğinden ötürü gece vakti dışarı çıkıldığında bir hizmetlinin elinde fenerle önden giderek yol göstermesi zorunluydu.

Nihal gülerek ve arabayı çeviriyormuşçasına bir hal alarak:

— Öyleyse dönelim, dedi.

Behlûl eliyle mâni oldu:

— Hayır, daha doğrusu, gidelim, hep böyle gidelim. Ta sen o kabul kelimesini veresiye kadar gidelim...

Behlûl sesinde bir üzüntüyle söylüyordu. Artık beş günden beri, Bihter'le o acıklı konuşmadan sonra, Nihal'le bu evliliği ruhunun tek şifa çaresi olmak üzere görüyordu. Bu beş gün süresince yalıdan kaçmış, Bihter'i düşünmemişti. Bütün benliğini bu genç kızın sevda şiiri, mest eden bir saf su içinde eritiyor gibiydi. Yalnız onu düşünmüş, yalnız bu temiz saadetin içinde beyaz rüyalarıyla yaşamıştı. Nihayet bir gün Firdevs Hanım'la son bir konuşmadan sonra Adnan Bey önce davranarak Behlûl'e:

— Halanın yanına gidebilirsin, onun bilgisi var... dedi, eğer Nihal kabul ediyorsa...

Bugün Behlûl Nihal'den bu kabulü elde etmek kararlılığıyla geliyordu. Amcasının o müsaadesinden sonra Nihal'in muhtemel olmayan bir reddine tesadüf etmek korkusuyla titremişti. Şu dakikada Nihal'e bundan söz ederken Behlûl bütün o tecrübelerle dolgun hayatını yaşamamış, henüz ilk aşk kelimesini, ilk kalp feryadını tercüme edecek lisan bulamayan bir çocuk gibiydi. Nihal'e biraz sokularak, hep o titrek sesiyle devam etti:

— Bilmiyorsun Nihal, baban bana ne dedi: "Eğer Nihal kabul ederse..." Anlıyor musun, Nihal? Bütün hayatın saadeti bence senin yalnız bir kelimene bağlı duruyor, yalnız bir küçük evet; dünyada beni insanların en bahtiyarı edecek.. Seninle ne güzel, ne mesut bir çift meydana getireceğiz...

Nihal, dalgın, dudaklarında bir tebessümle, gözlerini çevirmeyerek, hep kamçısının ucuyla atın kulaklarını okşayarak, dinliyordu; birden hatırına bir şey gelerek silkindi ve yavaşça, saçlarını Behlûl'ün yüzüne yaklaştıran bir hareketle dönerek:

— Lakin susunuz, dedi, Beşir'i unutuyorsunuz. Sonra, sonra...

Behlûl omuzlarını silkti:

— Şimdi de Beşir, dedi, sonra, sonra, lakin ne zaman? Yalnız bir küçük kelime! O kadar çabuk söylenecek bir şey ki...

Nihal tekrar ondan gözlerini çevirdi, şimdi kamçısını sinirli darbeciklerle hayvanın kulaklarına çarpıyordu ve hayvan ürktükçe araba daha çok sallanarak onları birbirine daha [da] yaklaştırıyordu:

— Şimdi, şimdi, Nihal, anlıyor musun, yalnız bir küçük evet...

Behlûl'ün bu sözü kulaklarında, yalvarıp yakararak, sanki kalp çarpıntısından çırpınarak tekrarlanıyordu; Nihal, sapsarı, bir kelime söylememek için dudaklarını sıkarak, gözlerini yumdu ve uzun bir baş eğmesiyle "evet" dedi; sonra birden kamçısının uzun bir dokunuşuyla atın karnını okşayarak arabayı yıldırım hızıyla sürdü, Fransızca olarak:

— Lakin susunuz, rica ederim, dedi, birazdan, yukarıda, çamlıkta... Sizin Beşir'den haberiniz yok, haberiniz yok. Beşir hasta...

Sonra derin bir göğüs geçirerek ilave etti:

— Ve fena hasta...

Gelmişlerdi, Nihal arabayı çamlığın eteğinde durdurarak:

— Şimdi biraz dinleniriz artık... dedi.

Behlûl arabadan atlayarak elini Nihal'e uzattı:

— İner misin, Nihal? Nihal cevap vermeyerek elini verdi ve yeldirmesini toplayarak atladı, şimdi başının ince tülü omuzlarına düşmüştü. Behlûl dizginleri toplayarak Beşir'e verdi:

— Dikkat et, Beşir! dedi.

Nihal'le yan yana, şimdi üzerine sarı parlak bir toz serpilmiş sanılan yolun kenarına kadar ilerlediler. Önlerinde, ta ayaklarının altında dik bir bayır, daha sonra sahilin eteklerini saklayan, üzerinde dağınık çamlarla, bir set vardı; burada manzara kesilerek, gözleri, ta ötede erimiş mai bir yaldız donukluğuyla serilen denizi görüyordu. Nihal kollarını açarak, tabiatın bu büyüleyici manzarasını kucaklamak isteyen bir halde:

— Ne güzel! Ne güzel!.. dedi. Ve bu manzaranın ihtişamındaki samimi şiirle ikisi de şaşmış, başka bir kelime ilave etmeyerek, bir hareket edecek olurlarsa bu havadan, ışıktan bir araya gelmiş, uçacak gibi hafif bir manzara inceliğiyle titreyen hayal serabı siliniverecekmişçesine hareketsiz, sessiz uzun uzun baktılar. Deniz, derin bir uyku sessizliği içinde gibi, yukarıdan sarı bir ateş şişesi şeklinde ufuklara sarhoşluk veren bir tatlı su saçan ayın altında, baygın, üzgün bir rüya içinde uzun nefeslerle göğüs geçirerek seriliyor; uzakta belirsiz gölge yığıntılarıyla duran sahillerin eğri büğrü saçaklarına sokularak daha mahrem, daha samimi köşeler, gizlenecek, siperlenecek tenha, gizli, karanlık etekler arıyor; beride, ancak siyah birer sırtı görünen adaların, meçhul bir uçurumdan fışkırıvermiş binlerce sarı gözlerinin hain ateşleriyle bakıyor sanılan bu heybetli siyah devlerin önünden kaçarak, ta uzaklara, bitmez tükenmez ufukların uzak enginlerine doğru uzanıp gidiyordu ve aydan dökülen ışık şelalesiyle yaldızlanarak böyle serilip uzanan deniz o uzak ufuklarda semalarla birleşiyor gibiydi; onların bu kavuşma noktasında beyaz bir tan vakti çizgisi meydana çıkarak, parıldayan bir toz taşkınlığı içinde, sanki orada tutuşup yanmış bir güneşin hâlâ şaşaalı külleri savrularak, kaynaşıyordu.

Bu denizin uyuşturan kıpırtısızlığında öyle içe işler bir hüzünlü mana, o kadar ruha yakın bir sıkıntı vardı ki Nihal'le Behlûl kalplerinde bir bellisiz keder, karşılıklı birer küçük kelime söylemekten bile alıkoyan bir susma ihtiyacı hissediyorlardı.

Nihal kendisinde, terk edilmiş, böyle uyuyan bir denizin sessiz kenarına bırakılıvermiş, sonsuz bir unutuluşa mahkûm bir çocuk hüznünü duyuyordu. Hayatta bütün sevdikleri insafsız birer ihanetle onu itmişler, reddeylemişlerdi; dünyada yapyalnız, tek başına bırakılmıştı. Bu sakin geceyle diğer bir gece arasında, o Chopin'den sevdiği parçayı çaldıkça hayalinde uyanan beyaz gece arasında bir yakınlaşma ortaya çıkıyor ve onu ölmüş bir dünyanın içinde

yalnız kalmış olmak sıkıntısıyla eziyordu: yalnız, yapyalnız, bütün sevdikleri tarafından unutulmuş, terk edilmiş!...

Denizin o uçsuz bucaksız enginlere doğru uzanıp gidişlerine bakıp dalarken bir şey onu çekiyor, ta uzaklarda bir yere atmak için sürüklüyor zannediyordu. Ne tutunacak bir koruyucu el, ne kendisine cesaret verecek bir şefkat bakışı vardı. Etrafında hiç, hiç kimse yoktu; o zaman bu yalnızlık kuruntusunun korkularıyla titreyerek, başını döndüren bu geniş ateş çölünden, o uzak ufukların coşkun enginlerinden gözlerini ayırıyor ve bakmaksızın, yanında Behlûl'ün vücudunu hissettikçe korkunç bir rüyanın dehşetiyle uyandıktan sonra kendisini yatağında bulmaktan doğan bir güven, ferahlatan bir huzur buluyordu. O vakit gizli bir gönül rahatlığı hazzıyla sanki yalnızlıktan kaçarak, hissedilmeyen bir yaklaşmayla Behlûl'e sokuluyordu.

Yan yana, omuzları hemen birbirine dokunarak, duruyorlardı. Behlûl de derin bir kederle uyuşmuş gibiydi; uzakta esmer beyazlıklarıyla karışık manzaraya, terk edilmiş bir hatıranın, bir hayatın silinmiş çizgilerine benzeyen şehre bakıyordu ve açıkça fark olunamayan siyah kümelerin altında, bellisiz beyazlıklara boğulan evreleriyle bu manzara eski bir rüyayı andırıyordu. Böyle, eski bir rüyaya benzeyen bu manzaranın karşısında kendi hayatını, belki bu geceden başlayarak Nihal'in bir kelimesiyle son sayfası kapanacak, artık işte böyle soluk çizgileriyle, silik evreleriye terk olunmuş bir harabeye dönecek olan hayatını düşünüyordu. Daha şimdiden o hayat, uzun senelerin araya girmesiyle ayrılmış, uzaklanmış gibiydi; bütün o çehreler, hatta Bihter, hep o düne ait hatıralar, arada böyle engin bir denizle, ta ötede, o eski rüyaların yıkıntılarına gömülmüştü. Şimdi onun yanında taze bir emel çiçeği çekingen bakışlarıyla ona yeni bir hayat ufku vaat ediyordu. Ve Behlûl, Nihal'i biraz daha yaklaşmış, biraz daha sokulmuş hissettikçe onu ellerinden tutup çekmek, buradan daha uzağa, daha gizli saklı bir yere, çamların gölgelerine götürmek, orada ormanların içinden gelen sıcak nefesler arasında dizlerine kapanarak,

ellerini öperek, "Beni sev, Nihal!..." demek istiyordu. Sonra bunu düşünürken Nihal'e yıpranmış, kirlenmiş bir kalpten başka bir şey verememekten, bu çocuğun yanında şifa kabul etmeyen bir hastalıkla sakat kalmaktan büyük bir ümitsizlik duyuyordu. Bir dakika geldi ki kendisinden korktu: Nihal'i mesut edeceğinden emin miydi? Bu soruyu kendi kendisine hiç sormamıştı, belki bu da bir mevsimlik bir hevesten ibaretti. Sonra Bihter'i düşündü, onunla her şey bitmişti; şimdi aralarında hiçbir yakınlık kalamazdı. O günden sonra yalıda yalnız iki saatlik bir zaman için bulunmuş ve Bihter'i görmemişti. Bir kere evliliğe kesin olarak karar verilince, Bihter, her isyan hamlesinin ardından çocukça bir gevşeklik gösteren bu kadın bu oldubittiye ister istemez rıza gösterecekti.

Birinci defa olarak Nihal sessizliği bozarak:

— İşitiyor musunuz? dedi. Bu sakin gecenin huzuru içinde Adaların hayat ve manzarası derin bir uğultuyla gürlüyordu. Sanki bu uyuyan denizin altında görünmez bir şelalenin boğuk, ancak hissolunan bir iniltisiyle, ayaklarının altındaki topraklarda, başlarının üstündeki rüzgârlarda ufak bir titreme vardı; Nihal parmağını kaldırarak Behlûl'ü dinlemeye davet ediyordu; o zaman bu titreyişin arasında gecelerin sırlarla dolu bağrından çıkan bir başka titreyiş, ince, belirsiz bir şey, sanki yavaşça şarkı söyleyen bir nefes, havai bir sazın tellerine tesadüf etmiş avare bir esinti duydular ve bu o kadar ince, o kadar hafifti ki ancak işitiliyordu.

İlk önce çekingen, kendisini saklamak isteyen bir gönül sırrı korkaklığıyla küçük çırpıntılar, havaları okşuyor gibiydi; sonra bu hoş sesin çekingen dalgaları altın rüyalar altında uyuyan denizlerin, çamları yumuşak dokunuşlarla öperek geçen rüzgârların uyanmak için fırsat bekleyen teranelerini, o tabiatın uykuda zamanlarına has sessizliğe benzer nağmelerini uyandırmış oldu; bütün tabiatın üzerinden akıcı bir titreme geçti, sanki gecelerin ruhu derin bir nağmenin hazzı içinde inledi.

Behlûl cevap vererek:

— Bir mandolin!.. dedi. Bir mandolin! Kim bilir nasıl bir gizli derdi gecelere emanet etmek isteyerek ya bir çam dibinde aya karşı hüzünlerini döken, yahut serseri dalgacıkların üstünde havalara bir selam bırakan küçük bir mandolin!...

Nereden geldiğine dikkat edemedikleri bu ses ikisinde de, bu gece, bu muhteşem manzaranın sessizliği içinde garip bir etki yarattı; birbirlerine daha yakın olmak, onların da kalbinde bir gizli sesi dile getirmeye davet eden bu belirsiz hoş ses arasında daha çok sokulmak istediler; Nihal ufak bir hareketle Behlûl'ün kolunu aldı:

— Zannederim ki geç kalıyoruz, dedi. Behlûl titreyen eliyle, Nihal'in koluna asılan elini tutarak:

— Hayır, dinleyelim, diyordu. Elinin altında Nihal'in de eli titriyordu, fakat bu defa bu küçük el, vurulmuş bir kuşun teslim oluşuyla, çekilmiyor, kendisini salıveriyordu.

Bir dakika açıklık kazanacak sanılan o ses, bu gece, şurada bu iki eli birbirine birleştirdikten sonra çekingence silinmek isteyerek, tekrar kaybolmaya, örtülmeye başlamıştı. Bir müddet, birbirinden ayrılmayarak, tekrar onu işitmek ümidiyle dinleyerek, duruyorlardı. Birden arkalarında, biraz uzakta, gecelerin bu mesut sessizliğini yırtarak, boğuk bir öksürük sesi işittiler.

Nihal titredi:

— İşitiyor musunuz? Beşir yine öksürüyor! dedi ve elini Behlûl'ün kolundan çekmeyerek onu dönmeye mecbur etti:

— Gidelim artık! Biliyor musunuz? Bu gecelerin rutubeti onun için ne fenadır...

Beşir hep çamlığın kenarında, arabanın üzerindeydi. Oraya geldikleri zaman daha sihirli bir manzaranın karşısında bulundular. Behlûl:

— Bak çamlara, Nihal! dedi; yalnız beş dakika, yirmi adımlık bir gezinti! Bunu reddedemezsin, Nihal!..

Behlûl şimdi hâlâ elinin altında duran o küçük ele hafif bir bastırmayla hükmederek Nihal'i çekiyordu. Uzaktan Beşir'e bağırdı:

— Şimdi geliyoruz, Beşir!...

Yoldan çıkmışlardı, çamlıktaydılar; Behlûl ufak, dar, eğri büğrü izler takip ederek Nihal'i hep biraz daha ileriye götürüyordu. Nihal üç dört adımda bir:

— Lakin korkuyorum! diyordu. Bilmem neden, fakat korkuyorum. Bütün bu gölgeler, bu ağaçlar canlanacak, birden bize hücum edecekler sanıyorum.

Sonra birden durarak parmağıyla gösteriyordu:

— Bakınız! İşte uzun siyah bir yen, iri parmaklarla bir el, görüyor musunuz? Bize uzanıyor.

Kesik kesik, bu korkularıyla kendisi de eğleniyor, fakat korkmakta devam ederek, kaçarcasına biraz daha hızlı adımlarla yürüyor, Behlûl'e biraz daha sokuluyordu. Sonra birdenbire ilerlemek istemeyerek, korkulu gözlerle sanki gölgelerin arasında titreyen bir şeylere bakarak yavaşça Behlûl'ün kulağına:

— Hayır, hayır, artık yetişir! İşte burada duralım! diyordu, yahut geri dönelim, evet, geri dönelim...

O zaman Behlûl'ün koluna asılıyor ve bütün tabiatın meçhul hayalleriyle dolu sanılan sükunundan kaynaklanan bir korkuyla, ayaklarının altında boğuk bir hışıltıyla ezildikçe böyle çiğnenmekten sanki hiddet eden otlara, ancak potinlerinin ucuyla basabiliyordu. Behlûl ona:

— Çocuksun! diyordu, bütün yolun kenarını takip ediyoruz, biraz eğilsek arabanın fenerini fark edeceğiz. Ondan sonra bu masum ormandan niçin korkmalı? Bak ne güzel, Nihal! Sen bunu güzel bulmuyor musun?

Nihal eliyle yüzünü kapayarak:

— Güzel, evet, güzel, fakat korkunç!.. diyordu. Gözlerinin önünde orman bir sırta tırmanarak gittikçe koyulaşan, sarıdan çok yeşile benzer ışıklar altında nihayet donuklaşmış gölgelere boğularak uzanıp gidiyordu ve bütün bu ormandan çıkan garip bir nefes, sanki karanlık derinliklerin acayip yaratıklarla dolu göğsünde uyuyan perilerin bir hayat nefesi, ta içerilerden mırıltılar getirerek, görünmez kanatlarla çamların arasında çırpınarak, uçuyor gibiydi. Daha uzakta, bir derin uğultu içinde, Ada'nın

gürültüsü, ormanın karanlıklarında açılmış bir uçuruma iniltilerle yuvarlanan, her şeyi karşı konulamaz bir sel baskınıyla sürükleyerek götüren bir heybetli çağlayan düşündürüyordu. Onlar ormanın henüz kenarındaydılar; Nihal artık daha fazla gitmekten çekiniyordu. Yukarıda yeşil bir yağmur altında çalkalanıyor sanılan çamlık, hemen oraya çökmeye hazır, yüksek bir set, fakat canlı karanlıklarla geniş geniş nefes alan bir set korkunçluğuyla titriyordu. Daha yakınlarında, yer yer, açık tirşeye yakın meydancıklar, ayın yeşil bir rüya rengine boyanarak akan ışıklarıyla, geniş birer ferahlama gülüşü şeklinde gülümsüyordu.

Bunlardan birinin içindeydiler. Nihal:

— İster misiniz? Burada oturalım, dedi, fakat yalnız bir dakika, biraz korkuyu unutacak kadar... Şimdi geri dönecek olursak, ne zannediyorum, biliyor musunuz? Bütün bu orman, bu arkamızdan uzun elleriyle kollarını uzatan çamlar, hareket edecek, koşacaklar, bizi tutacaklar, sonra...

Bunu söylerken omuzlarından akan bir titreme seliyle yeldirmesinin içine sarınıyordu. Hemen oraya, hoş bir büzülüşle, çömeldi; Behlûl ayakta ona bakıyordu. Bir saniye birbirine karşı, gözleri bu yeşil aydınlığın içinde bakışarak durdular. Nihal, böyle Behlûl'ün gözlerinin altında dururken onu yerinde sallayan, sanki büyük bir güçsüzlük içinde bayıltarak oraya düşüverecek, belki bir dakika içinde öldürüverecek bir şey duyuyordu. Birden kendisinde uyanan başka türlü, ne olduğu meçhul bir korkuyla bağırmak istedi:

— Lakin beni tutunuz, beni buradan götürünüz! Arabaya, eve; evet, evet, eve, eve!..

Bu dakika evde, odasında, o beyaz yatağının içinde bulunmak istiyordu; şimdi yalnız arkasında siyah heyulalarıyla duran ormandan değil, karşısında bakan bu adamdan da korkuyordu. Bu gece fena bir rüyaya benziyordu. Korkusunu unutmak için en önce hatırına gelen bir şeyle Behlûl'e hitap etti:

— İtiraf ediniz ki bu gece buraya gelmek epeyce tuhaf bir fikir...

Behlûl işitmiyor gibiydi. Hep o dalgın gözleriyle Nihal'e bakıyordu; sonra, birden, oraya, Nihal'in dizlerinin dibine oturarak titrek bir sesle:

— Nihal! dedi, beni bir parça seviyor musun?

Nihal, ufak, kesik bir kahkahayla güldü:

— İşte! Anlaşılan bunu söylemek için gelmiş olacağız. Lakin bu o kadar sade bir şey ki bundan söz etmek için buraya kadar gelmeye hiç gerek yoktu.

Nihal böyle başlayan konuşmayı bir şaka konusu olmaktan çıkarmamak istiyor gibiydi; büyük bir zorlamayla, dudaklarında bir tebessümle söylüyordu, Behlûl pek samimi, hatta biraz alınmış, cevap verdi:

— Seni temin ederim ki, Nihal, dedi, bu gece, şu dakikada, bu meseleye dair en küçük bir şakanın beni pek fazla kıracak bir önemi olabilir. İşte, sen de, evet, sen de hiç şakaya eğilimli değilsin. Bana cevap vermemek için zorla gülmek istiyorsun, zorla... İnkâr etme! Bu anlaşılıyor. Şu halde neden söylememeli? Evet, neden Nihal? Muhakkak, beni bir parça, pek çok değil, fakat bana yetecek kadar seviyorsun. Bunu söyleyivermek o kadar sade bir şeyken...

Nihal hep o tebessümüyle cevap vermek istedi:

— Lakin yanılıyorsunuz; ben sizi pek çok seviyorum. Özellikle artık kavgalarımız bittikten sonra!.. Şimdi sizinle bir dosttan daha fazla, sadece birer kardeş değil miyiz?

Behlûl acı bir tebessümle baktı, bu tebessümünde öyle derin bir serzeniş vardı ki Nihal'in dudaklarından o şaka etmek isteyen tebessümü birden silinerek:

— Behlûl! dedi, bana söyler misiniz? Niçin benimle evlenmek istiyorsunuz? İtiraf ediniz ki bu bir şakadan başka bir şey değildi. Siz her şeye ihtimal verebilirdiniz; buna, bu şakaya, minimini Nihal'le, hani ya şu Japonya yelpazelerinin resimlerine benzeyen kızla bir evlenmeye ihtimal veremezdiniz. Öyle tesadüf etti ki sizin önünüze sandalyesine esir, boş saatlerine eğlence arayan bir kadınla, genç karısıyla rahat kalabilmek için fırsat bekleyen bir baba çıktı. Bunların elinin altında ilk ortaya çıkacak talibe verilmeye mahkûm

bir kız vardı: En önce, en yakın olduğunuz için siz hatıra geldiniz. Siz de biraz hayatınızdan yorulmuş, bezmiştiniz, ufak bir değişiklik arıyordunuz. Önünüze bu şaka yuvarlanınca elinizi uzattınız. Kendi kendinize: İşte âlâ bir oyuncak! dediniz; bir müddet eğlenmek için pek iyi bir çare! Sonra kırılınca, bozulunca atmak bir şey değil...

Nihal yine ufak bir tebessümle Behlûl'e baktı, sonra hoş bir hareketle, kırık oyuncağını atan bir çocuk tavrıyla ilave etti:

— Artık öyle zannediyorum ki bu oyuncağı atmak lazım geliyor.

Behlûl ses çıkarmadan dinlemişti. Telaşsız, hafif ve sakin bir akışla söyleyen Nihal bitirince cevap verdi:

— Lakin işte ben asıl onu atmak istemiyorum, anlıyor musun? Evet, minimini Nihal, evet, Japonya resimlerine benzeyen kız, mademki öyle söylüyorsun öyle olsun: Sen bir oyuncaksın, hayatımda artık yapılan, eğlenilen şeylerden bezildikten sonra tesadüf olunmuş bir oyuncak; fakat kırılıp atılacak bir şey değil, pek kıymetli, hayata tek bağlanma bağı olarak alıkonacak, her zaman için, işitiyor musun, en yumuşak, en nazik çiçekler arasında saklanacak bir oyuncak!... Bilsen Nihal, sana böyle söylerken kendime ne kadar şaşıyorum! Hep değişmiş, başkalaşmış bir Behlûl! Çünkü sen beni değiştirdin; evet, evet, büsbütün... Senin çocukluğundan, saflığından bana bir şey geçmiş oldu; sanki hayatımın birkaç senesi, bütün o boş emellerle dolmuş sayfaları birden yırtılıverdi. Senin karşına çocuklaşmış, hatta niçin itiraf etmeyeyim, temizlenmiş olarak çıktım. Bana o minimini elini uzatıverirsen ben kurtulmuş bir adam olacağım. Mesut, artık başka emeller arkasından koşmaya lüzum görmeyecek, alnına yazılı saadete ulaştıktan sonra orada, bahtiyarlığının içinde yaşayacak bir adam... İtiraf et ki, Nihal, senin de böyle bir ele, böyle bir koruyucu ve arkadaş eline ihtiyacın var...

Nihal, gözleri inmiş, eli yeldirmesinin bir kenarını kıvırarak, göğsü ufak bir çarpıntıyla şişkin, dinliyordu. Behlûl devam ediyordu:

— Evet, ihtiyacın var, Nihal. Ben sanki senin bütün o acılarını, o gizli gizli ağlayan ümitsizliklerini hissetmiyor muyum? Sen şimdi kendini herkesten, bütün kalplerden uzak buluyorsun; bütün sevdiklerinin arasında yapyalnız... Sen ki sevilmeye o kadar muhtaçsın...

Birden Behlûl sustu, daha fazla eğildi, Nihal'in gözlerini görmek istiyordu:

— Ağlıyor musun, Nihal! Evet, evet, işte ağlıyorsun. Lakin niçin? Mademki bu yalnızlığın içinde seni seven, seni her zaman sevecek bir kalp var. Sen de bir parça, evet, bir parça, seviyorsan... Seviyorsun, değil mi Nihal? Ancak bir parça, bak şimdi gülüyorsun işte... Seninle sevgimizin içine girer, etrafımızdakilere dikkat etmeyerek, hiçbir şeye önem vermeyerek, onun içine girer, onun içinde, yalnız birbirimizle meşgul, saklanırdık. İşte böyle aydınlık bir orman, başımızın üstünde bizi ışıklarıyla okşayan bir ay, yeşil bir yuva, bir saadet yuvası ki hep tekrar eden yıldızlı rüyalarla bizi uyutsun...

Nihal artık ağlamıyordu, gözlerinde henüz bir nem kalıntısıyla, kendisine bu yıldızlı rüyaları vaat eden adama bakıyordu. Şu dakikada bu çocuğun kederli ruhunda nasıl bir sevda ihtiyacı uyanmıştı ki bu saadet nağmesini böyle bitmez tükenmez saatlerle dinlemek arzusunu veriyordu. Bunu dinlerken iki senelik boşa çıkan beklentilerinin acılarıyla dolu hayatını, o hayatın işkencelerini düşünüyordu; daha sonra, garip bir hayal olayıyla bu düşüncelerinin arasında anne çehresine benzeyen belirsiz bir gölge görüyordu.

Sevilmek! Sevilmek! Hastalıklı ruhunda yalnız bu feryat vardı. İşte şimdi onu seven biri vardı, dizlerinin dibinde bu tekrar olunuyordu ve kendisinden, buna karşılık yalnız bir parça sevilmek isteniyordu. O da Behlûl'ü bir parça sevmiyor muydu?

Kaç kere bunu söylemek için cesaret etmek istemişti, fakat kendisini engelleyen bir şey vardı. Zannediyordu ki onu söyleyecek olursa Behlûl gülecek, eğlenecek, bütün etraftan, bu çamların arasından binlerce alay kahkahası pat-

layacak, ona: Lakin çocuk! Seninle eğlendiler!.. diyecekler. O zaman? O zaman artık ölmek lazım gelecek...

Daha sonra, kalbinde belirsiz bir şey uzaklardan gelen bellisiz bir ses: Behlûl'den sakın! diyordu. Bu ne demekti? Bunu ne zaman işitmişti? Bu mesut hülyanın içinde rahat bırakmayan bu ses nereden geliyordu?

Ve Behlûl'ün hep o ince, hüzünlü sesi o saadet nağmesiyle kulaklarını okşuyordu:

— Kabul ediyorsun, değil mi Nihal? Söyle bakayım, yalnız bir kelime, bir küçük kelime, ondan sonra buradan kalkar gideriz, arabamıza biner uçarız, ihtiyar halaya: İşte size bir çift bahtiyar getirdik, deriz. Evet, değil mi Nihal?

Nihal başını eğdi ve ta Behlûl'ün kulağına, kendisiyle eğlenecek olanlardan saklıyorcasına, bir gizli nefese benzeyen bir sesle:

— Evet! dedi.

O zaman Behlûl bu narin, zarif başı iki elleriyle çekti ve ta kaşının ucundan, o incecik çizginin kenarından öptü. Şimdi uzaktan sesler, hayvan adımları, kesik kahkaha parçaları işitiliyordu, Nihal ayağa kalkarak:

— Yoldan geçiyorlar! dedi, artık biz de gideriz. Kim bilir ne kadar geç kaldık...

Ağaçların arasından arabanın fenerini gördüler; daha sonra Beşir'in boğuk, uzun bir öksürüğünü işittiler. Nihal:

— Beşir yine öksürüyor! dedi.

Sonra göğsünü göstererek ilave etti:

— Bilir misiniz? O böyle öksürürken burada, göğsümde bir şey yırtılıyor zannediyorum.

20

Nihal sabahleyin kalkar kalkmaz penceresini açtı. Akşamdan karar verilmiş bir işi vardı: Mlle de Courton'a mektup yazmak ve bu defa, o vakte kadar hiç söz edilememiş bir şeyden, Behlûl'den, saadetinden söz etmek. Karşıda, Heybeli'nin yeşil sırtları, beyaz binaları güneşin bol [ışık] tufanları altında yıkanıyor, hafif bir yel hoş kokulu öpücüklerle Nihal'in sarı saçlarını öpüyordu ve önünde güneşli mai dalgalarını seren denize bakınarak beyaz oda, bu sabah gülüşünde daha başka bir ferahlama hazzıyla gülümsüyor gibiydi.

Nihal mesuttu; pek iyi bilmeksizin, gece, hemen yemekten sonra, halasından, herkesten, hele Behlûl'den kaçmak, sanki insaniyetsiz bir dakikanın sert dokunuşuyla bu nazik saadet rüyasının incinmesinden korkarak odasına çekilmek istemişti ve burada kendisini yalnız bulunca birden taşan bir ihtiyaçla o dakikada, yanında, bu mahremiyetin samimiyetinde saadetinden söz açılabilecek birisini istemişti, öyle birisi ki onun varlığıyla bu yalnızlık bozulmuş olmasın, öyle birisi ki ona yalnız uzaktan bakan bir hayali şefkate benzesin. Mlle de Courton'u düşünmüştü; söylenecek şeyleri ona söyleyecekti, ona yazarken ihtiyar kızın şen ve gülümseyen çehresini görecek, onun gözlerinin altında, kitabı kalbine açılıveren bahar sayfasını anlatacaktı. Bu sayfa bu saadetler, güneşler vaat eden sayfa o kadar ümitsiz ve gözyaşlarıyla harap olmuş sayfalardan sonra geliyor, onların acılıklarına öyle parıltı ve neşeyle son veriyordu ki onu dinlerken ihtiyar kız da Nihal kadar mesut olacaktı. Son gece, minimini

Nihal'ine öyle söylememiş miydi? Onun mesut olduğundan haber aldıkça mutlu olacağından söz etmemiş miydi?

Sonra, yazmak üzere iskemlesine oturunca, mumunun titrek ışığıyla gözleri boş kâğıdının üzerine dikilmiş, dalmış ve bu aydınlık sayfanın ilk kelimesini bulamamıştı. Onda gizli, hallolunamayan bir korku, bu saadetin [insanı] kendinden geçiren havasında onu ufak bir ürpertiyle titreten bir nefes vardı ki bahtiyarlığına büsbütün kendini teslim etmekten alıkoyuyor ve bu yeni şeffaf ufkun üzerine sanki güçlükle görülen, ince bir karanlık hat çiziyordu.

Kendi kendisine bu hissi anlamak istemişti. Yalnız kalbinde derin bir ıstırap noktası acılığıyla sızlayan bir şey buluyordu: Bu evlilik onun değil başkalarının saadeti için düşünülmüş, onlar için yapılmıştı. Bilinemez nasıl eğri büğrü, karanlık izler takip ederek babasını, gizli gizli, Firdevs Hanım'la, Behlûl'le bu evliliği hazırlıyor, büsbütün rahat kalmak için bu hırçın kızdan kurtulmaya çalışıyor görüyordu. O zaman babasına büyük bir kinle düşman oluyordu. Kaç kereler bu hissin sürüklemesiyle, onlardan intikam almak için, bu şakaya son verecek bir isyana cesaret etmek istemişti; fakat her defasında onu engelleyen, önüne geçilemez bir güçsüzlükle bu şakanın devamını arzu ettiren bir gevşeklik hissetmişti. Behlûl'ü seviyor muydu? Kendi kendisine bu soruyu sorarken verilecek cevaba kuvvet vermek için başını sallamaya lüzum görerek:

— Zannetmem! diyordu, fakat yine kendi kendisine itiraf olunan bir hakikat vardı: Behlûl'ü belki sevmiyordu, lakin onun tarafından sevilmek istiyordu. Mutlu olmak için bunu yeterli buluyordu; sonra bu gece o şaka, bir hakikatle bitiverince birden Nihal kalbinin o zamana kadar şüpheye düştüğü satırlarını okuyuvermiş oldu: Evet, o da Behlûl'ü seviyordu. Ve kim bilir ne vakitten beri? Evet, onu seviyordu, yalnız ona eş olabilirdi. Bunu artık itiraf ettikten sonra büyük bir yükten kurtulmuş oldu.

Ve bu, böyleydi de yine mutluluğundan söz edebilmek için bu beyaz kâğıdın üstüne konacak bir kelime bile

bulamıyordu. Yazmaktan vazgeçti, sabahleyin yazacaktı, söylenecek şeylerin heyecanı geçtikten sonra huzurla yazabileceğinden emindi; fakat bu sabah, penceresinden geniş bir dalgayla giren güneşin altında, bu mai denizin karşısında yalnız iki satır yazabildi:

"Matmazel!" diyordu; "Nihayet minimini Nihal'iniz yalnız yaşamaktan vazgeçerek elini birisine uzatıyor, pek tanıdığınız birisine ve minimini Nihal o kadar mutlu, o kadar mutlu ki size bu birkaç kelimeden başka yazacak bir şey bulamıyor."

Nihal giyinirken kapısına vuruldu ve halasının sesi:

— Nihal, açar mısın? diyordu. Nihal kapısını açtıktan sonra hala perişan bir çehreyle, dağınık beyaz saçlarla girdi:

— Nihal, haberin yok! dedi; Beşir bir fena gece geçirdi ki!... Dün gece üşümüş olacak bu gece bütün ateşler içinde yandı, yalnız şimdi baygın uyuyor.

Nihal sapsarı; gözlerinin etrafında hızlıca titremeler uçarak dinliyordu. İhtiyar hala derin bir ümitsizlikle başını sallayarak ve Nihal'in yataklığına dayanarak ilave etti:

— Bu çocuk... Öyle zannediyorum ki...

Bitirmedi. Nihal'le birbirine bakıyorlardı. Nihal ellerini kilitleyerek büyük bir üzüntüyle:

— Lakin bir çare; bir çare halacığım! Beşir'i kurtarmalı. Değil mi halacığım, Beşir kurtulur, değil mi?

Nihal'de öyle bir ümitsiz telaş, bu yardım isteyişinde öyle bir feryat vardı ki ihtiyar hala birden bulunan sakinlikle güvence vermeye lüzum gördü: Şüphesiz o kadar korkulacak bir şey değildi. Hekime haber gönderilmişti. O katranlar iki gün içinde bile iyi etkiler yapmıştı. Yalnız dün gece, rutubetten öksürükler şiddetlenmiş olacaktı. Bu uykudan sonra büyük bir yumuşama muhakkaktı.

Beşir'i yatağında, baygın, uyuyor buldular. Nihal yatağın yanında, bir kelime söylemeyerek, gözyaşlarını salıvermeye hazır, gözleri Beşir'in bir gece içinde süzülüvermiş, büsbütün donuklaşmış çehresine dikilerek, hâlâ gelmeyen hekime sabırsızlanarak, bekliyordu. Bir aralık Beşir gözlerini

açtı, en evvel, donuk, sanki hâlâ uyuyan gözleriyle Nihal'i gördü; başının bir çabasıyla doğrulmak, yastığının üstünde kalkmak istedi, sonra yavaşça, dalgınlığının arasında bulanık gözleriyle Nihal'e gönderilecek bir tebessüm bularak tekrar uyudu. Nihal yardım isteyerek etrafına bakıyordu. O zaman Behlûl'ü hatırladı. O neredeydi? Nesrin haber verdi: İskeleye gitmişti.

Hekim uzun, bitmek tükenmek bilmeyen bekleyişlerden sonra geldi. Nihal hep ayakta, yatağın yanında, uyuyan Beşir'e bakarak beklemişti. Muayenede bulunabilmek için kuvveti yetmedi. Odanın kapısında bekledi. Hekim onun korkusunu giderdi:

— Sizi boşuna korkutmuş! dedi; biraz dikkat, biraz soğuktan, özellikle –söylerken gülüyordu– gece gezintilerinden sakınma...

Tamamlamıyor, küçük bir tebessümle zayıf bir iyileşme ümidi bırakarak Nihal'in elini sıkıyordu:

— Ondan sonra, küçükhanım! diyordu, hasta odaları hiçbir vakit, hiç kimse için pek iyi bir yer değildir. Anlıyorsunuz değil mi?

Nihal dinlemiyor, işitmiyordu. Tekrar Beşir'in odasına girdi. O, uyanık, yatağının içinde oturuyordu. Nihal'i görünce güldü. Hekimin yalnız odadan bir geçmesiyle Beşir iyi olmuş gibiydi. Nihal:

— Nasılsın Beşir?... dedi.

Beşir cevap vermeden önce etrafına baktı ve odada Nesrin'den başka kimse görmeyerek Nihal'e:

— Buradan gidelim küçükhanım!.. dedi.

Nihal:

— Şüphesiz, gideceğiz elbette, fakat birkaç gün sonra; sen biraz kalkmalısın, davranmalısın, diyordu. Beşir hep başını sallıyordu. O bugün, hemen şimdi gitmek istiyordu. Hiçbir şeyi yoktu, şimdi isterse ayağa kalkacaktı. Nihal gülüyor, onu bir çocuk aldatırcasına hiçbir şey vaat etmeden her şeyi umduran kelimelerle oyalıyordu.

Bugün öğle yemeğinde Nihal ihtiyar hala ile yalnız, karşı karşıya, bir kelime söylemeyerek, zihninde bütün Beşir, hemen hiçbir şey yemedi.

***

Nihal öğle uykusundan sonra odasından çıkarak Beşir'den haber almak üzere iniyordu, birden köşkün önünde bir araba durdu, bir dakika sonra Bülent'in sesini işitti ve atıldı:

— Bülent! Sen misin Bülent?...

Bülent Behlûl'le beraberdi. Dün akşam gelmediğine pişman olmuş, sonra bugün ablasına koşmak için Köprü'ye inmişti. Bülent anlatırken çehresinde ezberlenmiş bir komedi oynayanlara has bir şey vardı, ara sıra Behlül'e bakarak gülümsüyor gibiydi. Nihal dikkat etmeyerek, hatta tamamıyla dinlemeyerek onlara Beşir'den söz etti.

— Artık Beşir'i kim bilir?... diyor ve kendine has sinirli tavrıyla ellerini kilitleyerek cümlesini müthiş ve havada kalan bir soru halinde tamamlamıyordu.

Bülent Beşir'in odasına gitmek için yürüdü. Nihal de tekrar buraya dönmek için bir hareket etti, fakat Behlûl elini uzattı ve onu durdurarak:

— Nihal! dedi, seni bugün burada yalnız bırakmaya mecbur oluyorum, şimdi İstanbul'a inmek lazım geliyor.

Sesinde öyle garip bir kuruluk vardı ki Nihal şu cümleden çok bu sesten tuhaf bir şekilde etkilendi. Ufak bir sessizlikten sonra:

— Sizi bugün hep burada kalacaksınız, zannediyordum, dedi.

Behlûl o zaman dolaşık, uzun cümlelerle açıkladı. Tamamıyla unutulmuş bir iş vardı ki demin birdenbire kendisini iskelede görünce aklına gelmişti. Eğer minimini Nihal'den izin almaya lüzum görmemiş olsaydı hemen vapura atılıp gidecekti. Fakat yarın akşam, elbette, artık onu alıkoyacak bir sebep kalmayarak...

Nihal tutulamayan bir çığlıkla:

— Demek yarın akşam geleceksiniz! dedi, sonra birden kıpkırmızı olarak, şüphesiz kalbinin bu saflığından utanarak kayıtsız görünmüş olmak için ilave etti:

— Size bir zahmet versem yaparsınız, değil mi? Geçerken posta kutusuna atılacak bir mektup! Bilirsiniz a, kime?...

Nihal Behlûl'ü daha fazla söyletmek istemedi. O söylerken, bir dakika önce o açıklamayı yaparken, kendisine ıstırap veren bir şey hissetmişti. Biraz daha önce pek dikkat etmeksizin Bülent'i dinlerken de ona benzer bir his kalbini tırmalamıştı. Mektubu almak için odasına çıkıyordu, Behlûl onu takip etti. Behlûl soruyordu:

— Sana ne getireyim, Nihal?...

O zarfı kaparken cevap veriyordu:

— Her şey yahut hiçbir şey getirmeyiniz; mektubumu unutmayınız, yetişir...

Sonra bunu söylerken birden bu mektubu düşündü. Bu mektup onun saadeti müjdesini ulaştırmakla görevli olan bu kâğıt parçası!.. Bilinemez nasıl, kalbinden ancak bir saniye içinde geçen bir korku titremesi arasında bu mektubu artık bir parça yalan olmuş buldu; fakat bu his o kadar bellisiz bir iz bırakarak o kadar çabuk geçmişti ki Nihal'i onu Behlûl'e uzatmaktan engelleyemedi. Behlûl cebinden cüzdanını çıkarıyor, tuhaf tavırlarla fazla tedbirler alıyor görünerek Nihal'in küçücük mektubunu kaybolmayacak emin bir yere koymaya lüzum görüyordu:

— Burada, diyordu; minimini Nihal'in mektubu artık kaybolamaz. Behlûl dünyanın içinde, dünya göklerin içinde kaybolabilir; Mlle de Courton'un mektubu yine buradan kaybolamaz.

Nihal belirsiz bir tebessümle gülüyor, fakat cevap vermiyordu. Behlûl cüzdanını çıkarırken bir küçük kâğıt parçası yavaşça kaymış, hemen oraya, Behlûl'ün ayaklarının dibine düşmüştü. Nihal bunu görür görmez:

— Bir kâğıt düşürdünüz! demek için ağzını açmak üzereydi, sonra birden doğuveren bir his onu durdurdu. İstedi

ki bu kâğıt orada kalsın, onu görsün, okusun. Öyle zannetti ki bu kâğıt ona Behlûl'ün niçin gitmek istediğinden söz edecek... Demin kendisine gösterilen sebepler asıl söylenmemek istenen bir sebebi saklamak için düzenlenmiş şeylerdi, bundan emindi. Sonra Nihal'de kısa bir mücadele başladı. Başkasına ait bir şeye nasıl elini uzatacaktı? Kendisinden saklanan bir şeyi ne hakla alacaktı?

Bu sorulara cevap vermemek için Behlûl'ün artık orada durmamasını, hemen çıkıp gitmesini arzu ediyordu; o gittikten sonra, bu kâğıtla yalnız kalınca, artık merak üstün gelecek, onu okuyacaktı. Birden, bu, o kadar önem kazandı ki eğer onu okuyamamak lazım gelse çıldıracağına, yaşayamayacağına karar verdi.

Behlûl cüzdanını cebine koymuştu, hâlâ kâğıdı görmüyordu:

— Bana gücenmedin, değil mi Nihal? diyordu. Nihal cevap vermek için kuvvet bulamadı, başıyla cevap verdi. Sapsarıydı. Behlûl çıkarken Nihal bütün eklemlerini gevşeten bir güçsüzlükle duvara dayandı. Nihayet kâğıt orada kalmıştı. Dakikalar geçtikçe onun önemi artıyordu, sanki onda birçok garip sırlar vaat eden bir hain tebessüm vardı. Nihal'in kulaklarında bir şey uğuldayarak, hareketsiz, göğsü bir yürek çarpıntısıyla şişkin, dinliyordu. Behlûl'ün evden çıkmasını bekliyordu. Daha önce cesaret edemeyecekti. Uzun dakikalar geçti. Sonra bir araba gürültüsü işitildi. Nihal pencereye koştu. Arabada Behlûl başını çevirerek eliyle onu selamladı, bir dakika sonra bir toz kasırgası içinde kayboldu. O zaman Nihal kâğıda koştu, onu aldı, açtı, ilkin donuk bir zihinle, bulanık gözlerle, sanki bir bulut içinde, anlamayarak okudu. Yalnız iki satırdan ibaret bir şeydi: "Hepsini itiraf etti. Artık o niyetlenilen mümkün değil. Bu akşam her halde burada bulununuz."

Nihal içini ferahlatan geniş bir nefes aldı. Bunda hiçbir şey yoktu, sonra, ancak bir saniyelik bir ferahlamanın ardından kalbine ateşli bir şiş saplanıyor zannetti. Birden bu iki satır müthiş bir hakikat kesilivermişti. Tekrar okudu.

İmza yoktu. İnce, büyümek için kuvvet bulamayarak kavrulmuş çocuklara benzeyen harflerden bir araya gelmiş bir yazı, bir kadın yazısı, Firdevs Hanım'ın yazısı...

Evet, bu Firdevs Hanım'ın yazısıydı. Nihal bu iki satırın altında şimdi bir imza değil, Firdevs Hanım'ın kendisini, çehresini, hain bakışlarıyla bir karanlık kuyunun içinden bakıyor sanılan gözlerini görüyordu.

Artık mümkün olmayacak olan niyet neydi? Kim hepsini itiraf etmişti? Elinde kâğıda bakarak ondan daha fazla sır vermesini istiyor, ona, "Söylesene! Niçin susuyorsun? Artık sen de hepsini itiraf edebilirsin!" diyordu.

Sonra birden, sanki bu kâğıt parçası yırtılarak, ortasından Bihter'in çehresi çıktı. Bihter, evet, Bihter'di, itiraf eden oydu. O zaman Nihal'in beyninin içinde bir bulut, her şeyi dumanlandıran, siyah bir örtüyle boğan bir bulut parçalandı. Artık düşünemiyor, şimdi, zihninde patlayarak başını kırmak isteyen soruları işitmemek için çalışıyordu ve yine o sinir bunalımı zamanlarında ensesinden saplanıyor sanılan çiviler, yavaş yavaş dönen, döndükçe daha çok saplanarak delen burgularıyla beynini deliyordu.

Birden ayağa kalktı ve elinde kâğıdı sıkarak:

— Ben de, ben de gideceğim! dedi.

Yüksek sesle söylüyordu. O zaman, artık zihninde gitmek kararından başka bir şey yaşayamayarak, giyindi. Halasına ne diyecekti? Elbette denecek bir şey bulacaktı. Nesrin'e bağırdı. O gelince kesin sesiyle:

— Gidiyoruz! dedi.

Ve onun hayretine kızarak birden hiddetlendi, kısılan sesiyle bağırdı:

— Ne duruyorsun? Niçin öyle yüzüme bakıyorsun? Sana söylüyorum, gidiyoruz, anlamıyor musun? Hemen şimdi...

İhtiyar hala Nihal'in sesini işiterek koşmuştu. Bu hemen verilivermiş kararı anlamıyor, kendisine gücenildiğine yoruyor, Nihal'den açıklama istiyordu, Nihal hazırlanmakta devam ederek:

— Hiç, hiç! diyordu, hiçbir sebep yok, sizi nasıl inandırayım, halacığım? Hani ya benim arada sırada nasıl tuhaf fikirlerim vardır. İşte onlardan biri, öyle bir fikir! Yarın sabahleyin yine döneceğim...

Hararetli hararetli, kesik kesik söylüyor, sonra geçerken kendisine anlayamamayarak bakan halasını öperek kapıdan Nesrin'e sesleniyordu:

— Ne kadar uzattın, Nesrin? İşte sen böylesin.

Artık yapacak bir şey kalmayınca, arkasında çarşafıyla, halasının karşısına oturdu ve kuru gözlerle ona bakarak, bir kelime söylemeksizin, sağ ayağının hızlı darbecikleriyle tahtaya vurarak, bekledi. Hala tekrar sordu:

— Demek hiçbir sebep yok?

Nihal gözlerini süzerek, başını sallayarak sessiz bir cevapla: "Hiç! Hiç!" demek istiyordu. Odaya Bülent girdi. Bir şey söylemeden ablasına baktı. Nihal onu sanki görmemişti. Bu oyuna, isterse masum olsun, aracılık eden bu çocuk, kendisini mutsuz etmek isteyenlere katılan bir suçlu gibiydi. Bülent anlamayarak demin Behlül'ün, şimdi Nihal'in bu gidişleriyle Firdevs Hanım'ın o küçük pusulayı göndermek için kendisini buraya kadar yollamış olmasının büyük bir ilintisi olduğuna hüküm veriyordu. Neydi o küçük kâğıt parçası ki böyle halasının sakin köşkünde birden bir fırtına gibi patlayıvermişti?

[Halası] Nihal'e söz söylemeye cesaret edemeyerek soran gözlerle bakıyordu. Nihal'in gözleri hep kendisinden kaçındı. Yalnız Nesrin hazırlanmış olarak çıkınca Bülent cesaret ederek sordu:

— Abla! Beni de beraber alır mısın? Nihal yalnız bir kelimeyle, kesin ve itiraz kabul etmeyen bir kelimeyle cevap verdi:

—Hayır!..

Halasıyla öpüştüler:

— Bir iki gün sonra yine buradayım, hala! Benim beyaz odama dokunmayınız... diyordu; sonra ta merdivenin altında bir şey hatırlayarak arkasından inen halasına döndü, ilave etti:

— Beşir'ime iyi bakarsınız, değil mi hala? Ben asıl sizin için fakat bir parça da onun için döneceğim...

Nihal halasına eliyle son bir selam göndererek sofanın kapısından geçerken uzun süre bir hayretle donup kaldı. Karşısında Beşir vardı. Şimdi pek bol gelerek üzerinde bir cüppe genişliğiyle duran elbisesini giymiş, hazırlanmış, dudakları, o zavallı kavrulmuş soluk dudakları beyaz dişlerini mesut bir tebessümle açarak, gözlerinde onu dirilten, yeni bir hayatın alevini uyandıran bir gülüşle Beşir oradaydı, o da beraber gidecekti...

Nihal:

— Mümkün değil, diyordu. Beşir hep o tebessümüyle, hep o gülüş aleviyle birinci defa olarak Nihal'e itaat etmiyor, yapacağından emin bir adam kuvvetiyle bir kelime söylemeyerek Nihal'in el çantasını alıyordu. Bütün ısrarlar onun inadına karşı etkisiz kaldı.

O, yoldan geçen bir arabaya seslenmiş, kimseyi dinlemek istemeyerek köşkün merdivenlerini inmişti. Nihal'le Nesrin takip ettiler. Vapura yetişemediler. Nihal bunu düşünememişti. Behlûl'le bir vapurda bulunmamak ancak tesadüfün bir lütfuydu. İskelede, hamallar içinde bekledi. Vapur iskeleyi terk edinceye kadar Nihal'i düşünmekten alıkoyan bir şey vardı. Nesrin iki üç kere Nihal'i söyletmek istemişti, o yalnız kaşlarını kaldırarak susuyordu. Ensesinde beynini delen ağrılardan acı çekiyordu. Vapur hareket edince makinenin gürültüsü onu sanki bir rüyadan uyandırdı. Yerinde doğrularak baktı. Nesrin'le yalnızdı. O da kendisine bakıyordu. Tekrar Nihal'den sordu:

— Niçin böyle birdenbire gitmeye kalktınız, sanki? Yoksa yalıdan bir haber mi geldi?

Nihal, sakin, cevap verdi:

— Hayır, hiçbir şey yok. Sonra birden öfkelendi, böyle sorgulandığına kızıyordu, önünde bir alay niçinlere tesadüf etmeksizin bir adım atmak mümkün olmuyordu. Şimdi herkes onun işine karışıyordu. Canı inmek istemişti, iniyordu, sonra? Bu kadar adi bir şeye neden karışıyorlardı? Şimdi evde de herkes soracaktı. En önce babası...

İşte, bakınız, ona, asıl ona böyle inmek istediğinin sebebini anlatacaktı. Ve Nesrin'in yüzüne haykırarak:

— İşitiyor musun? Asıl ona... diyordu.

Birden boğazında bir şey tıkandı. Bir gözyaşı seliyle taşacak sanıldı, sonra bu düğüm boğazında kilitlendi ve ağlayamayarak, bir kelime ilave etmeyerek başını arkasına dayadı, gözlerini kapadı, vapurun sallantısıyla hafifçe sallanarak düşünmek istedi.

Evet, niçin iniyordu? O iki satırı görür görmez her şeyden önce aklına Ada'dan gitmek, eve dönmek fikri gelmiş ve bu fikir geldikten sonra başka bir şey düşünmeye vakit bulamamıştı. Şimdi ne yapacaktı? Bu soru zihninde tırmalayan bir kalemle şekillenirken kendisini babasının karşısında görüyordu: O kâğıdı avucunun içinde buruşturarak babasının yüzüne atacaktı:

— İşte, kızınızın hayatını böyle ezdiniz, buruşturdunuz, bir paçavra yaptınız; şimdi artık onu pencereden atabilirsiniz, diyecekti.

Demek, bu annesinin yerine gelen kadın, bu babasının karısı, bu her şeyi onun elinden yavaş yavaş, insafsız bir öfkeyle birer birer alan mahluk nihayet son saadeti de almak için tırnaklarını uzatıyordu. Demek onu aldatmışlardı? Demek bu evlilik bir şakaydı? Hain, onu öldürmek için düzenlenmiş bir müthiş oyundu?

Dizlerinin dibinde Behlûl'ü görüyor, onun yalvaran, derin bir şefkat içinde titreyen sesini işitiyordu. Behlûl ona yeşil bir ay altında bir aşk yuvası sıcaklığıyla açılan ormanın eteğinde:

— Seni seviyorum, minimini Nihal! diyordu. Lakin şimdi, evet şimdi, bu sabahtan beri, o gittikten sonra, o da Behlûl'ü seviyordu. Hatta anlıyordu ki onu her zaman sevmişti. Onun için saadet imkânı yalnız bu evlilikteydi. Bu sabaha kadar nasıl mutluydu! Mlle de Courton'a yazılan mektubu düşündü: Minimini Nihal o kadar mutlu, o kadar mutlu ki!... demişti. Yarım saat sonra minimini Nihal o kadar mutsuz, o kadar mutsuz olmuştu ki...

Yalancı kâğıt! Ve acı bir tuhaflıkla bu kâğıt şimdi Behlûl'ün cebinde, o yalan saadet müjdesiyle gizli gizli gülüyordu. Birazdan Behlûl'ün elleri onu posta kutusuna atacaktı. Birkaç gün sonra o yalan söyleyen kâğıt ta uzaklarda Nihal'i düşünen birini aldatırken, kim bilir Nihal burada ne olacaktı?

Demek bu evlilik olmayacaktı? O iki satırı zihninde tekrar etti: "Hepsini itiraf etti... Artık o niyetlenilen mümkün değil... Bu akşam her halde burada bulununuz!"

Birden kalbi bir ümitle titredi. Belki bu hiçbir şey değildi! Belki başka bir niyetten, onunla hiç ilgisi olmayan şeylerden söz ediliyordu. Sonra bu ümide karşı kalbinde hain bir sesin alay kahkahasını işitiyor ve bir demir elin göğsünü delerek ciğerlerini söktüğünü hissediyordu. Ve bir saniye içinde, bilinemez nasıl serseri birtakım fikirlerin birbirine katılmasından tutuşan bir anlama parıltısı içinde bu iki satırın arasında gizlenmiş hakikati, asıl o müthiş hakikati gördü. Bu ancak bir saniye içinde parlayan bir kıvılcımdı. O zamana kadar yalnız kendisini mutsuz etmeye çalışan bir kadının hain simasından başka bir şey görmemişti. Bu simanın arkasında şimdi o pis, o çirkin hakikatin çehresini gördü.

Demek böyleydi?...

Gözlerini açarak Nesrin'e baktı. Belki bu hepsini biliyordu. Yalnız bu değil herkes, herkes biliyordu, ancak kendisinden saklamışlardı. Onu daha çok mutsuz etmek, daha etkili bir silahla öldürmek için. Onunla birlikte aldatılan bir talihsiz daha vardı: Babası!.. Zavallı adam! Sonra birden onunla birlikte, aynı darbeyle mutsuz olmakta garip bir teselli buldu. Bu darbe onu öldürecekti, fakat babasından intikam almış olarak... Bu, kalbini öyle vahşi bir lezzetle dolduruyordu ki babasından intikamını alarak onu öldürecek olan bu darbeyi kutsallaştırdı.

Nihayet o hak ve zafer kazanmış oluyordu; ölerek, can vererek, fakat nihayet anlaşılmış olarak!.. Babasına gülerek koşacaktı, kâğıdı ona gösterecekti:

— İşte! diyecekti, görüyor musunuz? Behlûl kızınıza

koca olamayacak, çünkü o annemin yerine gelen kadının âşığıdır. Bu, minimini Nihal'inizi bir parça öldürecek, fakat ne sakıncası var? Mademki siz İstanbul'un en güzel kadınına sahip oldunuz...

Bunu söylerken nasıl gülecek, sonra böyle gülerken bu babanın ayaklarına düşerek, hep öyle, ölmekten mesut, kahkahalarının içinde, ne kadar mutlu, can verecek! Evet, işte Ada'dan bunun için kaçmak, eve bunun için dönmek istemişti. Babasından intikamının tamam olması için ölmesi lazım geliyordu. Bu fikre karşı bir teselli hafifliğiyle ayağa kalktı. Artık düşünmemek için pencereden baktı. Vapur Heybeli'den acele etmeyerek, konuşa konuşa binen yolcuları alıyordu. Uzun uzun bunları seyretti. Vapur iskeleden ayrıldıktan sonra o hâlâ gözlerinin önünden kaçışan dalgalara bakıyordu. Berrak bir sabahtan sonra havada şimdi bir bulanıklık, yağmura bir yatkınlık vardı. Zihninde hiçbir şey olmayanlara has bir kayıtsızlıkla havaya dikkatle baktı, uzun uzun etrafa yaklaşan bir yağmur haber vererek dağılan dumanları takip etti, dönerek Nesrin'e:

— Galiba yağmura tutulacağız, dedi; yazık yeni çarşafıma!...

Şimdi çarşafına, bu bahar için Bihter'le birlikte yapılan, bellisiz yeşil, kumlu nefti çarşafına acıyordu. Sonra birden kendi kendisine:

— Mademki artık öleceğim! dedi. Demek zavallı Nihal artık sahih ölecekti. Bu nefti çarşafı bir öksüz kıza verirlerdi. Sonra bütün o sevilerek yapılan elbiseler, çarşaflar, o çekmecesinin gözlerini dolduran bin türlü ufak tefek, hepsi birer birer hatırına geldi. Bunlar artık hep lüzumsuz, atılacak, öksüzlere verilecek şeylerdi. Halbuki bunların hepsinde onun bir gönül bağı gizliydi, onlarla kalbinin arasında sıkı ilişkiler vardı. Bunları, hatta bundan sonrası için düşünülen şeyleri, hepsini unutmak lazım geliyordu. Kadife kaplı iri bir kutu birden gözlerinin önünde açılıyor, ona yeşil gözlerinin ışıklı gülüşleriyle bakıyordu. Ve bundan, bu zümrüt takımından da vazgeçilecekti; mademki artık gelin olmayacaktı.

Demek böyleydi?

Zihninde şimdi bu soru tekrar canlanıyordu, yine oturmuş, yine vapurun sallantısıyla hafif hafif sallanarak gözleri kapalı, düşünüyordu. Saldırırcasına birbirini takip ederek hatırasında küçük küçük ayrıntılar uyanıyordu. Şayeste ile Nesrin'in o zaman anlaşılmayan, ancak şimdi birer anlam kazanan sözlerini hatırlıyor, sonra onun niyetlenilen evliliğinden söz edilirken Şakire Hanım'ın gözlerinin ucuyla orada bulunmayan birisini göstererek "E?..." deyişini görüyordu. Birden aklına mendil geldi, bir gün Behlûl'ün odasında, onun elinde görülmüş o ıslak mendil. O gün bu mendilin hiçbir anlamı yokken yine onu meşgul etmişti. Bir şey düşünerek değil, yalnız Bihter'in mendilinin orada, Behlûl'ün elinde bulunmuş olmasından ileri gelen bir üzüntü duymuş, sonra bunu tamamıyla unutmuştu. Şimdi, aylardan sonra bu anlamsız şeyi, şu dakikada, bu düşüncelerin, bu işkence saatinin arasında neden hatırlamıştı?

Demek o daima Behlûl'ün odasına gidiyordu. O halde onu, evet bu her şeyden habersiz çocuğu niçin aldatmışlardı? Demek Behlûl onu sevmemişti, sevmiyordu; dün gece, dizlerinin dibinde yalan söylüyordu. Doğruldu, gözlerini açarak ta ruhunun sızlayan bir yarasından kopup gelen feryadı tutmak için kıvrandı. Nesrin karşısında uyukluyordu.

Onun karşısında hep böyle uyumuşlardı. Lakin artık onları uyandıracaktı; hele babasını, evet, babasını gidip artık sarsacak ve:

— Artık uyanınız, diyecek; işte vakit geldi, kızınızı öldürdünüz.

Ağlayamıyordu, hep boğazında onu tıkayan bir düğüm vardı ki gittikçe daha çok sıkışarak onu boğmak istiyordu. Ve hep kuru gözleriyle, uyuklayan Nesrin'e bakarak ellerini göğsüne basıyor; artık bir karışıklık içinde, kalabalık, perişan bir akışla zihnini dolduran düşünceler arasından, uzun uzun aralarla silkinerek kendi kendisine soruyordu.

Demek böyleydi?

* * *

Boğaziçi vapurunda geniş bir nefes aldı. Nihayet geliyorlardı. İkide birde başını çevirerek pencereden bakıyordu. Onu düşünmekten alıkoyan geveze hanımlarla birlikteydiler. Beşiktaş'tan binen bir hanım vardı ki Nihal'le beraber Köprü'den binen iki hanıma bir dakikalık bir tanışmadan sonra veremden ölmüş bir kızının çektiği büyük acıları anlatıyor ve ağlıyordu. Nihal pencereden Beylerbeyi'nin üstünde büyük siyah bir küme halinde, havada, parçalanmaya hazır duran buluta bakarak kendi kendisine:

— Ölmek, veremden ölmek, genç, henüz bir çocukken, ne güzel!.. diyordu. Ve babasını ağlıyor görüyordu.

Daha sonra Küçüksu Köşkü'nü[1] gördü, gözleri bir şey arayarak Göksuyu'nun girişini uzun uzun seyretti, burada verilen ziyafeti hatırlıyordu. En önce o gün sabahleyin taşmıştı. Zavallı Mlle de Courton Nihal'in taşkınlıklarına mâni olabilmek için ne kadar telaş etmişti. O da, evet o da bütün hakikati biliyordu. Onun kulağına o cümleyi söyleyen oydu: Behlûl'den sakın!.. Bu cümleyi ihtiyar mürebbiyenin sesiyle işitiyordu ve asıl şu dakikada bu iki kelimenin içinde ölümcül tehlikeler haber veren manalar buluyordu, O gün Göksuyu'nda, ağacın dibinde, yüreğinin üzerinde birer taş ağırlığıyla duran o küçük kederlerini söylerken ihtiyar kız onu nasıl bir şefkat bakışının sıcak kucaklayışlarıyla teselli etmişti; şimdi o yüreğini koparan, ezip hırpalayan artık o küçük kederlerden biri değildi, bütün hayatının, bütün saadetinin bir yıkımıydı. Bu adam, daha dün gece onu uyuşturan hoş bir sesin kanatlarıyla yeni açılan parlak bir ufka götüren Behlûl, demek sakınılacak bir yırtıcı mahluktu ki onun zavallı masum kalbini yırtmak, son damlasına kadar onun kanını içmek istemişti. Ve bu canavarı Nihal sevmişti. Sahih sevmiş miydi? Kendi kendisine:

— Hayır, aksine, diyordu; şimdi ona düşmanlık duyuyorum.

---

1 Küçüksu Kasrı, Göksu Kasrı olarak da geçer, Göksu ve Küçüksu derelerinin arasındaki arazide deniz kıyısında bulunmaktadır. 1750'de padişah I. Mahmut tarafından yaptırılmıştır. 1856'da Sultan Abdülmecit köşkü yeniden yaptırmıştır.

Göksu, [Anadolu] Hisar'ının eski duvarları, ta uzaklarda kalmıştı, o hâlâ dalgın gözlerle bakıyordu. Geldiklerini Nesrin haber verdi. Nihayet, evet nihayet gelmişlerdi. Rıhtımda, öksürmemek için bol elbisesinin içinde omuzlarını kısarak Beşir önden yürüyordu. Nihal yalının pencerelerine bakıyordu. Birden kendi kendisine sordu:

— Ya değilse, ya olmayacak bir şüphe üzerine yanılmışsa!...

Bu pusula bugün gelmiş bir şey olmayabilirdi. Kim bilir ne zamana ait, nasıl bir meseleye dair bir şeydi. Belki Behlûl bugün onu bırakmak için zorunlu bir işini hatırlamıştı. Belki bir dakika sonra yalıda her şey olağan halinde bulunacaktı ve Behlûl orada olmayacaktı, hatta gece bile gelmeyecekti. O zaman ne kadar sevinecekti. Bu çocukluğuna gülecek ve sebebini söyleyemeksizin Behlûl'den af isteyecekti: "Beni affediniz, işte yalnız o kadar!.." diyecekti. Hatta ondan sonra Bihter'i bile sevecekti, onun masumiyeti ortaya çıktıktan sonra şimdiye kadar kendisini Bihter'i sevmekten alıkoyan bütün çocuklukları unutacaktı.

Yalıda, karşılarına gelmek için merdivenlerden atılarak koşan Şayeste'den sordu:

— Behlûl Bey geldi mi?... Şayeste hayret etti. Behlûl Bey kaç günden beri görünmemişti. Ada'da değil miydi?

Nihal onun sorularına cevap vermiyordu. O gelmemişti. Ona bu lazımdı. Şayeste'nin boynuna atılacak, onu öpecekti. Gelmemişti ve gelmeyecekti. Şimdi Nihal bundan emindi. Kendi kendisine:

— Ne çocukluk! diyor ve çarşafını Nesrin'in kollarına atarken bu çocukluğa gülüyordu.

Adnan Bey Bihter'le beraber Firdevs Hanım'ın yanındaydı. Bihter sofaya çıkınca hep şaştılar. Nihal gülüyordu, babasına:

— Sizin için –sonra diğerlerine bakıp ilave ederek– hepiniz için geldim! diyordu, yarın sabahleyin Nihal yine kaçacak.

Bihter'le öpüşmüştü, Firdevs Hanım'a alnını uzattı, sonra beyaz odasını, ihtiyar halasını, gezmelerini geveze bir kanarya şuhluğuyla anlattı. Tuhaf kelimeler buluyor, halasının taklidini yaparak kesik kahkahalarla gülüyordu. Hatta Bihter'e akşam Behlûl'le birlikte çamlığa çıkarken bir garip tesadüf olduğundan söz ederek:

— Keşfediniz bakalım, kime tesadüf ettik? diyordu. Bihter sapsarı, yalnız Nihal'in Behlûl'le beraber arabayla gezdiklerine dikkat ederek ilgilenmiyor görünmemek için: "Kime?" diyordu.

Adnan Bey gülerek soruyordu:

— Demek nişanlılar dün akşam gezmeye çıktılar?

Nihal ona yalnız bir kahkahayla cevap vererek Bihter'e tesadüfünü anlatıyordu. Birden kendisini tamamıyla saadetine geri dönmüş buluyordu. İçinde öyle bir sevinç vardı ki onu babasını, Bihter'i, Firdevs Hanım'ı öpmeye, sonra, "Haberiniz yok, ben asıl öyle bir çocuklukla indim ki..." demeye yöneltiyordu.

Bihter'e anlatırken kendi kendisine karar veriyordu:

— Yarın sabahleyin yine Ada'ya... O, şüphesiz, buraya uğramadan doğru Ada'ya dönecek.

Sonra birden, o mutlulukla gülen alnında bir keder çizgisi çizildi:

— Ah! dedi, size Beşir'den söz etmedim, lakin Beşir ölüyor.

O zaman uzun uzun anlattı. Beşir'i görmek istediler, Nesrin'i gönderdiler. Adnan Bey hekime haber gönderilmek üzere Bihter'den rica ediyordu. Nesrin haber getirdi: Beşir gelir gelmez, başı dönmüş, titreyerek, hatta soyunmadan yatağına girmişti.

Hep telaş ettiler. Adnan Bey'le Bihter koştular, Nihal onları takip ediyordu, sonra birden dönerek Firdevs Hanım'ın yanına geldi ve kulağına eğilerek:

— Babama söyleyiniz ki Nihal kabul etti... dedi ve kaçtı.

21

Ana ile kız arasında açıklamalar çabuk ve şiddetli oldu. Behlûl'le son görüşmeden başlayarak, bir müddet eğlenmeye vasıta sayılan ve artık usanılan aşkı, bir hakaret sillesi içinde iade olunacak pis bir şey gibi yüzüne fırlatıldıktan sonra bu kadında yalnız bir his yaşamaya başlamıştı: İntikam... Ondan, onlardan intikam almak! Bu hissin içinde Behlûl'le Nihal'i birleştiriyor, onları aynı öfke ve düşmanlığın mengenelerinde boğmak istiyordu.

Bu aşk onun her şeyiydi. Evliliğinde bütün aldanan emellerini bu aşka koymuş, ona bütün ruhunu, bütün benliğini vermişti. Behlûl'le bu aşk tıpkı Adnan Bey'le o evlilik gibi başlamıştı. Melih Bey takımının bütün bilinen soydan geçme özelliklerine sahip olarak doğan bu kadına seçkin bir evlilik lazımdı, bir evlilik ki altından küçük bir anahtarla gelsin. Bu evlilik ancak bir Adnan Bey'le mümkün olabilirdi. Başka hiçbir şey düşünmemiş, Adnan Bey'e elini uzatmıştı. Fakat anlamakta gecikmemişti ki elini uzatmakla kalbini vermiş olmuyor. O minimini altın anahtar bütün emellerinin önünde kapıları açmıştı, fakat o emellerin demir kapılarını en hafif bir dokunuşuyla itaate mecbur eden altın parçasının karşısında kalbi, kendi kalbi kapalı kalmıştı. O zaman bu evlilikle boş kalan gönül boşluğunu, o aşksızlıktan doğan boşluğu doldurmak için evliliğinin yanında bir büyük aşk hayatı icat etmek lazım gelmişti. Bunu uzaklarda aramak gerekmiyordu. Eteklerinin etrafında arzularla dolu gözlerle kendisini kucaklayan biri vardı, bir adım atmıştı

ve kendisini Behlûl'ün kollarına vermişti. Yalnız bir adım, fakat bu adımın altında bir uçurumun ağzı gizliydi.

Onu görmemek istemişti. Ona evliliğinin boşluklarını unutturacak bir rüya lazımdı, işte o kadar!.. Gözlerini kapayıp artık evlilik hayatını görmemek istedikçe bu rüyaya dönüyordu. Lakin bu ancak bir rüyaydı, devam edemezdi. Bunun hummaları, kâbusları vardı; bu rüya artık hayatı için o kadar lazım, o kadar zorunlu bir şey olmuştu ki o hummalara, o kâbuslara katlanmak istedi. Behlûl'ün ihanetlerine karşı kendisini aldattı, sonra inkâr olunamayacak deliller karşısında artık kendini aldatmayı başaramayınca katlandı; daha sonra hakaretlere, aşağılanmalara, her şeye katlandı; bu öyle bir fedakârlıktı ki onu bir vahşi lezzetle işkenceler vererek mutlu ediyordu.

Fakat Nihal'le evlilik şakasının karşısında ta ruhunun derin bir noktasında aşkını tehdit eden bir tehlike duymuş ve buna isyan etmişti. Bu evlilik olmayacaktı. Behlûl büsbütün kendisinin olacaktı. O güne kadar aşkının endişesiyle hareket eden bu kadın bir dakika içinde anlamıştı ki artık bu aşk yaşayamayacak ve birden karar vermişti: Evet, bu aşk ölecekti, lakin etrafına felaketler serperek...

Nihal'e acımıyordu, onun için birikmiş kinleri vardı, bütün eski katlandıkları birer intikam hakkı kuvvetiyle bu kız hakkında birer düşmanlık vesilesi meydana getiriyordu; fakat bütün bu düşmanlığın üzerinde bir şey vardı ki henüz dün bir çocuk olan Nihal'de bugün birdenbire bir rakip kadının meydana çıkmasıydı. Nihal'de asıl bunu affetmiyordu.

Bu evlilik olduktan sonra kendisi için başlayacak işkence hayatı o kadar ağırdı ki onun hakikat olmasını engellemek üzere her şeyi feda etmeye karar vermişti. Fakat bu son çareden, gidip Adnan Bey'e bütün hakikati itiraf etmekten daha önce başvurulacak bir tedbir vardı ki, ta evlendiğinden beri kendisini sönmez bir kinle takip eden Firdevs Hanım'ın ellerinde hazırlanmış bu oyunu, yine o ellerle bozdurmaktan ibaretti. Bu kadının gözlerinde, bütün o kaybolmuş, bir daha geri dönmemek üzere gitmiş gençliğinin, güzelliğinin

yıkılan hayallerinin acısıyla siyahlanmış ruhundan çıkıyor sanılan derin ve karanlık bir bakış vardı ki Bihter'e çevirdikçe, bu genç ve güzel kadını titreten bir yırtıcılık kazanırdı. Hiçbir zaman ana ve kız olamayan bu iki varlık birbirine düşman olmak için o kadar yakındılar ki Firdevs Hanım'ın yalıdaki varlığını Bihter bir tehlike dönemi olarak kabul etmişti. Annesinin hep o kendisini takip eden bakışı hainlikler düşünüyor gibiydi, bu gözlerden hep karanlıklarda parlayan yeşil kedi gözlerinden duyulan korkuya benzer bir hisle titrerdi.

Bir gün birden onun her şeyi bildiğine kanaat getirmişti. Sonra bu evlilik meselesini Firdevs Hanım'ın ortaya attığı düşüncesinden çıkmış bir şaka olmak üzere görünce annesiyle bir hücum döneminin artık açıktan açığa başladığına hüküm vermişti. O günden beri bu iki düşman bu müthiş komediyi, peçelerinin altında gıcırdayan dişlerini saklayarak oynuyorlardı.

Nihal Ada'ya gönderilince Bihter karar vermişti: Artık peçeleri açmak lazım geliyordu. Ve o gün annesiyle yalnız kaldıktan sonra doğrudan doğruya Firdevs Hanım'ın uzun sandalyesine giderek yanına oturmuş ve Emma'ya kendisi emir vererek:

— Bizi yalnız bırakınız! demişti.

Anne ve kız derin bir bakışla, birbirine atılmadan bakışan iki düşman bakışıyla bakıştılar. İkisi de ellerinde olmadan yine bir defa bir gece, açık sarı yalının şehnişininde, karanlıkta birbirlerine yöneltttikleri bakışı hatırladılar. O zaman henüz bu bakışın ifade ettiği düşmanlık karanlıklar içinde gömülmüş gibiydi, o zaman henüz niyetlenilen bir evliliğin karşısında bir ana ile kızdılar; bugün o mana belirginlik kazanmıştı, tamamıyla açıktı, şimdi büsbütün iki düşmandılar. Bihter sakin ve kesin bir sesle sordu:

— Nihal'i Ada'ya siz gönderttiniz, değil mi? Elbette Behlûl'ü de göndereceksiniz.

Bu öyle bir sesle söyleniyordu ki asıl anlamı hakkında Firdevs Hanım'ın tereddüt etmesine imkân yoktu, Bihter'in

mücadele etmek kararlılığıyla geldiğinden emindi; fakat en sade, en sakin sesiyle, hatta ufak bir tebessümle cevap verdi:

— Evet, zannederim ki cumartesi akşamı o da Ada'ya gidecek.

Gözlerinde tuhaf bir gülüşle Bihter'e bakıyordu, Bihter bu tebessüme dikkat etmemiş göründü:

— Demek bu evlilik ciddiyet kazanıyor?

Firdevs Hanım başını eğerek:

— Galiba! Adnan Bey karar vermiş görünüyor, dedi. Sonra bu zor konuşmada soru sorma görevini kendisine alıkoymak isteyerek sordu:

— Lakin şaşıyorum ki Adnan Bey'in kararlarını benden çok senin bilmekliğin lazım gelirken bu meselede benden açıklama istiyorsun.

Bihter tereddüt etmeksizin cevap verdi:

— Bunun sebebini anlamaklığınız icap ederdi. Bu evlilik fikrini Adnan Bey'in zihnine siz soktunuz, yine sizin çıkarmaklığınız lazım geliyor, size onun için müracaat ediyorum.

Firdevs Hanım biraz doğruldu:

— Adnan Bey'in zihnine bu fikri koymak için pek çok sebepler buldum, fakat onu çıkarmak için bir sebep görmüyorum.

Bihter cevap vermeden önce acı bir tebessümle baktı, sonra gözleri annesinin gözlerinde:

— Pekâlâ bilirsiniz ki bu evlilik mümkün değil! dedi.

Firdevs Hanım bir hayret çığlığını tutamıyordu:

— A, ben de aksine bu derece mümkün bir evlilik düşünemiyordum; hatta yanılmıyorum zannederim, yine sen, evet, sen, burada, bundan ilk söz edişimizde, Nihal'le Behlûl arasında bir evliliği pek tabii buluyordun.

Bihter bu konuşma tarzından birden sıkıldı:

— Anne! dedi, açık konuşalım, olmaz mı? Siz pek iyi bilirsiniz ki karar verdiğim şeylerde hiçbir kuvvetle alt edilemeyecek inatlarım vardır. Bu evlilik olmayacak, bunun için şimdiden her şeye karar verdim.

Firdevs Hanım sadece:

— Neye? dedi.

Bihter artık hiddetleniyordu, yanaklarına bellisiz bir kırmızılık tabakası fışkırıyor, dudaklarında ufak bir titreme başlıyordu; sabırsızlanmışçasına bir hareket ederek:

— Konuşmanın uzayıp gitmesini istiyorsunuz, öyle mi? Pekiyi öyle olsun! dedi ve gözlerini annesinin gözlerinden ayırmayarak, şimdi o dudaklarının bir tebessümle beliren çukurunda bir ıstırap kasılmasıyla, umursamazlıkla ilave etti:

— Bakınız ne yapmaya karar verdim. Bugün, bu saatte sizden beklenen şeye razı gelmeyecek olursanız hiç ses çıkarmamak, onun, bilirsiniz a kimin, damadınızın, dönüşünü beklemek ve gidip ona demek ki: Siz kızınızı Behlûl'e veriyorsunuz, pek güzel, fakat o, işte hemen bir seneden beri karınızın âşığıdır!...

Bihter tane tane, yavaş yavaş, tam bir sakinlikle, çok tabii bir şey söylercesine umursamaz, annesinin gözlerinden ayrılmayan, gözlerinde gittikçe güçlenen vahşi bir tebessümle devam ediyordu. Firdevs Hanım'ın dudaklarında bir aşağılama ve küçümseme gülüşü beliriyordu, kızını devam etmekten engelleyen bir hareketle doğrularak dişlerinin arasından:

— Utanmaz!.. dedi.

O zaman Bihter devam ederek ilave etti:

— Kocamın yüzüme atılmasına mâni olarak diyeceğim ki: "Yok, niçin hiddet ediyorsunuz? Karınızın Firdevs Hanım'ın kızı olduğunu biliyordunuz, ne yazık ki onun yanında bir de Behlûl bulundu. Bu kadına teşekkür ediniz ki bugün size gelip: Kızınızı bu adama vermeyiniz ve bu kadını, annesiyle, özellikle annesiyle birlikte evinizden kovunuz! diyor."

Bihter sustu, anne ile kız bu defa bütün yırtıcılıklarıyla bakışıyorlardı, bunaltıcı, yarım dakikalık bir sessizlikle göğüsleri şişkin durdular; Firdevs Hanım'ın kilitlenmiş sanılan dişlerinin arasından boğuk bir kelime daha çıktı:

— Terbiyesiz!..

Bihter derhal cevap verdi:

—Yok, aksine!.. Sizden alınan terbiyeyi inkâr etmiyorum zannederim. Özellikle size yeni bir şey öğretmiş de olmuyorum. Ne Firdevs Hanım'ın kızı olduğumu ne de Behlûl'le aramızda bir ilişki bulunduğunu bilmez değildiniz. İtiraf ediniz ki bu evliliği bir parça da, hatta tamamıyla, o ilişkiyi bildiğiniz için icat ettiniz. İster misiniz, artık bir barış anlaşması yapalım? Mademki benden sonra, Adnan Bey sizi almayacak...

Firdevs Hanım hiddetinden boğuluyor gibiydi, haykırdı:

— Bihter!..

Bihter elini uzattı:

— Hizmetçilere duyurmak hiç hoş bir şey değil. İsterseniz sizinle anne kız meseleyi halledelim. Bakınız size ne şartlar teklif ediyorum: Behlûl buradan gidecek; –acı bir feragat manasıyla başını sallayarak tekrar etti– evet, buradan gidecek, bir daha dönmemek üzere, siz bunu iki kelimeyle yaparsınız. Evlilik! Aslında bir oyuncaktı, tahta parçalarından yapılmış bir şey, parmağınızın ucuyla dokunsanız...

Firdevs Hanım:

— Lakin yanılıyorsun, dedi, onlar birbirini seviyorlar, bu evliliği bozmak hiç kolay değil...

Bihter sesinin bütün sertliğiyle cevap verdi:

— Kolay olmasa bile, mademki birbirini seviyorlar, özellikle bunun için bu evliliği bozmak lazım geliyor...

Sonra birden bütün ümitsizliğinin, ıstırabının taşıveren hamlesiyle bu defa o haykırarak:

— Lakin, yarabbi! Anlasanız a, ölüyorum. Onların gözümün önünde sevîştiklerinden, gözümün önünde... Ben işkenceler içinde kıvranırken, onların saadetlerinden ölüyorum...

Bu, zapt edilememiş bir feryattı, bu feryattan sonra bütün kuvvetleri söndü, artık saklanılmasına kuvvet bulunamayan bir köpürmeyle annesinin dizlerine atıldı ve hüngür hüngür, bu müthiş azapta birinci defa olarak bol bol ağladı, ağladı...

Pazar sabahı, Firdevs Hanım, ne yapacağına karar veremeksizin Bülent'i aldatarak Ada'ya gönderiyordu. Bülent'e küçük zarf verilirken yalnız:

— Kimse görmeden Behlûl'ün kendisine!.. denilmişti. O da iskele başında Behlûl'e tesadüf edince onu çekmiş, ta tenha bir köşeye kadar götürerek yavaşça, küçük zarfı eline sıkıştırmıştı.

En önce Behlül'de bir isyan hissi uyanmıştı. O zamana kadar ilişkilerinden hiçbirinde bu kadar ısrar görmemişti. Demek Bihter o asılıcı, usandırıcı kadınlardan biriydi ki onlarla dost olarak ilişki kesilemez. Mademki bu kadın kendisiyle uğraşmak, birlikte geçirilen sevişme saatlerini birer intikam silahı gibi kullanarak evliliğinin önüne çıkmak istiyordu, Behlûl içten gelen bir hitapla: "Öyle mi istiyorsun? Pekâlâ öyle olsun!" diyordu. Bülent'in yanında kayıtsız kalabilmek için onun gevezeliklerine cevap vererek kendi kendine kararlar alıyordu:

Nihal'e bir yalan uyduracaktı, doğru oraya gidecek ve Firdevs Hanım'ın yanına çıkarak:

— Her şeyi itiraf etti, öyle mi? diyecekti, bende de size itiraf olunacak bir hakikat var. Behlûl Nihal'i seviyor, hatta Nihal de Behlûl'ü seviyor ve o kadar sevişiyorlar ki onları hiçbir kuvvet ayıramayacak.

Bu kararların arasında gizli bir korku onu titretiyordu. Bihter şimdi onun gözünde her şeyi yapabilecek bir kadın hırçınlığıyla beliriyordu. Bihter, annesine gidip o günahı itiraf eden bu kadın, tehdidini yerine getirerek, Nihal'e de gidebilir, ona da hakikati söyleyebilirdi.

O zaman?

Bu heyecanla eve dönerse kendisini idare edememekten, Nihal'e söylenecek yalanı söyleyememekten korktu. İstanbul'a inilebilecek zamana kadar olan saatleri ondan uzaklarda geçirmek istedi. O zaman hatırına bir fikir geldi:

— Bülent seninle bir gezinti yapalım, ister misin? dedi. Kolunu uzatarak bütün adayı çepeçevre saran bir daire çiziyordu.

Bülent ilk önce kabul etti, sonra karnını göstererek:

— Lakin Bülent'in karnı aç!.. dedi. O zaman Behlûl ona yiyecek içecek aldı, küçük bir kır ziyafeti hazırladı, bir arabaya bindiler. Behlûl kendisinden o kadar emindi ki bu gezintiden her zorluğu halledecek bir çareyle döneceğine inanıyordu. Arabada ustalıklı sorularla Bülent'i sorguladı. Vesileler bularak Bülent'i Bihter'e dair söz söylemeye davet ediyordu.

Bu pusula verilirken Firdevs Hanım'la beraber miydi? Bülent Ada'ya gelmek üzere yalıdan çıkarken onu görmüş müydü? Nihal için bir şey söylememiş miydi? Bu soruları ustalıkla Bülent'in gevezeliklerinin arasına serpiyor, sonra alınan cevaplardan Bihter'in halini anlamak istiyordu.

Bu sorgulama neticesinde Bihter sakin [ve] ılımlı olarak beliriyordu. Behlûl kendi kendine:

— Belki uzlaşma mümkün! diyordu. Birden arabayı durdurdu:

— Burada duralım! dedi.

Burası dün gece Nihal'le beraber durdukları yerdi. Arabadan atladılar. Bülent'e:

— Ben aç değilim! dedi. Boğazında onu tıkayan bir şey vardı.

Dün gece, burada nasıl mesuttu! Nihal'i yanında hissettikçe bütün hayatının o manasız hatıralarına nasıl bir nefret ve tiksinti fırlatıyordu! Bugün ufuk bulanmıştı, dün gecenin o parıltısı bugün solgun bir toz sisi bırakarak uçmuş, uzak bir rüya hatırası olmuştu. Kendi kendisine, şimdi kendisini bürüyen derin bir bezginlikten silkinmek isteyerek:

— Hayır, diyordu, bir rüya değil, bütün ötekiler rüya, Bihter rüya ve fena bir rüyaydı, asıl Nihal bir hakikat, hayatımda biricik bir hakikat!..

Demek Nihal'i seviyordu; on sekiz yaşında, henüz mektepten çıkmış bir çocuğun, pencerede görülmüş bir hayal için bütün varlığına hükmeden zayıflığıyla, o da Nihal'i, bu çocuğu seviyordu? Daha dün bu gülünecek bir şakayken demek bugün hayatına hükmeden bir hakikat olmuştu?

Evet, yalnız bu saf ve taze sevda doğruydu; bütün öncekiler birer yalan, hain birer yalandı. Bu sevda, ona on sekiz yaşını, mektep çocukluğunu, o saf, temiz hayatının beceriksizliklerini geri vermişti. Dün gece onun dizlerinin dibinde yaşanan[1] beş on dakika hayatının en temiz, en seçkin bir zamanıydı, onun küçük ellerine dokunurken ruhunun en temiz derinliklerinde henüz yaşamaya başlayamamış bir şiir hayatı dirilmişti.

Şimdi önüne geçmek isteyen bu engeli kıracak, Bihter'i çiğneyerek Nihal'e gidecekti. Lakin bu kadın isterse Behlül'ü mahvedebilirdi. Onunla uzlaşmaya çalışmalıydı. Gerekirse ona yalvaracak, ellerine sarılacak:

— Ne lüzumu var? diyecek, niçin bir fena kadın oluyorsunuz? Benden intikam almak için Nihal'i öldüreceksiniz!...

Buna karar verdi; evet, yalvaracak, gerekirse bu kadının dizlerine kapanarak, ellerine sarılarak, bütün o çok kıymetli aşk saatleri hatırına dost kalabilmek için yalvaracaktı. Bu karardan sonra bir hafiflik duydu. Bülent'e:

— Haydi! dedi. Ona en zor oyunları oynamak için en küçük bir karar yeterli olurdu. Nihal'e oyununu oynadıktan sonra yolda, o iki saatlik vapur seferinde de kendisine karşı, tesadüf olunan dostlara karşı oyununu oynamak lazım geliyordu ve ara sıra, şuh bir konuşma arasında bugün Ada'dan ayrılış sebebini hatırladıkça bu kadar kayıtsız gidebildiğine şaşıyordu. Kendi kendisine:

— Tebrik, ederim, Behlûl! Sen dayanıklı bir adamsın! diyordu. Bihter'e de aynı dayanma gücünü gösterecekti; fakat Köprü'de Boğaziçi iskelelerine doğru yürürken birden durdu. Buraya kadar bir an önce gidip Bihter'i görmek, saadetini tehdit eden tehlikeyi bir saat önce yok etmek için sabırsızlanıyordu; burada o güç konuşma dakikasından korktu, onu mümkün olduğunca uzaklandırmak istedi. Beyoğlu'na çıkacak, bir araba tutacak, uzun bir gezinti

---

1 Eski yazı metinde "yaşanan" olarak geçen sözcüğün Latin harfli ilk baskıda yanlışlıkla "yaşayan" şeklinde aktarıldığı kanısıyla "yaşanan" denildi.

yapacaktı. Oraya son vapurla gidecekti ve o zor konuşma, yine odasında, henüz düne ait hatıraların henüz sıcak nefeslerinin arasında geçecekti, bir fırsat dakikası bularak ona yine eski yalvaran sesiyle, ta aşklarının ilk sarhoşluk dönemine ait sesiyle:

— Bu gece, odamda!.. diyecekti. Ve emindi, o yine gelecekti, geldikten sonra da, gözyaşlarının içinde aşkını feda edecekti.

22

Nihal bir harpten çıkmışçasına yorgun, bu umursamazlık komedisini oynamak için son kuvvetini harcadıktan sonra sanki kemikleri kırılmış, odasına girer girmez kapısını kilitledi. Artık akşam olmuştu. Behlûl muhakkak gelmeyecekti. Demek bu korku bir çocukluktan ibaretti. Bunu nasıl düşünebilmişti? Kendi kendisine gülmeye çalışıyordu. Bu meseleyi düşünmemek için penceresini açarken adeta yüksek sesle:

— Zavallı Beşir! dedi.

Böylece düşüncelerini Beşir'e yöneltmek istiyordu.

Hava tamamıyla örtülüydü, başının üstünde siyah kümelerle birbirinin üstüne yığılan bulutlar vardı. Şüphesiz yağmur yağacaktı. Nihal hemen oraya, penceresinin kenarına dirseğini dayayarak oturdu. Derin bir gürültüyle uzaklarda gök gürüldüyor, tek tük iri iri damlalar ağaçların tozlarla örtülü yapraklarına damlıyordu. Onun da başında böyle küme küme yığılan bulutlar ve ta uzaklarda, beyninin derinliklerinde gürüldeyen uğultular vardı. Sonra bulutların arasında hızlı, akışkan, mai bir alevle şimşekler tutuşurken, o da bir titremeyle sarsılarak, beyninin içinde tutuşup sönüveren şimşeklerle:

— Gelmeyecek! diyordu. Ve tekrar Beşir'i düşünmek istiyordu. Artık Beşir'in öleceğine bugün artık inanmıştı. Fakat kendi kendisini, Beşir'i düşünememekten, ona tamamıyla acıyamamaktan kınıyordu. Niçin ağlamıyordu?

Gözlerini açarak şimdi bahçeye, daha sık, daha bol düşen o iri yağmur tanelerine bakıyordu. Bunlardan pencerenin güneşten kavrulmuş tahtalarına düşenler vardı. Elini uzattı, sıcak dokunuşlarıyla bu sıcak yağmur damlaları eline dökülüyordu. Yukarıda, gittikçe kararan semanın üzerinde is renginde bulutlar art arda geliyor, ara sıra derinden, daha sonra pek yakından, hemen, başının üstünden gök gürültüleri çatlayarak yağmur daha bol bir akışla dökülüyordu. Hava nemli ve yağmurun ilk sıcaklığından sonra biraz serindi. Bu defa maiden çok kırmızı bir alevle siyah bulutlar yırtıldı; o zaman yağmur, artık ince ve sık bir bollukla, bahçenin kumlarını şişirerek, ağaçları yıkayarak düştü, düştü. Artık Nihal'in gözlerinin önünde siyah bir duvar çekiliyor gibiydi. Gece oluyordu.

Elini çekmişti, mendiliyle kuruluyordu. Ve böyle, uzun uzun elini kurularken düşünüyordu ki artık bundan sonra Behlûl gelemezdi. Ne kadar mutluydu. Hemen yarın sabahleyin Ada'ya, beyaz odasına koşacaktı. Behlûl de oraya gelecekti, belki kendisinden önce gelmiş olacaktı.

Birden bir ses, babasının sesinden başka bir erkek sesi işitti, sofada Firdevs Hanım'ın yanında sanki birisi vardı, nefes alamadı. Behlûl müydü? Biraz pencereden çekilerek dinliyordu, sonra bir ses daha işitti: İnce bir kadın sesi. O zaman hatırladı: Bu gece için Peyker'le kocasının geleceklerinden söz edilmişti.

Sofada gülüşülüyordu. Bütün seslerin üstünde Firdevs Hanım'ın küçük kahkahaları uçuyordu. Nihal kendi kendisine:

— Islanmış olacaklar!.. diyordu. Sonra bu kahkahalara kızdı. Beşir aşağıda ölmeye mahkûmken onlar gülüyorlardı.

Kalbinde içine dert olan bir şeyle tekrar uzun uzun yağmuru seyretti. Yağmur gittikçe inceleşiyor, semada, hemen örtülmek üzere, parça parça mailikler görülüyordu. Birden bu siyah bulutlar yırtıldı, parça parça koptu, artık yağmıyordu; bulut parçaları, aralarında gittikçe genişleyen mailikler, fakat gece başlangıçlarına has esmer mailikler

bırakarak birbirinden uzaklanıyor; sonra hepsi birden hareket gelerek, birbirinin arkasından, kanatları gergin, tuhaf, iri kuş alaylarını andırarak, uçuyorlardı. Nihal dalgın, bunlara bakıyordu. Bir aralık sema temizlenmiş göründü, sonra birden esmerliğine sanki bir tabaka gölge daha düştü ve dakikalar geçtikce bu gölge tabakaları, daha hızlı, daha koyu, sıklaşıyordu. Artık geceydi.

Nihal kendi kendisine, derin bir ferahlama nefesiyle tekrar etti: Gelmeyecek. Evet, gelmeyecekti. Karanlık odası ona pek iç sıkıcı göründü. Artık bu odanın yalnızlığından kaçmak istedi. Dışarda hâlâ gülüşüyorlardı. Demin onu kızdıran bu kahkahalar şimdi tersine, onu çekiyordu. O da gülecekti. Ayağa kalkmak istedi; fakat onda bütün uzuvlarını gevşeten, en küçük bir hareketten üşendiren büyük bir bitkinlik vardı. Bu yağmur, bu ilk önce sıcak sonra serin nemli hava, şimdi bahçeye yığılıyor sanılan karanlıklar, aşağıda taze ıslak topraklardan yükselen ağır bir koku, her şey, onu derin bir uyuşukluk içinde uyutmak istiyordu. Gözleri kapanıyordu, uzaktan parça parça gelen sesler, bir uyku içinde kesik kesik, kopuk kopuk, örtülüyordu. Hatta düşünmüyordu...

İçinden, dışarıda kendisini davet edenlere cevap veren bir ses:

— Geliyorum! diyordu.

Sonra gözleri kapalı, bu uyuşukluğun içinde, açık sesle:

— Gelmeyecek! diyor ve kendi sesiyle uyanarak bulanık gözleriyle açık pencereye, karanlık odasına bakıyor ve bu uyuşukluktan silkinemeyerek, karşı konulamaz bir kuvvet tekrar gözlerini kapıyordu.

Böyle, uyuyor muydu? Onda, sinirlerini ezen üzüntülerden sonra, uykuya benzeyen uyuşukluklar olurdu ki onu uzun bir hastalık kadar sarartır, zayıflatır, gözlerinin altına mai gölgeler kordu. Böyle ne kadar zaman kaldı?

Kendisine iskemlesinden kalkıyor, odasında yürüyor, mumunu yakarak aynasında saçlarını düzeltiyor, kapısını açarak çıkıyor gibi geliyordu. Artık aydınlık bir yerdeydi,

etrafta kalabalık vardı, hep gülüşüyorlardı, o da birlikte gülüyordu; sonra birden, bir saniyelik duruş arasında, kendisini yine iskemlesinde uyuşmuş, karanlık odasında, şimdi üşüten penceresinin yanında bu uykudan silkinemiyor, hissediyordu. O zaman yanında birisinin bulunmasına ihtiyaç duyarak, "Baba!.." demek istiyordu; fakat sanki boğazını sıkıyorlar, ağzını kapıyorlardı.

Birden:

— Geldi! dedi. Ve gözleri, korkuyla dolu karanlığın içinde açıldı. Geldi!..

Bu ses odanın içinde başka birinden çıkmış gibiydi. Sanki birisi, karanlıkta, soğuk bir nefesle onun yüzüne haykırmıştı:

— Geldi!..

İskemlesinden fırladı. Kendi kendisine:

— Evet, geldi, şimdi orada, belki onunla birlikte! diyordu. Bundan emindi: Behlûl gelmişti. Karanlıkta, elleriyle araştırarak, bir uyurgezer yürüyüşüyle kapıya ilerledi.

***

Bir fırsat dakikasından istifade ederek Bihter annesine:

— Eminim ki Nihal'in hepsinden haberi var! demişti. Anne kız, uzun, birbirinden fikir soran sessiz bir bakışla bakışmıştılar. Sonra Bihter ilave etmişti:

— Behlûl gelmeyecek...

Firdevs Hanım kesin bir sesle, bu meselelerde verilecek hükümlerinin doğruluğuna güvenle yalnız:

— Gelecek!.. demişti. Ancak bu kadarcık bir konuşmadan sonra Bihter'de bir bekleyiş azabı başladı. Behlûl'ün geldiğinden bir an önce haber almak için olmayacak vesilelerle aşağılarda dolaşıyordu. Eniştesiyle Peyker gelince onların yanında, bir aralık kendisini unutmuş, hatta Feridun'la iskemlelerin arasında bir küçük yarış bile yapmıştı.

Fakat gece oluyordu. Nesrin elinde şem'asıyla sofanın büyük avizesini yakıyordu. Demek Behlûl gelmeyecekti,

demek bu gece evliliğinin son gecesiydi. Enişteseyle Peyker gittikten sonra, kocasıyla birlikte odalarına çekilirken, o kendi odasında kalacak ve orada hepsini, hepsini itiraf edecekti. Bunu düşündükten sonra birden orada, Nihat Bey'in tuhaf bir hikâyesini dinlerken gülen kocasına baktı, onun bu her şeyi oluruna bırakan neşesinin yanında duramadı, içinden, "Zavallı adam, bu gece kendisini bekleyen şeyden ne kadar uzak!..." diyordu.

Şimdi buradan kaçmak istiyordu. Bir müddet yalnız kalmaya muhtaçtı. Bir aralık bir bahane icat ederek Nihal'in odasına gitmek, onu görmek, ondan bir şey anlamak arzusunu duydu. O, odasında yalnız ne yapıyordu? Buna kuvvet bulamadı. Aşağıya indi. Kendisine işler icat ediyordu. Yemek odasına uğrayarak sofranın kuruluşuna baktı, Şayeste'ye fena silinmiş bir tabak için çıkıştı. Sonra Beşir'i hatırladı. Onun odasında gecikti. Beşir'i sorguya çekti. O, yatağından çıkmış, oturuyor, kendisini pek iyi buluyordu. Bir aralık Bihter Beşir'le Ada'ya dair görüşmek istedi:

— Ada'da üşümüş olacaksın! dedi. Beşir donuk beyaz gözleriyle ona bakarak hiçbir cevap vermedi. Beşir'in bu bakışında öyle bir düşmanlık vardı ki Bihter devam etmek istemedi.

Bu katran kokularıyla dolu odada daha fazla duramadı, bunalıyordu. Onu gittikçe daha çok bürüyen bir heyecan içindeydi, o itiraf dakikasına kadar böyle hummalar içinde kayıtsız kalmak gerekecekti. Bu ne müthiş işkenceydi. Fakat bir kere itiraf ettikten sonra, o zaman artık içi rahatlayacaktı.

Beşir'in odasından çıktıktan sonra koridoru geçti, sofaya çıktı, Adnan Bey'in iş odasına girmek üzere ilerliyordu, Behlûl'ün odasının kapısını açık gördü.

Gelmiş miydi?

Ancak bir saniye süren bir tereddütle durdu. Bu bir saniye içinde, odanın karanlığında bir gölge hareket ediyor zannetti. Birden döndü. Artık kocasının odasına da girmeyecekti. Şimdi Behlûl'le yalnız kalmaktan korkuyordu.

Yukarıya çıkmak için merdivene yöneliyordu. Arkasından takip olunduğunu hissetti, tam merdiven başındaydı, bir adım daha, artık Behlûl kendisini takip edemezdi. Yukarıdan kocasının sesi, Feridun'un kahkahaları işitiliyordu, fakat bu adımı atamadı.

Behlûl orada, ta yanındaydı. Başını çevirdi. Behlûl yavaş bir sesle:

— Niçin benden kaçıyorsunuz? dedi, yalnız bir dakika, ikimizin de selameti için...

Bihter cevap vermeyerek, bir hareket edemeyerek ona bakıyordu. Behlûl ilave etti:

— Nihal'in hepsinden haberi var. Pusula onun elinde...

Bihter vahşi bir tebessümle güldü. Hâlâ cevap vermiyordu. O zaman Behlûl taştı:

— Lakin siz gülüyorsunuz, bu ikimizi de mahvedebilir. Buna müsaade edemezsiniz.

Behlûl tehdit edercesine Bihter'e yaklaşıyordu:

— Özellikle aramızda masum bir kız, bir çocuk var. Bu onu öldürmek için yeterlidir. Anlıyor musunuz?

Bihter hâlâ o vahşi tebessümüyle gülüyordu. Birden, pek yakından, tutulamamış bir öksürük işittiler; Beşir'in öksürüğü... Behlûl Bihter'in gözlerine bakarak:

— Beşir! dedi, Beşir burada mı?

Ve birden anladı. Sapsarı oldu. Demek Nihal inmişti? Demek her şeyi anlamıştı? Derin bir yorgunlukla Bihter'e bakıyordu, sonra buyurgan bir sesle:

— Bu gece geleceksiniz, dedi. Bihter, cevap vermeyerek, merdivene dönüyordu; o dakikada merdivenden, yavaşça, sessiz, gürültüsüz, sanki bir gölge, kayıyor, düşüyor ve hemen oraya yığılıveriyordu.

Bihter bir dehşet çığlığını tutamadı:

— Nihal!...

Behlûl koştu, Nihal orada, ayaklarının altında, gerilmiş sinirleriyle, kilitlenmiş çenesiyle, uzanmış kollarıyla, dimdik, bir ölü sarılığıyla yatıyordu. Behlûl diz çöktü, Nihal'in başını kaldırmak istedi. Bu baş kıvrılmıyordu, Nihal'in dudak-

ları kısılmış, bütün saçlarının dibi bol bir terle ıslanmıştı. Behlûl çıldırmışçasına:

— Öldürdük, biz öldürdük, diyor, sonra Bihter'e bakarak ilave ediyordu:

— Anlıyor musunuz? Biz, ikimiz...

Bir korku krizi içinde bağırdı:

— Koşunuz, Nihal, Nihal bayıldı...

Şimdi hep koşuyorlardı. Herkesten önce Adnan Bey, anlamayarak merdivenlerden atılmıştı. Sonra Nihal'i orada, başı Behlûl'ün kolunda, merdivene uzanmış görünce anladı. Bütün vücudu titriyordu, eğildi, Nihal'i kucağına aldı. Boğuk bir sesle Nihal'in yüzüne eğilerek, bu açılmayan gözlere rica edercesine:

— Nihal! Nihal! Bana baksana Nihal!... diyordu. Şimdi herkes oradaydı, Peyker Bihter'den soruyordu:

— Ne oldu? Nasıl oldu? diyordu; Bihter merdivenin kenarına dayanmış, hareketsiz, bu etrafında geçen şeylerden habersiz, donuk gözlerle bakıyordu.

Adnan Bey Nihal'i bir çocuk hafifliğiyle kaldırdı, merdivenden çıkarıyordu. Babasının kucağında, böyle, çıkarken, Nihal geniş bir nefes aldı ve gözlerini açarak babasına uzun bir bakışla baktı, sonra bu bakışla ifade edilmek istenen şeyler söylenerek, gözleri tekrar kapandı.

Sofadan geçerken Firdevs Hanım, yerinden kımıldanamayarak, telaşlı bir sesle soruyordu:

— Ne oldu, rica ederim? Nihal mi düştü?

Behlûl takip ediyordu. Nihat Bey hizmet sunarak:

— Bir hekim bulmak gerekirse?... diyordu. Nihal'in odasının kapısında Adnan Bey arkasından gelenlere eliyle rica etti. Kimsenin girmesine müsaade etmek istemedi. Kendisi tedavi edecekti.

Nihal'in buna benzer baygınlıklarını hatırlıyordu; beş yaşına kadar iki kere şiddetli, bir kere hafif baygınlıklar gelmişti; ondan sonra, uzun aralarla Nihal'de bunu andıracak sinirli haller eksik değildi. Bu defa biraz şiddetli görünüyordu, fakat biraz kolonyayla...

Adnan Bey Nihal'i yatağında soyarken kendisini dinlemeyerek giren Behlûl'e, Peyker'e bu açıklamayı yapıyordu. Nihal gözlerini bir kere daha açarak etrafındakilere baktı. Adnan Bey etrafa rica ederek:

— Yalnız kalsak daha iyi olacak, dedi.

Peyker çıktı, Behlûl kalmak istiyordu, Adnan Bey ısrar etti:

— Hayır, hayır, kimseyi istemem, diyordu; göreceksiniz ki yarım saat sonra Nihal yatağından kalkacak. –Sonra Şayeste'ye de izin verdi– Nesrin kalsın... diyordu.

Adnan Bey'in kalbinde birden bir şüphe uyanmıştı. Nihal'in o gün Ada'dan birdenbire dönüşünü Nihal için pek tabii bir çocukluk olmak üzere karşılamışken Nihal'i Bihter'le Behlûl'ün ayakları altında serilmiş görünce kendi kendisine, "Bir şey var!" demişti. Bu şüphe belirsiz ve o şeyin türü, mahiyeti düşünülmeksizin ortaya çıkmış bir histen ibaretti. Sonra, bütün bu kargaşalık arasında, bilinemez nasıl bir hisle, gözleri Bihter'i aramıştı. Bihter niçin orada değildi? Neden herkesle birlikte ve herkesten çok o telaş etmiyordu?

Nihal'in bileklerini ovuştururken kendi kendisine bunu soruyordu. Sonra, birden ellerinin içinde Nihal'in bileklerini o kadar zayıf, terden şakaklarına yapışan sarı saçlarının altında simasını o kadar süzük ve solgun buluyordu ki, belki bu çocuğu kendi saadetine, hep kendisini düşünmesine feda etmiş olmaktan ileri gelen bir azapla kalbi kıvranıyordu.

Nesrin'le yalnız kaldıktan sonra bir müddet bir şey soramamıştı, onu alıkoymaktan maksadı Ada'dan nasıl olup da döndüklerine dair açıklama istemekti. Bir aralık Nesrin'e:

— Kapıyı kapar mısın? dedi. Sonra kapı kapanınca, cesaret edemedi. Nihal'e bakıyordu.

Nihal şimdi baygın olmaktan çok rahat, derin bir uykuda görünüyordu, elleri kolları gevşemişti, uzun uzun, düzenli nefeslerle göğsü kalkıp iniyordu. Onu şimdi bu çocuğun yanında ağlamaya iten bir his vardı. Birden bütün haksızlıkları birer birer, insafsız bir kınama anlamıyla göz-

lerinin önünden geçiyordu. İtiraf ediyordu ki bu evlilik bir hata, müthiş, belki tamir edilemeyecek bir hataydı. Evet, bu nasıl tamir olunabilirdi? Bir gün belki, bu hatanın kurbanı, bu minimini Nihal, bu bir nefesle sönüverecek kadar zayıf çiçek, böyle birden, artık bir daha başını kaldırmamak üzere düşüvermez miydi?

Sanki bu hatanın affı dileğiyle eğildi; Nihal'in çenesine, o biraz keçi çenesini andıran zarif sivri çenesine dudaklarını uzattı.

Odanın kapısı gıcırdadı. Giren kimdi? Belki Bihter'di. Başını kaldırıp bakmaya, onu görmeye cesaret edemiyordu. Nihal'in, sıcak, çok güneş altında kalmış bir çiçek nefesine benzeyen, kokusunu solumakta gecikiyordu. Kapı tekrar açıldı, kapandı, birisinin odada bulunduğunu fark etti, Adnan Bey o zaman başını kaldırdı ve yataklığın ayak ucunda Beşir'i gördü.

Beşir orada, dirilmiş bir heyula gibi duruyor ve kavrulmuş dudakları titreyerek, beyazları donmuş gözlerinde vahşi bir gülüşle bütün simasını geren derin bir ıstırapla Nihal'e bakıyordu; sonra gözleri titreyerek Adnan Bey'e dikildi, bir şey söylemek isteyerek dudakları kıpırdandı, daha sonra birden döndü, odanın kapısına kadar giderek sürmeledi ve dönerek, söylemeye davet bekleyen gözlerle baktı.

Adnan Bey sordu:

— Ne oluyorsun, Beşir?

Beşir kuru bir sesle:

— Küçükhanımı öldürüyorlar, dedi; artık hepsini söyleyeceğim. Ve yataklığın demirine dayanarak, gözleri Adnan Bey'in gözlerinden kaçınarak, başladı. O hepsini biliyordu, kaç geceler soğuklarda, yağmurların altında, karanlık köşelerde gizlenerek, sofanın şehnişininde saatlerle onları bekleyerek, yorulmaz bir merakla takip etmişti.

Söylemeye, kendisini kemiren bu sırrı haber vermeye kuvvet bulamamıştı. Beşir anlatırken, perişan bir tarzda bütün gördüklerini, bildiklerini böyle dökerken ikide birde, "Size neden haber vermedim?" diyor, sonra bu sorusuna

cevap veremeyerek, “Haberiniz olsaydı belki böyle olmazdı” düşüncesiyle Adnan Bey’in yüzüne bakıyordu.

Adnan Bey sapsarı, bir hareket edemeyerek, bir kelime söyleyemeyerek, kulaklarının içinde işittiklerini bir kargaşalık bunalımına boğan uğultularla, gözlerini Beşir’den ayırmayarak dinliyordu. Beşir bugün Ada’dan dönüşü anlatıyordu:

— Bülent Bey geldi, Behlûl Bey İstanbul’a indi, diyordu, sonra anlattıklarının anlaşılması için burada bir ara vererek son olaya atlıyordu.

O bugün bir şey, bir büyük olay beklemekteydi; bu olayı, odasında, yarı giyinmiş, yatağının kenarında zamanı gelmiş bir şeyi beklercesine beklemişti. Beşir bitirdikten sonra, bütün kuvvetleri birden sönerek, oraya, Nihal’in yatağının kenarına çöktü ve iki elleriyle yüzünü kapayarak hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Adnan Bey başının üstünde bir dünya parçalanmışçasına ezilmiş gibi, hâlâ gözlerini Beşir’den ayırmayarak duruyordu; sonra birden taşan çılgın bir hiddetle, bir şeyler kırmak, bir şeyler öldürmek isteyen bir köpürmeyle kalktı.

Ne yapacağını bilmiyordu, odanın içinde dönüyordu. Bihter! Bihter! Ona Bihter lazımdı; kollarından tutacak, Bihter’i kıracaktı. Aralık kapısına koştu.

***

Bihter bu hiç beklenmeyen olaydan sonra, kollarında Nihal’i çıkaran kocasını takip edemeyerek, orada, bir hareket etmeksizin donmuşçasına kalmıştı. Şaşkın gözlerle etrafına bakarak kendisini oradan ayıracak bir başka olayı bekliyordu.

İşte şimdi bütün niyet edilen neticelerden başka bir neticenin karşısındaydı. O kâğıt, Nihal’e her şeyi haber verecek olan o iki satır, onun [Nihal’in] elindeydi; sonra, yavaşça, merdivenlerden inerek burada onları işitmiş, hepsini öğrenmişti. Şüphesiz, şimdi babasına söylüyordu; babasının boy-

nuna sarılarak, hıçkırıklar içinde, "Baba! Sizin bana koca yapmak istediğiniz adam Bihter'in âşığıymış!.." diyecekti. O zaman Adnan Bey çıldırarak onu, onların hepsini kollarından tutarak atacaktı.

Kocasına gidip o hakikati itiraf etmek için kendisinde kuvvet bulan bu kadın hakikatin bu şekilde meydana çıkmış olmasına karşı titriyordu. Demek buradan, böyle, pis bir fahişe gibi aşağılanarak atılacaktı ve iki gün içinde bu olay bütün halka yayılacak, bu memleketin havasında, etrafında gülüşler serperek, çalkalanacaktı. O zaman, Bihter için Firdevs Hanım'ın hayatı başlayacaktı. Etraftan kendisine gülümseyerek bakmak için yetki bulan gözler açılacak, yalının şehnişinine mektuplar atılacak ve...

Bütün vücudundan buzlar akıtan bir ürpertiyle titriyordu.

... Ve bunları kabul etmek lazım gelecekti. Bunları reddedemeyecekti. Hangi yetkiyle? Firdevs Hanım'ın kızı değil miydi? Kocasının evinden kovulmamış mıydı? Bu aşağılanma hayatı, boynuna dolanmış bir zincirdi ki onu boğuncaya kadar sürüklemek gerekiyordu.

Kollarını uzatarak boğazını sıkmak üzere uzanan bu zinciri atmak istedi. Her şeye, her şeye, hatta ölüme katlanacaktı, yalnız buna değil... Merdivenden birisi iniyordu. Titredi. Belki kocasıydı. Hayır, bu Behlûl'dü ve onun karşısında durdu. Ona perişan, çıldırmış gözlerle bakıyordu. Birden boğuk bir sesle:

— Ben gidiyorum! dedi.

Tehlikeyi ancak Nihal'in odasından çıkarıldıktan sonra hissetti. Bu olayla her şeyin meydana çıkacağını ancak o zaman anlayarak birden karar vermişti: Buradan kaçmak!...

Bihter, kilitlenmiş dişlerinin arasından:

— Alçak!... dedi. Behlûl ona yaklaştı, gözlerini gözlerine sokarak: Niçin? Siz, yalnız siz sebepsiniz!.. diyordu. Her şeyin pek güzel bitmesi mümkünken...

Tamamlayamadı. Bihter bir adım geri atmıştı, Behlûl'ün yüzüne bir şey düştü. Bu o kadar aniydi ki Behlûl birden

anlamadı, sonra bir hamlede bu kadının üstüne atılmak, onun kollarını kırmak hevesiyle çıldırdı, fakat derhal bulunan bir soğukkanlılıkla geri döndü ve odasına uğramaya lüzum görmeyerek, Bihter'e son bir kudurmuş bakışla, merdivenlerden atıldı.

İşte o da gidiyordu. Bihter ne yapacaktı? Beşir'in koridordan çıktığını, merdivenleri yavaş yavaş tırmandığını gördü. Öyle zannetti ki geçerken derin ve vahşi bir lezzetle ona bakıyor. Artık herkeste bu bakışı bulacaktı. Hatta annesinde, hatta kız kardeşinde, hatta eniştesinde; özellikle bu herifin her vakit onun gözlerini inmeye mecbur eden gözlerinde bu bakış ne çirkin manalar kazanacaktı.

Yaşamak, böyle, bu bakışların altında yaşamak? Lakin niçin yaşayacaktı? O zaman ölümü düşündü. Evet, ölecekti. Birden aklına bir şey geldi. Kocasının odasında, yataklığın yanında, küçük dolabın çekmecesinde, sedef kaplı kabzasıyla bir zarif oyuncağa benzeyen bir şey vardı ki onun küçücük ağzını şuraya, işte kalbinin çok acıtan bir yarayla sızlayan şu noktasına koysa ve ancak bir saniyelik bir dayanma gücüyle, yalnız hafifçe bastırarak dokunsa, her şey, her şey bitecekti. Ve o zaman yaşayan adi bir mahluktan esirgenen merhamet bir ölüden esirgenmeyecekti.

Bu fikir ona bütün kuvvetlerini geri vermiş oldu. Yürüdü, merdiveni çıktı. Sofada, köşede, Firdevs Hanım'ın etrafında eniştesiyle Peyker'i gördü. Üç baş birbirine sokulmuştu. Onu görünce başlarını kaldırarak baktılar. Durmadan geçti.

Koridorun önünde Emma halının üstüne oturmuş Feridun'a kibritlerle bir oyun yapıyordu. Çocuk kollarını uzatarak:

— Teyze!.. dedi. Kenarda Şayeste ile Nesrin, duvara dayanmış, görüşüyorlardı. O geçerken durumlarını değiştirmediler. Arkasından onu gülen gözlerle takip ediyorlar zannetti. Nihal'in odasının önünde bir an durur gibi oldu: Ya buraya girse? Belki henüz hiçbir şey meydana çıkmamıştı...

O anda bu ikiyüzlülük fikrine karşı bir nefret duydu. Artık ikiyüzlülük yetmemiş miydi? İki adım daha attı ve

kocasının odasına girdi. Küçük dolaba koştu, çekmecesini çekti. İşte oradaydı. Aldı ve onu eline alırken düşündü ki belki şimdi kocası da gelecek, onu arayacaktı. Bu pek mümkündü. Lakin mademki ortada öldürülecek bir suçlanan var –bunu düşünürken vahşi bir tebessümle gülüyordu–, bu görevi o, kendisi yerine getirecekti.

Odasına girerek aralık kapısını sürmeledi. Kaç kereler kocasının hukukuna karşı böyle kapanan bu kapı işte nihayet onun intikam hakkına karşı da kapanıyordu.

Kendisini odasında, elinde o zarif bir oyuncağa benzeyen şeyle, yapyalnız, karanlıkta bulunca titredi. Bütün kuvvetleri birden söndü. Sahih, bunu yapacak mıydı? Böyle genç, güzel, henüz yaşamaya vakit bulmaksızın...

En önce mumunu yakmak istedi. Herhalde karanlıkta ölmeyecekti. Kendisini bir defa daha görmeksizin ölmek... Demek öldükten sonra artık her şey bitecekti, o da, kendisi de bitecekti, artık bir daha yaşamamak üzere? Karanlık, bitmez tükenmez bir karanlık içinde sonsuz bir gölge olacaktı?

Elinden silahı bırakmayarak sol eliyle kibrit kutusunu arıyordu; birden aralık kapısının, bir dakika evvel sürmelenen bu kapının gıcırdadığını, birisinin onu açmak istediğini işitti ve birden dizlerini gevşeten bir kesiklikle bulunduğu yerde duramayarak gözleri karanlıkta, hâlâ gittikçe şiddet kazanan bir gıcırtıyla sarsılan kapıya dikilmiş bakıyor ve elinde sedef kaplı kabzayı sıkıyordu.

Bu kapı karanlıkta kudurmuş bir intikam hırsıyla gıcırdayan yırtıcı, parçalayıcı, bir ağızdı ki ona vahşi bir gülüşle sırıtan dişlerini gösteriyor gibiydi; gözleri oraya dikilmiş, beyni donmuş, titriyordu. Bu bir korkunç rüya mıydı?

Sonra, bir saniye içinde bütün hakikat gözleri önünden hızlı manzaralar halinde geçerek ortaya çıkıyordu. Ve o zaman gittikçe kilitlenen parmaklarının arasında sedef kabzayı daha çok sıkıyordu, o kadar ki avucunun acıdığını hissediyordu. Bunu niçin sıkıyordu? Bu uğursuz şeyi niçin kaldırıp o dişleri gıcırdayan müthiş ağzın önüne atmıyordu? Onu, sahih, kendisini öldürmek maksadıyla mı gidip almıştı?

Şimdi o eline yapışmış, dişleriyle oraya kilitlenmiş bir canavardı, onu silkip atamıyordu. Şimdi o, bu canavarın mahkûmuydu; sanki kendi iradesinin dışında bir kuvvetle bu küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek istiyordu. Ve artık kapı sarsılıyordu; örtülü, müthiş fırtınalar saklayan bulutlar altında bir sesle kocası ona:

— Açınız! diyorum, lakin neden açmıyorsunuz? diyordu.

Demek o ne bu kapıyı açmaya, ne bu sese cevap vermeye, ne bu adamın karşısına çıkmaya kuvvet bulamıyordu! Demek böyle alçak, adi ve küçümsenmiş, titriyordu; hatta kaçamayarak, hatta yalan söyleyemeyerek, hatta "Sizi aldatıyorlar!" demeye kuvvet bulamayarak... ve elinde hep o küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyordu.

Şimdi o ses, sarsılan kapının arasından adeta yalvararak:

— Bihter! diyordu, açınız, rica ederim. Anlamıyor musunuz? Rica ediyorum...

O karanlıkta bir adım atmıştı; dişlerini sıkıyordu ve odanın o yığın yığın karanlıklarına gülen sinirli, geniş bir gülüşle sanki çehresi yırtılıyordu; birden titreyen dizlerine bir şey, bir alçak sandalye, dokundu; ayaklarının önünde onu yürümekten meneden bir duvar yükseldi. Oh!.. Açamayacaktı, o adamın karşısına çıkamayacaktı ve elinde hep o küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyor ve ikna eden bir sesle:

— Evet, güzel, genç, nefis kadın, senin için yapılacak yalnız bu var! diyordu.

Kendisini aldatmak isteyen bu hain şeyi silkip atacaktı, ölmeyecekti; bu güzel, genç, nefis kadın yaşayacaktı; sonra birden, artık kırılmaya hazır, çatırdayan kapının karşısında, bileğinin direnmesine bir yorgunluk geldi, sanki onu bir kuvvet büktü, mağlup etti, nihayet o siyah ağız kıvrıldı, kıvrıldı, bir yılan hainliğiyle, karanlıkta, o çok acıtan aşk yarasıyla sızlayan noktayı buldu.

***

Nihal ancak üç gün odasında hasta kalmıştı, fakat üç aydan beri hastalıktan sonraki güçsüzlük hali devam ediyordu.

Babasına hekimler:

— Burada kalmayınız, kızınıza Ada'nın bol güneşleri, sık çamları altında uzun gezintiler yaptırınız! demişlerdi ve üç aydan beri Ada'da, ihtiyar halanın tek atlı arabasında sabah akşam baba ile kıza tesadüf olunuyordu.

Biri daha ihtiyar, diğeri daha çocuk olmuş gibiydiler; onların pek az görüşerek, fakat birbirine pek çok sokularak arabada yan yana bir duruşları, çamlıkta biri ötekinin koluna asılarak bir yürüyüşleri vardı ki onlara birbirinden şifa bulan iki hasta halini verirdi.

Baba ile kız arasında ne Behlûl'e, ne Bihter'e dair bir küçük kelime konuşulmamıştı. O uğursuz hatıradan kaçıyorlardı, geçmişin son senelerini unutmuş gibiydiler; gelecek için ara sıra bazı dakikalar iki kelimeyle hülyalar kuruyorlardı:

Adnan Bey ihtiyar mürebbiyeye uzun bir mektup yazmış ve ondan kısa bir cevap almıştı: Mlle de Courton kış başlangıcında gelecekti; Şakire Hanım'la kocası Cemilelerini gelin ettikten sonra artık o iki taze güvercini yuvalarında rahat bırakarak hayatlarının son senelerini yalıda tamamlayacaklardı; Bülent mektepte geceleri kalmayacaktı. Yine bahçede uzun koşuşlar olacak, o küçük mutfağın parlak takımları arasında kitaplarda bulunmuş tariflerle tatlılar yapılacaktı. Hayat yine onlar için ömür boyu bir bayram olacaktı, mademki artık baba kızına, kız babasına dönmüşlerdi.

Yalnız Beşir eksikti. Nihal:

— Oh!... Zavallı Beşir! der, sonra bu feci hatırada durmak istemeyerek ilave ederdi:

— Değil mi, baba? Ne kadar güleceğiz, hani ya önceleri nasıl gülerdik...

Ve mesut zamanının mesut kahkahalarından birini bulmaya çalışarak, kesik, kuru, içinde bir ıstırap hıçkırığı, ağlayan bir kahkahayla kollarını babasının boynuna dolar,

dudaklarını uzatır, ta çenesinin altından o kılsız noktadan öperdi.

***

Ağustos sonunun bir akşamıydı, baba kız yine gezmeye çıkmışlardı; artık döneceklerdi, birden Nihal dizginleri babasının elinden aldı:

— Rica ederim, biraz daha, baba!... dedi, sonra babasına donuk beyaz bir safha[1] şeklinde parlayan ayı göstererek ilave etti:

— Bakınız, bize fener çekiyorlar.

Bunu söylerken dudaklarında bir tebessüm vardı, sonra bu tebessüm acıklı bir hüsran anlamıyla dudaklarının üstünde kaldı. Başı biraz öne eğik, gözleri süzgün, artık esmerleşen yolun üstünde bir hatıranın uçan hayalini takip ederek daldı. İşte onlar, mesut nişanlılar, tek atlı arabalarının hafif gezintisiyle uçarak, mesut, kalpleri aşklarıyla dolu, başlarının üstünde sevişenler için çekilen bir fenerle koşuyorlar, koşuyorlardı.

Nihal kamçısıyla atın karnını okşayarak bu belirsiz saadet hayaline yetişmek, kendisinden kaçan bu şeyi yakalamak istiyordu. Sonra birdenbire silkinerek, artık ümidini kaybetmişçesine, durdu:

— Burada biraz inelim mi? dedi.

Onunla birlikte burada yarım saatlik bir kendinden geçiş içinde neler duymuştu!.. Yine deniz uzak bir fışırtıyla gizli şiirler söylüyor, yine ay beyaz ışıklarıyla etrafa baygın bir ferahlık gülüşü yayıyordu; fakat... Nihal düşünmemek için, görmemek için kalbinde acı bir düğümle, babasının koluna asılıyor, onun omzuna başını koyuyor. Ve kendi kendisine:

— Artık hep böyle!.. diyordu.

Evet, hep böyle ve bununla mesut olacağına yemin ediyordu. Gözlerini kapayarak o saadet hatırasını değerli bir ölmüş kimsenin hatırası gibi, ta kalbinin derinliklerine

---

1 Düz yüzey.

gömecek ve babasının koluna asılarak, başını omzuna koyarak mesut olmak için çalışacaktı.

Bunu düşünürken babasını yavaş yavaş çekerek götürüyordu, çekti, çekti, bir de çamlığa, o yeşil sevda yuvasına, o bir zümrüdün içinde oyulmuş rüyaya geri dönmek istiyordu; sonra çamlığın ta kenarında durdu, ilerlemekten onu alıkoyan sanki bir el vardı.

Orada durarak bakıyordu; belki onlar içerideydiler, o mesut nişanlılar: Behlûl'le Nihal... Acı bir tebessümle dudakları titriyordu, birden bunu düşünmemek için kendini zorladı, zihninden geçen bu şeyin babasını üzmesinden korkuyordu. Artık bundan sonra hayatını babasına borçlu değil miydi? Yalnız ona?...

Şimdi bu baba kız yaşamak için birbirine bağlı, muhtaçtılar. Bunu tekrar ederken zihninden bir şimşek hızıyla bir korku geçiyordu: Ya ikisinden biri yalnız kalırsa? Sonra bu korkudan kaçmak için babasını çekiyor:

— Artık kaçalım! diyordu ve gözlerini kapayarak, kalpten gelen bir duayla o korkuya cevap veriyordu:

— Beraber, hep beraber, yaşarken ve ölürken...

"Aşk-ı Memnu" ve Sadeleştirmesine İlişkin Birkaç Söz

Ali Faruk Ersöz

Türk romanının başyapıtlarından sayılan *Aşk-ı Memnu* yirminci yüzyıl başında İstanbul'da, Batı tarzı yaşam biçimini benimsemiş bir toplum katında geçen gönül macerasını konu edinir. Yaşını başını almış varlıklı bir adam, kendisinden yaşça epey küçük güzel bir kızla evlenir, sonra kadın adamın genç, uçarı yeğeniyle sevişir, sonunda kadın intihar eder, delikanlı da kaçar. Romanın başarısı konunun eşsiz bir ustalıkla işlenmesinde saklıdır.

Önce ortam sergilenir: Boğaziçi'nde iki yalı, birinde iki kızı ve damadıyla birlikte yaşayan yaşı geçkin erkeksiz bir kadın, diğerinde iki çocuğuyla birlikte yaşayan yine yaşı geçkin kadınsız bir erkek: Firdevs Hanım ile Adnan Bey. Firdevs Hanım "Melih Bey takımı" diye bilinen bir aileden gelen, serbest yaşamasıyla ünlü, *hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha ziyade asılan* dul bir kadın, Adnan Bey ise tek uğraşı yalıdaki işliğinde oymacılık olan, ara sıra İstanbul'a inen, varlıklı, yalnız zenginliğinin kaynağı belirtilmeyen dul bir erkektir. Buna Firdevs Hanım'ın iyi yaşamaya düşkünlüğü ve parasal sıkıntıları eklenirse Firdevs Hanım için Adnan Bey iyi bir kısmettir!...

Firdevs Hanım'ın gönlünden Adnan Bey geçse de Adnan Bey'in gözü Firdevs Hanım'ın küçük kızı Bihter'dedir.

Nitekim onunla evlenir; iyi kötü Fransızca, az çok Rumca konuşan, hem piyano hem ud çalan, şarkı söylemesini de bilen genç ve güzel Bihter'le. Dört yıl önce kaybettiği eşinin ardından kendisine tutkun kızı Nihal'e ve küçük oğlu Bülent'e hem analık hem babalık etse de artık bu fedakârlığı sürdürmeye gerek görmez, çünkü Bülent zaten mektebe gidecek, Nihal birkaç yıl sonra gelin olacak ve o zaman kendisi yapayalnız kalacaktır. Yalıda iki kişi daha vardır: Kardeşinin oğlu, "Mekteb-i Sultani" mezunu genç, yakışıklı, uçarı Behlûl ve çocukların mürebbiyesi *ihtiyar kız* Mlle de Courton.

Yıllar geçtikte gülünç düşme pahasına genç görünmek için saçlarını sarıya boyayan, yüzünü düzgünlerle sıvayan Firdevs Hanım, kızlarını kendisine rakip, birer düşman olarak gören bir annedir. Ne büyük kızı Peyker'in aşk evliliği yapmasını, ne de Bihter'in Adnan Bey'e varmasını hiçbir zaman içine sindiremez. Bihter'e gelince, bir yanda annesinin kötü şöhretinden ötürü iyi bir evlilik yapamayacağı korkusu, diğer yanda istenip de alınamayarak *hasret kalınmış şeylere* kavuşmanın hayaliyle kendisinden yaşça epey büyük, iki çocuklu Adnan Bey'le evlenir.

Aşk-ı Memnu bu evliliği eksen alır ve onun ardından gelişen olayları anlatır. Kişiler kendi içlerinde ve birbirleri karşısında yaşadıkları duygusal gerilimlerin itkisiyle içinde bulundukları durumu değiştirerek olaylar dizisini oluştururlar. Halit Ziya olup bitenleri çarpıcı sahneler halinde aktarır, oluntular (epizot) kimi kez zamandizinsel (kronolojik) bağlamdan yoksun ama anlatı bütünlüğü oluşturacak biçimde art arda sıralanır. Adnan Bey'in Bihter'i seçmesi ise romandaki olay örüntüsünü tetikleyen edimdir.

Aşk-ı Memnu'da iki kadın kahramanın, Bihter ile Nihal'in birbirine koşut gelişen öyküleri ön plandadır, arka planda ikisi evli biri dul üç kadınla bir genç adam arasındaki sakıncalı yakınlaşmalar sergilenir: İstenilen ama elde edilemeyen kadın, arzulayan ama geri çevrilen kadın ve teslim olan kadın. Sırasıyla Peyker, Firdevs Hanım ve Bihter.

Bu üç kadın ve genç adam değişen durumlar karşısında güçlü tavırlar alırlar, direnirler, karşı çıkarlar ve çoğu zaman ona göre eyleme geçerler. Peyker *ihanet etmek için* evlenmediğini vurgularken Bihter'i Behlûl'ü düşünmeye iter. Firdevs Hanım romanın sonuna doğru içindeki onulmaz intikam hırsı ve hazzıyla Behlûl ile Nihal'in evlenmeleri fikrini ortaya atar. Çaresizlikten bunalan Bihter, Behlûl ile ilişkisini annesine itiraf eder. Ve giderek yavanlaşan Bihter'le ilişkisi Behlûl'ü yeniden Beyoğlu'nda gönül eğlendirmeye sürükler.

Buna karşılık romanda yer verilen diğer üç erkek olayların akışı içinde etkin rol oynamayan, deyim yerindeyse silik kişilerdir: Adnan Bey, Nihat Bey ve Beşir. Adnan Bey yaptığı evlilikle olayı başlatmanın ötesinde, olup bitenlerin akışı içinde bir işlev üstlenmez. Çevresinde gelişen olaylara müdahale etmez, onlara yön vermez. Mürebbiye Mlle de Courton'u göndermesi bile Behlûl'le arasındaki ilişkiyi bildiğinden kuşkulanan Bihter'in telkini sonucudur. Nihat Bey ise neredeyse pek bir şeye karışmayan, işine gidip gelen, gazetelerini okuyan bir adamdır. Nihal'e büyük bir aşkla bağlı olan Beşir ise olayların akışı çerçevesinde Bihter ile Behlûl arasındaki ilişkiyi Adnan Bey'e açıklamanın ötesinde rol oynamaz.

Romanın diğer kadın kahramanı Nihal aşırı şefkat isteği, çevresindekilere karşı ara sıra düşmanca bir tutum sergilemesi, çoğun iyi niyetli yaklaşımlara bile güvensizlik duyması ile nevrotik kişilik özellikleri ortaya koyar. Babasına ve başlangıçta kardeşi Bülent'e tutkundur. Kardeşi Bülent'in anne dediği Bihter'e babasının gösterdiği yakınlığa tahammül edemez, kıskanır. Bihter'in iyi niyetli yaklaşımları karşısında ara sıra yumuşasa bile aralarında sürekli bir gerilim hüküm sürer. Kimi hareketlerinde haksız olduğunu bilse de, pişmanlık duysa da itirafa yanaşmaz.

Bihter'den usanan Behlûl, Firdevs Hanım'ın öfkeyle, hınçla körüklediği Nihal'le evliliği benimser. Nihal de sonunda razı olur. Ne var ki, evliliğin gerçekleşme olasılığı kadınlık gururu ayaklar altına alınan Bihter'i kıskançlıktan

çılgına çevirir. Bu evlilik olmamalıdır. Nihal de kuşkular içindedir. Bihter'le Behlûl arasındaki konuşmaya üst kattan tanık olunca merdivenlerden yuvarlanıp bayılır. Nihal'in bayılması romanın doruk noktasıdır. Ondan sonra her şey hızla gelişir. Bihter canına kıyar, Behlûl kaçar. Yaşanan acılardan sonra zamanla yalıda hayat eski düzenine kavuşur, baba kız artık mutlu olmak ve bir daha ayrılmamak ümidiyle yeniden bir araya gelirler.

Halit Ziya, *Aşk-ı Memnu*'da anlattığı olayın tamamıyla hayal ürünü olduğunu belirtir[1]. Yalnız kahramanlarını yaratırken gözlemlerinden yararlanmıştır. Romanın yazıldığı sıralarda İstanbul'un çeşitli semtlerinde, özellikle Boğaziçi'nde Melih Bey takımını andıran aileler bulunduğuna değinir. Başlıca kişilerden Behlûl'ün de, tanıdığı birkaç gençten toplanmış bir genç olduğunu söyler[2]. Kendisi de gözlemlerine dayanarak yapaylıktan uzak, yaşayan kişiler yarattığının ayırdındadır. Kişilerden her birinin özel ve kişisel bir hayat yaşamasını romanın başlıca özelliği sayar[3]. Öte yandan bunlar tarihimizde bir dönüm noktası olan Batı'ya açılışın insanlarıdır, ama ne kadar Chopin çalsalar, Alexandre Dumas okusalar, redingot giyseler ve XV. Louis mobilyalarıyla evlerini döşeseler de düşünce ve duyarlılıklarıyla bizim insanımızdır[4].

Artistik nesir[5] sanatçısı olarak tanınan Halit Ziya'nın okur için çaba gerektiren zor ama zarif, kendine özgü bir üslubu vardır. Kimi zaman ikizli, üçüzlü tamlamalarla ifade edilen eğretilemeler, anlatımı anlaşılmaz kılabilecek noktaya varabilir. Öte yandan Halit Ziya "kelimelerin seslerinden istifade ederek bir iç musiki yaratmak, adeta müzikal bir

---

1 Halit Ziya Uşaklıgil, "Suut Kemal Yetkin'e Mektup", *Ulus*, 5 Eylül 1943, zikreden Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Cilt 2*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 1053.

2 a.g.y. s. 1053.

3 a.g.y. s. 1054.

4 Bkz. Oğuz Atay, *Günlük*, İletişim Yayınları, İstanbul 1987, s. 188-198.

5 Fransızcası "écriture artistique", bkz. Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2018, s. 289.

nesir vücuda getirmek ister"[1]. Kuşkusuz zamanın süse, gösterişe önem veren üslup arayışını benimsemesinin bunda payı vardır. Ancak "Türkçe üzerinde düşünenlerin başında gelen Halit Ziya uzun yazı hayatı boyunca Türkçenin sorunları üzerine çok sayıda makale yazmış"[2], zamanla bu tutumundan uzaklaşarak romanlarını kendisi sadeleştirmiştir.

Aşk-ı Memnu'yu sadeleştirme çalışmasında yazarın kendi sadeleştirdiği, 1939 yılında Hilmi Kitabevi'nce yayımlanan Latin harfli ilk baskısı temel alındı. Çalışmada günümüz Türkçesi olanaklarının elverdiği ölçüde özgün metnin cümle yapısı, tartımı, cümle içindeki ses uyumu korunmaya çalışıldı, zorunlu olmadıkça çok yeni kelimeler kullanılmasından kaçınıldı. Okura anlaşılır, ama özgün metne yine de yakın bir metin sunmaya özen gösterildi.

Sadeleştirmede yararlanılan başlıca kaynaklar Ferit Devellioğlu *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Prof. Dr. İsmail Parlatır *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İlhan Ayverdi *Kubbealtı Lugatı*, Ali Rıza Alp-Sabahat Alp *Büyük Osmanlı Lugatı*, Mustafa Nihat Özön *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, Şemseddin Sami *Kamûs-i Türkî*, Türk Dil Kurumu *Güncel Türkçe Sözlük* ve *Yazım Kılavuzu* ile Dil Derneği'nın *Türkçe Sözlük* ve *Yazım Kılavuzu*'dur.

1 Zeynep Kerman, "Halit Ziya Uşaklıgil ve Türk Dili", *Türk Dili*, Mart 1985, sayı 399, s. 129.

2 Ömer Faruk Huyugüzel, *Edebiyatımızın Zirvesindekiler, Halit Ziya Uşaklıgil*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 126.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

1. KUYRUKLUYILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ
   Hüseyin Rahmi Gürpınar
2. MÜREBBİYE
   Hüseyin Rahmi Gürpınar
3. EFSUNCU BABA
   Hüseyin Rahmi Gürpınar
4. İNTİBAH
   Namık Kemal
5. ŞAİR EVLENMESİ
   Şinasi
6. VATAN YAHUT SİLİSTRE
   Namık Kemal
7. KÜÇÜK ŞEYLER
   Samipaşazade Sezai
8. FELÂTUN BEY İLE RÂKIM EFENDİ
   Ahmet Mithat Efendi
9. TAAŞŞUK-I TALAT VE FİTNAT -TALAT VE FİTNAT'IN AŞKI-
   Şemsettin Sami
10. MAİ VE SİYAH
    Halit Ziya Uşaklıgil
11. REFET
    Fatma Aliye
12. TURFANDA MI YOKSA TURFA MI?
    Mizancı Murat

13. ÖMER'İN ÇOCUKLUĞU
Muallim Naci

14. DOLAPTAN TEMAŞA
Ahmet Mithat Efendi

15. GULYABANİ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

16. SALON KÖŞELERİNDE
Safveti Ziya

17. FALAKA
Ahmet Rasim

18. A'MÂK-I HAYAL –HAYALİN DERİNLİKLERİ–
Filibeli Ahmet Hilmi

19. ŞEYTANKAYA TILSIMI
Ahmet Mithat Efendi

20. ÇİNGENE
Ahmet Mithat Efendi

21. SERGÜZEŞT
Samipaşazade Sezai

22. ZEHRA
Nabizade Nâzım

23. GENÇ KIZ KALBİ
Mehmet Rauf

24. BİZE GÖRE -VE BİR SEYAHATİN NOTLARI-
Ahmet Haşim

25. SEYAHAT JURNALİ
Âli Bey

26. GÖNÜL BİR YEL DEĞİRMENİDİR SEVDA ÖĞÜTÜR
Hüseyin Rahmi Gürpınar

27. HAZAN BÜLBÜLÜ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

28. AŞK-I MEMNU
Halit Ziya Uşaklıgil

29. KÜRK MANTOLU MADONNA
Sabahattin Ali

30. LEVAYİH-İ HAYAT -HAYATTAN SAHNELER-
Fatma Aliye

31. İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN
Sabahattin Ali

32. KUYUCAKLI YUSUF
Sabahattin Ali

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 28

Aşk-ı Memnu yirminci yüzyıl başında İstanbul'da, Batılı yaşam tarzını benimsemiş bir toplum katında geçen gönül macerasını konu edinir. Her bir karakterin özel bir hayat yaşaması romanın başlıca özelliği sayılır. Öte yandan bunlar tarihimizde bir dönüm noktası olan Batı'ya açılışın insanlarıdır, ama ne kadar Chopin çalsalar, Alexandre Dumas okusalar, redingot giyseler de düşünce ve duyarlıklarıyla bizim insanlarımızdır.

Halit Ziya Uşaklıgil (1867-1945)

Tanınmış Uşakizade Ailesinin üyesi olarak çocukluğu İstanbul'da, ilk gençliği İzmir'de geçti. Eski tarzda Arapça ve Farsça öğrenim gördü. Aydın görüşlü babası Hacı Halil Efendi'nin elinden düşürmediği Hafız-ı Şirazî'nin *Divan*'ı ile Mevlânâ'nın *Mesnevî*'siyle yetişti. İstanbul'da yaşadığı yıllarda, Gedikpaşa'da Güllü Agop'un oyunlarını izleme fırsatı buldu. Özel Fransızca dersleri aldı. Yazı hayatı Avusturyalı Katolik rahiplerin yönettiği Mechitariste'de okurken başladı. On beşinde ilk yazısı yayımlandı. İzmir'de tanınan, Fransız edebiyatçı Auguste de Jaba onu Mechitariste'ye hazırlarken bir de roman çevirtti. Okuldan ayrıldığında ilk işi şair Tevfik Nevzat'la *Nevruz* adlı bir dergi çıkarmak oldu (1884). Ardından *Hizmet* gazetesini yayımladı. İzmir Rüştiyesi'nde Fransızca öğretmenliği, Osmanlı Bankası'nda çevirmenlik yaptı. 1893'te İstanbul'daki Reji İdaresi'nde başkâtipliğe ve II. Meşrutiyet'in ilanıyla reji komiserliğine getirildi. 1909'da İttihat ve Terakki'nin önerisiyle V. Mehmed'in mabeyn başkâtipliğine atandı. Darülfünun'da Batı edebiyatı ve estetik dersleri verdi. Siyasal görevlerle Fransa, Almanya ve Romanya'ya gitti. Bu yoğun çalışma hayatının içinde yazarlığını da ilerletti. 1896'da Edebiyat-ı Cedide topluluğuna katılıp *Servet-i Fünun*'da kendisine büyük ün kazandıran romanlarını tefrika etmeye başladı. İlk büyük romanı *Mai ve Siyah* yayımlandığında büyük ses getirdi. *Aşk-ı Memnu, Kırık Hayatlar* ve pek çok hikâyesi peş peşe geldi. 1901'de yazarlığı bıraktığını duyursa da II. Meşrutiyet'ten sonra yazmaya devam etti, ancak bu dönem yazdıklarını 1923'e kadar ortaya çıkarmadı.

İlk romancılarımız Namık Kemal ve Ahmet Mithat olarak anılsa da edebiyatımız Halit Zi[illegible]aş romanın gerçek örneklerine kavuşur.

9 786257 999359

16 TL